Sc.21.Pl.5.

APA-330

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIÆ
MORALIS UNIVERSÆ

AUTHORE

R. P. PAULO-GABRIELE ANTOINE

Societatis Jesu Presbytero, Sacræ Theologiæ Doctore, & Ex-profeſſore.

PARS ALTERA.

Mmm

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATUS

DE SACRIS

CHRISTIANORUM RITIBUS.

SACRORUM Rituum ſcientia, iis, quibus animarum cura concredita ſit, non ſolum utilis, ſed etiam neceſſaria eſt. Eccleſia enim Sacros Ritus inſtituit, tum ut rationem, qua Deus exterius colendus ſit, demonſtraret; tum ut homines per ſenſus ad divinum cultum alliceret; tum etiam, ut ea ſenſibus objiceret, quæ vel Dei Majeſtatem aliquo modo indicarent, vel in hominum memoriam revocarent, aut collata humano generi beneficia, aut gratias, quas per Sacramenta ſuſcipimus, aut divinas promiſſiones, ſive alia peculiaris Dei erga homines providentiæ indicia, quibus interior Dei cultus in nobis foveri, & augeri valeat. Sunt itaque veluti media ab Eccleſia animarum Rectoribus tradita, & commendata, ut per ea facilius Chriſti oves ad æternæ ſalutis conſecutionem perducant. Nequeunt verò iis ita uti, niſi ſciant, quid ſint, quo fine ſint ab Eccleſia inſtituti, quæque fidelibus per hujuſmodi Ritus contemplanda offerantur. Igitur omnibus ſacris Miniſtris ſcientia hæc neceſſaria eſt, ſed iis præſertim, qui Chriſtianos inter Infideles Hæreticoſque degentes regere, atque inſtruere debeant. Ii enim Sacros Ritus, non ſolum ut utiles ſanctoſque Orthodoxis proponere, & explicare tenentur; ſed curare quoque debent, ut ab omni ſuperſtitionis, erroriſque ſuſpicione conſerventur immunes, &, ut ab Hæreticorum conviciis atque calumniis vindicentur. Hac de cauſa SS. D. N. BENEDICTUS XIV., pro ſingulari, quam gerit Dominici gregis cura, ſtudium hujuſmodi, quod ipſe mirificè excoluit, omnibus commendavit, voluitque, ut publicæ in Urbe Sacrorum Rituum ſcholæ inſtituerentur, mihique injunxit, ut in Collegio de Propaganda Fide adoleſcentibus ad Sacras Miſſiones deſtinandis, inſtitutiones de Sacris Eccleſiæ Ritibus traderem. Ne quidquam in Auctore noſtro deeſſet, quod ad Parochorum, Miſſionariorumque inſtructionem neceſſarium videretur, nonnulla ex iiſdem inſtitutionibus delegi, in quibus, Sacrorum Rituum natura, diviſio, & origo, eorumdem in Eccleſia varietas, Novatorum hac de re errores, ſuperſtitioneſque vitandæ, & Orientalium circa Sacramenta diſciplina, exponuntur, & declarantur. Quæ quidem in varia capita diviſa, ſequenti ordine expoſui.

In primo capite agitur de Rituum definitione diviſione, origine, utilitate, ac neceſſitate.

In ſecundo oſtenditur in Eccleſia ineſſe Sacrorum inſtituendorum Rituum auctoritatem, ac inſtituti a Novatorum criminationibus vindicantur.

In tertio de Eccleſiæ Orientalis Ritibus eorumque varietate.

In quarto de obligatione in ſemel ſuſcepto Ritu permanendi.

In quinto Ritus indicantur, quos Apoſtolica Sedes improbavit, & qui rejiciendi videantur.

Præterea ſeptem aliis capitibus, quæ ſeptem de Sacramentis in particulari tractatibus appendicis loco Auctoris noſtro adjicientur, Orientalis Eccleſiæ circa Sacramenta diſciplina explicabitur.

CA-

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

De Rituum definitione, diviſione, natura origine, utilitate, ac neceſſitate.

R*Itum vocamus, ſenſibile ſignum, quod non ex natura ſua, ſed ex inſtituentis arbitrio, cogitationem in nobis natum ſit excitare, qua in propoſitum finem dirigamur.* Itaque Ritus ſive cæremonia, quæ pro eodem uſurpatur, ſenſus noſtros movendo, quidpiam menti offerre debet, cujus cogitatio in finem aliquem nos dirigat. Exemplo ſit ſignum Crucis, quo Chriſtiani ex conſuetudine ab Apoſtolis orta, conſignari ſolent, quodque vi inſtitutionis Chriſtum Jeſum in Crucem pro nobis actum in memoriam revocando, cogitationem excitat, qua in propoſitum homini Chriſtiano finem dirigimur.

Ratione finis, Ritus alii ſunt civiles, alii ſacri. Nam ut duplicem concipimus in hominibus in ſocietate degentibus finem, alterum in ea felicitate poſitum, quam in civili ſocietate exoptamus, alterum verò in æterna alterius vitæ beatitudine conſtitutum; ita duplex Rituum genus diſtinguimus. Qui inſtituti ſunt, ut ea per ſenſus hominibus cogitanda offerant, quæ ad felicem in ſocietate vitam agendam conferant, Ritus civiles nominantur. Hujuſmodi ſunt ſceptrum, corona, aliique ſplendidi Ritus, qui in Regum inauguratione uſurpantur, ut, ad ſenſus Principum majeſtate indicata, fortius ſubditorum animi ad obſequia præſtanda percellantur: Item diſtinctæ Magiſtratuum veſtes, judiciorum ſolemnitates, aliæque cæremoniæ, quæ ita ſenſus afficiant, ut ad continendos homines in officio, vel fovendam in ſocietate pacem, procurandamque felicitatem conferant. Ritus verò, qui ita nos per ſenſus moveant, ut cogitationes excitent, quæ ad debitum Deo honorem, cultumque præſtandum ducant, ſacri ſive religioſi dicuntur.

Quum ſacri, tum civiles Ritus in publicos dividere poſſumus, & privatos. Privati Ritus civiles ſunt, qui ex privatorum hominum conſuetudine, vel inſtitutione adhibeantur ad mutua in ſocietate officia fovenda, vel ad conciliandum inter homines mutuam benevolentiam. Privati Ritus ſacri dicuntur, quos privatus homo inſtituat in ſuum uſum, ut facilius ea ipſi in mentem veniant, quibus interior Dei cultus foveatur vel augeatur. Publici Ritus civiles vocantur, qui publica auctoritate inſtituti, vel comprobati, in iis, quæ eadem auctoritate fiunt functionibus, uſurpantur. Qui verò in publicum religionis uſum ab eo, cui jus competat erga ſacra inſtituti ſint, publici religionis Ritus nominantur. De iis unicè Ritibus nos acturi ſumus.

Ii autem ſpectati ex parte inſtituentis, vel divini ſunt, vel humani. Prioris generis ſunt ii, quos Deus inſtituit; alterius verò, qui homines auctores habent. Cæremoniæ veteris legis a Deo per Moſem Hebræo populo præſcriptæ, ac novæ legis Sacramenta a Chriſto Domino inſtituta, dicuntur Ritus divini: Ii verò, quos Eccleſia pro divino cultu fovendo, & ampliando conſtituit, vocantur humani.

Humani Ritus eſſe poſſunt legitimi, aut illegitimi. Legitimi ſunt, quos inſtituerit, qui inſtituendi Ritus poteſtatem habeat: illegitimi, qui ab eo præſcribantur, cui jus inſtituendi non competat. Hinc Novatorum Liturgiæ Laicorum hominum auctoritate compoſitæ, & Ritus omnes, qui privata auctoritate inſtituantur, & adhibeantur in publicis Eccleſiæ functionibus, ut in Sacramentorum adminiſtratione, illegitimi dicuntur.

Nota, qui illegitimos Ritus adhibeant, non ſolum peccant contra Eccleſiæ præceptum, quo prohibemur alios præter probatos, & receptos ab Eccleſiæ Ritus in ſacris functionibus uſurpare; ſed etiam hæreſeos ſuſpecti haberi poſſunt, ſi illorum probare videantur opinionem, qui omnibus miniſtris jus inſtituendi, & mutandi ſacros Ritus, competere arbitrantur.

Ritus, qui inordinatum, vitioſumque Dei cultum foveant, de ſe illiciti ſunt, & ſuperſtitioſi nominantur. Sunt autem triplicis generis, ſcilicet, falſi, ſuperflui ſive vani, atque idololatrici. Falſi Ritus ſunt, qui falſam in mente cogitationem excitant, & ad falſum credendum ducunt: Hujuſmodi ſunt cæremoniæ veteris legis, quæ eo ſpectabant, ut venturi Chriſti Imaginem animo offerrent, ſi ea ratione uſurpentur, qua ab Hebræis adhibentur: Item Ritus, qui falſa miracula vel reliquias falſas pro veris indicent, ſive falſæ ſectæ profeſſionem demonſtrent, & quicumque ad falſum pro vero credendum nos ducant, ſuperflui, ſive vani Ritus ſunt, qui ad augendum, vel fovendum interiorem Dei cultum nullo modo ducunt: exterior enim Dei cultus, cum ad interiorem referatur, ſi Ritus, quo exterius colimus, ad interiorem Dei cultum non conducat, inutilis, ac omnino ſuperfluus habendus eſt. Hinc adhibere, dum oramus, certum cereorum numerum, qui certo colore, & ordine ſint diſpoſiti; die Sabati in honorem B. M. Virginis non nere, alia tamen ſervilia opera exer-

exercere, vani & ſuperflui Ritus dicuntur: vani itidem Ritus eſſent delatio imaginis, vel reliquiæ, aut verborum aliquot Sacræ Scripturæ recitatio, ſi ex iis certò ſperaretur ſalus v. g. corporis, vel quidpiam aliud, quod nec ex rei natura pendeat, nec ex divina ulla promiſſione, ex delatione illa imaginis, aut ex illa recitatione verborum ſequuturum, noverimus. Ritus hujuſmodi dicuntur ſuperflui, quia inutiles omnino ſunt ad augendum interiorem cultum; vani verò, quia vanam fiduciam & præſumptionem in hominibus producunt, ut liquet in allato exemplo.

Nota delatio imaginum, & reliquiarum, ſi eo fine fiat, ut cogitationes, quæ ex earum viſu in nobis excitantur, a male agendo nos retrahant, & ad Deum colendum nos provocent, ſacer Ritus erit, quem privatus quiſque ritè, ac utiliter uſurpabit. Si vero fiat ad fovendam vanam fiduciam, & præſumptionem, licet in rudibus & ſimplicibus, ob ignorantiam, & malitiæ defectum, poſſit quandoque a gravi culpa excuſari; nunquam tamen excuſari poterit, ſi vana illa præſumptio, vel virtutis exercitium impediat, vel peccandi occaſionem ſuppeditet, aut ſi ſcandalum inde ſequatur &c.

Idololatrici Ritus ſunt, qui ad exteriorem idolorum cultum pertinent. Si eo fine inſtituti ſint, & adhibeantur, ut Idolo, quod pro vero Deo habeatur, honor cultuſque deferatur, Ritus erunt ad perfectam idololatriam conducentes. Si per Ritus hujuſmodi, creaturæ, quæ creatura exiſtimetur, debitus Deo honor exhibeatur, Ritus appellabimus ad idololatriam imperfectam pertinentes: hujuſmodi ſunt ſigna, actioneſque, quæ vel expreſſam, vel implicitam dæmonis invocationem præſeferant, ut quidquam ipſius ope ſciatur, vel obtineatur. Vide hac de re Auctorem pag. 183. & ſeq. Hæc de Rituum diviſione: ſupereſt ut nonnulla de eorum natura, origine, & utilitate dicamus. Quo clarior vero res fiat, id variis propoſitionibus exponemus.

PROPOSITIO I.

Sacer Ritus eſſe non poteſt actus illicitus.

NAm eo fine inſtitui debent ſacri Ritus, ut iis Dei cultus in hominibus augeatur; decent enim ex inſtituentis determinatione, ea per ſenſus menti offerre, quæ hominis erga Deum obſequium concilient & augeant. Per actum autem illicitum, qui de ſe malus ſit, vel aliqua lege prohibitus, Dei cultus & gloria non augetur, ſed ei injuria fit, ejuſque gloria præcepti transgreſſione contemnitur.

Atquè hinc liquet, jure meritoque damnari ab Apoſtolica Sede feſtivas gratulationes, quæ ſolemni Ritu in prima puellarum purgatione fieri ſolent in Regno Madurenſi, aliiſque finitimis regionibus, quod pudori, & honeſtatis legibus adverſentur; & deteſtandos eſſe obſcenos nonnullos Ritus, quos in nuptiis celebrandis uſurpari ſolere apud Hottentottos, gentem maxime barbaram, & nonnullos Orientales, Hiſtorici nonnulli teſtantur.

PROPOSITIO II.

Ritus ſacri eàdem, qua inſtituti ſunt auctoritate, mutari poſſunt.

ETenim Ritus non natura ſua, ſed inſtituentis voluntate ac determinatione, ea ſignificant, quæ ad fovendum, augendumque Dei cultum alliciant, & moveant. Igitur tota eorum vis ab inſtituentis arbitrio pendet: ergo inſtituentis voluntate Ritus ſignificato privari poteſt, atque res alia, ſive alius actus, ad id ſignificandum aſſumi.

PROPOSITIO III.

Si Ritus ex hominum abuſu ad ſuperſtitionem, vel hæreſim fovendam adhibeatur, aut in Dei injuriam cedat, prudenti œconomia mutatur, & quandoque etiam aboletur.

NAm Sacri Ritus non ſolum pernicioſi, ſed nec etiam inutiles eſſe poſſunt, ut ex definitionibus liquet. Igitur dum homines iis abutantur, ut ſuperſtitionem vel hæreſim foveant, aut ſi eorum uſu injuria Deo fiat, ſive ex hominum malitia, ſive alia de cauſa, prudenti œconomia mutantur, & abolentur. Ob abuſus Eccleſia, e medio ſubſtulit *Agapas*, convivia, ſcilicet, Chriſtianæ charitatis fovendæ cauſa primis Eccleſiæ temporibus inſtituta. Eadem œconomia uſus eſt S. Gregorius Magnus, dum in Hiſpania trinam immerſionem, quæ in Baptiſmo ex antiqua conſuetudine adhibebatur, auferri permiſit; quia ea Ariani abutebantur ad docendum in divinis perſonas natura & gradu eſſe diſtinctas, ut conſtat ex ep. 41. quæ eſt ad Leandrum Hiſpaniæ Epiſcopum. Eadem de cauſa alii in Latina Eccleſia mutati, ac ſublati ſunt Ritus. A Conſtantienſi & Tridentina Synodo uſus calicis laicis interdictus fuit, quod ob ingentem communicantium numerum, paſſim Chriſti Sanguinis ſpargeretur, & alia occurrerent, quæ divino Sacramento, atque Deo injurioſa eſſent. Et, ut

Digitized by Google

alii omittam, ablatis juſtis de cauſis Diaconiſſis, diſciplina quoque mutata fuit baptizandi per immerſionem, ut fœminarum poduri conſuleretur.

PROPOSITIO IV.

Ritus legitima auctoritate inſtitutus vel comprobatus, ſi in Dei cultum, & gloriam augendam referatur, licitè & utiliter adhibetur, licet antea Ritus fuerit falſæ religionis, & idololatræ gentis.

Nam Ritus ratione illius, quod menti offert, & quo homo in finem aliquem dirigitur, vel vitioſus, aut utilis eſt: ergo ſi Ritus, quo idolum colebatur, mutato ſignificato, ad augendum Dei cultum, ejuſque gloriam amplificandam referatur, licitus, utiliſque erit. Quod enim de ſe malum non ſit, licitè uſurpatur; utiliter verò, quidquid in Dei gloriam referatur. Actus autem nulla lege prohibitus, quem Hæreticus, vel Idololatra ſuperſtitioſi cultus Ritum conſtituat, de ſe malus non eſt, ſed ſolum ratione finis, in quem dirigitur: ſi ergo in Dei gloriam dirigatur, ac Dei obſequii cauſa adhibeatur, licitus, & utilis erit; nec amplius Heretici, vel Idololatræ Ritus erit, ſed Orthodoxæ Eccleſiæ cæremonia. Sic cæremoniæ nonnullæ, quas Moſem ex Ægyptiis deprompſiſſe, eruditis nonnullis viſum eſt, determinatæ ex divina, qua Moſes ducebatur inſpiratione, ad ſignificandum Chriſtum venturum, divinæ deinceps cæremoniæ dictæ ſunt: Baptiſmus, quo Judæi Proſelytos ſuos initiare ſolebant, poſtquam a Chriſto Domino Ritus Chriſtianorum, & Sacramentum novæ legis conſtitutus eſt, non amplius Baptiſmus Hebræorum, ſed Chriſtianæ religionis Ritus, & Sacramentum appellatus eſt: Proceſſiones denique ab Arrianis inſtitutæ, ut religioſæ pietatis famam ac ſplendorem affectantes, precibus, & hymnis, quos hinc inde per vias, & plateas canebant, imperitum vulgum in turpiſſimi erroris ſocietatem protrahèrent, poſtquam ab Orthodoxis in publicam veritatis conteſtationem ac in Dei laudem, & gloriam fieri cœperunt, utiles, ſanctæque Eccleſiæ Catholicæ cæremoniæ factæ ſunt. Vid. Soc. lib. vi. Hiſt. Eccleſ., cap. 8., & lib. vii. cap. xxiii. & Sozom. Hiſt. Eccleſ. lib. viii. cap. 8.

Atque hinc patet, turpiſſimè eos falli Novatores, qui ut Catholicæ Eccleſiæ Ritus contemnant, & damnent, ſatis eſſe putant, oſtendere, atque clamare vel a Sinagoga, aut a Gentium ſuperſtitione originem trahere. Ritus enim, non ex eo quod retroactis temporibus fuit, nec ex fine, quo tunc adhibebatur, ſed ex eo, quod in præſentia menti conſiderandum offert, & ex fine quo uſurpatur metiri debet. Igitur, ſi actus, ſi templum, ſi veſtis, vel aliud quidpiam, quo Gentes Idolorum cultus ornandi, fovendi, exercendique cauſa uſæ ſint, ab Orthodoxa Eccleſia adhibeatur, vel ut exteriori pompa ſenſibus indicata Dei majeſtate, & rerum omnium dominio, fortius homines moveat ad obſequium, vel ut in memoriam revocet collata humano generi beneficia, vel ut exteriori obſequio Dei cultum foveat, & augeat, vel denique, ut alio modo Dei honor & gloria augeatur, quid eſt, quod reprehendendi, quod damnari poſſit? Præterea quid mali eſt, Ritibus uti vicinitatem habentibus cum veteris Teſtamenti cæremoniis? Hæ enim deſignabant futurum Chriſtum; noſtri verò Ritus jam veniſſe indicant, dum v. g. luminaria adhibentur ad ſignificandum patefactam lucem Evangelii; thurificatio ad oſtendendum odorem gratiæ a Chriſto manantem; veſtes, quæ commemorandæ Dominicæ Paſſioni ſerviant. Hæc de Rituum natura. Venio nunc ad originem.

PROPOSITIO V.

Exterior Dei cultus & Ritus ſacri, nonniſi a Deo originem habent.

Ea enim, quæ Deus homines docuit, ex Deo originem trahunt; exteriorem autem Dei cultum, ritusque, qui interiorem foveant, & augeant, Deus ipſe homines docuit. Patet id, primum ex eo, quod exterior Dei cultus cum hominibus cœperit; ut ex ſacrificiis conſtat, quæ Cain & Abel Deo obtulerunt, Geneſ. cap. 4. Deinde, quia omni ætate nationes omnes cultum externum, Ritusque ſacros adhibuere, idque vel ex eo, quod hujuſmodi Dei colendi rationem, a majoribus acceperint, quos Deus docuerat; vel quod Deus ipſe per rectam rationem, id omnes homines doceat. Præterea conſtat, iridem conſtituiſſe ſignum fœderis, ipſum inter & terram initi, Geneſ. cap. 9. Circumciſionem ſtatuiſſe ſignum pacti cum Abramo initi, ejuſque ſemine: Ac plures per Moſem præſcripſiſſe Ritus, qui, aut collata beneficia Hebreæ genti, aut factas promiſſiones menti offerrent. Denique humano generi poſt diluvium præcepit, ne carnem cum ſanguine comederent, ut non tam faciles eſſent homines ad homicidia, & ſanguinis effuſionem, ſicut ante diluvium fuerant, quemadmodum interpretes quam plurimi exponunt: Hebræo populo per Moſem cæremonias

nias præſcripſit: Atque in plenitudine temporis, æterno ipſius Filio homine facto, Baptiſmum, Sacram Cœnam, manuum impoſitionem, alioſque Sacros Ritus ſtabilivit, de quibus ſequenti capite dicemus. Dubitari ergo non poteſt, quin Sacri Ritus ex Deo originem trahant.

PROPOSITIO VI.

Sacri Ritus in hac providentia non ſolum ſunt utiles, ſed etiàm neceſſarii.

PRopoſitio hæc ex iis, quæ ſuperiori propoſitione demonſtravimus, facilè patet. Cum enim Deus omni ætate exteriorem cultum, Rituſque ſacros homines docuerit, ac ſervandos quoque præceperit, argumentum eſt, non ſolum utile, ſed etiam neceſſarium eſſe, ut homines ex animo & corpore conſtantes, etiam exterius per Corpus Deo obſequium exhibeant, &, ut per ſenſus ad Deum colendum alliciantur, & determinentur. Quò autem res clarior fiat, utramque Propoſitionis partem paucis demonſtrabo. Ad primam quod attinet, nemo non videt, Sacros Ritus eſſe hominibus quam maximè utiles. Ii enim ea ſenſibus offerre debent, quæ homines ad Deum colendum moveant & alliciant, quæque apta ſint ad augendum in eis interiorem Dei cultum, eoſque in æternam beatitudinem dirigendos. Altera verò pars, ex modo liquet, quo Deus ſuam erga homines providentiam exercet. Licet enim ita homines regere potuerit, ut interius lumine ſuo eos docendo, & dirigendo per verum cultum, ad ſupernæ beatitudinis conſequtionem perduceret; tamen per viſibilia ad inviſibilium ſuarum perfectionum cognitionem nos ducit, ut docet Apoſtolus, & per factam ad ſenſus per Prophetas, & Apoſtolos revelationem, quæ credenda, quæque nobis agenda ſunt manifeſtavit, modumque indicavit, quo ei ſervire, cultumque exhibere debeamus. Voluit ergo Deus, ut in hac providentia hominibus per ſenſus tum credenda tum agenda proponerentur: Ergo juxta hunc providentiæ ordinem, neceſſe eſt, ut homines per ſenſus excitentur, & alliciantur ad Deum colendum. Ut enim fides eſſe debet ex auditu, ita per auditum, & alios ſenſus ad cultum Dei provocari, & allici debent: Eo vel magis, quod hominum plerique, vix alia ratione, quam per ſenſus determinati, ac moveri poſſunt ad Deum colendum. Accedit etiam, quod homines in ſocietate viventes invicem moveri & provocari debeant ad Dei cultum. Id verò, qua ratione fiet, ſi exterior cultus, ſacrique Ritus e medio tollantur?

CAPUT II.

De Chriſtianæ Eccleſiæ Ritibus; ubi præcipuè circa eoſdem errores Hæreticorum, qui ſunt hac ætate noſtra in Occidentali Eccleſia recenſentur, & confutantur.

EXplicata Sacrorum Rituum natura, origine, & utilitate, de Ritibus dicendum erit, quos vera Chriſti Eccleſia præſcribit, ſervandoſque præcipit. Itaque in hoc capite agemus de exteriori Dei cultu, ac Ritibus in univerſum, & exponemus Catholicæ Eccleſiæ ſiſtema circa Sacrorum Rituum diſciplinam, illudque a Novatorum Sophiſmatis vindicabimus. Plures ſunt hoc tempore in Occidentali Eccleſia hæreſes, quarum quælibet plures habet circa Sacros Ritus errores. Omnes Catholicam Romanam Eccleſiam novitatis, & ſuperſtitionis inſimulant, ejuſque auctoritatem, cujus ſententia è fidelium communione dejecti ſunt, contemnunt & negant. Sed invicem diſſident, tum in deſignando novitatis initio, tum in exteriori cultu reprehendendo atque damnando. Sociniani, & qui iis proximè accedunt Remoſtrantes, Apoſtolorum ætate Eccleſiam Chriſti mutari, ac depravari cæpiſſe, tum circa dogmata, tum circa diſciplinam, effutiunt. Calviniani a ſecundo, Luterani verò, aliique a tertio, vel quarto Eccleſiæ ſeculo variationis, & novitatis initium ſumunt. Sociniani, Remonſtrantes, & Calviniani, exteriorem Dei cultum, ut Chriſtianæ Religionis ſimplicitati contrarium, deteſtantur. Contra verò Anglicani Hierarchiam Eccleſiaſticam, exteriorem Catholicorum in pluribus ſimilem cultum, ac cæremonias bene multas uſurpant, & probant. Luterani Ritus adiaphoros putant, & contra aliorum hæreſim, Chriſti Salvatoris Imaginem in Eccleſiis detinrudam eſſe contendunt. Variant etiam in iis indicandis, quæ ſuperſtitionem in exteriori Eccleſiæ noſtræ cultu redoleant, ut invicem pugnant circa dogmata fidei. Ita Deus Eccleſiæ ſuæ manifeſtat, eos ſuperbiæ, diſſidii, erroriſque ſpiritu duci.

Hujuſmodi errores confutaturi, oſtendemus, primo, exteriorem Dei cultum Chriſtianæ Religionis humilitati, & ſimplicitati non adverſari; Secundo, in Chriſti Eccleſia ineſſe inſtituendi Ritus poteſtatem; tertio, poteſtatem hanc cum auctoritate præcipiendi, condendique leges eſſe conjunctam; quarto, hanc poteſtatem non ineſſe in Magiſtratibus, atque Principibus, ſed in Eccleſiæ Paſtoribus; quinto, Paſtorum omnium juriſditionem Romani

Pontificis auctoritati eſſe ſubjectam ; ſexto tandem, probatos Orthodoxæ Eccleſiæ Ritus à ſuperſtitionis nota vindicabimus.

PROPOSITIO I.

Exterior Catholicæ Eccleſiæ cultus Chriſtianæ Religionis ſimplicitati non adverſatur.

UT, quæ ſunt nota, ab iis quæ Novatores in dubium revocant, ſecernantur, etia principio conſtituo, quæ ab ipſis quoque Hæreticis unanimi conſenſu probantur. Primum, ea quæ ad ſtatuendum atque ſervandum in divino Cultu ordinem & decorum utilia ſint, non eſſe Chriſtianæ Religionis humilitati, atque ſimplicitati contraria. Nam recta ratio docet in omnibus, ſed præſertim in Dei Cultu ordinem decorumque ſervari oportere; & Paulus I. ad Corint. cap. 14. v. ultimo jubet, *ut omnia honeſte, & ſecundum ordinem fiant.* Plures autem cæremoniæ, quibus exterior Catholicæ Eccleſiæ Cultus continetur, ad ordinem decorumque in Sacro Cultu ſervandum quam maximè conferunt ; ut eaſdem expendenti, manifeſtum fit.

Deinde ſtatuo, Chriſtianam Religionem non prohibere Sacrorum Rituum uſum. Nam præterquam quod hujuſmodi prohibitio, nec à Chriſto Domino, nec ab Apoſtolis uſlibi facta legitur, ipſi quoque Novatores fatentur, Chriſtum conſtituiſſe Baptiſmum, ut Sacrum Ritum, quo homines novum hominem induerent, atque Chriſtianæ Religioni initiarentur ; & ſacram cœnam, quam perpetuo ab Eccleſia in ſui commemorationem fieri debere mandavit: nec inficiantur, Apoſtolos ad indicandum gratiam, aliaque Sancti Spiritus dona, quæ hominibus conferebantur, manuum impoſitionem, aliaſque cæremonias adhibuiſſe.

Denique, *omnia illa quæ cum virtute nobis præſcripta conjunctionem aliquam habent, & ad ejus perfectionem faciunt, & ſolo fine ſuſcipiuntur, ut aptiores & promptiores ſimus ad colendum Deum*, optimè cum Chriſtiana Religione cohærere, fatetur Limborchius ipſe Arminianus Theol. Chriſtiana lib. v. cap. 75. n. 14. At, quæ cæremonia eſt in exteriori Catholicorum Cultu, quæ ſi eo fine uſurpetur, quo adhiberi jubet Romana Eccleſia, cum virtute nobis præſcripta conjuncta non ſit, vel ad virtutis perfectionem, Deique Cultum augendum non referatur ? Imo, ſi qua ſit cæremonia, quæ apta non ſit fovere, & augere interiorem Dei cultum, quo Deum in Spiritu, & veritate diligimus atque colimus, tum ab Eccleſia, tum ab omnibus Theologis noſtris, tanquam inutilis & ſuperflua rejicitur, & damnatur. Atque hæc notata ſunt, ut palam cuique fiat hæreticorum impudentia, dum Romanam Eccleſiam calumniantur, quod Cultum omnem divinum, hominis ſanctitatem, ac totam æternæ ſalutis ſpem, in exteriori Cultu, & cæremoniarum uſu conſtituat. Venio nunc ad demoſtrationem.

Quidquid ad ſervandum in divino Cultu ordinem & decorum, & ad interiorem in nobis Dei Cultum augendum utile ſit, Chriſtianæ Religionis humilitati, atque ſimplicitati non adverſatur : quippè quæ cordis, ſeu Spiritus humilitatem, & ſimplicitatem commendat, nec uſlibi vetat exteriores actus, qui ſimplici atque humili corde divini Cultus cauſa fiant. Ritus autem, quibus exterior Catholicæ Eccleſiæ Cultus continetur, vel ad ſervandum in divino Cultu, ſeu ſacrorum confectione, & adminiſtratione ordinem & decorum, vel ad virtutis exercitium, aut ad interiorem Dei Cultum augendum referri debent, juxta Catholicæ Eccleſiæ inſtitutionem atque doctrinam. Hæc enim inutiles & ſuperfluos Ritus, ut ſuperſtitioſos damnat, atque abuſus, ſi qui ſint in cæremoniarum praxi, Paſtorum diligentia omnino removendos præcipit. Videat. Concil. Trident. Seſſione 22. *Decreto de obſervand., & evitand. in celebratione Miſſæ.* Et ſeſſ. 25. *de invocatione, veneratione &c.*

Et ſanè quis neget, pleroſque Ritus Catholicæ Eccleſiæ ad Sacrorum Ordinem & decorum pertinere ? Exteriorem pompam maxime conferre ad oſtendendum hominibus Dei majeſtatem, ſupremumque dominium, cujus conſideratione cordis humilitas, & ſimplicitas fovetur, & augetur ? Opera, quæ Eccleſia præcipit, eſſe veræ virtutis exercitium, ſi eo fiant fine, quo ipſa præſcribit ? Promiſſiones denique & Dei beneficia, quæ per Ritus pleroſque menti contemplanda offeruntur, ad fidem, ſpem, & charitatem augendam deſtinari ?

Ajunt vero, exteriorem Romanæ Eccleſiæ Cultum, mundi pompam redolere, quæ potius ſuperbiæ faſtum, quam cordis humilitatem fovet, & auget.

At, ſi non mundi, ſed Religionis ac Dei cauſa fiunt, cur mundanæ pompæ dicuntur ? Si Eccleſia cum Chriſto docet, hæc ſine humilitate & ſimplicitate cordis fieri non debere, ſi pompæ illæ ac ſplendidi Ritus, Dei Majeſtatem ad ſenſus oſtendendo, cordis humilitatem ac ſimplicitatem fovent & augent, quo jure, ut affectus mundani damnantur ? Numquid Deus mundanas pompas probavit, dum auctoritate comprobavit ſua, ſplendidos ornatus, ve-

ſtes

Digitized by Google

ſtes, & alia pretioſa divini Cultus inſtrumenta, quæ in Hieroſolymitano Templo adhibebantur? Non ita ſane viſum eſt Sanctis Eccleſiæ Patribus, qui ea ætate floruere, in qua reddita jam Eccleſiæ pace, Principum munificentia ita exterior Dei cultus exornari potuit. Videantur Cyrillus Cath.24., Ambroſius lib.1. de Off. cap.21., Gregorius Nazianz. Oratione 11. in Laud. Gorgon., Hieronymus Epiſt.3. ad Heliodorum, & 2. ad Nepotianum; Patres denique omnes quarti, & quinti Eccleſiæ ſeculi. Ii enim ſummis laudibus extollunt illorum pietatem & religionem, qui ſumptus maximos impenderant, in ornandis Chriſtianorum Templis, comparandiſque pretioſis Sacerdotum veſtibus, atque aliis divini Cultus Inſtrumentis. Numquid Novatoribus ætatis noſtræ magis explorata eſt Chriſtianæ religionis indoles, quam Patribus illis, quibus trium priorum ſeculorum traditio ignota eſſe non potuit, quique tanto ſtudio, ac fervore fidei puritatem, ac diſciplinæ nitorem in Eccleſia conſervare conati ſunt?

. Dicent, nefas eſſe, Chriſtianos ad egena & infirma mundi elementa revocare, ſcilicet, externis Ritibus quidquam menti offerentibus, puerorum inſtar ad credendum, & Deum colendum allicere & trahere. Hæc enim propria veteris legis œconomia erat, quæ fuit per Evangelii libertatem ſublata. *Lex illa*, inquit Apoſtolus ad Galat. cap.3. *Pædagogus noſter fuit in Chriſto, ut ex fide juſtificemur. At ubi fides jam venit, non ſumus ſub pædagogo*, ideſt, non trahimur amplius per cæremonias ad credendum.

Sed nemo dicet, cæremonias, qua ratione Eccleſia præſcribit, uſurpatas, egena appellari poſſe, & infirma mundi elementa. Hæ enim, ut dixi, ad augendum in nobis interiorem Dei Cultum referri debent, neque ſpes ſalutis noſtræ in exteriori earumdem cortice & uſu ponenda eſt. Hoc ſenſu Apoſtolus, veteris legis cæremonias egena & infirma mundi elementa appellavit, non verò quatenus excitabant, & fovebant in hominibus fidem in Chriſtum venturum; qua fide Abrahamum juſtificatum fuiſſe, capite illo docet, ubi etiam eos, qui ex fide ſunt, omnes filios Abrahæ appellat. Infirma quoque & egena elementa vocavit, poſtquam fides illa venit, quam fovere debebant. Hac de cauſa dixerat, *ubi venit fides*, hoc eſt Chriſtus, quem futurum cæremoniæ illæ ſignificabant, *jam non ſumus* ſub pædagogo, nempè ſub cæremoniis illis, quæ homines puerorum inſtar per ſenſus ad credendum Chriſtum futurum excitabant. Itaque veteris legis cæremoniæ, nuda, egena & infirma mundi elementa factæ ſunt, poſtquam ea fuere deſtitutæ virtute, qua ſalutarem fidem in hominum cordibus excitabant. Egena quoque & infirma elementa vocavit, quæ ſuperſtitionis & idololatriæ cauſa adhibentur, eadem epiſt. cap.4. v. 8. & 10. nullibi verò ſcribit, nefas eſſe Chriſtianis, Ritibus uti, qui menti offerant, quæ Chriſtus pro nobis geſſit, collata nobis a Deo beneficia, vel quidquam aliud, quo hominis erga Deum amor & cultus foveri & augeri queat. Imo Pauli ætate jam cæperat uſus ſigni Crucis ad revocandum in memoriam Chriſtum in Crucem pro nobis actum, trina immerſio in Baptiſmo ad ſignificandum Chriſti Corpus triduo fuiſſe ſepultum, feſtum Paſchatis, Pentecoſtes, ac etiam cujuslibet diei Dominicæ ad memoriam recolendam Chriſti reſurrectionis, adventus Spiritus Sancti &c. Et præter alios Ritus, quos infra indicabimus, conſtat in precandi modo, tum Paulum, tum Apoſtolos reliquos, imitatos fuiſſe Judæos.

PROPOSITIO II.

In Chriſti Eccleſia vera ineſt inſtituendorum Rituum poteſtas.

HIc pro comperto habemus, Chriſtum Dominum ſeptem inſtituiſſe Sacramenta; idque a noſtris Theologis adverſus Novatores abundè demonſtratum, ſtatuimus. Contendimus verò, Eccleſiæ poteſtatem fuiſſe conceſſam inſtituendi Ritus, tum in Sacramentorum adminiſtratione uſurpandos, quibus non modo ordini & decoro ſacræ functionis conſuleretur, ſed etiam gratiæ indicarentur, quas homines per hujuſmodi Sacramenta reciperent; tum etiam, quibus locus, tempus, & modus divini Cultus præſcriberetur, vel ea hominibus offerrentur, quibus virtutum exercitium facilius fieret, Deique gloria & Cultus amplificari poſſet. Id verò facilè demonſtratur.

Primum, quia Deus Eccleſiæ ſuæ animarum curam concredidit, voluitque, ut eas regeret, atque in æternæ felicitatis conſequutionem dirigeret. Neceſſe ergo eſt, tantam ei dederit auctoritatem, quanta ad hujuſmodi directionem neceſſaria eſt. Neque enim Deus vult finem, quin media ad finem comparandum neceſſaria ſuppeditet. Ad id verò neceſſaria eſt poteſtas inſtituendi Ritus, quibus hominibus ea per ſenſus offerat, quæ, vel Dei majeſtatem, vel Dei beneficia aut gratias, quas nobis concedit in memoriam revocando, ad adorandum & diligendum Deum, & ad pietatem colendam, excitent atque determinent; ſive ut clarius loquar, neceſſaria eſt Eccleſiæ pote-

Digitized by Google

poteſtas ea hominibus ſugerendi & proponendi, quæ utilia ſunt ad beatitudinis conſequutionem; ſunt autem Ritus utiles, imo in hac providentia etiam neceſſarii, ut in poſtremo ſuperioris capitis propoſitione, demonſtravimus.

Præterea, Eccleſia ſemper poteſtate inſtituendi Ritus uſa eſt, adeoque eam a Chriſto Domino accepit: neque enim eſt veriſimile Apoſtolos, eorumque diſcipulos poteſtatem ſibi uſurpare voluiſſe, quam a Deo non habuerint. Plures inſtituiſſe Ritus Apoſtolos, ex conſtanti & perpetua omnium ſæculorum traditione conſtat, Ex Apoſtolis enim originem ducunt nonnulli dies feſti, ſcilicet Paſcha, Pentecoſtes, ac dies Dominicus; jejunia nonnulla, puta antepaſchale, ac fortaſſe, etiam quartæ & ſextæ feriæ jejunium; item mos ille, quo prohibemur, Euchariſtiam ſumere non jejunii; aliquæ liturgiarum preces, trina immerſio, inſufflationes, unctioneſque, & aliæ tum Baptiſmi, tum aliorum Sacramentorum cæremoniæ, quas Eccleſia ubique ac ſemper uſurpavit, nec ſcimus ab aliis accepiſſe, quam ex Apoſtolis, unde fides, Rituſque per univerſum orbem a primis Eccleſiæ temporibus propagati, originem trahunt. Ritus antea dictos, indicatos legimus a Juſtino, Irenæo, Athanagora, Tertulliano, Cypriano, Clemente Alexandrino, aliiſquæ trium priorum ſæculorum Patribus; atque eorum pleroſque præſcriptos habemus in Conſtitutionibus, & Canonibus, qui Apoſtolorum nomine circumferuntur; in quibus Eccleſiæ diſciplinam contineri, quæ ab Apoſtolis & Apoſtolicis Viris orta, pro Eccleſiæ regula primis temporibus habita ſit, nemo negare poteſt.

Conſtat etiam, Eccleſiam deficiente miraculorum copia, ac primorum Chriſtianorum fervore, progreſſu temporis Ritus auxiſſe, ut frequentius in hominum memoriam Dei gratias ac beneficia, & majeſtatem revocando, pietatis in eiſdem fervorem excitaret, eoſque fortius ad Dei Cultum percelleret. Auctos ita fuiſſe Eccleſiæ Ritus, teſtantur Patres quarti & quinti ſæculi; Sacramentaria tum Gregorii Magni, tum aliorum, qui a ſeptimo ſæculo apud Latinos ſcripſerunt; ac Euchologia, quibus a mille & amplius annis utuntur Græci.

PROPOSITIO III.

Hujuſmodi Eccleſiæ poteſtat, cum auctoritate conjuncta eſt ferendi leges.

ID facile ex eo patet, quia poteſtas hæc Eccleſiæ omnino neceſſaria eſt. Ut enim regat atque in æternam felicitatem dirigat hominem, qui & veram erga Deum pietatem, & ſuam in eo beatitudinem neglectui habere propenſus eſt, neceſſe eſt, ea præcipere poſſit, quæ homines ab iis removeant & diſtrahant, quæ huic comparandæ felicitati impedimento ſint, & quæ iſtius conſequtionem faciliorem faciant. Si enim in eo, qui civili ſocietati præſit, neceſſaria eſt ferendæ legis poteſtas, qua homines ad præſcriptos Civitates & Imperii fines legibus dirigantur; cur in ea ſocietate neceſſaria non erit, quæ Deo ipſo jubente homines in infinitè præſtantiorem finem, hoc eſt, in æternam felicitatem dirigere debet. Sicut enim ſine civilibus legibus, quæ impedimenta removeant, ac faciliorem reddant obſervationem legis naturalis, optata tranquillitas in ſocietate haberi non poteſt; ita ſine legibus, quæ removeant ea, quæ impedimento ſint, ac promptiores homines reddant ad ſervanda divina præcepta, ad virtutum exercitium, & Dei Cultum, difficile admodum, ac ne vix quidem regi ac dirigi poſſunt animæ in æternam beatitudinem. Cum nemo neget, hanc Deum dediſſe ſummis imperantibus poteſtatem, quod medium ſit ad tranquillitatem illam procurandam, quæ eſt imperii finis; quis neget, eandem poteſtatem dediſſe iis, quos animarum conſtituit Rectores, voluitque, ut eas per apta media in ſummum bonum, cujus unicè poſſeſſione beati ſumus, dirigerent? Deinde ex ipſa ſcriptura conſtat, Deum Eccleſiæ Rectoribus hanc dediſſe poteſtatem. Lucæ cap. 10. v. 16., Chriſtus Dominus Apoſtolos alloquens, ait: *qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit.* Et Matth. cap. 18. v. 18., poſtquam Apoſtolos docuit, eos qui Eccleſiæ ſocietati noxii ſint & inobedientes, ex ipſa tanquam Ethnicos & Publicanos per Eccleſiæ Rectores eſſe dejiciendos, ſubnectit ſtatim, *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælo.* Vides ergo Deum reipublicæ inſtar Eccleſiam ſuam conſtituiſſe, cui jus concredidit ejiciendi e ſocietate noxios, atque ita ligandi, ut, qui ejus mandata & præcepta ſpernant, Deum ipſum, qui præcipiendi auctoritatem dedit, contemnant & ſpernant. Hinc Apoſtolus Paulus ad Hebræos c. 13. v. 17. poſtquam dixit, præpoſitos vocari animarum Rectores, ſubdit, *obedite præpoſitis veſtris & ſubjacete eis.*

Denique Eccleſia ſemper ſuas tulit leges. Celebris eſt illa per Apoſtolos lata, de abſtinando a ſanguine & ſuffocato, quæ Actor. 15. v. 28. his verbis exprimitur; *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis one-*

oneris, quam hæc neceſſaria, ut abſtineatis vos ab immolatis Simulachrorum, & Sanguine & ſuffocato & fornicatione. Conſtat etiam ad Apoſtolorum imitationem Eccleſiæ paſtores tribus prioribus Eccleſiæ ſæculis plures condidiſſe leges, quas Canonum nomine deſignaverunt, quod Eccleſiæ pro regula habendæ eſſent: de iis loquuntur Tertullianus, Cyprianus, Euſebius, aliique. Nec dubitari poſſe videtur, quin Canones, qui Apoſtolorum nomen præſeferunt, quoſque etiam nunc pro regula atque lege habet Orientalis Eccleſia, ex iis deprompti ſint decretis, quæ pro regenda Eccleſia in variis priorum Sæculorum Conciliis edita fuerunt. Omnia denique præcepta, quæ Orthodoxa Eccleſia nunc & retroactis quoque temporibus pro veris, ac vim obligandi habentibus legibus habuit, perſpicuè demonſtrant, Eccleſiam ſemper uſam fuiſſe facultate, quam a Chriſto accepit, ferendi leges.

PROPOSITIO IV.

Auctoritas, quam Eccleſia habet inſtituendi Ritus, ac ferendi leges, non ineſt in ſæculi principibus, ſed in ſupremis Animarum Paſtoribus.

PRopoſitio hæc facile oſtenditur. Nam in iis reſidet hujuſmodi poteſtas, quos Deus elegit, & deſtinavit ad regendam Eccleſiam ſuam; hæc enim veluti medium eſt ad regendam Eccleſiam neceſſarium. Scimus verò, potuiſſe ad hujuſmodi curam ſeligere Principes & Magiſtratus, noluiſſe tamen; nec nova ipſis jura dediſſe. Chriſtus enim Reipublicæ formas non mutavit, nec nova tribuit Supremis Poteſtatibus jura, ſed omnes revelatæ a ſe Religioni ſubjecit, voluitque, ut omnes omnino homines ab Apoſtolis eorumque Succeſſoribus diſcerent, quæ credere oporteat, atque reciperent ſalutaria monita & præcepta, quibus facilius pervenire poſſent ad Dei poſſeſſionem. Apoſtoli enim primum condidere Eccleſiæ leges, ac deinde animarum Paſtores, qui fuere Apoſtolorum Succeſſores; ut ex Superiori propoſitione abundè liquet. Nec primi Chriſtianorum Imperatores hanc ſibi competere poſſe poteſtatem ſuſpicati ſunt, ſed Sacroſanctum Chriſtianorum jura eſſe penes animarum Paſtores, ut à Sanctis Eccleſiæ Patribus acceperant, ingenuè profeſſi ſunt, & maxima cum veneratione latas ab iiſdem leges, tamquam divinas regulas ſuſceperunt. Sic Conſtantinus Magnus, Valentinianus, Marcianus, Theodoſius, aliique. Quin ipſe etiam omnium legum peritiſſimus Imperator Juſtinianus, in ea fuit ſententia, leges nempe civiles non præcedere debere, ſed ſequi Eccleſiaſticas; idque ſine dedignatione: *Secundum ſacras*, inquit, *& divinas regulas, quas etiam noſtræ leges ſequi non dedignantur.* Novell.83.

PROPOSITIO V.

Suprema in Eccleſia poteſtas in Romano Pontifice Petri Succeſſore reſidet, ejuſque auctoritati omnium Epiſcoporum juriſdictio ſubjecta eſt.

PRopoſitio hæc variis argumentis adverſus Novatores, & Schiſmaticos à Theologis demonſtratur. Nos verò, cum eo unicè fine de ea tractemus, ut notum ſit, in quo reſideat ſuprema erga Sacros Ritus in Eccleſia poteſtas, atque ut clarè ſit explicatum orthodoxum circa hujuſmodi diſciplinam Siſtema, indicabimus tantum, unum vel alterum momentum, quo dogmatica hujuſmodi aſſertio demonſtrari ſolet. Primum itaque conſtat, Romanum Pontificem Petri ſucceſſorem eſſe, tùm quod nullus umquam fuerit Epiſcopus præter Romanum, qui ſe Petri ſucceſſorem prædicaverit; tum etiam quia id exploratum eſt ex perpetua & conſtanti omnium ſæculorum traditione, ſcilicet, ex Irenæo lib.3. cap.3. Tertulliano lib. de præſcript. cap.36., Cypriano lib.1. Epiſtola 3., Epiphanio hæreſi 27., Auguſtino, aliiſque. Conſtat verò ex ſacris literis, Petrum peculiari prærogativa fuiſſe donatum, per quam in Fratres, hoc eſt, in Epiſcopos omnes juriſdictionem habuit. Chriſtus enim non ſolum populi, ſed etiam fratrum ei curam commiſit, dum Lucæ cap.22. v.32. ait; *rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Dum Joannis 21. v.15. & ſequentibus, eum jubet non ſolum agnos, ſed etiam oves paſcere, hoc eſt, non ſolum populum, ſed etiam fratres ſive Epiſcopos, ut Chryſoſtomus interpretatur. Dum denique Matthæi 16. v.18., & ſequen., inquit, *tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. Et tibi dabo claves regni Cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram &c.* Non eſt qui non videat, hic ob ſingularem a Petro factam de Chriſti divinitate confeſſionem, ſingulare ei privilegium fuiſſe collatum, in eo ſitum, ut Chriſti Eccleſia ſupra ipſum tamquam ſupra firmam petram fundanda ac ſtabilienda eſſet; ut Petro eam regente, portæ inferi prævalere non poſſent; &, ut denique in omnes omnino juriſdictionem haberet.

beret, quæ, ſingulari ei conceſſa Clavium poteſtate, deſignatur. Deinde notum eſt, hanc juriſdictionem, quæ Petro collata fuit, ut neceſſaria ad conſervandam in Eccleſia Fidei, cultus, & diſciplinæ unitatem & ordinem, Romanos Pontifices ſemper exercuiſſe. Patet id ex eo, quod initio ſecundi ſeculi Marcio Hæreticus a proprio Epiſcopo in Ponto excommunicatus, Apoſtolicam Sedem adierit, ut illius auctoritate Eccleſiæ communioni reſtitueretur: quod circa finem ejuſdem ſeculi, orta in Aſia controverſia circa diem, quo Paſcha celebrandum eſſet, cauſa delata ſit ad Victorem Romanum Pontificem, ut ipſius auctoritate ſcandala ex Eccleſia amoverentur, ac circa hujuſmodi diſciplinæ caput unitas in Eccleſiis omnibus conſervaretur; quod denique tertio Eccleſiæ ſeculo, contendentibus Firmiliano in Aſia, & Cypriano in Affrica, Baptizatos ab Hæreticis eſſe iterum baptizandos, Stephanus Romanus Pontifex eos ad ſervandam hac de re antiquam traditionem, etiam excommunicationis minis obligare voluerit.

Hæc ſatis ſunt ad oſtendendum juriſdictionem, quam Romanus Pontifex in Petri perſona, cujus Succeſſor eſt, accepit, etiam tribus prioribus ſeculis, ut rerum circumſtantiæ ferebant, in univerſam Eccleſiam exercuiſſe. Hujus autem rei luculentiora, & frequentiora ſuppetunt in ſequentibus ſeculis exempla. Hinc in primis in Oriente celebratis Conciliis omnium Patrum conſenſu, tamquam Primas, & Eccleſiæ caput, & ſupremus Rector habitus eſt, ut ex eorumdem actis liquet; &, ut alia mittam, in Florentina Synodo, Græcis etiam conſentientibus, decretum prodiit, quod ſequitur: *definimus Sanctam Apoſtolicam Fidem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium.*

Atque hinc patet, ſolum Romanum Pontificem poſſe univerſæ Eccleſiæ præſcribere Ritus, atque ſtabilitos & univerſim receptos, mutare, aut circa eorumdem uſum diſpenſare. Reliqui verò Epiſcopi, etſi diſpenſare, vel mutare poſſint ordinaria auctoritate, Ritus, quos ipſi, vel eorum prædeceſſores in uſum propriæ diœceſeos conſtituere, ut jejunia, dies feſtos, proceſſiones &c.; tamen circa Ritus, vel ab Apoſtolica Sede conſtitutos, vel in Conciliis Generalibus præſcriptos, aut Eccleſiæ univerſæ Orientalis, vel Occidendalis uſu, & conſuetudine comprobatos, nihil niſi ex delegatione, ſeu conceſſione Apoſtolicæ Sedis innovare poſſunt. Vide ea, quæ in appendice de legibus diſputavimus. Quamobrem Concil. Tridentinum ſeſſ. vii. cap. 14. can. 13. ait: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione uſurpari conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; Anathema ſit.*

Igitur ex Eccleſiæ præcepto in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione quiſque tenetur Ritus receptos & approbatos adhibere. Quamobrem graviter peccant, qui eoſdem omittunt: Si etiam contemnant, vehementer hæreſeos ſuſpecti habendi ſunt; Hæretici verò ſi contendant & teneant, ſine peccato omitti poſſe pro libito, vel a quolibet Miniſtro mutari. Jure itaque meritoque Apoſtolica Sedes Miſſionarios illos improbavit, atque reprehendit, qui in Madurenſi, eique finitimis Regnis, vel ex præſumpta cujuſdam Epiſcopi diſpenſatione, aut propria auctoritate in ſolemni Baptiſmi adminiſtratione omittebant inſufflationes, ſalivam, unctioneſque, quod hujuſmodi gentes ante dictas cæremonias horrerent. Ritè autem omittuntur durante diſpenſatione Apoſtolicæ Sedis, quam ad imitationem ſuorum Prædeceſſorum, etiam Sanctiſſimus D. N. BENEDICTUS XIV. ad decennium conceſſit, ut infra indicabimus.

PROPOSITIO ULTIMA.

Romanæ atque Catholicæ Eccleſiæ Ritus facilè à ſuperſtitionis nota vindicantur.

Ritus ſuperſtitioſi ſunt, vel ſuperflui ſive vani, vel falſi, aut idololatrici, ut nobiſcum Novatores fatentur. Romana autem atque Catholica Eccleſia, nec probat, nec uſurpari patitur Ritus, qui ad unam ex illis tribus ſuperſtitionis ſpeciebus referantur. Nam Ritus hujuſmodi damnat, atque animarum Paſtoribus præcipit & inculcat, ut circa ſacras cæremonias populum Chriſtianum inſtruant, ne ex abuſu inutiles fiant; atque omnes ex Eccleſiæ inſtitutione, &, eo fine adhibitæ, quo ipſa cæremoniis uti præſcribit, ea quæ verè Deus revelavit menti offerunt, & ad Dei gloriam ſemper referuntur. Id legentibus Rituales libros, quos Eccleſia probat, fit illicò manifeſtum: quippe in iis nulla præſcribitur actio, quæ ordinara & decens non ſit, atque apta ad ea menti offerenda, quæ per ipſam, Eccleſia ſignificare vult: nullæ ſunt preces, quæ ad Deum ut ſupremum rerum omnium largitorem, non referantur. Si ita Ritus noſtros expenderent Novatores, non adeò faciles eſſent

Digitized by Google

eſſent ad damnandum conſecrationem Eccleſiæ, & Altarium, benedictiones, ſeu baptiſmos, ut vocant, Campanarum, & alia hujus generis. Sed videamus, qua de cauſa Catholicæ Eccleſiæ cæremonias ſuperſtitionis arguant.

Præcipua eorum argumenta ad tria capita facile revocantur. Primum, quod cæremoniarum pleræque ex Synagoga, aut ex Idololatra gente originem trahant. Deinde, quod earum quamplurimæ ad augendum interiorem Dei cultum nullo modo conferant, adeoque inutiles ſint, plures verò omninò falſæ, cujuſmodi ſunt illæ, quæ vel Purgatorium, vel tranſubſtantiationem, aut aliæ, quæ dogmata ſignificant, quæ ipſi reſpuunt. Denique Idololatriam ſaltem imperfectam ineſſe putant, in uſu & cultu ſacrarum imaginum, & reliquiarum, atque in invocatione Sanctorum.

Sed ſi, ut par eſt, exponatur doctrina, quam Orthodoxa tradit Eccleſia, hujuſmodi ſophiſmata illico corruunt. Ad primum quod ſpectat, ſatis ſuperque oſtendimus propoſitione quarta capitis primi, ſacros Ritus ſuperſtitionis inſimulari non poſſe, quod antea ſuperſtitioſi cultus cæremoniæ fuerint, ſi deinceps legitima auctoritate, mutato ſignificato & fine, ad obſequium, cultumque veri Dei promovendum, augendumque referantur. Ita verò præſcribi atque uſurpari ab Orthodoxa Eccleſia cæremonias, quæ àntea vel ab Hebræis, vel a gentibus adhibebantur, eas ritè expendenti, manifeſtum ſit.

Ad ſecundum reſpondemus, Catholicam Eccleſiam, Ritus qui inutiles ſeu ſupervacanei ſint, omnino damnare; atque animarum Paſtoribus præcipere, ut ſupra etiam innuimus, ut Chriſtianum Populum circa Sacros Ritus inſtruant, ne ex negligentia vel abuſu inutiles vanique fiant. Neque falſos Ritus Eccleſia noſtra probat. Quippe dogmata illa, quæ Novatores reſpuunt, quæque Eccleſia cæremoniis ſuis Fidelibus credenda inculcat, ab ipſis Apoſtolis, ex qua ipſa deſcendit, & a quibus fidei depoſitum habuit, accepit, Et ante duo ſæcula etiam Novatorum hominum majores eadem dogmata cum Eccleſia profitebantur, quæ revera dicitur, & eſt Apoſtolica, non vèrò Reformata, vel Calviniana, vel Anglicana, vel Lutherana, aut alio denique nomine appellata, quo Novatorum ſectæ deſignantur.

Venio nunc ad tertium caput. Neque circa uſum cultumque ſacrarum imaginum, & reliquiarum, ac invocationem ſanctorum quidquam occurrit, quod jure Novatores reprehendere valeant, ſi ritè intelligant Doctrinam, quam Catholica exponit Eccleſia. Incipiamus ab imaginum uſu. Sacras imagines vocamus, imagines Chriſti, Deiparæ & ſanctorum hominum, aut eas, quæ exprimant Angelos, Æternum Patrem, aut Spiritum Sanctum ea forma, ſub qua Prophetis, vel aliis ſanctis hominibus Sacræ Scripturæ apparuiſſe indicant. In iis verò, quid eſt, quod reprehendi poſſit? Non imago ipſa, quippe de ſe mala non eſt, nec lege ulla prohibita. Non uſus: nam in memoriam revocant hominum Chriſtum Dominum, & ea quæ Chriſtus pro nobis egit; aut Sanctiſſimam ipſius Matrem, vel ſanctos homines, quos Deus ob inſignes virtutes cæleſti gloria donaverit; aut denique Sacræ Scripturæ hiſtorias, in quibus ea narrantur, quæ Deus pro noſtra ſalute fecit. Quid in iis Novatores reprehendendum offendunt? An non utiles ſunt cogitationes, quas in hominum mentibus excitant? Nemo ſane negat utiles eſſe Reipublicæ imagines, quæ antiquas hiſtorias exprimant, quarum memoria regendæ republicæ utilis ſit, & quæ res geſtas deſignent illorum hominum, qui fuerunt de eadem republica optime meriti, ut cives ad illos imitandos provocentur. Cur ergo utiles non erunt imagines, quæ hominum memoriæ offerant facta a Deo, ſub certa figura apparente, ſive per Angelos ſuos humana forma donatos, revelationes, aut collata humano generi beneficia, quæque conſiderationi noſtræ ſubjiciant Chriſtum Salvatorem noſtrum, Matrem ipſius, ſanctoſque homines, qui nobis exhibent veræ virtutis exempla, qui nos movent ad fidem illam profitendam pro cujus defenſione ſubjere ſupplicia, quique ſpem in nobis fovent illius beatitudinis, quam ii divina gratia, veluti laborum mercedem ſunt conſequuti? En imaginum uſus, ut Romana Eccleſia præſcribit. Videatur Tridentina Synodus Seſſ. 25. *Illud verò*, inquit, *diligenter doceant Epiſcopi, per hiſtorias myſteriorum noſtræ redemptionis, picturis, vel aliis ſimilitudinibus expreſſas, erudiri, & confirmari populum in articulis fidei commemorandis, & aſſidue recolendis; tum vero ex omnibus ſacris imaginibus magnum fructum percipi; non ſolum, quia admonetur populus beneficiorum & munerum, quæ a Chriſto ſibi collata ſunt, ſed etiam, quia Dei per ſanctos miracula & ſalutaria exempla oculis fidelium ſubjiciuntur; ut pro iis Deo gratias agant, ad ſanctorumque imitationem vitam moreſque ſuos componant, excitenturque ad adorandum, ac diligendum Deum, & ad pietatem colendam.*

Ajunt, imaginum cultum idololatriam eſſe ideoque illarum uſum illicitum, quòd ad idololatriam provocet. At injuria id aſſerunt. Sa-

Sacrarum enim imaginum cultus, qua ratione a Tridentina Synodo præſcribitur, omni ſuperſtitionis ſuſpicione caret. Nam hæc mandat Eccleſiæ Paſtoribus, *ut fideles diligenter inſtruant, docentes eos, Imagines Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem, impertiendam, non quod credatur ineſſe aliqua in iis Divinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ; Vel quod ab eis ſit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus ſit figenda; Veluti olim fiebat a Gentibus, quæ in Idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam boros, qui eis exhibetur, refertur ad prorototypa, quæ illæ repreſentant: ita ut per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & ſanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur, Id quod Conciliorum, præſertim vero ſecundæ Nicenæ Synodi decretis contra Imaginum oppugnatores eſt ſancitum.* Quæ cum ita ſe habeant, ubi eſt Idololatria, vel etiam ſuperſtitionis umbra in cultu, quem Romana Eccleſia ſacris imaginibus deferendum eſſe docet? Hoc enim cultu, non imagines, non divinitatem, aur vim aliquam, quæ in imagine fingatur, ſed id veneramur & colimus, quod imagines menti cognoſcendum exhibent; ſcilicet, Chriſtum Dominum, Deiparam, Angelos, Sanctoſque Homines, qui cum Criſto in Cœlis regnent; motivum autem noſtri cultus in Deipara in, Angelis, Sanctiſque Hominibus, non eſt naturæ quædam proprietas ſive conditio, ſed gratia Dei, qua Sancti fiunt & Deo cari, ſed dignitas, excellentia, aut ſupernaturalis prærogativa, qua a Deo exornantur ac veneratione digni fiunt. Quamobrem noſtri cultus objectum, ut vocant, formale eſt Dei gratia atque ſupernum divinæ liberalitatis donum, quo fit, ut hac veneratione & cultu Deus ipſe glorificetur, qui hac de cauſa glorioſus dicitur in Sanctis ſuis. Igitur cultus quo Deiparam, Angelos, Sanctoſque Homines veneramur, ad Deum ipſum refertur, qui eo glorificatur. At veri Dei cultus ſuperſtitinne caret. Item Templa, & Altaria non Sanctis Hominibus, ſed Deo dicamus in honorem Sanctorum, quos ipſe gratia, & gloria ſua honore dignos fecit.

Eadem ratione a ſuperſtitione vindicamus cultum, quo ſanctorum reliquias proſequimur. Ait Tridentina Synodus, loco ſupracitato: *Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Chriſto viventium ſancta corpora, quæ viva membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus Sancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda & glorificanda, a fidelibus veneranda eſſe: per quæ multa beneficia a Deo hominibus præſtantur.* Colimus ergo ſanctorum corpora, quod fuerint in hac vita viva Chriſti membra, & templum Spiritus Sancti, ut ait Apoſtolus 1. ad Cor. cap. 3. v. 16., quodque ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda ſint, ac multa per ea beneficia hominibus præſtentur. Quid vero eſt in hujuſmodi cultu, quod ad augendum hominis erga Deum amorem, ad fovendam fidem & ſpem, & ad glorificandum Deum non referatur? In quo ergo ſita eſt ſuperſtitionis ſuſpicio?

Docet propterea Catholica Eccleſia in ſupracitato Synodo, *Sanctos una cum Chriſto regnantes, orationes ſuas pro hominibus Deo offerre; bonum, atque utile eſſe ſuppliciter eos invocare; & ob beneficia impetranda a Deo per filium ejus Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui ſolus noſter Redemptor & Salvator eſt, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.* Nos hic non ſuſcepimus demonſtrandum, Sanctos cum Chriſto in Cœlis regnare, noſtrarum precum conſcios eſſe, atque Deo noſtras orationes offerre; id enim pro certo habemus, & tum ex ſcriptura, tum ex conſtanti omnium ſæculorum traditione a noſtris Theologis luculenter oſtenditur; ſed eorum invocationem omni ſuperſtitione carere demonſtramus. Nam confugere ad eorum orationes & opem, ob obtinenda à Deo per Jeſum Chriſtum filium ejus beneficia, non eſt eis divinam prærogativam, vel honorem, qui ſuperſtitioſus ſit, tribuere. Ipſos enim ſpectamus ut homines Dei gratia cæleſti gloria præditos, ac ejuſdem Dei amicos conſtitutos, qui perfecta illa quam habent charitate ducti pro hominibus Deo orationes ſuas offerunt, quique ſcientia illa, quam Deum intuendo habent, tum nos, tum noſtras petitiones agnoſcunt, atque ad impetranda pro nobis a Deo beneficia per filium ejus Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, moventur, dum ſuppliciter eos invocamus. Hanc autem invocationem, non neceſſariam, ſed utilem dumtaxat aſſerimus. In iis autem perſpicuum eſt, nos Sanctis Hominibus in cælis cum Chriſto regnantibus, nec divinam aliquam prerogativam, nec indebitum honorem tribuere, ſed eoſdem conſiderare, ut Dei amicos cæleſti gloria donatos, qui, ut ſacræ literæ deſcribunt, ſunt ante thronum Dei, eique ſerviunt, ac pro nobis orant.

Nota. Ex iis, quæ diximus, abunde patet, injuria Novatores ſanctorum hominum cultum ſuperſtitionis accuſare. Sed ut clarius pateat quan-

Digitized by Google

quantum Romana Eccleſia ſuperſtitiones horreat, & abuſus omnes, qui in Divino cultu occurrere poſſint, paucis indicabo, quæ in eadem Synodo Tridentina pro præcavendis abuſibus circa ſacras imagines, ſanctorumque cultum, ſtabilita ſunt. Primo itaque univerſim mandat, ut ſi qui abuſus in has ſanctas & ſalutares obſervationes irrepſerint, omnino tollantur, *itaut nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus pericoloſi erroris occaſionem præbentes, ſtatuantur. Quod ſi aliquando hiſtorias & narrationes Sacræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi & figurari contigerit; doceatur populus, non propterea divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici, aut figuris exprimi poſſit.* Secundo, ut *omnis ſuperſtitionis in ſanctorum invocatione, reliquiarum veneratione, & imaginum ſacro uſu tollatur, omnis turpis quæſtus eliminetur, omnis denique laſcivia vitetur, ita ut procaci venuſtate imagines non pingantur, nec ornentur, & ſanctorum celebratione, ac Reliquiarum viſitatione homines ad commeſſationes, atque ebrietates non abutantur; quaſi feſti dies in honorem Sanctorum per luxum ac laſciviam agantur.* Tertio præcipit, ut tanta circa hæc diligentia & cura ab Epiſcopis adhibeatur, *ut nihil inordinatum, aut præpoſtere, & tumultuarie accommodatum, nihil profanum, nihilque inhoneſtum appareat.* Quarto denique, ut fidelius hæc omnina ſerventur, ſtatuit, *nemini licere ullo in loco vel Eccleſia, inſolitam ponere vel ponendam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approbata fuerit, nulla etiam admittenda eſſe nova miracula, nec novas Reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati & pietati conſentanea judicaverit. Quod ſi aliquis dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæſtio incidat; Epiſcopus antequam controverſiam dirimat, Metropolitani, & comprovincialium Epiſcoporum, in Concilio Provinciali ſententiam exſpectet; ita tamen, ut nihil, inconſulto Sanctiſſimo Romano Pontifice, novum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum decernatur.*

CAPUT III.

De Eccleſiæ Orientalis Ritibus, eorumque varietate.

IN ſuperiori capite exteriorem cultum, rituſque Catholicæ Eccleſiæ ab Hæreticorum, qui in Occidente ſunt criminationibus vindicavimus. Nunc de Orientalis Eccleſiæ Ritibus dicemus. Idque in tribus diſtinctis paragraphis; in primo Orientalem Eccleſiam univerſim deſcribemus; in altero Schiſmaticorum & Hæreticorum, qui in ea ſunt, tum Sectas, tum præcipuos errores indicabimus; in tertio vero varios, qui in Eccleſia Orientali ſunt Ritus, exponemus.

§. I.

Deſcribitur generatim Orientalis Eccleſia.

IN Orientali Eccleſia ab Apoſtolorum ætate Alexandrinus, & Antiochenus Antiſtites, poſt Romanum Pontificem, reliquis univerſi Orbis Epiſcopis, honore ac prærogativis præeminuerunt. Nam in Nicæna Synodo omnium generalium prima anno 325. celebrata Canone VI. ſtatutum fuit, ut antiqua conſuetudo ſervaretur circa Alexandrinos & Antiochenos Epiſcopos, qui Summi Metropolitani appellati ſunt. Leo autem Magnus circa medium V. ſæculi, epiſt. 53., quæ eſt ad Anatolium, ſcribit hujuſmodi conſuetudinem ex Apoſtolo Petro originem trahere. Neque id in controverſiam revocari poteſt; nam explorata res eſt, Alexandrinam Eccleſiam Apoſtolum Petrum per Marcum, Antiochenam vero per ſeipſum fundaſſe. Itaque cum Nicæna Synodus definierit, ex antiqua ab Apoſtolis creta conſuetudine antea dictos Epiſcopos honore ac juriſdictione Epiſcopos reliquos ſuperare, perſpicuum fit, præeminentiam ac juriſdictionem hujuſmodi, ex Petro Apoſtolorum Principe accepiſſe.

Ut in Concilio Nicæno primo hujuſmodi Antiſtites appellati fuerunt ſummi Metropolitani; ita in prima Synodo Epheſiana vocati fuerunt Archiepiſcopi, & in Conſtantinopolitana prima Exarchi Diœceſeos. Tempore autem inter Conſtantinopolitanum, & Chalcedonenſe Concilium intermedio, nuncupari cœperunt Patriarchæ, quod nomen ex Synagoga in Eccleſiam deductum, primum in Theodoſii ad Valentinianum Imperatorem epiſtola, Leoni primo Romano Pontifici tributum fuit, ac deinde in Chalcedonenſi Synodo, Alexan-

drino quoque, & Antiocheno Antiſtiti. Iis additus poſtea fuit Conſtantinopolitanus Epiſcopus, qui poſtquam in hac Urbe Sedem ſuam Imperator conſtituit in magno honore haberi cæpit apud Orientales, ac conſuetudine accedente, etiam Principum favore, jus Metropolitani Diœceſeos Ponti, Aſiæ, & Thraciæ ſibi uſurpaverat. Demum eadem prerogativa Hieroſolymitano Antiſtiti conceſſa fuit ob Apoſtolicæ Sedis honorem, quæ prima Epiſcopum habuiſſet.

Quamquam Patriarcha Conſtantinopolitanus Alexandrino & Antiocheno poſterior eſt, nec ipſius Sedes cum Alexandrina & Antiochena comparari poteſt: & licet Romanus Pontifex diutius rejecerit 28. Canonem Chalcedonenſem, quo ei jus patriarchicum conferebatur, nec niſi ab Innocentio III. initio tertiidecimi ſæculi, ut Patriarcha ſit agnitus; tamen undecimo ſæculo vaſtiſſimam ſibi juriſdictionem uſurpaverat. Nam ſub ſe habebat Metropolitanos ſexagintaquinque, Archiepiſcopos independentes, quibus nulli ſubjecti erant Epiſcopi triginta quatuor: & Epiſcopos ſexcentum & amplius, ut refert Leo Allatius ex Nilo Doxapatrio Græco Scriptore. Sed everſo deinceps Græcorum Imperio, ac reſtitutis, quas in Calabria & Sicilia Romano Pontifici uſurpaverat, Provinciis, valde imminutus eſt eorum numerus. Ipſius enim juriſdictioni ſubjecti ſunt Epiſcopi circiter centumquinquaginta, inter quos ſunt vigintiquinque Metropolitani, quorum plerique ſuffraganeis carent. Provinciæ, in quas juriſdictionem exercet, ſunt quæ ſequuntur: Aſia minor, *Inſulæ* Maris Aegæi, Thracia, Græcia, Valachia, Moldavia, Servia, Mingrelia, atque Circaſſia. Nonnulli quoque Græci, qui in Moſcovia ſunt, aliquem ei honorem deferunt, licet magno Baſilide Imperante proprium ibi conſtituerint ſibi Patriarcham.

Tres ante recenſiti Patriarchæ cum Epiſcopis ac Chriſtianis reliquis, qui Orthodoxam fidem profiterentur in Epheſina & Chalcedonenſi Synodis definitam, contra Neſtorium, Euthychetem, atque Dioſcorum, a Neſtorianis, & Euthychianis ſive Jacobitis, appellati ſunt Melchitæ ſeu Regaliſtæ; quod Imperatores præſertim Marcianus Orientalibus omnibus fidem in duobus illis Conciliis definitam edictis ſuis inculcaverint. Igitur Melchitæ nomen excogitatum fuit ab Hæreticis ad conflandam invidiam in Orthodoxos, qui definita in Conciliis illis dogmata profitebantur. Sed poſtquam Patriarchæ atque Epiſcopi fermè omnes Græci Ritus Schiſmati, erroribuſque Græcorum adhæſerunt, Melchitarum nomine appellare ſolemus Orthodoxos Græcos, qui ſcilicet Romano Pontifici ſubſunt. Reliquos verò Photianos dicimus.

Alexandrinus Patriarcha Græcus Schiſmaticus Sedem in Cahira habet, juriſdictionem verò exercet in varias Africæ & Arabiæ Provincias; Antiochenus Damaſci ſedet, Græciſque præeſt ſuis in Soria, Meſopotamia, & Caramantia degentibus; Hieroſolymitanus denique Paleſtinis, atque iis Arabiæ Eccleſiis præeſt quæ ſunt Paleſtinæ finitimæ. Ii cum ſubjectis ſibi Epiſcopis Græcum ritum ſervant, ac Græca lingua & etiam Arabica celebrant officia Sacramentorum omnium. In eorum communione ſunt Syri multi, qui Syriace ſacra celebrant.

At præter hos, qui, ut dixi, Schiſmatici ſunt, adeſt nunc Melchitarum Patriarcha Antiochenus, qui cum reliquis græci Ritus ſibi ſubjectis Orthodoxam fidem profitetur, atque Romano Pontifici obtemperat. Adeſt epiſtola SS. D. N. BENEDICTI XIV. tom. 1. Bullar. pag. 290. ad Cyrillum Patriarcham Antiochenum Græcorum Melchitarum, & omnes ejuſdem Ritus Catholicos Epiſcopos eidem Patriarchæ ſubjectos, in qua plura circa Ritus ac ejuſdem Patriarchæ juriſdictionem decernuntur. Pag. quoque 312. alia ad eundem Patriarcham data legitur epiſtola, cum qua eidem pallium tranſmiſſum fuit. In actis autem Conſiſtorialibus pro conceſſione dicti pallii, quæ leguntur tom. 2. Bull. in appen. pag. 21. inquit SS. Pontifex. *Præeſt Cyrillus noſter genti Melchitarum, quæ hodie Catholicos ingenti numero complectitur, quæque a decem Epiſcopis qui ipſum tanquam legitimum Patriarcham venerantur & colunt, provide gubernatur.*

Nomen Patriarchæ Antiocheni, habet quoque Maronitarum Patriarcha, qui modo eſt Simon Evvodius ex Archyepiſcopo Damaſceno Patriarcha renunciatus a BENEDICTO XIV.; ut ex literis conſtat ad eundem datis die 16. Martii 1743. *Nuper ad nos &c.* Metropolitanorum, & Epiſcoporum Maronitarum ſedes & limites ita deſcribuntur in appendice Synodi Montis Libani, quæ appendix inſerta legitur Conſtitutioni BENEDICTI XIV. *Apoſtolica prædeceſſorum &c.* En verba *Patriarcha Antiochiæ, ac totius Nationis Maronitarum ſedem habet in Monte Libano in Cœnobio, quod Canubinenſe dicitur: ſub eo erant Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſequentes. I. Tyri. II. Damaſci. III. Cypri. IV. Aleppi. V. Beryti. VI. Tripolis. VII. Botri. VIII. Aco, ſeu Ptolemaidis. IX. Laodiceæ. X. Apameæ. XI. Arcæ. XII. Eden. XIII. Sareptæ. XIV. Paneadis. XV. Liſtræ, ſeu Bybli. XVI. Neapolis. Sed in Sinodo Montis*

Liba-

Libani die 30. Septembris 1736. decreverunt Patres, ut Maronitarum Diœceſes impoſterum ad octo tantum redigerentur, ſalva Reverendiſſimo Domino Fatriarchæ Epiſcopos nonnullos titulares ordinandi poteſtate; Videlicet I. Alepi, ſeu Beroeæ, & adjacentium Locorum. II. Tripolis: Hujus Pontificis juriſdictio extenditur a Tripoli, & Jania ad Arcam Balaneam, Aradum Orthoſiadem, Gabelum, Laodiceam, uſque ad fines Alepi. III. Bybli & Botri: hujus juriſdictio extenditur in Diœceſes Bybli & Botri, Acuræ, Dairalamari, & Regionis Biſarajæ. IV. Heliopolis, ſeu Baalbech: hujus juriſdictio extenditur in Diœceſes Heliopolis, & Phothuchæ in Byblienſis Regionis confinio, & dimidiæ partis ditionis Gazirenſis, cujus caput Guſta, & Gazir. V. Damaſci, hujus juriſdictio extenditur in Diœceſim Damaſcenam, nec non ampliatur ad alteram dimidiam partem ditionis Gazirenſis, cujus caput eſt Agelton, complectitur preterea Baſcontam Zuc-eharaham, & Zabbugam. VI. Cypri; hujus juriſdictio complectitur univerſo Inſulæ illius Caſtella, ac præterea in Cheſroe Regione habet Bacoſajam, Beth-ſcebabam, earumque Villas, necnon Villas Caeſtæniæ uſque ad Pontem Beryti. VII. Beryti; hujus juriſdictio extenditur à Beryto uſque ad Mathanam, & Giordam, & Algarbam, & Sciacharam Mathanæ, & uſque ad Pontem Fluvii Cadi, ſeu Tamyris. VIII. Tyri, & Sidonis; hujus juriſdictio complectitur Sidonem, Tyrum, earumque Villas, nec non Suph-Bacaam, Vallem Tainæ, & adjacentes Teny à Fluvio Tamyri, uſque ad Sanctam Civitatem Hieruſalem nos ſubcripti hanc Diœceſum diſtributionem approbamus. Datum in Sancta noſtra Synodo in Monaſterio Deiparæ de Loaiſa die 30. Septembris 1736. Joſeph Petrus Patriarcha Antiochiæ. Gabriel Sareptæ. Simeon Damaſci. Abdalla Beryti. Elias Arcæ. Baſilius Tripolis. Philippus Lyſtræ. Stephanus Botri. Gabriel Aco. Joannes Laodiceæ. Ignatius Tyri. Gabriel Alepi. Michael Paneadis. Tobias Cypri.

Jacobitæ quoque duorum Patriarchatuum titulos ſervaverunt, Alexandrini ſcilice, atque Antiocheni. Alexandrinam vero Diœceſin ita obtinuerunt, ut Orthodoxis & plures eſſent quodammodo, & auctoritate ſuperiores. Nam ex quo Arabes Aegyptum ſubjecerunt, omnes ferme Græci profugientes vacuam Alexandriæ Eccleſiam hæreticis reliquerunt. Nativi Aegyptii ad Jacobitarum hæreſim propenſiſſimi, eam ubique amplexi ſunt, atque ita in Thebaide, omnes Chriſtiani eam intra paucos annos acceperunt. In Nubia & Aethiopia cum Sacerdotes & Epiſcopos a Jacobitis ordinatos haberent Jacobitæ quoque intra unius ſæculi ſpatium facti ſunt. Iidem cum ex veteri quodam jure Patriarcharum Alexandrinorum, Paleſtinam ſuæ ſedi vellent eſſe ſubjectam, Hjeroſolymis Metropolitam ordinaverunt. Hanc autem præ reliquis ſectis, quæ vel omnino interciderunt, vel adhuc ſuperſunt, prærogativam habet Jacobitica, quod Epiſcoporum non interruptam ſucceſſionem hucuſque conſervat, ab illis ordinatorum, qui in Eccleſia Catholica manuum impoſitionem acceperant, quales erant Dioſcorus, & Dioſcori Succeſſores. Ita quamvis hæretici, & abſciſſi ab Eccleſia, validam tamen ordinationem habebant, cum impoſitionem manuum accepiſſent ab Epiſcopis legitime prius ordinatis. *Notum eſt enim*, inquit Renaudotius, diſſ. de Patriarcha Alexandrino, *pulſo Dioſcoro, Orthodoxos ejus loco Patriarchas conſtitutos, quos Jacobitæ pro incluſis & prædonibus habent. Illo defuncto, ejus ſequaces Timotheum Aelurum ſubſtituerunt, qui occiſo Proterio, Cathedram occupavit, ejectuſque & reſtitutus ſub Baſiliſco tyranno, & Zenone, qui Dioſcorianis favebant, eam per viginti duos annos retinuit, ſecundum Severi & aliorum Jacobitarum ſententiam. Timotheo, Petrus Mogus, Athanaſius, Joannes alter, Dioſcorus junior, Timotheus, Theodoſius, Petrus, Damianus, Anaſtaſius, Andronicus ſucceſſerunt, atque huic Beniamin cujus anno duodecimo, Jeſu Chriſti 640. Alexandria ab Arabibus capta eſt, ſtatimque Benjamin ejectus, & in Monaſteriis latitans, reſtitutus eſt Sedi ſuæ, atque omnem, pulſis Orthodoxis Græcis, ipſoque Georgio Patriarcha, qui Conſtantinopolin fugit, Eccleſiaſticam auctoritatem obtinuit. Ut autem certa eſt ea, quam fuſè explicavimus in hiſtoria Patriarchali Jacobitarum Patriarcharum a Dioſcoro ad Benjaminum, ita quoque certiſſima eſt hodiernorum Alexandrinorum Antiſtitum ex eadem ſecta, ad Benjaminum uſque ſucceſſio.* Hæc notanda eſſe cenſui, quod paucis ab hinc annis literas a quodam Miſſionario ex Aegypto ſcriptas legerim, in quibus aſſerebatur Cophtos Jacobitas legitimis Epiſcopis carere. Hactenus dicta perſpicue demonſtrant, Jacobitarum Patriarcham Alexandrinum ſuccedere Dioſcoro, auctoritate Chalcedonenſi Synodi ex illa Sede pulſo; Græcum vero Orthodoxis Patriarchis, qui poſt Proterium loco Dioſcori ſuffectum, in eadem Sede fuerunt. Licet enim pulſo ab Arabibus Gregorio anno 640. ut ſupra ex Renaudotio adnotavimus, Græci per annos nonaginta non habuerint hanc Patriarchalem digni-

Digitized by Google

dignitatem, eam tamen iterum obtinuere anno 780., atque deinceps ſuos quoque Melchitæ Patriarchas ſemper habuerunt, quorum legitimus Succeſſor eſt Græcus, quem ſupra diximus, in Urbe Cahira Sedem tenere. Patriarcha Jacobitarum vocatur quoque Patriarcha Cophrorum; licet nomen Cophti, non ſectam, ſed nationem indicet, quæ Cophticâ linguâ ſacra celebrat. Ejuſdem juriſdictionem, tituli, quibus a ſuis donari ſolet, deſignant. Hos ita exprimunt. *Pater N. Sanctiſſimus Archiepiſcopus magnæ Urbis Alexandriæ, & Foſtati Babylonis, & Nomorum Aegipti, Thebaidis Pentapoliſque Africanæ, regioniſque Aethiopiæ & Axumitarum; Nubiæque, & Macaureos, regioniſque ſuperioris.* Horum explicationem, vide apud Renaud. diſſ. cit.

Jacobitæ habent quoque Patriarcham Antiochenum, quem ut legitimum Severi ſucceſſorem agnoſcunt omnes Syri Monophyſitæ: Illius ampliſſima auctoritas eſt, vocaturque inter eos, *Papa Orientis*. Plures Metropolitani, Epiſcopi, ac Monachi bene multi ſunt eidem ſubjecti. Inter Metropolitanos, ſeu Archiepiſcopos recenſentur, Hieroſolymitanus, Damaſcenus, Edeſſenus, Cyprius &c. Præter hos habebant etiam olim ſuæ auctoritati ſubjectos alios ſecundi generis Patriarchas, quos Catholicos appellant, quorum alter Perſidis, alter Armeniæ Patriarcha diceretur. Sed ii jam a longo tempore nullam in eo juriſdictionem agnoſcunt, ac tanquam ſupremi Armenæ gentis Patriarchæ habentur.

Armeni non minus ac Jacobitæ latè diffuſi ſunt per Orientem, Imo eorum plerique ſunt etiam in Occidente. Sunt enim in utraque Armenia majore ſcilicet, atque minore, in Perſide, Meſopotamia, Paleſtina, Georgia, aliiſque bene multis Orientis Provinciis. In Occidente vero præter eos, qui commercii cauſa in variis locis degunt, quamplurimi ſunt in Ruſſia Polonica, eique finitimis Provinciis. In Oriente ab anno fortaſſe 505. ex quo propriam æram ſumunt, duos antedictos Patriarchas ſive Catholicos habent: ante enim ex Cæſarienſe Antiſtite Metropolitam accipere ſolebant. Prioris ſedis eſt Ararat Majoris ArmeniæUrbs, ſed reſidere ſolet in Monaſterio Etzmiazim, eique parent viginti ſex Archiepiſcopi, Epiſcopi vero ſeptuaginta quinque, ut ex teſtimonio Uſcanis Armenii Epiſcopi, iſtius Patriarchæ Vicarii, qui id Riccardo Simonio narravit Pariſiis anno 1670., refert Brunus *diſſer.10.*, quæ eſt de Liturgia Armen. *art.1.* Alter manet Cis, quæ minoris Armeniæ Urbs eſt, ac præeſt Epiſcopis circiter triginta. Priori ſubeſt Epiſcopus, ſive Patriarcha Conſtantinopolitanus ejuſdem gentis; huic vero Hieroſolymitanus, & is qui Aleppi reſidet. Ii quos dixi, Schiſmatici ſunt. Sed habent quoque Armeni Orthodoxos Epiſcopos. Qui Aleppi ſedem habet, ſed modo vitandæ perſecutionis cauſa in Monte Libano commoratur, Patriarchæ titulum, ac juriſdictionem habet. Plures ei ſubjecti ſunt Epiſcopi, inter quos adeſt Edeſſæ Epiſcopus, qui nunc Romæ manet. Qui in Ruſſia, Polonia, atque iis finitimis locis degunt, Catholico Archiepiſcopo ſubſunt, qui Leopoli reſidet. Et præter Archiepiſcopum Naxivanenſem, qui a quarto decimo ſæculo deſumi ſemper ſolet ex inclyto Prædicatorum Ordine, quique iis præeſt, qui auctore Bartholomæo Parvo ejuſdem Ordinis, Joanne XXII. Eccleſiam regente, cum Orthodoxa Fide latinum quoque Ritum ſuſceperunt, ut §.3. hujus capitis exponemus; plures alii Armeni Catholici ſunt in variis Provinciis, qui Latinorum Miſſionariorum curæ concrediti ſunt, quorum opera Catholicam Fidem ſuſceperunt.

Alii quoque ſunt in Oriente, qui Patriarchas habent, quos Catholicos vocant. In Mingrelia Græcus Schiſmaticus Patriarcha reſidet, quem Catholicum vocant, cui Epiſcopi aliquot ſubjiciuntur, quos Principes ex Monachis ſeligere ſolent, qui *Beri* nuncupantur. Eo autem celebrior eſt Patriarcha, qui eodem nomine donatur apud Chaldæos. Neſtoriani ex Romano Imperio pulſi, ad Perſarum limites, aut in eorum Provinciis ſedes fixerunt. Hinc poſt annos ſatis multos, cum Eccleſiam Seleuciæ Parthorum invaſiſſent, quæ quidem ex nuper inſtituta ſub Juſtiniano Catholici dignitate novam auctoritatem conſequuta erat, eam ſuæ religionis Cathedram primariam eſſe voluerunt; atque inde nullum majorem titulum quam *Catholici Seleuciæ, & Cteſiphontis*, Patriarchis ſuis veteribus attribuerunt. Hujuſmodi Patriarcha, qui deinceps apud Moſulam reſidere conſuevit, quintodecimo ſæculo tantam, ac tam vaſtam juriſdictionem exercebat in Aſſyria, Meſopotamia, Chaldæa, Perſide, ac etiam in Indiis Orientalibus, ut treſdecim Metropolitanos, & Epiſcopos bene multos ſibi ſubjectos haberet, ac tercentum mille recenſerentur, quæ eidem obtemperarent familiæ, ut ſcribit Petrus Stroza *in expoſitione Fidei, & tractat. de dogmat. Chaldæorum*. Sed poſtquam Neſtorianorum Patriarchæ ejuratis erroribus ſub Julio III., Paulo IV. aliiſque Summis Pontificibus Orthodoxam fidem ſuſceperunt; & poſtquam ab Apoſtolica Sede Miſſionarii ad eos deſtinantur, quorum ope ſingulis ferme annis plu-

plures Orthodoxam fidem ampleƈtuntur, valde diminutus eſt eorum numerus. Neſtoriani, qui nunc ſuperſunt, eorum Patriarchæ ſubſunt, qui in Urbe Ninive, ſive Moſula reſidet. Qui vero Catholicam fidem profitentur, Patriarchæ ſubduntur Chaldæorum in Urbe Diarbekir reſidenti, qui nunc ex Catholicis eſt ordine tertius, & appellatur Joſephus tertius. *Nunciatum autem his menſibus paucis a Comelitis eſt*, ſcribit clariſſimus Mamachius tom. 2. Orig. & Antiq. Chriſt. lib. 2. cap. 5., *Patriarcham Neſtorianorum conjungi nobiſcum ſocietate communionis velle, ſecum autem una* XL. *circiter hominum millia ad Ortodoxam religionem perducturum. Immo verò litteras Patriarcha ad Sacram Congregationem ſcripſit, quibus etiam, atque etiam orat, atque obſecrat. ad ſe ut miniſtri mittantur. Itaque attributa nunc ea pars Dominicanis eſt, miſſique initio fere hujus anni 1750. Cajetanus Codileoncinus, & Conradinus Turrianus eruditi, optimique viri Niniven fuerunt Evangelium prædicatum.*

Præter eos, quos dixi, ad Orientalem Eccleſiam ratione originis & Rituum pertinere dicimus, non ſolum Græcos, qui in Moſcovia, Valachia, Bulgaria, Hungaria, aliiſque iis finitimis Provinciis degunt, atque Ruthenos, quos ſupra nominavimus; ſed etiam Græcos & Albanenſes, qui in ditione eccleſiaſtica, & in reliquis Italiæ partibus, ejuſque Inſulis adjacentibus, ſive orti, ſive aliunde advecti incolæ commorantur. Ii ſcilicet, qui graſſantibus jamdudum per totum Orientem, tum barbarorum infidelium immanitate, tum etiam Schiſmaticorum perfidia, ex Græcia, Epiro, Albania, aliiſque Aſiæ regionibus, ad Italiam, eique adjacentes Inſulas, tanquam ad fidei, & tranquillitatis portum confugientes, ibidem ſedes ac domicilium collocaverunt; & tam ipſi, quam eorum filii Græcorum mores, inſtituta, ritus, & conſuetudines a Græcis progenitoribus ſibi traditas ſtudioſe, enixèque ſervare pergunt; ita tamen ut debitam Romanæ Eccleſiæ obedientiam ac devotionem omnino profiteantur. Ut iis præſto ſint miniſtri, a quibus juxta proprium Ritum ſacramenta recipiant, & ne ad Schiſmaticos Epiſcopos pro ordinatione cogantur confugere; Clemens VIII. anno 1595., conſtituit, Romæ habendum eſſe Epiſcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Epiſcopis Latinis Italiæ, & adjacentium inſularum ſubjectos, initiaret. Clemens vero XII. anno 1735., ut Italico-Græcorum in utraque Sicilia commorantium, commodis conſuleret, alterum ejuſdem Græci Ritus Epiſcopum in Seminario Corſino a ſe in Calabria erecto, propter Græcorum hujuſmodi ordinationes, manere juſſit, quorum laudatiſſimum inſtitutum confirmavit, & innovavit SS. D. N. BENEDICTUS XIV. Conſt. *Et ſi Paſtoralis* to. 1. Bullar. pag. 167.

§. II.

De Schiſmaticorum, Hæreticorumque Sectis, quæ in Orientali Eccleſia ſunt; deque præcipuis eorumdem erroribus.

QUUM non adeo facile ſit, errores omnes detegere, in quos Orientales, poſt quam ab Apoſtolicæ Sedis communione ſejuncti ſunt, vel ſuperbiæ, & erroris ſpiritu ducti, aut ignorantia, inciderunt; eos unice explicandos ſuſcipimus, qui proprii ſint cujuſque ſectæ, ac magis præcipui. Schiſmaticorum autem Sectæ, quæ in Oriente occurrunt, ad tres facile revocantur, ſcilicet, Neſtorianorum, Jacobitarum, & Photianorum. Neſtoriani a Neſtorio nomen, erroreſque mutuati ſunt. Præcipuus eorum error in eo ſitus eſt, ut negent Beatam Virginem eſſe Dei Matrem, quod in Chriſto Domino duas ineſſe perſonas putent, alteram hominis ex Maria Virgine nati, alteram verò Dei Filii ex æterno geniti, quæ in homine ex Virgine nato veluti in Templo inhabitet. Hinc ajunt, Beatam Virginem Chriſtiparam, non verò *Deiparam* appellandam eſſe, atque unionem Dei, & hominis in Chriſto, eſſe per voluntatum conjunctionem, & dignitatis partlcipationem, non ſecundum naturam, & perſonam. Hujuſmodi errorem, qui damnatus fuit in prima Epheſina Synodo anno 431. docuiſſe revera Neſtorium, ac ipſius Sectatores tueri, ex liturgiis, aliiſque Neſtorianorum libris facile demonſtrare eſt, contra Baſnagium, aliosque Novatores, qui Neſtorium ejuſque Sectatores ab omni errore vindicare contendunt. Vide Liturgiam, quæ celebratur quinquies in anno, ſcilicet, in Epiphania, in vigilia S. Joannis Baptiſtæ, in vigilia Doctorum Græcorum. feria quarta Hebdomadæ ſupplicationis Ninives, & in Paſchate. *Extitiſſe porro iſtam Liturgiam antiquitus apud Neſtorianos præter codices manuſcriptos, teſtantur Auctores Syri, atque inter eos Hebedjeſu, qui eam recenſet, ut etiam Echellenſis ejus meminit*; inquit Renaud. in not. ad hanc Litur. In ea autem hæc leguntur de Dei Filio; *Semetipſum exinanivit. & ſimilitudinem ſervi accepit, hominem perfectum ex anima rationali*

nali intelligente & immortali , & corpore mortali hominum , & conjunxit illum ſibi , univitque ſecum in gloria , poteſtate , & honore , ex natura ſua poſſibilem. Videantur etiam Neſtorianorum libri. Elias Catholicus eo nomine tertius , in expoſitione Fidei , quam ſcripſit , cum eſſet Metropolita Niſibenus , & in diſputatione cum Viziro Abulkacimo , & in alio opere ait , *Verbum Æternum productum a Sapientia Creatoris , quod Filius appellatur , eſtque una Perſonarum trium , habitavit , ſeu illapſus eſt , homini aſſumpto ex Maria Virgine , mediante potentia intellectuali , unitumque illi eſt per unionem poteſtatis , benevolentiæ , voluntatis , honoris , & repræſentationis*. Ita etiam Ebnetaib , Amrus Matthæi Filius, & alii ferè omnes, quorum ſcripta ad nos pervenere . Denique videatur Lectionarium Perſicum ad uſum Neſtorianorum , ubi hæc verba , *equalem ſe faciens Deo* , explicantur , *ſecundum honorem , dignitatem , & potentiam*. Itaque perſpicuum eſt, Neſtorium , ejuſque Sectatores errorem propugnare , quem Summus Pontifex Celeſtinus , & Epheſina Synodus damnavit . Clariſſimus Aſſemannus in Bibliotheca Orientali alios , Neſtorianorum errores recenſet, quos nos de Sacramentis agendo indicabimus . Unum verò præterire non poſſumus ; ſcilicet, eorum pleroſque negare originale peccatum , quem errorem veriſimile eſt a Theodoro Mopſueſteno mutuaſſe, quod in maximo honore apud Neſtorianos habeatur . Ii ſunt magis præcipui Neſtorianorum errores . Errant præterea cum Hæreticis omnibus , quod Romani Pontificis primatum negent , atque Orthodoxæ Eccleſiæ auctoritatem contemnant . Nicænam Synodum primam , ac primam Conſtantinopolitanam pro legitimis habent , ſed præter viginti canones , qui in Nicæna illa conditi fuerunt , eidem perperam tribuunt canones omnes , qui in canonum , qui *Arabici* vulgo dicuntur , collectionibus reperiuntur . Rejiciunt primam Epheſinam Synodum , & Concilia omnia generalia , quæ deinceps tum in Oriente , tum in Occidente celebrata ſunt .

Altera Hæreticorum Secta , quæ in Oriente eſt, Jacobitarum dicitur . Hæc Dioſcori errores tuetur ; ejuſque Sectatores Jacobitæ appellantur a Jacobo , quem Nicephorus & alii *Zanzalum* , ideſt , vilem appellant , Arabes verò *Baradæum* , ſive *Baradatum* , qui cum aliis circa medium ſexti ſæculi Monophyſitarum hæreſim per totum Orientem diſſeminavit , & plurimos tota Syria & Meſopotamia præſertim, Epiſcopos , Sacerdotes , & Diaconos ordinavit . Eodem fere tempore in eandem cum Jacobitis abiere hæreſim Armeni , qui in Tibenenſi Conventu circa annum 554. , damnarunt Chalcedonenſis Synodi decreta , ac ſi plena Neſtorianorum errorum , & impietatis eſſent , & Dioſcori errores amplexati ſunt . Quo factum eſt, ut hujuſmodi hæreſis per majorem Orientis partem propagata ſit . Sunt qui putent, hos Eutychianorum errorem tueri, iique non vulgares modo, & nullius auctoritatis ſcriptores, ſed etiam doctiſſimi , ut Joannes Morinus , Auctor Perpetuitatis Catholicæ Eccleſiæ fidei circa Euchariſtiæ Sacramentum , aliique . Id verò minus rectè , cum Jacobitæ Eutychi anathema pronuncient . Ita enim ſtatuunt , illum eodem quo Apollinarius errore laboraſſe , atque adeo Chriſtum habuiſſe de Cœlo Corpus , quod noſtro conſubſtantiale non eſſet ; ſed phantaſticum. Commixtionem quoque naturarum , confuſionem & alterationem , quam Eutychiani adſtruebant in Chriſto , rejiciunt . Sed Chriſtum Dominum licet ex duabus naturis unum agnoſcant ; tamen non ut Eccleſia Catholica in unitate perſonæ , ſed in unitate naturæ unum illum profiteantur , atque conſubſtantialem Patri ſecundum humanitatem , & cum Dioſcoro Chalcedonenſe Concilium damnant , quod duas in Chriſto naturas poſt unionem ſtabilierit , & Leoni Romano Pontifici , cujus epiſtola ad Flavianum probata fuerat , anathema dicunt .

Poſt duodecim aut treſdecim annos a Chalcedonenſi Synodo Jacobitæ, auctore Petro Fullone , addidere Triſagio , his ſcilicet verbis ; *Sanctus Deus* , *Sanctus fortis* , *Sanctus immortalis* , hæc verba , *qui crucifixus eſt pro nobis* . Quæ quidem additio tanquam Monophyſitarum teſſera habita deinceps fuit a Jacobitis Syris , Ægyptiis , & Armenis, atque tum ob hanc cauſam , tum quod divinam naturam trium perſonarum videatur indicare paſſibilem eſſe , a Felice III. Romano Pontifice improbata , ac pluries deinceps ab Apoſtolica Sede damnata fuit . Syri hac unice additione in Liturgiis errorem deſignant ; Ægyptii verò addunt etiam expreſſè poſt unionem in Chriſto unam tantum ineſſe naturam . Et Armeni a miſcendo cum vino aquam in miſſa abſtinent, ne duplicem in Chriſto naturam profiteri videantur . Huic particulares nonnulli Armeni Doctores , plures alios errores addiderunt , ut videre eſt apud Galanum , alioſque , ex iis nonnullos nos de Sacramentis agendo indicabimus . Jacobitæ omnes tria priora generalia Concilia ſuſcipiunt ac venerantur , ſcilicet Nicænum primum , primum Conſtantino-

tinopolitanum, & Epheſinum primum; rejiciunt vero, atque damnant Chalcedonenſem Synodum, & quotquot deinceps celebrata ſunt Concilia cum in Orientali, tum in Occidentali Eccleſia. Nonnulla quoque fidei dogmata, quæ in Conciliis in Occidente celebratis definita ſunt, eorum plerique reſpuunt; ſed errores hujuſmodi videntur potius a Photianis reliquis Orientalibus communicari.

Schiſma Græcorum Photianum dicitur, quod nono Eccleſiæ ſæculo, Patriarcha Conſtantinopolitano Photio, cœperit, ob diſſidium Latinos inter & Græcos, circa proceſſionem Spiritus Sancti a Patre Filioque, & additionem particulæ *Filioque* a Romana Eccleſia Nicæno Symbolo factam; licet abſolutum non fuerit, niſi ſub Michaele Cerulario circa annum 1054. Conſtantinopolitani deinceps Patriarchæ alios quoque tres Græcos Patriarchas in Schiſma erroreſque traxere ſuos. Præcipui Photianorum errores ſunt, qui ſequuntur. Primo, negant Romanum Pontificem eſſe viſibile totius Eccleſiæ caput, cui Paſtores omnes ſubeſſe debeant; ac Concilia omnia reſpuunt & damnant, quæ in Occidente celebrata ſunt. Secundo, licet fateantur Spiritum Sanctum eſſe Deum, ac Perſonam a Patre & Filio diſtinctam, quæ procedat ex Patre; negant tamen etiam ex Filio procedere, ac Romanam damnant Eccleſiam, quod Symbolo particulam *Filioque* addiderit. Tertio, negant dari Purgatorium; & juſtorum animas, quibus nihil luendum ſuperſit, ante extremi judicii diem clara Dei viſione donari. Quarto, licitum eſſe putant, dare uxori libellum repudii, & ad alias nuptias tranſire, atque adeo Matrimonium diſſolubile eſſe credunt. Quinto, eorum plerique negant, fornicationem eſſe peccatum. Sexto, in eo quoque nonnulli errant, quod tertias & quartas nuptias pro illicitis omnino habeant; nec deſunt, qui uſuras licitas eſſe credant. Alii eorumdem errores in eo conſiſtunt, quod Latinæ Eccleſiæ diſciplinam, quæ cum Græca non conſentiat, contemnant, atque tamquam illicitam & malam deteſtentur. Ajunt itaque, primo, Latinam Eccleſiam errare, quod Euchariſtiam in Azimo conficiat, & quod hujuſmodi pane perfici poſſe credat. Secundo, quod Sabbato jejunet. Tertio, quod Euchariſtiam ſub unica tantum ſpecie Laicis adminiſtret. Quarto, quod Confirmationem a Baptiſmo ſejungat. Quinto, quod ſanguinis & ſuffocati uſum tanquam licitum permittat. Reprehendunt etiam eamdem Eccleſiam, quod a ſeptuageſima uſque ad Paſcha in ſacris officiis omittat *Alleluja*, & quod Ritus alios, qui Græcis conformes non ſint, adhibeat, & probet. Immo non defuere inter eos, qui vel baptizatos a Latinis ſine trina immerſione iterum baptizandos eſſe docuerint; vel ſaltem nefas eſſe, trinam in baptiſmo immerſionem omittere, crediderint. Plures quoque inter eos in Palamitarum errorem abierunt, qui docent, *particulas Divinitatis, Divinitatemque ipſam aliquam, inter ea quæ videntur, videri poſſunt, recenſeri*, ut ait Papadopoli in Prænot. Myſtag. reſp. 2. ſect. 6. pag. 114.

§. III.

De propriis Orientalis Eccleſiæ Ritibus, eorumque varietate.

Quamquam in Eccleſia Orientali plures ſunt Sectæ, quæ a multis Sæculis a Romana Eccleſia ſeparatæ, nullam cum ea communionem habuerunt, tamen circa exteriorem Dei cultum ac diſciplinam, eamdem cum Romana Eccleſia doctrinam profitentur. Omnes enim Eccleſiæ auctoritatem agnoſcunt Ritus inſtituendi, ac præcipiendi quæ ad diſciplinam pertineant: Omnes ſeptem Sacramenta admittunt: Omnes Sanctos invocant Angeloſque, ac tum eos, tum eorumdem reliquias, & imagines cultu aliquo proſequuntur: Omnes dies feſtos & jejunia ſervant, ac præceptum ab Eccleſia ciborum delectum: Omnes Miſſæ Sacrificium admittunt, quod propriis induti veſtibus Sacerdotes celebrent: habent omnes Monachos, qui caſtitatem voveant; nec ulla Secta eſt, quæ cælibes Epiſcopos non habeat. Quæ quidem ſatis ſuperque videntur ad convincendum novitatis & falſitatis hæreticos illos, quos ſuperiori capite nominavi. Diſſidet autem a Latinis Orientalium circa Sacros Ritus diſciplina, primum ratione linguæ, quam in ſacris celebrandis officiis uſurpant. Deinde, quod Orientales proprias liturgias habeant, ac propria Euchologia, quæ cæremonias in Sacramentorum adminiſtratione adhibendas, in nonnullis a Latina Eccleſia diverſas, præſcribant. Præterea, in ordine divinorum officiorum, quæ ab Eccleſiaſticis recitantur. Item, ratione diſciplinæ circa jejunia. Denique, ex eo Orientales a Latinis diſſident, quod juxta eorum diſciplinam ſimplices Presbyteri unicam & virginem uxorem habere poſſint, quam ante ſacrorum Ordinum ſuſceptionem duxerint.

Prima atque omnium antiquiſſima Eccleſiæ diviſio eſt in Latinam, & Græcam. Hæc autem non aliunde ortum habuit, quam ex lingua, quâ ſacra officia celebrarentur. Latina non ſolum Romanam & reliquas Occidentis Ec-

cleſias, ſed etiam Africanam, quæ eadem ac iſtæ utebatur lingua, deſignat. Græca vero omnes Orientales Eccleſias complectitur, quibus, ſi paucas excipias, quæ Syriacè fortaſſe celebrabant, & Ægyptiacè, Græca lingua communis erat. Qua de cauſa Orientalis Eccleſiæ Ritus univerſim Ritus Eccleſiæ Græcæ appellari ſolent; atque omnes origine Græci reputantur, licet mutationem aliquam ſubjerint, poſt quam aliâ linguâ ſacra fieri cœperunt. Eccleſia Armena, quæ a Græca Cæſareæ Eccleſia cum Epiſcopo diſciplinam acceperat, initio quinti ſæculi, tum ſacra Biblia, tum alios ad ſacrorum diſciplinam pertinentes libros propria lingua ſcriptos habere, ac in ſacris peragendis uſurpare cœpit. Atque eadem lingua, quæ vernacula non eſt, ſed doctis tantum cognita, etiam nunc Armeni utuntur. Circa finem ejuſdem ſæculi, cum Neſtoriani omnes prope Meſopotamiæ Eccleſias occupaſſent, amiſſo Græcæ linguæ uſu, illam quoque in Sacris Officiis celebrandis omiſſerunt, Siriacaque ſola uti cœperunt. Cum Arabica ubique paſſim obtinuiſſet, itaut ſoli Eruditi Syriacè ſcirent; & plebs illiterata, imo Eccleſiaſtici ipſi, nonniſi adhibito ſtudio, Syriacam linguam intelligerent, ea tamen ratio tanti viſa non fuit, ut antiqua conſuetudo aboleretur, & vernaculè ſacra fierent. Unde hucuſque apud Eccleſias omnes Neſtorianas & Chaldæas quoque Catholicorum, non aliter, quam Syriacè celebrare ſolent. Imo cum Neſtoriani a quinto ſæculo plurimas in Perſide Eccleſias fundaſſent, ubi Syriacæ linguæ uſus nullus erat, eam tamen in ſacris celebrandis retinuerunt. Plebi tamen ita conſuluerunt, ut lectionaria, quibus Epiſtolæ & Evangelia de circulo anni continebantur, perſicè interpretata eſſent. Eadem lingua uſi ſunt, atque utuntur in aliis, quas in Tartaria, & Turqueſtania, & aliis Indiarum Orientalium partibus habent Eccleſiis. Syriacam quoque linguam adhibere cœperunt Jacobitæ quoque, poſtquam Antiochenum ſibi uſurpavere Patriarchatum. Licet enim veriſimile ſit, nonnullas in ea regione fuiſſe Eccleſias, quæ Syriaca lingua uterentur; tamen explorata res eſt, iv. & v. ſæculo Antiochiæ græce celebrare conſueviſſe; atque conſtat, quas hujuſmodi Jacobitæ habent Liturgias, ex Græco in Siriacum ſermonem eſſe translatas: quippe in iis plura Græca vocabula occurrunt, & formulæ nonnullæ Græci ſermonis, quæ clarè oſtendunt, ex græcis fontibus originem trahere; ut obſervavit Brunus tom. 2. d ſ. ix. quæ eſt de Liturgiis Syrorum. Hac eadem lingua, quæ à multis ſæculis vernacula amplius non eſt, utuntur quoque Syri Melchitæ, ſive orthodoxi, & Maronitæ.

Qui vero in Ægypto ſunt Jacobitæ, non Syriacam, ſed Cophticam linguam adhibent. Sunt qui contendant, ſemper fuiſſe in Ægipto Eccleſias, quæ hac lingua, olim hujuſmodi genti vernacula, uterentur. Sed utcumque ſe res habeat, negari non poteſt, quin antea Alexandrina, & aliæ quoque bene multæ Ægypti Eccleſiæ græcam linguam uſurpaverint. Renaudotius enim ex antiquiſſimis Ægyptiorum gloſſariis hæc refert verba, quæ ex præfatione deprompta ſunt unius ejuſmodi gloſſarum collectionis: *antiquum morem fuiſſe, ut lectiones ex ſcripturis legerentur græcè, ſequereturque coptica interpretatio, idque factum, antequam ulla omnino apud Chriſtianos foret Arabicæ linguæ cognitio. Sed per univerſam Ægyptum, antiquitus Chriſtiani legebant lectionem græcè, eamque copticè explicabant, & poſtea aliam, ſicut nunc, legunt, lectionem copticam, & eam arabice interpretantur:* Igitur linguæ græcæ uſus, qui modo penes illos paucos viget, qui Græco Alexandrino Patriarchæ ſubſunt, fuit antea, tum Alexandriæ, tum in pleriſque ſaltem Ægypti Eccleſiis, & nonniſi poſtquam Jacobitarum ſchiſma prævaluit Alexandriæ ac in tota Ægypto cophticè celebratum eſt. An id factum ſit, quod invaſa a Saracenis Egypto, poſt aliquot annos græca lingua omnino eſſet incognita, ut viſum eſt Renaudotio; Sive quod Jacobitæ cum græcis, quos incredibili odio proſequebantur, convenire amplius non vellent, noſtrum non eſt in præſentia inveſtigare. Cum lingua hæc populo, qui arabicè loquitur, nota non ſit, poſtquam Scriptura ſive Evangelium vel a Sacerdote celebrante, vel a Diacono lectum ſit, vulgaris, ſeu arabica interpretatio legi ſolet.

Æthyopes ſive Abeſſini, qui a Patriarcha Cophto Jacobitarum cum Metroplita, quem accipere ſolent, cophticæ Eccleſiæ diſciplinam, & Jacobitarum errores mutuati ſunt, Æthyopica lingua ſacra faciunt, quæ tamen eſt a populari diverſa.

Ii, quos dixi, lingua, ritu, & diſciplina a Græcis deſſident: quippe cæremonias in pleriſque diverſas habent, ac canones omnes non recipiunt, quibus græcorum diſciplina continetur, ut ex ſuperiori paragrapho liquet. Adſunt verò alii, qui græcum ritum & diſciplinam ſervant, ſed in Sacris Officiis peculiari lingua utuntur. Scilicet, Colchi, nunc Mengrelienſes, & Iberi, ſive Georgiani ritum & diſciplinam græcam tenent, ſed ſuo quiſque idiomate ſacra facit. Illirici ſeu Sclavoni, in Servia, Miſſia, Bulgaria &c. illyricè ſive ſclavoni-

Digitized by Google

vonicè celebrant: Moſcovitæ vero & Rutheni, ruthenam linguam adhibent. Reliqui Orientalis Eccleſiæ ritum ſervantes græca lingua utuntur. Scilicet Græco-Itali, Græci Melchitæ Orthodoxi, Schiſmatici omnes, qui Patriarchis græcis Conſtantinopolitano, Alexandrino, & Hieroſolymitano obtemperant, & alii.

Nota. Ex hactenus dictis perſpicuum eſt, illuſtriores Orientis Eccleſias Sacra Officia, lingua, quæ vernacula non ſit, celebrare. Quamobrem Orientalis Eccleſiæ exemplo, atque uſu manifeſtæ falſitatis & calumniæ convincuntur ætatis noſtræ Novatores, qui Romanæ Eccleſiæ vitio vertunt, quod ſacra officia vernacula lingua non celebret. Nam ex hoc liquet, Eccleſiam ubique terrarum, tum retroactis temporibus, tum etiam nunc credere, ſatis proviſum eſſe plebi, ſi a ſacris miniſtris, tum ſcripturæ, tum liturgiarum myſteria interpretentur; nec ſemper expedire, ut, mutata in regione aliqua populari lingua, Eccleſiæ etiam lingua variari debeat; tum, ut cum diſciplina fidei unitas conſervetur, tum etiam, ut novitates illæ vitentur, & confuſiones, quæ novas ſacrorum librorum verſiones ſequerentur. Et ſane, unde nam factum eſt, ut inter tot, qui in Occidente ſunt, Hæreticos, nulla ſit fidei, & diſciplinæ unitas, ſed confuſio maxima, niſi ex hac, quam ſibi uſurpare auſi ſunt, libertate?

Diſſident etiam Orientales, tum a Latinis, tum inter ſe ob Liturgias, & rituales libros, quos habent. Liturgias vocamus Sacra Officia publica Eccleſiarum auctoritate conſcripta, atque earumdem uſu comprobata, quibus preces, & ritus ad conſecrandam, & adminiſtrandam Euchariſtiam continentur. Libros vero, qui vel aliorum Sacramentorum, vel alia Eccleſiaſtica officia præſcribant, Rituales appellamus. Hic non inquirimus, num ſacræ Liturgiæ, quas Græci, Syri, ſive Orthodoxi, ſive Neſtoriariani, ſive Jacobitæ, atque Cophti, & Æthyopes habent, iis Auctoribus acceptæ ſint referendæ, quorum præ ſe nomen ferunt; num primis Eccleſiæ ſeculis litteris conſignatæ fuerint, nec quot unaquæque Orientis Eccleſia Liturgias habeàt, quotque libros, quibus Eccleſiaſtica Officia continentur. Hæc enim eruditis inveſtiganda relinquimus. Nobis enim ſat erit oſtendere, omnes Orientalium Liturgias, non ſecus ac Latinas, eam perficiendæ, atque adminiſtrandæ Eucariſtiæ formam continere, quam a primis temporibus Chriſti Eccleſia adhibere conſuevit: Orientales, tum a Latinis, tum etiam invicem, Ritibus tantum qui merè cerimoniales ſint diſſidere; ac denique nonnulla notare, quæ obſervatu digna videntur, ut tum Liturgias, tum reliquos Orientalium libros ab iis emendari queant erroribus, qui Schiſmaticorum malitia in eoſdem irrepſerint.

Ita inter ſe Liturgiæ omnes conveniunt tum Orientales tum Occidentales, ut ab uno fonte, Apoſtolorum ſcilicet exemplo & præceptis ad omnes Eccleſias permanaſſe certiſſime agnoſcantur. Neque aliunde tanta in Divinis Myſteriis celebrandis conformitas eſſe poteſt, quanta eſt in Liturgiis, quas ab antiquis temporibus tum Occidentis, tum Orientis Eccleſia uſurpat, quam ex communi, ac nota traditione naſci potuit. Ita verò invicem convenire Liturgias omnes, quas diximus, tum legentibus illicò fit manifeſtum, tum etiam ex partibus liquet, quibus conſtant. Omnes à Sacerdotibus Sacram Euchariſtiam fieri præſcribunt, qui ſacra vaſa, eaque pretioſa, & veſtes itidem ſacras adhibeant, & in Altari celebrent, quod omnibus in magna veneratione eſt: omnes exibent præparatorias Orationes & cæremonias, ſcripturarum lectiones, pſalmorum cantus, orationes pro vivis & defunctis, memoriam Sanctorum, oſculum pacis, Præfationem, quæ initium anaphoræ propriæ dictæ, ſive Canonis eſt, orationes pro donorum oblatione, recitationem hiſtoriæ inſtitutionis Eucariſtiæ, cum Chriſti verbis, qui ejuſdem nomine a Sacerdote proferantur, invocationem Spiritus Sancti, orationem Dominicam, fractionem hoſtiæ, atque ejuſdem Communionem, ac confeſſionem Corporis, & Sanguines ejuſdem Domini noſtri Jesu Chriſti. Tanta conformitas, in tot locis diſſitis, ac communione a multis ſæculis ſeparatis Eccleſiis non aliunde oriri potuit, quam ex communi per antiquos Patres ab Apoſtolis accepta traditione. Atque hinc patet, Liturgias omnes, quæ ſunt apud Orientales in uſu, non modo inter ſe, ſed etiam cum Latinis ad rei ſubſtantiam, quod ſpectat, omnino convenire. Itaque Rituum diverſitas, quæ in iis ineſt, tota eſt circa Ritus, qui merè cæremoniales dicuntur, & circa formulas, & ordinem precum, ac circa alia, quæ inſtitutam a Patribus perficiendæ Euchariſtiæ formam non variant. Sed licet ita ſe habeat hæc Rituum diverſitas, tamen quiſque ex Eccleſiæ præcepto eos adhibere tenetur, qui in propria Eccleſia, uſu recepti, & conſuetudine comprobati ſint. Nonnulla, quæ ad hujuſmodi differentiam ſpectant, in Appendice ad Tractatum de Eucariſtia indicabimus, ubi de materia & forma, Miniſtro, & ſubjecto hujus Sacramenti agemus. Interim ſit.

Nota 1. Cum Hæreticorum, Schiſmaticorumque malitia tum in Liturgias, tum in alios Orientalium libros errores irrepſerint

circa eorumdem emendationem ac uſum, duæ quæ ſequuntur obſervandæ ſunt regulæ. PRIMA: *phraſes, quæ exprimere poſſint hæreſes, quæ in illis locis vigeant, ſunt omninò tollendæ.* Hinc è Neſtorianorum libris non ſolum expungi debent dictiones illæ, quæ indicare videntur duas ineſſe in Chiſto Perſonas, quarum una in altera inabitet, vel cum altera conjuncta ſit per amorem, ac per honoris, potentiæ, dignitatiſque communicationem; ſed etiam verba illa, quibus Beata Virgo Chriſti Mater appelletur: ibi enim Chriſtiparæ nomen pro Neſtorianiſmi teſſera habetur, illiuſque uſus prohibitus omninò cenſendus eſt; ſicuti in Antiochena Synodo, circa finem tertii ſeculi prohibitum fuit appellare Dei Filium, ſeu Verbum *Omouſion* Patri, quod a Paulo Samoſateno, ejuſque Sectatoribus hujuſmodi Verbum adhiberetur ad indicandum Filium non eſſe a Patre diſtinctam perſonam; & in Epheſina Synodo Mariam appellari Chriſtiparam, quia hac voce Neſtoriana hæreſis ſignificabatur. Ex Jacobitarum vero libris non ſolum tolli debent verba illa, quibus una in Chriſto natura poſt unionem deſignari videatur; ſed etiam additio illa facta Triſagio, quam ſupra diximus, quæ Jacobiticæ hæreſeos eſt veluti teſſera: imò hac de cauſa Armeni cogendi ſunt ad miſcendam cum vino aquam in Miſſa, quod fama ſit, ab hujuſmodi mixtione abſtinere, ne duplicem in Chriſto naturam poſt unionem profiteri videantur. ALTERA REGULA: *ex omnibus Liturgiis Orientalibus, ubi ſanctorum memoria celebratur, expungi debent nomina Schiſmaticorum, & Hæreticorum.* Nam præterquam quod falsò inter ſanctos recenſeantur, qui extra Eccleſiæ communionem obierunt; memoria hæc Schiſmatis, ſive Hæreſeos profeſſio eſt. Sunt autem nomina hæc, vel Neſtorii, vel Dioſcori, vel Severi, aut aliorum, qui in hæreſi, ſive Schiſmate mortui ſunt.

Nota 2. In iiſdem Liturgiis Schiſmatici, vel Hæretici Patriarchæ, ſive Epiſcopi commemoratio fieri non poteſt. Nam id eſſet cum iiſdem in divinis communicare, ac probare quodammodo Schiſma, vel Hæreſim. Immò in iis locis Romani Pontificis commemoratio fieri omnino debet; tum quia hæc commemoratio teſſera eſt communionis cum eodem Pontifice; tum etiam quia ibi neceſſaria eſt ad tollendam Schiſmatis ſuſpicionem, & ad fidem illam profitendam, quam Schiſmatici negando primatum Summi Pontificis, contemnunt.

Nota 3. In Liturgiis Cophticis, & aliorum Orientalium tolerari non poſſunt preces pro Principibus Orthodoxis, vel Fidelibus, ſi hoc nomine deſignare velint Principes Jacobiticæ, vel Neſtorianæ ſectæ; ſecus verò ſi pro vere Orthodoxis Principibus orare contendant. Inimo ſi hac intentione orent, permittendæ ſunt orationes quoque illæ, in quibus ſe orare ajunt *pro Principibus noſtris*, cum hujuſmodi preces ad Catholicos Principes dirigantur: ut teſtati ſunt Cophti.

Præter ea, quæ notata ſunt, tria obſervanda occurrunt, quæ Apoſtolica Sedes circa Eccleſiaſticos Orientalium libros conſtituit, tum ut Schiſmaticorum errores præcaveantur, tum etiam ut ſarta atque tecta ſervetur derivata ex antiquis Patribus diſciplina. BENEDICTUS XIV. Conſt. *Et ſi Paſtoralis* quæ eſt pro Italo-Græcis, §.6. num.18., hæc habet: *Quia in Eccleſiaſticis Græcorum libris nonnulli errores irrepſere, quibus primævam Eccleſiæ Græcæ puritatem fraude potiſſimum, ac dolo Schiſmaticorum corruptam eſſe, Orthodoxi dolent: Ideo paſtoralem Latinorum Ordinariorum, in quorum Diœceſibus iidem Græci & Albanenſes degunt, vigilantiam per præſentes noſtras litteras excitamus, ut omni ſtudio curent, non aliis Græcos ipſos, ſeu Albanenſes tam Prælatos ac Presbyteros ſeculares, quam Regulares, Eccleſiaſticis libris in Sacramentorum adminiſtratione, & Miſſis, diviniſque officiis celebrandis uti, niſi iis, qui per congregationem a Sancta Sede Apoſtolica emendationi librorum hujuſmodi deputatam, correcti, typiſque impreſſi fuerint.* Deinde *Conſt.* cujus initium eſt *Demandatam*, quæ eſt de Ritibus Melchitarum §.11., ait, *Ut autem a Sacerdotibus Græco-Melchitis in ſacris Myſteriis peragendis una, & eadem cæremoniarum ratio, iidemque ritus ſerventur, & ne aliqua ſenſim in iiſdem obrepat difformitas, mandavimus typis Congregationis de Propaganda Fide imprimi Miſſale ad uſum illorum Eccleſiæ, juxta rubricas remotiſſima antiquitate firmatas; quod, abſoluta editione ſacrorum librorum Ritus Coptici, qui ſub prælo ſunt, inceſſanter impleri curabimus.* Denique §.21. ejuſdem Conſt. de Monachis agens Græco-Melchitis, inquit, *Nullius vero generis libros aut folia ſine prævia approbatione, & licentia Epiſcopi Diœceſani, & Patriarchæ prædictorum edere poſſint; atque inſuper nullum de rebus ſacris librum aut folium publici juris faciant inconſulta Sede Apoſtolica. Quod ſi novas ſacrorum librorum ab eadem Sancta Sede jam probatorum editiones fieri contingat; onus erit Patriarchæ, & Epiſcoporum Catholicorum, inſpicere, ne ulla in re diſcordent ab editionibus approbatis.*

Hæc

Hæc quoad Eccleſiaſticos Orientalium libros. Venio nunc ad diſciplinam indicandam, quam in ſacris Liturgiis celebrandis a Latinis diverſam habent. Jam dixi, de iis quæ ad Euchariſtiæ materiam & formam, Miniſtrum, atque ſubjectum ſpectant, plura me dicturum eſſe in appendice ad tractatum de Euchariſtia. Hic itaque nonnulla unice exponam de loco, in quo ſacrum fieri debet; de Miſſis, quæ eodem die in uno Altari celebrari queant; deque Præſanctificatorum Miſſa juxta Orientalium Ritum ſtatis temporibus celebranda; atque ea explicabo, quæ ſunt ab Apoſtolica Sede definita.

A primis Eccleſiæ temporibus Altaria, in quibus Euchariſtia celebrari debet, Epiſcopi benedictione conſecrari ſolent, atque hujuſmodi conſecrationem neceſſariam eſſe, ut licite ſacrum fiat, Eccleſiæ omnes, tum Orientis, tum Occidentis unanimi conſenſu aſſerunt. A multis ſæculis diverſa eſt Latinæ a Græca Eccleſia diſciplina. In Eccleſia Latina incruentum Miſſæ ſacrificium celebrari neuriquam poteſt, niſi ſuper Altari, quod vel totum rite conſecratum fuerit, vel ſaltem ſuperimpoſitum habeat conſecratum lapidem, qui *tabula Altaris* nuncupatur. Græca autem Eccleſia a pluribus ſæculis, ubi Altare ſolemni conſecratione totum dedicatum non fuerit, loco lapideæ hujuſmodi tabulæ, ſuper Altaris menſa aptare ſolent Linteum quoddam Epiſcopali benedictione conſecratum, in cujus angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ ſunt, quodque vocatur *Antimenſion*, & ſuper ipſo ſacra myſteria conficiuntur. Nunquam Apoſtolica Sedes hunc Orientalis Eccleſiæ Ritum improbavit; ſed eum non ſolum in partibus Orientis, verum etiam in ipſa Italia Græcis, & Albanenſibus obſervare permiſit, ut videre eſt tum in Clementis VIII. inſtructione, tum etiam in Conſtitutione ſæpe a nobis laudata *Etſi Paſtoralis*. Latinis vero ſuper Græcorum Antimenſiis Miſſas celebrare vetitum eſt ex citata Conſtitutione §. VI., ubi num. 17. hæc habentur: *Si Græci velint accipere Altaria portatilia ab Epiſcopis Latinis conſervata, bene erit; ſin minus tolerentur eorum Antimenſia, ſive Throni ſuper altaria lapidea ponendi, cum celebrant*. Et num. 59. *Latinis Presbyteris Latino Ritu in Græcorum Catholicorum Eccleſiis celebrantibus, ſi careant proprio Altari portatili lapideo, ſuper Antimenſiis, ſeu Thronis Græcorum ſacrum facere non licet*. At SS. D. N. BENEDICTUS XIV. anno 1751. Conſt. quæ incipit *Impoſito nobis*, juſtis de cauſis conceſſit Miſſionariis, aliiſque Sacerdotibus Latinis in tota Ruſſia Polonica commorantibus, ut, *In Eccleſiis Ruthenorum unitorum, deficientibus lapideis Altarium Tabulis rite conſecratis, ſuper ſacris eorumdem Ruthenorum Antemenſiis Miſſarum ſacrificia celebrare, atque etiam ut in hujuſmodi celebratione eorumdem calicibus ſtamneis uti libere & licite poſſint & valeant*.

Nota. Clemens VIII. anno s602. permiſit, ut *Sacerdotes Rutheni, non Schiſmatici in Eccleſiis Catholicorum Ritus Latini, Altaribus, Calicibus, & veſtibus ſacris eorumdem Catholicorum uti, & Miſſam celebrare poſſint in caſu neceſſitatis, ac etiam ſolum devotionis cauſa, dummodo Ritu Rutheno celebrent. Et econtra Sacerdotes Ritus Latini in Eccleſiis Ruthenorum non Schiſmaticorum, Altaribus, & Calicibus, ac veſtibus ſacris uti, & Miſſam celebrare valeant, Ritu tamen Latino; dummodo prædicta ſerventur ſecluſo omni ſcandalo, & de licentia Prælatorum, & Rectorum ipſorum Eccleſiarum*.

Tum in Oriente tum in Occidente antiqua conſuetudo erat, ut in una Eccleſia unicum Altare ineſſet, in quo ſemel tantum in die celebraretur. Hæc vero conſuetudo jamdiu in Eccleſia Latina mutata eſt; quippe a pluribus ſæculis plura in Eccleſia qualibet Altaria habet, atque in uno eodemque plura eodem die ſacrificia celebrat. At in Oriente, ſi Maronitas excipias, paucoſque alios, qui non à multis annis Latinorum Sacerdotum morem imitantur, omnes fermè antiquam conſuetudinem ſervant. Quam quidem conſuetudinem ex univerſæ Eccleſiæ conſenſu derivatam, nonniſi Apoſtolicæ Sedis auctoritas mutare poteſt. Hæc autem permittit Græcis Presbyteris, qui in Italia, Inſuliſque ei adjacentibus degunt, ut ſi velint, morem ſervent ex antiquiſſimo, & hactenus ſervato Ritu derivatum, nonniſi ſemel in die per unum Sacerdotem in Parochialibus Eccleſiis celebrandi; Concedit tamen ut in ſuis Parochialibus vel aliis Eccleſiis, præter Altare majus, alia etiam minora Altaria habeantur, in quibus ſibi liceat pro Sacerdotum numero plures in die Miſſas celebrare. Conſt. *Et ſi Paſtoralis* §. 6. num. 8. & 9. At Græco-Melchitis poſtulantibus, ut ad ſatisfacendum pietati Sacerdotum, & multiplicibus fidelium Oblationibus, prædictum Ritum antiquitate commendatum immutari permitteret, & in Eccleſiis Libani, & Antè-Libani plures Miſſas eodem die ſuper eodem Altari offerendi Sacerdotibus fieret poteſtaa, BENEDICTUS XIV. Conſt. *Demandatam*, petitioni minime indolgendum cenſuit. Permiſit tamen juxta Decretum latum die 31. Martii 1729.

ab aliquibus ex Venerab. Fratribus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus negotiis Propagandæ Fidei præpoſitis, ut alia Altaria in loco Eccleſiæ apto erigi poſſint. Si autem Altarium numerus Celebrantium, & offerentium multitudini non reſpondeat, liceat pluribus Sacerdotibus, ubi hujuſmodi conſuetudo viget, ſuper eodem Altari una cum Epiſcopo, vel alio Sacerdote ſacrificium peragente, concelebrare; ita tamen ut ſacris veſtibus more Celebrantium induti, unuſquiſque totam Liturgiam integrè recitet, & Verba Conſecrationis proferant, perinde ac ſi ſacroſanctum Sacrificium ſingulatim conficerent. Hujuſmodi autem ſacrificium ſinguli Sacerdotes juxta mentem eorum, qui voluntarias oblationes exhibent, licitè valeant applicare. Quod ſi ſecundæ, & ulteriores Oblationes pro ejuſdem Sacrificii applicatione ſuperaddantur, Sacerdos, qui eas receperit, ſemper teneatur monere Fideles poſteriore loco offerentes, de aliis oblationibus ad eumdem finem acceptis; & niſi iidem Offerentes unica Miſſæ celebratione ſe voti compotes fore declarent, ſciat ſe unico ſacrificio plurium voluntati minimè ſatisfacturum. Eorum verò mentem, qui pro ſacrificio obtulerunt, nunquam à Sacerdotibus impletum iri declaramus per ſolam adjectionem Particularum, & commemorationem, quæ in Panis præparatione ante Miſſæ Sacrificium fieri ſolet: cum omninò neceſſario ſit integra concelebratio; niſi de eorumdem offerentium voluntate aliter fiat.

Eſt etiam in more poſitum apud Orientales præſertim Græcos, ut in feriis quadrageſimæ, exceptis diebus Sabbati & Dominicæ non niſi Præſanctificatorum Miſſa celebretur; quæ ei ſimilis eſt, quam Latina Eccleſia ſemel in anno feria ſexta in Paraſceve celebrat. Scilicet, in qua non conſecratur Hoſtia, ſed antecedentibus diebus præſanctificata ſive conſecrata adhibetur. A Græcis ſacra dona die Dominico conſecrata ſingulis Quadrageſimæ feriis, exceptis tamen Sabbatis, feria quinta in Cœna Domini, feſto Annunciationis B. M. Virginis, & aliis, ſi quæ ſint ſolemnitates, in quibus celebrari debeat, ſolent adhiberi. Patriarcha Antiochenus Græco-Melchita petiit ab Apoſtolica Sede, ut in prædictis quadrageſimæ feriis Sacerdotibus ſui Ritus integrum Sacrificium peragendi facultatem concederet. Sed Ss. D.N. BENEDICTUS XIV. petitionem rejecit, mandavitque, his de rebus *veteres Eccleſiæ Græcæ Rubricas omnino ſervari, earumque executionem Sacerdotibus inculcari; Eliminata tamen ab opinione vulgi inepta credulitate, qua nonnulli arbitrari dicuntur, Sacerdotem utentem indumentis, & ſupellectilibus, quibus alius Sacerdos eodem die uſus eſt, jejunii obſervantiam infringere.*

Græcis vero & Albanenſibus, quos ſæpe diximus in citata Conſt. *Etſi &c.* indulſit, *ut tempore jejunii quadrageſimalis, quo, exceptis Dominicis, Sabbatis, & nonnullis ſolemnioribus feſtivitatibus, ex antiquo more nonniſi Miſſa Præſanctificatorum celebratur, ſervato, tamen, nec prætermiſſo in Parochialibus Eccleſiis Præſanctificatorum Ritu, in aliis Altaribus, ſeu Eccleſiis, ſive Cappellis, pro ſua, ac Fidelium Populorum devotione, Miſſas integras quibuslibet hebdomadæ diebus, ac præſertim cum dies Feſti de præcepto Latinæ Eccleſiæ occurunt, quos, obſervare tenentur, excepta poſtremo majoris hebdomadæ triduo celebrare poſſint, & valeant.*

Nota 1. Ægyptii ſeu Cophti Eccleſiam non niſi ſine calceis ingredi fas eſſe credunt. Contra vero Neſtoriani non ſolum nefas eſſe putant ſine Calceis Eccleſiam ingredi; ſed eam pollui arbitrantur, ſi quis cum calceis ingrediatur. Imo pollui ajunt Altaria, ſi Præsbyteri, & Clerici non jejuni, aut mulieres, laicque homines ad eadem accedant; Hæ autem, atque iis ſimiles ineptæ credulitates videntur.

Nota 2. Neſtorianorum nonnulli quotidianas Miſſas damnarunt. Sed ſi attendamus ad antiquam Eccleſiæ diſciplinam facile erroris convincuntur. In variis enim Eccleſiis primis ſæculis diverſa fuit; atque Auguſtinus, & Chryſoſtomus Miſſæ quotidianæ uſum probarunt. Auguſtinus Epiſt. 54. novæ editionis ad Januarium: *Alibi nullus dies prætermittitur quo non offeratur: Alibi Sabbato tantum, & Dominico, alibi tantum Dominico.* Chryſoſtomus homil. 3. in Epiſt. ad Epheſ. *Fruſtra habetur quotidiana oblatio, fruſtra ſtamus ad Altare, nemo eſt, qui ſemel participet.*

Nota 3. Varia fuit etiam olim circa horam celebrandæ Liturgiæ diſciplina, nimirum nocturnum tempus, matutinum, hora tertia, ſexta, nona, & poſt Veſperas, ut refert Martene lib. 1. *de antiquis Eccleſiæ Ritibus*. Id vero obſervatione dignum eſt, ne Orientales ob hanc rationem reprehendantur. Hinc Sacra Cong. Supr. Inq. 22. Aprilis 1682. Miſſionariis Capuccinis inter Maronitas degentibus permiſit, ut in quadrageſima juxta ipſorum Ritum tertia hora poſt meridiem celebrare poſſent.

Diverſa quoque eſt Latina ab Orientalis Eccleſiæ diſciplina, tum circa horas Canonicas, quas Eccleſiaſtici recitare debent, tum circa dies feſtos, quos celebrant. Ad Canonicas

horas

Digitized by Google

horas, quod ſpectat, modo errores præcaveantur, qui in eorumdem libros ex Schiſmaticorum dolo irrepſerint, nec quidquam occurrat, quod in Hæreticorum vel Schiſmaticorum hominum honorem cedat, proprium quiſque Ritum tuto ſequitur. Illorum vero Orientalium opinio, qui Diaconos, Presbyteros, Monachoſque ad recitandum extra chorum Canonicas horas non obligant, probari neutiquam poteſt. Tum quia ex antiqua cum Orientalis, tum Occidentalis Eccleſiæ conſuetudine conſtat, Eccleſiam eos quoque ad recitandum officium obligare voluiſſe, qui Choro non interſint. Tum etiam quia Orientales Eccleſiæ, penes quas vigent adhuc inſtituta majorum, hanc obligationem fatentur; ut Græci, Syri, Armeni, aliique, quod argumentum eſt, apud nonnullos ex ſolo abuſu contrariam conſuetudinem ortam eſſe, Eccleſia non conſentiente. Tum denique, quia refert Thomas a Jeſu, Gregorium XIII. Romanum Pontificem ad dubia a Maronitarum Patriarcha propoſita, reſpondiſſe: *Tenentur etiam omnes ordinati ad horas Canonicas, ſaltem illi Nationi conſuetas, non ſolum Beneficiati, ſed etiam, qui ſunt in ſacris ſine beneficio.* Si ex iis nonnulli juxta proprium Ritum aliud officium habeant recitandum in Choro, aliud vero extra Chorum, ut de Syris teſtatur Joſeph. Simon. Aſſem. diſſ. *de Monophyſitis*; non dubito, quin muneri ſatisfaciant ſuo, dum juſtis de cauſis a Choro abſentes, aliud officium recitent.

Quoad ſanctorum feſtos ex Orientalibus ſoli Maronitæ Gregorianum Kalenda ium recepere. Sed quæ huc ſpectant, vide in append. ad tract. de legibus. Circa ſolemnes feſtivitates ſervanda eſt Eugenii IV. Con. quæ tom. 1. Bull. eſt ordine 10. In ea vero hæc habentur. *Cum inter alia ſit etiam cum ipſis Armenis diſputatum, quibus diebus Feſtivitates Annunciationis B. M. Virginis; Nativitatis B. Joannis Baptiſtæ. & conſequenter Nativitatis, & Circumciſionis D. N. J. C., ac Præſentationis ejuſdem in Templo, ſeu Purificationis B. V. M riæ celebrari debeant, ſatiſque dilucide veritas patefacta fuerit, tam Ss. PP. teſtimoniis, quam conſuetudine Eccleſiæ Romanæ, & omnium aliorum univerſaliter apud Latinos & Græcos; ne igitur in tantis celebritatibus diſpar ſit Chriſtianorum Ritus, unde perturbandæ charitatis occaſio poſſit oriri, decernimus tanquam veritati, & rationi conſentaneum, & juxta totius reliqui orbis obſervantiam, ut ipſi etiam Armeni Feſtum Annunciationis B. M. V. die 25. Martii, Nativitatis B. Joannis Baptiſtæ 24. Junii, Nativitatis vero ſecundum carnem Salvatoris 25. Decembris, Circumciſionem ejuſdem 1. Januarii, Epiphaniæ 6. ejuſdem Januarii; Præſentationis D. in Templo, ſeu Purificationis Dei Genetricis 2. Februarii debeant ſolemniter celebrare.*

De Orientalium circa jejunium diſciplina plura diſputavimus in appendice ad tractatum de jejunio, atque ſatis explicavimus Græcorum ritum, & obligationem, qua quiſque tenetur juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem jejunare. Hic autem ubi veluti in propria Sede, de diverſa, quæ in variis Orientis Eccleſiis viget jejunandi diſciplina tractamus, ea exponimus, quæ ſunt ibi prætermiſſa. A Mengrelienſibus exordium ſumimus, qui licet propria lingua in Sacris peragendis utantur; Græcum tamen Ritum ſervant, Ii quatuor quadrageſimas habent, ut ſcribit Verricellus quæſt. 3. ſect. 1. Prima ante Paſcha, quæ incipit a quinquageſima; Altera poſt Pentecoſten; Tertia ante Virginis Aſſumptionem, eaque initium ſumit a die prima Auguſti; Quarta Adventus Domini per quadraginta dies. Nonniſi poſt ſolis occaſum, Græco more, cænant, quamvis interdiu, ſicut & Græci, nulli ſcrupulo ducant, fructus aliquos comedere; A carnibus abſtinent, imo per tres hebdomadæ dies etiam a piſcibus. In majori hebdomada vinum non guſtant; & nobiles quoque mulieres tota ea hebdomada, quamvis exceſſiva ſint frigora, nudis pedibus incedunt, & tribus ejus ultimis diebus nihil omnino cibi accipiunt. Severiſſimæ ſunt apud eos jejunii leges, nec in abſtinentia a carnibus pro ætate, aut lethali infirmitate conceditur diſpenſatio; Græcorum Patrum præcepta obſervantes, ex quibus Sanctus Baſilius *in orat. de jejunio* ait: *Ne quis ſe excludat a numero jejunantium, in quo omne hominum genus, omnis ætas, omnes dignitatum formæ cenſentur.* Ita citatus Auctor, qui longo tempore in regione illa commoratus eſt.

Syrorum Jacobitarum jejunia, ita deſcribit Gregorius Barhebræus, ab Aſſem. relatus, *tom. 2. Bibliothecæ Orient. pag.* 304., Quinque ſunt jejunia celeberrima populo Syrorum, præter feriam quartam & ſextam. Primum jejunium Quadrageſimæ: Alterum Apoſtolorum: Tertium Migrationis, ſive Aſſumptionis B. M. V. Quartum Nativitatis: Quintum denique Niniviticum. Et jejunium quidem Quadrageſimæ cum illud hebdomada Paſſionis ſalutaris ſubſequatur, octo ſupra quadraginta diebus abſolvitur. Apoſtolorum vero jejunium à feria ſecunda poſt Pentecoſten uſque ad vigeſimam nonam diem Junii, in qua feſtivitas Petri & Pauli celebratur, Occiden-

cidentales obſervant; Orientales verò uſque ad complementum quinquaginta dierum. Jejunium autem Migrationis a Kalendis Auguſti ad decimamquintam uſque diem protrahitur. At jejunium Nativitatis, ſunt qui a quintadecima Novembris auſpiciantur; alii a Kalendis Decembris inchoant; nonnulli verò a decima Decembris per duas hebdomadas obſervant. Denique jejunium Ninivitarum a feria ſecunda, quæ tribus hebdomadis Quadrageſimale jejunium præcedit, uſque ad feriæ quintæ matutinum obſervant Orientales; Occidentales verò uſque ad matutinum Sabbati. Notat hic Cl. Aſſem. nomine Orientalium venire hic Jacobitas in Aſſyria & Meſopotamia ſub Mafriani poteſtate conſtitutos; Orientalium verò alios Jacobitas, qui in eadem Meſopotamia & in Syria propriè dicta, & in Phœnice, atque Cilicia, & Paleſtina, & Armenia ſub juriſdictione Patriarchæ ejuſdem gentis vivunt. Iis citatus Auctor Canonem addit Cyriaci Patriarchæ de jejunio feriæ quartæ & ſextæ, in hæc verba: *Presbytero, aut Diacono, aut ſexus utriuſque fideli, qui vigeſimum ætatis annum excedit, fas non eſto ſolvendi jejunium feriæ quartæ & ſextæ, exceptis quinquaginta diebus Pentecoſtes, præterquam ſi morbo aut preſſura, aut vi aliqua detentus ſit, aut mulier gravida, vel lactans.*

Syri Neſtoriani ab iis, quos diximus, haud multum diſſident in jejunii diſciplina. Præter ferias quartas & ſextas, quibus per anni circulum jejunant, ſeptem jejunia Orientales Neſtoriani colunt, ut ex antiquo eorumdem auctore refert. cit. Aſſem. Primum jejunium Quadrageſimæ per ſeptem integras hebdomadas, à Dominica, quam illi ingreſſus jejunii, nos verò Quinquageſimæ dicimus. In hujuſmodi jejunio ab aliis Orientalibus diſſident, quod Sabbatis quoque & Dominicis jejunent. Alterum jejunium Apoſtolorum vocatur, per totidem hebdomadas a feria ſecunda poſt Pentecoſten uſque ad primam Æſtatis, quæ ſeptima eſt a Pentecoſte, & in qua feſtum duodecim Apoſtolorum celebrant. Tertium jejunium migrationis B. V., ut ſupra. Quartum jejunium Eliæ, ſeu Crucis per hebdomadas ſeptem, a Dominica prima Eliæ, quæ quartam Æſtatis ſequitur, uſque ad feriam ſextam quartæ hebdomadæ Crucis, ſeu ſeptimæ Eliæ. Quintum jejunium Nativitatis, ſeu Annunciationis, per quatuor hebdomadas, a Dominica prima Annunciationis, quæ proximior eſt Kalendis Decembris, uſque ad diem vigeſimam quintam ejuſdem menſis, in qua Nativitas Chriſti celebratur. Sextum jejunium Niniviticum, ſeu Rogationis per tres dies a feria ſecunda tertiæ ante Jejunium Quadrageſimale hebdomadæ uſque ad matutinum feriæ quintæ ejuſdem hebdomadæ. Septimum denique, jejunium Virginum, tribus poſt Feſtum Epiphaniæ diebus. Quæ quidem jejunia, exceptis Quadrageſimali, Aſſumptionis, & Ninivitico, aliter hodie à Neſtorianis fiunt: Nam jejunium Crucis, ſeu Eliæ, & jejunium Virginum omnino ſublata ſunt: Jejunium verò Apoſtolorum a feria ſecunda poſt Pentecoſten uſque ad vigeſimam nonam Junii, hoc eſt, uſque ad Feſtum Apoſtolorum producitur: Jejunium autem Nativitatis, ſeu Annunciationis, à Kalendis Decembris uſque ad diem 25. ejuſdem excluſivè. Immo Ebedjeſus Sobenſis ex Gabrielis Metropolitæ Baſſorenſis auctoritate oſtendit, ſæculares ſeu laicos ad jejunia Apoſtolorum, Eliæ, & Annunciationis nequaquam adigi; ſecùs verò Monachos, quos ait, ex conſuetudine jejunare totum quidem jejunium Annunciationis, duas tantum hebdomadas jejunii Eliæ, & Apoſtolorum.

Nota 1. Tam Neſtoriani, quam Orientales Jacobitæ juxta morem à majoribus acceptum, jejunium feriæ quartæ & ſextæ (idem de aliis) à Veſpere exeuntis feriæ quartæ & quintæ inchoant, idemque exeuntis feriæ quartæ & ſextæ veſpere ſolvunt: idest, ab occaſu ad occaſum ſolis perducunt. Non verò ut Latini, Græci, & alii Orientales a media nocte ad mediam noctem protrahunt. Id verò notari debet, ne ob conſuetudinem rite ex majoribus derivatam, reprehendantur; (non enim plus Neſtorianis jejunant, qui a cibis abſtinent a media nocte ad mediam noctem, ſive a matutino ad matutinum, vel a meridie ad meridem); Et ut tollantur abuſus, ſi qui ſint, in iis Partibus, circa hujuſmodi jejunii diſciplinam.

Nota 2. Neſtoriani non modo inchoant jejunium in die Dominico, ſed etiam omnibus Dominicis & Sabbatis quadrageſimæ jejunant: Hinc Abrahamus Abraza Patriarcha, Barhebræo teſte, præcepit, ut in Sabbatis & Dominicis jejunii quadrageſimalis ſub veſperam Liturgia celebraretur, quod a Georgio Patriarcha ante inſtitutum fuiſſe affirmat Georgius Abelenſis. In hoc autem Neſtoriani tum ab univerſæ Eccleſiæ diſciplina, quæ vetat die Dominico jejunare, tum ab Orientalis Eccleſiæ more recedunt, quæ ſolo majoris hebdomadæ Sabbato jejunare ſolet. Hujus autem mutationis cauſam, hanc fuiſſe refert Barhebræus, quod cum Catholico ſignificatum fuiſſet, quoſdam die Dominica, accepta oblatione, inde egreſſos, in quodam horto lautum convivium inſtruxiſſe, legem ipſe conſtitue-

rit,

rit, qua prohibebatur Dominicis & Sabbatis per diem fieri oblationem, ac veſpertinis horis eam celebrari præcipiebatur.

Nota 3. Jejunia Ninivitarum, & Virginum ortum ducunt a ſupplicationibus, quas Epiſcopi, dum Populi calamitatibus premerentur, indixerunt. Primum itaque Ninivitarum jejunium dictum eſt, quod Epiſcopus, dum Populus peſte affligeretur, indictis ſupplicationibus, Ninivitarum uſus ſit exemplo; tum ut Populum moveret Ninivitarum inſtar ad pœnitentiam agendum in cinere & cilicio; tum etiam ut in eo excitaret, atque foveret ſpem divinæ illius miſerationis, quam experti ſunt Ninivitæ. Alterum vero jejunium Virginum appellatur, quod ex ſupplicationibus originem habeat, ea occaſione indictis, in qua Rex Arabum, ſive ut alii malunt, Perſarum ex Urbe Hirta quadraginta Virgines ut ſibi adducerentur imperaverat. Ob beneficia, ſive gratias, quas per illas ſupplicationes obtinuerunt, ſtatuère, ut quolibet anno jejunia hujuſmodi celebrarentur. Vide Aſſeman. tom. 2. Bibl. Orient. pag. 425. & ſequen. ubi advertit merito ex hac ratione confutandos eſſe Recentiores nonnullos, qui in Artzibutio Armeniorum (quod idem cum Jejunio Ninivitico Syrorum eſt) errores, hæreſeſque comminiſcuntur.

Cophti, & Ethyopes, qui eorum diſciplinam ſequuntur, præter jejunium feriæ quartæ, & feriæ ſextæ, tribus diebus poſt Dominicam ſeptuageſimæ jejunare ſolent; ac præter quadrageſimam, quam a feria ſecunda poſt quinquageſimam auſpicantur, jejunia colunt, adventus, ſcilicet, quod Feſtum Nativitatis D. N. J. C. præcedit, Aſſumptionis B. M. V. a prima Auguſti ad quartadecimam *incluſivè*, & Sanctorum Apoſtolorum, quod exordium ſumit a die, qui Feſtum Pentecoſtes ſubſequitur, protrahiturque uſque ad Feſtum Apoſtolorum, quod 29. Junii celebratur. Ita rem narrant Monachi Ritus Cophti, qui Romæ in Cœnobio Sancti Stephani, vulgo *de mori*, commorantur, in ſupplici libello, quem Ss. D. N. BENEDICTO XIV. exhibuerunt, quoque diſpenſationem obtinuere, qua permittitur, tum iiſdem Monachis, tum aliis in eodem Sancti Stephani Monaſterio commorantibus, *ut non ad alia jejunia teneantur, quam ad jejunia quadrageſimæ a feria 4. Cinerum uſque ad Paſcha Reſurrectionis, & a die Lunæ poſt Dominicam primam Adventus, uſque ad Natale Domini, & ad reliquas vigilias, & quatuor anni tempora juxta morem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ*; ea tamen lege, ut indultum nonniſi ipſis in urbe, aut in aliis Italiæ partibus degentibus, ſuffragetur, nec ullo modo ad Orientales partes extendatur.

Armeni non ubique eadem jejunia ſervant. Quamobrem præter ea, quæ in citata appendice notavi, nonnulla hic obſervare operæ pretium duxi, quæ ex epiſtola deprompſi ad Illuſtriſſimum Lercarium Sac. Congreg. de Propaganda Fide a ſecretis, miſſa; in qua Armenorum jejunia deſcribuntur, qui Conſtantinopoleos commorantur. Sunt autem quæ ſequuntur. Primo, omnes Armeni tum catholici, tum hæretici a feria ſecunda quinquageſimæ, quadrageſimalis jejunii exordium ſumunt; hæretici verò a piſcibus abſtinent, catholici utuntur. Secundo, feria quarta, & ſexta non ſervant unicam comeſtionem, ſed tum orthodoxi, tum hæretici a carnibus, & lacticiniis abſtinent; hæretici vero etiam a piſcibus. Si in hujuſmodi dies incidat Feſtum Nativitatis D. N. J. C. omnes carnibus veſcuntur; ſicut etiam à Paſchate ad Aſcenſionem; licet hoc tempore catholicorum nonnulli, ne ſcandalo ſint, a carnibus aliquando abſtineant. Tertio, Hæretici ante Nativitatis Feſtum, quod die octava Januarii celebrant, ſeptem diebus jejunant, atque in vigilia jejunium ad veſperam uſque protrahunt, tum ſacrum faciunt, ac deinde cœnant, utunturque in ea lacticiniis, & ovis. At catholici in vigilia dumtaxat Nativitatis, cujus Feſtum diverſo ab hæreticis die celebrant, jejunare ſolent, ac etiam à piſcibus abſtinent: Miſſam vero, quam juxta proprium ritum celebrare deberent, vitandæ perſecutionis cauſa, plerumque omittunt. Ante Epiphaniam vero ut hæretici, ita & ipſi ſeptem diebus jejunant. Quartò, Feſtum Aſſumptionis B. M. V. ſemper die Dominico celebrant, & die lunæ ad Sabbatum uſque, quo die lacticiniis utuntur, jejunare ſolent: eadem ratione jejunia ſervant, quæ præcedunt Feſtum Transfigurationis, & Feſtum Exaltationis Sanctæ Crucis. Quinto, a feria ſecunda poſt Pentecoſten ad feriam ſextam jejunium colunt, quod vocant Sancti Eliæ; ejuſdemque rationis ſunt alia jejunia; Sancti Gregorii Illuminatoris; Sancti Jacobi Epiſcopi; Sancti Sergii Martyris; ac Sancti Gregorii, quem Thaumaturgum appellant, in quibus a feria ſecunda ad ſextam jejunant, Sabbato vero antevertente Feſto, quod die dominico ſemper celebratur, comedunt etiam carnes. In iis hæretici unicam comeſtionem ſervant, quam ad veſperam protrahunt; meridie vero parum tantum cibi ſumunt, & in comeſtione piſces non reſpuunt; Catholici vero ſolam abſtinentiam a carnibus, & lacticiniis ſervant.

Nota. In iis, quæ narrata ſunt, quatuor obſer-

obſervare neceſſe eſt. Primo, Armenos juxta proprium Ritum Miſſam quandoque ad veſperam uſque protrahere nonnullis jejunii diebus Id vero reprehendi nequit; imo & Græcis ipſis in Italia commorantibus Conſtitutione pluries citata, *Etſi Paſtoralis*, permiſſum eſt. Uſus autem lacticiniorum, & ovorum in cœna, quam poſt Miſſam Vigiliæ Nativitatis, aut etiam Sabbati Sancti habere ſolent, permitti non poteſt, ſi Latinorum, Græcorumque more a media nocte jejunii exordium ſumant; hoc enim in caſu lacticinia, & ova, ac fortaſſe etiam piſces Armenorum diſciplina prohibet. At ſi jejunium a ſolis occaſu cum aliis, quos ſupra diximus, auſpicantur, contra jejunii diſciplinam non peccant, ſi lacticiniis, oviſque, ac etiam carne poſt ſolis occaſum utantur: tum enim jejunii dies omnino tranſit. Nec dubito, quin ex hac jejunandi ratione uſus hujuſmodi initium habuerit: mutato vero jejunii initio, uſus ille abuſus evaſerit; adeoque tollendus eſt. Secundo, etiam Catholicis abſtinendum eſſe a piſcibus feriis quarta, & ſexta, ac iis quadrageſimæ diebus, in quibus hæretici abſtinent. Id enim non eſt hæreticorum inventum; Sed Armenæ, immo Orientalis Eccleſiæ diſciplina, quam Catholici majori quam hæretici ſtudio, ac fervore cuſtodire, atque ſervare debent, ne hæreticis ſcandalo ſint, aut occaſionem præbeant Orthodoxos depravatæ diſciplinæ accuſandi. Tertio, A Paſchate ad Aſcenſionem, ſecluſo ſcandalo, non teneri ad jejunium feriæ quartæ, & ſextæ, cum ex antiqua diſciplina, ut alibi notavimus, plures Orientales Eccleſiæ, hoc tempore jejunia non ſervent. Quarto, Sabbati diebus, in quibus jejunare non ſoleant, ſed lacticinia, ac etiam carnes ſumere, ad jejunium, vel alias abſtinentias adigi non debent; cum enim Orientalis Eccleſia excepto Sabbato Majoris hæbdomadæ, in ejuſmodi diebus jejunium præcipere non ſoleat, jure meritoque præſumitur illam conſuetudinem ex hac diſciplina originem trahere.

Nota 2. Jejunium Sabbati vetitum fuit ab Eccleſia, quod Manichæi, aliique Simonis Magi ſectatores, qui Deum malum hujus Mundi conditorem, atque colendi Sabbati auctorem fuiſſe fabulabantur, Sabbato jejunandum ſtatuerint, ut publica mæſtitia odium oſtenderetur erga Deum colendi Sabbati auctorem, qui malus rem peſſimam feciſſet, Rerum hanc Machinam tot malis obnoxiam, tot ſceleribus obligatam. Ex canonibus hac occaſione editis, quibus præcipitur, non niſi Sabbato majoris hæbdomadæ jejunandum, Græcorum, aliorumque Orientalium diſciplina pendet. At lex illa numquam in Romana Eccleſia recepta fuit, quæ ex Apoſtolica traditione ſemper in memoriam Chriſti ſepulturæ Sabbati jejunium, coluit: cujus rei teſtes ſunt locupletiſſimi Hieronym. epiſt. 28., Auguſt. epiſt. 86., Innoc. 1. epiſt. 11., Conc. Eliberitanum can. 4., & Joannes Caſſianus Chryſoſtomi diſcipulus collat. 3. Quare ut Romana Eccleſia non improbat, ſed laudat Orientalis Eccleſiæ conſuetudinem ex iis canonibus ortam, qui dum hæretici in Oriente præſertim, Sabbati jejunio abuterentur, conditi fuerunt; ita Græci, aliique Orientales Romanæ Eccleſiæ morem probare, ac commendare tenentur, quod cum ei nulla devitandi ejuſmodi jejunii occaſio fuerit, traditionem ex Apoſtolo Petro derivatam ſervaverit.

Venio nunc ad poſtremum diſciplinæ caput, in quo Latina ab Orientali diſſidet Eccleſia, quod in Cælibatu Clericorum ſitum eſſe diximus. Orientalis Eccleſia non ſecus ac Latina a primis ſæculis ſuos ſemper habuit Monachos, qui caſtitatem voverent, atque Epiſcopos etiam nunc non niſi cœlibes habet. Immo cum Neſtorianorum, Jacobitarumque nonnulli, Monachis, Epiſcopiſque uxores permiſerint, non ſolum a reliquis Orientalibus, ſed etiam ab aliis earumdem ſectarum Epiſcopis, tamquam diſciplinæ, & Eccleſiæ contemptores habiti ſunt. Quamvis antiquiſſimo tempore ad augendam Clericalis militiæ ſanctitatem, utraque Eccleſia Occidentalis, & Orientalis æque præſcripſerit, nedum Presbyteros, ſed alios etiam in Sacris Ordinibus conſtitutos in perpetuo cœlibatu verſari debere, & hanc cuſtodiendæ caſtitatis obligationem numquam remiſerit aliarum mater, & Magiſtra Romana Eccleſia. Secus tamen contigit tractu temporis in Orientali Eccleſia, quæ Diaconis ac Presbyteris ſecularibus uxorem permittit; unicam tamen, eamque Virginem. Nam eorum diſciplina præcipit cum Apoſtolo Paulo prima ad Timoth. cap. 3. ut *Diaconi ſint unius uxoris viri*; ac vetat *bigamiam tum propriam*, quæ ex ſecundo matrimonio profluit, tum etiam *ſimilitudinariam* ex primo matrimonio ortam cum vidua, vel corrupta contracto: Canones Apoſtolici 17., & 18., & canon. 3. Concil. Trullani, cujus auctoritas licet in Eccleſia Occidentali recepta non ſit, illum tamen Orientalis Eccleſia ſuſcipit, & veneratur. Quamquam Orientalis Eccleſiæ canones ita conſtituunt; & licet iiſdem canonibus ætas præſcripta ſit, antequam nefas ſit, quemque ſacris ordinibus initiare; tamen partim ignorantia, partim hæreticorum malitia factum eſt, ut, neglecta omnino Ec-

cleſiæ

cleſiæ diſciplina, apud Jacobitas præſertim Cophtos, ac Neſtorianos quamplurimos Pueri paucorum annorum ſacro Diaconatus ordine initientur, qui poſt ſuſceptum ordinem non ſolum nubunt, ſed ad ſecundas quoque, atque tertias nuptias tranſeunt. De iis vero plura dicemus dum de Orientalium diſciplina circa Ordinem, & Matrimonium tractabimus, ubi ea diſtinctè exponemus, quæ hac ſuper re conſtituta, & explicata ſunt a Ss. D. N. BENEDICTO XIV. in duabus Paſtoralibus Inſtructionibus ſuper nonnullis dubiis circa Cophtorum ritum editis.

Hæc ſatis viſa ſunt ad diſcrimen oſtendendum, quod Latinam inter ac Orientalem Eccleſiam intercedit, & quo nonnullæ invicem diſſident Orientis Eccleſiæ. Inter has autem unam prætermiſi, quæ extenſione parva, ſed gloria maxima eſt. Hæc in Naxivanienſi majoris Armeniæ Provincia ſita eſt, & a quartidecimi ſæculi initio in quo a Bartholomæo Patro Ordinis Prædicatorum ſtabilita fuit, Fidem Orthodoxam, cum Latino Ritu Dominicanorum more, quem Armena lingua ſervat, intactam cuſtodivit. Archiepiſcopus, qui e Dominicanorum familia ſemper delectus eſt, Sedem habet in Oppido Abraner, habetque ſub ſe decem circiter Oppida, in quibus Dominicanorum ejuſdem ritus Cœnobia nonnulla extant.

Fuere ſemper diverſi in variis Eccleſiis ritus, quos ſalva pace ac Fidei unitate Orthodoxi ſervarunt. Firmilianus Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus circa initium tertii ſæculi ita ad Cyprianum ſcripſit: *Circa multa divinæ rei Sacramenta ſunt apud illos* (hoc eſt Romanos) *aliquæ diverſitates, nec obſervantur illic, quæ Hieroſolymis obſervantur*. Et infra: *Multa pro auctorum diverſitate variantur, neque tamen propter hoc ab Eccleſiæ Catholicæ pace & unitate diſceſſum eſt*. Hieronymus epiſt. 28. circa initium quinti ſæculi hæc ſcripſit: *Sed ego illud te breviter admonendum puto, cæremonias eccleſiaſticas, quæ præſertim Fidei non officiant, ita obſervandas, ut a majoribus traditæ ſunt, nec aliorum conſuetudinem, contrario more ſubverti. Unaquæque Provincia abundet in ſenſu ſuo, & præcepta majorum leges Apoſtolicas eſſe arbitretur*. Auguſtinus paulo poſt eadem ad Caſulanum ſcripſit: *In iis rebus*, inquiens, *de quibus nihil certi tradit ſcriptura divina, inſtituta majorum pro lege tenenda ſunt*. Eadem habent Patres, qui hos ſunt ſubſecuti. Sed ut res clarior fiat, & ut planior ſit via ad ea, quæ in ſequenti capite ſumus dicturi, paucis indicabimus, quæ a Romanis Pontificibus declarata ſunt. Gregorius Magnus lib. 3. Epiſt. 37. *Abſit a me*, inquit, *ut ſtatuta majorum cum Sacerdotibus meis in qualibet Eccleſia infringam*: Nicolaus I. Epiſt. 2. ad Photium ſcribit: *De conſuetudinibus quas nobis opponere viſi eſtis, ſcribentes per diverſas Eccleſias, diverſas eſſe conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtit auctoritas, pro qua obviare debeamus, nihil judicamus, vel eis reſiſtimus*. Leo IX. epiſt. 29. quæ eſt ad Michaelem Cerularium Patriarcham Conſtantinopolitanum, poſtquam eum reprehendit, quod Latinorum Ritus damnaverit, ac Latinos omnes anathematizaverit, ſubdit: *Ecce in hac parte Romana Eccleſia, quanto diſcretior, moderatior, & clementior vobis eſt, ſiquidem cum intra & extra Romam plurima Græcorum Monaſteria reperiantur, ſive Eccleſiæ: nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur a paterna traditione, ſive ſua conſuetudine, quin potius ſuadetur atque admonetur eam obſervare. Scit Sancta Romana Eccleſia, quia nihil obſunt ſaluti credentium diverſæ pro loco & tempore conſuetudines quando una Fides per dilectionem operans bona quæ poteſt, uni Deo commendat omnes*. Cœleſtinus III. vetuit Græcorum & Latinorum Rituum commixtionem. Innocent. III. in Concil. Lateran. *de Baptiſmo cap. 4.*, decrevit, ſubſtinendos eſſe Ritus, mores, conſuetudineſque Græcorum, qua in parte, nec Fidei Catholicæ adverſantur, nec periculum generant animarum, nec Eccleſiaſticæ derogant honeſtati: Atque eodem modo loquuntur alii Romani Pontifices horum ſucceſſores; ita ut conſtans & firma ſit regula ab Apoſtolica Sede ſtabilita, Orientalium Ritus & conſuetudines, quæ nec Fidei Catholicæ obſint, nec periculum generent animarum omnino eſſe ſubſtinendas.

Ritus autem, qui nunc in Oriente vigent, ſunt, ut ex dictis colligitur, Græcus, Armenus, Syrus, & Cophtus: Græcus vero ratione linguæ, quæ in Sacris adhibetur, haberi poteſt ut a Rutheno, & Georgiano aut Mengrelienſi diverſus; & aliunde conſiderari debet, ut ab iis, qui in Oriente degunt ſub Græcis Epiſcopis, adhibetur; & ut in uſu eſt apud eos, qui in Italia aliiſque locis Latinis Epiſcopis ſubſunt, ad quos unicè ſpectant nonnullas Summorum Pontificum conſtitutiones, ſcilicet, Innoc. IV., & aliorum, quos recenſet BENEDICTUS XIV. in ſæpe laudata conſtitutione *Etſi Paſtoralis*. Armenus Ritus vel Latinus eſt Dominicanorum more, aut, merè Armenus. Ritum Syrum nonnullis dividere placuit in mere Syriacum, Chaldaicum, & Maroniticum; quod penes hujuſmodi gen-

tes cæremoniæ conſuetudineſque diverſæ ſint. Cophticus, tum ratione linguæ, tum etiam fortaſſe ob diverſas nonnullas conſuetudines ab Æthyopico differt. Prætermiſimus de induſtria nonnullorum Græcorum Schiſmaticorum Ritum, qui ab aliquo tempore in Urbe Cahira aliiſque locis Arabicè ſacra faciunt, quod ad hos ſpectare non videantur decreta illa Apoſtolicæ Sedis, quæ ſupra recenſuimus, quibuſque Græcorum Orientaliumque Ritus, conſuetudineſque, probantur. Neque enim liberum cuique eſſe putamus Epiſcopo, vel etiam Patriarchæ in ſacris peragendis linguam mutare, ac ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione vernaculam adhibere.

CAPUT IV.

De obligatione, quam quiſque habet, in ſuſcepto Ritu permanendi.

Ritus nomine intelligimus diſciplinam Eccleſiæ auctoritate ſtabilitam vel uſu & conſuetudine eadem auctoritate comprobatam. Hæc autem, ut ex auctoritatibus liquet, quas circa finem ſuperioris capitis citavimus, ex Hieronymo, Auguſtino, & ex pluribus Romanis Pontificibus, ſemper tanquam Eccleſiæ lex habita eſt. Præterea capite ſecundo demonſtratum eſt, Chriſti Eccleſiam poteſtatem habere inſtituendi ac præcipiendi Ritus: ex quo clarè conſequitur, inſtitutos Eccleſiæ auctoritate Ritus, ac conſuetudines eadem auctoritate comprobatas, vim legis habere, ut ex iis, quæ in tractatu de legibus diſputata ſunt, eſt omnino exploratum. Ritus vero, qui in Orientali Eccleſia vigent, aut publica auctoritate Eccleſiarum inſtituti ſunt, aut ſunt conſuetudines eadem auctoritate comprobatæ, & etiam Apoſtolicæ Sedis decretis roboratæ, quippe quæ probat Ritus, mores, & conſuetudines omnes Orientalis Eccleſiæ, quæ Orthodoxæ Fidei non adverſentur, & periculum ſecum non ferant animarum. Ergo Ritus illi, quibus Orientalium Eccleſiarum diſciplina continetur, leges ſunt publica Eccleſiæ auctoritate ſtabilitæ. Hujuſmodi autem legibus Fideles omnes obligantur, omnes Epiſcopi, & Patriarchæ omnes; ac iis tantum ab eis diſpenſare poteſt, qui univerſæ Eccleſiæ præeſt, Romanus Pontifex. Vide appendicem ad tractatum de legibus quæſt. 4.

Atque hinc patet. Primo, liberum non eſſe cuique ſuſceptum Ritum deſerere, atque ad alium tranſire; cum nemo poſſit legem illam deſerere, cui ſubjectus eſt. Secundo, unius Eccleſiæ Ritum ſequentes, non poſſe ſine gravi culpa alterius Eccleſiæ Ritum contemnere; veram enim Eccleſiæ legem contemnerent, & diſciplinam illam, quæ licet a propriæ Eccleſiæ diſciplina diverſa ſit, tamen in eundem finem, hoc eſt, in æternam beatitudinem diverſa via Fideles dirigit. Tertio, non poſſe Epiſcopos, ac multo minus Miſſionarios, Orientalibus proprii Ritus mutationem conſulere, nec eam ullo modo probare, ſive admittere, inconſulta Apoſtolica Sede. Quamobrem Ss. D. N. Conſt. ſæpe cit. *Demandatam*, in virtute ſanctæ obedientiæ Maronitarum Epiſcopis vetat, *ne quocumque prætextu, aut obtentu, rebus ſpiritualibus Nationis Græco-Melchitarum, in iis, quæ ſpectant ad Juriſdictionem, & auctoritatem illius Patriarchæ, Epiſcoporum, & Parochorum, ſe ingerere audeant, neve eorum ſubditis tranſitum a Græco ad Maroniticum Ritum ſuadere, vel eos, qui ſponte tranſire vellent, niſi fortè peculiaris a Romano Pontifice licentia interveniret, acceptare præſumant.* Et Miſſionariis præcipit; *Ne aliquid iiſdem ſuggerere, aut ſuadere audeant, quod illorum contemptum, atque imminutionem inducere poſſit; multoque minus auctoritate propria aliquid circa illa innovare, aut etiam ſuper iiſdem aliquam diſpenſationem concedere, vel admittere præſumant. Alioquin* (inquit), *præter diſtrictam, quam Deo, Nobis, ſuiſque ſuperioribus (quos de urgenda hujus Decreti obſervantia peculiariter oneramus) rationem reddent, ſciant ſe harum Litterarum vigore privationem vocis activæ, & paſſivæ, & inhabilitationem ad quemcumque gradum, & officium in ſuis reſpectivè Ordinibus, Inſtitutis, & Congregationibus, ipſo facto incurſuros.*

Hactenus explicata generatim oſtendunt obligationem in ſemel ſuſcepto Ritu permanendi. Nunc ad particularia veniendum eſt, ac primum de iis agemus, qui proprii Ritus Epiſcopo ſubſunt, atque in ipſius Eccleſia degunt: Deinde de iis Orientalibus, qui in Eccleſiis vivunt, quibus Latini Epiſcopi præſunt: Denique de Latinis, qui in Orientalium Epiſcoporum Diœceſibus commorantur.

§. I.

De obligatione, quam habent, manendi in ſuſcepto Ritu Orientales, qui ejuſdem Ritus Epiſcopis ſubſunt.

Quamquam ex iis, quæ ſupra dicta ſunt manifeſtum eſt, eos, qui in proprii Ritus Eccleſia verſentur, obligatos eſſe ad permanendum in eodem Ritu, nec eum mu-

tare

tare poſſe ſine ſuprema Apoſtolicæ Sedis auctoritate, quæ ad alium tranſire permittat; tamen ea hic indicare operæ pretium duxi, quæ ſunt ab Apoſtolica Sede definita, ex quibus particulares, quæ hac ſuper re occurrere poſſunt difficultates, facile ſolvuntur. Ea unicè afferemus, quæ in ſupracitata Conſtitutione *Demandatam &c.* pro Græcis-Melchitis BENEDICTUS XIV. decrevit; ex quibus facile colligere eſt, quid de aliis quoque Orientalibus ſit ſentiendum.

Primo itaque, prohibentur Græci ad Maroniticum Ritum tranſire ſine peculiari Romani Pontificis licentia; atque eodem modo prohibetur tranſitus ad Latinum Ritum, ut ſupra dictum eſt.

Secundo de iis, quos *Latinizantes* appellant, nimirum, qui à Græcis parentibus progeniti, deficientibus Græcis Sacerdotibus, Latino Ritu a Latinis ad hunc diem baptizati fuerunt, eumque Ritum hactenus tenuerunt: quorum magnus numerus Damaſci inveniri perhibetur, neque ſatis hucuſque definitum fuit, cui potiſſimum Ritui addicti eſſe deberent; *ſtatuitur, & declaratur*, ut coram perſona ab ipſo Summo Pontifice deputanda, ſemel profiteri debeant, in quo Ritu vivere malint; in eoque impoſterum omni variandi facultate adempta, perſeverare teneantur.

Tertio, ſtatuitur, ut Filii, qui ab hujuſmodi parentibus poſt emiſſam ab illis prædictam declarationem naſcentur; necnon ii, qui jam nati ſunt, ſed nondum ad uſum rationis pervenerunt; ſequantur conditionem parentum, ſi conjuges unum eumdemque Ritum elegerint; ſin minus, Patris Ritum ſequantur.

Quarto, ſi quos impoſterum Græcos, neceſſitate cogente, ob defectum Parochi Catholici Ritus Græci, baptiſmum, aut alia Sacramenta a Latino Presbytero recipere eveniat; illi non ideo cenſendi erunt Latinum Ritum ſuſcepiſſe; ſed, omni dubitatione ſublata, Ritum Græcum, in quo orti ſunt, obſervare teneantur. Et eum quidem, durante prædicta neceſſitate, in omnibus rebus, quibus poſſunt, & præcipue in jejuniorum obſervatione, retineant; in reliquis vero integrè reſumant & proſequantur, ſtatim ac Epiſcopus aut Parochus Græcus ſupervenerit,

Quinto, decernitur, ne Miſſionarii Latini, quos in Epiſcoporum adjutorium & levamen, Apoſtolica Sedes in eas regiones mittit, utendo facultatibus ſibi conceſſis, eorumdem Epiſcoporum juriſdictioni præjudicium inferant, & numerum ſubditorum imminuant: atque ſtatuitur & declaratur, *licere tantummodo Fratribus Ordinis Minorum S. Franciſci Cuſtodiæ Terræ Sanctæ Parochialia munia obire circa Græcos-Melchitas, eiſque Sacramenta adminiſtrare, in iis locorum & temporum circumſtantiis, quibus omnino deficiat modus habendi Parochum, aut alium Antiſtitem Græci Ritus, quo caſu prædicti Fratres emolumenta legitimo jure debita percipere licitè valeant, & a juriſdictione Antiocheni Patriarchæ nullatenus ipſi dependeant; Sed huic dumtaxat petenti teneantur ſingulis annis notulam tradere animarum Græci Ritus in ea Civitate, ſeu loco exiſtentium, utpotè quæ in reliquis eidem Patriarchæ omnino ſubeſſe intelligantur; Cujus curæ committitur, ut pro ſui muneris implemento, ubicumque opus fuerit, Catholici Parochi copia ſuppetat, quò præfati Græci-Melchitæ Sacramenta Græco Ritu recipere queant.*

Nota. Ex hactenus dictis colligitur, primo, ubi ſunt plures Epiſcopi, qui in iiſdem locis ſubditos proprii Ritus habeant, ut ſunt in Patriarchatu Antiocheno, Maronitæ, & Græco-Melchitæ, quemlibet eorum in eos tantum juriſdictionem habere, qui proprium Ritum ſequuntur, nec alterum poſſe alieni Ritus Fideles ad proprium Ritum ſuſcipiendum attrahere, ac multo minus admittere. Secundo, Miſſionarios in eos, qui ſunt Latini Ritus, juriſdictionem exercere, tanquam in ſubditos, qui nullo modo dependent a juriſdictione Epiſcoporum, qui ſunt Ritus Orientalis.

Tertio, Miſſionarios, Chriſtianos Orientis, qui velint Schiſma vel hæreſim ejurare, non poſſe hortari ad mutandum Ritum, nec ad Latinum Ritum admittere, ſed eoſdem in proprio Ritu relinquere debere, ac Catholico ejuſdem Ritus Epiſcopo, ſi adſit, ſubjectos. Quarto, quod ſpectat ad Chriſtianos Orientalis Ritus, Miſſionarios in adjutorium & levamen Epiſcoporum deſtinatos eſſe, nec quidpiam facere poſſe, quod in illorum juriſdictionis præjudicium cedat: Quamobrem tenentur iiſdem Epiſcopis oſtendere, ſe ab Apoſtolica Sede illuc miſſos eſſe, ſed juriſdictionem non ab Epiſcopis illis, ſed ab Apoſtolica Sede habent, cujus exercitium nequeunt dicti Epiſcopi ſine cauſa, & inconſulta Apoſtolica Sede impedire. Ex decret. Sac. Cong. de Propaganda Fide 5. Decembris 1645.

§. II

§. II.

De obligatione, quam habent manendi in ſuſcepto Ritu Orientales, qui in Latinorum Eccleſiis degunt.

ETſi ii, qui in ſocietatem aliquam cooptantur, ſtatim illius legibus ſubjiciuntur, qua forraſſe de cauſa dicere ſolitus erat Auguſtinus, ad quam Eccleſiam veneris ejus morem conſerva; tamen ut quandoque homines ex Principum liberalitate in alieno quoque dominio proprias ſervare leges ſinuntur, ita Eccleſia non ſolum paſſa eſt, ſed etiam voluit, ut Latini in Orientalium, & Orientales in Latinorum Eccleſiis proprium Ritum conſervarent; tum ut ſuam ergaRitus omnes venerationem oſtenderet; tum quod exploratum haberet, homines ita in ſuſceptam a majoribus diſciplinam ferri, ut grave nimis ſit eamdem deſerere: Tum demum quia, hac ſecluſa lege, maxima oriri poſſet confuſio. Leges autem hac de re ab Apoſtolica Sede latæ, ſunt Conſtitutiones Innoc. IV., pro Græcis, qui in Regno Cypri Latinis Epiſcopis ſubjecti erant, & Leonis X., Clementis VII. Pauli III., Julii III., Pii IV., & V., Gregor XIII., Clemen. VIII., & BENEDICTI XIV., pro Italo-Græcis. Nemo autem rem diſtinctius expoſuit BENEDICTO XIV., qui Conſt. *Et ſi Paſtoralis*, aliorum Pontificum hac de re decreta confirmavit, & explicavit, ac alia etiam, quæ opportuna viſa ſunt, definivit.

Primo itaque permittit, Græcos, & Albaneſes in Italia vel alibi ſub Epiſcopis Latinis degentes in proprio Ritu manere; ac eos, qui ſunt *Eccleſiaſtici, in quocumque Ordine minori, vel etiam majori conſtituti, ſæculares, vel Regulares, a Ritu Græco ad Latinum ſine expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia tranſire non poſſe; Laicos verò, ut ad Ritum Latinum tranſire poſſint, Epiſcopum Diœceſanum poſſe pro ſua prudentia permittere; non tamen communitati Græcorum, ſive Albaneſium hujuſmodi ſine Apoſtolicæ Sedis licentia, ſed ſolum privatis perſonis, attenta uniuſcujuſque neceſſitate.*

Secundo, ſtatuit, *Infantes natos ex patre & matre Græcis, Ritu Græco, niſi aliter parentes, accedente ordinarii conſenſu, voluerint, baptizari debere.*

Tertio, *Natos vero ex Patre Latino, & Matre Græca, Latinis eſſe cæremoniis baptizandos; proles enim ſequi omninò debet Patris Ritum, ſi ſit Latinus.*

Quarto, *ſi vero Pater ſit Græcus, & Mater Latina, liberum eſſe eidem Patri, ut proles, vel Ritu Græco baptizetur, vel etiam Ritu Latino, ſi uxor Latina prævoluerit, ideſt, ſi in gratiam uxoris Latinæ conſenſerit Græcus Pater, ut Latino Ritu baptizetur.*

Quinto, *infantes ad ejus Parochiæ juriſdictionem pertinere, cujus Ritus ſunt baptizati, cum per baptiſmum ſint ſuſcepti Ritus Græci, vel Latini profeſſio; itaut ad Latinum Ritum ſpectent qui Latinis cæremoniis baptizati fuerint, qui vero Ritu Græco Sacramentum baptiſmi ſuſceperint, in Græcorum numero ſunt habendi; adeoque ſi ante uſum rationis deceſſerint, a proprio, cujus Ritu baptizati ſunt, Parocho, & in propria Parochia ſunt jure communi ſepeliendi, niſi iis Baptiſmus collatus fuerit, vel ob gravem neceſſitatem, cum nimirum morti proximi fuerint, nec haberi potuerit proprii Parochi, vel Ritus copia, vel ex diſpenſatione Apoſtolica, cum videlicet facultas data fuerit, ut latinè quidem baptizentur, ſed in ſuo Ritu Græco permaneant; In iis enim caſibus non cenſentur a proprio ad alium Ritum tranſiſſe. Poſt uſum vero rationis idem dicendum, niſi quis in alieni Ritus Eccleſia ſepeliri cupiat; ſi quis enim Græco Ritu baptizatus, in Latina Eccleſia, vel Latinè Baptiſmate initiatus, in Eccleſia Græca ſepulturam eligat, juris regulæ, ſunt ſervandæ: nimirum cadaver extra propriam Parochiam a proprio Parocho eſſe aſſociandum, quarta funerali ei minimè imminuta, & ubi tumulandum eſt cadaver, ibi a Parocho illius Eccleſiæ ſive Latinæ ſive Græcæ ſunt exequiæ celebrandæ.*

Sexto, *quando verò Infantibus prædictis, ſeu etiam adultis, exequiæ Ritu Græco, & in Eccleſia Græca, ut præfertur, jure communi ſunt celebrandæ, tunc nullum jus habet Latinus Parochus intereſſendi cum Græco Parocho, nec partem aliquam ſtolæ percipiendi; ſimiliter nullum jus competit Parocho Græco, quando exequiæ in Eccleſia Latina, & per Latinum Parochum ſunt peragendæ, ſed ſervanda ſunt utrobique ſtatuta de juribus Parochorum, circa ſepulturam eorum, qui ad propriam Parochiam ſpectant.*

Septimo, *quem Ritum ſemel in baptiſmo ſunt profeſſi, ſive Latinum, ſive Græcum, in eo inſtitui, & educari debent, nec ad alium poſſunt tranſire, ſi Latinum ſemel ſuſceperint. Ritus enim Latinus propter ſuam præſtantiam, eo quod ſit Ritus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ omnium Eccleſiarum matris, & magiſtræ, ſic ſupra Græcum Ritum prævalet, maximè in Italicis regionibus, ubi Latinis*

Epi-

Epiſcopis Græci ſubjecti ſunt, ut non modo ab ipſo ad Græcum tranſitus nullatenus permittatur; verum etiam a Græcis ſemel aſſumptus, abſque Apoſtolica diſpenſatione deſeri nequeat. Hinc Maritus Latinus Uxoris Græcæ Ritum ſequi non poteſt, nec Latina Uxor mariti Græci. Græcus vero maritus poteſt, ſi velit, Ritum Uxoris Latinæ ſequi; & Græca itidem Uxor mariti Latini, poſt cujus obitum ad Ritum Græcum redire nequit.

Præter hæc, quæ §. 2., & 8. citatæ Conſt. ſunt explicata, §. 9. præſcribitur, qua ratione Græcus Ritus in Italia, & Inſulis adjacentibus ſit obſervandus. Ac primo quidem, Græcis ipſis, & Albanenſibus Ritu Græci inter Latinos degentibus, tam Prælatis, Parochis, & Presbyteris ſæcularibus, quam Regularibus, & Laicis, ut ſuis Ritibus, atque obſervantiis, & conſuetudinibus uti, ac illos, & illas obſervare, Miſſaſque & Divina Officia ſecundum eorum antiquam conſuetudinem celebrare libere, ac licitè poſſint, concedit, & indulget. Sic vero id ipſis permiſſum eſſe declarat, *ut quæ a Fidelibus in diœceſi, ubi ipſi habitant, univerſim, & ſine ullo Perſonarum, & Rituum diſcrimine, juxta ſacros Canones ſervanda ſunt, ad eadem etiam ipſi, non obſtante Rituum diverſitate, obligati cenſeantur.* Cujuſmodi ſunt, Kalendarii Gregoriani obſervatio, de quo diximus in appendice ad tract. de legibus; Summi Pontificis, & Ordinarii Loci in Miſſis, ac divinis officiis commemoratio; non vero Patriarcharum, & Antiſtitum Orientalium; quibus addere liceat commemorationem Græci Catholici Antiſtitis, ubi ex licentia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii Loci, Pontificalia exercere permittitur: ſubjectio etiam Conſtitutionibus Apoſtolicis contra ſollicitantes, ut loco ſupra citato, diximus; denique dies feſtos de præcepto Latinæ, ubi degunt, Eccleſiæ ſervare tenentur.

Secundo, *Ad obſervationem verò jejuniorum, & vigiliarum ejuſdem Latinæ Eccleſiæ, ſi tota Loci Græcorum communitas, vel potior Laicorum pars cum Parochis, & Presbyteris conjunctim induci poſſet, optimum eſſet; idque abſque alia Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, arbitrio Ordinariorum relinquitur Latinorum: Non tamen ad id cogi debent, ſi velint Ritum ſuum in jejuniis, ſequi; cum ipſi qualibet hebdomada, feria quarta, & feria ſexta, ut aſſeritur, ſoleant, jejunare; neque privatis perſonis fas ſit, ubi Parochiam Græcam habent,* ibi, *contra proprium Ritum, Latinorum more jejunia, & vigilias ſervare; ſed omnes vel Græci cum Græcis, vel Latini cum Latinis jejunent. Ubi vero propriam Parochiam non habent, ibi libere, & licitè poſſunt in omnibus latino ritui ſeſe conformare, ſive Laici ſint, ſive Presbyteri, excepto Græco Ritu, qui in Miſſis, ac divinis officiis a Presbyteris eſt ſervandus.*

Tertio, *ubi Parochiam Græcam habent, tolerandus eſt apud Græcos eſus carnium die Sabbati, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt, in locis autem ipſorum, & inter eos tantum.*

Quarto, *Prohibentur tamen Græci ſuis Famulis Latinis cibos vetitos apponere, ſive die Sabbati, ſive alio quocumque tempore, quando prædictis Græcis carnes comedere licet, ſive alio quocumque tempore, quo Latini debent ab illis abſtinere; Latini enim famuli Græcorum, Latinum Ritum ſervare tenentur.*

Quinto, *Tolerandum eſt, ut ad jejunium eodem die Sabbati in quadrageſima, excepto uno Sabbato Sancto, ex antiqua traditione, non teneantur, ſed duntaxat ad abſtinentiam. In jejuniis quoque biduanis, vel triduanis, vel aliter a Diœceſanis, vel in Jubilæis a Summo Pontifice Romano indictis, dies Sabbati in eis comprehenſus, vel præſcriptus, in alium diem pro Græcorum plebe ab ipſis Diœceſanis Apoſtolica Auctoritate permittitur commutari.* Vide append. ad tract. de jejunio.

Sexto, mandat, ne plebibus Italo-Græcis præficiantur Sacerdotes a Latino Diœceſano Epiſcopo ordinati, qui Latino Ritu miniſtrent; ſed Græci, vel Albanenſes, Catholici tamen ſive Advenæ, ſive Indigenæ, Græco Ritu viventes: & ne Presbyteri Latini, niſi ſpecialiter per ipſos Græcos vocati, ſe immiſceant Græcorum functionibus. Prohibentur quoque Clerici, Presbyterique Græci in Latinorum Eccleſiis Miſſas, & alia Divina officia, cum ſolemnitatibus, & cantu celebrare, niſi Epiſcopus, cujus juriſdictioni ſubjiciuntur, vel ejus in ſpiritualibus Vicarius Generalis licentiam concedat; quam tamen citè concedere valeant, etiamſi nulla præciſa neceſſitas adſit, ſed aliqua tantum ſpiritualis utilitas inde ſperetur.

Septimo, præcipit, ut in præcedentiis Clericorum Latinorum, & Græcorum, *niſi conſuetudo aliter obtineat, non attendatur Ritus Græci, & Latini diverſitas, ſed tempus ordinationis prædictorum Clericorum, vel qualitas* Eccleſiaſticæ *dignitatis, ſi aliqui eorum ea inſigniti reperiantur, vel cæteræ qualitates, quæ jure ſuo in ſolemnitatibus Eccleſiaſticis principem locum ſibi vindicare ſolent.*

Octavo, Ita Græcos Ritus ſervare permittit, ut Latinorum Epiſcoporum, in quorum

Diœ-

Diœceſi degunt, juriſdictioni ſubjecti ita cenſeantur : *ut non obſtantibus quibuſcumque exemptionibus & privilegiis dictis Græcis, eorumque Prælatis, Rectoribus, Abbatibus & aliis tam Sancti Baſilii, & alterius Ordinis Regularibus, qui privatam vitam degunt, nec in congregationem ſint redacti, quam ſæcularibus, ac etiam Laicis Perſonis quocumque nomine nuncupatis; ita Latinis Ordinariis Locorum quæ habitant debent eſſe ſubjecti, ut ipſi Locorum Ordinarii quaſcumque eorumdem Græcorum, & Albanenſium Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, alia Pia Loca, tam ſecularia, quam cujuſvis Ordinis Regularia, eorumque Prælatos, etiamſi Epiſcopali, Archiepiſcopali, ac majori dignitate præfulgeant; necnon Abbates, Rectores, Miniſtros, & quaſvis alias ejuſdem Nationis perſonas in ſuis Civitatibus, & Diœceſibus conſiſtentia, quoties opus fuerit, viſitare, ac in illis ſuam ordinariam juriſdictionem, plenamque, & omnimodam auctoritatem, in iis quæ Dei cultum, Sacramentorum adminiſtrationem, ac animarum ſalutem, hæreſumque extirpationem concernunt, exercere, & exequi libere, & licitè valeant &c.*

Nono, *Ubi vero duo eſſent Epiſcopi ejuſdem Loci a Sancta Sede Apoſtolica deputati, unus Latinus, alter Græcus (quemadmodum in Calabriæ partibus, & in Sicilia olim fuiſſe perhibentur, & nunc in quibuſdam Græciæ Inſulis exiſtunt;) Epiſcopus Latinus de Perſonis Eccleſiaſticis, & Secularibus Græcis, ac de juriſdictione Epiſcopi Græci, vel aliis quibuſcumque ad Epiſcopum Græcum quomodolibet ſpectantibus, nullatenus ſe intromittere præſumat; ſed Epiſcopus Latinus Latinorum, Epiſcopus vero Græcus Græcorum dumtaxat curam, & juriſdictionem reſpectivè habeant, & exerceant. Id, quod de Epiſcopis Græcis pro Ordinatione Italo-Græcorum, Romæ, vel in Calabria per Sedem Apoſtolicam conſtitutis*, intelligendum non eſt *cum facultatibus ordinariorum careant*.

Decimo, *In Diœceſi, ubi Latini, & Græci inhabitant, & ſolum Archiepiſcopum, ſive Epiſcopum Latinum Ordinarium habent, dictus Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus, circa negotia, & cauſas dictorum Græcorum, Vicarium Græcum ipſis Græcis gratum, vel per ipſos Græcos eligendum (ex quo Græcus Vir melius Græcos mores novit, quam Latinus) ipſorum ſtipendio, & ſalario retinendum deputet; & in cauſis appellationis ad Metropolitanum, qui forſan Græcus non eſſet, dictus Metropolitanus ſimiliter in dictis cauſis Judicem Græcum deputare teneatur*. Reliqua indicabimus, dum de ſingulis Sacramentis, agemus.

Nota. Ad Conſervandam pacem inter Armenos unitos Regni Poloniæ, & ob alias graviſſimas cauſas. Sacra Congregatio de Propaganda Fide annuente SS.mo, decrevit, ne de cætero Armenis unitis ſive laicis, ſive Eccleſiaſticis Secularibus, quam Regularibus ad Latinum Ritum, quacumque de cauſa ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia tranſire liceat: & proinde omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Officialibus Armenorum unitorum diſtrictè præcipiendo mandavit, ne deinceps licentias pro hujuſmodi tranſitu ſubditis ſuis, cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant, concedere præſumant: & Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis Latinis, & eorum Officialibus, ne deinceps Armenos prædictos unitos ad Latinum Ritum tranſire volentes quovis prætextu, aut cauſa, etiam cum licentia Armenorum Prælatorum ſuorum recipere audeant ſub pœna nullitatis actus. Die 2. Aprilis 1669.

§. III.

De obligatione, qua Latini in proprio Ritu permanere tenentur.

PLura ſunt, quæ peculiarem in Latinis permanendi in proprio Ritu obligationem demonſtrant. Primum, quod Latinus Ritus ſit Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ omnium Eccleſiarum eſt Mater, atque magiſtra. Deinde, quod Clemens VIII. Aliique Romani Pontifices, ac præſertim BENEDICTUS XIV. utraque a nobis ſupra citata Conſtitutione, ſemper expreſſe prohibuerint Latinos, ad Græcum Ritum tranſire. Denique, in partibus Orientis, ubi hæc Latini Ritus mutatio contingere poſſet, ſi paucos excipias, omnes fermè Schiſmatici, vel Hæretici ſunt; adeoque ſi Latini ad Græcum, vel alium Orientalem Ritum tranſirent, ſeſe periculo exponerent labendi in hæreſim; quia Ritus hujuſmodi ſuſcipiendo, cogerentur ſaltem progreſſu temporis Sacramenta recipere, ac verbum Dei ab Orientalibus Sacerdotibus audire, ut plurimum Hæreticis, & Schiſmaticis, a quibus facile in errorem induci poſſent, ut argumentatur Verricellius Tit. III. de Leg. quæſt. 81.

Hinc cum Pater Albertinus Societatis Jeſu Miſſionarius in Inſulis maris Ægæi, in quibus omnes Græcum Ritum ſequuntur, dubium propoſuiſſet Sac. Cong., quod ſequitur: *An poſſint abſolvi fideles Ritus Latini, qui tran-*

tranſierint ad Ritum Græcum, & in illo vivunt, comedendo carnes die Sabbati, ac per omnia Ritum ſervant Græcorum, die 7. Julii 1619. reſponſum fuit: *Poſſe abſolvi, niſi intendant perſeverare in Ritu Græco, ſine diſpenſatione; niſi juſta neceſſitas excuſet*.

Atque hinc ſequitur primo, Miſſionarios a Sac. Congregatione ad Orientales deſtinatos teneri ad omnia Latinorum jejunia ſervanda, ſicut etiam reliqua, quæ Latinæ Eccleſiæ diſciplina præcipit; Cum ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione Latinæ Eccleſiæ Ritum mutare nequeant. Errat ergo Paſqualigua, ut eſt etiam a Vericello notatum, dum ait, Miſſionarios inter Orientales degentes, non teneri ad jejunia, quæ extra Quadrageſimam Latini ſervant, quod hæc apud Orientales non vigeant, ac fortaſſe nunquam viguerint. Nam præterquam quod Latinum Ritum, qua parte poſſunt, omninò ſervare tenentur, ut ex Romanorum Pontificum decretis liquet, tum in citatis a nobis Conſtitutionibus; tum etiam Sacrarum Congregationum definitionibus, pluries declaratum eſt, Latinos in Oriente degentes, vigilias, aliaque propria Latinæ Eccleſiæ jejunia ſervare debere.

Sequitur ſecundo, non rectè ſentire Thomam a Jeſu Maria, de converſione omnium gentium lib. 6. cap. 8. ver. 2. ubi ait: *Seculares domicilium habentes in Eccleſia Græca, vel alia Schiſmaticorum, quales nunc ſunt Luſitani multi in interiori Æthiopia, poſſe ſe conſuetudinibus accomodare & debere; maximè ſi ſit ſcandalum, niſi aliàs vellent ipſi in omnibus Latino more vivere, habeantque miniſtros Eccleſiæ Latinæ: nam tunc certum eſt nullotenus teneri*. Etenim ex generali conſuetudine totius Orbis Chriſtiani, nullus obligatur proprium Ritum deſerere, quod nimis durum ſit, antiquos mores mutare; quamobrem nec Orientales quidem, qui inter Latinos degunt, proprium Ritum mutare coguntur. Nec video in hoc ſcandalum eſſe poſſe ullum, cum hæc conſuetudo notiſſima ſit, ut ex Leonis IX. epiſtola liquet, quæ eſt ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum, cujuſque verba nos ſupra retulimus. Præterea a Romanis Pontificibus expreſsè vetitus eſt tranſitus à Latino ad alium Ritum; imo ne Latinæ quidem uxori ad Græcum Viri Ritum tranſire permittitur. Pro iis ergo ea tenenda erit regula, quam BENEDICTUS XIV. Conſt. *Demandatam* pro Græco-Melchitis præſcripſit: ſcilicet, ubi Latinus neceſſitate cogente, ob defectum Parochi, & alterius Sacerdotis proprii Ritus, baptiſmum, aut alia Sacramenta ab Orientali Presbytero recipere eveniat; ille non ideo cenſendus erit Orientalem Ritum ſuſcepiſſe; ſed omni dubitatione ſublata, Ritum Latinum obſervare debebit: Eumque, durante prædicta neceſſitate, in omnibus rebus, quibus poteſt, & præcipuè in jejuniorum obſervatione, retinere; in omnibus vero integre reaſſumere tenebitur ſtatim ac Epiſcopus, aut Parochus proprii Ritus advenerit.

Sequitur tertio, non teneri Latinos, qui in Oriente verſantur, & ſi ibi perpetuum domicilium ſtabilierint, jejunia Orientalium more ſervare. Eccleſia enim neminem ad jejunia diverſarum Eccleſiarum ſimul cogit. Curare vero debent, ne aliis præſertim puſillis ſcandalo ſint.

Nota. Cum lex quæ obligat ad manendum in proprio Ritu, ſit lex Eccleſiaſtica, quæ cum graviſſimo incomodo neminem obligare præſumitur: ſcilicet in iis circumſtantiis, in quibus pia Eccleſia mater, filios ſuos non obligaret, dari poteſt caſus in quo ſine peccato aliquis Ritum mutet ſuum. Ut e. g. ſi uxor Latina in Oriente degens, nequeat Virum Græcum ad Latinum Ritum trahere, nec cum eo poſſit pacem ſervare, ſi Græco more non vivat, imo graviſſima ei moleſtia ſit, poterit etiam ſine culpa Græcum Ritum ſequi; ut etiam a Theologis deputatis in Congregatione Romæ habita coram Eminentiſſimo Card. de Cremona die 7. Julii 1639., definitum fuiſſe refert Vericellus tit. 3. quæſt. 82. Ad permanendum vero in hoc Græco Ritu, neceſſe ſemper eſſet petere diſpenſationem à S. Sede Apoſtolica, quam petere tenetur ſi poteſt.

Nota 2. Si maritus ex. g. Græcus, Latinæ uxori moleſtus ſit, in contemptum Latini Ritus, quem ſervat, eamque ad hunc contemnendum obligare velit, tenetur hæc potiùs mortem ſubire, quam obtemperare Viro; quia cum id cedat in Catholicæ Fidei contemptum, grave eſſet contra Fidei confeſſionem peccatum. Vide ea, quæ in tract. de leg. ſunt ab Auctore hac de re explicata. Tunc verò Eccleſia contemneretur, cum Vir Græcus Latinæ Eccleſiæ Ritum malum eſſe aſſereret, in eoque homines æternam ſalutem conſequi non poſſe; vel cum Eccleſiæ, aut Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, legemque ſperneret, qua præcipitur eum etiam Latinam Græci Viri uxorem ſervare oportere; Eccleſiam vero non contemneret, ſi uxori moleſtus eſſet, eamque derideret, quod Græcum ſuum Ritum prædiligeret, in eoque ob auſteriora, quæ ſervantur jejunia, aut alia, plus Omnipotenti Deo hominem placere poſſe, affirmaret; id enim non eſſet Romanam Eccleſiam contemnere, ut patet *ex capit. Novit. 12. diſt.*

Digitized by Google

CAPUT V.

De Ritibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate præſcriptis, deque iis, qui rejiciendi videantur.

NOn omnes hic recenſendos ſuſcipimus Ritus, quos Apoſtolica Sedes etiam ab antiquis temporibus damnaverit; ſed eos tantum, quos in regionibus, in quibus hac ætate noſtra ſacræ miſſiones vigent, adhiberi, aut tolerari poſſe prohibuit. Primum vero eos indicabimus, quos in Indiis Orientalibus, præſertim apud Sinenſes, & Malabares nec uſurpari, nec ferri ullo modo poſſe, definivit. Deinde eos, quos damnavit in Conſt., quam edidit BENEDICTUS XIV. pro Regno Serviæ, eique finitimis regionibus. Ac demum, illos, qui in aliis miſſionum partibus tolerari non poſſe videantur.

§. I.

De proſcriptis Ritibus Sinenſibus, & Malabaricis.

AD Sinenſes quod attinet, Ritus indicamus Apoſtolicæ Sedis decretis pluries damnatos, quorumque proſcriptionem Clemens XI. Conſt. quæ incipit *Ex illa die*, & BENEDICTUS XIV., ea cujus initium eſt, *Ex quo ſingulari*, comprobaverunt. Primo itaque ſtatuitur, *Cum Deus Optimus Maximus congrue apud Sinas vocabulis Europæis exprimi nequeat, ad eundem vero verum Deum ſignificandum, vocabulum* Tien Chù, *hoc eſt Cæli Dominus, quod a Sinenſibus Miſſionariis, & Fidelibus longo, ac probato uſu receptum eſſe dignoſcitur, admittendum eſſe: nomina vero* Tien *Cælum*, & Xang Tì *Supremus Imperator penitus rejicienda.*

Secundo, *Idcirco Tabellas cum Inſcriptione Sinica* King Tien, *Cælum colito, in Eccleſiis Chriſtianorum appendi, ſeu jam appenſas inibi retineri, permittendum non eſſe.*

Tertio, *Nulla de cauſa permittendum eſſe Chriſtifidelibus, quod præſint, miniſtrent, aut interſint ſolemnibus ſacrificiis, ſeu oblationibus, quæ a Sinenſibus in utroque æquinoctio cujuſcumque anni Confucio, & Progenitoribus defunctis fieri ſolent, tanquam ſuperſtitione imbutis. Similiter nec eſſe permittendum, quod in Ædibus Confucii, quæ Sinico nomine* Miao *appellantur, iidem Chriſtifideles exerceant, ac peragant cæremonias, Ritus, & oblationes, quæ in honorem ejuſdem Confucii fiunt tum ſingulis menſibus in novilunio, & Plenilunio a Mandarinis, ſeu primariis Magiſtratibus, antequam dignitatem adeant, ſeu ſaltem poſt ejus poſſeſſionem adeptam, qui poſtquam ad gradus ſunt admiſſi, e veſtigio ad Templum, ſeu aedem Confucii ſe conferunt.*

Quarto, *Non eſſe permittendum Chriſtianis, in Templis, ſeu Ædibus Progenitoribus dicatis, oblationes minus ſolemnes eiſdem facere, nec in illis miniſtrare, aut quomodolibet inſervire, vel alios Ritus, & Cæremonias peragere: nec oblationes hujuſmodi, Ritus, & cæremonias coram Progenitorum Tabellis, in privatis domibus, ſive in eorumdem progenitorum ſepulcris, ſive antequam defuncti ſepulturæ tradantur, in eorum honorem fieri conſuetas, una cum Gentilibus, vel ſeorſim ab illis peragere, eiſque miniſtrare aut intereſſe.* Immo, cum omnibus hinc inde perpenſis *prædicta omnia ita peragi comperta ſint, ut a ſuperſtitione ſeparari nequeant, Chriſtianæ Religionis cultoribus, nequidem permitti poſſunt, præmiſſa publica, aut ſecreta proteſtatione, ſe non religioſo, ſed civili, ac politico tantum cultu erga defunctos illa præſtare, nec ab eis quidquam petere, aut ſperare.*

Quinto, *Permittendum non eſſe Chriſtifidelibus, Tabellas defunctorum progenitorum in ſuis privatis Domibus retinere, juxta illarum partium morem, hoc eſt cum inſcriptione Sinica, qua Thronus, ſeu ſedes Spiritus, vel Animæ N. ſignificetur; immo nec cum alia, qua Sedes, ſeu Thronus, adeoque idem, ac priori, licet magis contracta, inſcriptione deſignari videatur. Qua vero ad Tabellas ſolo defuncti nomine inſcriptas, tolerari poſſe illarum uſum, dummodo in eis conficiendis omittantur omnia, quæ ſuperſtitionem redolent, & ſecluſo ſcandalo, hoc eſt, dummodo qui Chriſtiani non ſunt, arbitrari non poſſint, Tabellas hujuſmodi a Chriſtianis retineri ea mente, qua ipſi illas retinent, nec non adjecta inſuper declaratione ad latus ipſorum Tabellarum apponenda, qua, & quæ ſit Chriſtianorum de defunctis fides, & qualis filiorum, ac nepotum erga progenitores pietas eſſe debeat, enuncietur.*

Venio ad Malabaricos. Primo prohibentur in baptizandis tam pueris, quam Adultis omittere Sacramentalia, juhenturque omnia palam adhibere, *& ſignanter ſalivam, ſal, & inſufflationes, quæ ex Apoſtolica traditione Catholica Eccleſia recepit, & ob recondita in iis ſacris cæremoniis divinæ erga nos bonitatis myſteria, ſanctæ, & inviolabiliter cuſto-*

cuſtodire. Ac Miſſionarii gravis negligentiæ arguuntur, quod recurſum non habuerint ad Apoſtolicam Sedem pro obtinenda facultate diſpenſandi circa uſum prædictorum Sacramentalium, dclaraturque, male ſe geſſiſſe Epiſcopos, concedendo hujuſmodi diſpenſationem inconſulta Apoſtolica Sede. Hæc diſpenſatio conceſſa fuit ad decennium a Clemente XII., atque ad aliud decennium prorogata a Ss. D. N. BENEDICTO XIV. anno 1744. *omnibus tamen Miſſionariis diſtricte præcipiendo, ut hac diſpenſatione benignè a S. Sede indulta, nonniſi certis in caſibus, & cum gravis id neceſſitas poſtulabit, de quo eorum conſcientia oneratur, utantur, nec niſi in prædictis caſibus ſalivæ uſum in adminiſtratione baptiſmatis poſſint omittere, & occultas adhibere inſufflationes; modo ii, qui ſe baptizandos offerunt, in ea non ſint opinione, ut credant ſalivam, atque inſufflationes hujuſmodi ineptam eſſe, atque indecentem Sacramentalis Ritus materiam, qui enim adeo falſa, atque diſtorta perſuaſione imbuti eſſent, tamquam indigni, & incapaces Sacramenti Baptiſmatis licitè ſuſcipiendi, ab eo repellendi eſſent.*

Secundo, ſtatuitur, ne Chriſtianis nomina imponant Idolorum, vel falſæ ſectæ Pœnitentium, atque *curent, quantum fieri poteſt, ut,* juxta laudabilem Eccleſiæ conſuetudinem Baptizando a Baptizante nomen imponatur ali-alicujus Sancti in Martyrologio Romano deſcripti.

Tertio, monentur, ne Baptiſma Infantium ex Chriſtianis parentibus ortorum, diu protrahatur, non ſine maximo dictorum Infantium ſalutis diſcrimine; *Sed ſacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri poſſit, attentis circumſtantiis, Genitoribus præfigant, graviter conſcientiam eorum onerantes, niſi filios intra præfixum tempus ad Eccleſiam deferant Sacro Fonte abluendos.*

Quarto, prohibetur contrahi matrimonium juxta morem regionis ab Infantibus ſex, aut ſeptem annorum, *ex Genitorum conſenſu, qui Matrimonium indiſſolubile de præſenti contrahebant per impoſitionem Taly, ſeu aureæ Teſſeræ nuptialis Uxoris collo penſilis, & ne hujuſmodi matrimonia irrita inter Chriſtianos fiant, neque ſponſos ita conjunctos cohabitare ſinant; donec completa legitima ætate, & explorato eorum conſenſu, in faciem Eccleſiæ, verum & Canonicum matrimonium contraxerint; juxta formam a Concilio Tridentino præſcriptam in locis, in quibus decretum* dicti Concilii in cap. 1. ſeſſ. 24. de Refor. Matrim. *publicatum eſt, & impoſterum publicabitur, neque ejus obſervantia ſit impoſſibilis.*

Quinto, prohibentur Chriſtianæ mulieres ad collum appenſum deferre Taly, quod imaginem licet informem præfefert Pulleyaris, ſeu Pyllejaris Idoli nuptialibus cæremoniis præpoſiti; *& ne Uxores innuptæ videantur, uti poterunt alio Taly, vel Sanctiſſimæ Crucis, vel D. N. Jeſu Chriſti, vel B. M. V., vel alio quavis Religioſa Imagine ornato.*

Sexto, declaratur, ſuperſtitione non carere funiculum centum & octo filis compoſitum, & crocceo ſucco delinitum, quo plerique dictum Taly appendunt; quamobrem *prohibetur dictorum filorum numerus, et unctio.*

Septimo, interdicuntur cæremoniæ Nuptiales juxta harum Regionum morem; *cum undique noxia Gentilitatis labe ſcateant, & difficillimum ſit, eas a ſuperſtitioſis expurgare.* Quamobrem Miſſionariis, eorumque ſuperioribus injungitur, ut novis adhibitis diligentiis, ſuperſtitioſa omnia a dictis cæremoniis expungant, *& ſignanter, præter ſtatutas in hac materia ab iiſdem Miſſionariis reformationes, ramus arboris Areſciomara omnino auferatur, ferculorum numerus, non minus ac cibi præſcripta qualitas, varietur: circuli ſuper caput ſponſorum ad tollenda maleficia omittantur; & quod de ferculis dictum eſt, de luteis vaſis ibidem adhiberi ſolitis dictum, & prohibitum intelligatur.*

Octavo, *Fructus vulgo dictus Cocco, ex cujus fractione proſperitatis, vel infortunii auſpicia Gentiles temere ducunt, vel omninò a Chriſtianorum nuptiis rejiciatur, vel ſaltem, ſi illum comedere velint, non publicè, ſed ſecreto, & extra ſolemnitatem aperiatur ab iis, qui Evangelica luce edocti, ab hujuſmodi auſpiciorum deliramento ſunt immunes.*

Nono, *Decernitur, non licere Animarum Paſtoribus, nec per ſeipſos, nec per Catechiſtas, nec per alios quoſcumque mulieribus menſtruali morbo laborantibus prohibere acceſſum ad Eccleſiam, vel ad Confeſſarium, durante dicta infirmitate, & dictæ purificationis tempore.*

Decimo, prohibentur feſtivæ gratulationes, quæ in prima puellarum purgatione ibi fieri ſolent, Miſſionariiſque injungitur, *ut non ſolum eas, verum etiam Genitores moneant, quam diſſona ſit virginei pudoris legibus ejuſmodi obſcæna conſuetudo, quæ a Gentilium impudentia videtur inducta, ut ita, labefactata puellarum verecundia, eas effrenate ad libidinem provocare valeant.*

Undecimo, ſtatuitur ne hominibus abjectæ & infimæ conditionis, vulgo dictis *Pareas*, qui Chriſtiani ſint, deſideranda relinquatur in-

infirmitate copia confeſſarii: & ne, ingraveſcentibus morbis cum graviſſimo vitæ corporalis periculo, ii æternæ conſulere cogantur; *Miſſionariis præcipitur, ne infirmos hujuſmodi conditionis ad Eccleſiam deferendos expectent, ſed conſultius Domos ubi ægrotant, pro viribus petant ad eos inviſendos, ac piis ſermonibus & precibus, Sacramentorumque pabulo recreandos, atque demum eos in extremo vitæ diſcrimine conſtitutos ſancto infirmorum Oleo deliniant abſque perſonarum aut ſexus acceptione, damnaturque expreſſe quæcumque praxis huic Chriſtianæ pietatis officio contraria*. Præterea monentur iidem Miſſionarii, ne *ad Baptiſmum admittant Indos, qui in ea ſunt opinione, Pareas, a Deo eſſe reprobatos, & ideo nullam poſſe ſperare ſalutem, niſi eam opinionem depoſuerint*.

Duodecimo; prohibentur Chriſtiani Tympanorum pulſatores, Tibicines, vel alterius cujuſcumque inſtrumenti muſici ſonatores, *ne impoſterum audeant, nec in Pagodis, nec extra, tum occaſione ſacrificiorum, tum quarumcumque ſolemnitatum ſuperſtitioſo cultu imbutarum, ſonare, aut canere, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ; de qua Miſſionarii non ſolum eos monere tenebuntur, verum etiam illam omnino executioni demandare, & contrafacientes ab Eccleſia expellere, donec ex corde reſipiſcant, & publicis pœnitentiæ ſignis patratum ſcandalum emendaverint*.

Tertiodecimo, *declaratur Pontificiam Conſtitutionem Gregorii Papæ XV. Incipien.* Romanæ Sedis Antiſtes; *ad petitionem PP. Societatis Jeſu editam, qua indigenis Chriſtifidelibus lavacra non alia occaſione, & fine, quam corporis reficiendi, & a naturalibus ſordibus mundandi, ab Apoſtolica Sede permittuntur, interdictis tempore, & modo, quibus a Gentilibus adhiberi ſolent, æque afficere Evangelicos Operarios, quibus propterea non liceat ſub quacumque alia cauſa, & fine, etiam ad effectum, ut exiſtimentur Samnas, ſeu Brachmanes, præ cæteris dediti hujuſmodi ablutionibus, illis uti, præſertim ſtatutis eorum horis, & ante, vel immediate poſt quamcumque ſacram functionem*.

Quattodecimo, prohibetur, *cineres ex Vaccæ ſtercore confectos, & impiam Gentilium pœnitentiam à Rutren inſtitutam redolentes, benedicere, eoſque fronti Sacro Chriſmate delinitæ impingere, ſive quæcumque alia ſigna albi, vel rubei coloris, quibus Indi ſuperſtitioſiſſimi in fronte, vel in pectore, aut in alia quavis corporis parte utuntur, deferre*; præcipitur verò; *ut Sanctæ Eccleſiæ conſuetudo, piique Ritus Cineres benedicendi, illiſque Chriſtianorum caput Cruce ſignandi ad humanæ infirmitatis memoriam recolendam, religioſe ſerventur, tempore, ac modo ab Eccleſia præſcripto, ſcilicet feria quarta Cinerum, & non alias*. Hæc tum ab aliis Summis Pontificibus, tum à BENEDICTO XIV. Conſt. quæ incipit. *Omnium ſollicitudinum*, definita ſunt.

§. II.

Recenſentur ea, quæ proſcripta ſunt in Conſt. BENEDICTI XIV. Inter Omnigenas, *quæ eſt pro Incolis Regni Serviæ, & finitimarum Regionum.*

PRimo univerſim prohibet, ne ad occultandam Chriſtianæ Religionis profeſſionem Chriſtiani quidquam faciant, quod præ ſe profeſſionem ferat Mahumeticæ ſectæ, ſcilicet, ne Circumciſionem ſuſcipiant: nomina Turcica, quorum nec memores eſſe deberent per labia ſua aſſumant: abominanda Infidelium Templa, quæ Moſcheas vocant, frequentent: neve Eccleſiaſticorum jejuniorum dies carnium eſu profanent, eo fine, ut Mahumetani credantur. *Quod hæc omnia, & ſi fides Chriſti in corde teneatur, fieri nequeant ſine Mahumetis errorum ſimulatione*.

Secundo, damnat uſum ſepeliendi Chriſtianorum cadavera in Turcarum ſepulturis, cum Turcarum aſſiſtentia, & Mahumetanis Ritibus.

Tertio, qui hujuſmodi decretis non pareant, incapaces declarantur Sacramentorum in vita, & ſi impœnitentes deceſſerint, ſuffragiorum poſt mortem; pœniſque ſubjiciuntur Canonicis Miniſtri illi, qui hos ad Sacramenta admittere præſumant.

Quarto, a Sacramentis quoque arcendæ jubentur mulieres, quæ nuptiarum nomine in Turcarum contubernium admiſſæ, vitam ibi agant ab omni religionis exercitio remotam, etiamſi interius ſe fidem profiteri aſſerant, *quia fides ſine operibus mortua eſt*,

Quinto, dum mulieres antea dictæ filios Parochis baptizandos exibeant, ſi eorum vitæ periculum imminere videatur, ſacro lavacro abluere non dubitent, admonitis matribus, ut ſi filii convaluerint, ipſos in Chriſtiana Religione ſedulo educare procurent. Si vero Filii validi ſint, nihil Pontifex Summus expreſſe decernit, ſed hortatur miniſtros, ut invocato cum gemitibus lumine Spiritus Sancti, juxta illius dictatum, & prudentiæ ſuæ dicta-

Digitized by Google

dictamina ſe gerant. Hos vero, *ſi ad baptiſmum admitti poſſe crediderint, matribus inculcare jubentur, diſtrictam abligationem, quam habent, hujuſmodi Eccleſiæ Filiis, ſi ad* [illegible] *uſum pervenerint, notam facere veritatem* [illegible] *Dei, eoſdemque in diſciplina, & correptione domini educare.*

Sexto, Irrita atque nulla declarat matrimonia, quæ vel coram ſolo Turcarum Judice, Caddì dicto, vel per ſolos ſponſos, & non ad præſcriptum contrahuntur Concilii Tridentini, quod in illis partibus publicatum, uſuque receptum eſt: atque adeo, eos, qui ita contraxerint, ſi convivant tanquam in illicito concubinatu verſati, arcendoſque a Sacramentorum communione, *niſi de præterito pœnitentiam agant, & juſto matrimonio in facie Eccleſiæ jungantur.*

Septimo, *Matrimonio a fidelibus rite contracto, eiſdem minime permittit, ne quidem ob cauſam Uxorum a Turcarum raptu ſervandarum, idem coram Caddì per Procuratorem Turcico ritu renovare; niſi tamen mahumetanus nuptiarum ritus ſit mere civilis, & nullam Mahumetis invocationem, aut aliud quodcumque ſuperſtitionis genus includat.*

Octavo, Proclamationes a Tridentino ſtatutas, quæ in Concilio Albano Parochis ſerviæ præſcribuntur, adempta diſpenſandi facultate extra urgentis neceſſitatis occaſionem, quum fieri poteſt, obſervari præcipit.

Nono, declarat non diſſolvi matrimonium per Uxoris fugam, & nuptias ab ea cum Turcis contractas: adeoque ſi vir deinceps nupſerit in concubinatu verſari. Nec Sacramentorum capaces eſſe mulieres Chriſtianas, vel vi à Turcis raptas, vel a puellis nuptas, quamdiu in hoc concubinatu verſentur, etiamſi a Turcis juſtæ Uxoris loco habeantur.

Decimo, Jubet Epiſcopis, & Miſſionariis, ne facultatibus ſibi ab Apoſtolica Sede communicatis, inconſulte, vel erga immerentes utantur, neve terminos ſuæ poteſtatis tranſiliant: quamobrem vetat, diſpenſationem ullam concedi mahumetanos ritus ſimulantibus, *vel iis in caſibus, quibus matrimonia juxta Ritum Eccleſiæ Catholicæ, & valide, & ſancte celebranda non eſſe prævidérint.* Atque monet inter facultates eis communicatas, non reperiri facultatem *diſpenſandi ſuper impedimento juſtitiæ publicæ honeſtatis, provenienti ex matrimonio rato, quod alias inter alterutram partem, & alterius conſanguineum in primo gradu, interceſſerit; ſed ante conſummationem, vel morte, vel aliter legitimè ſolutum fuerit.*

Undecimo, præcipit *in celebratione nuptiarum obſervari tempora ab Eccleſia præſcripta;* non vetat vero iis temporibus nuptiis interceſſe officii cauſa, quæ a Turcis celebrentur, ſi ſine ſcandalo, & Creatoris injuria fiat, ac dummodo in iiſdem nihil fiat, quod ſuperſtitionem redoleat.

Duodecimo, vetat cognationis ſpiritualis gradus ultra illos extendi, quos Tridentina Synodus præſcripſit; declaratque nullam cognationem oriri *ex aſſiſtentia matrimonio præſtita, etiam ad contrahentium invitationem, ſicut nec inter eos, a quibus capilli pueris primo tondentur.*

Terriodecimo, Retineri præcipit Miſſalis, Ritualis, Cæremonialiſque Romani uſum, rejectis Ritibus, & precationibus aliunde petitis; cæremonias Baptiſmi, vel non omitti, vel cito ſuppleri; atque aquam baptiſterii juxta Ritum Romanum benedici, & in Baptiſmo adhiberi.

Quarto decimo, In ſepeliendis cadaveribus omnes Turcarum ſuperſtitiones devitari jubet; *a quibus profecto originem trahunt ſuperſtitioſi quidam Ritus, veluti lotiones, quæ incenſo Thure, & certarum precum recitatione, quæ a Catholica improbantur Eccleſia, peraguntur.*

§. III.

De reliquis Ritibus, qui vel proſcripti ſunt, vel rejiciendi videantur.

HActenus Ritus recenſuimus, qui proſcripti ſunt in Conſtitutionibus, quæ circa Ritus Sinenſes & Malabaricos, ac circa abuſus illos prodierunt, qui in Chriſtianam religionem irrepſerant in Regno Serviæ finitimiſque Regionibus. Nunc abuſus illos recenſebimus, quos Auctores apud alias gentes vigere referunt. Initium autem ſumimus ab Abeſſinis, deinceuſque de reliquis ordine.

Abeſſini, ſeu Æthyopes Circumciſionem adhibent, quam apud Ægyptios quoque nonnullos in uſu eſſe, Auctores teſtantur. Supremæ Inquiſitionis decreto anno 1637. ſtatutum fuit, *non eſſe quocumque prætextu tolerandam Circumciſionem. Paſtores vero corrigere oportere ſubditos, quantum poſſunt, contumaceſque arcendos eſſe a communione.* Et quidem jure atque merito: nam Circumciſio ab hujuſmodi gente adhibetur, vel ut Hebræorum aut Mahumetanorum cæremonia eſt, vel ut Chriſtum qui circumciſus fuit imitentur, ſive ut alii malunt, in ſignum honoris & nobilitatis, ut oſtendant ſe ex Davidica gente originem trahere. At nullo ex iis modis Circumciſio licita eſſe poteſt: Ut enim Hebræorum,

Digitized by Google

rum, vel Mahumetanorum eſt cæremonia, Ritus falſus eſt, vel falſæ religionis teſſera, ut ex dictis liquet: A Chriſto Domino adhibita fuit, ut cæremonia legalis; hæc autem cæremonia Chriſtianis prohibita eſt. Hinc S. Thomas in 4. diſt. 1. quæſt. 2. art. 5. quæſt. 3. ad tertium, ait: *non poſſe honeſtari uſum Circumciſionis ex quocumque fine honeſto; quia ex prohibitione factus eſt malus: Et actus malus non honeſtatur, propter bonam intentionem*. Igitur ne quidem in ſignum nobilitatis uſurpari poterit.

Nota. Si verum eſt, quod nonnulli narrant, Ægyptios nonnullos cum maſculos cum fœminas circumcidere, natura id exigente, quæ ſine Circumciſione ad propria obeunda munia inepta foret, nihil reprehendi poterit; ſed curandum unice erit, ne ex hac Circumciſione ſcandalum alii patiantur.

Refert Thomas a Jeſu Abeſſinos in feſto Epiphaniæ quolibet anno poſt benedictionem aquę mares fœminaſque ter in aquam mergere prolata etiam baptiſmatis forma. Hæc etiam cæremonia abuſus eſt. Abiuere enim hominem proferendo baptiſmatis a Chriſto inſtituti formam, vel eſt baptiſmum conferre, aut baptiſmum ſimulare: Nefas autem eſt baptiſmum a Chriſto Domino inſtitutum aut iterare, aut fingere. Ajunt, ſe id facere in memoriam baptiſmatis Chriſti. At etſi liceat vel ſimplici ablutione, vel alia ex arbitrio inſtituta cæremonia, Chriſti baptiſmum in memoriam revocare, nullo modo licitum eſſe poteſt pro hac cæremonia Sacramentum uſurpare a Chriſto Domino pro animarum regeneratione inſtitutum, quod iterari non liceat, quodque ſine injuria fingi, ſeu ſimulari non poſſit.

Ægyptii, ac Syrorum plerique in eo errore verſantur, ut ante determinatum tempus, hoc eſt ante definitum certum dierum numerum, nefas ſit parvulos baptizare: quamobrem plures perire ſinunt ſine neceſſario ad ſalutem conſequendam remedio. Accedit etiam, quod falſo credant, nunquam licere Laicis baptizare, aut validum non eſſe collatum ab ipſis baptiſma. Sed de iis infra.

Supra citatus Thomas a Jeſu, inter Jacobitas nonnullos eſſe refert, qui Baptizatorum fronti ferro candenti crucem imprimunt. Hæc autem cæremonia omnino rejicienda videtur. Nam præterquam quod arduum reddit omnibus ad ſalutem neceſſarium remedium, Seleucianorum redolere videtur hæreſim ab Eccleſia damnatam, quæ etiam igne homines baptizandos eſſe contendebat.

Inter Syros quoque Neſtorianos plures vigere abuſus, ritusque damnandos narrat Aſſemannus in ſua Orientali Bibliotheca; ſcilicet, horum nonnulli Baptiſmati Circumciſionem addunt; & qui peccatum originale negant, dum pueros baptizant Exorciſmos ommittunt, quos Adultis tantum convenire poſſe arbitrantur, in quibus reperiri poteſt peccatum. Rurſus Pueros morti proximos ſolo oleo conſignant; ac inter eos nonnulli ſunt, qui eos iterum baptizant, qui alia aqua, præter eam, quæ oleo unctionis conſecrata fuerit, baptizati ſint. Inepte pariter credunt, pollui aquam baptiſmatis, ſacrum oleum, vaſa ſacra, & alia hujuſmodi, ſi a Laicis, vel a Sacerdotibus, qui jejunii non ſint, tangantur, item pollui quoque credunt Altaria, ſi ad ea vel mulieres, vel Laici, aut Clerici Sacerdoteſque non jejuni accedant; imo & Eccleſiam ipſam, ſi quis in eam ſine calceis ingrediatur. At vanæ ineptæque credulitates ſunt, ut vana credulitas appellatur Conſtitutione ſupracitata *Demandatam &c.* Fides illa Græcorum, qui putant jejunium frangere Sacerdotes, ſi dum ſacrum faciunt veſtibus utantur, quas antea alter Sacerdos adhibuerit, vel ſi in Altari celebrent, in quo eodem die Sacerdos alter celebraverit. Hæ itaque, hiſque ſimiles cæremoniæ, quæ ad Dei augendum promovendumque cultum non conferant, ſed ineptas potius in hominibus credulitates foveant, ſunt omnino a ſacris Officiis rejiciendæ; ut quiſque ex iis, quæ capite primo, & ſecundo diſputavimus, facile intelligere poterit.

Armeni Schiſmatici, ut capite tertio diximus, dum ſacrum faciunt, aquam cum vino non miſcent, eaque omiſſione Jacobiticam hæreſim profiteri creduntur. Hinc Apoſtolica Sedes numquam Armenis, qui ad unionem cum Eccleſia Romana venerint, permittere voluit, licet enixe petierint, ut ad vitandam Schiſmaticorum perſecutionem, aut alia de cauſa aquæ cum vino mixtionem in Miſſæ ſacrificio omitterent; ſed præcepit ſemper, ut juxta Eccleſiæ præceptum, dum ſacrum faciant, aquam cum vino miſceant, idque non in *Sacriſtia*, nec clanculum, ſed palam & publicè, ut in eorum Miſſali ab Apoſtolica Sede probato, præſcribitur. Extant hac de re decreta Sacræ Congreg. de P. F. 30. Januarii 1635., & Supremæ Inquiſit. 1740. Ejuſdem Congreg. de P. F. decreto 30. Januarii 1635. ſtatutum fuit, non licere Armenis ad Romanam Communionem venientibus, Triſagio, quo uti ſolent in ſacris Officiis, addere, *qui paſſus eſt pro nobis*. Vide quæ hac de re explicavimus cap. 3. ubi de Jacobitis egimus.

Nota. Dum hæc ſcriberem, nunciatum eſt, eſſe Romæ virum doctum, natione Maronitam, qui

qui ex Syrorum Jacobitarum libris, vindicandam ſuſceperit ab omni hæreſeos notâ factam antedicto Triſagio additionem. Non nego additionem illam, tum antiquis temporibus, tum etiam hac noſtra ætate, Catholicos quoſdam ad ſolum Filium referre: ſcio enim Petavium id afferere lib. 5. de Incarn. cap. 4. ubi ait etiam, hos *ſine ullo piaculo Triſagio Petri Fullonis, appendicem adjicere*, atque P. Dandinium, qui juſſu Clementis VIII. anno 1596. Maronitarum Synodo interfuit in Monte Libano celebratæ, referre: *Triſagion duobus modis in eorum libris uſurpari: cum ad Trinitatem totam fertur, nihil addi: cum ad ſecundam perſonam, propter aſſumptam Carnem, Nativitatem, Crucifixionem, & mortem interponi*. At cum hæretici additione illa abuterentur, ac abuti etiam nunc poſſint, jure meritoque Apoſtolica Sedes, iis qui ex hujuſmodi hæreſi ad ipſius Communionem veniunt, additionem hanc uſurpare prohibet, quæ ab antiquis temporibus, ut ſupra monuimus, pro hæreſeos teſſera habita eſt. Nec permitti ullo modo poteſt, ubi hujuſmodi abuſus eſſe poſſit, aut ex ipſius uſu ſcandalum ſequatur.

Præterea, quæ diximus, nonnulla quoque recenſere placuit, quæ ab Apoſtolica Sede ſtatuta ſunt, pro tollendis nonnullis, qui apud Græcos vigent abuſibus, quo facilius Sacri Miniſtri poſſint certam ſibi conſtituere regulam, qua abuſus reliquos cognoſcere, eoſque e medio tollere valeant. Primo itaque ſtatutum eſt, ne Sacerdotes celebrare audeant, quin, dum opus ſit, Sacramentalem confeſſionem juxta Tridentinæ Synodi præſcriptum antea præmiſerint; & ne Pueris Altari ſervientibus Eucharistia concedatur, quin ii, qui ratione polleant, eandem confeſſionem præmiſerint. Secundo; ne permittatur mulieribus Altari ſervire ſive adminiſtrare. Tertio, ne Monachi, vel alii iter agentes, aut ut a periculis liberentur, ſive ex alio prætextu ſacram ad collum appenſam ſecum ferant Euchariſtiam, neve eandem domi, ſive in propria cella retineant. Quarto, non eſſe Euchariſtiam toto anno in Eccleſia ſervandam, & ſi in fine anni habeatur, conſumi oportere; ac tolendum omnino abuſum tundendi, vel miſcendi cum ſacro Oleo, ac iterum coquendi, vel alias exſiccandi ſpecies Euchariſticas feria 5. in Cœna Domini, ut deinceps aſſerventur. Quinto, ut Sacramentum Euchariſticum, quod pro infirmis conſervatur in Eccleſiis ſingulis, octo diebus, aut ſaltem quindecim renovetur. Sexto, ne viri, & Uxoris ſimul, & eodem tempore confeſſio ab eodem Sacerdote excipiatur. Alia recenſebimus, dum de Sacramentis tractabimus. Huc etiam ſpectant, quæ diximus in appendice ad tractatum de Fide, & in ea, quæ eſt de communione in divinis cum Hæreticis.

Nota. Hæc pauca circa proſcriptos ab Apoſtolica Sede Ritus, abuſuſque damnatos indicaſſe ſufficiat. Ex iis enim facile eſt cuique intelligere, Apoſtolicam Sedem damnare Ritus omnes, qui vel idololatriam, vel hæreſim redoleant, ſive ex animo, ſive ſimulate adhibeantur, ac eos, qui vani, inutileſque ſint; & abuſus omnes proſcribere, qui in Sacramentorum adminiſtratione ubique gentium occurrant; hoc eſt Ritus conſuetudineſque, quæ cum debita Sacramentis veneratione minime cohæreant. Quamobrem in appendice ad tractatum de Legibus diximus, Conſtitutiones omnes Romanorum Pontificum, quæ iis de rebus editæ ſunt, ac deinceps fient, ad Orientales quoque pertinere; licet pœnæ Eccleſiaſticæ, quæ in eiſdem Conſtitutionibus ſtatuuntur, eos tantum quandoque afficiant, quos expreſſe nominant.

TRACTATUS
DE SACRAMENTIS,
IN GENERE.
CAPUT PRIMUM.
De natura Sacramentorum novæ Legis.

Quæſt. I. QVid & quotuplex eſt Sacramentum?

Reſp. Sacramentum generice ſumptum, eſt ſignum ſenſibile gratiæ ſanctificantis, permanenter a Deo inſtitutum. Sacramentum vero novæ Legis eſt ſignum ſenſibile, permanenter à Chriſto inſtitutum, ad ſignificandam & producendam gratiam ſanctificantem ex opere operato. Unde in eo maximè differt à Sacramentis antiquæ Legis, quod hæc non cauſarent gratiam ex opere operato, ſed tantum illam ſignificarent nobis dandam per Paſſionem Chriſti, ut docet Concilium Florentinum.

Sacramenta novæ Legis ſunt ſeptem, non plura nec pauciora, videlicet Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema unctio, Ordo, & Matrimonium. *Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 1.*

Quæſt. II. *Quibuſnam Sacramenta eſſentialiter perficiuntur?*

Reſp. Omnia Sacramenta tribus perficiun-

ciuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia: quorum ſi aliquid deſit, non perficitur Sacramentum. Conc. Florentin. in decreto de Sacrament. & conſtat etiam ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ.

Porro materia Sacramenti dicitur id, quod in Sacramento minus perfecte ſignificat ejus effectum: unde debet determinari per aliud ad eum perfecte ſignificandum. Duplex eſt materia, nempe remota, & proxima. Materia remota eſt res, quæ adhibetur, ut Aqua in Baptiſmo. Proxima eſt uſus ſeu applicatio talis rei, ut Ablutio. Forma vero eſt aliquid ſenſibile, quod clarius effectum Sacramenti indicat & determinat, ac perficit ſignificationem materiæ obſcuram, nec ſatis determinatam. Verba autem ſtricte ſumpta, ſeu vocalia, ſunt forma eſſentialis in omnibus Sacramentis, ſaltem præter Matrimonium, quod juxta communem ſententiam poteſt perfici ſine benedictione Sacerdotis, ſed ſola ſcriptura, vel nutu exprimente mutuum conſenſum, quæ ſunt verba virtualia, in quantum ſunt expreſſiva conſenſus, & ſufficiunt in contractibus; quia, cum hoc Sacramentum conſiſtat adequatè in contractu matrimoniali, quem Chriſtus evexit ad eſſe Sacramenti, nihil ad ejus valorem requiritur, niſi quod ad legitimum contractum neceſſarium eſt. Unde in decreto citato dicitur Matrimonium effici mutuo contrahentium conſenſu *regulariter* per verba de præſenti expreſſo. Aliud eſt de ſex aliis, ut conſtat ex Traditione, & praxi Eccleſiæ.

Quæſt.III. *Qualis unio inter materiam, & formam requiritur ad valorem Sacramenti?*

Reſp. Requiritur utriuſque coexiſtentia, ſeu ſimultas moralis, quæ ſecundum ſignificationem verborum formæ, & qualitatem actionis, per quam Sacramentum fit, ſufficiat tum ad veritatem formæ, tum ut verba cenſeantur cadere ſuper talem materiam, & cum illa unum totale ſignum conſtituere. Sic in Baptiſmo requiritur talis conjunctio, ut dum miniſter verba profert, cenſeatur moraliter etiam lavare. Hæc autem unio moralis ſufficit, quia Sacramentum eſt compoſitum quoddam morale, conficiendum ab hominibus, ideoque more humano; & major non eſt ſæpe poſſibilis moraliter: unde ſi exigeretur, Sacramenta ſæpe irrita forent.

Porro hæc unio diverſa eſt pro diverſitate Sacramentorum: nam requiritur major in Baptiſmo, ob formam exprimentem ablutionem actualem, & major in confectione Euchariſtiæ, cum forma ſit demonſtrativa Corporis Chriſti ſub accidentibus panis & vini, quorum ſubſtantiam deſtruit.

Sacramentum vero Pœnitentiæ non exigit tam ſtrictam unionem; quia inſtitutum eſt per modum judicii, in quo ſententia non ſemper ſtatim ſequitur cauſæ examen. In Matrimonio unius conſenſus poteſt alterius conſenſum tamdiu ſequi, quamdiu hic moraliter perſeverare cenſetur, ſicut in aliis contractibus; quia fundatur in natura contractus. Tamen quoad praxim materia & forma, quantum fieri poteſt, ſimul ſunt conjungendæ.

Quæſt.IV. *Quænam mutatio materiæ, vel formæ, irritat Sacramentum?*

Reſp. Quævis mutatio ſubſtantialis in materia vel forma invalidat Sacramentum; quia tollit materiam, vel formam, quam Chriſtus inſtituit. Accidentalis vero non irritat, quia cum tali mutatione manent materia & forma, quales Chriſtus inſtituit. Sed circa hoc obſervanda ſunt ſequentia.

1. Mutatio materiæ eſt ſubſtantialis, quando materia, nomine & re, ſecundum communem æſtimationem, & uſum differt ab ea quam Chriſtus inſtituit, & Eccleſia uſurpat; ita ut in ordine ad uſus humanos, & prout ſub tali nomine uſurpatur, ſit notabilis varietas: ut ſi in Baptiſmo adhibeatur vinum loco aquæ. Mutatio eſt accidentalis, quando materia eſt eadem re, & nomine cum ea, quam Chriſtus inſtituit; ſed non adhibetur eodem modo, quo Eccleſia adhibet, ut ſi in Baptiſmo adhibeatur ſine neceſſitate aqua cœnoſa, vel non benedicta.

2. Mutatio formæ eſt ſubſtantialis, quando vel non adhibentur verba vocalia, ubi eſſentialiter requiruntur, ut reipſa requiruntur in omnibus, excepto Matrimonio; vel ſi verba vocalia ſic mutantur, ut non maneat ſenſus a Chriſto inſtitutus, ac determinatus tanquam neceſſarius. Quævis vero formæ mutatio, qua non deſtruitur ſenſus a Chriſto inſtitutus, eſt accidentalis,

Quænam autem materia, vel quæ verba requirantur ad eſſentiam Sacramenti, cognoſcimus ex uſu & doctrina Eccleſiæ, quæ cum ſit *columna ac firmamentum veritatis*, non poteſt errare in iis, quæ ad fidem, bonos mores, ad Sacramenta, & generalem diſciplinam ac Dei cultum pertinent.

3. Senſus verborum in æquivocatione ab intentione proferentis pendet. Hinc hæc forma: *Ego te baptizo in nomine parentis, &c.* habet bonum ſenſum, ſi proferens per to *parentis*;

Digitized by Google

tis, patrem intelligat, malum ſi matrem. Sed extra æquivocationem ſenſus verborum non pendet ab intentione proferentis. Hinc valebat baptiſmus Arianorum quamvis circa formam male ſentirent, quia illam recte pronuntiabant. Econtra ille non baptizaret valide, qui uteretur verbis nihil ſignificantibus, vel aliquid aliud, etſi per illa intenderet verum ſenſum; quia in actione publica, qualis eſt Baptiſmus, verba ſignificant ſecundum communem & uſitatam acceptionem.

4. Mutatio verborum ſex modis fieri poteſt, nimirum per additionem, vel detractionem alicujus vocis, poſitionem unius vocis loco alterius; corruptionem alicujus vocis, detrahendo, vel mutando aliquam ſyllabam; tranſpoſitionem, & interruptionem, pronuntiando ſcilicet unam partem formæ, ac deinde quieſcendo per aliquod tempus, vel loquendo aliquid aliud, & demum perficiendo formæ prolationem. Quoties igitur aliquo ex modis illis ita mutantur verba, ut pereat ſenſus a Chriſto intentus, mutatur ſubſtantialiter vera forma: ſecus, ſi hic ſenſus maneat. Hinc verba corrupte pronuntiata ex imperitia, balbutie, linguæ præcipitantia, aliove ſimili vitio, non tollunt ſenſum ſubſtantialem, ſi adhuc ſic proferantur, ut omnibus ſpectaris eundem ſenſum animis audientium ingenerent, quem recte prolata: ſecus, ſi fiat contrarium. Si hæc corruptio verborum ex ſola ignorantia linguæ prolatorum, *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*, non deſtruit verum ſenſum: unde Zacharias Papa, cap. 86. de conſecr. diſt. 4. declaravit, Baptiſmum ſic collatum ſine animo introducendi errorem, valuiſſe; alioqui enim cenſeretur non intendiſſe facere id, quod facit vera Eccleſia. Quiſque tamen tenetur diligentiam magnam adhibere, ut formam Sacramentorum recte, integre, & diſtincte pronunciet, tum ob reverentiam Sacramento debitam, cum etiam ob periculum corruptionis.

5. Interruptio deſtruit verum ſenſum, ideoque ſubſtantiam formæ, quoties tollit unitatem moralem formæ, ut ſiquis dicat: *Ego te baptizo*, nec niſi recitato uno Pſalmo proſequatur, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Secus, ſi non tollat. Hinc verborum interruptio, quæ tam brevis eſt, ut morali judicio verba adhuc faciant unam orationem, non adimit ſenſum formæ, ut ſi baptizans, poſtquam dixit, *Ego te baptizo*, tuſſiat, vel aliis dicat, *ſilete*, ac deinde addat, *In nomine Patris, &c.* Qualis autem & quanta interruptio tollat unitatem moralem orationis, hoc debet æſtimari ſecundum judicium prudens, ex circumſtantiis, modo ac duratione interruptionis: nam res moralis, qualis eſt iſta, ex prudenti æſtimatione pendet. Illicita tamen eſt quævis interruptio, facta ſine neceſſitate, cum ſit contra uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Quæſt. V. *Quale eſt peccatum mutare materiam vel formam?*

Reſp. 1. Mutare alterutram ſubſtantialiter, eſt peccatum mortale. 1. Contra religionem; nam eſt gravis irreverentia in Chriſtum authorem Sacramentorum, agendo contra ejus inſtitutionem in re gravi, eamque pervertendo, nec ponendo omnia, quæ voluit poni ad gratiam efficiendam; eſtque ipſo facto irriſio quædam rei maxime ſacræ. 2. Contra charitatem, voluntarie privando proximum gravi bono ſpirituali. 3. Contra juſtitiam: nam hoc ipſo quod quis miniſtrare vult, tacite promittit, & ſe obligat ad adminiſtrandum, ſicuti res exigit, & in utilitatem ſuſcipientis.

Reſp. 2. Eſt etiam mortale, alterutram mutare accidentaliter, ſi mutatio ſit notabilis & abſque neceſſitate, ex Conc. Trident. ſeſſ. 7. can. 13. Quia fieret contra præceptum Eccleſiæ, & uſum ejus vim legis habentem, in re gravi ad religionem pertinente. Unde Miſſale Romanum, *de defect.* ait, eum graviſſime peccaturum, qui aliquid formæ Euchariſtiæ adderet, quod tamen ſignificationem non mutaret. Imo quamvis mutatio ſit in ſe levis, ſi fiat ex contemptu, vel ex animo inducendi uſum contrarium ritui Eccleſiæ, aut ex ſimili intentione ſchiſmatica; nam tunc contemnitur Eccleſia, & Spiritus Sanctus, quo regitur, & cujus inſtinctu res illas inſtituit. Item ſi fiat cum ſcandalo, aut periculo errandi circa ſubſtantialia. Ita paſſim Doctores, qui addunt, mutationem accidentalem, his ſeclusis, poſſe eſſe venialem ob levitatem materiæ.

Quæſt. VI. *An liceat aliquando uti materia aut forma dubia, vel probabili tantum in Sacramentis.*

Reſp. 1. Extra neceſſitatem proximi tenemur ſemper ſub mortali in iis, quæ pertinent ad efficaciam, vel valorem Sacramenti ſequi in praxi ſententiam tutiorem probabilem, relicta oppoſita etiam probabiliore. Ita Suarez, & alii. Quia alioquin exponeretur ſine neceſſitate Sacramentum periculo nullitatis: nam valor & efficacia Sacramenti pendet a ſola inſtitutione Chriſti, & nullatenus ab opinione hominum quantumvis probabili, quæ immutare & ſupplere non poteſt id, quod Chriſtus voluit eſſe neceſſarium ad valorem & effectum Sacramenti. Nec ignorantia invincibilis, licet excuſet a culpa, poteſt defectum rei ad valorem actus requi-

requiſitæ ſupplere. Ergo ſi opinio etſi probabilior, falſa ſit, ut poteſt eſſe, & ni reipſa ponantur & adſint omnia quæ Chriſtus inſtituit ac exigit, Sacramentum erit invalidum & ſine effectu.

Quare qui utitur materia, vel forma non certa, quando poteſt certam adhibere, peccat mortaliter, 1. Contra religionem, ſine neceſſitate exponendo Sacramentum periculo nullitatis, & inefficaciæ: quod gravis eſt irreverentia in Chriſtum ejus authorem, ejus nomine exercendo actionem eo modo, quo probabile eſt, non poſſe habere effectum, nec rationem Sacramentalem, ideoque eſſe inanem. Eſtque per ſe quidam contemptus, ſeu irriſio rerum divinarum. 2. Contra charitatem: nam ſine juxta cauſa exponit proximum jacturæ maximi boni, quod percipitur ex Sacramento valido, cum poſſit illi talem fructum certo conferre. 3. Contra juſtitiam, præſertim ſi ſit Paſtor: nam proximus habet jus, ut Sacramentum ſibi modo, quantum fieri poteſt, certo & infallibili adminiſtretur, eo ipſo quod ſe ad illud ſuſcipiendum ſubmittit; & Sacerdos hoc ipſo, quod miniſtrare vult, ſe obligat tacite ad dandum quod petitur, Sacramentum ſcilicet certò validum, alioquin alius quæreretur.

Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, vel periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantùm utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis ſacerdotalis, aut Epiſcopalis.*

Reſp. 2. Tenetur ſub mortali ſuſcipiens ſequi in praxi ſententiam tutiorem probabilem, relicta oppoſita, etſi verè probabili, in iis quæ ex parte ipſius requiruntur ad valorem, vel effectum Sacramenti. Quia alias exponeret Sacramentum periculo nullitatis, vel inefficaciæ, ob rationem allatam, quod eſt grave ſacrilegium; nam ſicut reddere Sacramentum nullum, aut illud effectu ſuo privare, eſt gravis irreverentia in Chriſtum, cum Sacramentum ſit moraliter actio Chriſti; ita & ſe exponere periculo id faciendi; & utrunque eodem præcepto religionis prohibetur.

Reſp. 3. Tenemur in neceſſitate extrema proximi, ei adminiſtrare Sacramentum cum materia, vel diſpoſitione probabili tantum, vel etiam dubia, dum certa haberi non poteſt. Nam lex charitatis præcipit, ut in extrema neceſſitate proximi illi opitulemur meliori modo quo poſſumus: ſed medium probabile, vel dubium melius eſt nullo. Nec tunc fit irreverentia Chriſto, vel Sacramento; quia cum Chriſtus illud inſtituerit pro hominum ſalute, vult ut magis provideamus ſecuritati ſalutis proximi, quam Sacramenti, dum utriuſque periculum vitari nequit. Quare in tali neceſſitate vult, ut ſuccurramus proximo, etiam cum periculo nullitatis Sacramenti, adhibendo tamen probabiliorem tutioremque materiam, quæ adhiberi poteſt. Et vero lex charitatis prævalet religioni.

Porro hoc locum habet dumtaxat in Sacramentis, quæ ſunt de neceſſitate medii, nempe Baptiſmo & Pœnitentia. Quia non licet Sacramentum ullum exponere periculo nullitatis, niſi cum alioqui homo exponeretur damnationis æternæ periculo. Hinc nunquam licet adhibere materiam dubiam in Euchariſtia, Ordine, &c.

Quæſt. VII. *An liceat ſupra eandem materiam repetere formam?*

Reſp. Non licet, niſi ſit dubium rationabile de validitate formæ jam prolatæ, vel de ejus prolatione. Quia tunc fruſtra adhiberetur altera formæ prolatio cum irreverentia Sacramenti. Quod ſi tale dubium adſit, debet forma iterari ſub conditione, ne Sacramentum maneat irritum, cum illius irreverentia, ac damno proximi. Dubium autem imprudens, quale ſolet eſſe in ſcrupuloſis, non ſufficit, ſed contemnendum eſt. Mortale quippe eſt ex ſe, formam Sacramenti ſine neceſſitate ſuper eadem materia repetere; quia hæc ſecunda forma eſt inutilis, nec ſine virtuali & interpretativa irriſione ſic fruſtra proferri poteſt.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentorum.

HOC nomine intelligitur idoneus effector Sacramenti. Conſtat, ſolos homines ratione utentes eſſe miniſtros Sacramentorum ordinarios: nam eos ſolos Chriſtus ad hoc munus deſignavit. Non omnes tamen homines poſſunt eſſe omnium miniſtri; nam laici non poſſunt valide efficere niſi Baptiſmum & Matrimonium, ut conſtat ex perpetua Traditione & praxi Eccleſiæ.

Quæſt. I. *An requiritur intentio faciendi Sacramentum.*

Nota. Conſentiunt omnes Catholici, 1. Non requiri intentionem expliciram conferendi gratiam: quia Sacramentum agit ut cauſa neceſſaria, quæ indiget ſola applicatione, non autem ut applicans cogitet de effectu. Et alioquì nullus eſſet Baptiſmus collatus ab hæretico, negante gratiam per illum conferri.

2. Non ſufficere intentionem ponendi ritum exter-

externum Sacramenti quomodocumque, etiam jocosè & irriſoriè: nam hic error Lutheri à Leone X. & à Concil. Trident. damnatus eſt.

3. Certum eſſe, teneri miniſtrum ſub mortali habere internam volitionem verè faciendi Sacramentum, ſeu id quod facit Eccleſia, vel id quod inſtituit Chriſtus, ſaltem confuſam & implicitam: quia illicitum eſt in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore. Sed ſententia aſſerens talem intentionem requiri ad valorem eſt tutior, imo ſola tuta, & ſaltem probabilior, aut tam probabilis quam negans, quæ non eſt tuta; nam cum poſſit eſſe falſa, eam ſequens committit ſe periculo faciendi Sacramentum nullum.

4. Ad valorem Sacramenti non requiri intentionem faciendi, quod facit Eccleſia Romana, quamvis ſola ſit vera Eccleſia Chriſti; ſed ſufficere intentionem faciendi, quod facit vera Eccleſia, quæcumque illa ſit, imò faciendi quod facit Eccleſia aliqua particularis, v. gr. Lutherana, modo putetur vera, quamvis reipſa ſit falſa. Quia tunc eſt intentio implicita ac virtualis faciendi, quod facit vera Eccleſia; neque error ſpeculativus circa veram Eccleſiam, ut nec circa efficaciam & effectum, aut inſtitutionem Sacramenti, impedit hujus valorem ex parte miniſtri; nam hæreticus vere baptizat, & tamen non credit Eccleſiam Romanam eſſe veram Chriſti Eccleſiam.

Reſp. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio verè & ſeriò faciendi Sacramentum, ſaltem implicita & generalis, qua miniſter intendat facere id, quod Eccleſia moraliter facit per ritum externum, vel quod Chriſtus inſtituit; nec ſufficit intentio ponendi exterius dumtaxat ritum externum, ut aliqui dicunt.

Prob. 1. Ex Concilio Florentino, in decreto pro Armenis, ubi dicitur: *Hæc omnia Sacramenta* (novæ legis) *tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia. Quorum ſi aliquid deſit, non perficitur Sacramentum.* Ergo ex Concil. ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio faciendi quod facit Eccleſia, materiam ſcilicet & formam adhibendo per ſuos miniſtros. Sed id quod Eccleſia facit, materiam & formam adhibendo per ſuos miniſtros, eſt Sacramentum. Ergo ex Concilio ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio illius faciendi. Quod etiam patet ex §. ſequenti, ubi dicit, quemlibet etiam paganum & hæreticum validè baptizare, *dummodò formam ſervet Eccleſiæ, & facere intendat quod facit Eccleſia,* immediatè ſcilicet. Quibus verbis præter voluntatem ponendi ritum externum requirit etiam intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, & hæc duo inter ſe diſtinguit. Ergo intendere facere quod facit Eccleſia, non eſt præciſè velle ponere, ritum externum; ſed eſt velle illum ponere, ut religioſum & Sacramentalem; ſeu ut ſignum inſtitutum ad ſignificandam & efficiendam gratiam.

Prob. 2. Concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 11. *Si quis dixerit in miniſtris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Sed Eccleſia per ſuos miniſtros facit Sacramentum, & non tantum ponit ritum externum. Ergo requiritur intentio faciendi Sacramentum, ſeu actionem Sacramentalem.

Item Concil. Trident. per intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligit, quod facit Eccleſia immediatè nomine & authoritate Chriſti: ideòque intelligit quod facit Eccleſia per poteſtatem miniſterialem acceptam à Chriſto. Sed Eccleſia per poteſtatem miniſterialem acceptam à Chriſto facit ſignificationem & efficaciam Sacramentalem, ſicut per potentiam naturalem facit ritum externum. Ergo cum Trident. Concil. definit, requiri intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligit requiri intentionem faciendi ſignificationem & efficaciam Sacramentalem, ſeu ritum externum ut Sacramentum, intentionem, inquam, ſaltem generalem & confuſam.

Præterea Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 6. declarat, pœnitentem non eſſe verè & coram Deo abſolutum, *ſi ſacerdoti animus ſeriò agendi, & verè abſolvendi deſit.* Ergo ad validam abſolutionem, præter intentionem ſeriò ponendi ritum externum, ſeu proferendi verba abſolutionis, requirit intentionem verè abſolvendi; nam hæc duo manifeſtè diſtinguit. Intentio autem verè abſolvendi eſt intentio verè conferendi Sacramentum Pœnitentiæ. At eadem eſt ratio de omnibus aliis Sacramentis. Ergo in omnibus Sacramentis requiritur intentio faciendi Sacramentum. Quare Suarez tom. 3. in 3. par. S. Thomæ quæſt. 64. diſp. 13. ſect. 2. ſic ait: *Exiſtimo contrariam ſententiam non poſſe jam* (poſt definitionem Trident. Concil.) *tutò defendi, nec ſine errore.*

Prob. 3. Authoritate Summi Pontificis Alexandri VII. qui damnavit hanc propoſitionem: *Valet Baptiſmus collatus à miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus verò in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo facere, quod facit Eccleſia.* Ergo ſine nullitate Sacramenti non po-

Digitized by Google

ſeſt excludi intentio interna faciendi, quod facit Eccleſia, quamvis ponatur omnis ritus externus. At ſi ad valorem Sacramenti, præter poſitionem omnis ritus externi, non requiritur intentio interna faciendi quod facit Eccleſia, hæc intentio poteſt poſitive excludi ſine nullitate Sacramenti; nam excluſio ejus quod non requiritur ad valorem Sacramenti, non poteſt illud irritare: cum valeat Sacramentum ſine poſitione & cum excluſione eorum, quæ ad ejus valorem non requiruntur. Ergo ad valorem Sacramenti Baptiſmi, ideoque aliorum omnium, præter poſitionem omnis ritus externi, requiritur intentio faciendi quod facit Eccleſia. Atqui per intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligitur intentio interna faciendi Sacramentum; nam non intelligitur intentio ponendi ritum externum, cum in propoſitione damnata jam ſupponatur hæc intentio; ſiquidem agitur de miniſtro, *qui omnem ritum externum, formamque Baptiſmi obſervat*, libere, ſcilicet, & voluntarie, proindeque habet voluntatem obſervandi omnem ritum externum.

Prob. 4. Ratione. Quia Chriſtus Sacramentorum miniſtros inſtituit, non ut meros nuncios deferentes voluntatem Domini, ſed ut veros miniſtros, qui liberè utantur poteſtate miniſteriali ſibi data. *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, ait Paulus, 1. Cor. 4. Atqui miniſter non utitur liberè poteſtate miniſteriali, niſi velit ea uti; & non vult ea uti, niſi cum vult per illam producere effectum ſibi proprium, nempe Sacramentum, quod eſt ſanè effectus proprius poteſtatis miniſterialis circa Sacramenta: ſicut nemo vult uti poteſtate naturali, niſi cum vult per illam producere effectum ipſi proprium. Ergo.

Præterea confectio Sacramenti eſt actio moralis Sacramentalis: nam Chriſtus ſic inſtituit Sacramenta, ut procedant ex poteſtate data miniſtris tamquam actiones eorum morales, ita ut dicantur verè remittere peccata, abſolvere, conſecrare &c. ut, Joann. cap. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Et, Luc. cap. 22. *Hoc facite in meam commemorationem &c*. At actio moralis Sacramentalis debet eſſe intenta ut talis. Ergo.

(✠) *Nota*. Vide cit. opus de Synodo Diœceſana lib. VII. cap. 4. in quo perſpicue exponitur diſcrimen, quod verſatur inter Novatorum hæreſim, ac orthodoxas opiniones, atque concluditur, probatam ab Auth. noſtro opinionem probabiliorem eſſe illâ, quam cum Catherino plures Theologi tuentur, ſequentibus verbis. *Verum, ut hæc utut hæc res coram Deo ſe habeat, nulla uſque adhuc de ea emanavit expreſſa Apoſtolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior ſit ſententia exigens in Miniſtro intentionem, vel actualem, vel virtualem faciendi, non ſolum ritum externum, ſed id, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod facit Eccleſia, & hæc veluti tutior, ſit omnino ſervanda in praxi; non eſt tamen Epiſcopi, priorem opinionem reprobare, atque ad hanc poſteriorem, etiam theoricè tuendam, ſuos Diœceſanos adigere: cauſas quippe majores, difficilioreſque quæſtiones, Fidem, aut diſciplinam ſpectantes, ad Apoſtolicam Sedem deferendas, ſtatuit perpetua Eccleſiæ conſuetudo, ab Innocentio III. in cap. Majores de Baptiſmo confirmata. Quare, ſi conſtet, quempiam, aut Baptiſmum contuliſſe, aut aliud Sacramentum. ex iis, quæ iterari nequeunt, adminiſtraſſe, omni adhibito externo ritu, ſed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Eccleſia, urgente quidem neceſſitate, erit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum; ſi autem res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholaſticum Conſtantinopolitanum faciendum ſcripſit Ferrandus Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconus, in difficili quæſtione, qua tunc Eccleſia fatigabatur, dictis, indictiſque in varias partes ſciſſis, inquiens*: Interroga, vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cujus ſana doctrina conſtat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis (*tom. 9. Biblioth. PP. pag. 509.*) *quod ſemel monitum volumus, ut regula ſit, etiam pro aliis controverſiis, quas mox commemorabimus*.)

Quæſt. II. *Qualis debet eſſe intentio Miniſtri?*

Nota. Intentio eſt actus voluntatis deliberatus, quo quis aliquid intendit ſeu vult aſſequi. Sive eſt volitio alicujus finis. Hic per intentionem intelligitur volitio faciendi Sacramentum, ex quocumque motivo procedat. Dividitur, 1. In explicitam, ſeu expreſſam, qua aliquid in ſe diſtinctè cognitum volumus; & in implicitam, ſeu confuſam, qua aliquid ſolum confusè cognitum volumus, volendo ſcilicet aliquid ſub quo, vel in quo continetur. 2. In actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam.

Intentio actualis eſt ea, qua quis dum conficit Sacramentum, actu cogitat de Sacramento faciendo, & ſimul vult illud conficere.

Intentio virtualis eſt voluntas formalis faciendi Sacramentum præterita, vi cujus ſit Sa-

cra-

Digitized by Google

cramentum mediante una, vel multiplici actione ad illud ordinata, manante a tali intentione, licet tunc mens de Sacramento non cogitet. Dicitur virtualis, quia ex virtute illius licet præteritæ fit Sacramentum. Talis eſt intentio in ſacerdote, qui ex voluntate actuali conſecrandi induit ſe veſtibus ſacris, Miſſam inchoat, ſed paulo poſt diſtrahitur, proſequitur tamen Miſſam, & conſecrat cum diſtractione.

Intentio mere habitualis eſt intentio mere præterita, non retractata, quæ jam neque in ſe, neque in ſua virtute, vel aliquo effectu a ſe relicto exiſtit. Vel juxta aliquos eſt habitus ex pluribus confectionibus Sacramentorum acquiſitus, tribuens voluntati facilitatem & propenſionem ad ſimiles actus in poſterum exercendos; ſive eſt inclinatio ac facilitas orta ex tali habitu.

Interpretativa eſt illa, quæ nec eſt nec fuit, ſed eſſet, ſi ejus objectum proponeretur voluntati: unde eſt tantum diſpoſitio voluntatis ad intentionem eliciendam, ſi ei proponeretur.

Reſp. 1. Ad valorem Sacramenti non requiritur expreſſa & diſtincta intentio faciendi Sacramentum, ſed ſufficit confuſa & implicita, qua quis intendat facere id, quod facit Eccleſia Christi, aut quod Chriſtus inſtituit, aut quod vidit per parochum fieri, aut quod Chriſtiani faciunt. Conſtat praxi Eccleſiæ, quæ non rebaptizat eos, qui baptizati fuere ab imperitis & rudibus, aut paganis cum debita materia ac forma, licet illi non noverint diſtincte, quid ſi Baptiſmus, aut Sacramentum. Præterea tunc eſt intentio faciendi, quod facit Eccleſia, quam ſolam requirunt Concil. Florent. & Trident.

Reſp. 2. Ad valorem Sacramenti non ſufficit intentio mere habitualis. Quia 1. Talis intentio non influit in actionem Sacramentalem, nec hæc vi illius ponitur: ac proinde talis intentio ſe habet ad effectionem Sacramenti perinde ac ſi non eſſet. At requiritur intentio libera in ſe, quæ ſit principium actionis Sacramentalis, & qua poteſtas miniſterialis ad uſum applicetur: nam ſecundum inſtitutionem Chriſti ad Sacramenti effectionem requiritur, ut actio Sacramentalis ſit actio humana, & humano modo exerceatur poteſtas miniſterialis. Et verò alioqui Sacramentum confici poſſet ab amente, dormiente, vel ebrio.

Reſp. 3. Neque etiam ſufficit interpretativa. Quia hæc non eſt propriè intentio, ſed ſolum intentionis præſumptio: non eſt intentio, quæ ſit, ſed quæ eſſet, ſi res proponeretur. At intentio, quæ non eſt, nihil efficit, nec poteſt eſſe principium actionis moralis, ac humanæ, quale eſt Sacramentum.

Reſp. 4. Quamvis miniſter curare debeat, ut ſemper habeat intentionem actualem, ob reverentiam debitam Sacramento; tamen illa non eſt neceſſaria ad valorem Sacramenti, ſed ad eum ſufficit intentio virtualis. *Prob.* 1. Ex ſenſu & praxi Eccleſiæ, quæ ut vera approbat Sacramenta ſic collata. 2. Si intentio actualis requireretur, Sacramenta ſæpiſſimè forent irrita propter inſtabilitatem imaginationis, & frequentes animi evagationes, & quidem plerumque naturaliter inevitabiles. At non eſt credibile, Chriſtum ſic inſtituiſſe Sacramenta, ut ſæpiſſimè exponerentur nullitati, & ad illa exegiſſe id, quod ſæpe non eſt in poteſtate hominis. 3. Intentio virtualis ſufficit ad faciendum validè actum moralem & humanum, ut patet in contractibus, aliiſque ſimilibus.

Quæſt. III. *An ad valorem Sacramenti requiritur intentio directa, abſoluta & determinata.*

Nota. Intentio directa eſt ea, qua aliquid immediatè & ſecundùm ſe volumus. Talis eſt intentio illius, qui vult præcisè baptizare. Indirecta eſt, qua volumus aliquid non in ſe, & ſecundum ſe immediatè, ſed in ejus cauſa, vel in alio cum eo connexo, vel ex quo ſequi prævidetur. Talis eſt intentio illius, qui prævidens ſe in ebrietate baptizaturum, vult ſe inebriare. Abſoluta eſt ea, qua aliquid abſolutè & independenter ab ulla conditione volumus. Conditionata eſt, qua aliquid volumus tantum ſub aliqua conditione, & dependenter ab illa.

Reſp. 1. Requiritur intentio directa. Quia actio Sacramentalis debet eſſe actio moralis ac libera in ſe, & debet humano modo poni: non ponitur autem humano modo, niſi ponatur vi intentionis liberæ & directæ. Hinc non valet Baptiſmus collatus ab ebrio, vel dormiente, quamvis antea præviderit conferendum in tali ſtatu.

Reſp. 2. Intentio faciendi Sacramentum ſub conditione non ſufficit, niſi conditio poſita ſit, priuſquam forma applicetur materiæ, ita ut jam tranſierit in abſolutam, vel illi æquivaleat. Quia ſola intentio abſoluta eſt efficax pro præſenti; voluntas enim conditionata, quamdiu talis eſt, ſuſpenſa manet, & nihil efficit. Unde ſi dum materiæ forma applicatur, intentio miniſtri non ſit abſoluta, aut æquivaleat abſolutæ, poſita jam conditione, non efficit Sacramentum. Neque etiam poſtea efficiet; quia poſtea non erit ampliùs forma Sacramenti, neque materia: non poteſt autem fieri Sacramentum, niſi utraque adſit.

Hinc

Digitized by Google

Hinc conditio de præſenti, vel præterito appoſita intentioni, irritat Sacramentum, ſi non ſit impleta, quia deſtruit intentionem: nam voluntas ſub conditione, non poſita conditione, nulla eſt, cum non ſit niſi dependenter ab illa. Non irritat, ſi conditio jam ſit poſita: nam tunc voluntas ſit abſoluta, ſive æquivalet abſolutæ, cum verè extet, nec ſuſpenſa maneat. Conditio verò de futuro, ſemper irritat Sacramentum; quia ſuſpendit præſentem intentionem, facitque ut miniſter non habeat abſolutè hìc & nunc voluntatem faciendi Sacramentum: unde hìc & nunc non facit. Sed nec poſtea faciet, cùm implebitur conditio; quia tunc deerunt materia & forma. Neque enim miniſter poteſt uſque ad futurum eventum ſuſpendere ſignificationem materiæ & formæ, nec proinde efficaciam Sacramenti; cum utraque à ſola Chriſti inſtitutione pendeat. Excipe Matrimonium, quod valet ſub conditione de futuro, cum ipſa ponetur, ſicut alii contractus; quia eſt verus contractus ad naturam Sacramenti à Chriſto evectus.

Nota. Non licet, niſi in neceſſitate, conferre Sacramentum ſub quavis conditione, etiam de præſenti & præterito, etſi poſita: quia hoc eſt contra uſum Eccleſiæ, & contra reverentiam Sacramento debitam; nam eſt quædam nugatio. At licet in dubio prudenti de valore Baptiſmi, ex cap. 2. *de Bapt.*

Valet tamen Sacramentum, excepto Matrimonio, ſi error ſit ſolum ſpeculativus circa perſonam, verbi gratia, ſi abſolvas Petrum putans eſſe Paulum; quia ordinariè eſt & ſemper eſſe debet intentio conferendi Sacramentum perſonæ præſenti: quam proinde intentionem ſervare quiſque cenſetur, niſi eam expreſsè excludat. Et ſic tunc practicè miniſter intentionem applicat determinatè ei, qui præſens adeſt. Si verò intendas præcisè abſolvere Paulum excludendo alias perſonas, abſolutio non valet, quia circa aliam perſonam non exercetur poteſtas miniſterialis: cùm ejus exercitium pendeat ab intentione miniſtri, qui illam non exercet, niſi circa perſonam circa quam vult illam exercere.

Excipe Matrimonium, quia ejus valori obſtat error circa perſonam, eò quod obſtet valori contractus, in quo Sacramentum fundatur.

Quæſt. IV. *An valeat Sacramentum, quando miniſter habet duas intentiones contrarias, quarum una repugnat ejus valori?*

Reſp. Validum eſt, ſi debita intentio prævaleat intentioni, quæ repugnat valori Sacramenti; quia tunc ſola intentio prævalens eſt efficax, & altera eſt inefficax ac mera diſplicentis. Secus, ſi intentio contraria prævaleat, ob eandem rationem. Quòd ſi utraque ſit æqualis, miniſter nihil efficit: quia æqualiter vult facere & non facere Sacramentum; ideoque non vult efficaciter illud facere. Porrò illa intentio prævalet alteri, quæ eſt magis abſoluta, & aliam expelleret, ſi rem intentam impediret.

Quæſt. V. *An ad valorem Sacramenti requiritur fides & ſanctitas in miniſtro?*

Reſp. Neg. Fide conſtat, 1. Ex Traditione, & conſuetudine perpetua Eccleſiæ, præſertim Romanæ à tempore Apoſtolorum, quæ neminem unquam ritè ab hæretico, adeoque fide & ſanctitate deſtituto, baptizatum rebaptizavit. Hancque praxim ab Apoſtolis manaſſe conſtat: cùm neque alicujus Romani Pontificis decreto, neque generalis alicujus Concilii canone inſtituta aliquando fuerit, ſed ab initio viguerit in tota Eccleſia. 2. Ex Concil. Trident. ſeſ. 7. can. 4. de Baptiſmo. 3. Quia virtus Sacramenti eſt, & agit ex meritis ſolius Chriſti, qui per miniſtrum tanquam inſtrumentum, illud conficit; & poteſtas conficiendi Sacramenta eſt gratis gratis data, quæ compoſſibilis eſt cum peccato. 4. Alioqui cùm fides, vel probitas ſæpe in multis deſit, ſæpe Sacramenta exponerentur nullitati cum ingenti animarum damno: & ſic Chriſtus parum Eccleſiæ ſuæ providiſſet.

Hinc error miniſtri circa ſenſum formæ, non expreſſus in forma, verbi gratia, quod Filius non ſit æqualis Patri, non impedit valorem Baptiſmi ab Ariano collati. Quia non mutatur formæ ſignificatio, quæ non ex privato cujuſque arbitrio, ſed ex communi uſu in Eccleſia recepto petitur. Præterea ex Concil. Florent. tria ſolùm requiruntur ad valorem Sacramenti ex parte miniſtri, nimirum ut adhibeat materiam & formam debitas, & habeat intentionem faciendi, quod Chriſtus inſtituit, vel Eccleſia facit.

Quæſt. VI. *An miniſter tenetur eſſe in ſtatu gratiæ, dum Sacramentum conficit vel miniſtrat?*

Nota. Aliud eſt conficere, aliud adminiſtrare Euchariſtiam. Sed in aliis Sacramentis ipſa confectio eſt ſimul miniſtratio.

Reſp. 1. Qui Sacramentum in peccato mortali conficit vel miniſtrat, tamquam miniſter ad id conſecratus, vel ſpecialiter ab Eccleſia deputatus, per ſe loquendo peccat mortaliter. *Ita omnes*. Quia 1. Ex Tit. 1. diſpenſator Dei debet eſſe ſine crimine. 2. Ex Patribus. Pro omnibus ſufficiat S. Auguſtinus, lib. 2. contra Parmen. cap. 10. *Omnia Sacramenta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen* per

per eos dignè ſumentibus. 3. Ex c. ult. 15. q. 8. ubi Nicolaus I. ait: *Mali bona adminiſtrando, ſe tantummodo lædunt*. Et ex cap. ult. de cohab. cleric. ubi Gregorius IX. declarat, *conſtare, quemlibet pro mortali peccato, quoad ſeipſum eſſe ſuſpenſum*. 4. Ex Rituali Romano *impure & indigne Sacramenta miniſtrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat. Sed ſi habeat copiam confeſſarii, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri*. 5. Quia talis gravem irreverentiam irrogat Chriſto, cujus ut miniſtri principalis perſonam gerit; & ſancta indigne tractat in re gravi: ergo grave ſacrilegium admittit. Item per ſe graviſſima eſt indecentia ac irreverentia, actionem ſanctiſſimam, quæ eſt moraliter actio Chriſti, & collativa gratiæ ſanctificantis, qua homo conſors naturæ divinæ & filius Dei adoptivus efficitur, exercere in immunditia peccati, & inimicitia Dei. Adde quod ſacerdos ſit publicus Eccleſiæ miniſter a Chriſto inſtitutus, & gratia ordinationis donatus, ut Sacramenta fidelibus digne miniſtret: ergo ratione ſtatus & ordinis ſui, ideoque ex proprio officio tenetur digne miniſtrare.

Idem dicunt Vaſquez, Delugo, & alii contra multos de Miniſtro non conſecrato, v. gr. laico baptizante in neceſſitate. Tum quia textus allati, & Patres generatim omnes miniſtrantes comprehendunt, nec diſtinguunt inter ordinatum, & non ordinatum, ſolemniter & non ſolemniter miniſtrantem: tum quia eſt gravis irreverentia in Chriſtum, quòd hoſtis ejus & mancipium diaboli agat in nomine & perſona Chriſti, ejuſque merita applicet: tum quia jure naturali & divino ſancta ſanctè à quolibet tractanda ſunt, & quidem ſub gravi in re gravi. Sacramentum autem, quod laicus in neceſſitate miniſtrat, eſt res eximiè ſancta & ſpeciali modo conſecrata, & ad gratiam ſanctificantem efficiendam inſtituta, eſtque moraliter actio Chriſti, ut miniſtri principalis. Ergo tractari debet ſpecialiter ſanctè. At non tractat ſanctè, ſed indignè ac irreverenter, qui illud miniſtrat in peccato mortali.

Hinc confeſſor, quamvis confeſſiones continenter audiat, tot peccata mortalia admittit, quot homines abſolvit; nam tot Sacramenta numero diſtincta miniſtrat, & abſolutio ſingulorum eſt actio externa per ſe ſufficienter conſummata. Multi tamen cenſent, talem tunc unicum mortale admittere, ſed eo gravius, quo plures abſolvit.

Dixi, *per ſe loquendo*. Quia miniſter per accidens excuſari poteſt a mortali, ob repentinam & inopinatam neceſſitatem ita urgentem, ut non relinquat ſpatium eliciendæ contritionis, ut ſi ſit periculum, ne quis moriatur ſine baptiſmo, vel ſine abſolutione, dum ſacerdos occuparetur in eliciendo actu contritionis.

Reſp. 2. Sacerdos vel Diaconus diſtribuens Corpus Chriſti in peccato mortali, peccat mortaliter. *Ita communiter*. Prob. 1. Ex textibus ſupra citatis. 2. Hæc diſpenſatio eſt ſacrum & graviſſimum miniſterium, ad quod ſanctè adminiſtrandum miniſter eſt ſpecialiter conſecratus, & ſpecialem gratiam accipit. 3. Talis gravem irreverentiam admittit in Chriſtum, ſanctiſſimum ejus corpus diſpenſando, & merita communicando in ſtatu, in quo ſcit ſe eſſe Chriſti hoſtem & diaboli mancipium. Igitur *mundamini qui fertis vaſa Domini*, Iſa. 52. Imo ipſum Dominum.

Hinc talis tot mortalia committit, quot hominibus etiam continuate Euchariſtiam diſtribuit; quia tot ſunt objecta totalia, & tot ſunt indignæ diſtributiones completæ & numero diſtinctæ. Multi tamen docent, hunc unius mortalis peccati reum eſſe, ſed eo gravioris, quo pluribus Euchariſtiam diſtribuit. Item triplicia malitiæ mortalis in confeſſione aperiendæ reus eſt ſacerdos, qui in mortali celebrat, & ſeipſum communicat: ſcilicet indignæ confectionis, malæ miniſtrationis, & indignæ ſuſceptionis, non minus quam ſi alteri indigne miniſtraret, & ab altero indigne ſuſciperet, ut notat Suarez.

Quæſt. VII. *An Diaconus & Subdiaconus peccant mortaliter, dum in peccato mortali propria ordinis miniſteria obeunt, verbi gratia, canendo ſolemniter Evangelium, vel Epiſtolam*.

Reſp. Affirmant Sylveſter, Cajetanus, Toletus, & alii. *Probant* 1. Ex cap. ult. *de temp. ordin.*, ubi Gregorius IX. ait, Sacerdotes & alios clericos criminoſos occultos, *ſi non pœnituerint, monendos eſſe, & ſub interminatione divini judicii obteſtandos, ut in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent*. 2. Ex S. Thom. in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 5. ibi: *Lex* (naturalis) *præcipit, ut homo juſtè ea, quæ ſunt juſta, exequatur; & ideo quicumque homo, quod ſibi competit ex ordine, facit indignè, quod juſtum eſt, injuſtè exequitur, contra præceptum legis* (naturalis) *facit, ac per hoc mortaliter peccat. Quicumque autem peccato mortali aliquod ſacrum officium pertractat, non eſt dubium, quin illud indignè faciat: unde patet quod mortaliter peccat*. 3. Quia eorum miniſterium

Digitized by Google

ſterium proximè accedit ad SS. Euchariſtiam conficiendam, & ad illud ſpecialiter deputari ac conſecrati ſunt. Alii tamen plurea docent eſſe dumtaxat veniale, quia cenſent, materiam non eſſe adeò gravem, ut ſit grave ſacrilegium; cùm illa miniſteria nec ſanctitatem ex opere operato conferant, nec ſint moraliter actiones Chriſti, nec ejus nomine fiant. Irreverentia autem eſt major vel minor pro majore, vel minore ſanctitate actionis ſacræ, quæ exercetur in peccato. Ad cap. cit. reſpondent, Gregorium nihil in ſpecie determinaſſe, quam grave peccatum ſit, ſingulos ordines exercere in mortali, ideòque ex materia ſubjecta æſtimandum id eſſe, & velle ſolùm quòd ſit peccatum grave ex genere ſuo, vel loqui non de ſingulis functionibus, ſed de exercitio ſuorum ordinum toto & integro, quod totum ſine mortali eſſe non poterat, quia juxta antiquos canones, qui nunc etiam aliquando obſervantur, miniſtri altaris communicabant in Miſſa ſolemni de manu celebrantis.

Suarez verò docet, quod ſi quis haberet animum hos ordines ſæpe exercendi in malo ſtatu, aut hanc haberet conſuetudinem, non eſſet excuſandus à mortali. Quia illud propoſitum, vel conſuetudo videretur oriri ex quodam contemptu formali vel virtuali, & quia illud objectum ita ſumptum videtur ſatis grave.

Sed quid de exercente in malo ſtatu functiones minorum ordinum, acolythi, lectoris, oſtiorii &c.

Reſp. Ex communi ſententia, non peccat mortaliter. Quia illæ functiones ſunt remotæ à proprio actu ſacrificandi, & cenſentur officia imperfecta reſpectu ſacri miniſterii, & nunc ſæpiſſimè à laicis exercentur. Peccat tamen venialiter, dum in ſolemni ac publico ritu eas exercet, quia propriè eſt actus ordinis, ad quem eſt conſecratus.

Quæſt. VIII. *An peccat mortaliter miniſter conficiendo in peccato mortali Sacramentalia?*

Reſp. Epiſcopus peccat mortaliter conficiendo in tali ſtatu chriſma & oleum infirmorum. Quia iſtæ conſecrationes, ſeu benedictiones fiunt à miniſtro ad id conſecrato, & ſunt gravis momenti: nam per illas fit materia Confirmationis & Extremæ unctionis, in quibus gratia confertur partialiter intuitu materiæ ſic conſecratæ, cum chriſma & oleum non ſint materia Sacramenti, niſi ut benedicta ſeu conſecrata. Item illis actionibus ſe Chriſti miniſtrum exibet, ejuſque perſonam immediatè ſuſtinet, ideòque gravem injuriam infert Chriſto, illas actiones exercendo in ſtatu peccati: nam ejus dignitatem ac ſanctitatem graviter lædit. Conficiendo verò in mortali reliqua Sacramentalia, qualia ſunt conſecratio templi, benedictio Abbatis, veſtium ſacerdotalium, aquæ luſtralis, cinerum &c. peccat ſaltem venialiter, quia eſt aliqua indecentia ac irreverentia, ſi abſque ſanctitate obeat illa munia, quæ ordinem ſacrum ſpecialiter requirunt. Non eſt tamen juxta multos mortale, quia hæ actiones non conferunt immediatè & ex opere operato ſanctitatem animæ, nec ſunt moraliter actiones Chriſti, ſicut Sacramenta.

Quæſt. IX. *An tenetur miniſter ritus accidentales in Eccleſia uſitatos in Sacramentis diligenter ſervare?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Concili. Trident. ſeſs. 7. can. 13. *Si quis dixerit receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.* 2. Ob Eccleſiæ præceptum, & conſuetudinem vim legis habentem: nam Eccleſia præſcribens modum adminiſtrandi Sacramenta, illum ſervari jubet: alias nihil eſſet firmum & ſtabile in cultu divino. Et hæc obligatio ex genere ſuo gravis eſt, utpote de re ad virtutem religionis pertinente: nam illi ritus ſunt actiones religioſæ ad decentem Sacramentorum adminiſtrationem, ad devotionem excitandam, ad ſacram ſignificationem ab Eccleſia inſtitutæ. Unde ſi ſine neceſſitate urgente aliquid omittitur, eſt mortale in re gravi, & veniale in levi. Eſt tamen ſemper mortale, vel minimam cæremoniam omittere ex contemptu, judicando illam eſſe vel inanem, vel ineptam, aut aliquid ſimile, quia gravis fit injuria Eccleſiæ, & Spiritui ſancto, à quo regitur.

Quæſt. X. *An grave ſacrilegium committit, qui tentat conficere Sacramentum, cujus conficiendi poteſtate caret?*

Reſp. Affirm. Quia 1. gravem irreverentiam Chriſto infert, volendo gerere ejus perſonam, & ejus nomine aliquid valdè ſacrum agere, cùm non ſit ab eo deputatus. 2. Facto ſuo falſam doctrinam profitetur. 3. Proximum in re gravi decipit.

Quæſt. XI. *An licet aliquando ſimulare Sacramentum?*

Reſp. 1. Nunquam licet ſub mortali ſimulare adminiſtrationem Sacramenti. *Prob.* 1. Ex cap. 7. *de celebrat.* *Miſſ.* ubi dicitur graviùs peccare, qui ſimulat celebrationem Miſſæ, quam ſi in ſtatu peccati celebraret, quamvis pec-

Digitized by Google

peccaret. 2. Quia Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Urgens metus gravis eſt juſta cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*. 3. Gravis eſt irreverentia in Chriſtum, ita abuti verbis ac rebus ſacris ab eo inſtitutis ad verum Sacramentum, & reipſa eſt illudere Chriſto, cujus perſonam ſimulator ſe agere exterius fingit. 4. Eſt reale mendacium in re graviſſima; exercitè enim & ſuo facto talis dicit, ſe nomine & perſona Chriſti, verbi gratia, abſolvere, baptizare, cum ſciat hoc non fieri.

Reſp. 2. Item ſemper eſt mortale ſimulare ſuſceptionem Sacramenti. Quia defectus intentionis veræ illud ſuſcipiendi impedit effectum cujuſvis Sacramenti, etiam Euchariſtiæ; imò valorem ſex aliorum, quæ conſiſtunt in actione tranſeunte: nam ad horum valorem & Euchariſtiæ effectum requiritur *in* adulto ſuſcipiente vera intentio ſaltem habitualis ſuſcipiendi. At eſt grave ſacrilegium reddere irritum, vel inutile Sacramentum; eſt enim gravis irreverentia in Chriſtum ejus authorem.

Hinc ad vitandum quodvis malum, non licet ſub mortali ſcienter miniſtrare etiam conſentienti, vel recipere hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Quia per ſe malum eſt, ſcienter proponere alteri puram creaturam adorandam cultu divino, & ponere per ſe cauſam idololatriæ etiam materialis. Tunc autem hoſtia non conſecrata exponetur adorationi tum adſtantium, qui committent idololatriam materialem, tum illius qui cum externa reverentia illam hoſtiam ſuſcipiet, ſicque ſcienter admittet idololatriam externam; quod eſt intrinſecè malum, ſicuti eſt adolere thus coram idolo, quamvis interius tantum intendas te paſcere ejus odore; quia nempe tunc exhibetur illi cultus externus.

Quæſt. XII. *An licet conferre Sacramentum indigno, ſeu non ritè diſpoſito ad ejus effectum?*

Reſp. Qui tali ſcienter, vel imprudenter confert, per ſe loquendo, peccat mortaliter. Quia 1. quilibet diſpenſator tenetur fideliter & prudenter diſpenſare juxta voluntatem domini ſui, ex 1. Cor. 4. *Hic jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur*. Ergo peccat graviter, qui in re gravi diſpenſat infideliter, & contra voluntatem domini ſui: at miniſtrans Sacramentum indigno, aliquid graviſſimum diſpenſat infideliter, & contra voluntatem Chriſti id vetantis, Matth. 7. *Nolite dare Sanctum canibus*. 2. Sacramentum indignè, irreverenter & contra ejus exigentiam tractat, qui ſcienter illud miniſtrat indigno, niſi in caſu ſpeciali infra excipiendo, in quo Chriſtus voluit dari. Sacramenta enim exigunt non defraudari ſuo effectu, ideòque non ſuſcipi ab iis, qui non poſſunt conſequi gratiam. 3. Talis miniſter cooperatur receptioni ſacrilegæ ſuſcipientis: nam nulla poteſt eſſe major cooperatio ad recipiendum, quam ipſa datio voluntaria & ſine obligatione facta. Unde & agit contra obligationem proprii officii in re gravi, & juvat alium ad peccandum. Quod etiam verum eſt de miniſtro non conſecrato ut laico baptizante, quamvis miniſter conſecratus majorem obligationem habeat. Nam qui diſpenſat, eo ipſo tenetur fideliter ac prudenter diſpenſare, & alias cooperatur peccato alterius.

Hinc 1. tenetur miniſter providere, ut ſuſcipiens habeat diſpoſitiones ad Sacramentum licitè & utiliter ſuſcipiendum. Neque ſufficit quod non ſcias eſſe indignum; ſed debes poſſe prudenter ſaltem præſumere, quod ſit dignus: alioqui non es prudens & fidelis diſpenſator, & committeres te periculo miniſtrandi indigno, & privandi Sacramentum ejus effectu ſaltem primario, nempe gratia ſanctificante. In illa autem diligentia & cautione adhibenda attendi debet natura cujuſque Sacramenti, praxis Eccleſiæ, commune judicium proborum ac prudentum. Sic in Sacramento Pœnitentiæ requiritur accuratior notitia diſpoſitionis; quia confeſſor eſt judex in cauſa Dei, qui debet examinare conſcientiam pœnitentis, & ejus dignitatem, vel indignitatem, ut poſſit debitè ferre ſententiam; & quia diſpoſitio pœnitentis requiritur ad valorem Sacramenti. Item Sacramenta, quæ ſtatum conſtituunt pluribus obligationibus obnoxium, ut Baptiſmus, Ordo, Matrimonium, exigunt majorem probationem diſpoſitionis.

Hinc 2. non licet dare Euchariſtiam neque peccatori publico ſive occultè, ſive publicè petenti, niſi ſufficientia dederit veræ converſionis ſigna, & ſcandalum publicum ſuſtulerit: nam ſine nova ejus infamia poteſt conſuli reverentiæ Sacramenti. Neque peccatori occulto, ſed petenti occultè, vel ſolum coram iis qui ejus indignitatem norunt, cum poſſit ſine ſcandalo & ejus infamia denegari, ex Rituali Rom. Idque juxta varios, etiamſi ejus indignitas ex ſola confeſſione nota ſit, modò nullus alius adſit; quia tunc nulla ſit revelatio confeſſionis, nec ullum ei infertur gravamen, ſicut ſi denegares enſem ei, à quo ſcis ex confeſſione eſſe te perimendum. Sed multi id negant, quia tunc eſſet quædam virtualis exprobratio & commemoratio peccati: quod jure divino graviter eſt illicitum.

Dixi, *per ſe loquendo*. Nam peccatori occulto publicè petenti Euchariſtia dari debet, ex praxi Eccleſiæ & Chriſti, qui Judæ eam

dedit. Nam Chriſtus vult, ut in tali caſu detur, ne infametur proximus; & quia alioqui ſequerentur gravia ſcandala, & incommoda ac perturbationes. Unde tunc miniſter non cooperatur moraliter peccato alterius, quia diſpenſat ex obligatione, nec exterior receptio Sacramenti, ad quam cooperatur miniſtrans, eſt per ſe mala, ſed ſolum habet adjunctam malitiam per accidens, ex prava diſpoſitione ſuſcipientis, & poſſet eſſe bona, ſi recipiens vellet.

Porrò crimen cenſetur publicum, quando quis de eo juridicè convictus eſt; vel cum admiſſum eſt in loco publico, ita ut nulla tergiverſatione celari poſſit; vel cum ejus fama ex ſufficientibus indiciis orta jam pervenit ad multos, brevi ad alios perventura.

Quæſt. XIII. *An liceat petere, vel recipere Sacramentum ab indigno miniſtro?*

Nota. Miniſter indignus alius eſt toleratus, qui licet peccator ſit, tamen neque nominatim per ſententiam declaratus eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus, neque eſt notorius clerici percuſſor. Alius non toleratus, qui ſcilicet nominatim denuntiatus eſt excommunicatus, aut ſuſpenſus, vel eſt notorius clerici percuſſor.

Reſp. 1. Non licet petere, aut accipere Sacramentum à miniſtro non tolerato, præter Baptiſmum, & juxta multos Pœnitentiam in articulo mortis. Quia 1. Eccleſia prohibet communicationem cum non tolerato, præſertim in ſacris. 2. Non licet petere ab alio id quod ipſe ſine peccato præſtare nequit; nam hoc eſſet eum inducere ad peccatum. At miniſter non toleratus, non poteſt ſine peccato Sacramenta miniſtrare, ſaltem extra neceſſitatem proximi, cum id ei graviter Eccleſia vetet. Neque etiam licet ab alio accipere id, quod non poteſt ſine peccato dare: nam alias cooperareris ejus peccato; quænam enim major poteſt eſſe cooperatio dationi illicitæ, quam acceptio, ſine qua datio executione caret?

Excepi Baptiſmum in articulo mortis, quia miniſter non toleratus poteſt tunc illum licite miniſtrare in defectum aliorum, ſi nempe conteratur, & faciat quod in ſe eſt, ut à cenſuris abſolvatur: & ſic tunc poteſt ab eo licitè per ſe accipi, ut docet S. Auguſt. l. 6. de Bapt. c. 5.

Reſp. 2. Jure divino naturali non licet petere, nec accipere Sacramentum à miniſtro malo tolerato, quem moraliter conſtat peccaturum miniſtrando, ſi adſit alius probus. Quia 1. ex lege charitatis in Deum & proximum, quilque tenetur impedire peccatum proximi, quantum poteſt ſaltem ſine gravi ſuo incommodo, ſeu damno. Ergo niſi adſit aliqua neceſſitas, tenetur non recipere Sacramentum ab eo qui peccaturus eſt conferendo. 2. Petens, vel accipiens Sacramentum à malo miniſtro in tali caſu, dat ei ſine juſta cauſa occaſionem peccandi, & moraliter cooperatur ejus peccato, cum hoc facilè impedire poſſet. Et quamvis ille paratus eſſet miniſtrare, tamen hic & nunc non peccaret, ſeu hanc malam voluntatem non exequeretur, nec hoc numero ſacrilegium admitteret, te non petente, vel non accipiente.

Reſp. 3. Per ſe loquendo licet petere & accipere Sacramentum à miniſtro tolerato, ſi alius probus deſit, & adſit juſta & gravis cauſa, ſeu aliqua neceſſitas, ut ſi urgeat præceptum confitendi, aut ſumendi Euchariſtiam quindena Paſchali; ſi quis ſit in ſtatu peccati mortalis, nec poſſit, aut ſaltem ſine gravi incommodo adiri alius miniſter. *Prob.* 1. Ex can. ult. 25. quæſt. 8. & cap. *Veſtram*, de cohab. cler. 2. Ex conſtit. Martini V. *Ad evitandum*, in Concilio Conſtantienſi edita, ibi: *Indulgemus quod nemo deinceps à communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque divinis vel extra, prætextu cujuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, à jure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare.* 3. Quia res honeſta licitè peti & accipi poteſt ab eo, qui poteſt hic & nunc eam dignè præſtare, licet prævideatur peccaturus, modò adſit juſta cauſa non impediendi ejus peccatum, ut patet in petente mutuum ab uſurario ob neceſſitatem. Miniſter autem toleratus requiſitus poteſt conteri, & obtinere abſolutionem à cenſura. Qui ſi faciat quod in ſe eſt, ut eam obtineat, nec tamen obtinere poſſit; tunc juxta multos non peccabit, ſi requiſitus & contritus miniſtret Sacramentum habenti jus illud petendi; quia tunc tenetur illud adminiſtrare, vel ex juſtitia, ſi ſit paſtor, vel ex charitate, ſi petens ſit in neceſſitate ſaltem gravi. Si vero malè miniſtret, id ejus malitiæ, non petitioni imputandum eſt; nec charitas obligat ad impediendum cum gravi ſuo damno peccatum proximi, quod ipſemet poteſt facilè vitare.

Dixi, *per ſe loquendo*. Nam extra caſum extremæ, aut ſaltem graviſſimæ neceſſitatis non licet petere nec accipere Sacramentum à miniſtro tolerato, apertè errorem aliquem ab Eccleſia damnatum profitente, vel judicio Eccleſiæ in materia fidei renitente. Nam alioquì crearetur ſcandalum ac periculum perverſionis fidelium, & conciliaretur authoritas errori.

CA-

CAPUT III.

De diſpoſitione neceſſaria in recipiente Sacramentum.

Quæſt. I. Q*Uænam diſpoſitio requiritur in ſubjecto ad valorem Sacramenti?*

Nota 1. Subjectum Sacramenti eſt is, qui illud recipit, & eſt capax ejus effectus recipiendi. Agitur hic de ſolis adultis; nam in infantibus & perpetuò amentibus nihil requiritur, ut patet ex perpetua Traditione, & praxi Eccleſiæ, ſecundùm quam baptizantur infantes. Et verò ſi neceſſarius eſſet aliquis actus propriæ voluntatis, non poſſent ſalvari.

Nota 2. Certum eſt, Baptiſmum ſuſceptum requiri ad valorem aliorum Sacramentorum: tum quia eſt *fundamentum & janua reliquorum* cap. 2. *de cognat. ſpirit. in* 6. & ex Concil. Florentino: *Vitæ ſpiritualis janua eſt, per ipſum membra Chriſti, ac de corpore efficimur Eccleſiæ*. Tum quia Concilium Nicænum I. cap. 19. ſtatuit, ut clerici invalidè baptizati rebaptizentur, & iterum ordinentur. Idem habetur, c. 1. *de Presbyt. non bapt.*

Reſp. 1. In adulto recipiente Sacramentum ad ejus valorem neceſſe eſt, ut non habeat voluntatem contrariam ejus receptioni, excepta Euchariſtia, quæ conſiſtit in re permanente, & ſubſiſtit extra uſum. Conſtat, tum ex ſenſu & praxi Eccleſiæ, tum ex cap. *Majores*, de Bapt. ubi Innocentius III. ait: *Ille verò qui nunquam conſentit, ſed penitùs contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti*. Imò requiritur poſitiva aliqua voluntas recipiendi Sacramentum. *Ita communiter*. Prob. 1. Ex c. 77. *de conſecr.* diſt. 4. Et ex Concil. Carthag. IV. c. 76. & Arauſ. I. c. 12. quæ ad Baptiſmum conferendum ægrotis voluntatem ſuam ſignificare non valentibus, exigunt teſtimonium aliorum, quo conſtet, eos priùs voluiſſe baptizari. 2. Ex praxi Eccleſiæ. 3. Ex Rituali Rom. exigente ad Baptiſmum adulti deſiderium Baptiſmi. Quod etiam à fortiori requiritur in aliis Sacramentis, quæ non ſunt tam neceſſaria quàm Baptiſmus. Ratio eſt inſtitutio Chriſti, qui convenienter voluit, ut nullus adultus, qui rationis uſum habuit, ſanctitatem, vel ejus augmentum acciperet, niſi ipſe conſentiat in ſuam ſanctificationem; ac proinde noluit, ut Sacramenta, quæ ad ſanctitatem dandam, vel augendam inſtituit, adulto ſine ſuo conſenſu valerent. Nam ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. Juſtificatio eſt *ſanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ & donorum*. Hinc S. Thom. 3. part. quæſt. 68. art. 7. ait: *Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum, non eſſet baptizandus*.

Reſp. 2. In recipiente Sacramentum ad ejus valorem ſufficit intentio habitualis, ſeu voluntas illud recipiendi præterita, non retractata, exceptis duobus. *Prob.* 1. Ex Conciliis & Rituali ſupradictis, præcipientibus ut baptizetur moribundus ſenſibus & ratione deſtitutus, modò conſtet de præterita ejus voluntate. 2. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ non reiterat Baptiſmum & Ordines iis, qui illa ſuſceperunt in mortali & in hæreſi, ſed cum ſola voluntate recipiendi, etſi præterita.

Excipe Pœnitentiam, quia actus pœnitentis ſunt ejus materia; & Matrimonium, quia ad valorem contractus requiritur conſenſus ſaltem virtualis.

Quæſt. II. *Quænam diſpoſitio requiritur ad effectum Sacramenti?*

Nota. Effectus communis omnibus Sacramentis duplex eſt. Primus eſt gratia ſanctificans, ſeu habitualis, major vel minor pro diſpoſitione ſubjecti; & confertur eo inſtanti, quo Sacramentum ſumitur. Secundus ſunt gratiæ actuales, quæ intuitu Sacramenti ſuſcepti opportuno tempore conferuntur ad obtinendum finem proprium cujuſque Sacramenti, niſi ſuſcipiens illis ſe poſtea indignum reddat peccatis ſuis, vel obicem ponat: unde vocantur Gratiæ Sacramentales. Præter hos effectus, tria, ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo characterem imprimunt, ideòque iterari nequeunt.

Reſp. 1. Ad characterem recipiendum ſufficit voluntas habitualis recipiendi Sacramentum. Nam hæc ſufficit ad valorem Sacramenti reſpectu recipientis; & diſpoſitio quæ ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficit quoque ad impreſſionem characteris.

Reſp. 2. Ad gratiam ſanctificantem recipiendam in quinque Sacramentis vivorum, præter intentionem habitualem requiritur ſtatus gratiæ; non autem in aliis duobus, quæ mortuorum dicuntur, nempe Baptiſmo & Pœnitentia, in quibus aliæ diſpoſitiones requiruntur. Quia priora inſtituta ſunt ad conferendum augmentum gratiæ ſanctificantis, alia verò ad eam dandam: ac proinde priora per ſe & ex inſtitutione ſua, ſaltem primaria, ſupponunt & exigunt gratiam jam acceptam, ut illam augeant; nam augetur id, quod jam adeſt; alia verò non.

Hinc qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, graviter tenetur ſibi gratiæ ſtatum comparare antequam recipiat Sacramentum vivorum.

 Nam

Digitized by Google

Nam eſt grave ſacrilegium ponere obicem gratiæ; cùm enim Chriſtus inſtituerit Sacramenta, ut eſſent efficacia gratiæ ſigna, qui illa recipit ponendo obicem gratiæ, quantum in ſe eſt, inanem & falſam reddit eorum ſignificationem, & abutitur inſtitutione Chriſti, cui facto ſuo illudit.

Sed an talis tenetur confiteri, quantumvis ſibi perfectè contritus videatur?

Reſp. Id certum eſt de Eucariſtia: de aliis aliqui etiam affirmant, longè plures de jure communi negant. Quia 1. Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 7. docet, ſolum ob Euchariſtiæ perceptionem præcipi confeſſionem, nulla facta mentione aliorum. Et ſeſſ. 24. cap. 1. ſolum hortatur ſponſos, ut ante matrimonium confiteantur. 2. Ex Pontificali Romano: *Adulti debeent prius peccata confiteri, & poſtea confirmari; vel ſaltem peccata, quæ admiſerunt doleant.* Non eſt autem major obligatio in aliis. 3. Rituale Romanum dicit ſolùm de Sacerdote mortalis culpæ ſibi conſcio: *Ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi priùs corde pœniteat: ſed ſi habeat copiam confeſſarii, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.* 4. Quia non reperitur tale præceptum divinum, vel humanum ſaltem commune, in ordine ad alia Sacramenta ſuſcipienda. Tamen confeſſio videtur ex inſtitutione Chriſti præponi debere Extremæ unctioni, cum hæc ſit Pœnitentiæ complementum.

Cæterùm cum Sacramentum Pœnitentiæ majorem certitudinem gratiæ, & meliorem diſpoſitionem conferat, ſufficiens eſt cauſa ſemper confeſſionis præmittendæ; hæcque eſt communis fidelium praxis. *Cum Sacramenta adminiſtramus, aut percipimus, toties confeſſio prætermittenda non eſt*, ait Catech. Rom. p. 2. c. 5. n. 59.

Reſp. 3. Ad gratias actuales Sacramentales, quas nempe Deus ſingulis Sacramentis ad finem cujuſque proprium aſſequendum innexuit, recipiendas, duo requiruntur. 1. Ut eo tempore, quo homo ea auxilia recepturus eſt, ſit in ſtatu gratiæ: nam hic effectus non datur, niſi ut conjunctus gratiæ ſanctificanti; & qui eſt in peccato redditur indignus ſupernaturalibus donis: unde in illo ſtatu nullum habet jus ad talia auxilia. 2. Ut iis non ponatur obex per diſpoſitionem actualem ipſi repugnantem.

Reſp. 4. Preter voluntatem recipiendi Sacramentum, & ſtatum gratiæ, reverentia Sacramento debita exigit devotionem actualem: quæ quantò major erit, tantò uberior fructus percipitur; nam Sacramenta gratiam conferunt ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem, ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 7.

TRACTATUS
DE BAPTISMO

Baptiſmus eſt Sacramentum ad ſpiritualem regenerationem à Chriſto inſtitutum, conſiſtens in ablutione per aquam naturalem, & prolatione horum verborum, aut æquivalentium: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Quæſt. I. *Quænam eſt materia Baptiſmi?*

Reſp. 1. Materia remota eſt aqua vera naturalis, ſeu elementaris. Fide conſtat, 1. Ex Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua &c.* 2. Ex perpetua Traditione & praxi Eccleſiæ. 3. Ex Concil. Later. Florent. & Trident. ſeſſ. 7. can. 2.

Sed obſerva, 1. Sufficit aqua elementaris propriè dicta, quamvis rebus aliis ſit tantulùm permixta, modò uſum communem & æſtimationem aquæ retineat. Hinc valet Baptiſmus in aqua fontana, pluviali, marina, ſive frigida, ſive calida, quamvis ſit turbida, lutulenta, ſulphurata, ferruginea, modò non ſit corrupta. Item aqua reſoluta ex nive, grandine, aut glacie, vel ex panno madido, aut luto expreſſa: quia hæc ſunt aqua naturalis. Imò juxta S. Thom. in lixivio. At non valet in vino lymphato, ſaliva, ſputo, lacrymis, ſudore, aliove ſimili humore: in cerviſia, ptiſana, juſculo, in liquore ex vitibus defluente, aut ex herbis floribuſve expreſſo, vel in aqua roſeacea, ex S. Thoma 3. part. quæſt. 65. art. 4. ad 5. Nam iſta non ſunt aqua propriè dicta & elementaris. Neque valet in glacie, nive, pruina, & ſimilibus nondum reſolutis: nam in hoc ſtatu non ſunt aqua naturalis & uſualis, quæ ſcilicet etiamnum retineat aquæ uſum, & poſſit proximè abluere corpus: alioqui non verificaretur forma: *Ego te baptizo*, hoc eſt, abluo. Idem dic de aqua, cujus tanta ſit permixtio, ut potius cenſeatur corpus mixtum, quam aqua.

2. In articulo mortis, quando haberi non poteſt materia certa, debet adhiberi qualiſcumque dubia, ſub hac conditione, *Si hæc materia ſit ſufficiens*, & ad hoc ſufficit etiam tenuis probabilitas; quia in neceſſitate ſubveniendum eſt ſaluti proximi omni modo meliori quo poteſt. Hinc in extrema neceſſitate, juxta multos, baptizate teneris in aqua ex ſale reſoluto, in cerviſia admodum tenui &c. ita tamen

men

Digitized by Google

men ut ſi ſic baptizatus ſupervixerit, rebaptizari debeat ſub hac conditione, *Si non es baptizatus*.

3. Extra neceſſitatem non licet ſub mortali baptizare niſi in aqua benedicta, quæ in fonte baptiſmali ſervatur, propter præceptum & uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Reſp. 2. Materia proxima eſt ablutio, ſeu applicatio aquæ immediatè, & ſucceſſivè ad corpus baptizandi. Conſtat 1. ex Epheſ. 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. 2. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, & verbis formæ.

Nota. Ablutio non idem eſt, ac expurgatio, ſeu emundatio; nam hæc eſt effectus ablutionis, & poteſt eſſe ſine illa.

Quæſt. II. *Quæ & qualis ablutio requiritur ad valorem Baptiſmi?*

Reſp. 1. Sufficit quælibet ablutio, ſive fiat per infuſionem, ſive per aſperſionem, ſive per immerſionem: nam quælibet eſt vera ablutio. In praxi tamen ſervari debet modus in unaquaque Eccleſia uſitatus.

Reſp. 2. Neceſſe eſt illam corporis partem ablui, & tantam aquæ quantitatem adhiberi, ut ideo corpus dicatur propriè & ſimpliciter ablutum. Ad quod ſufficit, ut caput ſit ablutum, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ Latinæ, quia caput eſt præcipua corporis pars, & ſenſuum ſedes, in qua proinde manifeſtatur principium vitæ animalis.

An etiam ſufficiat ablutio alterius partis notabilis, ut brachii, pectoris &c. controvertitur; & licet communius affirment, tamen hoc non eſt certum. Quare graviter peccaret, qui extra caſum neceſſitatis non ablueret caput; nam exponeret Sacramentum periculo nullitatis. Hinc Rituale Roman. præſcribit, ut ſi infans in neceſſitate baptizetur in alio membro, poſtea rebaptizetur ſub conditione, *Si non es baptizatus*. Multò minùs certum eſt, ſufficere quantulamcumque partem corporis ablui, quod tamen non pauci tenent: unde extra neceſſitatem hoc non licet, & baptiſmus ſic in neceſſitate collatus reiterari debet ſub conditione.

(✠) *Nota*. In lib. VII. de Synodo Diœceſana cap. 5. quæſtionem hanc fuſim pertractat SS. D. N. BENEDICTUS XIV. ubi ſtatuit, Primo, *Certum eſſe, Infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non poſſe, nec ei quidquam prodeſſe, quod nonnulli Hæretici olim ſunt arbitrati, ſi ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum* lib. 6. *contra Julianum* cap. 14. *diſerte tradit Auguſtinus*.

Secundo controverſiam expendit: *an, reſerato materni uteri oſtio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpuſculum, etſi nulla parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, ſaltem per ſiphunculam tingi poſſit*, atque explicatis variis hac de re opinionibus; indicatiſque præcipuis, quibus obnixæ ſunt, argumentis, concludit; *Ultimum hujus controverſiæ judicium, a Sede Apoſtolica eſſe proferendum, ac tutius eſſe, ut Epiſcopus illud expectet, nec quidquam interim ſuis conſtitutionibus inſerat, quo implexæ iſtius quæſtionis deciſionem ſibi arrogaſſe videatur. Ad Parochos verò pertinere obſtetrices inſtruere, ut cum caſus evenerit, in quo Infantem, nulla adhuc ſui parte editum, mox deceſſurum prudenter timeant, illum baptizent ſub conditione, ſub qua pariter erit iterum baptizandus, ſi periculum evadat, & foras prodeat*.

Tertio. De Infante agit, qui aliquam ſui partem ex utero emiſit, ac ſtatuit, eſſe baptizandum, nec iterandum deinde baptiſmum, ſi caput emerſerit; ad alias partes quod attinet, ita habet. *Cum itaque hæc controverſia hactenus indeciſa remaneat, uti ſcite animadvertit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi* ad tit. de Bapt. §. 5., *inquiens*: Utrum ratus ſit Baptiſmus, non in capite, ſed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant, *idcirco cavere debet Epiſcopus, ne in ſua Synodo aliquid, quoad eam, decernat, ſed id ſolum curabit, ut Parochi, cæterique, quorum intereſt, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præſcribitur, ſicuti optime animadvertit citatus Gibertus* in conſultat. Canonic. de Sacramento Baptiſmi, conſult. 22., *ubi Synodos affert, Rituali Romano conformes, ejuſque veſtigiis inhærentes*.)

Reſp. 3. Neceſſe eſt, ut aqua immediatè tangat corpus baptizandi; quia ad veram ablutionem requiritur contactus phyſicus, & immediata aquæ applicatio ad id, quod abluitur. Hinc non ſufficit aquam applicari panniculis, nec utero materno, in quo adhuc detinetur infans, nec ſecundinæ, quæ eſt pellicula, qua ſubinde involuti naſcuntur infantes: nam non eſt pars corporis, ſed ejus involucrum. Imò juxta multos nullus eſt Baptiſmus, ſi ſoli capilli abluantur; quia non ſunt ſtrictè pars corporis, & illorum ablutio non videtur ſufficere, ut propter eam dici poſſit corpus ablutum. Igitur in praxi ſub gravi curandum eſt, ut aqua ad cutem perveniat, & ea aquæ copia adhibenda, ut qui baptizatur, meritò & ſecundùm communem hominum æſtimationem cenſeatur ablutus.

Item ad veram ablutionem requiritur, ut

par-

partes aquæ aplicentur motu ſucceſſivo partibus corporis: nam aqua contenta in vaſe, quamvis illud tangat, non dicitur illud abluere.

Porrò *ſi mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum cautè extrahatur, ac ſi vivus fuerit, baptizetur*. Rituale Romanum.

Quæſt. III. *An ad valorem Baptiſmi requiritur trina infuſio vel immerſio?*

Reſp. Unica ſufficit. Conſtat, 1. Ex c. *De trina*, de conſecr. diſt. 4. Et ex praxi Eccleſiæ, quæ ſæpe unicam adhibuit. 2. Quia unica ſufficit ad veram ablutionem. Cæterum in praxi miniſter tenetur ſervare ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem, & curare ut ſingulæ ablutiones ſingularum SS. Trinitatis perſonarum invocationi reſpondeant, ut Ritualia præſcribunt; item ne forma totaliter perficiatur, antequam perfecta ſit ablutio totalis, ne ſcilicet aliqua pars illius ablutionis reddatur inutilis.

Quæſt. IV. *An dum Baptiſmus ſit per immerſionem, requiritur emerſio ad ejus valorem?*

Reſp. Non pauci affirmant: ſed plures alii negant. Quia ad veram ablutionem requiritur ſolum immediata & ſucceſſiva aquæ ad corpus applicatio, orta ex motu locali, vel aquæ ſupra corpus, ut fit in effuſione & aſperſione; vel corporis ſuper aquam, ut fit in immerſione; ſive poſtea fiat emerſio, ſive non. Hinc inferunt, validum eſſe Baptiſmum infantis, quem quis in flumen aut puteum projicit animo eum baptizandi, & ſimul ſubmergendi; modò formam debitam proferat, antequam infans aquis ſuffocetur: quia tunc adſunt materia, forma, & intentio requiſita ad valorem Baptiſmi.

Porrò certum eſt, non licere infantem ſic projicere, etiamſi aliter baptizari nequeat, & timeatur ſtatim moriturus: quia hoc eſſet directè occidere innocentem: nam hæc immerſio per ſe ac directè eſt occiſiva infantis, ablutionem autem per accidens ex ſola intentione mergentis dirigitur.

Nota. Item qui profert formam, debet abluere; alioqui forma eſſet falſa, ideòque Baptiſmus nullus.

Quæſt. V. *Quænam eſt forma Baptiſmi?*

Reſp. 1. Hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Ita Conc. Florent. & Rituale Romanum addens, hæc verba uno & eodem tempore, quo fit ablutio, eſſe pronuntianda.

Reſp. 2. Ad valorem Baptiſmi exprimi debent ablutio actualis, ſeu ablutio ut actu exercita, & perſona baptizandi, ita ut hæ voces *Baptizo te*, vel æquivalentes, ſint de eſſentia formæ. Conſtat, 1. Ex perpetua Traditione, & praxi Eccleſiæ ita interpretantis verba Chriſti: *Baptizantes eos*. 2. Ex cap. 1. *de Baptiſmo*, ubi Alexander III. ait: *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen. Et non dixerit: ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen, non eſt puer baptizatus*. 3. Ex Concil. Florent. in Decreto pro Armenis. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propoſitionem *Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus. In nomine Patris &c. prætermiſſis illis, Ego te baptizo*.

Reſp. 3. Neceſſariæ quoque ſunt hæ voces, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Conſtat, 1. Ex Matth. cap. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Quæ verba ex ſenſu Eccleſiæ continent formam Baptiſmi. 2. Ex Patribus apud Bell. & alios. 3. Ex c. *Si revera*, de conſec. diſt. 4. Ubi Pelagius Papa jubet, hæreticos ſolummodò in nomine Chriſti baptizatos, iterum baptizari in nomine Trinitatis. Et, c. *In Synodo*, ead. ubi Zacharias Papa aſſerit eum, qui ſine invocatione Trinitatis baptizatus eſt, Sàcramentum regenerationis non habere. Per Trinitatem intelliguntur tres perſonæ diſtinctè invocatæ, ſecundùm uſum Eccleſiæ & præceptum Chriſti, ut etiam ibidem explicatur. 4. Ex Concil Nicæno I. can. 19. jubente Paulianiſtas rebaptizari, quia ſcilicet non baptizabantur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut docet Innocentius I. Epiſt. 2. & ex Concil. Lateran. IV. c. 1. ubi Sacramentum Baptiſmi ſic explicat, nempe, *quod ad Dei invocationem & individuæ Trinitatis. videlicet Patris, & Filii, & Spiritus Sancti conſecratur in aqua*. Item ex Concil. Florent. 5. Quia cum Baptiſmus ſit *fidei Sacramentum*, cap. 4. *de Bapt*. debet in eo conferendo fieri expreſſa mentio Trinitatis, quæ eſt primarium objectum fidei & fundamentum ſalutis.

Hinc non valet Baptiſmus, v. gr. Si dicatur *In nomine Trinitatis, In nomine Dei unius & trini, vel, In nomine trium perſonarum Trinitatis*. Quia requiritur diſtincta expreſſio ſingularum perſonarum, & quidem ſecundum eas rationes, quibus conſtituuntur, & inter ſe diſtinguntur, nempe ſecundum proprietates Perſonales, ſeu relationes Paternitatis, Filiationis, & Spirationis paſſivæ. 2. Si dicatur *In nominibus*, quia non exprimitur eſſentiæ unitas, cujus expreſſio eſt eſſentialis formæ, ut ſemper intellexit Eccleſia. Et verò tam neceſſaria eſt ad ſalutem profeſſio unitatis Dei, quam Trinitatis perſonarum, quæ neceſſario exprimenda ſunt.

Du-

Digitized by Google

Dubiæ autem ſunt hæ formæ, *In virtute*, vel *authoritate*, vel *ſub invocatione Patris &c.* Item *In nomine Patris, in nomine Filii, & in nomine Spiritus Sancti*; & *In nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque*. Imo S. Thom. 3. part. quæſt. 66. art. 5. ad 7. docet, in aliis nominibus quam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non perfici Sacramentum.

Reſp. 4. Non eſt de eſſentiá formæ, ut exprimatur miniſter ſaltem expreſsè. Nam Concil. Flor. approbat hanc Græcorum formam. *Baptizatur talis ſervus Chriſti in nomine &c.* vel *baptizatur manibus meis talis in nomine Patris &c.*

Quæſt. VI. *An Baptiſmus iterari poteſt?*

Reſp. 1. Eſt de fide Baptiſmum validè ſuſceptum nunquam poſſe iterari. 1. Ex Eph. 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma*. 2. Ex Traditione & praxi Eccleſiæ. 3. Ex Symbolo, *Confiteor unum Baptiſma*. 4. Ex Concil. Florent. & ex Concil. Trident. ſeſs. 7. can. 11. Unde Baptiſmi iteratio eſt grave ſacrilegium, tam ex parte dantis, quam recipientis ſcienter, ex cap. 108. & 118. de conſecr. diſt. 4. Quia fit contra inſtitutionem Chriſti, applicando Sacramentum ſubjecto incapaci; & per hoc ſignificatur, Chriſtum eſſe denuò morti ac ſepulturæ obnoxium, ex Hebr. 6. cum per Baptiſmum commoriamur & conſepeliamur Chriſto, Rom. 6.

Reſp. 2. Iterari debet Baptiſmus ſub conditione, dum poſt diligentem inquiſitionem dubitatur an Baptiſmus ſit datus. Conſtat ex S. Leone, in c. 112. & 113. de conſecr. diſt. 4. & aliis canonibus, & ex cap. 2. *de Bapt.* ubi Alexander III. ait: *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis: baptizatus es, non te baptizo; Sed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo &c.* idque ſive dubium ſit poſitivum, quia ſcilicet ſunt rationes in utramque partem probabiles: ſive ſit negativum, quia ſcilicet nulla ſunt indicia ad judicandum hominem eſſe baptizatum, cap. *Parvulos*, de conſecr. diſt. 4. Ratio eſt, quia alias homo probabili periculo damnationis exponeretur, ob carentiam Baptiſmi; & aliunde talis neceſſitas impedit omnem irreverentiam in Sacramentum, quod propter ſalutem hominum inſtitutum eſt.

Idem dic, ſi ſit probabile dubium, an Baptiſmus datus ſit cum ſufficienti materia, vel forma, vel intentione. Nam tunc æquè periclitatur ſalus hominis; & canones qui expreſsè loquuntur de dubio facti, intelligendi etiam ſunt de dubio juris, quod eſt hic æquivalenter dubium facti; qui enim dubitat an Baptiſmus ſit datus cum legitima materia, vel forma, vel intentione, æquivalenter dubitat an ſit verè datus. Unde S. Gregorius lib. 12. epiſt. 31. ait: *Ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indiciis oſtenditur ritè peractum.*

Hinc ſic rebaptizandi ſunt infantes expoſiti, ſi non habeant ſchedulam, aut aliam notam collati Baptiſmi teſtem. Imò juxta multos, & varia Concilia, & Rituale Tullenſe, etiamſi habeant, ſi re diligenter inveſtigata, nihil certi aliunde reperiatur. Quia illa ſchedula, aliave nota ab ignoto, ideoque incertæ fidei authore appoſita non ſufficit ad certitudinem moralem, quam tamen requirunt canones ad non rebaptizandum. Hinc Concil. Carthag. V. c. *Placuit* diſt. 4. de conſecr. ait: *Placuit de infantibus quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos.* Et verò charitas obligat ad ſuppeditandum proximo medium ſalutis neceſſarium, niſi conſtet jam adhibitum fuiſſe; alioqui ejus ſalus æterna morali periculo committeretur.

Dixi, *ſub conditione*, ut vitetur periculum irreverentiæ, & reiterationis Baptiſmi verè ſuſcepti.

(✠) *Nota.* De forma Baptiſmatis, alteriuſve Sacramenti characterem imprimentis, ex profeſſo agitur in laudato Opere de Synodo lib. 7. cap. 6., ubi cum plura ſcitu digna, & quæ in vulgaribus Theologis plerumque deſiderantur, explicata ſint, omnia excerpſimus, ac Authoris quæſtioni addidimus. Hanc formulam, inquit, *a Scholaſticis eſſe adinventam, & in Eccleſiam invectam, plerique viri eruditi exiſtimarunt; ſed eos toto cælo aberraſſe, ait Martene* de antiquis Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1 cap. 1. art. 16. num. 10. *Siquidem longe ante Scholaſticos, S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus, in ſuis ſtatutis, circa annum 745. conditis, & tom. 9. Spicilegii, a Luca Dacherio editis,* cap. 28. *hæc habet.* Si de aliqibus dubium ſit, utrum ſint baptizati, abſque ullo ſcrupulo baptizentur; his tamen verbis præmiſſis: Non te rebaptizo, ſed ſi nondum es baptizatus, Ego te baptizo; *Idemque, ac totidem fere verbis ſtatutum legimus* Capitular. lib. 6. cap. 184. *apud Balutium* tom. 1. pag. 654., *e quibus idem decretum excerpſit, ac ſuæ canonum collectioni*, ſub tit. 11. cap. 27. *inſeruit Iſaac Epiſcopus Lingonenſis, apud Harduinum* collect. Concil. tom. 5. col. 447. *Licet porro, ante ſæculum VIII., prædictæ conditionatæ formulæ expreſſam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus,* quem-

quemadmodum, præter laudatum Martene, obſervarunt Juvenin. de Sacram. diſſert. 1. q. 3. cap. 5. *art.* 1., *& Tournely* prælect. tom. 6. de Sacram. in genere quæſt. 1. art. 6. edit. Venet. pag. 38. & 39., *non recte tamen inde intulit Natalis Alexander* hiſt. Eccleſ. ſæc. IV. cap. 4. art. 12., *illam non fuiſſe in uſu; quinimmo ex antiqua, & conſtanti Eccleſiæ praxi oppoſitum colligi putamus, quod hac ratiocinatione oſtendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum eſſe Baptiſma, juxta illud Apoſtoli* ad Epheſ. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma, *quod propterea ſemel rite collatum, ſine gravi piaculo, iterari poſſe, ſemper Eccleſia negavit, uti conſtat ex* can. 47. Apoſtolor., *juxta verſionem Dionyſii*, *&* can. 3. *Concilii Valentini an.* 374. *&* can. 38. *Concilii Carthaginienſis III. anni* 397., *quibus in locis temere rebaptizantes gravibus ſubduntur pœnis, & Eccleſiaſtica communione privantur. At eadem Eccleſia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an eſſent in Chriſto regenerati, incunctanter baptizandos, præcepit, quod innumeris teſtimoniis comprobatur: ſæculo III. diſputatum fuit de Baptiſmo Clinicorum, num ſcilicet validum eſſet Baptiſma, per aſperſionem datum ægrotis, in lecto decumbentibus: conſulitur Cyprianus: reſpondet Sanctus Doctor* epiſt. 76. ad Magnum, *validum quidem ſibi illud videri; iis autem, qui dubitabant auctorem ſe eſſe, ut illud iterum conferrent:* Si aliquis exiſtimat (*ait Cyprianus*) eos nihil conſequutos, eo quod aqua ſalutari tantum perfuſi ſunt, ſed inanes, & vacui ſunt, non decipiantur, ut, ſi incommodum languoris evaſerint, & convaluerint, baptizentur. *Sæculo* V. *a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginenſis VI. anni* 401. *quid agendum foret, de pueris, quos an baptizati eſſent, nemo certo ſciret; ad quod reſponderunt Patres* can. 6. (collect. Hard. tom. 1. col. 987.) Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui, eos baptizatos eſſe, ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondere, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari; *eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni* 401., *& alia Synodus Carthaginienſis ſub Bonifacio Epiſcopo anno* 525. *Idem ad Ruſticum Narbonenſem, atque iterum ad Neonem Epiſcopum Ravennatem reſcripſit Leo Magnus; ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta alluſit Gregorius II., cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Epiſcopo*, epiſt. 2. num. 9. (tom. 3. collect. Hard. col. 1859.) *reſpondit:* De parvulis, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogaſti: hos ut baptizare debeas, ſecundum Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio expoſcit. *Jam vero cum ex his, aliiſque ſimilibus teſtimoniis a laudato Martene prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipſi Eccleſiæ coævum uſum fuiſſe, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num, per regenerationis lavacrum, ab originali culpa eſſent expiati, ne dicamus Eccleſiam in eumdem incidiſſe Rebaptizantium errorem, quem toties deteſtata erat, & damnaverat, neceſſe eſt exiſtimare, non aliter in ea dubietate Baptiſmum conferri voluiſſe, quam ſub tacita, & mente concepta conditione:* Si nondum es legitime baptizatus. *Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cæpit ſæculo* VIII. *in ipſa Baptiſmi forma exprimi, & pronunciari; quam quidem diſciplinam multis jam in locis receptam, Alexander III., ſæculo* XII., *non ſolum approbavit, ſed ubique ſervandam edixit* in cap. 2. de Baptiſmo, *inquiens:* De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmiſſis. Si baptizatus es, non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.: *eamdem ſanctionem confirmavit Joannes XXII., apud Odoricum Rainaldum* ad an. 1333. num. 42.

2. *Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem, periculum evitetur rebaptizandi, qui jam ſemel fuerit legitime baptizatus, eſt illa paſſim, & temere adhibenda, ſed tunc ſolum ea uti licebit, cum prudens, & probabilis ſubeſt dubitatio, an quis fuerit baptizatus, nec diligenti præmiſſa indagatione, potuit rei veritas innoteſcere, quemadmodum ſcite perpendit Sotus* in 4. diſt. 3. quæſt. unic. art. 9. §. Circa hanc ſolutionem, *ubi a ſacrilegio non excuſat, neque ab irregularitate abſolvit Sacerdotem ſub conditione rebaptizantem, quem, ſcit, domi baptizatum, & nihil eſt, quod collatum ei Baptiſma rationabiliter ſuſpectum reddat. Quare minime ſectanda ſunt exempla, quæ congeſſerunt Gobat* tom. 1. tract. 2. ſect. 3., *& Marin.* Theolo. tom. 3. tract. 19. diſput. 1. ſect. 8. num. 140. *ubi plures ſub conditione baptizatos narrant, qui, ob merum ſcrupulum, non tam dubitabant, quam imprudenter ſuſpicabantur, ſe non eſſe rite baptizatos, quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob conſequutos, ſeu potius apprehenſos effectus, quietis conſcientiarum, iidem Auctores videntur approbare; ſed potius aures præbendæ ſunt*

Eſtio

ſtio in 4. diſt.4. §. 15. *hæc ad rem adnotanti:* Sciendum eſt non quamcumque levem in contrarium ſuſpicionem, vel ſcrupulum debere ſufficere ad hoc, ut ſub conditione quis hoc pacto baptizetur, ſed requiri dubitationem probabilem: Ea autem probabilis dubitatio eſt, quæ facta etiam diligenti indagine, diſcuti non poteſt, itaut nec moralis certitudo facti haberi queat; *Immo verius obtemperandum eſt Catechiſmo Romano* part.2. de Sacram.Baptiſm. num.57. *ubi de forma conditionata ait:* Ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter diſcuſſa, dubium relinquitur, an Baptiſmum ſuſceperint, aliter vero numquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.

3. *Quæ hucuſque diximus, copioſius adhuc, & clarius a Nobis expoſita, pluribuſque Sacræ Congregationis Concilii reſponſis confirmata fuere* in noſtra Notific. 84., *ubi non ſolum ex ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia oſtendimus, non eſſe Baptiſmum, ne ſub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi, de prioris Baptiſmi validitate, ſed etiam ab irregularitate iterantibus Baptiſma inflicta ab Alexandro III.* in cap. Ex literarum, de Apoſtatis, & iterantibus Baptiſma, *non eximi probavimus, qui, ob ſolum apprehenſum priorem Baptiſmi vitium, nullaque præmiſſa veritatis indagatione, illud denuo ſub conditione conferunt, quibus certo ſciunt, jam ſemel antea fuiſſe collatum. Etenim quamquam plures Doctores illiuſmodi, ſub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate abſolvant, eo quod, per adjectam conditionem, ſatis conſultum exiſtiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod conficiendum, non aliter fertur intentio Miniſtri, niſi ſi rite confectum non fuerit aliud, antea adminiſtratum; hæc tamen ſententia rejicitur a Catechiſmo Romano* cit. loc., *ubi reprobantur aſſerentes*, nullum ſcelus admitti, ſi quemvis ſine delectu, cum adjunctione illa (*videlicet conditionis*) baptizent; *eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus inſtructionibus, inter Acta Eccleſiæ Mediolanenſis* pag.497. *hæc de forma conditionata habentur:* Qua forma utitur, cum infans, aliuſve, qui Baptiſmo offertur, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum eſſe, ut de expoſitis inventiſque parvulis dubitari, atque ignorari ſæpenumero ſolet. Quod ſi, re accurate inveſtigata, exploratum habuerit, illum, forma ſervata, baptizatum eſſe, caveat omnino, ne hanc ſub conditione baptizanti formam adhibeat, cum ſacrilegium committat, ſi contrafecerit, & illud impedimentum contrahat, quod ſacri Canones Irregularitatem vocant.

4. *In alia itidem noſtra* Notific. 8., *hanc eamdem materiam tractantes diximus, cum Cardinali Albitio* de inconſtantia in Fide c.33. a num.14. uſque ad 16., *improbandas eſſe Synodos, in quibus generatim, atque indiſtincte, iterum ſub conditione, in Eccleſia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere ab obſtetricibus domi baptizati. De hiſce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzman* in ſua Theologia morali to.2.tract.2. cap.2. art.2., *qui, licet eorumdem Auctores, hoc nomine excuſet, quod ſcilicet dubium illis viſum fuerit Baptima ab obſtetrice collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos loquutos, cum debuerint potius rerum circumſtantias diſtinguere, eaſque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptiſmi, quem propterea tunc oporteat ſub conditione iterari. Enimvero ſi obſtetrices de Sacramenti materia, forma, & neceſſaria in Miniſtro intentione, ſint legitime edoctæ, ſicuti Nos* in cit. Notific. 8. *eas, per Parochos, ſolerter edoceri juſſimus, priuſquam ad obſtetricum officium exercendum admittantur, eæque in ſpeciali eventu, quo Baptiſma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia rite a ſe adhibita, teſtentur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum, requiruntur, nulla ſane ſubeſt probabilis ratio, cur Baptiſmus debeat, aut licite poſſit, ſub conditione repeti. Scimus utique in aliis Synodis relatis a Giberto*, cit. tom. 2. conſult. Canonicar. conſult. 36. *cautum reperiri, ne plena fides habeatur ſolius obſtetricis teſtimonio, niſi comprobetur aſſertione aliorum, qui Baptiſmo præſentes fuerint; Verum, quanquam, ex plurium atteſtatione, major profecto hauriatur rei geſtæ certitudo, attamen ſacri Canones ſufficienter probatam habent collationem Baptiſmatis, per unicum teſtem, præcipue ſi is teſtificetur de facto proprio, hoc eſt ſi affirmet illud fuiſſe a ſe legitime adminiſtratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quo illius teſtimonio fidem detrahat, uti diſerte decernitur* in canon. 110., & 112. de conſecrat. diſt.4., *&* cap. Nuper de teſtibus, *ubi Interpretes omnes.*

5. *Aliud eſt, cum collati Baptiſmi teſtimonium præbetur a perſona incerta: Etenim cum, juxta reſcriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconſulem Macedoniæ, relatum a Calliſtrato in l. Teſtium 3. ff.*

de *Teſtib.* Teſtibus non Teſtimoniis ſit credendum, *non debemus rem adeo gravem committere fidei perſonæ ignotæ, cujus qualitates, uti Calliſtratus* in cit. leg. *faciendum monet, explorare non poſſumus. Quare Sacra Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi eſſent infantes, vulgo* expoſiti, *ad hoſpitale S. Spiritus in Saxia de Urbe, delati, etiam ſi habeant collo appenſam ſchedulam, atteſtantem, eos fuiſſe Baptiſmate ablutos, die 15. Januarii 1724 reſpondit, eſſe denuo baptizandos, ſub conditione, niſi certa habeatur notitia perſonæ, a quo ſchedula ſit exarata, aut aliunde indubitatum deſumatur indicium Baptiſmatis, rite eidem collati.* quod *Nos* in cit. noſtra Notific. 8. *animadvertimus, & videre eſt* in Theſaur. Reſolut. tom. 2. pag. 412, & tom. 3. pag. 2.

6 *In eadem ſententia fuerant Patres Concilii Provincialis Toloſani, habiti a Cardinali Franciſco de Jojoſa anno 1590., in cujus p. 2. decernitur:* Cum projectis, expoſitiſque puerulis, licet affixa reperiatur ſchedula, quæ eos baptizatos eſſe teſtetur, in id tamen, an vere factum ſit, Parochi diligenter inquirent: ſi certi nihil compererint in ſcripto chartulæ nomine, eos ſub conditione baptizabunt (to. 10. collect. Hard. col. 1798. (*Cumque minorem fidem eclloti Baptiſmatis, quam ſchedula incerti Auctoris faciant alia ſigna expoſito infanti appenſa, puta ſal, ideo rectiſſime a Richardo Poor, Epiſcopo Sarum, cautum legitur:* Si vero pueros cum ſale, vel ſine ſale expoſitos contingat inveniri, baptizentur, *ſub conditione tamen, ut ſtatim ibidem explicatur* tom. 2. Concil. Britan. Henric. Spelman. pag. 143.

7. *Itaque ſi Epiſcopus in ſua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, ſed quandoque etiam neceſſarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enarravimus, atque ad eorum normam congruam formet inſtructionem, ad quam Parochi, in illa adhibenda, ſe debeant conformare. Quod ſi diœceſi præſit, in qua ſæpe contingat, baptizatos ab Hæreticis, ejurata hæreſi, quo erant imbuti, in Catholicæ Eccleſiæ gremium ſeſe recipere; & dubitetur, uti alicubi dubitatum ſcimus, an ii iterum ſint, ſub conditione, baptizandi, antequam, in re admodum ſane gravi & ardua, quidquam decernat, diligenter inveſtiget, oportet, num in illa Hæreticorum ſecta, de quo agitur, aliquid innovatum fuerit, circa Baptiſmi materiam, & formam a Chriſto Domino inſtitutas; Si enim utramque ab ejuſdem ſectæ Pſeudo-Miniſtris rite adhiberi deprehenderit, non poteſt permittere, ut Baptiſmus ullo pacto iteretur, quin veniat in ſuſpicionem erroris Rebaptizantium, a S. Stephano I., atque uti affirmat Auguſtinus* (lib. 2. cap. 8. de Baptiſmo contra Donatiſtas) *a Concilio plenario proſcripti, ſive ejuſmodi Concilium fuerit Arelatenſe I., ſive magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi; ſi autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronunciari, ſine expreſſa Invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, ſive, alia ratione, ab illa diverſam, quam Chriſtus inſtituit, Baptiſmum abſolute renovari jubeat: Ob non adhibitam quippe legitimam formam* can. 8. *Concilii Laodiceni* (tom. 1. collect. Hard. col. 781.) *rebaptizandos decrevit Hæreticos Montaniſtos; & Gregorius Magnus* lib. 11. indict. 4. epiſt. 67. (tom. 2. oper. col. 1167.) *ſcribens ad Epiſcopos Hiberos, univerſim ſtatuit:* Hi vero Hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur ... cum ad ſanctam Eccleſiam veniunt, baptizentur, quia Baptiſmum non fuit, quod in errore poſiti in Sanctæ Trinitatis nomine minime ſuſceperunt. *Hæc ſapienter reſpexit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi, ad* tit. de Baptiſmo, *cum ait:* Baptizati ab iis Hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo abſolute baptizari debent; *Quod ſi denique diligenti præmiſſa perquiſitione, rei veritatem certo aſſequi nequiverit, & dubia ſibi atque incerta remaneat validitas Baptiſmatis, ab Hæretico Miniſtro ſuſcepti, illud utique erit ſub conditione repetendum, quod* in cit. noſtra Notific. 84. *declaratum diximus a Sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata,* An, & in quibus caſibus baptizati ab Hæreticis debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad Fidem Catholicam convertantur. *Die 27. Martii 1683. reſpondit, non eſſe rebaptizandos,* niſi adſit dubium probabile invaliditatis Baptiſmi.

8. *Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechlinienſis anni 1607. incertum ſaltem, & dubium viſum eſt Baptiſma collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronuntiaret, ac propterea juſte illud iterandum decrevere* tit. 3. cap. 6.: Et quia frequens experientia docet, modernos Hæreticos ſæpe contra receptam Eccleſiæ conſuetudinem, & antiquiſſimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipſam pronunciante: ab Hæreticis (qui non ſunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præſto eſt) baptizati ſimiliter ſub

con-

conditione baptizentur (collect. Hard. tom. 10. col. 1943.), *cujus quidem Concilii ſanctionem tuto ſectari poſſunt, & debent aliorum Eccleſiarum Præſules, a quibus ſint Eccleſiæ reconciliandi Hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum baptiſmi ritum plerumque adhiberi non ex incerto rumore, ſed ex fide dignis teſtimoniis acceperint, atque ideo merito ſuſpicentur, eodem modo fuiſſe etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod eam ob cauſam, cum Hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius* in 3. part. q. 66. art. 9., *Cardinalis de Lugo* in reſponſ. moral. libr. 1. dub. 2. num. 3., *Gobat* tract. 2. num. 392., *Laurentius Neeſſen* tract. 2. de Baptiſmo dub. 5., *Ludovicus Michon* in caſibus de Sacram. caſ. 8., *& Lacroix* lib. 6. part. 1. num. 322.

9. *Caveat tamen Epiſcopus, ne incertam & dubiam pronuntiet Baptiſmi validitatem, hoc tantum nomine, quod hæreticus Miniſter, a quo fuit collatus, cum non credat, per regenerationis lavacrum, deleri peccata, illud non contulerit in remiſſionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Chriſto Domino eſt inſtitutum: Siquidem cum in Galliis diſputatum olim fuerit, an, ob prædictam rationem, rebaptizandi eſſent baptizati a Calviniſtis, S. Pius V., ad quem controverſia delata eſt, minime rebaptizandos definivit: Sacramenti enim validitati non officit privatus Miniſtri error, cui prævalet generalis ejuſdem Miniſtri intentio, faciendi, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod fit in vera Chriſti Eccleſia, quemadmodum teſtantur Acta Concilii Ebroicenſis anni 1576., ubi hæc ad rem adnotantur:* Ante deciſionem Apoſtolicæ Sedis Romanæ, licuit fortaſſe cuique in ſuo ſenſu abundare. Verum quoniam poſt habitam de hac difficultate diſputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum eſſe Baptiſma, quo uterentur Calviniſtæ, adhibentes formam, & materiam a Chriſto inſtitutam, cum intentione generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit, licet errarent in particulari interpretatione, & ſingulari intentione, ut alii fere omnes Hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptiſmalis, vel circa aliquem ejus effectum: ob id baptizatos ab ipſis Calviniſtis, non iterum tingendos ſub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto a Divinis, ne allatos ad ſe pueros, jam baptizatos a Calviniſtis, audeant iterum tingere ſub illa conditione. *Alia ſimilia Synodorum ſtatuta legi poſſunt apud Grancolas* in antiquo Sacramentario Eccleſiæ part. 2. pag. 153. & ſeqq.)

Quæſt. VII. *An & quomodo Baptiſmus eſt neceſſarius?*

Reſp. 1. Baptiſmus in re, vel in voto neceſſarius eſt omnibus neceſſitate medii ad ſalutem, ex Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* ex Traditione, ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 4. & ſeſſ. 7. can. 5. Infantibus verò extra martyrium neceſſarium eſt in re, cum ſint incapaces voti, ſeu deſiderii Baptiſmi in actu charitatis perfectæ contenti.

Porrò illud eſt neceſſarium in re, quod ſecundum ſe neceſſario & abſolutè adhiberi debet, ita ut nihil ſit, quod ejus vicem ſuppleat. Illud eſt neceſſarium ſaltem in voto, quod neceſſariò debet adhiberi vel ſecundùm ſe, vel in ejus defectum, ſecundum aliquid ejus vicem tenens propter ſuam eminentiam, & ejus votum vel explicitum, vel implicitum continens.

Reſp. 2. Adulti ſufficienter inſtructi tenentur jure divino ſuſcipere Baptiſmum, ſtatim atque moraliter poſſunt cum debitis diſpoſitionibus; ita ut non diu differant. Tum quia quiſque tenetur ex charitate adhibere media ad ſalutem neceſſaria; tum quia quiſque tenetur ex præcepto Chriſti ingredi Eccleſiam per Baptiſmum, qui eſt ejus janua, & fidem ſuam profiteri. Quæ præcepta per ſe obligant ad non diu differendam eorum obſervationem.

Reſp. 3. Parentes tenentur graviter Baptiſmum liberis ſuis procurare brevi poſt eorum nativitatem tempore, ita ut mortaliter peccent, ſi diutius id differant. Quia conſuetudo univerſalis Eccleſiæ baptizandi parvulos brevi poſt eorum nativitatem tempore habet vim legis graviter obligantis ob materiæ gravitatem Et ex decretis particularium Eccleſiarum ad id tenentur intra triduum, vel quatriduum, prout ab Eccleſia propria præſcribitur. Et verò in teneris infantibus ſemper eſt aliquod ſubitæ mortis periculum.

Quæſt. VIII. *Quinam eſt miniſter idoneus Baptiſmi?*

Reſp. 2 Quilibet homo viator ratione utens poteſt in quovis caſu validè baptizare. Conſtat ex Concil. Trid. gener. Later. IV. cap. *Firmiter*, definiente, *Baptiſmum tam parvulis, quam adultis in forma Eccleſiæ à quocumque ritè collatum proficere ad ſalutem.* Et ex Traditione & praxi Eccleſiæ, numquam rebaptizantis à quovis ritè baptizatum. Nemo tamen poteſt ſe ipſum baptizare, cap. 4. *de Bapt.* Nam requiritur diſtinctio inter generantem & genitum ſpiritualiter; & Chriſtus Miniſtrum & ſubjectum baptiſmi apertè diſtinguit his verbis, Matth. ult. *Docete omnes gentes baptizantes eos &c.*

Reſp. 5. Solus Sacerdos ſive ſit Epiſcopus,

 ſive

ſive Preſbyter, eſt ordinarius Baptiſmi miniſter: Diaconus verò tantum extraordinarius. *Prob.* ex Concil. Flor. in Decreto de Sacram. ibi: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In caſu autem neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, vel mulier, imo etiam paganus, & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſervet Eccleſiæ, & facere intendat quod facit Eccleſia.*

Quare extra neceſſitatem ſub mortali baptizare non licet, niſi ſoli Sacerdoti; & quidem juxta omnes, paſtori, vel ejus delegato; quia poteſtas & jus admittendi ad Eccleſiam pertinent ad paſtorem, qui præſt illi Eccleſiæ particulari, cui baptizatus aggregatur. Homo autem per Baptiſmum recipitur in Eccleſiam, & fit ejus membrum. At mortale eſt, jus alienum propria authoritate uſurpare in re gravi, præſertim contra debitam gubernationem, ordinem. & uſum Eccleſiæ.

Reſp. 3. In caſu neceſſitatis quilibet tenetur baptizare: nam quiſque tenetur lege charitatis ſubvenire proximo neceſſitatem patienti, niſi alius adſit qui poſſit & velit ſubvenire. Tunc tamen ſi plures adſint, præferri debet Diacono Sacerdos, ille Subdiacono, hic inferioribus clericis, clericus laico, vir fœminæ, fidelis infideli, non excommunicatus excommunicato: nam reverentia Sacramento debita exigit, ut digniores præferantur, per ſe loquendo. Quare mortale eſt, ſi ſine cauſa juſta non præferatur Sacerdos non Sacerdoti, fidelis non baptizato, non excommunicatus excommunicato, Diaconus non Diacono: nam tunc fit gravis irreverentia in Sacramentum. Inverſio autem ordinis quoad alios, juxta multos eſt ſolum venialis, quia irreverentia non cenſetur gravis.

Dixi, *per ſe loquendo*: quia per accidens poteſt hic ordo inverti, nam ex Rituali Romano mulier præferri debet viro, vel ratione majoris peritiæ ad baptizandum, vel ratione honeſtatis ac pudoris, ut ſi infans ob periculum vitæ imminens ſit baptizandus, antequam totaliter ex utero prodierit. *Quapropter curare debet parochus, ut fideles præſertim obſtetrices, rectum baptizandi ritum probè teneant & ſervent*, ait Rituale Rom. Et hæ ad id graviter tenentur ex charitate & officio, ideoque ex juſtitia propter pericula ſæpe contingentia in partu. Porrò pater & mater prohibentur propriam prolem baptizare, niſi in articulo mortis, & deficiente alio.

Nota. Mortale eſt extra neceſſitatem baptizare ſine ſolemnitate & extra Eccleſiam, præter filium regis aut principis, *Clement. de Bapt.* Quia Eccleſia ob honorem ſacramenti, ſolemnitates graviter præcipit.

Quæſt. IX. *An unus miniſter poteſt ſimul plures baptizare?*

Reſp. In caſu urgentis neceſſitatis poteſt, nam hoc non repugnat inſtitutioni Chriſti, neque per hoc mutatur ſubſtantialiter forma Eccleſiæ, dicendo ſcilicet; *Ego vos Baptizo &c.* quia plurale non eſt niſi ſingulare geminatum.

Quæſt. X. *An idem poteſt à pluribus baptizari?*

Reſp. Neg. Nam hoc eſt contra uſum Eccleſiæ, imò & contra inſtitutionem Chriſti, qui ſicut unus eſt, ita voluit, unum eſſe in unoquoque baptizando miniſtrum. Unde non valeret baptiſmus, ſi plures dicerent: *Nos te baptizamus in nomine Patris &c.* Ita S. Th. 3. part. quæſt. 67. art. 6.

Quæſt. XI. *Quid dicendum de Patrinis?*

Reſp. 1. Ex perpetua Eccleſiæ conſuetudine vim legis habente, & manante ex Apoſtolica Traditione, debet ſub mortali adhiberi in Baptiſmo ſolemni ſuſceptor, ſeu patrinus, vel ſuſceptrix, ſeu matrina. Unus autem tantum ſive vir, ſive mulier, vel ad ſummum unus & una adhibeantur, ex decreto Concil. Trid. ſeſs. 24. cap. 2.

Reſp. 2. Patrini officium eſt, 1. Offerre baptizandum baptizanti. 2. Reſpondere pro baptizando, ſi is per ſe nequeat. 3. Tenere illum dum baptizatur. 4. Levare de fonte. 5. Eum ſuſcipere de manu baptizantis. 6. Tenetur ſub mortali tum ob ſolemnem ſuam ſponſionem in ſuſcipiendo hoc officio, tum ex præcepto Eccleſiæ curare, ut baptizatus in rebus fidei, & doctrina Chriſtiana rectè erudiatur, & chriſtiane vivat, ſi alii id non præſtent, ex cap. *Vos ante*, de conſecr. diſt. 4. Ex variis Conciliis, & Catechiſmo, & Rituali Romano. Et ab hac cura paterna, quam debet illius gerere, dicitur patrinus, quia cenſetur quaſi ſpiritualis pater ſuſcepti. Et ideo inducta eſt cognatio ſpiritualis. Hinc S. Thom. 3. part. quæſt. 67. art. 8. ait: *Unuſquiſque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Dictum eſt autem, quod ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium pedagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo, ſi neceſſitas immineret; ſicut eo tempore & loco in quo baptizati inter infideles nutriuntur. Sed ubi nutriuntur inter catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari, præſumendo quod à ſuis parentibus diligenter inſtruantur. Si tamen quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum modum, ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere?*

Digitized by Google

Reſp. 3. Ab officio patrini excluduntur carentes rationis uſu, non baptizati, hæretici, publicè criminoſi aut infames, vel excommunicati, & ignorantes fidei rudimenta. Quia hi non ſunt idonei ad curam gerendam baptizati circa fidem ac mores. Item monachi & abbates, cap. 103. *de conſecrat.* diſt.4. & generatim religioſi omnes, & ſanctimoniales, ex Rituali Romano.

Graviter etiam prohibentur parentes propriam prolem ſuſcipere, niſi in neceſſitate, c. 1. & 4. cauſ.30. q.1. Nam alius debet eſſe pater carnalis, alius ſpiritualis. Et quia baptizans contrahit ſpiritualem cognationem cum parentibus baptizati, quæ uſum matrimonii impediret. Quæ tamen non contrahitur, ſi id fiat in caſu neceſſitatis.

Quæſt. XII. *An poteſt baptizari infans nondum natus, vel monſtrum?*

Reſp. 1. Infans in utero materno ita concluſus, ut aqua immediatè perfundi nequeat, non eſt capax Baptiſmi, quia non poteſt verè ablui. Nec ſufficit, ſi corpus matris abluatur; quia infans eſt perſona diſtincta à matre, ac proinde ea abluta non poteſt cenſeri verè ablutus. Quod ſi per fiſtulam, aut alio artificio poſſit aqua ad illum pertingere, juxta varios validè baptizari poteſt; quia talis infans eſt homo viator, cui debitè applicari poteſt materia & forma; tamen Rituale Rom. dicit generatim: *Nemo in utero matris clauſus baptizari debet.*

Reſp. 2. Si infans nondum perfectè natus caput emiſerit, & periculum mortis immineat baptizetur in capite; nec poſtea ſi vivus evaſerit, erit rebaptizandus. At ſi aliud membrum emiſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum impendeat, baptizetur; & tunc ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus: *Si non es baptizatus, Ego te baptizo, in nomine Patris &c.* ita Rituale Romanum.

Reſp. 5. Si monſtrum habeat plura capita, & plura pectora, tunc totidem ſunt animæ, & homines diſtincti: unde ſinguli ſeorſum ſunt baptizandi. Si non eſt certum in monſtro eſſe duas perſonas, ut quia duo capita, & duo pectora non habet bene diſtincta, tunc debet primum unus abſolutè baptizari, & poſtea alter ſub hac conditione. *Si non es baptizatus, Ego te baptizo &c.* Si verò dubium ſit, an homo ſit, an brutum, baptizetur ſub conditione: *Si tu es homo, Ego te &c.* Monſtrum autem, quod humanam ſpeciem nullatenus præſefert, non debet baptizari. Rituale Romanum.

Quæſt. XIII. *An infidelium filii baptizari poſſunt, invitis parentibus?*

Reſp. 1. Validè baptizari poſſe conſtat, cum independenter à conſenſu parentum adeſſe poſſint omnia ad valorem baptiſmi requiſita, nimirum materia, forma, & debita intentio miniſtri. Non enim ſcriptum eſt: *Niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate; ſed, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*, ait S. Auguſtin. epiſt. 23.

Reſp. 2. Filii hæreticorum, & apoſtatarum poſſunt licitè baptizari invitis parentibus. Quia parentes per Baptiſmum ſunt Eccleſiæ ſubditi, ideoque cogi poſſunt ad ſervandas ejus leges, inter quas eſt lex deferendi in Eccleſiam liberos baptizandos. Ergo iis poſſunt ſubtrahi, ut baptizentur, & rebus fidei, cum adoleverint, inſtruantur. Non eſſent tamen ſubtrahendi, ſi ideò religio periclitaretur, dum parentes ſubjecti ſunt principibus infidelibus; nam debet permitti minus malum, ut vitetur majus.

Reſp. 3. Infantes mancipiorum poſſunt & debent ipſis invitis baptizari, ſi eorum domini chriſtiani ſint. Quia tales infantes ſunt illorum, ſicut ipſi parentes: unde domini habent jus illos ſubtrahendi parentibus, & de iis tamquam de ſuis pro arbitrio diſponendi; ac proinde poſſunt curare eos baptizari, & in fide erudiri ac educari, atque ad id ſaltem ex charitate tenentur.

Reſp. 4. Extra certum mortis periculum, non licet baptizare infantes infidelium invitis parentibus, qui principibus infidelibus ſubjecti ſunt. Quia vel infans ſubtraheretur parentibus; & tunc fieret illis injuria, cum parentes habeant jus naturale retinendi apud ſe, & educandi liberos nondum rationis compotes, nec propriam voluntatem habentes. Vel illis relinquetur, & tunc Baptiſmus manifeſto periculo prophanationis, & baptizatus periculo apoſtaſiæ exponetur; cum conſtat eum in infidelitate educandum.

Si tamen vel ſola mater eſſe chriſtiana, infans invito patre infideli, ſubjecto Principi Chriſtiano licitè baptizaretur, ex Conc. Tolet. IV. cap. 63. Nam ipſa habet jus inſtituendæ prolis; & præferenda eſt voluntas juſta injuſtæ in favorem prolis.

Idem quod ſupra dicunt Theologi cum S. Thoma contra Scotiſtas, etiamſi parentes infideles ſubjecti ſint civiliter chriſtiano principi. Quia 1. ratio allata hic etiam valet: nam hæc ſubjectio non adimit parentibus jus educandi & retinendi apud ſe liberos ſuos. 2. Poteſtas ſæcularis non ſe extendit ad ſupernaturalia, qualis eſt ſuſceptio Baptiſmi. Eccleſia verò nullam habet juriſdictionem in non baptizatos. Quare non poteſt principibus ullam poteſtatem concedere in non baptizatos, ſicut

poteſt

poteſt concedere in baptizatos. 2. Ex uſu conſtanti Eccleſiæ, quæ numquam egit apud Principes etiam religioſiſſimos, ut cogerent infideles ſibi ſubjectos ad Baptiſmum ſuſcipiendum, aut curarent omnes infantes ſubditos baptizari, ut notat S. Thomas.

Dixi *infantes*: Nam baptizandi ſunt pueri rationis compotes, qui hoc petunt, cum ſint ſui juris in negotio ſalutis. Sed tunc debent egredi è domo paterna, ſi aliter chriſtiane vivere nequeant.

Reſp, 5. In evidenti periculo mortis, infantes infidelium baptizari debent, etiam invitis parentibus. Quia tunc nec auferuntur a parentibus, nec Baptiſmus prophanationi exponitur, cum infans paulo poſt ſit moriturus, & aliunde urget præceptum charitatis. Sed id fiat, ſi poteſt, inſciis parentibus, ad vitandam perturbationem. Idem extendit Layman ad filios infidelium perpetuo amentes, ob eamdem rationem.

Sed quid ſi infans reipſa baptizatus ſit invitis, vel inſciis parentibus, & poſtea adoleſcat?

Reſp. Secluſo periculo religionis chriſtianæ & ſcandali, abſtrahendus eſt à parentibus, ut erudiatur in fide chriſtiana. Quia per Baptiſmum Eccleſia acquiſivit juriſdictionem in eum, ac jus ad eum chriſtiane inſtituendum; & ipſe contraxit obligationem addiſcendæ & ſervandæ legis chriſtianæ, quod præſtare nequit apud parentes.

Dixi, *ſecluſo &c.* Quia bonum religionis, & multorum præferri debet bono privato.

Quæſt. XIV. *Quinam ſunt effectus Baptiſmi?*

Reſp. Hi: 1. Tollit omnem culpam & pœnam, ſi non adſit obex. 2. Confert ex opere operato gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas. 3. Ejus intuitu conferuntur ſuo tempore gratiæ actuales fini ſuo accommodatæ, nimirum ad ſancte & chriſtiane vivendum, ut decet filios Dei adoptivos, Dei hæredes, & cohæredes Chriſti. 4. Imprimit characterem indelebilem. 5. Conſtituit membrum Eccleſiæ, ejuſque poteſtati ſubjicit. 6. Tribuit capacitatem recipiendi alia Sacramenta, & jus ad illa, cæteraque Eccleſiæ bona communia. 7. Inducit obligationem ſervandi mandata Dei & Eccleſiæ, atque vitam chriſtianam, ſeu conſentaneam doctrinæ & exemplo Chriſti traducendi.

Quæſt. XV. *Quænam diſpoſitiones requiruntur in adultis ad recipiendam gratiam Baptiſmi?*

Reſp. 1. Si adultus præter peccatum originale habeat alia actualia mortalia; ad ejus juſtificationem per Baptiſmum, ex Concil. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 6.* requiruntur hi actus. 1. Fides, qua explicite credat exiſtentiam unius Dei remuneratoris, myſteria Trinitatis & Incarnationis, & generatim vera eſſe quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt, & in primis à Deo juſtificari impium per merita Chriſti: nam horum fides explicita eſt neceſſaria neceſſitate medii. 2. Spes juſtificationis & vitæ æternæ. 3. Dilectio, qua Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiat. 4. Propoſitum efficax ſervandi omnia mandata, & chriſtiane vivendi. Nam adultus non poteſt admitti ad Dei amicitiam, niſi in eam conſentiat; nec poteſt in illam ſincerè conſentire, niſi velit omnia facere, quæ ad iſtam amicitiam ſervandam, & mutuum amorem ſignificandum neceſſaria ſunt. 6. Voluntas recipiendi Baptiſmum. 7. Pœnitentia, ſeu dolor de peccatis commiſſis, cum propoſito non peccandi de cætero, ex Act. 2. *Agite pœnitentiam, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*. Et verò æquum eſt, ut qui voluntate propria Deum offendit, in ejus amicitiam non recipiatur ſine peccatorum retractatione & dolore. Hæc autem pœnitentia debet eſſe ſupernaturalis, abſoluta, univerſalis, efficax, incompoſſibilis cum ullo affectu ad mortale, & appretiativè ſumma. Non tamen requiritur perfecta contritio: nam cum Baptiſmus ſit inſtitutus ad remittendum peccatum originale, & alia actualia ante ipſum commiſſa, non prærequirit diſpoſitionem, quæ huoc effectum patiat: alioqui ſemper præſupponeret ac præexigeret effectum, ad quem conferendum inſtitutus eſt.

Reſp. 2. Ad juſtificationem adulti habentis ſolum originale peccatum (ſi hoc eſſe poteſt) iidem actus requiruntur, excepta contritione, quæ ſolum poteſt eſſe de peccatis perſonalibus, voluntate ſcilicet phyſicè propria commiſſis.

Reſp. 3. Si adultus jam juſtificatus ſit per contritionem, ſeu charitatem perfectam, ut recipiat augmentum gratiæ in Baptiſmo, requiritur voluntas Baptiſmum recipiendi ex motivo aliquo ſupernaturali; nam ad gratiam recipiendam, requiritur conſenſus illi accommodatus. Sed hæc voluntas ſufficit, cum jam præceſſerint fides, ſpes, contritio & charitas.

Nota. Qui ſine debitis diſpoſitionibus, ſed cum voluntate Baptiſmi ſuſcipiendi baptizatur, non recipit gratiam, ſed tamen Baptiſmus eſt validus, & poſtea reviviſcit, ſeu efficit gratiam, ſublato per contritionem perfectam, vel per Pœnitentiæ Sacramentum obice.

(✠) *Nota*. In epiſtola SS. D. N. BENEDICTI XIV. ad Archiepiſcopum Tarſenſem, quæ eſt de Hebræorum Baptiſmate, plures caſus

ſus ſolvuntur, quorum ſolutio maximam huic tractatui lucem afferre poreſt. Quamobrem non præcipua ejuſdem capita, ut in airera editione, ſed caſus ſingulos eorumque ſolutiones referre conſticui. Iraque principio ſtatuir nefas eſſe Hebræorum infantes reluctanre parentum arbirrio, baptizare, ac tum ad caſus deſceudit, in quibus eos baptizare licear.

§. I.

De infantibus in extremo vitæ periculo conſtitutis.

Cum id eveniat, ut ob aliquo Chriſtiano Hebræorum puer morti proximus reperiatur, rem oppido laudabilem, Deoque gratam is certè efficiet, qui ſalutem puero aqua luſtrali præbeat immortalem. Inter cætera Congregationis Sancti Officii decreta unum extat latum poſtridie Kalend. Novembris anno 1678. *cujus verba hæc ſunt.* Cum filius Hebræorum conſignatus fuiſſet Nutrici Chriſtianæ in deficientia Nutricum Hebræarum, dum eſſer proximus morti, fuir baprizatus, & Sacra Congregatio declaravir, prædictum puerum fuiſſe licitè baprizatum. *Cum quo convenit alterum emanatum die* 18. *Februarii an.* 1705. *quæſtioni reſpondens fel. mem. Præſulis Caroli Maigrot; illud autem eſt hujuſmodi:* An filii infanres Infidelium poſſint baprizari invitis Parentibus? Eminentiſſimi, audiro voto DD. Conſultorum, dixerunt, non licere, niſi in articulo mortis. *Gobat* in Teologia experimentali tractatu 2. caſ. 11. num. 329. *maximè commendat virum Religioſum de Societate Jeſu, qui cum vi quaſi coactus Mahumetani domum ingreſſus eſſet, veluti Medicus, ejus pueliam morti proximam inviſurus, eam caute baptizavit, quin id pater cognoverit; quæ quidem puella poſt menſes aliquot ex hac vita emigrans ad Cælum feliciter evolavit. Conveniunt quoque in eamdem ſententiam Suarez* in tertiam partem S. Thomæ diſp. 78. q. 25. art. 3. §. Ex his autem. *Beccanus* de Sacram Baptiſmi cap. 10. quæſt. 7. num. 7. *Hurtadus* de Sacr. Bapt. diſp. 3. diff. 3. *Azorius* part. 1. lib. 8. c. 25. quæſt. 10. *Caſtrus Palaus* tract. 19. diſp. unic. de Bapt. punct. 9. num. 16. *Paſchal.* de viribus patriæ poteſtatis part. 1. num. 11. *Barboſa* in Canon. Judæorum 18. quæſt. 1. num. 3. *Ad hanc rem præclare facit epiſtola S. Franciſciſci Xaverii* pag. 67. *Romæ typis edita, in qua confirmans Patrem Franciſcum Henricum, quod quæreretur, paucos a ſe Infideles in Indiis ad veri Numinis cultum revocari, ſic ſcribit.* Plus itaque proficis, quam tu puras, infantes diligentiſſimè conquiſitos per Baptiſmum Cælo parturiendo. *Nam certum eſt, Xaveriam hic loqui de Indorum infantibus extremum vitæ agentibus, quos Pater Franciſcus Henricus ritè ac licitè baptizabat.* At memento, te octo menſibus, quibus iſthic verſaris, plures animas conſervaſſe moribundis infantibus baprizandis.

§. II.

De infantibus expoſitis.

Si item eveniret, ut puer aliquis Hebræus projectus eſſet, atque a Parentibus derelictus, communis omnium ſententia eſt, pluribus quoque confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam, repetentibuſque parentibus, ut rectè docent Azorius Inſt. Moral. part. 1. lib. 8. cap. 25. quæſt. 5. *Ricciol.* Lucubrat. lib. 2. cap. 32. n. 30. *Clericatus* de Juriſdictione, diſcord. 17. num. 12. *Seſſa* de Judæis cap. 51. num. 110. & ſeqq. *At Hebræorum parentes patriam ſe in filios habere poteſtatem contendunt, nec planè injuria. Compertum eſt patriam poteſtatem neque ad jus divinum poſitivum, neque ad jus naturale, neque ad jus gentium pertinere, ſed* juris, *ut ajunt,* humani Romani *eſſe; Cum autem Civitate Romana Antoninus Imperator omnes Imperio Romano ſubjectos donaverit, juxta ea, quæ leguntur* in l. in Orbe Romano, *quæ, quæ in aliis exemplaribus incipiunt* in urbe Roma ff. de ſtatu hominum, *& Hebræi Imperio Romano tunc eſſent ſubditi, hoc ipſis argumentum ſuppediat pro patria in filios poteſtate. Sic differit* Abbas in cap. cit. ex lit. n. 3. de converſ. Infid. Judæus habet filium in poreſtate, & eſt ratio, quia Judæi conrrahunt juſtas nuptias, ſunr ſub Romano Imperio, & ſic gaudent legibus Imperialibus. *Sed itidem planè conſtat, prædictam patriam poteſtatem tunc certè amitti, cum filius derelinquitur, projiciturque; juxta reſponſum Gregorii IX.* cap. 1. de Infanribus, & languidis expoſiris, *cujus hæc ſunt verba*: Si a Parre, ſive ab alio, ſciente ipſo, aut ratum habenre, (relegato pietaris officio,) infans expoſitus extitir, hoc ipſo a poteſtate fuit parria liberatus.

Animadvertendum tamen eſt, eum infantem non inter projectos, expoſitoſque adnumerandum, quem ſine Patre, ſine Matre, nullo comite, aut per urbem, aut extra Hebræorum vicum temere vagantem inveneris; ſed quem in loco publico ſolum, derelictum, abjectum, atque omni cura, & ſpe deſtitutum offenderis, is abſque dubio projectus, is ſane expoſitus cenſendus eſt.

§. III.

Declarationes circa caſus præmiſſos.

P*Oſtquam caſus magis obvios expoſuimus, in quibus noſtra hæc regula prohibet, Hebræorum infantes, invitis parentibus, baptizari; aliquas inſuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum hæc prima eſt: ſi parentes deſint, infantes verò alicujus Hebræi tutelæ commiſſi fuerint, eos ſine tutoris aſſenſu licitè baptizari nullo modo poſſe, cum omnis parentum poteſtas ad tutores pervenerit. Sic Azorius* Inſtit. Moral. p. 1. lib. 8. cap. 28. quæſt. 9. *Thomas a Jeſu* de Converſ. gent. pag. 212. *Seſſa de Jud.* cap. 25. n. 30. *alios præterea Doctores eadem ſentire non ignoramus, a quibus recenſendis brevitatis gratia ſuperſedemus.*

Secunda eſt, ſi Pater chriſtianæ Militiæ nomen daret, juberetque, infantem filium baptizari, eum quidem, vel Mater Hebræa diſſentiente baptizandum eſſe, quum filius non ſub Matris, ſed ſub Patris poteſtate ſit habendus, juxta textum in lege Nulla ff. de ſuis & legitimis hæredibus, *&* in §. fœminæ, Inſtit. tit. de adoptionibus, *quod quidem ad verbum ſtatuit Gregorius IX. in ſua Decretali ad Argentinæ Epiſcopum ſcripta, & relata* in cap. ex literis, de converſione Infidelium.

Tertia eſt, quamvis Mater, filios ſui juris non habeat, tamen ad Chriſti fidem ſi accedet, & infantem offerat baptizandum, tametſi Pater Hebræus reclamet, eum nihilominus aqua baptiſmatis abluendum eſſe. Ita cum cæteris Azorius verba facit in loco præfato quæſt. 3. ubi de comuni fidei bono agitur, nulla habenda eſt ratio patriæ poteſtatis, quam leges, & Jura Romana ſanxerunt; & propterea mater fidelis, quamvis ei jus civile patriam poteſtatem non tribuat, jus habet ad baptiſmum filium offerendi. *Huic quidem ſententiæ fovet prædicta Decretalis Gregorii IX., in qua licet loquatur de patria poteſtate in eo caſu, quem explicabat, Patris nempe Chriſtiani filium aquis luſtralibus offerentis, Matre Hebræa perperam diſcrepante: ſtatuit tamen ſententiæ ſuæ in favore fidei fundamentum:* In favorem maxime fidei Chriſtianæ reſpondemus, patri eumdem puerum aſſignandum: *favor autem fidei in utroque caſu valere plurimum jure debet.*

Quarta eſt, quod ſi pro certo habeatur, parentum voluntatem eſſe infantium baptiſmati neceſſariam, quoniam ſub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus, ut obſervatur in l. juſta interpretatione 201. ubi Gloſſa in verbo avus ff. de verb. ſignif. *cum eo; quod amplius legi poteſt* in diſcept. 977. num. 4. Gratiani. *Hinc neceſſario ſequitur; ut ſi paternus avus Catholicam Fidem amplexus ſit, ac nepotem ferat ad ſacri lavacri Fontem quamvis mortuo jam Patre, mater Hebræa repugnet, tamen infans ſit abſque dubio baptizandus. Martinus Navarrus vir Sacrorum Canonum doctrina excellens, cum hic Romæ caſus hujuſmodi eveniſſet, plus valere contendebat Matris diſſenſum, ut videre licet in ejus* conſ. 4. lib. 3. de converſione Infidelium. *Contra eum ſcripſit Præſul Rutilius Benzoni; Pontifex autem Gregorius XIII. pro avo ſententiam tulit, ut ipſe refert in ſuo* ſpeculo Epiſcoporum lib. 1. quæſt. 9. dub. 1. *ubi teſtatur, hebræo infanti baptiſmum ſe contuliſſe. Quamobrem in fine Conſilii Navarri hæc leguntur;* Advertendum autem, contra opinionem latam ſententiam, infantemque traditum fuiſſe avo chriſtiano, & demum baptizatum, perſeverareque adhuc in fide. *Hujuſce facti Marchinus etiam teſtis eſt,* de Bello Divino par. 1. cap. 2. *Non deſunt alia judicata, quorum vi avus ad fidem converſus præferri debet, non ſolum ſi Mater, ſed etiam ſi Pater diſſentiat, & quamvis ambo pariter proteſtentur, ſe ſe filii baptiſmati non aſſentiri, ut videri poteſt in* cit. diſt. 977. Gratiani, *cum præter favorem Religionis, qui maximi habendus eſt, argumenti loco etiam eſſe debeat* Text. in Can. Patrem 32. q. 3. *ubi in neptis nuptiis, avi ſententia patris judicio anteponitur, cum avus liber, pater autem ſervus exiſtit.* Patrem puellæ Eccleſiæ noſtræ famulum, avum verò ejus liberis ortum conſtat eſſe natalibus, & ideo avi magis electionem de conjunctione neptis, quam patris ejus, cujus nullo modo liberum poteſt eſſe arbitrium, decernimus attendi. Quia ergo electione avi huic iſta nupſiſſe probatur, hanc conſtat legitime eſſe copulatam.

§. IV.

De Patre Hebræo, qui ſe Religionem Catholicam amplecti velle prædicet, ac ſe filioſque baptizandos offerat, poſtea vero ſui ſe conſilii pæniteat, abnuatque filium baptizari.

I*D Mantuæ evenit, ubi Hebræus quidam non modo cum viro perhonorificum dignitatis gradum tenente, ſed ipſo etiam cum Duce id rei geſſit. Duos habebat infantes liberos, totidemque pueros, atque uxorem, eumque deinceps ad Chriſti fidem accedere recuſaſſet, Ducique ſpem fruſtratus eſſet, res ad examen deducta eſt in Congregatione Sancti Officii, ac* Pon-

Pontifex die 24. Septembris anni *1699. ſtatuit ea fieri, quæ ſequuntur:* Sanctiſſimus, auditis votis Eminentiſſimorum, decrevit, quod duo filii infantes, alter ſcilicet triennis, alter quinquennis baptizentur. Alii, nempe filius octo annorum, & filia duodecim collocentur in domo Catechumenorum, ſi ea Mantuæ adſit, ſin minus apud piam honeſtamque perſonam, ad effectum explorandi ipſorum voluntatem, eoſque inſtruendi. Uxoris quoque in loco a filiis ſeparato exploretur voluntas. Patrem verò, & Maritum reſpectivè, quia a propoſito ſuſcipiendæ fidei Chriſtianæ receſſit, non eſſe cogendum, ſed contra eum poſſe procedi, prout de jure. *Id fermè accidit, Auguſtæ Taurinorum, ubi cum Hebræus quidam Religionem Catholicam amplecti nollet, poſtquam id ſe facturum promiſerat, cumque inſtaret, ut filiola, quam baptizandam obtulerat, ideoque a Matre Hebræa jam ablatam Chriſtianæ nutrici lactandam dederat, in poteſtatem rediret ſuam; Congregationis Sancti Officii auctoritate Romæ ſancitum fuit, ut puellula Chriſtianos penes eſſet, & ad ſacrum regenerationis Fontem elevaretur, quod videri poteſt apud Seſſam* cap. 51. num. 98. *Hoc autem prudenter ſtatutum eſt, ne ſcilicet parentes Hebræi, quibuſcum ſumma æquitate apud Chriſtianos agitur, eo impudentiæ deveniant, ut & nos, & Eccleſiam audeant irridere.*

§. V.

De Infidelibus, qui Baptiſmum recipiunt ob bonum aliquod temporale.

S*Unt quoque aliqui infideles, ſuos infantes Chriſtianis offerre ſoliti, ut aquis ſalubribus abluantur, non tamen Chriſti ut ſtipendia mereantur, neque ut originalis culpa eorum ex anima deleatur: ſed id faciunt indigna quadam ſuperſtitione ducti, quod nempe Baptiſmi beneficio exiſtimant, eoſdem a malignis ſpiritibus, a fœtore, aut morbo aliquo liberandos. Sanctus Auguſtinus* in epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum tom. 2. typis Patrum S. Mauri num. 5. *de hac re ita diſſerit:* Nec illud Te moveat, quod quidem non ea fide ad Baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpirituali ad vitam regenerentur æternam, ſed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere ſanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab iſtis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria, & verba Sacramentorum, ſine quibus conſecrari parvulus non poteſt. *Mens quippe non infantem baptiſmo offerentis, ſed baptizantis eſt ſerio conſideranda?* At non parentum, ſed miniſtrorum mens eſt ſpectanda, hi enim ſi bona, & recta mente voluerunt exequi, quod Eccleſia poſtulat, omnino baptiſmum valide contulerunt. *Verba ſunt Arcudii* lib. de concordia Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis lib. 1. cap. 12.

Res ad examen revocata fuit in Synodo habita anno 1148. *ſub Patriarcha Luca, de qua Synodo ſermonem habet Balſamon* ſuper Canone 84. Trullano. *Agareni quidam Synodo adfuerunt, qui ut baptiſmum reciperent, invitati illico reſponderunt; ſeſe jam pridem Sacro Baptiſmate initiatos; nam id in more ſuam apud gentem eſſe dixerunt, infantes vix natos, ad Sacerdotes Catholicos deferri ſolitos, ac baptizari:* Non tamen admiſſi fuerunt; audierat enim (*Prædictus ſcilicet Patriarcha*) quod Baptiſmus, quem infideles à Chriſtianis petunt, non bona affectione, & Orthodoxo propoſito petitur, ſed propter corporalem medicinam. Perſuaſum eſt enim Agarenis, fore ut ſui liberi a dæmone vexentur, & tanquam canes male oleant, niſi baptiſmum Chriſtianum aſſequantur. *Verba ſunt Balſamonis è Græco ſermone in Latinum verſa a Cardinale Baronio ad an.* 1148., *unde ſignificari videtur, illius Concilii Patres Baptiſmum ratum, ac validum nequaquam exiſtimaſſe.* Propoſitum fuit hac de re dubium ſupremæ Inquiſitioni, ejuſque decreto in hunc modum ſolutum die *6.* Septembris *1625.* Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis habita coram Sanctiſſimo, relatis literis Epiſcopi Antibarenſis, in quibus ſupplicabat pro ſolutione infraſcripti dubii: An cum Sacerdotes a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Chriſtianos efficiant, ſed pro corporali ſalute, ut liberentur à fœtore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & Lupis, an in tali caſu poſſint ſaltem fictè eos baptizare, adhibita baptiſmi materia ſine debita forma? Reſpondit negativè, quia Baptiſmus eſt janua Sacramentorum, ac proteſtatio fidei, nec ullo modo fingi poteſt. *Neque hoc loco prætermittendum eſt, vigeſimam novam inter propoſitiones ab Inn. XI. damnatas die 2. Martii 1679. eſſe hujuſmodi:* Urgens metus gravis eſt juſta cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

§. VI.

Non eſſe conferendum baptiſmum ubi adſit periculum perverſionis.

I*N Congregatione Sancti Officii habita die* 3. *Maii* 1703. decretum fuit, *Baptiſmum conferre infantibus non licere, qui filii Infi-*

delium efferet, atque in eorum poteſtate manſuri. Hoc tamen decretum eos excepit pueros, qui graviſſime ægrotantes vita periclitarentur. Non licere, ſi ſint filii Infidelium, & in poteſtate eorum relinquendi, ſecluſo tamen mortis imminentis periculo. *Licere autem, ſi filii quidem Barbarorum ſint, ſed jam Chriſti militum, dum tamen, aut à viris Apoſtolicis illic degentibus, aut ab ipſis parentibus, de Sanctæ Religionis præceptis, ac myſteriis edoceantur, cum adoleverint.* Licere verò, ſi ſint filii barbarorum baptizatorum; curandum tamen per Miſſionarios, ac per ipſoſmet eorum parentes, ut cum ad annos diſcretionis pervenerint, a ſe, vel ab aliis inſtruantur, præſertim in illis regionibus, ſi non prævideatur in promptu adfuturos *Miniſtros* Evangelicos, qui in hoc parentum commodè ſupplere poſſint defectum. *In Servia audivimus pauperculas eſſe mulieres Chriſtianas inito cum Turcis matrimonii vinculo copulatas, quæ cum filium pariunt, eum Sacerdotibus offerunt, ut baptizetur. Idcirco poſtulatum fuit, qui debeant in caſu hujuſmodi ſeſe gerere Sacerdotes? De hac re decretum habetur in noſtro Bull. n.89. §.8., ubi apparet, conferendum eſſe baptiſmum, ſi conſtet mortem oblato puero imminere:* Illarum vero filios, quos Parochis baptizandos exhibent, ubi eorum vitæ periculum imminere videatur, ſacro lavacro abluere prædicti Parochi minimè dubitent, admonitis matribus, ut ſi convaluerint, ipſos in Chriſtiana Religione ſedulo educare curent. *Si nullum adſit vitæ periculum certa regula generalis ſtatuta non eſt, cum oporteat diligenter omnes expendere circumſtantias, & præſertim*, vel eos in Evangelicæ legis, & fidei cultu perſeveraturos, vel Chriſtiana educatione ab ejuſmodi matribus fraudatos, Mahumetani Patris impietatem ſecuturos eſſe. *Si Sacerdotes, poſtquam pie, & religioſe hoc negotium Deo commendaverint, æquum bonumque exiſtiment, prædictos Infantulos baptizare, id quidem facerent, matres tamen enixè admonerent de graviſſimo, quo tenentur, munere filios de Chriſtiana Religione ſedulo edocendi.*

§. VII.

In caſibus illicitis collatum Baptiſmum validum eſſe.

HUjus rei plures Sacrarum Congregationum ſolutiones affert, ex iis unam proferam ex Cong. S. Officii habita die 30. Martii 1638. circa Baptiſmum datum parvulæ puellæ annorum trium circiter filiæ Hebræorum à Fauſtina Chriſtiana invitis parentibus, Eminentiſſimi Domini cenſuerunt, parvulam puellam eſſe verè baptizatam, concurrente materia, forma, & intentione; Baptiſmum probari unico teſte; & quamvis filii Hebræorum non poſſint invitis parentibus baptizari, ſi tamen de facto baptizentur, valere Baptiſmum, & characterem imprimi, & filiam baptizatam penes Chriſtianos alendam, mulierem baptizantem acriter monendam, ut in poſterum caveat à ſimilibus; notificandum verò populo, non licere invitis parentibus filios Hebræorum baptizare, quia licet finis ſit bonus, media non ſunt licita, præſertim ſtante Bulla Julii III. imponente pœnam mille ducatorum, & ſuſpenſionem baptizantibus filios Hebræorum invitis parentibus.

Nota. dum dicitur Baptiſmum unius teſtimonio comprobari, *intelligendum eſt, dummodo teſti aut Mari, aut fœminæ, fides adhiberi prudenter poſſit, aut idem ſi teſtatur qui baptizavit; hic ſiquidem ſe ipſum aſſerens Baptiſmum Hebræo infantulo miniſtraſſe, non rem modo ab ſe geſtam, ſed etiam pœna digniſſimam ſuo ipſe teſtimonio confirmaret.* Sunt verba ejuſdem Pontificis, qui alium quoque refert caſum in Congregatione Concilii propoſitum, & reſolutum die 15. Januarii 1724. de infantulis projectis, qui ad Xenodochium feruntur chartam collo ſuſpenſam præferentibus, in qua ſcriptum legitur jam Baptiſmum eiſdem fuiſſe collatum. Reſolutio hæc fuit: *Si non lateret, qui chartulam ſcripſerat, eidemque fides tutò præſtari poſſet, tunc infantem ut baptizatum habendum, ac ne baptiſmo quidem initiandum ſub conditione.*

Altera Conſtitutionis pars de adultorum baptiſmate agit, ac primò ſtatuit puerum ſui compotem, & quodammodo adultum cenſeri, dum ſeptennium compleverit, regulariter loquendo; ſed hac in re, *certiſſima regula eſt,* inquit, *quod ſi citra illam ætatem certò conſtat, puerum fidei Catechiſmis inſtructum ſatis intelligere, quidnam ſit baptizari, & quemadmodum ſit profeſſio Chriſtianæ legis, baptizandus eſt, quoniam ætas ad contrahendum matrimonium lege humana ſtatuitur; lex autem divina baptiſmi neutiquam ab humana dependet.*

Secundo. Si de perfecto rationis uſu dubitetur, monet, Sacramentum eſſe differendum, ſed hoc qui poſtulat, retinendum eſſe, ac ſic intereà informandum, ut idoneus accedat baptiſmati poſtmodum ſuſcipiendo.

Tertio. Siquis adultus ad ſalutis fontem acceſſerit voluntate animatus accipiendi, non quodcumque lavacrum, ſed unice Eccleſiæ pro-

proprium ac peculiare, baptiſmum eſſe validum dubitari non poſſe.

Quarto. Siquis baptiſmum accipiens præſenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit, talis ſuſcipiendæ lotionis, qualis in Eccleſia frequentatur; tunc examinare oportere, utrum voluntas antecedens, nunquam deinceps retractata, adhuc moraliter perſeveret. Nam ubi nulla præceſſerit retractatio, & moraliter perdurare intentio videatur, eſt certè validum Sacramentum.

Quinto. Si nulla ſit dubitatio, planeque conſtet ac luce clarius, adulto baptiſmum accipienti nullam prorſus fuiſſe voluntatem, aut intentionem, nil teſtare aliud, quam eumdem & hortari & admonere, ut ritè id faciat quod jam irritè fecit, & ſuſcipiat abſolutè ac liberè Sacramentum, ac ſi obſtinatè repugnet, tum nihil aliud ſupereſſe, niſi ut remittatur. Si autem res in dubio ſit, nec intelligi poſſit, retinendum eſſe, baptizandumque ſub conditione. Qui verò ita baptizati ſint, omnino Fidem Catholicam obſervare tenentur.

Sexto. Si denuncient, Hebræum fictè petiiſſe Baptiſmum, aut duo teſtes ſingulares, aut unus tantummodo, ſed fide dignus, & omnem citrà dubitationem idoneus, & multo magis ſi adminiculis ſuffultus; tunc habito teſtium vel teſtis examine, non oportere Hebræum ad Catechumenos ducere, ſed Judex Catholicus, qui Romæ eſt Viceſgerens pro tempore, ejus voluntatem extra vicum, vel domi ſuæ, vel in Templo aliquo ſemel atque iterum, aut etiam pluries explorabit, ut Hebræi conſilio clarè perſpecto & cognito, eum tuto jubeat, aut ad vicum remitti, aut Catechumenis recenſeri.

Septimo demum. Virum aut ſponſum Hebræum Chriſti legem amplexum jure optimo oblationem facere ſuæ vel uxoris aut ſponſæ, in quam jus à Legibus, & authoritatem ſibi conceſſum habet. Facta verò hæc oblatio, nec ſanè poteſt, nec omninò debet a Chriſtifidelibus recuſari, qui tenentur nulli parcere diligentiæ, nullique ſtudio, ut Chriſtiana veritas jam viro, aut ſponſo cognita, uxori quoque aut ſponſæ lucem afferat, ac ſalutem: eo vel maximè, quod Romani Pontifices licet Judæis vim fieri quoad Religionem ſeverè prohibeant, palam tamen ſignificant, nihil ſibi antiquius eſſe, optabilius nihil, quam ut iidem aliquando è tenebris ad lucem, ab errore ad veritatem veniant; ideo ſemel in ſingulas hebdomadas iis publicè Evangelium annuntiari, eoſdemque jubent ſacris hiſce Concionibus intereſſe, *ut apparet* in Conſtit. 1. Nicolai III., & Conſtit. 106. Gregorii XIII.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ in Baptiſmo conferendo diſciplina.

Licet Orientalis Eccleſia Orthodoxam fidem circa ſeptem Sacramenta ſartam tectamque ſervaverit; tamen in eorumdem adminiſtratione cæremonias nonnullas adhibet, quæ à Latinæ Eccleſiæ ritibus differunt. Imò Schiſmaticorum ignorantia ac odio, quo feruntur in latinam Eccleſiam, cujus ſententia damnati ſunt, factum eſt, ut circa hujuſmodi cæremonias in errores nonnullos abierint. Tum probatos eorumdem ritus, quos Apoſtolica Sedes, etſi à latinis diverſos, ſervandos permittit; tum præcavendos errores explicandos ſuſcipio: in iis verò recenſendis ordinem in ſcholis receptum ſervabo. Primum itaque de materia, tum de forma, ac demum de Miniſtro, & ſubjecto, deque cæremoniis reliquis pertractabo.

§. I.

De Materia Baptiſmi.

Res & verba, quibus Sacramenta conſtant, materiæ ac formæ nomine deſignantur; quæ vocabula ex Arabum philoſophia in Theologiam traducta à XII. ſæculo cum in Occidentali, tum in Orientali Eccleſia uſurpari cœperunt. Baptiſmi materia eſt naturalis aqua, ut Orthodoxa fides docet. Circa modum, quo in Baptiſmo aqua hujuſmodi adhibetur, Græci Orientaleſque à Latinis diſſident. Primo, quia Latini in ſolemni Baptiſmo aquam adhibere tenentur, quæ eodem anno in Sabato Sancto Paſchatis, vel Sabato Pentecoſtes benedicta ſit, quæque in fonte mundo nitida, & pura diligenter conſervari debet: Græci verò aquam adhibent, quæ ab eodem Sacerdote, qui baptizat, dum baptizaturus ſit, benedicitur; ut eorum euchologia præſcribunt. Nec moleſtandi ſunt inquit, BENEDICTUS XIV. Conſt. *Etſi paſtoralis. Si non utantur aqua baptiſmali, quæ à Parochis latinis juxta morem Romanæ Eccleſiæ adhibetur.*

Secundo, quia Latini frigidam, Græci autem calidam aquam baptizando adhibent. Calidæ aquæ uſus ex eo apud Græcos ortus videtur, ut opinatur Goarius, quod frigida pueri tenelli corpus nimio dolore periſtringeret; ſed progreſſu temporis, ut Sacer Baptiſmi ritus habitus eſt; ut conſtat ex Canone Synodi provincialis ſub Germano Amathuntis Archiepiſcopo celebratæ, quo ſtatuitur: *in aqua fri-*

gida baptizare non oportet, ſed in calida, manifeſtante nimirum calida gratiæ Baptiſmi fervorem: ſi verò neceſſitas urgeat, fiat & in frigida. Neque hanc ob rem reprehendi poſſunt, ut ex ſupra citata Conſtitutione liquet. Cavendum verò eſt, ne ex ignorantia ſuperſtitiosè credant, Baptiſmum aqua calida collatum uberiorem gratiam conferre, aut non rectè frigida adminiſtrari.

Tertio, Græca à latina Eccleſia diſſidet, quia in latina Eccleſia modus baptizandi per trinam immerſionem à XIII. ſæculo mutatus eſt; in Græca verò, imò in tota fere Orientali Eccleſia adhuc viget. Circa hujuſmodi ritum Photianorum plerique errore non carent. Vitio enim vertunt Latinis, quod per adſperſionem, vel infuſionem baptizent, eoſque ut derideant, *Adſperſos* vocare ſolent: atque trinam immerſionem vel ad Baptiſmi eſſentiam pertinere, vel ex Chriſti præcepto adhibendam eſſe arbitrantur. Hujuſmodi errores, qui ex cœco illo odio, quo in Latinorum cæremonias XI., & XII. ſæculo ferebantur originem trahunt, eccleſiaſticarum rerum ignorantia in iiſdem fovit. Leges enim Eccleſiæ, & antiqui Canones, qui Baptiſmi modum præſcribunt, pro divino præcepto habent, quo Baptiſmi eſſentia præſcribatur. Sed facile eſt errores hujuſmodi detegere, ac refutare; nam Chriſtus Dominus Baptiſma inſtituit; Baptiſma autem lotionem ſignificat, ut ex ipſis Photiani teſtantur Balſamon *in meditat. de Sacramentis*, Ariſtenus *in explicat. de Sacram. C. de Baptiſmo*, Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in 2. expoſit. fidei ad Germanos*, & alii, quos refert Rhodinus in *Orat. 1. de Sacram.* Lotio autem non per ſolam immerſionem, ſed etiam per infuſionem, & adſperſionem fit, ut conſtat ex vaticinio Danielis (cap. 4. v. 22.) prædicentis Nabucodonoſor fore, *ut rore Cæli infunderetur*, hoc eſt lavaretur; & ex pſal. 50. v. 9. *aſperges me hyſſopo, & mundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor*. Imo Cyprianus, aliique Patres verba hæc, quæ habentur Ezech. 36. v. 29. *aſpergam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus veſtris*, ad Baptiſma, quod Chriſtus inſtituit, ſpectare docuerunt. Et Eccleſia ſatum ſemper habuit Baptiſma Clinicorum, eorum ſcilicet, qui infirmitate præpediti in lecto per aquæ adſperſionem baptizabantur: hujus rei teſtes ſunt, præter Cyprianum aliosque Patres, Concilia Neoceſarienſe, Laodicenum, Antiſiodorenſe, & alia. Præterea ex Apoſtolorum actis cap. 2. & 4. facile colligitur, Apoſtolos per infuſionem, ſive adſperſionem baptizaſſe; ibi enim legitur: una die tria, altera quinque hominum millia baptizaſſe. Id vero non niſi per aquæ infuſionem, ſive adſperſionem fieri potuiſſe videtur. Sed quid opus eſt verbis? Photiani ipſi infuſione baptizant. Teſtatur id Goarius in not. ad officium Baptiſmi: imò Neophytus Rhodinus, & Græcus, & in Græcia diu verſatus, ita Græcorum Baptiſma deſcribit *in Synopſi doctr. Chriſt.* ubi de Baptiſ. *Ter aquam ſuper eum, qui baptizatur, infundimus, ut S. Trinitatem, in cujus nomine baptizamur, declaremus*; vides ergo à Græcis quoque infuſione Baptiſmum conferri, ac ſaniores inter eos perinde habere infuſione, ac immerſione baptizare. Quare citatus Rhodinus eodem loco infuſiones, immerſiones vocat, dum ſubdit, *& ut inſuper tribus illis immerſionibus mortem, ſepulturam, reſurrectionemque Chriſti profiteamur*. Hinc Prodromus de interpret. ad 50. can. Apoſt. hunc in modum Coreſii ſtultitiam damnat: *Sunt, qui adeò neceſſarias immerſiones exiſtiment, ut dicant, non conferri Baptiſmum, non immerſo illo, qui venit ad Baptiſterium. Errant hi tamen, quando id aperte canon minime jubet. Is immerſionem non ad conſtitutionem Sacramenti decernit, ſed ad ejudem perfectionem, ut triduo ſepultum Chriſti Corpus commemoret. Fit enim verum Baptiſma per aquæ conſecratæ infuſionem; & quocumque modo hominem contingas unda ſacra, recitans divina verba cum invocatione Triadis, eum baptizabis. Hoc autem ſcitu perutile, ne cui Baptiſmatis in neceſſitate deſit auxilium. Et docendæ hoc ipſum obſtetrices, ut in nativitate periclitantem puellum norint ſalutaribus undis intingere, quocumque in membro prodeunte illum tangentes aqua cum ſacris verbis. Et ſi quidem caput contingant, aut pectus, & ſinum, non iteratur Baptiſmus, ſed in Eccleſia, quæ deſuere ſupplentur ad perfectionem. Quod ſi tetigerit aliud aliquod membrum, ſuperſtes Infans iterum baptizatur, quo ſit ſecurior: nam anceps eſt Sacramentum*. Refert Papadopoli *prænot. Myxtag.* reſponſ. 5. ſeſſ. 3. hanc Prodromi ſententiam, imò ipſius verba approbaſſe publica auctoritate, ſex Patriarcharum Synodica, Catholicorum Nicephori, Methodii, & Vecci; Schiſmaticorum Nicolai Muzaloois, Georgii Xiphilini, & Philothei Palamitæ, quos refert accurate, ac laudat Canonarcha: eademque recepiſſe Photium, & poſt eum, Ariſtenum, Balſamonem, Leonem Numodorem, & Georgium Syncellum.

Nec trina immerſio, aut infuſio, vel ad Baptiſmi eſſentiam pertinet, vel ex Chriſti præcepto adhibenda eſt, Lotio enim, quam Chri-

ſtus

ſtus inſtituit, etiam unica infuſione, aut immerſione habetur; trina autem infuſio ſive immerſio non ad ſubſtantiam Baptiſmatis, ſeu lotionis, ſed ad modum ſpectat. Chriſtus Dominus Apoſtolis præcepit, ut baptizarent, ſive abluerent gentes *in nomine Patris &c.* nec uſlibi modum præſcripſit; Eccleſia verò ritus inſtituendo, quibus Sacramenta perfici, & adminiſtrari deberent, immerſionem primis temporibus adhiberi voluit ad Chriſti ſepulturam indicandam, trinam verò, vel immerſionem, aut infuſionem, ut tres ineſſe in una divina natura Perſonas Baptizandis demonſtraret. Id ſatis ſuperque eſt ad oſtendendum ex Eccleſiæ inſtitutione, & præcepto trinam demerſionem originem trahere. Sed quò clarior res Photianis evadat, legere poterunt antiquos PP. Cyrillum Hieroſolymitanum cath. myſtag. Baſilium in lib. de Sp. S. cap.27. & Dioniſium Areopagitam de Eccleſ. Hier. cap.2., qui trinam immerſionem ex Eccleſiæ conſuetudine, inſtitutione, aut præcepto repetunt; atque alios ſcriptores Græcos, quos ſupra laudavimus.

Photianorum error ex prava interpretatione 50. can. Apoſt., & can. 7. ſec. Gener. Synodi derivatur. In priori canone deponendum eſſe decernitur Epiſcopum, vel Presbyterum ſemel in Chriſti morte demergentem; in altero verò, iterum baptizandos Eunomianos, unica immerſione tingentes. At quis non videt ex iis perperam deduci immerſionem trinam ad Baptiſmi aſſentiam pertinere? Nota res eſt, eos, qui tunc una immerſione in Chriſti morte baptizabant, invocationem Trinitatis omiſiſſe, quæ eſt ad hujuſmodi Sacramenti conſtitutionem neceſſaria. De Eunomianis id aſſerit Theodoretus lib. 4. de Hæreticor. Fabulis c.3. ubi ait, *Eunomius Sancti etiam Baptiſmatis legem olim a Domino, & Apoſtolis traditam evertit, & contrariam ſanxit, non oportere inquiens, ter illum mergere, qui baptizatur, nec invocare Trinitatem, ſed ſemel baptizare in Chriſti mortem.* Et can. Apoſtolicus hanc affert cauſam pœnæ in eos conſtitutæ, qui ſemel mergerent; *Non enim dixit Dominus in morte mea baptizate, ſed, Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti*; Vides ergo, eos, qui ſemel demergebant ætate illa, qua citati canones conditi fuere, ſtabilitam a Chriſto Baptiſmatis formulam omiſiſſe; quam ob rem nullum, irritumque erat ab ipſis collatum Baptiſma; Et contra Chriſti legem peccabant, qui baptizandum præceperat *in Nomine Patris &c.*, ac contra legem ab Apoſtolis latam, qua trina immerſio ſtatuebatur.

Nota. Ubi viget adhuc conſuetudo baptizandi per immerſionem trinam, quæ in Latina Eccleſia ad 13. uſque ſæculum perduravit, contra Eccleſiæ præceptum peccant, qui eam ſine neceſſitate omittunt; quod propriæ Eccleſiæ ritum non ſervent. Ita verò trina ſive immerſio, ſive infuſio fieri debet, ut ad uniuſcujuſque Perſonæ divinæ invocationem baptizandus ſemel immergatur; nec ſine gravi peccato ter repeti poteſt integra forma; tunc enim Baptiſma, quod ſine ſacrilegio reiterari nequit, iteraretur. Hinc ex Armenorum ritualibus delenda omnino ſunt verba iſta, quæ formulæ baptiſmatis præmittuntur, *dicens ter ſic, Baptizatur &c.* ut optimè obſervat Galanus.

§. II.

De forma.

GRæcorum Baptiſmi forma hæc eſt: *Baptizatur N. in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hujus formulæ mentionem facit Chriſoſtomus, eaque reperitur in Euchologiis a mille & amplius annis exaratis. Florentina Synodus tum hanc, tum etiam aliam formam, quæ incipit *Baptizetur N. in nomine &c.* approbavit.

Igitur utraque forma Græci validè, ac licitè Baptiſma conficiunt. Diſcrimen Orientalis à Latinæ Eccleſiæ forma, ex eo nonnulli ortum eſſe arbitrantur, quod Orientales Patres ut Novatianis, qui in magna copia in Oriente verſabantur, occaſionem præriperent docendi, fidem Miniſtri neceſſariam eſſe ad Baptiſmi valorem, prudenti œconomia conſtituerint, ut Miniſtri baptizantes non amplius dicerent, *Ego te baptizo &c. ſed baptizatur &c.* Alii verò putant, Orientales verbum illud, quo baptizandi actio deſignatur, ex ſequentibus Chriſti verbis deduxiſſe, *baptizabimini non poſt multos hos dies*; Latinos verò ex iſtis, *euntes baptizate omnes gentes &c.*

In nonnullis Græcorum euchologiis ità Baptiſmi forma legitur, ut ad cujuſque Perſonæ Trinitatis invocationem additum ſit *Amen*: baptizatur N. *in nomine Patris Amen, & Filii Amen &c.* Hæc autem additio, vel ex Severi rituali deprompta eſt; vel ex eo ortum habuit, quod ad uniuſcujuſque perſonæ invocationem, Diaconus aut alii reſpondere conſueverint *Amen*. Dubitari non poteſt, quin hac forma validè Baptiſma conficiatur: imò ſupr. Inquiſ. decreto 10. Martii 1590. ratum habitum eſt Baptiſma a Raſcianis ità collatum: *Baptizetur* N. *in nomine Patris Amen, in nomine Filii amen, & in nomine Spiritus San-*

Sancti Amen. Sed ut optime advertit Goarius, verbum illud *Amen* in medio formæ poſitum, (idem dicendum de replicatione, quæ fit in forma Raſcianorum vocabuli *in nomine*) omninò tollendum videtur. Nefas enim eſt in medio verborum, quæ Chriſtus ſtabilivit pro Baptiſmatis forma, dictionem aliquam interponere; *Sed ſolum ut ea Chriſtus enunciavit, ità & Sacerdos eloqui tenetur*; ut ioquit Neophytus Rhodinus in Synopſi vernacula, *Ultimum verò, Amen, ſubjungi nihil prohibet, quia jam Sacramenti forma completa dignoſcitur*, ſubdit citatus Auctor.

Armenorum Baptiſmi forma ità ex eorumdē libris à Galano recenſetur: *Servus Chriſti ſponte veniens ad Baptiſmum baptizatur nunc per me in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Chriſti Sanguine redemptus, a peccati ſubjectione liberatus es, cohæres Chriſti factus, & templum Spiritus Sancti. Hæc ter dicens immergat eum in aquam, ſepelliens peccatum originis; quo ſignificatur triduum ſepulturæ Chriſti*. Verricellus hanc aliam refert uſurpatam Armenis formam: *dicantur hujuſmodi verba ter cum appoſitione aquæ ſuper caput baptizandi N. Servus Jeſu Chriſti, qui à ſua infantia venit ſponte ad Baptiſmum, baptizet nunc manus mea, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Vel baptizet nunc manus mea, in nomine Patris: baptizet nunc manus mea, in nomine Filii; baptizet nunc manus mea, in nomine Spiritus Sancti*. Quamquam prædictis formulis, quibus Miniſtri actio exprimitur, ac Trinitatis invocatio continetur, valide Sacramentum perficiatur, ut decretis Congr. Sanct. Offic. Sept. 1633.; tamen optandum eſt, ut Armeni Græcorum formula utantur, quam eorum Patres a Gregorio Illuminatore accepiſſe teſtatur Vartanus à Galano citatus tom.3. cap. de Baptiſ. Reprehendenda verò ſunt in iis, quæ diximus: Primo, rubrica illa, qua præſcribitur formam ter eſſe repetendam; tum enim Baptiſma reiteraretur, ut ſupra diximus: Secundo, verba illa, *ſponte veniens*; nam ea Schiſmaticorum plerique falſo putant neceſſariè exprimenda eſſe in forma Baptiſmatis, quod in ea explicari debeat baptizandi hominis intentio. Ad iis ergo præripiendam occaſionem fovendi hujuſmodi errorem, verba illa omninò tollenda videntur, ut optimè advertit Galanus: Tertio, ob rationem, quam ſupra attulimus, auferenda quoque eſt replicatio illorum verborum, *baptizet nunc manus mea in nomine &c. verba enim Chriſti, ut ea Chriſtus enunciavit, ità & Sacerdos eloqui tenetur*.

Circa Chaldæorum Baptiſmi formam anno 1630. magna controverſia fuit; quod vox *Eemad* quæ adhibetur, dum baptizatur Maſculus, & vox *Eemadat*, quæ uſurpatur, dum baptizatur fœmina, ſignificet tempus præteritum, juxta nonnullorum interpretationem; & poſt quinque Congregationes, ſex, quæ ſequuntur regulæ approbatæ fuerunt. Prima, Baptiſmus collatus per verbum præteriti temporis ad ſignificandam actionem præteritam, & non eam, quæ per Miniſtrum exercetur tunc, quando baptizat, etiam cum invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, & aquæ naturalis ablutione, immerſione, vel adſperſione, non eſt verus Baptiſmus. Secunda, eſſet tamen verus Baptiſmus collatus per verbum indifferens ad præteritum Indicativi, & præſens imperativi, ſi baptizans uteretur illo pro præſenti Imperativi, ſi cætera adſint recta, nempe intentio, in aquam naturalem immerſio, ablutio vel adſperſio cum Sanctiſſimæ Trinitatis expreſſa invocatione. Tertia, idem dicendum, quando Miniſter utens verbo indifferenti, ut ſupra, nihil cogitans de præterito, vel de præſenti, virtualem autem intentionem haberet utendi illo verbo meliori modo, quo poteſt, etiamſi crederet vocem ſignificantem, vel exprimentem actum, qui per Miniſtrum exercetur, eſſe præteriti temporis, retenta tamen intentione faciendi quod Chriſtus inſtituit, vel obſervat Eccleſia, chriſtianuſve populus, & non alligandi formæ ſignificationem ſuæ privatæ credulitati. Quarta, ſi baptizans uteretur verbo præteriti temporis ad ſignificandum actum, qui per ipſum Miniſtrum exercetur, quando baptizat, cæteraque requiſita adeſſent, eſſet Baptiſmus, ſi apud nationem illam vel cietum eſſet uſus accipiendi vocem illam præteriti ad ſignificandum actionem illam præſentem. Quinta, eſt etiam verus Baptiſmus ſi quis ex ignoratia linguæ infringendo verba abſque animo introducendi errorem, aut hæreſim, proferat vocem præteriti pro præſenti, ſi tanta ſit inter vocem præteriti, & præſentis ſimilitudo, ut facilis ſit lapſus ab una voce ad aliam, prudenteſque viri judicent communiter baptizantem vocem præteriti pro præſenti corruptè prolatam ſuppoſuiſſe, & prolata voce concipiant actionem præſentem ſufficienter ſignificari. Sexta, ad tollendam tamen in hujus tam neceſſarii Sacramenti omnem ambiguitatem, vel erroris occaſionem, admoneantur in poſterum Chaldæi dum baptizant, uti verbo præſentis Indicativi, aut ſaltem Imperativi: vel ſi velint uti verbo indifferenti ad præteritum & præſens, accipiant illud in ſignificatione præſentis.

Hæc Congregationum decreta fuere. Et qui-

quidem recenſiores Chaldæi tutius duxerunt formam antiquam in hanc aliam mutare: *Ego te baptizo, Serve Chriſti talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: ut conſtat ex Ritualibus libris à Joſepho I. Patriarcha deſcriptis, qui extant in Bibliotheca Vaticana. Alii Syriacam, ſeu Græcam formam imitari cæperunt in hunc modum: in Baptiſmo maſculorum. (*Aamed*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* in Baptiſmo feminarum (*Aamda*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* Ita Aſſem. tom. 3. Bibl. Or. par. 2. pag. 251.

Mengrellenſes Baptiſmi Sacramentum hoc modo conferunt. Paratur convivium in cella vinaria, in qua baptizandus eſt infans, ad eum locum accedit Sacerdos, & ibi ante epulas induitur ſacris veſtibus, deinde, ex Græco Rituali, multa, nimia velocitate legens, percurrit preces, inter quas Baptiſmi formulam neceſſariam, perinde ac ſi una eſſet ex precibus Græco ritu pronunciat, Iberico idiomate, ſicut & cæteras preces, his verbis. *Baptizetur* N. *in nomine Enateligbent Gmona. Gmerti N. Saccbelita Patris amen, & Filii amen, & Spiritus Sancti Amen. Mamiſatà Amin, Tzeſita Amin, Tzulis Swindiſita Amin*. Cum autem Sacerdos profert Baptiſmi formam, tunc infans, nec a Sacerdote, nec ab alio abluitur; ſed Sacerdos expletis precibus exuit ſe ſacris veſtibus, & diſcedit; poſt cujus diſceſſum, infans ſuis veſtibus exuitur, & a Patrino toto corpore inungitur ſacro Chriſmate, quod myron vocant, poſtea à circumſtantibus, magno intervallo a formæ prolatione, infans totus aqua abluitur; Ita rem a ſe millies viſam refer D. Arcangelus Lamberti in relatione Cholchidis cap. 22. inquit Verricheus q. 3. de Bapt. tit. 4. ſect. 1.

Nota. In antedicto baptizandi modo prætetquamquod non ſervantur cæremoniæ ab Orientali Eccleſia præſcriptæ, nec ordo ille, quem Sacramenti reverentia poſtulat; duplici ex capite nullum, irritumque eſſe Baptiſma depræhenditur. Scilicet, quod Miniſtri unitas deſit, quæ ad Sacramenti Baptiſmatis valorem neceſſaria eſt, ut docent S. Thomas 3. *p. q. 67. art. 6. ad* 3., Scotus *in 4. diſt. 6. queſt. 2. §. de ſecundo*, S. Bonaventura *in 4. diſt. 5. art. 1. quæſt. 1.*, quos omnes fermè Theologi ſequuntur, contra Cajetanum, Marſilium, & Rubeum. Nam in illo Baptiſmo unus profert verba, alter abluit: Et quod in Baptiſmo illo deſit moralis conjunctio inter materiam, & formam; longè enim poſt quam a Sacerdote prolata ſint formulæ verba, baptizandus abluitur. Nemo autem negat, moralem hanc conjunctionem eſſe ad Baptiſma neceſſariam. Quamvis enim communis Doctorum opinio ſit, ut animadvertit Verricellus, non obeſſe Baptiſmati parvulam moram inter materiam & formam, omnes tamen aſſerunt, irritum eſſe ſi mora tempus excedat, quo pronunciaretur oratio dominica; hac verò longe major eſt mora illa, quæ inter materiam, & formam intercedit in Iberorum Baptiſmate. *Hinc Sacra Congregatio*, inquit citatus Verricellus, Iberos, ſive Mengrellenſes *iterum baptizandos eſſe decrevit, ſub conditione tamen; quia plerumque contingere poterit, ritè eſſe baptizatos; vel quia Græci Sacerdotes eos baptizarunt, qui ſane rite baptizant, vel quia idem Iberus Sacerdos poteſt debita prolata forma abluere, nulla interjecta mora, quæ conjunctionem moralem inter materiam, & formam excludat*.

§. III.

De Baptiſmatis Miniſtro, atque Subjecto.

QUæ ad Baptiſmatis Miniſtrum, & ſubjectum ſpectant ſufficienter videntur expoſita ab Auctore quæſt. 7., & 8. & in Epiſ. BENEDICTI XIV. à nobis ſupra relata, quæ eſt de Baptiſmate Hebræorum. Quamobrem abuſus, erroreſque duntaxat, qui circa rem hanc in Orientali Eccleſia vigent, indicabimus. Photianorum nonnulli in ea verſantur hæreſi, inquit Arcudius, ut credant nefas omninò eſſe Laicis hominibus baptizare etiam in extrema hominis, aut Infantis neceſſitate. In eodem errore ſunt Armeni, ut teſtatur Galanus, Cophti, & Abeſſini, ut refert Thomas à Jeſu, & etiam Syrorum Neſtorianorum plerique, ut ſcribit Aſſemanus loco ſupra citato pag. 266., ubi ait: *Hunc errorem ex imperitia, ſcrupulo, & religione provenire exiſtimo, quod Presbyterum credant eſſe ſolum Miniſtrum Baptiſmi; laicis verò ne in neceſſitate quidem licere hoc munere perfungi, ut de Græcis recenſioribus notavit Cl. Arcudius de concordia utriuſque Eccleſiæ in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione lib. 1. cap. 55.*

Huic ſimilem errorem habent Orientalium nonnulli circa Baptiſmi ſubjectum; credunt enim Pueros nonniſi poſt aliquot dies, aut nonniſi ſtatis temporibus baptizandos eſſe; ex quo fit, ut complures ſine Baptiſmo decedant. Hic error ab eodem, quo prior fonte manavit. Nam ut ex imperitia non diſtinguentes inter ordinarium, & extraordinarium Miniſtrum, laicis ne in neceſſitate quidem licere

Ba-

Baptiſma conferre crediderunt; ità ante ſtatutum per canones ſolemnis Baptiſmatis tempus numquam conferri poſſe cenſuerunt. Sacrorum Miniſtrorum munus eſt, hunc ex Orientalium mentibus depellere errorem. Id verò facile eſt ſi obſervetur; *Primo* veriſimile non eſſe Chriſtum Dominum, qui Baptiſma tantæ neceſſitatis eſſe voluit, ut qui ex eo renatus non ſit, intrare nequeat in Regnum Cœlorum, poteſtatem non feciſſe hominum cuique, ut neceſſitate urgente illud conferat. Niſi enim hominum quiſque baptizare poſſet, infantes plurimi neceſſariè ſine Baptiſmo perirent. Quo verò modo eorum ſaluti conſultum eſſet, ab eo, *qui vult omnes homines ſalvos fieri*? *Secundo*, Eccleſiam agnoviſſe ſemper etiam in Laicis jus baptizandi: extat hac de re Tertulliani aſſertio; qui circa finem ſecundi, vel initium tertii ſæculi in lib. de Bapt. ſcripſit. *Et Laicis jus eſt baptizandi*; Can. 38. Concilii Illiberitani circa initium quarti ſæculi coacti, quo ſtatuitur, peregrè navigantes etiam a Laicis eſſe baptizandos, ſi ſacri miniſtri deſint: idem teſtantur Hieronym. in dialogo contra Luciferianos, Auguſtin. lib. 2. contra Julianum, Concil. Cartag. IV. cui ipſemet Auguſtinus interfuit, Patres denique omnes tum Græci, tum Latini, atque etiam doctiores inter Græcos, Orientaleſque Auctores, ut videre eſt in Prodromo §. 1. citato. *Tertio*, teneri quemlibet rigoroſo charitatis præcepto, proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſuccurrere; gravem vero, imo graviſſimam eſſe neceſſitatem pueri nondum baptizati in extremo vitæ periculo poſiti, quippe mors ei imminet æterna, niſi ſacro lavacro regeneretur. Vide Auct. noſtrum q. ſup. cit.

Nota. Qui Adultos baptizent graviter peccant, ſi eos antea non inſtruant, ea ratione, quam diximus in append. ad tractatum de legibus. Nam & Sacramentum injuriæ exponerent maximæ ob periculum perverſionis illius, qui nondum inſtructus baptizatus fuerit: Et contra perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem, ac Chriſti præceptum agerent, quo jubemur prius docere eos, qui ſint baptizandi: Math. c. ult. Hæc autem inſtructi, ſine neceſſitate committi nequit Laicis hominibus, ne ſtabilita in Eccleſia hierarchia ſubvertatur; ut cenſuiſſe refert Verricellus, Theologos, quibus à Sacr. Cong. de Propag. Fide hujus dubii ſolutio commiſſa fuit.

§. IV.

De cæremoniis ad Baptiſma pertinentibus.

OCcidentales, Orientaleſque fatentur, Eccleſiam Apoſtolorum ætate ſtatuiſſe, ut Baptiſma ſecluſa neceſſitate, cæremoniis nonnullis ac precibus adminiſtraretur aptis, tum ad conciliandam Sacramento venerationem, tum ac beneficia indicanda, quæ Deus per illud confert, tum demum ad offerendum hominum memoriæ, eorum, qui Chriſtianæ Religioni initiantur, officia. Has cæremonias ex Eccleſiæ præcepto adhibendas, vel citò ſupplendas eſſe, ſi gravi de cauſa omittantur, utraque Eccleſia docet, atque Apoſtolica Sedes, tum alias pluries, tum etiam Conſt. *Inter omni genas* a nobis ſupra citata, inculcavit. Facile autem eſt demonſtrare contra Calvinianos alioſque ætatis noſtræ novatores, conſecrationem aquarum & olei, unctiones, exorciſmos, inſufflationes, rituſque alios Baptiſmi ex Apoſtolis originem trahere. Ii enim tum in Occidente, tum etiam in Oriente vigent, etiam in iis ſectis, quæ a V. ſæculo ab Orthodoxa Eccleſia ſejunctæ ſunt, ut ſunt Neſtoriani; eorumque mentio occurrit, tum in Conſtitutionibus Apoſtolicis, quas Beveregius ſcripſiſſe putat Clementem Alexandrinum circa finem II. ſæculi; tum in Nazianzeni, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Auguſtini, aliorumque antiquorum Patrum operibus, qui de Baptiſmo tractarunt: nec conſtat vel ab aliquo totius Orbis Concilio, aut alio modo fuiſſe præſcriptas, ut diſperſæ per univerſum orbem Eccleſiæ ad eos recipiendos obligari potuerint: ergo ex Apoſtolis ſunt, à quibus diſciplina pendet, quæ ſemper in univerſa Eccleſia viguit. Venio nunc ad explicandam Orientalis Eccleſiæ diſciplinam.

Orientalibus, ut permiſſum eſſe diximus §. 1. aquam conſecrare non Latinorum more, ſed juxta proprium Ritum, qui præſcribit benedicendam eſſe à Sacerdote dum baptizaturus ſit; ita quoque permiſſum eſt, ut olea, quibus Baptizandorum corpora unguntur, Presbyteri non accipiant ab Epiſcopis, ut Latinæ Eccleſiæ diſciplina jubet; *cum hujuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ſeu benedicantur*; ut legitur in Conſt. *Etſi Paſtoralis*; ubi hæc quoque de unctionibus habentur: *Circa unctiones, quæ in Baptiſmo fiunt, licet Innoc. IV. Græcis in Regno Cypri commorantibus injunxerit, ſequi morem Eccleſiæ Romanæ, ſi tamen Presbyteri Albanenſes ritus ungendi*

gendi pectus, & dorſi medium, aures, pedes, atque manus, in Euchologio deſcriptum ſervare voluerint, ubi non eſt contraria conſuetudo, non ſunt impediendi. Ritus autem ſeu conſuetudo, quam habere dicuntur Græci Orientales, ungendi per totum baptizandorum corpora, ſi alicubi tolli, vel removeri ſine ſcandalo non poteſt, cum ſive fiat, ſive non, quantum ad Baptiſmi efficaciam vel effectum non multum referat, in iiſdem toleretur.

Nota. Georgius Arbelenſis Scriptor Syrus Neſtorianus, ut refert Aſſem. tom. 3. par. 2. Bibl. Orien. quæſito 42., irritum cenſet *Baptiſma ſi aqua alio oleo, præter oleum unctionis benedicta fuerit*. Timotheus quoque II. Patriarcha ſubſtantialem partem Baptiſmi exiſtimat eſſe *oleum benedictum*. Idem Arbelenſis arbitratur aquam baptiſmalem, oleumque benedictum pollui, iterumque conſecrari debere, ſi Laicus vel Presbyter non jejunus, ea tetigerit vel Baptiſterium intraverit, quæſito 14.: item eadem pollui cenſet, iterumque conſecranda eſſe, ſi iis admixtum fuerit, vel ea tetigerit *oleum gratiæ*, id eſt *oleum infirmorum*, quæſito 44. & 45., Idem Arbelenſis affirmat, inchoatum Baptiſmi ritum in alterum diem à Sacerdote differri debere, ſi advertat matrem pueri, vel puerum jejunum non eſſe, quæſito 34. Errores, ac vanæ ejuſmodi credulitates facilè deteguntur & confutantur, ſi ad ea, quæ tum de Baptiſmo, tum de ſacris ritibus diſputavimus, attendatur.

Exorciſmi, Satanæ abrenunciationes, & inſufflationes, tum à Græcis, tum ab Orientalibus reliquis adhibentur. Neſtorianorum verò plerique, exorciſmos & Satanæ abrenonciationem ommittunt contra ſuorum majorum diſciplinam, quia negantes cum Theodoro Mopſveſteno originariam culpam, exorciſmos, abrenunciationem, & alia id generis adultis quidem, ſed non pueris convenire poſſe, putant. Atque hinc fit, ut credant, pueros ſine baptiſmo decedentes æterna gloria donari. *Pueros verò morti proximos ſolo oleo conſignant, ſi verò abſque iſta olei conſignatione eos mori contigerit, quinquaginta dierum continentia parentibus decernitur*. Georg. Arbel. quæſit. 20.

Græci ſaliva quoque utuntur, aliaſque cæremonias noſtris ſimiles habent. Has tum ipſi, tum alii Orientales juxta propria Euchologia ſervare debent, nec ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione poſſunt omittere. Ii vero, qui has cæremonias ſpernant, ineptaſque habeant, quæ in Sacramentorum adminiſtratione uſurpentur ſunt Baptiſmatis ſuſcipiendi incapaces, ex declaratione Apoſtolicæ Sedis, ut cap. v. §. 1. de Sac. Chriſt. Rit. expoſuimus.

Nota. Cum quiſque tèneatur propriæ Eccleſiæ ritum ſervare, ſi qui ſunt Orientales, qui cæremoniam aliquam, ſive aliquod Sacramentale v. g. *Salem* juxta proprium Rituale adhibere non ſoleant, Conſtitutionibus illis quæ ſunt de ritibus Magdurenſibus, quo ad hanc partem non obligantur. Nam hæ Latinorum rituum obſervationem præcipiunt; ad omnes vero ſpectant ea parte, qua debitam Eccleſiæ cæremoniis venerationem præcipiunt.

Orientalium plerique ſolent poſt Baptiſma confirmationem, ac Euchariſtiam etiam parvulis adminiſtrare. Id vero Græco-Italis, & Albanenſibus Conſt. *Etſi Paſtoralis*, interdicitur; prohibentur enim presbyteri Baptizantes confirmare, §. 2. num. 1.; & n. 7. hæc habentur: *Cum adminiſtratio Sacramenti Euchariſtiæ, quod ſub una, vel ſub utraque ſpecie Infantibus in Baptiſmo, & pueris in Miſſa ſolent Græci exhibere, nihil contra fidem, bonoſque mores contineat (dummodo iidem Græci credant, firmiterque teneant, communionem hujuſmodi non eſſe neceſſariam ad ſalutem, & Baptiſmum ſine communione validè, ac licitè poſſe adminiſtrari); quia tamen ad decentiam, & reverentiam Sacramenti magis expedit, ſi illud eiſdem denegetur; propterea ne Græci, vel Albanenſes Græci Ritus Euchariſtiæ Sacramentum ſub una, vel ſub utraque ſpecie Infantibus rationis uſu carentibus in Baptiſmo, nec pueris in miſſa miniſtrent, interdicimus, ac prohibemus*. Id etiam vetitum fuit Maronitis in Synodo an. 1736. in Monte Libano coacta, atque Apoſtolicæ Sedis auctoritate confirmata an. 1741. Ii ergo contra Eccleſiæ præceptum agerent, ſi baptizando, pueris confirmationem illico, ac Euchariſtiam adminiſtrarent.

At hujuſmodi conſuetudinem Apoſtolica Sedes in aliis Orientalibus tolerat, atque permittit; ut conſtat tum ex ſupra citatis verbis; tum etiam ex iis, quæ alibi ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. celebrato attulimus; ubi probantur mores, conſuetudineſque Græcorum, aliorumque Orientalium, quæ neque fidei, neque honeſtati adverſentur: At mos confirmandi, ac Euchariſtiam adminiſtrandi pueris illico poſt Baptiſma antiquior laudato Concilio, neque fidei, neque honeſtati contrarius eſt. Imo etiam in Latina Eccleſia quandoque viguit: Nam in Sacramentario, quod Gregorio Magno adjudicatur, habetur, *non prohibentur Infantes lactari ante ſacram communionem, ſi neceſſe fuerit*: Et in ordine Romano, quem eruditorum plerique paulo poſt Gregorii Sacramentarium ſcriptum exiſtimant, Baptizatis pueris ab Epiſcopo confirmatio-

nem, & Euchariſtiam conferri conſueviſſe perhibetur. Quamobrem Tridentina Synodus ſeſſ. 21. cap. 4. ait, *Parvulos ante rationis uſum nulla obligari neceſſitate ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum, nec tamen damnandam eſſe antiquitatem, ſi eum morem aliquando ſervarit*. Hæc adnotare neceſſarium duxi, ne ob ejuſmodi conſuetudinem a Noſtris erroris inſimulentur, vel reprehendantur Orientales.

Curandum vero eſt, ut ex nonnullorum Orientalium mentibus pravæ hac de re opiniones tollantur. Neque enim dici poteſt confirmationem ad Baptiſmi eſſentiam pertinere, ut Hæretici nonnulli Armeni, teſte Galano, arbitrantur; neque Euchariſtiam neceſſariam eſſe parvulis ad ſalutem, ut opinari creduntur Syri nonnulli: neque de jure divino hæc tria Sacramenta eſſe conjungenda: Qui enim ita ſentiunt, in manifeſta hæreſi verſantur. Nam Orthodoxa fides docet, atque Eccleſia ſemper profeſſa eſt, eos, qui vel à Laicis in caſu neceſſitatis, vel à Diacono ex commiſſione, ſive de licentia Epiſcopi, juxta præſcriptum Canonum Eccleſiæ Græcæ, & Tertuliani doctrinam, baptizati ſint, verum Sacramentum regenerationis recipere, fierique æternæ gloriæ capaces, & hæredes: Tunc vero confertur ſolius baptiſmatis Sacramentum. De Laicis patet; ac conſtat etiam de diaconis; quia certum eſt diaconos numquam potuiſſe confirmationem conferre, neque Euchariſtiam conficere: Ergo dum ab iis baptiſma conferabatur abſente Sacerdote, & Epiſcopo, alia duo Sacramenta conferri non poterant. Pluries vero collatum fuiſſe colligimus ex eo, quod Canones antiqui, & Tertullianus aſſerant, Baptiſmi Miniſtrum Epiſcopum, vel de licentia Epiſcopi Presbyterum, vel Diaconum. Sed res explorata eſt ex hiſtoria Eccleſiaſtica, & ex iis, quæ Hieronym. in dialogo contra Luciſer. ait, ut infra dicemus.

Ut Latini reprehendere nequeunt Orientales, ita Orientales Latinos arguere non debent, quod antiquam diſciplinam mutaverint. Nam uſus conjungendi tria hæc Sacramenta ex eo ortus eſt, quod antiquis temporibus, in quibus ſtatis diebus, hoc eſt, in Paſcha, Pentecoſte, ac etiam Epiphania, vel aliis in ſolemnitatibus, baptizabatur, qui ſolemni baptiſmo initiabantur omnes ferme eſſent adulti, quibus tria Sacramenta ſucceſſive conferebantur; Quo factum eſt, ut in officiis Sacramentorum, hæc tria conjuncta ponerentur: Et cum hujuſmodi officiis diu Eccleſia uſa ſit in Sacramentorum adminiſtratione, per plura ſæcula etiam pueris ſolemne Baptiſma ſuſcipientibus duo alia Sacramenta tribuere conſuevit. At Eccleſia Latina, dum ſine Fidelium ſcandalo, & commotione diſciplina mutari potuit, ſatius duxit, tria hæc Sacramenta ſejungere; ac confirmationem tunc tantum conferre cum homines ad rationis uſum pervenerint; Euchariſtiam vero, tunc tantum cum homines diſtinguere potuerit inter ſpiritualem, ac materialem cibum, atque tanti Sacramenti efficaciam intelligere. Vide infra de confirmatione, & Euchariſtia.

TRACTATUS

DE CONFIRMATIONE.

I. CONfirmatio eſt Sacramentum à Chriſto inſtitutum, quo baptizati corroborantur ad fidem firmiter tenendam, & fortiter profitendam.

II. Ejus materia remota *eſt Chriſma confectum ex oleo & balſamo per Epiſcopum benedicto*. Concil. Florentin. in decret. de Sacrament. Materia proxima eſt unctio chriſmatis in fronte per manum Epiſcopi facta in formam crucis; quæ chriſmatis unctio eſt vera manus impoſitio. Forma autem, ex Concil. Florentin. eſt hæc. *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

III. Miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus, ex Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. can. 7. & Florentin. hæc addente: *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, ex rationabili & urgente admodum cauſa ſimplicem ſacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum*. Quare ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ, poteſt validè ac licitè confirmare.

IV. Hujus effectus ſunt. 1. Augmentum gratiæ ſanctificantis, & virtutum ei annexarum. 2. Auxilia quædam ſpecialia ad fidem fortiter profitendam cum quovis periculo, & ad ſuperandas tentationes contra illam, 3. Caracter.

V. Confirmationis capaces ſunt omnes & ſoli baptizati, etiam infantes, quibus primis Eccleſiæ ſæculis conferebatur. Nunc tamen in Eccleſia Latina differtur uſque ad uſum rationis, ad majorem reverentiam hujus Sacramenti, & majorem utilitatem ſuſcipientis ob actualem devotionem. Expedit autem pueros tempeſtivè confirmari antequam innocentia baptiſmali excidant, modò ſuſcepti Sacramenti non iterandi meminiſſe poſſint, ejuſque excellentiam & utilitatem agnoſcant.

VI. Patrinus adhiberi debet ex lege, ſeu conſuetudine Eccleſiæ, quæ in variis canonibus exprimitur. Et quidem unus tantum, ſive

vir,

vir, ſive mulier; cap. *Non plures*, de conſecrat. diſtin. 4., circa quod nihil innovavit Concil. Trident. debetque eſſe confirmatus, ſeu confirmata, cap. *In baptiſmate*, eod. tit.

Quæſt. I. *An quilibet adultus tenetur Confirmationem recipere data opportunitate?*

Reſp. Multi negant; ſed Toletus & alii affirmant & probant, 1. Ex cura & ſollicitudine Apoſtolorum, actor. 8. ut baptizatis conferretur. 2. Ex cap. *Omnes* de conſecrat. diſt. 5. *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum Sanctum poſt Baptiſmum accipere debent, ut pleni chriſtiani inveniantur*. Et ex S. Cyprian. epiſtol. 72. *Ungi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, id eſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe Chriſti gratiam poſſit*. 3. Ex Concil. Laodicen. canon. 48. *Quod oporteat eos, qui baptizantur, chriſma Eccleſiæ accipere*. Ex Concil. Mediolan. IV. ſub S. Carolo. *Si quis neglexerit* (ejus ſuſceptionem) *Canonicis ſubjaceat diſciplinis*. At negligit qui data opportunitate non ſuſcipit, ut per ſe & ex contextu patet. Et ex Concil. Remenſi an. 1583. *Moneant parochi, Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel prætermitti à verè Chriſtianis*. 4. Ex canonibus pœnitentialibus, qui trium annorum pœnitentiam imponunt parentibus, quorum negligentia filius ſine Confirmatione deceſſerit. 5. Quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt, ut medium per ſe certum & ordinarium ad dandum robur, & perfectionem vitæ chriſtianæ, & non ſolum ad fidem coram tyrannis fortiter profitendam, ſed etiam ad vincendas tentationes contra fidem, à quibus nemo adultus immunis eſt. Ergo Chriſtus voluit ut ab omibus ſuſciperetur; & qui illud cum poteſt, non ſuſcipit, non ſatis conſulit ſaluti ſuæ, ſed illam ac auxilium divinum negligere meritò cenſetur: ergo peccat.

Certè apud omnes conſtat, eſſe ſaltem culpam venialem hoc Sacramentum tunc omittere; cum talis omiſſio ſit irrationabilis quædam prodigalitas ſpiritualis. Mortale verò ſi omittatur ſive ex contemptu, ut ſi quis illud, aut ejus effectum parvi facit, vel vile, aut puerile exiſtimet ſe illi ſubjicere: ſive cum ſcandalo, ut ſi quis ita ſe publicè gerat, ut aliis exhibeat ſpeciem contemptus.

Item conſtat Epiſcopum teneri ſub mortali illud non rarò adminiſtrare: nam cum ſit paſtor animarum, tenetur illis ex officio per ſe ſubminiſtrare media, quæ Chriſtus inſtituit ad earum ſalutem, vel perfectionem, ac ſpiritualem utilitatem, per ipſum ſuppeditanda.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Confirmationem diſciplina.

ORientalis Eccleſia Confirmationem eſſe Sacramentum a Baptiſmo diverſum una cum Orthodoxia adverſus ætatis noſtræ Novatores ultro fatetur. De Græcis nemo dubitat: quippe id manifeſtum fit ex eorum Euchologiis; ex teſtimonio Symeonis Theſſalonicenſis, Georgii Proteſyncelli, Hieremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani, aliorumque de re Sacramentaria Scriptorum; atque ex damnatione confeſſionis Cyrilli Lucar, in qua ex Sacramentorum numero Confirmatio explodebatur. Quam confeſſionem refutavit Conſtantinopolitana Eccleſia anno 1635., Synodus Beræenſis 1638., Leucoſienſis 1668., & Jeroſolymitana an. 1672. De Neſtorianis quoque conſtat; *Quidquid enim ſit de praxi, ſeu potius errore recentiorum, ex libris eorum oſtendi poteſt, utrumque Sacramentum* (hoc eſt Baptiſma, & Confirmationem) *apud illos extare, vel ſaltem extitiſſe*, inquit Aſſem. diſſert. de Syris Neſtorianis pag. 273. tom. 3. part. 2. Bibl. Orient. Nam in eorum Rituali Baptiſmi, & apud Eliam Anbarenſem centuria 4. carm. 3., apud Georgium Arbelenſem in lib. declarat. Off. Eccleſiaſticorum tract. 5. de Bapt. cap. 5., & apud alios Scriptores rectam de Sacramento Confirmationis fidem expoſitam legimus. De Syris Maronitis quoque res eſt explorata: Cophti quoque, & Abeſſini illud retinent, ut Jacobitæ Syri, aliæque Syriaci Ritus gentes. Inter Armenos, quamvis Hæretici nonnulli cum Vartano Confirmationem ſoleant cum Baptiſmo confundere; tamen ex eorundem libris palam eſt, Confirmationem haberi pro vero Sacramento, quo Spiritus Sancti robur, & fortitudo baptizatis confertur, ut Chriſtianam fidem firmiter teneant, animoque invicto profiteantur, ut ex iis, quæ infra dicemus, apparebit. Imo Auctor de fidei perpetuitate refert profeſſionem fidei Uſcani Epiſcopi Erivanenſis, Jacobi Armenorum Patriarchæ, & Onuphrii Archiepiſcopi Ametenſis, in qua Confirmationem verum eſſe à Chriſto Domino inſtitutum Sacramentum teſtantur. Igitur modum tantum explicandum ſuſcipimus, quo ritè juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem ab Orientalibus miniſtrari oporteat.

§. I.

De Materia.

Circa hujus Sacramenti Materiam, miſſas facimus Scholaſticorum lites, quæ ad eruditionem potius, quam uſum ſpectare videntur, ea tantum explicaturi, quæ ad validè, ac licitè Sacramentum hoc perficiendum, deſiderantur. Primo vero, ſtatuimus, reprehendi non poſſe Orientales, quod in hoc conficiendo Sacramento manuum impoſitionem, ab ea, quæ ſit in conſignatione frontis diverſam non adhibeant, quidquid nonnulli eruditi cum Sirmondo contra opinentur. Quamquam enim Apoſtoli manus impoſitione confirmarunt, ut legitur act. 8., eaque uſi ſunt Epiſcopi eorum Succeſſores, quemadmodum teſtantur Firmil. Epiſt. 75. inter Cyprianicas, Cyprian. Epiſt. 73. Tertullian. lib. de Bapt. cap. 8. aliique Patres; tamen negari non poteſt manuum impoſitionem, quæ neceſſaria ſit, ipſa frontis conſignatione contineri. Patet id ex lib. 3. Conſtit. Apoſtol. cap. 15., ubi confirmationis ritus ita deſcribitur, *In manus impoſitione caput ipſius*, (hoc eſt baptizati) *unget Epiſcopus*: hic enim illius uoicè impoſitionis manus mentio occurrit, qua Baptizatus ungitur. Hinc Innocentius III. cap. *cum veniſſet*, inquit, *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio modo dicitur confirmatio*. Innocentius IV. Epiſt. ad Ottonem Cardinalem Apoſtolicæ Sedis in Regno Cypri Legatum, *manuum impoſitionem*, ſcribit, *frontis confirmatio repreſentat*: Et Eugenius IV. in decreto pro Armenis, ait, *Loco illius manus impoſitionis* (de qua act. VIII.) *datur in Eccleſia Confirmatio*. Ergo rite Confirmatio perficitur etiamſi alia à frontis conſignatione diſtincta manus impoſitio non adhibeatur.

Præter hanc manuum impoſitionem, etiam unctio neceſſaria eſt hujus Sacramenti materia. Iſtius unctionis mentio occurrit in ſcriptura. 2. ad cor. 1. v. 21. *Qui confirmat nos Chriſtus, & qui unxit nos Deus, qui ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus noſtris*: quæ verba Confirmationis Sacramentum deſignare, tradunt Cyrillus Hieroſolym. Ambroſius, Theodoretus, & Primaſius; atque hujuſmodi unctionis, ut ex Apoſtolis, & Chriſto Domino derivatæ mentionem faciunt, Irenæus lib. 1. contra hæt. cap. 18. Auct. Conſt. Apoſt. lib. 3. cap. 16. Dionyſius Areopagita de Eccl. Hierarchia cap. 2., Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Patres denique omnes tum Latini, tum Græci, atque omnes tum Occidentalis, tum Orientalis Eccleſiæ Rituales libri, ſive antiqui, ſive recentiores, qui unctionis modum præſcribunt.

Unctio hæc, ut ex Florentino Concil. definitum habemus ex Chriſmate fieri debet, *confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per Epiſcopum benedicto*. Oleum unanimi conſenſu Theologi aſſerunt debere eſſe olivarum; Addendum vero eſſe balſamum ex præcepto negari non poteſt. Nam præterquam, quod id exprimitur in ſupra citato Eugenii IV. decreto, omnia Euchologia Græcorum, omnes Rituales, Patreſque omnes Græci, atque Latini, oleo cum balſamo admixto factum Chriſma perficiendum eſſe docent. Num vero balſamum oleo miſceri debeat neceſſitate Sacramenti, diſſentiunt invicem Theologi; Neque controverſia Eccleſiæ judicio definita eſt. Concilium enim Florentinum, inquit Bellar. lib. 2. de Conf. *non expreſſit quomodo requiratur balſamum, ſed dixit materiam eſſe oleum cum balſamo, ut etiam dixerat, in Euchariſtia materiam eſſe vinum cum aqua, & tamen fatentur omnes aquam non ita eſſe de eſſentia, ut ſine ea ſit irritum Sacramentum*. At quamquam Eccleſia non damnavit eorum opinionem, qui putant balzamum ad hujus Sacramenti eſſentiam non pertinere; tamen cum ſupra laudatis ex decreto Armenorum verbis, materia dicatur Chriſma ex oleo confectum & balſamo; cum Patres omnes, qui unctionis hujuſmodi meminerint, vel balſamum expreſſe deſignaverint, vel ſatis illud indicaverint appellando unctionis materiam, Chriſma, Unguentum, & *myron*; cum denique in Euchologiis omnibus, omnibuſque Ritualibus etiam balſamum pro principi materiæ parte hujus Sacramenti præſcribatur, quaſi certo conſtitui poſſe videtur balſamum ad Sacramenti eſſentiam pertinere; atque adeo collatum ſine balſamo Sacramentum eſſe irritum, & iterandum; id vero fieri debet ſub conditione, quod contraria opinio ab Eccleſia non ſit damnata, & a Bellarmino, Natale Alexandro, aliiſque doctiſſimis viris propugnetur. Non eſt neceſſarium balſamum Syriacum, & Paleſtinum, ſed ſufficit Indicum, quod accidentariè tantum ab illo differt ex peritiſſimorum medicorum atteſtatione, ut aſſerunt, Baſilius Poncius par. 2. cap. 1. Vantoy q. 4., affirmavitque Paulus III., ut adnoravit Sylvius in q. 72. ar. 2. Lupus in Confut. v. Calumniæ Photianæ, & BENED. XIV. not. 183. in fer. v. Maj. hebd.

Latini oleo atque balſamo Chriſma conficiunt; nec eis licet quidpiam aliud addere; Græci vero, aliique Orientales, præter vinum, alias quoque fragantium rerum ſpecies Chriſ-

Chriſmati admiſcent; Græci ut ex eorum Pontificali ab Iſacio Habert notis illuſtrato, circa finem, & ex Goario p.636. liquet, ultra vinum triginta tres alias fragrantium rerum ſpecies adhibent; alii vero Orientales pauciores. Id vero notatum volo, ne hanc ob rem Orientales reprehendantur, ut Galanus vir licet doctiſſimus, reprehendit Armenos ob vini mixtionem. Antiquam enim eſſe, ac probatam hujus mixtionis conſuetudinem, tum Græcorum Euchologia demonſtrant, cum Græci Patres docent. Dionyſius enim loco ſupracitato expreſſe vini meminit, ac tum ipſe, tum Baſilius, tum alii teſtantur oleo, & balſamo odora etiam nonnulla aromata fuiſſe permixta.

Chriſma conſecratum eſſe debet ab Epiſcopo ut §.3. diximus. Lis eſt inter Theologos, num cōſecratio hęc ad Sacramenti valorem, aut ex precepto neceſſaria ſit. Cum noſtra non ſit, controverſiā dirimere, ſed ea præſcribere, quæ ad tuto Sacramentum perficiendum deſiderantur; certo ſtatuimus, non licere Confirmationem Chriſmate non conſecrato conferre, atque ita collatum, dubium eſſe, & ſub *conditione* iterandum Sacramentum, ob communiorem ſententiam, quæ nullum irritumque eſſe tuetur, ſi ſine conſecraro Chriſmate conferatur.

Neque Chriſma tantum, ſed illius applicatio, quæ materia proxima vocatur, conſideranda eſt, ut, quæ ad rite Sacramentum hoc conficiendum requiruntur, ſint explicata. Unctio hæc fit in fronte, eaque chriſtiani homines monentur, non eſſe eis erubeſcendum nomen Chriſti coram omnibus confiteri, juxta robur & vim, quam à Spiritu Sancto in hujus Sacramenti ſuſceptione, recipiunt. Ad perficiendum Sacramentum neceſſaria eſt; tum quia hac unctione manus impoſitio, qua utebantur Apoſtoli, dum baptizatis Spiritum Sanctum tribuebant, comprehenditur, aut ſaltem repreſentatur, ut ſupra innuimus; cum etiam, quia Eccleſia ſemper frontis unctione hujuſmodi Sacramentum contulit. Patet ex lib.3. Conſt. Apoſtol. cap. ſupra citato, ex Tertulliano lib.3. contra Marcionem, ubi Confirmationem vocat *Signaculum frontium*, ex Cyrillo cath. 3., ex Innocentio I. in Epiſt. ad Decentium, ex Concil. 11. Gen. can.7. ex Patribus reliquis, atque ex conſtanti, & perpetuo omnium Eccleſiarum uſu. Igitur unctio hæc ad Sacramenti eſſentiam pertinet.

In frontis unctione ſignum Crucis fieri debere, Græcorum Euchologia, ac Latinorum Rituales præſcribunt. Hujus ritus mentio occurrit in Conſt. Apoſt. lib.3. cit. in Epiſt.73. Cypriani, & apud Patres fere omnes, qui de hac unctione ſcripſerunt; quam obrem ex Apoſtolis originem trahere haud immerito conjicimus. S.Thomas, S.Bonaventura, Scotus, Bellarminus, aliique ad Sacramenti eſſentiam ſpectare arbitrantur; alii vero, & quidem doctiſſimi viri cæremoniam eſſe ajunt ab Eccleſia Apoſtolorum ætate præſcriptam, quia non ad ſubſtantiam, ſed ad modum conferendi Sacramenti ſpectat; conſtat autem adminiſtrandi Sacramenti modum ab Eccleſia eſſe ſtabilitum. Sed ut ut res ſe habeat, certum eſt graviter peccare, qui hoc Crucis ſignum ungendo non adhibeant, tum quod contra Eccleſiæ præceptum agant, tum quod Sacramentum adminiſtrando tutiorem ſequi teneantur opinionem, tum denique, quia ſuſpectum redderent Sacramentum, ob graviſſimorum Thologorum auctoritatem, qui ſignum Crucis ad Confirmationis eſſentiam pertinere, docent; & quia ſignum Crucis unctione perficiendum in forma a Florentina Synodo præſcripta per hæc verba exprimitur, *ſigno te ſigno Crucis*. Quamobrem dubium ſaltem eſſet ſine eo adminiſtratum Sacramentum; ac *ſub conditione* iterandum.

In Orientalium Confirmationis forma non exprimitur ſignum Crucis; ungendum vero eſſe baptizatum in fronte ſigno Crucis omnes Rituales præſcribunt; & deſignat etiam Græca vox *σφραγὶς* in Græcorum forma poſita, quæ latinè *Signaculum* redditur. A Græcis non ſolum frons, ſed etiam oculi, nares, os, & aures ungi ſolent, atque in Euchologiis nonnullis, adduntur etiam aliæ partes, hoc eſt, interior manūm vola, atque cor, ſive pectus, & pedes; verum has deſiderari in vetuſtiſſimis Euchologiis, tradunt Arcudius lib. 1. de Sacr. pag.59., & Iſac. Habert in Pontific. Græcorum pag.709. Armeni quoque ungere ſolent frontem, oculos, aures, os, manus in vola, pectus, ſcapulas, atque pedes. Conſuetudo ungendi plures partes in Eccleſia Orientali antiqua eſt: quippe iſtius conſuetudinis mentio fit à Cyrillo Catecheſi tertia, à Baſilio, & à ſecunda Synodo canone 7. Igitur nequeunt ob hujuſmodi uſum Orientales reprehendi, ſi credant ſola frontis conſignatione hujus Sacramenti eſſentiam contineri, ſed tenentur unctiones in eorum Ritualibus præſcriptas eo præcepto adhibere, quo propriæ Eccleſiæ ritus ſervare obligantur

Nota. Syri Neſtoriani materiam Chriſmatis ſolo oleo olivæ componunt; balſamum, aut alias aromatum ſpecies nequaquam admittunt. Ità Ebedjeſus Sobenſis, & Timotheus ſecundus cap.3. de Baptiſ. ſect.12. c.13., & Joannes Zugbi in carm. de Baptiſ. & fermento, inquit, *in oleo olivæ tradiderunt nobis Apoſtoli cornu Baptiſmi, non in Myro* (ſeu unguento) *optimo, ut in* Ec-

Digitized by Google

Eccleſia Occidentis. Ii ergo Balſamum omittendo, non ſolum ſuſpectum Sacramentum reddunt, ut ſupra monuimus, ſed etiam errant, Occidentales damnando, qui Chriſma ex oleo, & balſamo confectum adhibent.

§. II.

De Forma.

Florentina Synodus in decreto pro Armenis hanc, ait, eſſe Confirmationis formam, *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hæc forma vera, propria, atque adæquata eſt; nam per hæc verba determinatur materia ad ſignificandum, & producendum effectum Sacramentalem; iiſdemque verbis exprimitur robur, per quod ad ſpiritalem pugnam idonei reddimur, & in illorum prolatione ſigno Crucis, & Chriſmate conſignamur, tamquam Chriſtianæ militiæ ordinati vexillo, fideique athletis adſcripti. Quare Reginaldus Polus in lib. de Reformat. Angliæ, qui extat etiam in collect. Concil. tom. 14. ait in decreto Eugenii doctrinam hujus Sacramenti breviter, & dilucide fuiſſe explicatam. Igitur audiendi non ſunt, qui præter hæc verba ad confirmationis formam ſpectare arbitrantur etiam preces illæ, quæ manuum impoſitioni reſpondent.

Quamquam ita res ſe habet, ac Latini omnes deſcriptam formulam uſurpare tenentur etiam dum Græcos vel alterius Ritus homines confirment; tamen dubitari nequit, quin valida futura ſit confirmatio, licet unum, vel alterum uſitatæ formulæ verbum omittatur, & quin Orientales juxta eorum formulas confirmationem adminiſtrando validè, ac licitè Sacramentum perficiant. Utrumque paucis oſtendemus. Et ut omnis tollatur ſcrupulus ſcholaſticis illis, qui irritum fore Sacramentum putant ſi unum, vel alterum Eugenianæ formulæ verbum omittatur, licet verba adhibeantur, quibus hujus Sacramenti formæ ſubſtantia continetur, nonnullas afferemus hujus Sacramenti formas antiquitus in Latina Eccleſia uſurpatas. In Pontificali, quod inſcribitur Egbetto, vertente ſæculo VIII. exarato, hæc habetur formula, *accipe ſignum Sanctæ Crucis Chriſmate ſalutis in Chriſto Jeſu, in vitam æternam*: & deinceps, *confirmet te Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus*. Gelaſianum juxta Cod. Colbertinum, & Noviomenſem, formulam habet iſtam, *ſignum Chriſti in vitam æternam*, addita pariter deprecatione, *confirmet te Deus &c.* In MS. Pictavien. octingentorum annorum, hæc deſcribitur: *ſignet te Deus ſigillo fidei ſuæ in confirmatione fidei*. In Pontificali Eccleſiæ Caturicenſis ejuſdem antiquitatis adinvenitur hæc alia, *confirmo, & conſigno te in ſignum Sanctæ Crucis, in nomine Patris &c.* Cod. Moyſacenſis hanc habet parum abſimilem, *Confirmo te ſigno Crucis in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti, in vitam æternam*. Atque hinc patet, Eccleſiam ſemper ratum habuiſſe hujuſmodi Sacramentum, ſi verbis conferretur, quæ Sacroſanctum ſignaculum in Baptizato imprimi ſignificarent, nec ſubſtantialiter differrent ab una, aut altera ex prædictis formulis. Latini verò, ut dixi, tenentur nunc præſcriptam in Florentina Synodo adhibere.

Venio nunc ad Orientales, atque incipio à Græcis. Confirmationis ritus ita in Euchologio à Goario edito, deſcribitur: *Baptizatos unguento ſacro Sacerdos ungit: faciens Crucis ſignum primo*, in fronte dicens, *ſignaculum doni Spiritus Sancti*. In oculis dicens. *Unctio Spiritus Sancti*. In naribus dicens: *Unctio pignoris Spiritus Sancti*. In auribus dicens. *Unctio participationis vitæ æternæ*: In manuum vola interiore dicens: *Unctio Sancti Chriſti Dei, & ſignaculum inſidiis liberum*. In corde tandem dicens: *Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei, & veritatis*. Verba illa, *ſignaculum Spiritus Sancti* veram exhibent Confirmationis formam. Liquet id primum ex eo, quia, ſi formula iſta non valeat, nulla jam ſupereſt in Oriente Confirmatio: etenim Græci etiam Orthodoxi nullam aliam agnoſcunt, ut obſervat Goarius not. 31. in ord. Bapt. Deindè numquam Latini, nec in Florentino Concilio, hunc inter cæteros Græcorum recenſuerunt errores, quod formula iſta conſignent: imò non aliam adhibent Romæ in templo Sancti Athanaſii, id non ignorantes Pontifices. Præterea Arcudius lib. 2. cap. 7. demonſtrat id authoritate Sanctorum Patrum, qui docent in Confirmatione imprimi Spiritus Sancti ſigillum. Aſterius Epiſcopus Amaſeæ, qui floruit deſinente ſeculo III. apud Photium cod. 277. ſcribit, *datur ſignaculum Spiritus Sancti*. Dionyſius cap. 2. de Eccleſ. Hierarch. Epiſcopum confirmantem appellat, *deificante unguento obſignantem*. Cyril. in fine Catech. 18. de confirmato ait, *ſignaculum datum eſt illi ex communicatione Spiritus Sancti*, Similia habent alii Græci Patres. Igitur cum hæc formula deſcripta reperiatur in Euchologiis à mille & amplius annis exaratis, cum ſimilis ſit formulis ab aliquibus latinis Eccleſiis uſurpatis, ac ſupra à nobis recenſitis, cumque characterem ſignificet, quo ad pugnam inſigni-

tur

Digitized by Google

tur Miles Chriſti adverſus Spirituales nequitias, & donum Spiritus Sancti, quo corroboratur in fide, apta hujus Sacramenti forma habenda eſt, atque ritè à Græcis uſurpatur.

De Armenis major difficultas eſſe poſſet; quod in decreto pro his edito, forma, quam ſupra indicavimus, proponatur. Sed cum non conſtet, Apoſtolicā Sedem deincpes coegiſſe Armenos ad mutandum hac in re ritum, ac formam illam in Confirmatione uſurpandam, facile conjicimus propoſuiſſe quidem Eugenium formulam illam, qua reliquis aptius Orthodoxa de Confirmatione doctrina exprimitur, ſed noluiſſe eos ad proprii ritus mutationem obligare. Cum enim hominibus nimis durum ſit, ſuſceptas ex majoribus conſuetudines, probatoſque propriæ Eccleſiæ ritus deſerere, numquam Apoſtolica Sedes ad hos mutandos Orientales cogere voluit, ut patet ex iis, quæ cap. 4. de Sac. Chriſt. ritibus diſputavimus. In Armenorum Ritualibus, ita confirmationem adminiſtrandam eſſe præſcribitur: *conſignet Chriſmate, primum frontem dicens*: unguentum ſuave in nomine Jeſu Chriſti effuſum eſt ſuper te, ſignaculum donorum cæleſtium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Sciendum eſt autem in unctione hujus tantum primi membri invocandam eſſe Divinam Trinitatem. Deinde oculos dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti, illuminet oculos tuos, ne umquam obdormias in morte. *Aures dicens*: Unctio ſanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti, fiat tibi odor ſuavitatis in vitam. *Os dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti, ſit tibi oris cuſtodia, & hoſtium munitum labiorum tuorum. *Manus in vola dicens*: Unctio ſantificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti, ſit tibi cauſa bonorum operum. *Pectus dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti, cor mundum confirmet in te, & ſpiritum rectum innovet in viſceribus tuis. *Scapulas dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti ſit tibi ſcutum munitionis, in quo poſſis tela nequiſſimi extinguere. *Pedes, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti, dirigat greſſus tuos in vitam æternam. Dubitari nequit, quin verbis illis, quæ frontis conſignationi reſpondent, vera confirmationis formula contineatur. Nam prætterquam quod *ſignaculum donorum cæleſtium* formulæ ſubſtantiam exprimit, quam adhibent Græci, effuſio quoque unguenti deſignatur ſuper Baptizatum, quæ verba confirmationis actionem ſignificant; quo ſit ut hæc formula Græcorum forma ſit latinæ ſimilior.

In Rituali Severi Alexandrini, hanc confirmationis formulam legimus: *Chriſmate Sancto, ſuavitate odoris Chriſti Dei, ſigillo veræ fidei, complemento pignoris Spiritus Sancti, obſignatur N. in nomine Patris, Amen: & Filii, Amen: & Spiritus Sancti, ad vitam ſæculorum, Amen*. Ex iis, quæ dicta ſunt, facile quiſque intelliget, etiam illis verbis veram Confirmationis formam contineri, adeoque vere perfici Sacramentum.

Habent quoque Syri Neſtoriani propriam Confirmationis formulam. In ordine abſolutionis apoſtatarum & receptionis Hæreticorum, quem Jeſujabus Catholicus compoſuit Sacramenti Chriſmatis, ſeu Confirmationis luculentum habemus teſtimonium, his verbis, inquit Aſſemanus tom. ſupra citato pag. 276. *Si autem ſua voluntate fidem deſeruit, indiget conſignatione Baptiſmi, atque trina conſignatione illam perficit, prima quidem, quæ in prædicta laudatione fit: altera vero, quæ in fine orationis manus impoſitione peragitur: tertia demum cum illo Sancto Oleo in fronte pollice conſignat, dicens: Conſignatur talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* qua in re, inquit V. Cl., *Neſtoriani præſcriptam a Concilio ſecundo oecumenico Chriſmatis Confirmationis formam obſervant*. Ita confirmando, non dubito quin debitam formam adhibeant: cum verba illa apta ſint ad materiam determinandam, atque ſpiritualem Sacramenti effectum deſignandum. Sed ex ſupra relatis verbis appatet, Neſtorianos ex prava 7. Canonis ſecundæ Synodi intelligentia duplicem auxiſſe errorem, alterum ipſis peculiarem, alterum vero Photianis quoque communem. Nam cenſent contra totius Eccleſiæ fidem, omnes Apoſtatas, Hæreticoſque omnes ad Eccleſiam redeuntes iterum baptizandos eſſe; cum tamen Synodus ſolos Eunomianos, Montaniſtas, & Sabellianos iterum baptizandos decreverit, quod ſtabilitam a Chriſto formam baptizando non uſurparent. De Eunomianis jam dixi in appen. ad tract. de Bapt: de Montaniſtis, id aſſerit Baſil. Epiſt. can. 1. c. 1. per hæc verba, *Quamnam habent rationem, verum eorum baptiſma judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum Priſcilliamve baptizant? non enim ſunt, baptizati, qui non in ea, quæ nobis ſunt tradita baptizati ſunt*. Eadem aſſerit Thophilact. in Lucam. De Sabellianis quoque jure meritoque conjicimus baptiſmi formam variaſſe, aptamque ad exprimendum eorum errorem circa Trinitatem adhibuiſſe, cum canon, iis nominatis, ſubdat, *qui idem eſſe patrem & filium docent, & alia quædam pernicioſa faciunt*. Igitur Canone illo eos tantum iterum baptizandos eſſe decernitur;

nitur;

Digitized by Google

nitur, qui debita verborum formula baptizati non fuerint. Item ſi Confirmationem in recipiendis Hæreticis adhibeant, ut Sacramentum conferre velint, nefariæ hæreſeos labe carete non poſſunt, inquit Gostius pag. 699. Nam Orthodoxs fides docet Confirmationem, ut Baptiſma, & Ordo, characterem imprimere, ac iterari non poſſe. Ii ergo duo errores a Syris ſunt præcavendi. Goarius vero non improbat morem recipiendi hæreticos ad Eccleſiam redeuntes, juxta præſcriptum illius canonis, quem ex Epiſtola Methodii Patriarchæ de ſuſcipiendis hæreticis, cum aliis viris doctis depromptum exiſtimat, ſi eo animo adhibeatur unctio, ac verba illa proferantur, ut non ad Sacramentum perficiendum, ſed ad puram Eccleſiæ cæremoniam referantur, & reſtringantur: *nimirum ut hac ſignorum exteriori repetitione, aut amiſſæ gratiæ, quam receperant in Confirmatione, aut nunquam acceptæ propter hæreſim memores fierent.* Hinc eruditi quamplurimi, ac etiam ipſe BENEDICTUS XIV. in tractatu de Synodo Diœceſana infra laudando, cenſent in antea dicto Canone non agi de Confirmatione, ſed cæremoniam indicatam deſignari. Vide Goar. loco cit. ubi plura de hac cæremonia, de ipſius origine, & uſu in Eccleſia Græca, diſſerit.

Itaque immerito ex ſupra citatis Syrorum verbis uſurpatam ipſis Confirmationis formam colligimus; cum nil ſimile legere ſit in iis locis, in quibus de ungendis, & confirmandis baptizatis agitur. Renaudotius tom. 2. Liturg. Orient. pag. 644. de forma Chriſmatis apud Neſtorianos hæc habet: *Ut apud Græcos confertur Chriſma, dicendo*, ſignaculum doni Spiritus Sancti, *ita Neſtoriano ritu per hæc verba*, Pignus Spiritus Sancti, *ut diſcimus ex ordine Baptiſmatis Syriaco Mor Jeſujob Catholici, quem habemus deſcriptum ex Codice Eliæ Sacerdotis*. Non nego in illis verbis Confirmationis formam conſtitui poſſe, cum ſimilibus verbis paſſim Sancti Patres Confirmationis effectum ſignificaverint: at falſum eſt, à Neſtorianis haberi pro Confirmationis formula; primum, quia non in frontis conſignatione, ſed ad manuum impoſitionem recitantur: deinde, quia recitantur tantum, dum unus fuerit baptizatus, non verò dum fuerint plures; tum enim loco precum quæ incipiunt. *Pignus Spiritus Sancti, quod accepiſti*, in Rituali à Renaudatio citato aliæ præſcribuntur, quarum initium eſt, *magna ſunt Domine*: denique quia preces iſtæ à Neſtorianis referuntur ad ſuſceptam per Baptiſmum gratiam; non verò ad manuum impoſitionis, ſive frontis conſignationis effectum, ut optimè notat Aſſem., & ut eaſdem legenti ſit illico manifeſtum. Igitur non in illis verbis, ſed potius in iis, quæ frontis conſignationi poſt Baptiſma factæ reſpondent, Confirmationis forma inquirenda eſt. Ait Thimoteus 2. Patriatha cap. 3. de Sacramentis ſect. 59. *in Baptiſmate tres conſignationes fieri*; primam, dum Sacerdos dicit *ſignatur talis in nomine Patris &c.* alteram, dum dicit *ugitur talis in nomine Patris &c.* tertiam verò poſt Baptiſmum, dum dicit, *baptizatus eſt, & perfectus eſt talis in nomine Patris &c.* De hac poſtrema conſignatione hæc ſubjungit. *Tertia, eademque poſtrema conſignatio, perfectio eſt in Spiritu Sancto, quæ in Baptiſmo Domini Noſtri contigit: atque eſt conſummata perfectio.* Igitur ſi penes Neſtorianos eſſet Confirmationis forma potius in verbis illis, *baptizatus eſt, & perfectus &c.* quam in iis, quæ Renaudotius deſignavit, collocanda eſſet; cum per tertiam illam conſignationem, perfectionem illam Spiritus Sancti deſignare velle videantur, qua Sacro Chriſmate ſignati donantur. Sed licet hæc ſatis ſint ad oſtendendum Neſtorianos habuiſſe aliquando verum Confirmationis Sacramentum; videtur tamen aut ignorantia, aut Hæreticorum malitia Confirmationis Sacramentum in cæremoniam eſſe mutatum, quæ proclamatio quædam in Baptizatum dici poſſit. *Mihi videtur*, inquit Aſſem. ſupr. cit. *non tam eſſe formam Confirmationis, quam ad eam proclamationem accedere, quæ apud Syros fieri ſolet ſupra ordinatos in Diaconos, vel Presbyteros.* Ordinatus eſt in Eccleſia Sancta talis Diaconus, vel Præsbyter &c. in nomine Patris &c. *Vel ut Neſtoriani Pontifices dicunt ſupra ordinatis in Diaconos, Presbyteros & Epiſcopos*; Separatus eſt, Sanctificatus eſt, conſecratus eſt talis &c. *Quod edictum ſeu publicatio peractæ ordinationis potius eſt, quam forma. Ita & Græci quum octavo poſt Baptiſma die puerum abluiſſent, dicunt*: Baptizatus es, illuminatus es, unguento unctus es, ſanctificatus, & ablutus es in nomine Patris &c.

§. III.

De Miniſtro.

ORdinarius Confirmationis Miniſter eſt ſolus Epiſcopus. Res definita eſt in Concilio Conſtantienſi contra Vvicleſum, in Florentino in decreto pro Armenis, atque in Tridentino ſeſſ. 7. can. 7. per hæc verba, *Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis Ordinarium miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Sed

ut ap-

ut appareat tum Novatores, tum etiam Photianos, alioſque Orientis Hæreticos in manifeſto errore verſari, id muneris ſimplici Sacerdoti committentes, paucis demonſtrabo, ita ſemper crediſſe Eccleſiam. Nota res eſt ex actis Apoſtolorum cap. 8. Petrum, & Joannem miſſos fuiſſe in Samariam, ut baptizatos a Philippo diacono per manus impoſitionem confirmarent; id vero ea de cauſa factum fuiſſe, quòd confirmandi munus ſolis Apoſtolis, atque Epiſcopis eorumdem Succeſſoribus a Chriſto Domino concreditum fuerit. Ex Græcis Patribus, teſtantur Chriſoſt. hom. 18. in acta Apoſt., Oecumenius in acta pag. 77., & Iſidorus Peluſiota Epiſt. 450. ad Antiochum. Apoſtolica Sedes ſemper id docuit: conſtat id ex Epiſt. Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum relata ab Euſebio lib. 6. Hiſt. Eccl. circa medium tertii ſæculi ſcripta; & ut mittam Epiſtolam Leonis I. ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, atque Gregorii Magni ad Januarium, ſat erit referre verba Innocentii I. in Epiſt. ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, in qua cap. 3. n. 6. legitur. *De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri licet ſecundi ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium ſolis deberi Epiſcopis, ut vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit, Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; Nam Presbyteri, ſive extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo, cum baptizant, Chriſmate baptizatos ungere licet,* (hic ſermo eſt de unctione, quæ fit ante Baptiſmum, de qua ſupra diximus) *ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis cum tradunt Paracletum.* Addit etiam teſtimonium Hieronym. in Dialog. contra Luciferianos c. 4. *Non ab uno*, inquiens, *hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.* Augu. eadem habet lib. 15. de Trinit. cap. 26. Atque hinc palam fit, Romanam Eccleſiam, quæ reliquarum eſt mater & magiſtra, ſemper docuiſſe, Ordinarium hujus Sacramenti miniſtrum eſſe Epiſcopum, atque eandem fidem primis ſæculis habuiſſe Eccleſias Africæ, in quibus erat Auguſtinus; Paleſtinæ, ubi ſcripſit Hieronym. aliaſque Orientis Eccleſias, ut conſtat ex Auctore Conſt. Apoſtolicarum, Chriſoſtomo, Iſidoro Peluſiota, aliiſque ſupra citatis. Quamobrem contra majorum fidem Photiani, Armenorumque nonnulli cenſent, ſimplices Presbyteros Ordinarios eſſe hujus Sacramenti Miniſtros.

Nota 1. præter manuum impoſitionem, qua baptizati confirmabantur, fuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis, aliam manuum impoſitionem, quæ non *confirmatoria*, ſed *curatoria* eſſet. Hujuſmodi fuit impoſitio illa manuum, qua per Ananiam Apoſtolorum diſcipulum Paulo, antequam baptizatus eſſet, viſus reſtitutus eſt; *act. 9. v. 17.* eandem adhibitam fuiſſe etiam ætate Innoc. I. ad curandos Energumenos, docet ipſe Pontifex in ſupra laudata Epiſt. cap. 6. n. 9. ubi eam ex Epiſcopi delegatione fieri permiſit etiam Diacono; inquiens, *de his vero baptizatis, qui poſtea a dæmonio, vitio aliquo, vel peccato interveniente, arripiuntur, eſt ſollicita dilectio tua, ſi a Presbytero, vel Diacono, poſſint, aut debeant, deſignari. Quod hoc niſi Epiſcopus præceperit, non licet. Nam manus eis imponenda non eſt, niſi Epiſcopus auctoritatem dederit id efficiendi.* Hic ſermo non eſt de Confirmationis Sacramento, quod ætate illa ſtatim poſt baptiſma conferebatur, ſed de ritu, quo eis ſuccurrebatur, qui a dæmonio poſt ſuſceptum Baptiſma, eſſent arrepti, ut poſt Moretum, & Petrum Couſtant, advertit BENEDICTUS XIV. de Synodo Diœc. lib. 7. cap. 7. n. 3.

Nota 2. Conſignationem illam frontis, de qua Canon 7. ſecundæ Synodi, ſive potius Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ex cujus Epiſtola fuit ille formatus, ut Beveregius, Goarius, aliique putant, non fuiſſe Confirmationis Sacramentum, ſed meram Eccleſiaſticam cæremoniam, in reconciliandis hæreticis a quinto ſaltem ſæculo in Eccleſia Orientali uſurpatam; ut conſtat ex verbis Epaunenſis Concilii ſub Simmacho celebrati an. 509. *Presbytero propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus deſperatis, in lecto recumbentibus Hæreticis, ſi converſionem ſubitam petant, Chriſmate ſubvenire permiſimus: quod etiam omnes converſuri, ſi ſani ſunt, ab Epiſcopo noverint expetendum. Cum fidei deſertor* inquit Goarius pag. 699., *per lapſum in hæreſim, aut in nefariam ſectam conſenſum, fidem quam in Confirmatione prædicandam propugnandamque modis omnibus pollicitus fuerat, donatumque ſibi Spiritum Sanctum abjiciat, conculcet, extinguat: ut & illam renovet, & Dei Spiritum in ſe revocet, quaſi Confirmationem (quæ tamen denuo repeti nequit) expoſceret, ejus ſigna cæremoniaſque ſuſcipit: & hoc pacto Confirmationis gratiam, &* eſſe-

eſſ̃um, prius deperditum in ſuorum animis reparare, Orientalis Eccleſia adinvenit. Non ita tamen ut aſſereum velim, ritum hunc ex ſe propriaque virtute poſſe opus tam ſublime & arduum (quale eſt in anima reparatio gratiæ pro ſolito Sacramentorum virtuti connexa) produceret quid namque ad gratiam reſtituendam imbecillius, Cæremonia humanitus adinventa, & inſtituta? Sed quod vel Eccleſiæ precibus, vel Sacerdotis meritis, vel converſi humilitate, vel tandem, ut ſacius dicam, pænitentiæ ſimul ſemper adjunctæ, vi & potentia infidelitatis defectus omnis reſarciatur, ſanctitaſque cuncta per Confirmationem adverlens, rurſum per iteratum ejus ritum concedatur: qui quia Confirmationem imitatur, & ad Confirmationis effectum reporandum tendit, ad eam pertinere ex Sanctis Patribus poteſt aſſeri: quia verò pænitentiæ demiſſionem, & infidelitatis Confeſſionem adjunctam habet, & ad eam à mente obliterandam operatur, merè reconciliativum eſſe profiteor. Igitur damnandi non ſunt Græci quod hanc Cæremoniam in Hæreticis reconciliandis adhibeant; & quod eadem Cæremonia a ſimplici quoque Sacerdote, in iis caſibus, in quibus reconciliandi Hæreticos facultatem habet, uſurpetur; ſed potius monendi, hanc ſimplicem eſſe Eccleſiæ ritum, non Sacramentum.

Gravis olim exarſit, inter doctores controverſia, an, ex ſpeciali delegatione Romani Pontificis, poſſit ſimplex Sacerdos, ſaltem Chriſmate jam conſecrato, Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. Sed cum innumera ex Eccleſiaſtica hiſtoria hujus delegationis exempla ſuppetant; cumque hanc facultatem BENEDICTUS ipſe XIV. fecerit Patri Cuſtodi & Guardiano Sancti Sepulchri Ordinis Minorum de Obſervantia, Patri Jacobo Cremeſir Ordinis Minorum ſtrictioris Obſervantiæ Præfecto Miſſionum in Ægypto, atque aliis, *non videtur hodie fas eſſe poteſtatem, de qua olim diſceptabatur, Summo Pontifici abjudicare, quoniam* ut ait vera Crux in ſpeculo part. 2. art. 27. *de Pontificis poteſtate poſtquam diſpenſavit dubitare inſtar ſacrilegii eſt.* Eſſet enim Chriſto, quaſi exprobare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ providiſſet: ut ait ipſe Summus Pontifex cap. cit. de Synodo Diœ. num. 7.

Dubitari etiam ſolet, an Chriſmatis conſecratio, quæ munus Epiſcopi eſt, ut definitum fuit in 2. & 3. Carthaginenſi Synodo, per delegationem Romani Pontificis a ſimplici Sacerdote fieri poſſit. Licet id eadem ratione fieri poſſe videatur, qua ſimplici presbytero confirmare permittitur; & licet hujus quoque commiſſionis nonnulla habeantur exempla; tamen hæc pauciſſima ſunt, atque ut plurimum non aliter à Summis Pontificibus permiſſum eſt ſimplicibus Sacerdotibus Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, niſi ſub expreſſa conditione adhibendi Chriſma, non à ſe, ſed ab Epiſcopo conſecratum, *quare inſuetum foret, hac etiam prærogativa Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare*, inquit citatus Pontifex cap. 8., ubi ſubdit etiam: *accedit, nullam eſſet neceſſitatem, hanc poteſtatem faciendi ſimplici Preſbytero: is quippe quocumque ſe conferat, poteſt ſecum deferre Chriſma ab Epiſcopo acceptum: & ſiquidem à Sacris Canonibus, præcipuè can. Literis*, de Conſecrat. diſt. 3, *& can. ſiquis de alio*, de Conſecrat. diſt. 4., *vetitus eſt uſus Chriſmatis, ante annum benedicti, ſatis erit ut ab hoc poſitivo Eccleſiæ præcepto, Summi Pontificis auctoritate, eximatur, ſicuti Nos*, in cit. noſtra Conſt. 16. *ab eodem abſolvimus prædictum Cuſtodem Sancti Sepulcri, ſi in loco degat, ubi novi Chriſmatis non ſuppetat copia.*

Major controverſia eſt, num poteſtas, quam Summo Pontifici aſſeruimus, cuilibet Epiſcopo competat. Sed quidquid ſit de hac difficili, & valdè implexa controverſia, inquit idem Pontifex laudato cap. 8. num. 7., *certè in confeſſo eſt, irritam nunc fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino, ex ſola Epiſcopi delegatione, collatam, quia Sedes Apoſtolica id juris ſibi unicè reſervavit; quam quidem reſervationem non tantum a conſuetudine in tota Eccleſia Latina jamdiu recepta, tacitè inductam arbitramur, ſicuti opinatur Juenin. cit. loc. & Tournely* de Sacram. Confirmat. quæſt. 3. art. 2., *ſed jam ante IX. ſæculum expreſſe factam colligimus ex Flodoardo* lib. 3. hiſt. Eccleſ. Remenſis cap. 17. *ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & ceteros Archiepiſcopos, atque Epiſcopos, in Regno Caroli conſtitutos ſcripſiſſe*, Græcorum Imperatores & Orientales Epiſcopos calumniari Sanctam Romanam Eccleſiam, immo omnem Eccleſiam, quæ Latina utitur lingua.... quia Presbyteros ſortiri conjuges prohibemus, & quoniam eoſdem Presbyteros Chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus *Poſita autem reſervatione facultatis, de qua eſt ſermo, a Summo Pontifice ſibi facta, nec licitè, nec validè, poteſt Epiſcopus Latinus illa uti: nam quamvis confirmare ſit actus Ordinis Epiſcopalis, cujus firmitas, & validitas, à Pontificis nutu non pendet, delegare tamen ſimplici Presbytero poteſtatem exercendi ejuſmodi actum, potius ad juriſdictionem, quam ad Ordinem pertinet; Epiſcopi verò juriſdictio,*

ſto, ſive ſit immediate à Chriſto Domino, ſive à Summo Pontifice, ità ſemper huic ſubeſt, ut conſentientibus omnibus Catholicis, ejuſdem auctoritate & imperio limitari, atque, ex legitima cauſa, omninò auferri poſſit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus à D. Thoma, nempe delegationem, de qua eſt ſermo, eſſe actum poteſtatis, & juriſdictionis ſupremæ, Chriſto Domino ſoli ſuo in terris Vicario commiſſæ. Quamobrem Clemens VI. priuſquam ad Catholicam Communionem reciperet Conſolatorem, Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Eccleſia Romana ſentiret, etiam in hiſce articulis, expreſſis in Apoſtolicis litteris, ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum ad an. 1351. num. 12. nimirum: Primo de conſecratione Chriſmatis, ſi credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non eſt Epiſcopus, poteſt Chriſma rite, & debite conſecrari. Secundo, ſi credis, quod Sacramentum Confirmationis per alium, quam per Epiſcopum, non poteſt ex officio ordinariè miniſtrari. Tertio, ſi credis, quod ſolum per Romanum Pontificem plenitudinem poteſtatis habentem, poſſit diſpenſatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non ſunt Epiſcopi, committi. Quarto, ſi credis, quod Chriſmati per quoſcumque Sacerdotes, qui non ſunt Epiſcopi, neque à Romano Pontifice ſuper hoc commiſſionem, ſeu conceſſionem aliquam receperunt, iterum per Epiſcopum, vel Epiſcopos ſint Chriſmandi. *Quæ verba perpendant oportet, qui poteſtatem, de qua diſſerimus, Epiſcopis attribuunt.*

Dicendum nunc ſupereſt de Orientalibus, quorum Presbyteri pueris poſt baptiſma Confirmationem conferunt. Negari non poteſt, hanc conſuetudinem in Orientali Eccleſia antiquam eſſe, ac longe Photiano Schiſmate vetuſtiorem. De Græcis id luculenter oſtendunt Morinus diſſert. 2. de Sacram. Confirmat., & Lucas Holſtenius diſſert. 1. de Miniſtro Confirmat. apud Græcos: Eumdemque uſum invaluiſſe apud alias Orientales Eccleſias, teſtantur Ambroſiaſter in Comment. in Epiſt. Pauli ad c. 4. Epiſt. ad Epheſios v. 12., inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*; & Auctor qq. vet. & nov. teſtam. quæſt. tot. in append. ad 1. part. tom. 3. oper. S. Auguſtini: *In Alexandria & per totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſignat Presbyter*, quibus in locis verbum *conſignat* non merum ritum, ſed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit Chriſtianus Lupus tom. 2. pag. 1424. Nos hìc, miſſis, quæ in ſcholis a Theologis diſputari ſolent, Orientales in duas claſſes diſtribuemus, ſcilicet in eos, quorum Presbyteri ex tacita & præſumpta Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione validè ac licitè hujuſmodi Sacramentum adminiſtrant; & in eos, quibus ſit hæc facultas ſublata.

Cum ex iis, quæ ſupra oſtendimus, abunde conſtat, ſat eſſe Romani Pontificis delegationem, ut Presbyteri rite Sacramentum hoc adminiſtrent, facile quiſque conjiciet, Presbyteros, qui ex tolerantia, atque ex Romanorum Pontificum indulgentia & permiſſione confirment, quæ ſatis ſit ad tacitam delegationem indicandam, validè ac licitè confirmare. Hinc ob rem in Florentina Synodo, in qua hujuſmodi controverſia, cum Græcis agitata fuit, a Latinis Patribus Græcorum Presbyterorum Confirmatio rata exiſtimata fuit, ut ait Gregorius Protoſyncelus, qui eidem Synodo interfuit, tanquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & poſtea creatus fuit Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſcribens contra Epiſtolam Marci Epheſini. *Deinde, patientia quadam & facilitate Sedis Apoſtolicæ factum eſt*, inquit BENEDICTUS XIV. Conſt. *Inter ſolicitas* tom. 2. Bull. pag. 513., *ut unum & alterum Sacramentum*, Baptiſma ſcilicet & Confirmatio, *ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur. Nec defuere idcirco Theologi, qui hujuſmodi tolerantiæ, veſtem & imaginem tacitæ diſpenſationis obducerent.* Eodem ibi modo loquitur de Cophtis. Eadem Apoſtolica Sedes probavit Synodum Ruthenorum celebratam Zamoſciæ an. 1720., in qua hæc leguntur: *Sacramentum Confirmationis à Chriſto Domino inſtitutum, quod Parochi in Orientali Eccleſia extraordinario jure, & delegata ab Epiſcopo facultate, ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione, ſtatim poſt Baptiſmum adminiſtrare ſolent in genere viſibilium ſignaculorum, ſacroſanctum eſt, ut ipſe Baptiſmus, illudque nefas eſt iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Atque eamdem conſuetudinem tolerat & permittit in Armenis, Syris, Chaldæiſque. Ii ergo reprehendi nequeunt, quod per ſimplices Presbyteros Confirmationem adminiſtrent. Nec Miſſionarii, atque privati Theologi ſine gravi injuria poſſunt collatum ab iis Sacramentum irritum declarare. Permiſſum tamen eſt Guardiano Terræ Sanctæ, ut legitur Conſt. *Demandatam &c. in Civitate Hieroſolymitana, & in iis locis, ubi Epiſcopus Græcus Catholicus jure ſuo, & in propria Diœceſi non reſidet, conferre* ſub conditione *Sacramentum Confirmationis Græcis à ſimplici Sacerdote confirmatis, ac ſponte ab eodem confirmari petentibus.* Ex

Digitized by Google

quo deducere eſt, etiam alios, qui jus confirmandi habeant, poſſe confirmatos à Simplicibus Presbyteris Orientalibus, *ſub conditione* iterum confirmare, dum id ſponte petant. Hæc autem permiſſio conferendi *ſub conditione* confirmationem confirmatis a ſimplicibus Presbyteris, dum eam petant, ideo ab Apoſtolica Sede fieri videtur, quia delegatio Apoſtolicæ Sedis expreſsè Presbyteris illis facta non eſt, & quia nondum proſcripta eſt illorum opinio, qui de horum Confirmationis valore dubitant.

Ubi vero hæc tolerantia, ac delegationis præſumptio deeſt, ibi certum eſt nullum eſſe a ſimplici Presbytero collatum Confirmationis Sacramentum; Deeſt autem hæc præſumptio in iis, quibus id Sedes Apoſtolica interdixit.

Certum eſt, vetitum eſſe Latinis etiam inter Orientales degentibus; tum quia expreſsè jubentur ſervare ubique proprios mores, & ritus; tum etiam quia Innoc. III. in ſua Decretali, quæ apud Balutium extat tom. 2. Epiſt. pag. 480., Latinorum Sacerdotum abuſum, qui Conſtantinopoleos, Græcorum more, Confirmationem conferre audebant, compeſcuit, prohibuitque, *ne talia de cetero ſua temeritate præſumerent*. II. Eſt etiam notum Nicolaum I. voluiſſe, ut Bulgari, qui Confirmationem ſuſceperant a Sacerdotibus illuc à Photio miſſis iterum conſignarentur; Sive id fecerit, quod Sacerdotes illi jure ordinario eam conferre præſumpſerint; ſive quod a Photio *Mœcho*, & invaſore miſſi fuerint, ut loquebantur Apoſtolici legati; ſive demum quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus oſtendit Lupus tom. 2. pag. 1404., & ſeq. Certum eſt in iis ceſſare præſumptionem illam, quæ ex tolerantia Sedis Apoſtolicæ conſurgit. III. Conſtat Innoc. IV. in Epiſt. ad Cardinalem Legatum in Regno Cypri prohibuiſſe Græcis Sacerdotibus ibidem degentibus Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. IV. In Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano 1736: & a BENEDICTO XIV. confirmata anno 1741. hæc ad rem edita ſunt decreta, videlicet cap. 2. de Sacramento Baptiſmi can. 15.: *Majores noſtri, ſicut & ceteri Orientalium Eccleſiarum filii, ſtatim poſt Baptiſmum tam infantes, quam adultos conſueverunt Sacro Chriſmate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre; idque per ſimplices Sacerdotes etiam, quibus Patriarchæ, & Epiſcopi hanc facultatem conceſſerant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ noſtri, ut eo, quo par eſt, obſequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui conſentientes, decreverunt, ut deinceps nemo, niſi Epiſcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis adminiſtraret: ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis Archipresbyteris, Chorepiſcopis, ceteriſque dignitate Epiſcopali carentibus, ne audeant in poſterum Baptizati frontem Sacro Chriſmate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Epiſcopum tamquam ordinarium illius Miniſtrum ſpectant, recitare; Sed illis omiſſis, intingant pollicem in Sacro Chriſmate, & ungant Baptizatum in ſummitate Capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano deſumptam, quæ ſequitur: Deus omnipotens, Pater Domini Noſtri Jeſu Chriſti. Si vero adfuerit Epiſcopus, & ipſe, vel ſimplex Presbyter, adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Epiſcopus poſt Baptiſmum, ſi velit (ac præcipue, cum contigerit ab illo baptizari adultum, ſive infantem in mortis periculo conſtitum) proſequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent; ita tamen, ut Patrinus, vel Matrina adhibeatur, & nomen Confirmati in libro ad id deſtinato à Parocho vel Epiſcopo adnectetur. Hinc in Rituali, quod authoritate Reverendiſſimi Domini Patriarchæ propediem eſt edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum noſtrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda eſt admonitio ad ſimplices Sacerdotes, cum ſupradicta Oratione, Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Epiſcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omninò à ritu Baptiſmi diſtingui, & ſeparari præcipimus.* Et cap. 4. de Sacram. Confirm. can. 2.: *Quia vero tam in noſtra, quam in reliquis Orientalibus Eccleſiis, antiquus mos obtinuerat, ut ſtatim poſt Baptiſmum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præſcribitur: Quod oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum inungi Supercæleſti Chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes. Hac tamen in re ſervandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendiſſimis Dominis Patriarchis injunctum eſt, noſque ſupra de Baptiſmo monuimus, ne ſimplices Sacerdotes de cetero præſumant hoc Sacramentum adminiſtrare; Sed illud Epiſcopi dumtaxat conferant, illum Sacroſanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Siquis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* V. Clemens VIII.

anno

anno 1595., & BENEDICTUS XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, Presbyteris Italo-Græcis expreſsè interdixerunt, ne baptizatos Chriſmate conſignent. Atque in citata Conſt. ad rem hanc ſtatuitur, I., *Epiſcopus ſub conditione, & cum cautela eos confirmare debet, de quibus veroſimiliter dubitari poteſt, utrum ab Epiſcopis Græcis ordinem Baptiſmi juxta eorum Euchologium ſervantibus, fuerint baptizati*. II. *Idem dicendum ſi Epiſcopus Latinus ex diſpenſatione Apoſtolica Græcum aliquem ordinaverit, qui à Presbytero Græco in Italia, vel adjacentibus Inſulis fuerit baptizatus, nec conſtat, illum ab aliquo Epiſcopo, ſive Latino, ſive Græco, Chriſmate in fronte fuiſſe conſignatum; debet nimirum illum antea abſolute confirmare; ſub conditione autem, ſi veriſimiliter dubium eſſe poſſit, an ab Epiſcopo Græco fuerit baptizatus*. III. *Quamvis confirmati a ſimplici Sacerdote cogendi non ſunt ejuſmodi Confirmationis Sacramentum ab Epiſcopo ſuſcipere, ſi ex tali coactione ſcandala oriri poſſent; cum Sacramentum Confirmationis ejuſmodi neceſſitatem non habeat, ut ſine eo ſalvus quis eſſe non poſſit; monendi tamen ſunt ab ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, ſi cum poſſunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt*. IV. *Ubi Græcus Catholicus Epiſcopus haberi poteſt, prout habetur conſtitutus in Collegio Corſino Italo-Græcorum in Calabria, curent omnino latini Ordinarii, ut ab illo potius Græcis cæremoniis juxta Græcum Euchologium, quam à ſe latino ritu, Sacramentum Confirmationis ſubditis ſuis Græco ritu viventibus Chriſmate a Latinis Epiſcopis accepto miniſtretur, ne ſcilicet Eccleſiarum ritus, quoad fieri poteſt, miſceantur*.

§. IV.

De Confirmationis ſubjecto.

OMnes Orthodoxi fatentur, Confirmationis ſubjectum eſſe hominem baptizatum. Orientales verò à Latinis diſſident, quod illicò poſt baptiſma etiam parvulis Confirmationem adminiſtrant. Contemporanea hæc utriuſque Sacramenti collatio, iis permiſſa eſt in quibus Apoſtolica Sedes tolerat, ut etiam per ſimplices Sacerdotes Sacrum Chriſma conferatur; neque hac de cauſa reprehendi poſſunt. Hæc enim conſuetudo, ut ſupra diximus, etiam in Latina Eccleſia aliquando viguit. At Latina ac Romana Eccleſia aliarum Mater atque Magiſtra, mutata hac conſuetudine, conſultius duxit, *ut renatis fonte Baptiſmatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea ſolum ætate, in qua fideles evacuatis quæ erant parvuli, intelligerent tantum inter ſe differre Baptiſmum & Confirmationem, quantum in naturali vita diſtat generatio ab incremento; ſeque per Baptiſmum fuiſſe quidem ad militiam receptos, per Confirmationem verò ad pugnam roboratos, & ad perferendos agones per gratiam inſtructos. Ex quo fit, ut rigidè animadverti in eos oporteat, ſi qui fortè Sanctioris hujus diſciplinæ inſtituta refugerent aut contemnerent*. Ità BENEDICTUS XIV. Conſt. *Eo quamvis tempore* tom. 1. Bull. pag. 513. Hanc Latinæ Eccleſiæ diſciplinam ii omnes ſervare debent, quibus ſupra prohibitum eſſe diximus per ſimplices Sacerdotes Confirmationem adminiſtrare, ut colligitur, tum ex antea citata Conſt., tum ex ea quæ incipit *etſi Paſtoralis* §. 2. num. 1.

Nota 1. Ferri nullo modo poſſe, ut ii, qui contemporaneè Baptiſmum & Confirmationem, juxta propriæ Eccleſiæ morem, adminiſtrare & recipere ſolent, Baptiſma ritu Latino, & ſeorſim à Confirmatione collatum, acerbo alienoque animo perhorreſcant; ac multo minus, ut credant, duo hæc Sacramenta invicem ſejungi non poſſe. Ii enim in duplici verſarentur errore, quorum alter in contemptu Latini Ritus, alter vero in opinione illa conſiſteret, qua crederent, duo hæc Sacramenta invicem ſeparari non poſſe. Iis oſtendendum eſſet, Eccleſiam ſemper licitum exiſtimaviſſe Confirmationem à Baptiſmate ſeparare, ut ſupra oſtendimus; atque Romanam Eccleſiam utilius cenſuiſſe, Confirmationem differre, quoadusque Pueri rationis uſum aſſequantur.

Nota 2. Quamquam eos, qui Confirmationem à Baptiſmo ſejungere debent, non deceat pueris adminiſtrare ante uſum rationis, ut Cath. præſcribit Concilii Tridentini, juſſu S. Pii V. editus; tamen dum pueri ſint morti proximi, eis conferri poterit etiam ante ſeptennium; *ut confirmati decedentes, majorem gloriam conſequantur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam*, juxta S. Thom. doctrinam 3. part. q. 73. art. 8. ad 4.; Et ſi Epiſcopus, vel propter ſui ingraveſcentem ætatem, vel propter locorum diſtantiam a Civitate, aut propter itineris difficultatem expediens judicaverit pueros etiam ante ſeptenium conſignare, poterit id licite facere, ut ait BENEDICTUS XIV. de Synod. Diœc. lib. 7. cap. 10., ubi advertit, id fieri debere ſine ulla acceptione perſonarum.

TRA-

TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

EUchariſtia eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, ad ſpiritualem animæ refectionem à Chriſto inſtitutum.

CAPUT PRIMUM.

De Materia & Forma Euchariſtiæ.

Quæſt. I. *QUænam eſt materia neceſſaria, ex qua conficitur Euchariſtia?*

Reſp. 1. Eſt panis triticeus, & vinum de vite. *Prob.* 1. Ex perpetua Eccleſiæ Traditione & praxi. 2. Ex Conciliis præſertim Lateran. IV. cap. *Firmiter.* Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. canon. 2. & Florentino, ibi: *Tertium eſt Euchariſtiæ Sacramentum, cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet.* 3. Quia Chriſtus inſtituens Euchariſtiam, non aliam materiam adhibuit, Matth. 26. eamque ut neceſſariam præcepit his verbis, *Hoc facite &c.* Luc. 22. & 1. Corinth. 11. Præterea panis triticeus ſolus eſt, qui dicatur ſimpliciter panis, alii non vocantur panes niſi cum addito, nec adhibentur niſi in ejus defectum. Item vinum ſimpliciter eſt vinum de vite uſuale. At ex Scriptura & Conciliis materia Euchariſtiæ eſt panis & vinum ſimpliciter.

Hinc 1. Non poteſt validè conſecrari panis confectus ex oriza, avena, hordeo, milio &c. vel ex leguminibus, radicibus herbarum, aut fructibus arborum: item ex tritico non puro, ſed mixto, v. gr. hordeo, vel avena, ſi quantitas tritici non ſit notabiliter major: nam alias panis non eſſet ſimpliciter triticeus. Quare Miſſale Roman. *de defectibus*, ait: *Si panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel ſit alioqui corruptus non conficitur Sacramentum.* Secus ſi farina alterius materiæ ſit in tam parva quantitate, ut panis morali æſtimatione cenſeatur adhuc triticeus. Reverentia tamen Sacramento debita exigit, ut panis ſit ex puro tritico, & valdè albus.

Licitè verò conſecrari non poteſt panis confectus ex grano, de quo dubitatur an ſit verum triticum. Nam in Sacramentis, quæ non ſunt de neceſſitate medii, numquam licet adhibere materiam non certam; alioqui ſine neceſſitate urgente exponerentur nullitati. Species autem grani, de quibus præſertim aliqui dubitant an ſint triticum, ſunt ſiligo, ſeu ſecale & ſpelta. Nam quamvis S. Thomas ſenſerit ſiliginem eſſe triticum, quia quandoque ex tritico in malis terris generatur; multi tamen id negant, quia quandoque etiam ex tritico naſcitur avena; poteſtque res unius ſpeciei propter diverſas diſpoſitiones & cauſas degenerare in rem alterius ſpeciei.

Hinc 2. Non poteſt validè conſecrari. 1. Liquor expreſſus ex pomis, piris, ceraſis &c. 2. Omphacium, *du verjus*, quia necdum habet naturam vini. 3. Acetum, quia non eſt amplius vinum, & fit ex corruptione ſubſtantiali vini. 4. Succus intra uvas maturas adhuc contentus, aut vinum in pane, vel alia ſimili materia contentum; quia in tali ſtatu non habet rationem vini uſualis. 5. Vinum aromatibus ita conditum, ut morali æſtimatione ſpeciem vini amiſerit. Secus, ſi alteratio ſit exigua, quamvis illicitè conſecratur.

Econtra validè conſecratur. 1. Muſtum, ſeu vinum ex uvis maturis recens expreſſum, cum jam habeat naturam vini, quamvis hoc ſit prohibitum, quia eſt impurum ob admixtas fæces, ac proinde indecens. In neceſſitate tamen, juxta S. Thom. 3. part. quæſt. 74. art. 5. ad 3. licitè conſecratur. 2. Vinum congelatum, ſed poſtea reſolutum, modò per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem actu congelatum, & non reſolutum eſt materia incerta, quare ſi forte in hieme vinum in Calice congeletur, debet per ignem reſolvi, priuſquam conſecretur; ſed ejus congelatio, quantum poteſt, impediri debet.

Reſp. 2. Ad valorem Sacramenti requiritur, ut panis ſit confectus ex farina triticea aqua naturali diluta, & igne cocta. Nam ſic conficitur panis ſimpliciter dictus & uſualis, aliorumque ciborum comes, qualem Chriſtus inſtituit.

Hinc non poſſunt validè conſecrari. 1. Liba, placentæ, & ſimilia confecta ex farina triticea mixta lacte, butyro, ovis, melle, ſaccharo, aliiſque liquoribus ab aqua naturali ſpecie differentibus; niſi fortè liquores illi admixti aquæ naturali, eſſent in exigua quantitate, ita ut aqua plurimum prædominaretur. Illicitum tamen eſt conſecrare panem triticeum mixtum quacumque re, grano, vel liquore, etſi in parva quantitate: quia eſt contra uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramenti poſtulantis materiam omnino puram. 2. Maſſa cruda, ſeu pabula; quia non eſt panis uſualis, nec cibus hominum. Si autem farina ſit diluta aqua roſacea, dubium eſt, an ſit valida materia, ut habet Miſſale Romanum.

Por-

Portò ex præcepto & uſu Eccleſiæ panis conſecrandus apud Latinos debet eſſe figura orbiculari & integra.

Nota. Nulla videtur poſſe occurrere cauſa moraliter ſufficiens ad conficiendam Euchariſtiam, niſi in materia certa, inquit Suarez, quia huic Sacramento ſumma reverentia debetur; & aliunde non eſt neceſſarium neceſſitate medii in re ad ſalutem.

Quæſt. II. *An panis tam azymus quam fermentatus eſt materia valida?*

Reſp. Affirmat. Ex Concil. Florentin. in decreto unionis: ibi: *Definimus in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici: Sacerdoteſque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.* Ratio eſt, quia uterque eſt panis verus, & ſimpliciter dictus, & ſic in Scriptura; nam uterque fit ex farina triticea, aqua naturali ſubacta; ac puro igne coquitur, habetque proprium uſum panis.

Latini tamen tenentur ſub mortali conſecrare azymum, Græci vero fermentatum, ſinguli juxta Eccleſiæ ſuæ ritum: nam ita præcepit Concil. Florent. citat. & utriuſque Eccleſiæ conſuetudo antiquiſſima, obtinens vim legis graviter obligantis, utpote de re gravi. Hinc. cap. ultim. *de celebrat.* Sacerdos quidam Latinus jubetur privari in perpetuum officio & beneficio, quod in fermentato conſecraſſet in defectum azymi. Quare in hoc nulla diſpenſat neceſſitas, ne Viatici quidem pro infirmo conſecrandi: nam ad tanti Myſterii majorem reverentiam intereſt, modo ac ritu convenienti ſemper confici. Præceptum quippe divinum circa Viaticum non obligat, niſi quando id fieri poteſt modo convenienti, & cum debitis circumſtantiis.

Nota. Quamvis multi dicant, Sacerdotem Latinum iter agentem per Græciam licitè uti fermentato, & Græcum azymo in Occidente, in iis ſcilicet locis, ubi non ſunt Eccleſiæ ſui ritus; quia ex S. Auguſtin. epiſtol. ad Januar. licet cuique facere, quod in ea Eccleſia, in quam venit, invenerit, modò non adverſetur divino mandato; ſi tamen inter Latinos ſint aliquæ Eccleſiæ Græcorum, & inter Græcos aliquæ Latinorum, in his tenetur unuſquiſque ſuæ Eccleſiæ ritum ſervare; quia hoc ipſo quod ibi templum habent, perinde eſt quoad ſacrificium, ac ſi eſſent in ſua patria. Nec licet Latino in Eccleſia Græcorum inter Latinos ſita celebrare in fermentato; quia hoc eſt ſpeciale privilegium Græcis in Eccleſia conceſſum.

Quæſt. III. *An & quanta aqua admiſceri debet?*

Reſp. 1. Ex præcepto Eccleſiæ aqua elementaris ante conſecrationem vino admiſceri debet. Conſtat ex Concil. Florentin. ſupra citat. & Tridentin. ſeſſ. 22. cap. 7. ibi: *Monet S. Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſceant, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur; tum etiam quia è latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypſi Beati Joannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.* Hoc præceptum ſub mortali obligat, quia licet materia ſit in ſe levis, eſt tamen gravis ratione finis & ſignificationis; nam apponitur aqua ad repræſentandam unionem populi fidelis cum ſuo capite Chriſto, atque etiam unionem humanitatis cum Verbo. Hæc tamen admixtio aquæ non eſt de neceſſitate Sacramenti: ita Miſſale Roman. Et Conc. Trid. ſolum dicit, hanc eſſe præceptam ab Eccleſia.

Reſp. 2. Aqua vino miſcenda debet eſſe modiciſſima. Quia 1. ita Concil. Florentinum ſtatuit, & fert uſus Eccleſiæ. 2. Ut ait Concil. Tribur. Can. 19. ſic melius ſignificatur majeſtas Chriſti per vinum deſignata, & populi fragilitas per aquam repræſentata. 3. Hoc eſt tutius: nam (ut ait S. Thomas) vinum aliquando ita debile eſt, ut per aquam in magna quantitate, licet minore, facilè corrumpatur. Sufficit autem una aquæ gutta ſenſibilis; cum ad ſignum ſenſibile, & ſignificationem convenientem ſufficiat. Ad validam verò conſecrationem neceſſe eſt, ut major ſit quantitas vini quam aquæ, quia materia calicis eſt ſolum vinum uſuale. At tale non eſſet, ſi vinum aquæ non prædominaretur; & res mixta non eſſet potius vinum quam aqua. Quare cap. 13. *de celebrat. Miſſ.* dicitur perniciosus abuſus, quod plus aquæ quam vini in calicem infunditur.

Reſp. 3. Hæc mixtio neceſſariò fieri debet, 1. Tempore Miſſæ, & in ipſo ſacro calice: nam alioqui non eſſet cæremonia ſacra, nec ſacram ſignificationem haberet, 2. Ante calicis oblationem, ob Eccleſiæ uſum; unde graviter peccaret, qui eam tunc omitteret. Quod ſi illa mixtio ante calicis oblationem facta non fuiſſet, fieri debet ante calicis conſecrationem, nam uſque ad illam ſubſiſtit ratio & tempus præcepti ac ſignificationis, non poſt, quia tunc prohibetur, & ceſſat tempus, ex Miſſal. Roman. tit. de defect. ibi: *Si celebrans ante conſecrationem calicis advertat, non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam... ſi id advertat poſt conſecrationem calicis, nullo modo*

do apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti.

Quæſt. IV. *An ut utraque hæc materia validè conſecretur, debeat eſſe moraliter præſens conſecranti.*

Reſp. Affirm. Quia 1. ita fert Traditio & praxis Eccleſiæ in facto Chriſti fundata; Chriſtus enim conſecravit materiam præſentem, & non dedit poteſtatem Apoſtolis faciendi, niſi quod ipſe fecerat. 2. Id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonſtrativum, *Hoc, hic*: nihil enim demonſtrari poteſt ad ſenſum niſi ſit moraliter præſens 3. Alioqui Sacerdos poſſet totum panem, qui nunc in hac urbe, vel tota regione exiſtit, conſecrare.

At ſufficit moralis præſentia; nam hæc ſufficit ad veritatem formæ. Ad moralem autem præſentiam materiæ, ex communi hæc requiruntur. 1. Ut conſecrans ſciat materiam ibi eſſe. 2. Ut materia ſenſu aliquo percipi poſſit, non tamen neceſſe eſt, ut in ſe videatur, vel tangatur à Sacerdote; ſed ſufficit in eo loco ſita ſit, in quo a conſecrante poſſit ſenſu percipi, ſive in ſe, ſive in alio, ut in ſuo toto, vel proximo continente, aut vaſe ad illam continendam deſtinato. Sic hoſtiæ, quæ latent ſub aliis multis in cumulo, cenſentur Sacerdoti præſentes; nam id cenſetur moraliter præſens, quod poteſt demonſtrari humano modo ad ſenſum, per pronomen, *Hic, hoc*, independenter ab omni alio ſigno. 3. Ut ſit propinqua, qualis debet eſſe res, quæ velut in uſum humanum aſſumenda, demonſtrari poteſt pronomine, *hic* vel *hoc*: alioqui non eſſet præſens more humano. Sed cum definiri nequeat quænam abſolutè requiratur propinquitas, in re incerta ſervari debet praxis Eccleſiæ non conſecrantis niſi materiam validè propinquam. Item materia debet eſſe coram Sacerdote, alioqui non poſſet demonſtrari per ly *hoc*, ſtricte ſumptum, per quod debet ſignificari res præſens independenter à circumſtantiis, & ab omni alio nutu & ſigno. *Requiritur ut materia conſecranda, in actu conſecrationis ſit coram ſacerdote*, ait Miſſale Roman., *de defect.*

Hinc non poteſt validè conſecrari materia licèt vicina, ſi ſit à tergo, vel ſub mappa, vel poſt parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem thecæ, ſeu vaſis proximè illam continentis; nam tunc non eſt moraliter præſens conſecranti, nec ullo ſenſu demonſtrabilis. E contra hoſtiæ in pyxide, ſeu ciborio clauſo contentæ conſecrantur, ſi ad eas dirigatur intentio; quia ad moralem preſentiam rei ſufficit, quod proximum ejus continens ad illam continendam deſtinatum, ſit præſens: quemadmodum vinum in lagena clauſa cenſetur moraliter præſens, & demonſtrabile ei, cui lagena eſt præſens; quia ratione continentis proximi contentum præſens eſt, & demonſtratur.

Quædam circa hoc dubia ſic reſolvit recentior Theologus. 1. Si hoſtiæ non ſint in ipſo altari, ſed alicubi prope illud, v. g. ſi in credentia ex oblivione ſint relictæ; probabiliter non conſecrantur, quamvis Sacerdos antè habuerit intentionem eas conſecrandi. Tum quia non videntur connaturaliter deſignari per ly *hoc*: tum quia præſumi non debet Sacerdos voluiſſe intentionem ſuam extendere ad eas contra praxim & præceptum Eccleſiæ conſecrandas in eo loco, in quo non poſſunt ſine gravi culpa conſecrari.

2. Si ſint poſitæ quidem in altari, ſed alicubi extra corporale ad latus, res eſt dubia, & maximè pendet ab intentione Sacerdotis. At ſi poſitæ ſint, non quidem ſupra corporale, ſed prope illud v.g. à parte Evangelii inter librum & corporale, videntur conſecratæ, quamvis Rubricæ præſcribant, ut ponantur ſupra corporale, ſicut verè conſecrantur in ciborio clauſo ſuper corporali poſito, licet Rubrica præcipiat, tunc aperiri in ipſa conſecratione, ſicut in prima oblatione: nam poſſunt ſufficienter demonſtrari per ly *hoc*.

3. Guttæ vini, quæ calici ſeparatim a toto adhærent extrinſecus, non conſecrantur: cum enim conſecrare licitè non poſſint, præſumi non debet Sacerdos intendere earum conſecrationem. De iis vero quæ intra cuppam ſunt ſeparatæ a toto, variant ſententiæ: unde pro praxi expedit, ut Sacerdos ſemel pro ſemper intendat non conſecrare niſi id quod eſt præcisè continuum.

4. Sacerdos de vera hoſtiarum conſecratione rationabiliter incertus, vel dubius, debet eas ſumere poſt Sanguinem: vel ſi nimis multæ ſint, rogare alium Sacerdotem, ut in ſuo ſacro, dum unam aut alteram hoſtiam abſolutè conſecrat, ſimul eas intendat conſecrare ſub conditione, ſi non ſint conſecratæ; vel id ipſe die ſequenti in ſuo ſacro faciat. Quod ſi dubium ſit de valore conſecrationis alterutrius materiæ pro ſacrificio conſtitutæ, debent iterum verba conſecrationis ſuper illam materiam proferri ſub conditione; & ſi dubium ſit de valore materiæ, verbi gratia, quia præſumitur vinum eſſe acetum, vel aqua plurima vino mixta, debet certam aliam conſecrare, ne ſacrificium imperfectum relinquat, & poſt communionem ſumere materiam dubiam.

Quæſt. V. *An ad validam conſecrationem neceſſe eſt, ut materia conſecranda determinetur*

netur in particulari per intentionem Sacerdotis?

Reſp. Affirm. Quia 1. Miſſale Roman. de defectibus ſic habet: *Si quis habeat coram ſe undecim hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio. Secus, ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat; nam tunc omnes erunt conſecratæ, atque ideo quilibet Sacerdos talem intentionem habere debet, ſcilicet conſecrandi omnes, quas ante ſe ad conſecrandum poſitas habet.* 2. Quia actiones ſunt circa ſingularia determinata; ergo intentio Miniſtri, quæ eſt cauſa practica conſecrationis, ferri debet circa materiam determinatam. 3. Cum forma Euchariſtiæ ſit demonſtrativa, exigit determinationem rei demonſtrandæ; res enim indeterminata demonſtrari nequit. Non eſt tamen neceſſe, ſingulas hoſtias deſignari quoad numerum, ſed ſufficit eas deſignari in toto objecto quod proponitur, v. gr. ut Sacerdos intendat conſecrare omnes hoſtias præſentes, etſi ignoret illarum numerum, vel circa illum erret, ut patet ex Rubrica cit. Imo ſi plures hoſtias habeat, quam ſumere ſtatuerat, omnes conſecrantur; quia omnes ſunt ei moraliter præſentes, & intendit conſecrare id, quod præſens eſt. Nec error ſpecularivus tollit intentionem abſolutam conſecrandi materiam præſentem, quam ut debitam cenſetur habere implicitè, niſi eam expreſſe excludat. Hinc *ſi putans ſe tenere unam hoſtiam, poſt conſecrationem invenerit fuiſſe duas ſimul junctas, in ſumptione ſumat ſimul utramque.* Miſſal. Rom.

Quæſt. VI. *An quævis minutiſſima materia poteſt validè conſecrari?*

Reſp. Affirm. modò ſit ſenſu perceptibilis; nam talis materia poteſt eſſe ſignum ſenſibile, & per verba conſecrationis ad ſenſum demonſtrari. At ſi particulæ panis, vel vini, ita ſint exiguæ, ut nequeant naturaliter ſenſu percipi, non poſſunt valide conſecrari. Quia non poſſunt demonſtrari præſentes in ordine ad ſenſus, prout exigunt voces *hic* & *hoc*, & quia Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile. Non poteſt autem fieri conſecratio, quin conficiatur Sacramentum.

Quæſt. VII. *An poteſt validè conſecrari materia in maxima quantitate?*

Reſp. Affirm. modò ſit ſecundum ſe totam moraliter præſens conſecranti. *Ita communiter.* Quia 1. Chriſtus nullam certam quantitatem definivit, & abſolutè dedit Sacerdotibus poteſtatem conſecrandi panem & vinum abſque limitatione ad certam aliquam quantitatem. 2. Quantacumque ſit materiæ quantitas præſens, deſignari poteſt per pronomen *hoc*, & verificatur forma. Non licet tamen majorem quantitatem conſecrare, quam tempore opportuno poſſit abſumi; quia periculum eſſet ne ſpecies putreſcerent. Quod ſi conſecretur nimis magna quantitas cum injuria Sacramenti, erit abuſus poteſtatis à Chriſto conceſſæ, qui non impedit ſubſtantiam Sacramenti.

Quæſt. VIII. *An panis ſine vino, vel vinum ſine pane conſecrari poteſt?*

Reſp. 1. Non poteſt licitè. Quia. 1. Chriſtus præcepit, ut utraque materia conſecraretur, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, 1. Cor. 11. Sic enim Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. interpretatur. 2. Euchariſtiæ inſtitutio exigit utriuſque conſecrationem. Nam Euchariſtia, ut eſt Sacramentum, inſtituta eſt ad modum & ſignum integri convivii, quod cibo & potu perficitur; & ut eſt Sacrificium, eſt incruenta ac myſtica immolatio Chriſti, conſtituti modo quodam mortuo ſub ſpeciebus per conſecrationem, & expreſſa repræſentatio Sacrificii cruenti, quod per realem ſeparationem ſanguinis à corpore in cruce peractum eſt. Sed ad hoc neceſſe eſt, ut ambæ materiæ conſecrentur, & ſub illarum ſpeciebus Corpus & Sanguis myſticè ſeparentur, & expreſſe repræſententur, ut ſeparata fuerunt in Cruce: unde ex inſtitutione divina conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de Sacrificii ſubſtantia & integritate. Hoc autem Sacramentum non conficitur niſi in Sacrificio: Igitur inſtitutio Euchariſtiæ, quæ eſt juris divini, ac proinde jus divinum, exigit utriuſque materiæ conſecrationem. 2. Eccleſia id prohibet, ut patet ex ejus uſu, & Miſſali Romano, *de defect.*

Reſp. 2. Validè tamen una materia ſine alia conſecratur. Quia 1. Chriſtus prius tempore per verba de præſenti conſecravit unam materiam, quam alteram; ſic etiam Sacerdos conſecrat, & hoſtiam adorandam populo proponit ante vini conſecrationem. Quare ſi Sacerdos per impotentiam, vel malitiam non conſecraret vinum, non ideo efficeret, ut ſpecies panis conſecrata non eſſet verè conſecrata. 2. Veritas & conſecratio formæ, per quam conſecratur una ſpecies, eſt abſoluta, & independens ab altera forma conſecratoria alterius ſpeciei, ac proinde exigit, ut Chriſtus ſit ſtatim ſub tali ſpecie conſecrata independenter ab altera; alioqui forma eſſet falſa.

Quæſt. IX. *Quænam eſt forma Euchariſtiæ?*

Reſp. Quilibet graviter tenetur proferre totam formam, quæ in canone legitur, ob uſum & præceptum Eccleſiæ in re tam gravi. Forma pro conſecratione panis, hæc eſt: *Hoc eſt*

enim corpus meum; pro vino iſta: *Hic eſt enim Calix ſanguinis mei, novi & æterni Teſtamenti, Myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Verba autem eſſentialia formæ debent proferri aſſertivè, ſeu cum intentione affirmandi id quod ſignificant: nam ex Patribus & Conc. Florent. Sacerdos ea profert ex perſona Chriſti, ſeu ut gerens perſonam Chriſti; & debet per illa intendere conſecrare ac efficere quod ſignificant.

Reſp. 2. Ad validam conſecrationem certum eſt requiri hæc verba: *Hoc eſt corpus meum*; *Hic eſt Calix Sanguinis mei*; aut illis æquivalentia, quæ ſignificent clarè ac diſtinctè converſionem panis in corpus Chriſti, & vini in Sanguinem: verba enim non efficiunt niſi id quod ſignificant. Horum autem ſenſus eſt: Hoc contentum ſub his ſpeciebus, eſt Corpus meum, eſt Sanguis meus.

Hinc invalida eſt conſecratio, 1. Si pro ly *hoc*, diceretur *illud*, quia ly *illud* non demonſtrat rem præſentem. 2. Si diceretur *ibi* vel *hic* adverbialiter, quia voces illæ ſignificant tantum Corpus eſſe in pane, vel Sanguinem in vino; non autem veram converſionem panis in corpus, aut vini in Sanguinem. 3. Si pro ly *Corpus* dicatur *Caro*, quia corpus plus ſignificat quam caro: corpus enim eſt totum integrale conſtans non ſolum ex carne, ſed etiam ex oſſibus, nervis &c. 4. Si dicatur, *Hoc Corpus eſt meum*: nam tranſpoſitio illa mutat ſenſum verborum Chriſti. 5. Si dicatur, *Hoc eſt Corpus Chriſti*: quia hic modus loquendi longè diverſus eſt, & hæc verba non proferuntur ex Chriſti perſona.

Reſp. 3. Hæc verba, *Hoc eſt Corpus meum*, *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, aut illis æquivalentia, ad validam conſecrationem ſecundum communem Doctorum ſententiam ſufficiunt; & probant, 1. Ex Patribus, qui nulla alia verba pro forma aſſignant. 2. Quia iſta verba perfectè ſignificant præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini: verba autem formæ, utpote practica, efficiunt id, quod perfectè ſignificant.

CAPUT II.

De præcepto Euchariſtiæ, ejus effectu, & diſpoſitione.

Quæſt. I. *An extet præceptum ſumendi Euchariſtiam?*

Reſp. 1. Extat præceptum divinum aliquando eam ſumendi. Patet ex Joann. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis &c. non habueritis vitam in vobis*. Et ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum &c.* quod ad omnes ſpectat. Hoc præceptum ex communi ſententia adultos obligat, 1. Pluries in vita: nam ex Conc. Trid. loc. cit. Euchariſtia inſtituta eſt per modum cibi ſpiritualis, quo anima nutriatur & confortetur, & neceſſaria ex præcepto ut cibus: ergo non rarò ex præcepto ſumenda eſt. Chriſtus tamen non determinavit frequentiam ſumptionum, ſed reliquit determinandam ab Eccleſia, quando fidelium neceſſitas id exigeret. 2. Obligat in quovis probabili mortis periculo, ut in gravi morbo, inſtante conflictu, difficili partu, periculoſa navigatione, inciſione &c. Conſtat tum ex conſuetudine totius Eccleſiæ, miniſtrandi Euchariſtiam omnibus in periculo mortis verſantibus, & eam in hunc finem ſollicitè aſſervandi, ſemper & ubique obſervata, quæ oſtendit id ex Traditione Apoſtolorum à Chriſto edoctorum manaſſe. Tum quia nunquam poteſt eſſe magis neceſſitas hujus cibi inſtituti ad conſervandam & roborandam vitam ſpiritualem contra tentationes ac difficultates, quam in periculo mortis, in quo ſolent eſſe graviores, & ex qua pendet ultimo æternitas, & imminet ultima lucta cum hoſte ad decidendum de ſalute æterna.

Pluries autem in eodem morbo viaticum dari poteſt, modo dies decem ab altera viatici ſumptione intercesserint. Ita Rituale Pariſienſe.

Reſp. 2. Omnes & ſinguli fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, tenentur ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, juxta præceptum ſanctæ Matris Eccleſiæ. Ita Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 9. ubi hoc negantes anathematizat. Et ex Conc. gener. Later. IV. cap. *Omnis*, de pœnit. & rem. ibi: *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti: & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi fortè de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura*. Circa quod obſervanda ſunt ſequentia.

1. Pueri tenentur ad communionem, quando habent ſufficientem uſum rationis ad diſcernendum Corpus Chriſti ab aliis cibis, & illud reverenter ac devotè ſumendum ſunt idonei; quod

Digitized by Google

quod aliis citius, nempe circa an. 14. contingit; licèt pueri prius cenſeantur obligari ad confeſſionem, quia ad communionem plus requiritur diſcretionis & devotionis ac reverentiæ. Nam ita Eccleſiæ conſuetudo interpretatur præcepta confeſſionis, & communionis pro materia ſubjecta; & Euchariſtiæ dignitas ſingularis exigit maturiorem ætatem, & majorem diſcretionem, ut poſſit convenienti devotione ac reverentia ſumi. Quare ætas, qua urget obligatio communionis, eſt intra annum 10. vel 12. & 14. ita ut nemo ultra differat, ſi ſit ſufficienter inſtructus, & rectè diſpoſitus; quia ſaltem communiter neque ante 10. incipit, neque ultra 14. differtur plenior uſus rationis requiſitus. In periculo tamen mortis, puero capaci confeſſionis, & ſufficienter inſtructo, dandum eſt Euchariſtiæ viaticum; nam in eo periculo verſatur, in quo expectare non poteſt tempus commodius ad Euchariſtiam cum meliori diſpoſitione recipiendam, ut præcepto divino ſatisfaciat; & aliunde poteſt reverenter ſumere, & probare ſe ſufficienter per confeſſionem, ne indignè ſumat.

2. Per Paſcha, ex Eugenio IV. Bulla *Fide digna*, & uſu Eccleſiæ, intelligitur tota quindena à dominica Palmarum ad dominicam in Albis incluſivè. Tamen in variis locis ſive ex conſuetudine, ſive ex privilegio, ſive ex neceſſitate, plus temporis conceditur.

3. Communio Paſchalis fieri debet in propria Parochia, & ſumenda de manu proprii Sacerdotis, vel ejus delegati. Conſtat ex Ritualibus & variis Synodis, & ex conſuetudine vim legis habente, & ita interpretante canonem Concilii Lateranenſis. Unde ſacra Congregatio Cardinal. declaravit anno 1682. ſæculares non ſatisfacere præcepto Eccleſiaſtico per communionem factam in Eccleſiis regularium. Sacerdotes tamen ſæculares ex conſuetudine ſatisfaciunt celebrando in Eccleſia, cui addicti ſunt per ſuas functiones.

4. Vagabundi tenentur Euchariſtiam ſuſcipere in ea parochia, in qua eo tempore verſantur; nam ibi ſunt vere ſubditi, & non habent alium certum parochum, vel paſtorem; unde ibi cenſentur habere domicilium eo modo, quo illius ſunt capaces. Ita Suarez, l. 9. inſtit. Sac. c. 3. ubi idem ut verius cenſet de peregrinis; quia reputantur tanquam incolæ illius loci, in quo tempore paſchali inveniuntur, ut declaravit Eugenius IV. & Parochus illius loci eſt proprius eorum Sacerdos; niſi tamen ipſius parochi interveniat licentia ſaltem tacita, quæ ex conſuetudine innoteſcit.

5. Confeſſor poteſt ex juſta cauſa communionem Paſchalem pœnitentis ultra quindenam differre, ex Concil. Later. cap. *Omnis* cit. imò tenetur, ſi judicet differendam eſſe abſolutionem: enim verò cum communio pendeat ab abſolutione, qui poteſt ac debet hanc differre, poteſt quoque ac debet illam.

6. Huic præcepto communicandi non ſatisfit per communionem ſacrilegam. Nam 1. Innocentius XI. oppoſitum damnavit. 2. Eccleſia expreſſit in præcepto modum excludentem communionem ſacrilegam; nam, cap. *Omnis* præcipit, ut omnes ſuſcipiant *reverenter*, idroque non ſacrilegè. Præceptum autem non ſervatur, niſi ſervetur modus præcepti in ipſo præcepto expreſſus, cum ipſe præcipiatur. 3. Præceptum Eccleſiæ eſt determinatio præcepti divini de ſumptione Euchariſtiæ pia ac fructuoſa, qua anima alatur, & ejus vita confortetur ac augeatur, ex 1. Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat.* Et ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi voluit Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipſe vivet propter me &c.*

7. Qui ante quindenam in ſua parochia Euchariſtiam ſumpſit, tenetur iterum ſub mortali eam ibi ſumere intra quindenam. Nam quando per præceptum determinatur tempus, non impletur ſaltem integrè, niſi eo tempore; ſicut qui die Sabbati audivit Miſſam, non eſt immunis ab obligatione eam audiendi die ſequenti. Præterea non ſatisfecit præcepto Euchariſtiam *in Paſchate* ſuſcipiendi. *Hanc ægrotis parochialibus, etiamſi communionem extra præſcriptos Paſchales dies ſumpſerint, in Paſchalibus diebus illam deferens, adminiſtrabit* (parochus) ait Rituale Rom.

8. Qui intra quindenam non communicavit, tenetur adhuc poſtea intra eumdem annum quamprimum communicare. Quia hoc præceptum non eſt ſicut præceptum Jejunandi, vel audiendi Miſſam tali die, ſed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi ſemel ſaltem in anno, alterum in Paſchate; ita ut Communio annua primariò propter ſe præcipiatur ad implendum præceptum divinum ſæpe in vita communicandi, nec alligetur Paſchæ, ſicut Sacri auditio affixa eſt diei feſto. Quod ſatis indicant hæc verba legis Concil. Later. *ad minus in Paſcha*, & iſta Concil. Trid. *Singulis annis ſaltem in Paſchate.* Et verò Eccleſia debuit, exigente fidelium negligentia, determinare tempus obſervandi præceptum divinum communicandi pluries in vita, ideoque & obligare ad communionem poſt Paſcha eos, qui in Paſchate omiſiſſent. Ergo cum adhuc ſervare poſſit præceptum Eccle-

ſiæ quantum ad id, quod eſt magis principale, durat obligatio toto anno, donec impleatur.

Imò juxta Suarez, Azor, Reginald. & alios, eſt obligatio continua communicandi quamprimum moraliter fieri poteſt, poſt Paſcha, ita ut ſemper nova culpa admittatur, quoties data opportunitate non impletur. Quia tempus Paſchæ non eſt tantum determinatum propter ſolemnitatem, & majorem congruentiam hujus temporis, ſed etiam ne diutiùs differatur communio; unde præceptum eſt affirmativum, quatenus præcipit communionem; & ſimul implicitè negativum, quatenus prohibet ejus dilationem ultra Paſcha: & probant etiam ex uſu Eccleſiæ; nam qui communionem omiſit, cenſuris & minis compellitur, ut quamprimum communicet. Aliud eſt de auditione Sacri, quæ præcipuè præcipitur ob diem ſactum, & in illius honorem, tanquam onus affixum diei, ſic ut eo tranſacto non obliget, ut conſtat ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. Sicut ergo cum tributum exigitur in certum diem, eo tranſacto, ſtatim ſemper ſolvi debet, ita &c. Hinc qui toto anno non communicavit, tenetur in confeſſione dicere, quoties id per annum omiſit, cum poſſet commodè communicare, nam toties peccavit.

Sed Delugo docet, tunc remanere obligationem communicandi, non quidem ſtatim poſt Paſcha, ſed ſolum ante finem anni: quia, inquit, cum præceptum communicandi in Paſchate nequeat jam obſervari, nec proinde obliget; ſolum manet obligatio alterius præcepti, communicandi ſaltem ſemel in anno; hoc autem non obligat ad communicandum hoc menſe potius quam illo, ſed ad communicandum ſemel hoc anno. Addit, cenſuram infligi ſolum propter tranſgreſſionem præteritam præcepti, quod obligabat ſub cenſura infligenda à prælato, qui non vult eam exequi, niſi in eos, qui ſtatim non communicaverint.

9. Qui prævidet ſe non habiturum opportunitatem communicandi in Paſchate, nec poſtea hoc anno, tenetur prævenire. Quia tenetur ſingulis annis communicare: obligatio autem quæ cadit in totum tempus impleri debet initio, ſi in decurſu, vel in fine impleri nequeat; nam urget in ea temporis parte, qua poteſt impleri; ut patet in præcepto audiendi Miſſam, quam tenetur primo mane audire, qui poſtea non poterit, quia præceptum obligat pro illo die, prout impleri potuerit. Qui verò tempus prævenit, tenetur denuò communicare, ſi poſtea poſſit, in Paſchate; quia non ſatisfecit huic alteri obligationi communicandi in ipſo Paſchate, & jam poteſt ei ſatisfacere.

10. Ad veram communionem neceſſe eſt, ut Euchariſtia per os in ſtomachum trajiciatur, & in eo recipiatur: nam hoc requiritur ad veram manducationem & ſumptionem alimenti. Unde ſi quis tamdiu teneret hoſtiam in ore, ut in eo diſſolverentur ſpecies, aut ſi moreretur antequam in ſtomacum deſcendiſſet, reipſa non communicaſſet, nec reciperet gratiam.

Nota. Non licet pluſquam ſemel eodem die communicare, ut conſtat ex omnium conſenſu, ex conſuetudine vim legis habente, & ex cap. 3. de celebr. & cap. *Sufficit*, de conſecr. diſt. 2. Qui canones licet loquantur de ſolo Sacerdote, tamen ab omnibus extenduntur ad laicalem communionem, & merito: nam facilius Sacerdoti ob utilitatem totius Eccleſiæ permitti poteſt bis celebrare. Ratio prohibitionis eſt reverentia tanto Sacramento debita, & ut aptius repræſentaretur unica Chriſti mors, quæ ſemel contigit. Hinc ſi quis eo die, quo communicavit, incidat in periculum imminens mortis, juxta Doctores omnes, aut ferè omnes, inquit Delugo, non ei licet iterum eadem die communicare: quia nunquam licet bis communicare eadem die extra Miſſam, niſi quando propter reverentiam Euchariſtiæ neceſſe eſt, ut ab aliquo conſumatur. Neque tunc eſt neceſſitas ſecundæ communionis: talis enim ſatisfecit præcepto divino communicandi in fine vitæ; nam communicavit tempore proximo mortis, ac proinde moraliter cenſetur communicaſſe in periculo mortis, licet id ignoraret. Rituale tamen Metenſe contrarium docet.

(✠) *Nota*. Ad Euchariſtiæ adminiſtrationem, quod attinet, duo capita occurrunt in citato Opere de Synodo lib. VII. quorum in priori, quod ordine eſt nonum, de viatico agitur, exhibendo, vel non exhibendo ei, qui poſt perceptam mane Sanctiſſimam Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus, atque recenſitis hinc inde opinionibus, ſtatuitur, *in tanta opinionum varietate, auctorumque diſcrepantia, integrum eſſe Parocho, eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus violati Statuti Synodalis, quod certe non potuit caſum iſtum extraordinarium reſpicere. Neque fas eſſe Epiſcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit; aut quidquam de ejuſmodi controverſia, in ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi arrogare partes Judicis, inter graviſſimos, hoc ſuper re, ſecum contendentes Theologos.*

In altero vero capite, quod eſt duodecimum.

Primo. *Haud leviter delinquere*, ait, *qui pueros etiam duodennes, & perſpicacis ingenii,*

nii, ſinunt ex hac vita migrare, ſine Viatico, hanc unam ob cauſam, quia ſcilicet numquam ante, Parochorum certe incuria, & oſcitantia Euchariſticum panem deguſtarint atque probare quodammodo videtur Suareſii ſententiam, qui docet, *omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, illud eſſe ex divino præcepto porrigendum.* Secundo. *Poſſe*, ait, *& interdum debere Epiſcopum conſtituere, ne Parochi renuant Sanctiſſimam Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, qui etiamſi perſeverante eodem morbi periculo, idem ſæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt.* Tertio. *De frequenti Communione*, monet, *ut caveat Epiſcopus, ne aut univerſim improbet, aut omnibus indiſcriminatim ſuadeat, quotidianum ad ſacram Menſam acceſſum.* Deinde ex decreto ad litem de frequenti Communione præcidendam, jubente, ac approbante Innocentio XI. *die 12. Februarii 1679.* promulgato, hæc verba tranſcribit. *In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum, per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a ſacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet.... Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum haberi, ut cum Fideles ad ſanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant; generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem, devoto ſtudio, excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine, diſcant cæleſtem Menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere.* Denique concludit. *Si itaque in Synodo inſtituatur ſermo, de frequenti, aut etiam quotidiano ſanctiſſimæ Euchariſtiæ uſu, non eſt deviandum ab hujus decreti ſemita, ſed ſi qua Parochis tradenda ſit inſtructio, curandum eſt, ut hæc illi adamuſſim reſpondeat: præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, ſuaque vita emendanda ſunt ſolliciti; ſicuti nec illis, qui, etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi ſunt S. Franciſcus Saleſius* Philoteæ part. 2. cap. 20. *& Joannes Taulerus* ſerm. 4. in feſto Ven. Sacramenti.)

Quæſt. II. *Quinam ſunt Euchariſtiæ effectus?*

Reſp. Hi. Primus & principalis eſt nutritio & confortatio animæ, ac augmentatio in vita ſpirituali, nimirum gratia ſanctificante & charitate, ex Joann. 6. *Caro mea verè eſt cibus &c.* Ex Concil. Florent. in decreto de Sacram. ibi: *Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur dignè ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris ejus unitur, conſequens eſt quod per hoc Sacramentum in ſumentibus dignè gratia augeatur, omnemque effectum, quem materialis cibus & potus, quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando; Sacramentum hoc quoad vitam operetur ſpiritualem: in quo gratam Salvatoris noſtri recenſemus memoriam, à malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum.* Et ex Conc. Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit* (Chriſtus) *Sacramentum hoc tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius qui dixit: qui manducat me & ipſe vivet propter me; & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſervemur.*

Hæc autem nutritio & confortatio ſpiritualis conſiſtit partim in augmento gratiæ habitualis, partim in gratiis actualibus uberioribus, quæ ſuo tempore intuitu Euchariſtiæ perceptæ dantur, ad charitatem conſervandam & augendam per opera meritoria; niſi tamen gratiis illis per peccata etiam venialia deliberatè vel frequenter commiſſa obex poſtea apponatur.

Secundus liberat à peccatis venialibus. Conc. Trid.

Tertius præſervat à mortalibus. Concil. Trident. cap. 2. cit. per gratias ſcilicet actuales, quæ illius intuitu dantur ad ſuperandas tentationes, & ſervanda mandata, cum urgent; & mediante illa præſervatione operatur perſeverantiam in gratia, & per eam gloriæ conſecutio-

cutionem, juxta Joann. 6. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*; ſi tamen homo gratiis illis non reſiſtat.

Quartus eſt delectatio ſpiritualis, ex Concil. Flor. ſupr. cit. & ex Concil. Vienn. Clement. *de reliquiis*, &c. ibi; *In quo habetur omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuavitas, ipſaque dulcedo Domini deguſtatur*. Sed hæc delectatio ſpiritualis ſæpe non eſt ſenſibilis, & impeditur per negligentiam, teporem, diſtractionem communicantis, vel affectum ad delectationes terrenas.

Quintus imminuit concupiſcentiæ fomitem, tum augendo charitatem, nam ex S. Auguſtino augmentum charitatis eſt diminutio cupiditatis; tum per gratias actuales, quibus excitantur pii motus contrarii motibus concupiſcentiæ.

Denique Euchariſtia influit in glorioſam reſurrectionem corporum, in quantum Deus ad vivificanda iſta corpora movetur per conjunctionem, quam habuerunt cum vivificatrice Chriſti carne, ex Joann. 7. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam; & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die*.

Ex quibus patet, quam utilis & expetenda ſit frequens Euchariſtiæ ſumptio, modo fiat cum debitis diſpoſitionibus.

Quæſt. III. *Quænam diſpoſitiones ex parte animæ requiruntur ad Euchariſtiam?*

Reſp. 1. Sub mortali requiritur ſtatus gratiæ *Prob.* 1. Ex 1. Corinth. 11. *Quicumque manducaverit indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domini... Judicium ſibi manducat, non dijudicans Corpus Domini*. Sed qui eſt in peccato mortali, manducat indigne. Ergo. 2. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. ibi: *Si non decet ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſanctè; certe, quo magis ſanctitas & divinitas cœleſtis hujus Sacramenti viro chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ne abſque magna reverentia & ſanctitate ad id participandum accedat, præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus: qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat, &c.* 3. Quia peccator gravem injuriam ac irreverentiam admittit in Chriſtum, eum ſuſcipiendo in ſtatu inimicitiæ & peccati, quod ei infinite diſplicet: & quantum in ſe eſt, falſam reddendo ſignificationem tanti Sacramenti, illudque effectu ſuo privando: nam cum ſit inſtitutum per modum cibi & potus, ad augendam, roborandam & conſervandam ſpiritualem vitam animæ, quæ eſt gratia ſanctificans & charitas, illam præſupponit; nec enim cibus datur, aut prodeſt mortuo. Quod ſacrilegium graviſſimum eſt; nam eo gravius eſt ſacrilegium, quo perſona, vel res ſacra, quæ indigne tractatur, ſanctior eſt.

Porro S. Franciſcus Saleſius, in ſua introduct. tum immunitatem ab omni peccato mortali & ab omni affectu ad quodvis veniale, tum magnum deſiderium communicandi exigit ad communicandum octavo quoque die.

Reſp. 2. Qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, per ſe loquendo ante communionem tenetur jure divino confiteri. Conſtat ex Concil. Trident. ſeſſ. 13. c. 7. in hunc ſenſum explicante hæc verba Apoſt. 1. Corinth. 11. *Probet ſeipſum homo*. Et can. 11. ubi ait: *declarat Sancta Synodus illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem*.

Dixi *per ſe loquendo*: nam ſi urgeat neceſſitas communicandi, & deſit copia confeſſoris, ſufficit & requiritur contritio perfecta, ex eodem cap. 7. & praxi fidelium. Quia cum finis intentus, nempe ſtatus gratiæ requiſitus ad Euchariſtiam, poſſit etiam abſque confeſſione obtineri per contritionem perfectam, non debuit præceptum tunc confitendi ita ſtricte obligare, ut nulla prorſus neceſſitas excuſaret. Hæc neceſſitas urgere, ex communi ſententia cenſetur. 1. Quando morituro viaticum dare debes, & deeſt hoſtia conſecrata. 2. Si Sacrificium, vel communio ſine gravi infamia aut ſcandalo omitti nequit, ex Miſſali Romano de defectib. 3. Cum poſt conſecrationem Sacerdos meminit peccati mortalis, ex Miſſali Romano. 4. Juxta multos, quando parochus die feſto debet celebrare, nec poteſt alium ſubſtituere.

Porro Sacerdos qui in tali neceſſitate celebravit non confeſſus, tenetur poſtea quamprimum confiteri. Ita præcipit Conc. Trid. cap. 7. ſic: *Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Id eſt, ut explicat Miſſale Romanum. *Cum primum poterit, debet confiteri*. Circa quod Alexander VII. damnavit has duas Propoſitiones 38. *Mandatum Concil. Tridentini Sacerdoti Sacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum*. 39. *Illa particula (quamprimum) intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur*. Quare confiteri tenetur ſtatim, atque habuerit copiam confeſſoris, etiam ipſo die celebrationis, ſi ſine magno incommodo poſſit. Dilatio autem licet parva quoad tempus, eſt magna relate ad finem præcepti, proindeque mortalis, ob periculum

riculum celebrandi iterum ſine confeſſione. Copia autem confeſſoris cenſetur deeſſe, cum abſque gravi incommodo, ſeu damno adiri nequit.

Nota. Qui jam confeſſus eſt, ſeu inculpate omiſit mortale, tenetur illud confiteri ante communionem, ſi abſque gravi ſcandalo & infamiæ periculo poſſit (quale dicitur eſſe plerumque, ſi jam ſacræ menſæ adſtaret) & hæc eſt praxis fidelium; nam eſt præceptum divinum confitendi ante communionem omnia mortalia, quæ quis recordatur, ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. & canon. 11. unde oppoſitum fuit expunctum in S. Fidei Tribunali Hiſpano.

Reſp. 3. Requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ſumatur Euchariſtia. Ita S. Thom. 3. part. quæſt. 80. art. 10. & per ſe patet: nam id ſumma Chriſti majeſtas tanto cum amore ſe totum creaturæ communicantis omnino exigit. Præterea devotio actualis requiritur ad aliquos effectus ſecundarios recipiendos: quamvis enim, ſecundum S. Thomam & communem ſententiam, ad recipiendum augmentum gratiæ ſanctificantis ſufficiat ſtatus gratiæ, eo quod ſolum peccatum mortale ſit obex gratiæ ſanctificantis, quippe quæ cum veniali conſiſtere poteſt, & Sacramenta ex opere operato gratiam conferant non ponenti obicem; tamen devotio actualis neceſſaria eſt ad recipiendum dulcedinem ſpiritualem, fervorem, & majus augmentum gratiæ habitualis, multaſque gratias actuales ſpeciales: nam Sacramenta ad modum cauſæ neceſſariæ efficiunt plus aut minus pro perfectiore aut imperfectiore diſpoſitione ſubjecti, ex Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. unde ſolus defectus devotionis actualis, ſecluſo contemptu & ſcandalo, eſt grave veniale. Item ad remiſſionem venialium prærequiritur diſpoſitio omnis affectus ad illa, & diſplicentia aliqua ſaltem virtualis illorum. Hinc Filiucius hæc ait: Qui ex conſuetudine multa venialia committit, & ſentit ſe gravatum eorum conſcientia, & hic ſi ſine dolore eorum accedat, videtur peccare venialiter: quia ponit obicem aliquibus effectibus, ut eorum remiſſioni & fervori charitatis: & quia eſt aliqua irreverentia.

Reſp. 4. Devotio actualis, quam exigit Euchariſtia, poſtulat, ut cum fide viva, ſpe firma, charitate ardenti, & magna humilitate ſuſcipiatur; atque etiam ut conjuges ab actu conjugali ſe abſtineant ſaltem die communionis: quia hic actus propter delectationem carnalem mentem deprimit, diſtrahit, & a ſpiritualibus avocat; & raro ob corruptionem naturæ ſine culpa veniali exercetur, præſertim ab exigente. Si tamen actus ille fiat ſolum prolis gignendæ vel reddendi debiti cauſa, non impedit communionem, ex S. Gregor. in cap. *Vir* 33. qu. 4. Nam licet in copula intercedat voluptas & corporalis immunditia, tamen cum hæc accidant ob bonum finem, nec voluptas intenta ſit, honeſtas finis hanc indecentiam compenſat, & impedit, ne mens tantum deprimatur ac diſtrahatur. Qui vero ob voluptatem copulam exigit, regulariter venialem culpam admittit contra religionem, ſi eo die communicet, quia voluptas in eo actu quæſita mentem abſorbet, & multum deprimit ac diſtrahit, ineptamque orationi reddit, & ſic impedit devotionem actualem. Ita communiter, ut conſtat ex Sanchez.

Dixi *regulariter*. Quia poſſunt ſubeſſe aliquæ juſtæ cauſæ, ob quas communio tunc licita ſit poſt elicitam de culpa contritionem, ut Jubilæus, ſcandalum vitandum &c.

A fortiori qui pollutionem voluntariam, vel aliud grave peccatum admiſit, non debet ſtatim, etſi contritus & abſolutus, Euchariſtiam ſumere, niſi urgeat aliqua neceſſitas, & aliud confeſſario videatur, ut ait Miſſale Roman. tum ob indecentiam, tum quia talis non poteſt ſtatim devotionem actualem debitam habere, propter diſtractionem, cogitationem turpium, recordationem delectationis obſcœnæ, & infirmitatem ex peccato relictam. Imo ex quadam decentia ab Euchariſtia abſtinendum eſt ob pollutionem nocturnam involuntariam, dum mentem perturbat ac diſtrahit, niſi videatur a dæmone ad communionem impediendam, procurata, vel niſi adſit aliqua neceſſitas, vel ſingularis utilitas, aut ſcandalum ex omiſſione timeatur. S. Thom. 3. p. qu. 80. artic. 7.

Nota. Devotio, reverentia, & gratitudo Chriſto debitæ exigunt, aliquod tempus poni poſt communionem in gratiarum actione, pia occupatione animæ cum Chriſto, per actus fidei, ſpei, charitatis &c. & teſte S. Thereſia illud tempus eſt pretioſiſſimum ac ſaluberrimum, proinde non ita contrahendum. Non licet autem ſtatim poſt communionem expuere ob periculum & irreverentiam. Præterea S. Carolus, Act. p. 4. in inſtruct. Euchar. monet eos qui Euchariſtiam ſuſceperunt, *ut animi cogitationes, ſenſus omnes, & linguam cohibeant; abſtineantque præcipue eo die a verbis otioſis, cogitationibus inanibus, ſed in ſanctis meditationibus, precibus divinorum officiorum frequentandis, aliiſque pietatis officiis atque operibus verſentur .... & curent a ſui intima cuſtodia non abduci.*

Quæſt. IV. *Quænam ex parte corporis neceſſaria eſt diſpoſitio.*

Reſp. 1.

*Reſp.*1. Jure naturali requiritur exterior habitus, & corporis compoſitio, quæ internam animi reverentiam & devotionem exhibeat: nam debetur huic Sacramento non ſolum interna, ſed etiam externa veneratio ſumma, & adoratio, cum Chriſtus mediis ſpeciebus ſenſibili quodam modo in eo exiſtat, & tractetur. Non licet autem communicare, ſi ſit periculum evomendi, ob gravem irreverentiam.

Porro quoad ſordes corporeas, id docet Delugo, etſi ſecundum ſe non impediant a communione ſaltem in occulto, cum Euchariſtia ſit ſolum cibus animæ, cujus munditics exigitur: decentia tamen & reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut ſi ſordes ejuſmodi facile poſſint auferri, auferantur. Item ſi brevi ceſſabunt, & poteſt commode differri communio, aliquando ſemel aut iterum differatur. Quando tamen longius durant, vel mere occultæ ſunt, ut contingit in menſtruo, non eſt cur aliquis alimonia cœleſti privetur.

*Reſp.*2. Ex lege Eccleſiaſtica & conſuetudine conſtanti vim legis habente, requiritur ſub mortali jejunium naturale, conſiſtens in eo quod nihil omnino per modum cibi vel potus vel medicinæ, a media nocte præcedente, ab ore in ſtomachum trajiciatur. Conſtat. 1. Ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. 2. Ex S. Auguſtino, epiſt. 118. *Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius dominicum Corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur*. Hancque conſuetudinem docet ab Apoſtolis manaſſe. Enimvero ſemper ſervata fuit, nec ab ullo Concilio, vel Papa inſtituta fuit: at (ut ait S. Aug. ibid.) *Si quid tota per orbem frequentat Eccleſia, quin ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt*. 3. Ex c. 5. de celebr. & ex Conc. Carthag. III, canon. 29. Tolet. VII. canon. 2. & Conſtantienſi, ſeſſ. 13. ibi. *Sacrorum canonum authoritas, & Eccleſiæ approbata conſuetudo ſervavit & ſervat, quod hujuſmodi Sacramentum non debet confici poſt cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis: niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis, a jure, vel Eccleſia conceſſa, vel admiſſa*.

In hoc non datur levitas materiæ, ut conſtat ex Eccleſiæ ſenſu, & conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, & ex Concil. Tolet. VII. cap. 2. & Miſſali Romano de defect. ubi ait: *Si quis non jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus aut cibi, per modum etiam medicinæ, & quantacumque parva quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare*. Idque tum ob reverentiam & honorem Euchariſtiæ, ut cæleſtis ille cibus præponatur cuilibet cibo & potui terreno, & ut fideles aſſueſcant diſcernere inter hunc divinum cibum, & alios communes; tum ob ſpiritualem ſignificationem, quod Chriſtus debeat eſſe primus ac primarius eorum cibus, & in cordibus primo fundari. Et vero quælibet ſumptio eſt contra principale prohibitum: nam prohibetur communio poſt ſumptionem cujuslibet rei per modum cibi, vel potus, vel medicinæ.

Obſerva 1. Cum hoc præceptum ſit mere poſitivum, non obligat his caſibus ab Eccleſia expreſſe vel tacite exceptis, in quibus, vel neceſſitas hominis, vel reverentia Sacramenti aliud exigit. 1. Cum in probabili articulo mortis viaticum ſumendum eſt ei, qui jejunus ſine gravi incommodo communicare nequit. Nec tunc differendum eſt poſt mediam noctem, ut ſtatim æger illud jejunus recipiat: nam id non fert uſus Eccleſiæ ob nimiam difficultatem, & ob Sacramenti reverentiam; eo quippe tempore non poteſt ſæpe cum debito decore, comitatu, & ſecuritate deferri. Non licet tamen Sacerdoti non jejuno celebrare ad dandum viaticum moribundo, ſicut nec conſecrare in fermentato, vel ſine veſtibus ſacris, aut omiſſo ritu ſacrificii: nam conſuetudo Eccleſiæ ita interpretatur præceptum divinum viatici ſumendi, ſcilicet ut non debeat dari, niſi quando dari poteſt ſecundum ritum & ordinem ab Eccleſia præſcriptum in Euchariſtia conficienda & miniſtranda, & modo convenienti ac in debitis circumſtantiis. Et verò cum Euchariſtia non ſit abſolutè neceſſaria ad ſalutem, major habenda eſt ratio reverentiæ ei debitæ, & uniformitatis ſervandæ in ritu ſacrificii, quam utilitatis privatæ proximi: nam communi neceſſitati Eccleſia ſatis providit præcipiendo, Euchariſtiam in ſacrario aſſervari ad viaticum. Ob caſum autem rarum lex generalis, & uniformitas in ritu omitti non debet. 2. Quando perficiendum eſt ſacrificium, ut cum Sacerdote poſt conſecrationem deficiente, non adeſt niſi Sacerdos non jejunus, qui illud abſolvat. Item cum Sacerdos advertit in calice non fuiſſe niſi aquam, cujus jam partem ſumpſit; tunc enim debet conſecrare vinum, & conſecratum ſumere; vel cum poſt conſecrationem recordatur ſe non eſſe jejunum: nam lex divina faciendi ſacrificium perfectum ac integrum prævalet legi Eccleſiaſticæ de jejunio. Quod ſi Sacerdos ante conſecrationem advertat ſe non eſſe jejunum, tenetur recedere, ſi poteſt ſine gravi ſcandalo. 3. Quando poſt ablutionem relictæ ſunt reliquiæ aliquæ in hac Miſſa conſecratæ, etſi magnæ ſint, dum facile recondi nequeunt in pixide & ſacrario:

nam

nam ad idem ſacrificium ſpectant, & ſumuntur per modum unius refectionis. Non licet tamen tunc ſumere particulas alterius ſacrificii, quæ ſunt in ciborio ad illud expurgandum. 4. Si periculum ſit, ne alioqui Euchariſtia ab infidelibus prophanetur: nam lex divina obligat ad impedienda ſacrilegia, cum impediri poſſunt; & quod in reverentiam Euchariſtiæ ſtatutum eſt, non debet obligare ad non impediendam ejus prophanationem & irreverentiam.

Obſerva 2. Jejunio naturali, ideoque communioni, nunquam obſtant ea, quæ per modum ſalivæ, vel reſpirationis in ſtomachum decidunt, ut reliquiæ minimæ vini aut aquæ, quibus os abluitur, mixtæ condenſiori ſalivæ; & reliquiæ ciborum dentibus adhærentes, ac poſtea caſu trajectæ. *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Idem dicendum, ſi lavando os, deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem*, ait Miſſale Rom. Ita ſanguis vel humor è capite defluens, & juxta varios culex, aut floccus nivis per reſpirationem attractus, non obſtant jejunio naturali, nec proinde communioni: nam iſta aut non ſumuntur per modum cibi, vel potus, vel medicinæ. Secus, ſi ſaccarum, glycirriza, vel quid ſimile, quod ſenſim in ore liqueſcit ſimul cum ſaliva in ſtomachum decidat, licet ante mediam noctem ſumptum fuerit; quia quod ſic liqueſcit non deglutitur per modum ſalivæ, ſed cenſetur eſſe id quod principalius trajicitur. Et tunc eſt continuata comeſtio cibi, quæ fit per continuam liquefactionem & trajectionem. Idem dic de reliquiis cibi, quæ data opera trajiciuntur, (nam tunc non poſſunt dici per modum ſalivæ deglutiri, ſed vere comeduntur. S. Th. 3. part. qu. 80. art. 8. ad 4. S. Antonin. & Paludan. Ita etiam Vaſquez, Delugo &c. & Suarez dicit ut ſecuriorem eligendam.

An autem quæ a ſtomacho nec alterari nec digeri poſſunt ſecundum ullam ſui partem, ut lapillus, globulus plumbeus, fruſtum ligni &c. impediant communionem, ſi deglutiantur? Alii affirmant; quia ſumptio cujuslibet rei prohibetur, ut fideles intelligant, cuilibet rei creatæ hunc cibum eſſe præponendum. Alii probabilius negant; eo quod non habent rationem cibi, vel potus, vel medicinæ. *De his verò quæ ſumuntur per modum guſtationis ſicut coci faciunt, qui cibum & potum ſupra linguam ponunt ſolum ad probandum, & ſtatim projiciunt, videtur quod non impediant* (communionem;) *ſicut ſi quis velit probare num ſit aqua, vel vinum album, quod ſibi miniſtratur. Quia non eſt cibus nec potus, ex quo deglutitur*, ait S. Antonin. 3. part. tit. 13. c. 9. §. 8. Addit, neque impediri ſi aliquæ horum particulæ mixtæ ſalivæ præter intentionem deſcenderent, ut dictum eſt de reliquiis aquæ, cum os abluitur.

Obſ. 3. Poſt cibum paulo ante mediam noctem ſumptum non requiritur ſomnus, aut cibi digeſtio ad communicandum. Miſſale Roman.

Quæſt. V. *Quinam licite poſſunt Euchariſtiam diſpenſare?*

Reſp. 1. Soli Sacerdoti competit poteſtas ordinaria diſpenſandi Euchariſtiam, ex Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 8. Nam hæc commiſſa eſt iis ſolis, qui poſſunt illam conficere, & ad quos ſpectant illa Chriſti verba: *Hoc facite in meam commemorationem.* Tamen ex ejus commiſſione poteſt Diaconus illam miniſtrare, ut conſtat ex praxi veteris Eccleſiæ; non autem Subdiaconus, ut conſtat ex communi doctorum conſenſu, & univerſali conſuetudine Eccleſiæ. Et verò Diaconus habet ex ſua ordinatione in ordine ad hanc functionem aliquid plus, quam alii clerici inferiores; non quod habeat ex ſua ordinatione poteſtatem diſtribuendi, ſed quia conſecratur peculiariter in miniſtrum immediatum Sacerdotis, & ſupremum inter miniſtros, atque adeo ad miniſtrandum & ſerviendum Sacerdoti in rebus ſuperioribus & dignioribus, quarum præcipua eſt diſtributio Euchariſtiæ. Verum ex uſu præſenti Diaconi id non poſſunt ſine licentia Epiſcopi ob juſtam cauſam, niſi in neceſſitate dandi viaticum.

Reſp. 2. Sacerdoti non licet Euchariſtiam miniſtrare ſine juriſdictione ordinaria, vel delegata, aut privilegio; quia paſtorum munus proprium eſt paſcere, quod fit per Sacramenta. Unde mortale eſt id facere ſine juriſdictione vel facultate ſaltem generali & interpretativa; nam eſt propria authoritate uſurpare jus alienum in re gravi contra debitam gubernationem, & ordinem Eccleſiæ. Idem dic de aliis Sacramentis. Si tamen parochus abſit, vel præſens non poſſit dare viaticum ægro, tunc quilibet Sacerdos, & eo deficiente Diaconus poteſt ac debet miniſtrare. Nam tunc præſumitur voluntas Epiſcopi, vel Papæ, cum Euchariſtia ſit tunc jure divino præcepta, & maximè utilis ſit, imo aliquo modo neceſſaria ad vires ſpirituales in illo periculoſo agone comparandas; neque enim juriſdictio requiritur ad miniſtrandam Euchariſtiam, tanquam aliquid pertinens ad ſubſtantiam miniſtrationis Pœnitentiæ, ſed ſolum ad debitum ordinem, & modum ſervandum in gubernatione populi Chriſtiani. Unde ad illud, non ad hoc ſufficit voluntas præſumpta. Nunc ex conſuetudine

& conſenſu tacito Epiſcoporum quivis Sacerdos etiam ſæcularis ſine ulla parochi expreſſa licentia, quibuſvis petentibus Euchariſtiam extra tempus paſchale in Eccleſiis adminiſtrant.

Nota. Eſt mortale Euchariſtiam ſub utraque ſpecie panis & vini dare, ex Concil. Conſtantienſi, & ex recepta conſuetudine vim legis habente, & approbata à Conc. Trid. ſeſſ. 21. c.2. Item eam diſtribuere ſine ſtola, ſuperpelliceo, vel albâ, quia eſt contra reverentiam ei debitam, & præceptum Eccleſiæ.

Porrò a ſacra communione *arcendi ſunt publicè indigni, quales ſunt excommunicati, interdicti, manifeſtèque infames, ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphemi, & alii ejus generis publici peccatores; niſi de eorum pœnitentia & emendatione conſtet, & publico ſcandalo prius ſatisfecerint. Occultos verò peccatores, ſi occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem ſi publicè petant, & ſine ſcandalo ipſos præterire nequeat*. Ita Rituale Romanum.

CAPUT III.

De Miſſæ Sacrificio.

Quæſt. I. *AN Euchariſtia eſt verum ſacrificium?*

Reſp. Affirm. Eſt de fide, ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. can. 1. 2. & 3. Ratio eſt, quia ſacrificium propriè dictum eſt oblatio externa ſubſtantiæ ſenſibilis, per ejus realem immutationem facta Deo, in teſtificationem ſupremi dominii Dei in omnes creaturas, & harum ad eum ſubjectionis. At hæc omnia conveniunt Euchariſtiæ: nam per eam offertur Deo Corpus & Sanguis Chriſti, quæ ſunt ſufficienter ſenſibilia per ſpecies conſecratas; & per actionem ſacrificantis immutantur, quatenus per eam ponuntur Corpus & Sanguis ſub ſpeciebus corruptibilibus in ſtatu realiter diverſo, & inepto ad uſus naturales ac humanos corporis & ſanguinis, atque tendente ad deſtructionem ſeu deſitionem, quatenus ſpeciebus corruptis neceſſario ibi deſinunt eſſe Corpus & Sanguis Chriſti. Quæ quidem mutatio realis eſt deſtructio quædam moralis ſufficiens ad rationem ſacrificii, & æquivalens phyſicæ deſtructioni. Atque hæc oblatio fit ex inſtitutione Chriſti ad agnitionem ſupremi Dei in res omnes dominii, quod nempe ſit ipſe author ſupremus rerum omnium, dominus vitæ & necis, ad cujus gloriam omnia referri debeant. Et verò cum ſacrificium ſit actus religionis perfectiſſimus, quo Deo cultus ipſi ſoli proprius ac debitus exhibetur, non debuit eo carere vera ac perfectiſſima religio.

Nota. Sacrificium Miſſæ eſt ſimul, 1. Latreuticum ſeu honorarium, in quantum offertur Deo in agnitionem ſupremi ejus dominii. 2. Euchariſticum, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. 3. Propitiatorium, quatenus offertur, & valet ad remiſſionem peccatorum, & pœnæ eis debitæ. 4. Impetratorium, quatenus fit & valet ad impetranda à Deo beneficia.

Quæſt. I. *Quinam ſunt ſacrificii Miſſæ effectus?*

Reſp. 1. Ut propitiatorium, confert iis, pro quibus offertur, remiſſionem peccatorum mortalium & venialium quoad culpam, & pœnam temporalem peccatis condonatis debitam, ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. docente, *Sacrificium iſtud eſſe verè propitiatorium... Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit*. Et, can. 3. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium ſoli prodeſſe ſumenti; neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit*. Producit autem immediate remiſſionem pœnæ temporalis, peccatis quoad culpam remiſſis, debitæ, idque plus aut minus pro voluntate Dei, & devotioni ſubjecti. Remiſſionem verò peccatorum quoad culpam producit ſolum mediatè, quatenus ejus intuitu conferuntur gratiæ actuales, quibus peccator, pro quo oblatum eſt, excitatur & perducitur ad pœnitentiam ſufficientem cum Sacramento in re vel in voto ſuſcepto ad juſtificationem. Quia tamen ſæpe homo iis gratiis reſiſtit, ideo non ſemper hic effectus obtinetur.

Reſp. 2. Ut impetratorium eſt, habet vim impetrandi omnia genera beneficiorum etiam temporalium, quatenus ad ſalutem conducunt, ſed ſecundum diſpoſitionem divinæ providentiæ: nam hoc ſacrificium continet Chriſtum, & ejus merita hanc vim habentia.

Obſ. 1. Hos effectus parit ſacrificium Miſſæ ex opere operato; quia non conferuntur ex opere operantis; & quia Chriſtus eſt non ſolum victima, ſed etiam offerens principalis. 2. Ut Miſſa ſpecialiter proſit uni potius quam alteri, requiritur applicatio à Sacerdote facta. Sufficit, ſi ante Miſſam adfuerit intentio eam applicandi tali, nec fuerit retractata. Ut autem is, pro quo offertur, accipiat gratias actuales, ſufficit ſi non habeat voluntatem contrariam. At ut recipiat remiſſionem pœnæ temporalis, requiritur ſtatus gratiæ, & ut peccata, quorum pœna remittitur, ſint ante re-

miſſa

miſſa quoad culpam : 3. Ex communi ſententia offerri poteſt pro converſione infidelium & hæreticorum, & excommunicatorum, modo non nominentur in orationibus.

Quæſt. III. *An Sacerdotes teneantur aliquando celebrare?*

Reſp. Omnes tenentur jure divino ſub mortali. *Prob.* 1. Ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis, ut Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 1. teſtatur, Chriſtus Apoſtolis eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit. 2. Quia Sacerdotes omnes in ſua ordinatione accipiunt non ſolum poteſtatem, ſed etiam munus & officium ſacrificandi per ſe illi annexum, ex illo, Hebr. 5. *Omnis namque pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat ſacrificia.* At quiſque munus ſuſceptum exequi tenetur graviter in re gravi, ut in hac; & uti poteſtate ſibi conceſſa in honorem Dei & utilitatem proximi : patet ex damnatione ſervi inutilis ob talentum abſconditum, Matth. 25. Quare S. Thom. 3. part. quæſt. 82. art. 10. ait, quod Sacerdos etiamſi curam animarum non habeat, *celebrare teneatur in præcipuis feſtis.*

Tenetur etiam jure Eccleſiaſtico; nam Conc. Later. IV. c. *Dolentes*, de celebrat. inter peccata Sacerdotum recenſet, quod vix quater in anno celebrent, & addit : *Hoc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis inhibemus.* Et Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. ſic ſtatuit circa quoſlibet Sacerdotes : *Curet Epiſcopus, ut ii ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus; ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent.* In Eccleſiis vero Cathedralibus, Collegialibus & Conventualibus quotidie celebrari Miſſa debet ſub mortali ſaltem ab aliquo, præſertim ex uſu Eccleſiæ vim legis habente, vel etiam ex fundatione.

Quæſt. IV. *Quando, quoties, ubi, & qua hora celebrare liceat?*

Reſp. 1. Quolibet die celebrare licet, excepta feria ſexta majoris hebdomadæ; feria verò quinta & ſabbato ejuſdem Miſſa privata vulgò dici non poteſt, ſed unica publica ſeu ſolemnis in ſingulis Eccleſiis. Ita praxis Eccleſiæ decretis Pontificum firmata. In Diœceſi tamen Tullenſi plures celebrantur Miſſæ privatæ feria quinta, ut populus ſatisfaciat obligationi audiendi Sacrum eo die impoſitæ.

Reſp. 2. Non licet nunc plures Miſſas eodem die dicere, prætterquam in Natali Domini, & in caſu neceſſitatis cum licentia Epiſcopi, dum idem Sacerdos duas habet Parochias, ex c. 3. *de celebr.* & ex conſuetudine vim legis habente.

Reſp. 3. Secluſo privilegio non licet ſub mortali, ob materiæ gravitatem, celebrare niſi in loco conſecrato, vel authoritate Epiſcopi benedicto, vel in oratorio ad divinum tantum cultum dedicato, & per Epiſcopum deſignato. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 22. & c. 12. de conſecrat. diſt. 1. Idque confert ad reverentiam tanto myſterio debitam, & ad fidelium devotionem augendam. Excipitur caſus neceſſitatis publicæ, dum Eccleſia eſt diruta, ac populus Sacro careat; vel deeſt, ut in caſtris, & in littore maris, cap. 30. ead. Imo nunc in mari celebratur ex licentia Papæ.

Reſp. 4. Jure communi, Miſſa non debet ante auroram abſolvi, nec poſt meridiem inchoari, ex Miſſali Romano, & conſuetudine generali. Excipitur 1. Miſſ. Nativitatis Domini. 2. Caſus neceſſitatis conficiendi Euchariſtiam pro Viatico. 3. Ex conſuetudine, vel tacita licentia in pluribus locis hora antevertitur, vel differtur; & in hieme in gratiam opificum vel ſimilium pluribus horis ante ſolis ortum celebratur. Porrò per auroram intelligitur prima lucis irradiatio, quæ excepto tempore utriuſque æquinoctii durat per horam cum dimidia, & aliquando per duas horas pro diverſis menſibus. Unde una hora & dimidia ante ſolis ortum ſacrificare licet. Dicunt multi, licere uno & altero quadrante poſt meridiem inchoare Miſſam, ex cauſa rationabili, v. gr. ob ſupplicationem, vel concionem publicam protractam ultra meridiem.

Quæſt. V. *Quænam requiruntur ad celebrandum?*

Reſp. Sub mortali requiritur, 1. Lapideum altare ab Epiſcopo conſecratum, fixum, aut portatile, tam amplum, ut hoſtiam & majorem partem calicis capiat, ut docet Miſſale Roman. Portatile amittit ſuam conſecrationem, cum nulla pars confracti lapidis calicem cum patena capere poteſt. Fixum ſuam perdit, tum per fractionem illam notabilem, tum etiam per ſeparationem è loco ſuo, ſive baſi, cap. 3. *de conſecrat.* Diſputant, an reliquiæ ſanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem altaris, & an ſi loculus, ſeu ſigillum continens reliquias frangatur, aut auferantur reliquiæ, altare conſecrationem amittat.

2. In altari tres mappæ ab Epiſcopo, vel alio habente poteſtatem benedictæ; ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata, quæ pro duabus habetur, ex Rubric. Miſſal. & ex c. 27. diſt. 2. de conſecr.

3. Calix & patena conſecrata ab Epiſcopo,

Digitized by Google

vel alio ex privilegio Papæ, debent eſſe ex auro, aut argento, vel cogente paupertate ex ſtanno, c.44. & 45. de conſecrat. diſt.1. & Miſſale Romanum ait: *Debet eſſe vel aureus, vel argenteus, aut ſaltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & ſimul cum patena itidem inaurata*. Calix amittit ſuam conſecrationem, ideoque non licet eo uti, 1. Dum cuppa calicis fixi ſeparatur a pede per fractionem; quia conſecratio cadit in totum calicem per modum unius indiviſibiliter: ſecus, ſi pes ſit tornatilis, nam tunc conſecratio cadit in ſolam cuppam. 2. Si interior cuppæ ſuperficies denuo inauretur; quia aliam habet ſuperficiem non conſecratam, quæ tamen debet eſſe conſecrata ob contactum immediatum Euchariſtiæ: idem dic de patena. Neutrum tamen amittit conſecrationem, etſi perdat paulatim aurum, quo inauratum eſt, quia id quod remanet erat conſecratum: neque ſi quis ea ſacrilege adhibuiſſet in uſus prophanos; vel ſi ab aurifice reſarciatur, modo nulla fiat fractio notabilis, aut mutatio ſuperficiei interioris cuppæ, vel patenæ: nam id nullibi jus ſtatuit.

4. Corporale lineum mundum, benedictum ab Epiſcopo, vel alio poteſtatem habente, ſufficiens ad commode continendum calicem & hoſtiam, cap.47. *de conſecrat.* diſt.1. Item palla ſimiliter benedicta & linea, ſaltem qua parte calicem tangit; & purificatorium lineum.

5. Lumen, ex cap. ult. *de celebrat.* Ex Miſſali Romano, & conſuetudine requiruntur duo luminaria cerea: tamen in caſu neceſſitatis unum, imo juxta aliquos aliud lumen ex alia materia.

6. Crucifixus exſculptus, niſi expoſitum ſit SS. Sacramentum.

(✠) *Nota*. BENEDICTUS XIV. in Epiſtola ad omnes Epiſcopos ditionis Eccleſiaſticæ Tom.2. Bull. pag.125. ait. Primo, *illud permittere nullatenus poſſumus, quod Miſſæ Sacrificium in iis Altaribus celebretur, quæ careant imagine Crucifixi, vel ipſa incommode ſtatuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis & exigua ſit, ut ipſius Sacerdotis, & Populi aſſiſtentis oculos pene effugiat*: Atque ſubdit, *certiſſimum eſſe, violari leges Eccleſiæ, ſi exigua ſolum Imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel ſtatuæ Sancti, qui ſuperadditur*. Secundo, *ſine Imagine Crucifixi, quæ pendeat è Cruce, rem divinam fieri non poſſe, niſi neceſſitas intervenerit*. Tertio non eſſe neceſſarium Crucifixum, *dummodo Crucifixus in majori Tabula Altaris, vel pictus, vel celatus, primum locum, obtineat, præ cæteris omnibus, quæ in eadem Tabula exprimuntur*. Quarto non ſufficere parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, juxta Decretum Cong. Sac. Rit. an.1663. *Crux parva cum imagine Crucifixi poſita ſuper Tabernaculum, in quo aſſervatur incluſum Sanctiſſimum Sacramentum in Altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio candelabrorum*. Quinto, circa obligationem ponendi Crucem in Altari, in quo ſit Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum, dum in eo celebretur, ait, ſervanda eſſe Decreta prudenter, ſapienterque edita a Sacrorum Rit. Congreg. nempe, *ut quælibet Eccleſia, vel Diœceſis ſuam retineat conſuetudinem; itaut nihil immutetur in ea Diœceſi, ubi Crux in Altari conſtitui ſoleat, dum Miſſa celebratur, etiamſi ſacra Euchariſtia publice proſtet: neque nova diſciplina excitetur in ea Diœceſi, ubi contraria hujuſce rei conſuetudo jampridem invaluerit*.)

7. Miſſale, nam eſt inſtrumentum neceſſarium; memoria enim labilis eſt, & non licet in actione tam ſacra ſe exponere periculo errandi, vel omittendi aliquid.

8. Veſtes benedictæ ab Epiſcopo, vel alio habente hoc privilegium, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola, & caſula: ita ut ſi quid horum deſit, omittenda ſit Miſſa: quia actio, quæ debito modo fieri nequit, potius omittenda eſt, quam indecenter exercenda. Iſta amittunt ſuam benedictionem per lacerationem ſeu fractionem, & imminutionem notabilem, per quam deſinunt eſſe apta ad uſum ſuum: ut ſi albæ manica ſeparetur, ſi cingulum ita rumpatur, ut nulla pars ad cingendum ſufficiat, nam hæc manet benedicta ob retentam aptitudinem ad uſum proprium. Item totum cingulum manet benedictum & aptum, ſi antequam frangatur, remedium adhibeatur connexione fortiori partium, etiamſi per nodum. Secundum S. Antoninum & alios licet uti ſtola pro manipulo vel cingulo, & manipulo pro ſtola, ſi ſit ſatis longus, quando aliter fieri nequit; quia hæc omnia ſunt benedicta, & apta ad talem uſum. Si priuſquam figura veſtis deſtruatur, ad eam reficiendam aſſuantur paulatim aliqua, etſi ea non ſine benedicta, eadem veſtis moraliter benedicta manet: nam acceſſorium non tollit principale, ſed ejus naturam ſequitur; niſi tanta huic acceſſio fiat, ut poſſit pene novum cenſeri.

9. Miniſter, iſque maſculus, non femina, ex Miſſali Rom. & cap.1. de cohab. cler. ibi: *Nulla femina ad altare præſumat accedere, aut presbytero miniſtrare*.

Hæc autem omnia requiruntur ſub mortali, ob Eccleſiæ præceptum, & univerſalem conſuetudinem vim legis habentem in re gravi, utpote

Digitized by Google

utpote pertinente ad reverentiam Euchariſtiæ, & debitum modum ſacrificandi, ſaltem ſi haberi poſſunt.

Quæſt. VI. *Quænam circa Miſſæ celebrationem obſervanda ſunt?*

Reſp. Sequentia 1. Nihil licet addere vel detrahere iis, quæ in Miſſali præſcripta ſunt, ut vetat Concil. Trident. ſeſſ. 22. & Pius V. in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit, ut Miſſa juxta ritum, modum ac normam Miſſalis Romani legatur, & ne quis in celebratione Miſſæ alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc Miſſali continentur, addere vel recitare præſumat. Quod intellige, *ſalvis Eccleſiarum uſibus*: nam quædam diœceſes habent Miſſale proprium, & in aliquibus diverſum a Romano. Item Urbanus VIII. mandavit in omnibus & per omnia ſervari ab omnibus ubique rubricas Miſſalis Romani, ut videre eſt initio ejuſdem Miſſalis. Quæ obligatio ex genere ſuo gravis eſt, eum ſit impoſita in virtute ſanctæ obedientiæ, & de re ad cultum divinum pertinente. Unde illam violare eſt mortale, vel veniale, pro quantitate, vel qualitate rei aut actionis omiſſæ vel mutatæ; gravis vero in canone, Sic mortalis eſt omiſſio elevationis hoſtiæ conſecratæ, immiſſionis particulæ hoſtiæ in calicem, oblationis panis vel vini, Epiſtolæ vel Evangelii, &c. In additione vero leviras materiæ rarò locum habere poteſt, ob injuriam quæ infertur Eccleſiæ uſurpando poteſtatem ei propriam ſtatuendi ea, quæ ad ritum celebrandi pertinent, qui in Eccleſia uniformis eſſe debet; & ob periculum ſuperſtitionis ac erroris. Imo quæ de ſe venialia eſſent, ut v.gr. ex negligentia omittere *Gloria in Excelſis*, vel *Credo*, vel unum aut alterum Sanctum in canone, vel aliquam cervicis inclinationem aut genuflexionem &c. Hæc, inquam, & ſimilia evadunt mortalia, ſi adſit contemptus, vel inde grave ſcandalum ſequatur; vel ſi fiant ex conſuetudine, aut habituali ac voluntaria indevotione ſeu negligentia; nam tunc adeſt contemptus ſaltem interpretativus. Item mortale eſt, aliquid vel leve omittere aut mutare, ex intentione errorem vel novum ritum introducendi, ut faciunt hujus ætatis novatores, Miſſæ ſecreta alta voce proferentes, & hoc ſuo facto damnantes Eccleſiæ Romanæ Ritum, contra Concil. Trident. ſeſſ. 22. can. 9. ubi ait, *Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe; anathema ſit.* Sacerdos vero qui tanta celeritate Miſſam celebrat, præſertim ex conſuetudine, ut vix integrum horæ quadrantem in ejus celebratione impendat, mortaliter peccat tum propter gravem irreverentiam tanto Sacrificio illatam, tum propter populi ſcandalum, tum etiam propter contemptum ſaltem interpretativum, quaſi eſſet actio leviſſimi momenti, a qua ad alias graviores properandum ſit.

Hæc autem omnia ut diligenter vitentur meminerit Sacerdos horum Conc. Trid. verborum, ſeſſ. 22. in Decr. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſæ: *Quanta cura adhibenda ſit, ut SacroSanctum Miſſæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis exiſtimare poterit, qui cogitarit, maledictum in ſacris litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod ſi neceſſario fatemur, nullum aliud opus adeo ſanctum ac divinum a Chriſtifidelibus tractari poſſe, quam hoc ipſum tremendum myſterium, quo vivifica illa hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur; ſatis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis ſpecie peragatur .. .. Edicto & pœnis propoſitis caveant* (Epiſcopi) *ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, ne vel ritus alios, aut alias cæremonias & preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti & laudabili uſu receptæ fuerint.*

2. Preces pro ſingulis veſtibus in Miſſali præſcriptæ nequeunt ſine peccato omitti, ex communi ſenſu & praxi piorum; eamque omiſſionem eſſe culpam venialem, docet communis ſententia. Secus de precibus, quæ dicuntur *Præparatio ad Miſſam*; nam in Miſſali proponuntur pro opportunitate Sacerdotis recitandæ, quod præceptum non ſonat.

3. Non licet celebrare tecto capite, c. 57. *de conſecrat.* diſt. 1. vel cum pileolo ſine licentia, eaque Papæ, ex Decreto Urbani VIII. in Miſſali; item ſine veſte talari & calceis, ex Miſſali Rom.

4. Tenetur Sacerdos perfectè ac integrè tantum miniſterium exequi; proinde diligenter præcavere omnes defectus etiam accidentales. Si tamen aliquid omiſſum eſt non ita grave, ordinariè non eſt ſupplendum iterando aliquid, vel præpoſtero ordine dicendo aut faciendo. Quia id ordinariè perturbationem & ſcandalum populi affert, & iſta accidentalia ad decorem & reverentiam non juvant, dum non fiunt ſuo loco ac tempore, debitoque ordine. Si verò aliquis defectus ſubſtantialis circa materiam, vel formam, vel integritatem Sacrificii commiſſum ſit, debet ſuppleri; quia facere

cere Sacrificium mutilum & imperfectum eſt contra præceptum Chriſti. *Quod ſi valde probabiliter dubitat, ſe aliquid eſſentiale formæ omiſiſſe, iteret formam, ſaltem ſub tacita conditione*. Miſſale Rom.

5. Nunquam licet directè intendere mutilationem Sacrificii, ita ut non liceat ob metum mortis intentatæ conſecrare ſolum panem ad communicandum infirmum, prævidendo vinum defecturum: quia talis intentio, cum repugnet præcepto divino negativo, eſt intrinſece mala. At excuſant Sacerdotem, qui poſt conſecratam hoſtiam, ob evidens ac inopinatum & urgens mortis periculum eam conſumeret, & conſecratione calicis omiſſa fugeret: quia tunc non intendit, ſed ſolum permittit imperfectionem ſacrificii ob extremam neceſſitatem. Si tamen inde ſcandalum, vel contemptus religionis ſequeretur, teneretur ſacrificium perficere cum quovis periculo.

6. Miſſam inchoatam abrumpere non licet ſine juſta cauſa, qualis eſt adminiſtratio Baptiſmi vel Pœnitentiæ in neceſſitate, concio vel promulgatio edictorum Eccleſiæ ante oblationem &c. ut fert uſus. Qui autem Miſſam inchoavit, tenetur ſub mortali illam abſolvere, cap. *Nihil*, 7. quæſt. 1. & cap. *de conſecr.* diſt. 1. niſi excuſetur ob impotentiam ſubito evenientem ex mentis deliquio, gravi infirmitate &c. Sed tunc ſi redire & proſequi nequeat, & conſecratio facta ſit, alius Sacerdos debet Sacrum perficere, cap. *Illud*, 7. quæſt. 1. nam ſacrificium non debet relinqui imperfectum. Imò tenetur Sacerdos ceſſare, ſi ante conſecrationem ſe culpæ mortalis reum, vel cenſura ligatum, vel non jejunum eſſe recordetur, & nullum timeatur ſcandalum. Quod ſi abſque gravi ſcandalo ceſſare nequeat, elicita perfecta contritione Sacrum perficiat. Item ceſſare tenetur, ſi ante cœptum canonem Eccleſia violetur, vel excommunicatus non toleratus ex ea egredi nolit. *Quod ſi timeatur incurſus hoſtium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante conſecrationem dimittatur Miſſa: poſt conſecrationem verò Sacerdos accelerare poterit ſumptionem Sacramenti, omiſſis omnibus aliis*. Miſſale Rom. *de defect.*

7. In requiſitis ad Sacrificium, indecentia & immudities notabilis eſt mortalis ob gravem irreverentiam contra præceptum tum naturale & divinum, quo res ſacræ decenter ac reverenter tractari debent; tum Eccleſiaſticum, cap. ult. *de cuſtod. Euchar.* Ex Concil. gener. Later. IV. ibi: *Præcipimus ut oratoria, vaſa, corporalia, & veſtimenta munda & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum in Sacris ſordes negligere, quæ decedent etiam in prophanis*. Unde ex Miſſali Romano veſtimenta ſacra *non debent eſſe lacera, aut ſciſſa, ſed integra, & decenter munda ac pulchra*. Contra quod graviter peccant ii, quibus incumbit horum cuſtodia, vel obligatio ea ſuppeditandi; & ſuperiores qui iſta non curant.

8. Linteamina & veſtimenta ſacra & vela detrita, & jam ad proprium uſum inepta, debent igne conſumi, & eorum cineres in piſcinam projici; nec licet ea in uſus prophanos convertere, vel vendere, c. *Altari*, de conſecr. diſt. 1. Sicut nec ligna & lapides Eccleſiæ dirutæ, vel altaris; nam lex generalis eſt: *Semel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum*. Reg. 51. jur. in 6. Vaſa tamen ſacra igne tranſmutata poſſunt ob neceſſitatem pauperum vendi, & ſic uſibus prophanis deſervire. Quæ verò uſibus prophanis deſervierunt, poſſunt in uſus ſacros, forma eorum mutata, converti: ſic paganorum delubra in templa converſa ſunt.

9. Vas, in quo Euchariſtia aſſervatur, debet eſſe conſecratum, ex Miſſali Rom. præſcribente, ut hoſtiæ conſecrandæ ponantur vel ſupra corporale, vel in vaſe aliquo benedicto: & ideo extat ejus benedictio ſpecialis in Rit. Rom. cum aliis. Nam (ut ait S. Thom. 3. part. quæſt. 83. art. 3.) reverentia hujus Sacramenti exigit, ut à nulla re contingatur, niſi conſecrata. Idem dic de lunula, quæ debet eſſe ex auro, aut argento.

10. Sacra vaſa etſi vacua, quæ Corpus & Sanguinem Chriſti contingunt, vel Chriſmate uncta ſunt, tangere non licet laicis, nec feminis etiam religioſis, ſed ſolis miniſtris ſacratis, c. 41. *de conſecr.* diſt. 1. c. *Sacratas*, diſt. 23. Quod ſi tangat ſine contemptu, ex communi ſententia erit ſolum culpa venialis; imo nulla, ſi ſubeſt aliqua neceſſitas, vel cauſa honeſta. Quandiu verò vaſa continent Corpus, vel Sanguinem Chriſti, nemo ſine mortali, præter Sacerdotem & Diaconum, poteſt ea contingere, ſine abſoluta neceſſitate, ex c. 26. diſt. 23. quia res eſt graviſſima. Iiſdem non licet corporalia & purificatoria tangere, antequam à Sacerdote, vel Diacono laventur, ex c. 40. *de conſecr.* diſt. 1. quia Corpus, vel Sanguinem Chriſti contingunt. Omnibus autem laicis licet alias veſtes & pallas benedictas tangere cum debita reverentia; quia Euchariſtiam immediate non contingunt, nec ſacro Chriſmate unctæ ſunt.

Quæſt. VII. *Quænam obſervanda ſunt circa ſtipendium Miſſarum*.

Reſp. ſequentia 1. Licet ſtipendium juſtum pro Miſſa accipere, non quidem ut pretium, quod eſſet ſimoniacum, ſed in ſuſtentationem: nam

Digitized by Google

nam æquum eſt, ut qui in commodum alterius occupatus eſt, ab eo ſuſtentetur, habita ratione temporis, quo ſic occupatur, & ſtatus occupati. Stipendium autem juſtum eſt illud, quod lege, vel conſuetudine approbata conſtitutum eſt: nam licet ſtipendium illud non ſit verè pretium, tamen ſervat proportionem pretii, quatenus in ea ſervanda eſt ratio juſtitiæ. Sicut ergo illud eſt juſtum pretium, quod eſt lege taxatum, vel communiter conſuetudine receptum; ita etiam ſtipendium. Quare qui amplius exigit, vel accepit, tenetur reſtituere; cum ille exceſſus non ſit debitus, nec ſponte ac liberaliter dari cenſeatur. Hinc ſi quis amplius ultro offerat ex ignorantia juſti ſtipendii, monendus eſt; ſi vero taxationem noverit, cenſetur exceſſum liberaliter dare.

2. Cum datur ſtipendium ut celebrentur Miſſæ in tali numero, in tali loco, vel tempore, pro tali cauſa &c. Hæc omnia ex juſtitia ſervari debent: nam dans non vult transferre dominium ſtipendii, niſi ſub hac conditione; & alter recipiens, hoc ipſo ſe obligat ad id omne, quod petitur. Hinc peccat graviter Sacerdos, ſi diu differat: nam interea magno ſpirituali fructu injuſtè privat eos, quorum debitor eſt. Imo tenetur ad reſtitutionem, ſi ideo Miſſa non profuerit ad ſpecialem intentionem ejus qui ſtipem dedit, v. gr. ad aliquem ſucceſſum, cujus occaſio ante celebrationem perierit; nam defraudavit intentionem ob quam ſtipendium datum eſt. Idcirco non ei licet plura ſtipendia accipere pro totidem Miſſis, quas prævidet non poſſe celebrari, niſi poſt longum tempus, ſi offerens expreſſe in id non conſentiat. Nam alioqui ſæpè contingeret, illas non poſſe amplius dici propter cauſam ab offerente intentam, v. gr. pro infirmo, qui ante morietur, pro vincenda tentatione, pro felici exitu negotii, pro aliquo alio beneficio, quod poſtea obtineri non poterit.

3. Non licet anticipate dicere Miſſam pro iis, qui ſibi primum offerent ſtipendium. Nam 1. id eſt contra uſum Eccleſiæ, & prohibitum à S. Congregatione Cardinalium authoritate Pauli V. 2. Dans ſtipendium intendit, ut poſt datum Miſſa ſibi applicetur; tum quia ſæpè alias non poteſt obtineri finis intentus, ut cum petitur in remiſſionem peccatorum poſtea commiſſorum: tum ut melius ſe diſponat ad effectum ſacrificii accipiendum. 3. Deus ſicut neque punit neque remunerat anticipate ex his quæ prævidet futura; ita nec confert anticipatè effectum Sacramenti, aut Sacrificii.

4. Qui ſtipendium majus ſolito pro Miſſis accepit, tenetur integrum dare iis, quibus Miſſas celebrandas committit, nec poteſt partem ſibi retinere. Nam 1. Sine juſto titulo partem illam retineret; nam non ei gratis ac liberaliter donata eſt, ſed intentio dantis eſt, ut celebrans totum ſtipendium recipiat; cui proinde totum debetur. Nec accipiens comparavit illius ſtipendii dominium, niſi cum obligatione, ut vel ipſemet ſacrificet, vel alteri ſacrificaturi pro ſuſtentatione ſtipendium largiatur. 2. Hoc ſapit turpe lucrum. 3. Urbanus VIII. id expreſſe vetuit decreto *Cum ſæpè*: & Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem. *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.*

5. Non licet pro una Miſſa accipere plura ſtipendia, nec pluribus acceptis licet una Miſſa ſatisfacere: nam qui dant ſtipendia, intendunt tot pro ſe fieri, & ſpecialia ſibi applicari ſacrificia, & ſolum ſub hac tacita conditione dant. Ideo Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre, neque etiam contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.* Quamvis enim unius Miſſæ valor ſit infinitus ſecundum rem quam continet, nempe Chriſtum & ejus merita, eſt tamen limitatus ſecundum applicationem. Chriſti enim merita quamvis infinita, non applicantur ſecundum ſui infinitatem, ſed finito modo, quem Deus definivit.

Imo qui ſtipendia diverſa ſingula juſto minora, ſive ab uno, ſive a pluribus accepit pro pluribus Miſſis, non poteſt illa ad juſtum pretium reducere, & per pauciora ſacra ſatisfacere: nam hoc ipſo quod acceptat ſtipendia minora, cenſetur juri ſuo cedere, & reliquum condonare; taciteque promittit ſe totidem Sacra dicturum. Sed gravis eſt obligatio ſervandi pacta, alias rueret fides in ſocietate humana. Unde S. Congregatio authoritate Urbani VIII. ſibi ſpecialiter attributa præcepit Sacerdotibus, ut tot Miſſas pro pluribus ſtipendiis incongruis celebrent, quot pro illis præſcriptæ ſunt, *ita ut alioquin ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quin imo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur*, in Bullario, tom. IV. p. 88. quia nempe ſtipendium ſub hac conditione ac onere datum & acceptum eſt.

6. Qui ab aliquo ſtipendium accepit, non ei licet ab aliquo quidquam accipere, ut ei applicet in eadem Miſſa eam fructus partem, quæ ipſi Sacerdoti contingit. Nam 1. Hoc repugnat praxi Eccleſiæ, & ſenſui ac intentioni fidelium. 2. Hoc ipſo quod Sacri applicatio alteri

debita

debita eſt ex juſtitia, ei debiri ſunt omnes fructus, quorum eſt capax. 3. Fructus ille nequit alteri applicari. 4. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem: idque poſt decretum* Urbani VIII.

7. S. Congregatio confirmante Urbano VIII. declaravit, *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare, ratione beneficii, ſeu capellæ, legati, aut ſalarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere*, in Bullario, tom. IV. part. 91. Et vero alias acciperetur duplicatum ſtipendium pro una & eadem Miſſa, nam fructus beneficii habent rationem ſtipendii. Hinc Canonici & Capellani tenentur applicare fundatori ſoli Miſſas, quas ex fundatione tenentur celebrare, talis quippe fuit intentio fundatoris, etiamſi eam non expreſſerit. Nam hæc eſt praxis communis, quæ eſt optima fundationum ſicut legum interpres; & ubi aliud non conſtat, præſumptio eſt pro fundatore: in dubio enim quiſque præſumitur ſibi optime conſulere voluiſſe.

(✠) *Nota*. His, quæ de Sacrificio Miſſæ ab Auth. ſunt expoſita, addenda nonnulla ſunt, quæ a SS. D. N. BENEDICTO XIV., vel definita ſunt, vel clarius explicata.

Conſt. 22. incip. *Quanta cura* tom. 1. Bullarii *pag.* 56. ſub pœna cenſurarum, quarum abſolutio Romano Pontifici reſervatur, prohibentur mercimonia ſuper eleemoſyna Miſſarum, hoc eſt, qui eleemoſynas colligunt in iis locis, in quibus ſtipendia, ſive eleemoſynæ pro Miſſis ſunt pretii majoris; Miſſas vero celebrare curant in locis, in quibus pro minori pretio celebrari ſoleant: ſi Laici ſint, excommunicationem; ſi vero Clerici, vel Sacerdotes ſuſpenſionem a ſolo Romano Pontifice abſolvendam incurrant.

In lib. V. de Synodo Diœceſana cap. VIII. *num.* 9. legitur, quod Patres Concilii Toletani, ad coercendam Sacerdotum avaritiam, an. 1324. vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Miſſa, ex pacto exigeret, ſed eleemoſyna contentus eſſet, quæ ei ſponte offerretur. Et, *num.* 10., quod Epiſcopi, ut Tridentino Concilio obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemoſynarum exactiones impediant, debent in ſua quiſque diœceſi, Miſſarum ſtipem taxare, ultra quam nemo, quidquam exigere valeat.

Cap. autem IX. *num.* 2. Porro ſi ultra eleemoſynam ab Epiſcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non ſolum peccat contra legem Eccleſiæ, verum etiam juſtitiam commutativam lædit: quibus additur, quod ex decreto Sac. Congreg. Concilii, etiam Regulares taxæ ſtare debent ab Epiſcopo conſtitutæ. Vide duo citata capita, & cap. 10. in quibus plura tractantur erudite.

Vide item lib. VII. cap. 60. 64., & 70. in quibus inter alia docetur, Primo. Non eſſe permittendum, ut quiſquam Miſſam celebret capite cooperto, ne coma quidem fictitia *cap.* 60. *num.* 1. Secundo; Miſſæ Parochiali diebus feſtis intereſſe olim fideles debuiſſe; nunc vero cuique integrum eſſe, Miſſam audire quocumque die in quacumque Eccleſia, atque ita ſatisfiet præcepto, dummodo non in Cappella, aut Oratorio privato audiatur cap. 64. *num.* 3. *ad* 12. Tertio, Miſſas, pro quibus celebrandis in determinata Eccleſia, oblatæ ſint eleemoſynæ, poſſe ex indulto Epiſcopi in alia Eccleſia celebrari, ſi nequeant in illa cap. 70. *num.* 4.)

8. Sac. Congregatio apud Fagnanum declaravit, eum, qui accepit ſtipendium ad celebrandam Miſſam pro mortuo, & aliud ſtipendium ad celebrandum pro alio, v. gr. infirmo, non ſatisfacere unica Miſſa utrique obligationi, applicando fructum ſatisfactorium mortuo, & impetratorium infirmo. Et vero cum Miſſa pro aliquo celebrari debet, ei totus fructus, cujus eſt capax, applicari debet. Fructus autem impetratorius prodeſt mortuis: nam pœnæ peccatis debitæ remitti poſſunt, non ſolum per modum, ſeu viam ſatisfactionis, ſed etiam per modum impetrationis.

9. Obligatus ad celebrandum in tali Eccleſia, vel altari peccat mortaliter ſi ſine juſta & gravi cauſa alibi celebret: quia in re gravi defraudat fundatorem, vel dantem ſtipendium. *Neceſſe eſt ut defuncti diſpoſitio modis omnibus conſervetur*, ait S. Gregor. epiſt. 20. l. 9. Quod ſi Capellanus impediretur a celebrando per paucos dies, juxta multos non tenetur ſupplere per alium, vel compenſare: quia non præſumitur hanc fuiſſe mentem fundatoris, cum nequidem famulis ob eam cauſam ſtipendium minui ſoleat. Secus, ſi pluribus diebus ſit impeditus.

10. Beneficiatus non poteſt propria authoritate imminuere numerum Miſſarum olim conſtitutum, etiamſi ob imminutionem redituum, vel valoris pecuniæ non accipiatur ſtipendium ſufficiens. Sed recurrendum eſt ad Epiſcopum, ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. imo ad Papam, ex decreto Urbani VIII. ubi illud viget.

Quæſt. VIII. *Quænam obſervanda ſunt circa Eccleſiæ pollutionem, reconciliationem & execrationem?*

Reſp. 1.

Digitized by Google

Reſp. 1. Eſt mortale celebrare Miſſam, vel officia divina, vel mortuum ſepelire in Eccleſia polluta nec reconciliata, vel interdicta, vel exſecrata: quia eſt contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi ad religionem pertinente. Nulla tamen ideò contrahitur cenſura, vel irregularitas, cum nulla ſit in jure expreſſa. Hinc ſi ſacerdote celebrante Eccleſia notoriè polluatur, tenetur intermittere Miſſam, ſi nondum canonem inchoavit: nam hoc inchoato debet perfici Miſſa. Ita Miſſale Rom. Jam enim poſita eſt proxima præparatio ad conſecrationem.

Reſp. 2. Eccleſia polluitur, ſeu violatur, ita ut indigeat reconciliatione, 1. Per injurioſam humani ſanguinis effuſionem, quæ vox copiam ſanguinis indicat, cap. ult. *de conſecr. Eccleſ.* & cap. un. eod. tit. in 6.

2. Per homicidium voluntarium & injurioſum, licet factum ſine effuſo ſanguine, ut per venenum, ſtrangulationem &c. cap. 4. *de conſecrat.* & can. 19. de conſecr. diſt. 1. Unde non polluitur Eccleſia ob inculpabilem occiſionem, ut ſi fiat ab homine mente capto. Requiritur autem ut vulnus ſit receptum in Eccleſia: unde ſi quis extra percuſſus, ad eam confugiat, ibique moriatur, vel ſanguinem plurimum effundat, non polluitur. At polluitur ſi vulnere ibi accepto, ſaucius foras exeat, & extra Eccleſiam moriatur, vel ſanguinem effundat, vel ſi vulneretur in Eccleſia ab exiſtente extra eam jactu lapidis, vel exploſione catapultæ.

3. Per qualemcumque humani ſeminis effuſionem voluntariam, cap. ult. *de conſecrat. Eccleſ.* & c. 20. *de conſecrat.* diſt. 1. Etiam ſecundum omnes per actum conjugalem: nam verba legis generalia ſunt; & *ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

4. Per ſepulturam excommunicati non tolerati, cap. 7. *de conſecrat. Eccleſ.* Secundum multos non polluitur ob ſepulturam hæretici notorii, in locis ſcilicet, ubi hæretici Catholicis permixti tolerantur, ſi non ſit nominatim denuntiatus, quamvis illicita ſit, ex c. 2. *de hæret.* in 6.

5. Per ſepulturam infidelis non baptizati, c. 27. & 28. *de conſecr.* diſt. 1. & proinde infantis non baptizati, contra aliquos hoc de infante negantes: quamvis omnes fateantur eſſe mortale illos ibi ſepelire, & inde cadavera illa ſi poſſint, extrahenda eſſe: nam eſt vere infidelis non baptizatus.

Obſ. 1. Nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum non intelligi oratoria in domibus privatis etſi ab Epiſcopo deſignata ad celebrandum: nam jura loquuntur ſolum de Eccleſiis. At ſecundum varios intelliguntur loca publica, ut eremitoria aliqua, hoſpitalia, & ſimilia, quæ nec conſecrata nec benedicta ſunt, ſed deputata ab Epiſcopo ad hoc ut in iis publice celebretur, in quibus nequeunt corpora infidelium ſepeliri; quia hæc loca comprehenduntur nomine Eccleſiæ, cum ita communiter appellentur. At quælibet Eccleſia, etſi nec conſecrata, nec benedicta, ſecundum illos polluitur, ex cap. ult. *de conſecr. Eccleſ.* & c. 10. *de immunit. &c.* 2. Cœmeterium benedictum polluitur iiſdem modis, quibus Eccleſia, ita ut mortale ſit in eo ſepelire; & eodem modo reconciliatur.

3. Uterque locus non indiget reconciliatione, quæ eſt actus publicus, niſi factum publice conſtet, & notorium ſit; ita ut nulla tergiverſatione celari poſſit: nec ſufficit quod per duos, vel tres teſtes probari queat.

4. Etſi iſti actus ſint occulti, ſunt tamen vera ſacrilegia, utpote ab Eccleſia proibiti ob reverentiam loco ſacro debitam. Et verò ſi illi actus poſtea fiant notorii, Eccleſia eget reconciliatione: ergo ante notorietatem jam erant ſacrilegi & contra prohibitionem Eccleſiæ; non enim tales incipiunt eſſe, dum publici fiunt. *Ita communiter.*

5. Eccleſia non cenſetur polluta, ſi aliquid ex dictis contigerit ſupra Eccleſiæ fornicem vel tectum, vel in cameris adhærentibus, in turri, vel ſubterraneo ſpecu, qui non ſit ad ſepulturam, vel ſecundum multos in ſacriſtia. Quia hæc non pertinent ad Eccleſiæ corpus, nec cultui divino deputantur: ac proinde tunc non committitur ſacrilegium. Secus de cappellis, quia ſunt partes Eccleſiæ, & ad ſacrificium deſtinatæ ſunt.

6. Polluta Eccleſia polluuntur ſimul altaria, imò & cœmeterium, ſi ſit ei contiguum. Quia acceſſorium ſequitur conditionem principalis, ex reg. 42. jur. in 6. Secus, ſi ab ea remotum fuerit. At polluto cœmeterio, non ideo polluitur Eccleſia: nam minus non trahit ad ſe majus, nec acceſſorium principale, c. un. *de conſecr. Eccleſ. vel Alt. in 6.*

Reſp. 3. Eccleſiæ pollutio tollitur ejuſdem reconciliatione. Si fuerit tantum benedicta, poteſt reconciliari cum aqua benedicta communi per ſimplicem ſacerdotem ex licentia Epiſcopi. Si conſecrata ſit, reconciliari poteſt à ſolo Epiſcopo, cap. 9. *de conſecr. Eccl.* idque ritu in Pontificali præſcripto.

Porrò non reconciliatur præciſe per celebrationem Miſſæ, etiam bona fide factam: *ita Delugo, Azor, Layman, & alii.* Tum quia per illam Eccleſia non conſecratur. Tum quia conſecratio & reconciliatio, cum ſint jure canonico inſtitutæ, debent fieri per ritus à canoni-

Digitized by Google

nonibus præſcriptos: at nullus canon iſta per celebrationem Miſſæ perfici ſtatuit.

Reſp. 4. Eccleſia exſecratur, ſeu amittit ſuam conſecrationem, ita ut denuò conſecrari debeat, ſi parietes Eccleſiæ ſecundum majorem partem deſtruantur, aut corruant; vel omnis eorum cruſta, aut major ſaltem pars ſimul auferatur, ex can. 20. *de conſecr.* diſt. 1. juncto cap. *Ligneis*, de conſecrat. Secus, ſi parietes paulatim & ſucceſſivè deſtruantur ac reficiantur; quia ſemper manere cenſetur idem numero templum: modo tamen pars, quæ additur, non ſit major, quia id quod majus eſt cenſetur ad ſe trahere quod minus eſt. Neque ſi tectum ſolum corruat, quia conſecratio eſt potiſſimum in parietibus, & exterioribus cruſtis, ubi linitio & cruces ſiunt, ex cit. *juribus*. Porrò exſecrata Eccleſia, non ideo exſecrantur altaria, nec viciſſim.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Euchariſtiam diſciplina.

§. I.

De Materia.

MAteriam Euchariſtiæ Orientales omnes fatentur eſſe panem triticeum, ac vinum de vite; diſſident vero tum à Latinis tum invicem circa panis qualitatem. Nam eorum plerique ſolo fermentato, nonnulli vero cum Latinis azymo pane utuntur. Primum dicemus de iis, qui azymum adhibent, tum de aliis.

Azymo pane utuntur Æthyopes ſive Abeſſini feria quinta in cœna domini, ut Chriſtum imitentur, qui in azymis Euchariſtiam confecit. Ita rem narrat Ludolf. in coment. hiſt. Æthyopiæ, ac quidam Presbyter è Provincia Zeva Regni Æthyopiæ, & Monachus Ordinis S. Antonii, in declaratione coram ampliſſimis Cardinalibus facta an. 1594. rogatus, *an Æthyopes celebrent in pane fermentato, vel in azymo, & quid ſentiant de celebrante in azymo? Reſpondit, Æthyopes in fermentato celebrant, & illi, qui in azymo celebrant conficiunt etiam. Et nos in tota Æthyopia feria quinta in cœna Domini ſingulis annis in hujus rei memoriam in azymis celebramus.*

Chaldæi, qui in Malabaria ſunt, ex quo Latini in illas regiones penetrarunt, azymum adhibere ſolent. In Concilio Diamperienſi anno 1599. ſtatutum fuit, ut in azymo tantum conſecrarent; ac etiam antea, teſte Joſepho Indo navigat. novi orbis c. 134. dum id conſequi poſſent, azymo utebantur, hoc eſt, dum in Latinorum Eccleſiis celebrarent, ut ſcribit Aſſem. tom. 3. Bibl. Orient. part. 2. pag. 290.

Apud Armenos, & Maronitas azymorum uſus vetuſtiſſimus eſt. Non deſunt Auctores, qui cenſeant per plura ſæcula, tum in Occidente, tum in Oriente promiſcuum fuiſſe azymi ac fermentati uſum, ac Armenos, & Maronitas ex iis eſſe, quibus ab antiquo placuit azymum potius ad Chriſti imitationem, quam fermentatum adhibere. Sed, utut ſe res habeat, certum eſt, Armenos, & Maronitas à mille & amplius annis azymum adhibere. Galanus tom. 1. Concil. Eccl. Armen., de Joanne Armenorum Patriarcha ſcribit. *Hic juſſu Homaris Saracenorum Ducis, & auxilio Caliphæ Babylonis Synodum congregavit in urbe Menaſcherti in confinibus Halicaniæ Provinciæ, ubi convenientibus cum Armenis ſex Aſſiriis Epiſcopis definita fuit in Chriſto una natura, una voluntas, & una operatio, fueruntque à ſacris ablata myſteriis fermentum & aqua.* Conſtat vero Homarum Saracenorum ducem regnare cepiſſe an. 634., atque occupata Arabia, Damaſco, Hieroſolyma, ac tota Aſſiria obiiſſe an. 644., quamobrem jure atque merito conjicimus, circa annum 640. antedictam Synodum fuiſſe coactam. Igitur pluſquam quinquaginta annos ante Trullanum Concilium an. 692. celebratum, decretum de uſurpandis azymis ab Armenis editum fuit. Brunus vero opinatur ſex illos Aſſirios Epiſcopos, qui Synodo ſupranominatæ interfuere, uſum conſecrandi in azymo apud Maronitas ſtatuiſſe. Quamquam in Trullana Synodo canone 32. damnati ſunt Armeni, quod aquam cum vino in ſacro calice non miſcerent; tamen ob azymi uſum non fuere reprehenſi, vel quia Patribus illis exploratum erat plures alias Eccleſias azymum tunc conſueviſſe uſurpare; vel quod norint facile reſpondere potuiſſe Armenos, id ſe ſtatuiſſe, ut Chriſtum, qui in azymo Euchariſtiam inſtituit, imitarentur, ut ait Brunus diſſert. de Liturgia Armenorum. Neque id mirum videri iis poterit, qui animadvertant Photium, qui multo leviora Latinis objecerat, nullam circa azyma moviſſe litem. Nam ex Rabano Mauro qui ante Photianum ſchiſma, quod cæpit an. 866. è vivis exceſſit, ſcilicet an. 856. & ex Alcuino, qui eodem ſæculo vixit, exploratum eſt, Latinam Eccleſiam Photii ætate azymo pane uti conſueviſſe. Photius verò id in Latinis non reprehendit, quod ea, qua pollebat antiquitatum Eccleſiaſticarum eruditione, apprimè cognoſceret, antiquam hanc Latinorum conſuetudinem graviſſimis fuiſſe rationibus obnixam, ac totius Eccleſiæ judicio & Chriſti exemplo comprobatam.

Sed

Digitized by Google

Sed poſt duo circiter ſæcula Græci rerum Eccleſiaſticarum imperiti odio illo, quod in dies in eiſdem erga Latinos creſcebat, incitati, azymorum uſum damnare cœperunt. Michael Cærularius Patriarcha Conſtantinopolitanus omnium primus Latinorum azyma damnavit, ineptamque eſſe Euchariſtiæ materiam conſtituit: Atque eodem fere tempore duo illa adverſus Armenos prodiere ſcripta, quæ refert Cotelerus in notis ad Conſt. Apoſt. lib. 5. c. 14. & lib. 5. cap. 13. quorum alterum, quod ſancto Niconi tribui ſolet, inſcribitur, *de impia peſſimorum Armeniorum Religione*; alterum verò *Renunciatio Hæreticorum Armeniorum, quomodo debeant anathematizare, cum ad fidem Orthodoxam redeunt*, in quibus operibus Armeni ob azymorum uſum damnantur. Si conjecturis uti velimus, haud difficile nobis erit, hujuſmodi Græcorum erroris originem detegere, atque explicare. Cum canone LXX. ex iis qui Apoſtolorum nomine circumferuntur, canone XI. Trullanæ Synodi, aliiſque Orientalis Eccleſiæ canonibus, Orthodoxi azyma a Judeis accipere, ac Judeorum azyma comedere prohibeantur ab hujuſmodi prohibitione Græci rerum Eccleſiaſticarum imperiti, dum immoderato quodam ſtudio reprehendendi ac damnadi Latinos ferrentur, occaſionem nacti ſunt damnandi azymorum uſum, ac ſtatuendi, azyma ineptam eſſe Euchariſtiæ materiam. Liquet id ex nota, quam XI. Trullanæ Synodi canoni adjecit Mattheus Blaſ. Quamquam ea quæ expoſita ſunt ſatis ſuperque oſtendere videntur, utramque Eccleſiam cenſuiſſe ſemper aptam eſſe Euchariſtiæ materiam triticeum panem, ſive is azymus ſit, ſive fermentatus; tamen ut clarior fiat orthodoxa hac de re fides in Florentina Synodo inculcata, per hæc verba, *definimus in azimo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici: Sacerdoteſque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ ſive Occidentalis ſive Orientalis conſuetudinem*, paucis demonſtrabimus adverſus Photianos ac Syros Neſtorianos nonnullos, etiam panem azymum aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam.

Primum, quia panis ille, quem univerſa Eccleſia ſemper habuit pro apta Euchariſtiæ materia, aptiſſima eſt hujus Sacramenti materia. At ita ſe habet azymus panis; ipſius enim uſus antiquus eſt in nonnullis Orientalibus Eccleſiis, ut ſupra oſtendimus, antiquior vero in Eccleſia Latina: non ſolum enim conſtat ex Rabano Mauro, & Alcuino ſupra citatis ante VIII. ſæculum omnium Latinorum Eccleſias in Azymo celebraſſe; ſed Leo Papa IX. in Epiſtola ad Michaelem Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum ſcripta an. 1054. cap. 5. ſcribit: *Ecce jam poſt mille ac ferme viginti a Paſſione Salvatoris Noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria paſſionis ſit recolenda*: & Cardinalis Humbertus, *Veſtra duplicitas ſua fermenta contenta Romanæ & Latinæ ſimplicitati azymum extorquere nequit*, & infra *Prima ſcilicet Eccleſia ad hæc moderna tempora, ſicut ab Apoſtolis accepit, fideliter retinuit*. Similia habent Gregorius VII. & Innocentius III. de Myſt. Miſſæ cap. 2., ubi ait, *ab ipſis ergo beatis Apoſtolis Petro & Paulo, quos & vivos habuit, & defunctos cuſtodit, hunc Sacrificii ritum accepit Romana Eccleſia, quem hactenus inviolabili cultu ſervavit*. Nec ante Michaelem Cærularium, qui furore potius incitatus, quam ratione ductus, azyma damnavit, Scriptorem invenire eſt aut Latinum aut Græcum, qui azymorum uſum improbaverit; quod quidem argumentum eſſe videtur luce clariſſimum, ante Michaelem utramque Eccleſiam azymi ac fermentati uſum juxta Eccleſiarum conſuetudinem approbaſſe.

Deinde quis neget, panem, quo uſus eſt Chriſtus, dum Euchariſtiam inſtituit, aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam? Conſtat vero Chriſtum in azymo conſecraſſe ex ipſa circumſtantia, in qua Sacramentum inſtituit: ad veſperam enim primi menſis diei XIV. dum Judæi Paſcha celebrabant, nefas erat fermentatum panem uſurpare. Nam Exodi 12. verſ. 15. hæc habentur: *Septem diebus azyma comedetis; in die primo non erit fermentatum in domibus veſtris: quicumque comederit fermentatum peribit anima illius de Iſrael, a primo die uſque ad diem ſeptimum*: atque aliunde ex Evangelio liquet Chriſtum Paſcha celebraviſſe ut Legem adimpleret. Negari autem nequit Chriſtum inſtituiſſe Euchariſtiam in cœna illa, quam habuit cum diſcipulis prima die azymorum ad veſperam: nam Marci 14. verſ. 12., *Primo die azymorum quando Paſcha immolabant*, ſive ut legit Syriaca verſio, *quando ſacrificabant Judæi Paſcha, dicunt ei diſcipuli: quo vis eamus & paremus tibi, ut manduces Paſcha?* Et verſ. 22. *manducantibus illis, accepit Jeſus panem: & benedixit, fregit, & dedit eis*, & ait, *ſumite. Hoc eſt corpus meum*. Lucas vero cap. 22. verſ. 7. ait, *venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha*, & poſtea ſubdit, *cum facta eſſet hora*, hoc eſt juxta Legis præceptum, *diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cum eo*, ac deinde, *& accepto pane gratias egit, & fregit &c.* Igitur Chriſtus panem accepit, vo-

luitque eſſe corpus ſuum; quem Judæi adhibebant, dum die prima azymorum Paſcha celebrarent; panis autem hujuſmodi erat azymus, ut eſt ex ſcriptura manifeſtum.

Denique Chriſtus Dominus Euchariſtiæ materiam voluit eſſe panem; panis autem nomine venit tum azymus tum fermentatus. Nam ut omittam quod pluribus probatum eſt ex Cornelio Celſo, Plinio, Galeno, aliiſque antiquis prophanis Scriptoribus, illis temporibus communem & vulgarem panem fuiſſe ſive azymum ſive fermentatum. Ex ipſa ſcriptura patet, nomine panis tum azymum tum fermentatum venire; ſic Geneſeos 18. ver. 6. & 19. ver. 3. panes, quos apud Abraham & Lot dicuntur Angeli comediſſe, quique infermentati erant, appellatos legimus, *panes ſuccinericios ἄρτους ἐγκρυφίας*. Ac paſſim eadem ſcriptura panes propoſitionis commemorat, eoſque græca voce ἄρτος deſignat, quos ex Levitico 11. ver. 5. conſtat, fuiſſe abſque fermento; ita Exodi 25. ver. 30. & Matthæi 12. ver. 4. Hinc Theodoretus jam ſuo tempore ad v. 4. cap. 10. Danielis, inſcitiæ eos arguit, qui panem azymum, panis nomen mereri negant, & ſubjicit *panis enim vocatur & fermentatus & infermentatus*. Ergo ſi Chriſtus panem eſſe voluit Euchariſtiæ materiam, ſive azymus ſit ſive fermentatus, apta erit ad Euchariſtiam perficiendam materia.

Opponunt Photiani nonnulla ſophiſmata. Primum ex Græco vocabulo ἄρτος, quod azymum panem exprimere nequit: nam *artos*, inquit Cærularius, *interpretatur elevatus, & ſurſum portatus a fermento, ex ſale calorem & elevationem habens*. Deinde, quod azyma, cum inſipida ſint, vivificum Euchariſtiæ effectum ſignificare non poſſint, & cum ſymbola ſint triſtitiæ & doloris, quæ Judæis ſemel in anno uſurpanda erant in memoriam miſeriarum, quas in deſerto paſſi fuerant, in Euchariſtia adhiberi nequeunt, quæ eſt lætitiæ ſignum. Præterea, quod Melchiſedech, cujus Sacrificium Euchariſtiæ figura erat, non azymum, ſed fermentatum panem obtulerit. Demum, quod Eccleſia, ut ex ſupra citatis canonibus liquet, ſemper Judæorum azyma prohibuerit, quodque Evangelio promulgato Judæorum cæremoniæ prorſus abolitæ ſint. Hæc ſunt Photianorum ſophiſmata, quibus probare contendunt azymum eſſe ineptam Euchariſtiæ materiam.

Sed videamus, quam inepta & imbecillia ſint. Ad primum quod ſpectat in hunc modum Card. Humbertus reſpondit: *illud quoque, quod azymum negantes panem eſſe, per etymologiam ejus nominis, quod eſt artos, conamini nos vincere, ſciatis omnino vanum, & puerile, quia, & a linguarum peritis diverſæ etymologiæ dantur ex uno nomine ſecundum humanum placitum magis, quam ſecundum naturam rerum*. Accedit etiam, quod aliam hujus nominis explicationem tradant Euſtathius, Holladius in Bibliotheca Photii, Svicerus, & alii, nec unum reperire eſt eruditum virum, qui Cærularii ethymon probet. Præterea jam ſupra oſtendimus vocabulum ἄρτος in ſcriptura adhiberi ad ſignificandum quoque azymum panem, idque confirmari poteſt ex iis quæ habentur Lucæ 24. ver. 40. ubi panis, quem fregit Chriſtus coram diſcipulis euntibus in Emmaus, qui erat procul dubio azymus ἄρτος appellatur.

Ad alterum dicimus, inter materiam ex qua Sacramenta conſtant, & effectum quem producunt, debere utique analogiam aliquam intercedere; ſed neceſſe non eſſe ut in ſingulis materiæ qualitatibus analogia hæc reperiatur. Panis autem ſive azymus ſit, ſive fermentatus corpus alit, ac vires auget; quod & Euchariſtia in anima efficit.

Deinde azyma fuere Judæis doloris ſignum; ſed etiam gaudium indicabant: ut enim dolores ſignificabant, quos fuerant in deſerto perpeſſi, ita & gaudium, quo afficiebantur ex memoria ſuæ e manibus Ægyptiorum liberationis. Non abſimili ratione Euchariſtia cum ob fidelium oculos ponat Chriſti mortem, quidpiam triſte præteritum ſignificat; lætitiæ vero eſt ſymbolum, ut gratiam indicat, quæ per ipſam donamur, &, ut eſt certum futuræ gloriæ pignus.

Ad tertium non negamus convenire Chriſti ſacrificium cum eo, quod Melchiſedech obtulit, quod in utroque, ſubſtantiæ panis & vini materiæ loco fuerint. At ut neceſſaria non fuit convenientia accidentaria in vino, quod Melchiſedech obtulit cum eo, quo uſus eſt Chriſtus, ſicut Photiani fatentur; ita neceſſarium non fuit, ut in pane accidentaria convenientia eſſet; panis vero azymus accidentariè tantum a fermentato diffidet.

Quod ultimo loco opponunt, cum id ſit unde Photianus error ortus videtur, paulo diligentius expendemus. Canon LXX. Apoſtolorum hæc habet: *Siquis Epiſcopus, vel Preſbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo, jejunat cum Judæis, vel cum ipſis feſtos dies agit, vel ab ipſis xenia accipit, (ut verbi gratia azyma, aut quid tale) deponatur. Si vero ſit Laicus, ſegregetur*. Canon vero XI. Concilii Trullani hic eſt. *Nemo eorum, qui in Sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus Judæorum azyma comedat*

medat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel ab eis medicinas accipiat, vel una cum eis in balneis omnino lavetur. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi autem Laicus, ſegregetur & Canon XXXVIII. Concilii Laodiceni habet, *quoniam non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum*. En Canones ex quibus Photiani azymorum prohibitionem deducunt.

Quis vero eſt, qui non videat ibi non azyma omnino, ſed Judæorum tantum azyma prohiberi. Nota res eſt Judæos azyma conficere, eaque Religionis cauſa adhibere. In iis conficiendis non raro lac & ova adhibent, addito quoque Saccaro; ex quo delicatulos panes *Mazah baſcibra*, azyma dicta, pro egrotis, amicis, etiam Chriſtianis efformant. Hæc ſunt azyma quæ canones prohibent; hæc vero à Judæis accipere atque comedere non modo Græcis, ſed etiam Latinis ac Romanis ipſis vetitum eſt: refert Papadopoli ex Riciullo de jure Perſon. lib. 2. cap. 39. nom. 10. & ſequen. *vetitum eſſe Romæ ne vel ſub benevolentiæ quidem ſpecie Judæi Chriſtianis azyma largiantur ſua*. Nec opus eſt pluribus verbis ad id oſtendendum: Nam canones de iis aperte loquuntur, vetantque tantum eam azymorum comeſtionem, per quam cum Judæorum impietatibus communicemus. At azyma, quibus Euchariſtia à Latinis perficitur, non ſunt Judæorum azyma; neque enim vi Moſaicæ legis, ſed ad indicandam factam per Chriſtum Euchariſtiæ inſtitutionem, & non ut Judæorum cæremonia, ſed ut Ritus a Chriſto Domino uſurpatus, adhibentur.

Præterea Canones ſupra relati omnem cum Judæis familiaritatem, & communionem proprohibent, ut ex Trullano canone liquet: prohibent ergo Judæorum azyma accipere, atque comedere, non ſolum, ut ſunt Hebrææ gentis cæremonia, ſed etiam ut ab iis dantur in amicitiæ conteſtationem. At azyma, quæ a Chriſtianis fiant, nec accipere, nec comedere vetant. Quis enim dicat nefas eſſe *Chriſtiano placentam ſibi parare; offulis diem frangere, jentare cruſtulis*? ut inquit Papadopoli reſp. 14. ſect. v. Quis damnabit Apoſtolum dicentem, *epulemur non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis*; quæ verba ad literam uſum azymorum, citra Judaicam ſuperſtitionem commendant? Ergo azymorum uſus nonniſi ut Judaica cæremonia eſt, interdicitur.

Quæres quænam ſit myſtica ſignificatio azymi, & fermentati, ut in miſſæ ſacrificio adhibetur?

Reſp. Plura ſunt, quæ Eccleſia Azymorum uſu fidelium memoriæ offert. 1. Chriſti exemplum, qui in azymo conſecravit: 2. Azymis indicat tum corporis, tum animæ puritatem, quæ ad digne ſuſcipiendum Chriſti Corpus deſideratur, juxta Apoſtoli verba I. ad Cor. 5. ſupra relata, *Epulemur &c.* 3. Azymis, quibus nil eſt corruptionis admixtum, eximiam repreſentat carnis Chriſti, quæ offertur, ſanctitatem; cum azyma ex grano, hoc eſt ipſius farina, aqua, & igne fiant, granum Chriſti Corpus, aqua Animam, & ignis verbum divinum denotat, quod humanitatem ex anima, & corpore coaleſcentem aſſumpſit. Cardinalis Humbertus cauſam quoque affert, ob quam Latina Eccleſia azyma fermentato pane antepoſuerit, quia in ſacris literis azyma nunquam in malam partem ſumuntur, imo commendantur potius tum a Paulo loco ſupra citato, tum alibi; ſecus vero fermentatum; Chriſtus enim ait, *cavete à fermento* Phariſæorum, & Paulus *expurgate vetus fermentum &c.*

Nec deeſt in fermentato, quod Orientalis uſurpat Eccleſia, ſignificatio, quæ ad Dei cultum fovendum augendumque conferat. 1. Fermenti uſu ſignificatur, illius qui celebret mentem ad Cœlum attolli oportere, ut ſpiritualia, & cœleſtia contempletur: 2. Incarnatio ſive unio hipoſtatica verbi cum humanitate, quod verbum hac unitione ita ſeſe naturæ immiſceat humanæ, quemadmodum farinæ fermentum, quod totam acrimonia ſua pervadit: 3. Fermentati uſu Græci ſeſe deteſtari profitentur Ebionæos, Nazaræos, alioſque Hæreticos, qui primis Eccleſiæ ſæculis in Oriente præſertim fuere, ac legalia una cum Evangelio ſervanda eſſe contendebant. Atque hinc factum eſſe arbitror, ut Orientalis Eccleſia ab antiquis temporibus fermentatum azymis prætpoſuerit.

Quæres utrum Latinis fermentatum, & Græcis azymum indifferenter conſecrare liceat?

Lutetani, & Calviniani, cum Eccleſiæ præcipiendi, ſive ferendi leges auctoritatem adimant, liberum cuique eſſe docent, azymo ac fermentato uti, ac fermentatum azymo præferunt, quod antiquitus uſurpatum arbitrentur: vera autem hujus prælationis cauſa eſt, quia Latina ac Romana Eccleſia, cujus judicio damnati ſunt, azymum adhibet, ac præcipit unicuique Eccleſiæ ſuum morem eſſe ſequendum.

Horum errorem funditus evertimus, iis argumentis, quibus in Eccleſia ineſſe ferendarum legum poteſtatem demoſtravimus. Hic ergo

ergo Eccleſiæ præceptum unicè proferemus. In Florentinæ Synodi definitione hæc habentur: *Sacerdotes in altari ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem.* Igitur adeſt Eccleſiæ præceptum, quo Latini in azymo, Græci vero in fermentato conſecrare jubentur. Nec ulla eſt hac de re inter Catholicos controverſia, ſed cum Latinus ſpectari poſſit prout verſatur in Orientalium partibus, & Græcus ut moram facit in Latinorum locis, ubi non ſint proprii Ritus Eccleſiæ.

Quæri ulterius ſolet, num Sacerdos Latinus in locis Græcorum, ac Græcus in Latinorum Urbe poſſit Euchariſtiam juxta loci Ritum conſecrare?

Reſponſio ex iis, quæ de obligatione manendi in ſemel ſuſcepto ritu diſputavimus, facile patet. Nam ſi Latinus etiam in Oriente, qua ratione poteſt, tenetur proprium ritum ſervare; & ſi Græcus in Latinorum locis eandem obligationem retinet, quin ritum inconſulta Apoſtolica Sede mutare poſſit, palam eſt, Græcum in Latinorum locis, ac Latinum in locis Græcorum teneri ad proprium Ritum ſervandum, dum Euchariſtiam perficiat; Neque enim, ut ibi oſtendimus, a loco pendet lex illa Eccleſiæ, quæ proprium cuique Ritum ſervare jubet. Sed circa obligationem ſervandi proprium ritum in celebratione Euchariſtiæ, peculiares quoque adſunt Eccleſiæ leges. Præterea, quæ ex Florentina Synodo attulimus, adeſt Pii V. Conſt. incip. *Romani Pontificis* 13. Kal. Sept. 1566., in qua hæc leguntur verba: *Quibuſvis Presbyteris tam Græcis, quam Latinis in virtute ſanctæ obedientiæ inhibemus, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, hujuſmodi licentiarum, aut facultatum, aut quovis alio prætextu Miſſas, & alia divina officia celebrare, aut celebrari facere præſumant.* Et BENEDICTUS XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, §. vi. n. 10., Prædeceſſorum, ac Florentinæ Synodi legem inculcans, *diſtrictius*, inquit, *inhibemus, etiam ſub pœnis perpetuæ ſuſpenſionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, ſub quovis licentiarum, & facultatum Miſſas, & alia divina officia, Græci Latino more, & Latini Græco ritu celebrandi, ab Apoſtolica Sede, vel ejus Legatis, ac etiam majori Pœnitentiario pro tempore exiſtente obtentorum prætextu, Miſſas, & alia divina officia celebrare, vel celebrari facere præſumant.* Deinde prohibet ne Latinus Parochus Pyxidem in Ciborio cum Particulis ſub ſpecie fermentati pro communione Græcorum, aut Parochus Græcus ſub ſpecie azymi pro communione Latinorum *in quocumque Eccleſiæ ſuæ Altari retineat*, jubetque *ut unuſquiſque Sacerdos nonniſi in ſuo ſive Græco, ſive Latino ritu Euchariſtiam Fidelibus porrigat*. Præterea ne Laici Latini communionem ſub ſpecie fermentati a Presbyteris Græcis recipiant omnino interdicit; Græcis tamen Laicis permittit, *ut ubi propriam Parochiam non habent, poſſint, ſi velint, in Eccleſia Latina Euchariſtiam ſub ſpecie azymi a Sacerdotibus Latinis ſumere*. Hæc pro Græcis in Italia degentibus ſtatuta ſunt.

Atque hinc patet, *Primo* errare Ledeſmam a Verricello citatum, qui cenſet teneri Latinum per Græcorum regionem tranſeuntem Græco more celebrare, ac Græcum Latino ritu in locis Latinorum. Nam antedictæ Conſtitutiones ſunt pro Græcis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, atque adeo in Latinorum locis. Secundo errare Suareſium, Vaſqueſium, alioſque, apud Verricellum Tit. viii. quæſt. 188. qui aſſerunt Sacerdotem Græcum, qui perpetuum inter Latinos Domicilium ſtabilierit, teneri ad celebrandum Latino ritu. Nam Eccleſia præcipit, proprium ritum ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione mutare non poſſe, jubetque etiam eos, qui in Italia ſub Latinis Epiſcopis fixum domicilium habent, proprio more Miſſas, aliaque divina officia celebrare debere. Tertio, errare quoque Verricellum ipſum, dum loco citato ait, poſſe Latinum Græco more, Græcum vero Latino ritu celebrare in locis, in quibus proprii Ritus Eccleſiæ non adſint, quod poſſint ſeſe loci conſuetudini accomodare. Nam Eccleſia præcipit cuique proprium ritum ubique ſervare, ut diximus cap. iv., ac diſtrictius jubet, Sacerdotem quemque juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem ubique terrarum Miſſas celebrare debere. Neque Auguſtini conſilium, quod habetur Epiſt. 118. ad Januar, quoque mores eorum quibuſcum vivimus ſequi monemur, ad rem facit; Nam ſi quiſque morem ſequi poſſet Eccleſiæ in quam deveniat, poſſet pro libitu ritum ſemel ſuſceptum deſerere, illumque amplecti, quem Eccleſia teneat, in quam venit: Id vero Apoſtolicæ Sedis auctoritate prohibitum eſt. Deinde Auguſtini regula ad conſuetudines legeſque illas ſpectat, quæ a loco pendeant, quibus ſubjici debet quicumque in loco ubi vigeant, verſetur; At obligatio manendi in ſuſcepto ritu, illumque ſervandi qua ratione poſſit, & celebrandi Miſſas, & officia juxta propriæ Eccleſiæ morem perſonas afficit, quæ ſuſcipiendo Baptiſma, vel Ordines, ex Eccleſiæ lege adſtricti ſunt ad perſeverandum in ſuſcepto ritu,

tu,

tu, ac more propriæ Eccleſiæ celebrandum. Vide cap. IV. quæ diximus de obligatione, quam quiſque haber manendi in ſemel ſuſcepto ritu.

Ex iis optime concludit Verricellus, non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Eccleſia Græca, nec Græco in Eccleſia Latina azymo, etſi Populus diu deberet Sacrificio privari, & proximus abſque Viatico decedere. Quia utilitas communis privatorum commodia præferenda eſt; ad communem vero utilitatem pertinet Eccleſiæ ſervare præſcriptos ritus: &, quia præceptum ſumendæ Euchariſtiæ in articulo mortis, & audiendi ſacri in diebus feſtis, non obligat niſi dum ſacrum celebrari poſſit, ſervatis legibus, ac ritibus ab Eccleſia ſtabilitis. Igitur, ut Sacerdos non jejunus celebrare nequit pro communicando moribundo, vel ut populus audiat ſacrum die feſti; ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato conſecrare, contra Eccleſiæ præceptum, ut populus ſacrum audiat, vel ut morti proximus Euchariſtiam ſumat.

In parando fermentato pane ad altaris ſacrificium deſtinato magna eſt Orientalium cura, & diligentia; De Græcis ſcribens Chriſtophorus Angelus homo ritus Græcanici peritus libello quem Græce vulgavit de præſenti Eccleſiæ ſuæ ſtatu, *panem*, inquit, *accipit Sacerdos, quem vir, vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit die antecedente paravit ... antequam vero panis ille excoquatur, ſignaculum illi prius ligno aliquo cui literæ hæ inſculptæ, Jeſus-Chriſtus vincit, imprimunt*: Nec minor eſt apud Ruthenos diligentia, ut teſtatur Guagninus. Æthyopes etiam mirabili quadam arte, & cura panem hunc præparant, teſte Franciſco Alvarez peregrinationum Æthyopiæ cap. 12. Jacobitæ denique, & Neſtoriani non ſecus ac Græci, Syrique Melchitæ magno ſtudio oblatitios fermentatos panes parare ſolent; fabulantur vero Neſtoriani vetus fermentum, quo ad panem hunc præparandum utuntur, ſe ex majorum traditione ab Apoſtolis accepiſſe. Ad figuram quod ſpectat Græci ut plurimum non rotundant, ſed in quatuor ramos ad modum crucis extendunt, inquit Allatius; Orientales reliqui peculiari ſolent ac myſtica hunc panem figura donare.

Plerique ſolent oleum cum ſale fermentato pani admiſcere; qua quidem mixtione, ſi oleum panis naturam non mutet, inepta materia non ſit. Conſuetudo hæc apud Neſtorianos, & Jacobitas ex eo orta videtur, quod oleo uti cæperint, ut facilius maſſæ ſigillum imprimerent, eamque coctam felicius è frixorio extraherent; ſed progreſſu temporis ab imperita gente fortaſſe etiam ut ritus ſacer hæc olei admixtio habita eſt. Extat hac de re decretum cong. particularis de P. F., quod ſequitur: *Relata inſtantia Adeodati Archiepiſcopi Damaſci, & ejuſdem nationis Jacobitarum pro facultate celebrandi Miſſam Ritu Chaldaico cum Miſſali Maronitarum, & una ex Liturgiis, quæ in eodem Miſſali fuerunt à Sede Apoſtolica approbatæ, introductoque in Congregationem prædicto Archiepiſcopo, & mediante interprete de pluribus circa materiam Sanctiſſimæ Euchariſtiæ interrogato, Congregatio cenſuit, ſi Sanctiſſimo placuerit, facultatem petitam eſſe Oratori concedendam, injuncto illi præcepto, ne oleum adhibeat, cum durior fieri poſſit maſſa, in eaque ſine oleo, ut Græci faciunt, formam, ſeu ſigillum cum crucibus, & punctis duodecim Apoſtolorum, & 72. diſcipulorum ſignificantibus imprimi, & in Clibano coqui loco frixorii, in quo Jacobitæ ſuas ſolent hoſtias oleo litas coquere. Præterea Cong. juſſit, ut dictus Archiepiſcopus præſentibus Magiſtro Sac. Palatii, & Segretario Ingolo cum maſſa fermentata & oleo more ſuæ nationis, hoſtiam conficeret, ut poſſet experimento comprehendi, an oleum dictam maſſam ingrediatur, quod ſequenti die idem Archiepiſcopus fecit. Nam delata maſſa fermentata, oleo ſiniſtram manum unxit, ut poſſet ab ea libere ſeparari, & formam ligneam ſimiliter unxit, in qua erant prædictæ cruces & puncta pro ſigillo imprimendo, ex quibus actionibus idem Magiſter Sac. Palatii manifeſte cognovit, oleum non ingredi maſſam, & à Jacobitis adhiberi ob ſolas duas rationes, ut ſcilicet imprimi poſſit ſigillum, & maſſa in frixorio coqui; cenſuit tamen idem Magiſter ſtandum eſſe in decretis, ut ſine oleo maſſa durior effecta, fiat ab Archiepiſcopo hoſtia, nam ſigillum facile imprimi poterit, ſi maſſa modica oſpergatur farina, & deinde in Clibano coquatur.* Sac. C. de P. F. 22. Junii 1633.

Altera materiæ Euchariſtiæ pars eſt vinum de vite, ſive album ſive rubrum, ſive alterius coloris ſit eſt apta materia, cum non color ſed ſubſtantia liquoris ex uvis vitis expreſſi a Chriſto Domino ſtabilita ſit hujus Sacramenti materia. Quod quidem notandum duxi, ut quiſque intelligat Moſcovitas in manifeſto verſari errore, ſi credant, ut Auctores nonnulli referunt, ſolum vinum rubrum aptam eſſe Euchariſtiæ materiam. De vino duo diſcutienda offert dubia Orientalis Eccleſia, alterum ſcilicet conſuetudo, quæ in Æthiopia, & apud Syros nonnullos viget, de adhibendo, ob vini penuriam liquore ex uvis paſſis expreſſo, alterum vero Armeniorum error, qui cenſent

nefas

nefas eſſe vino modicum aquæ miſcere; quibus & rertium addemus, de aqua fervente, quam Græci peracta jam conſecratione in calicem mitrunr.

Quæres 1. Utrum liquor ex uvis paſſis, & zebibo expreſſus licite, ac valide in Euchariſtia perficienda uſurpetur.

Nota 1, Fagundez præcept. 3. lib. 2. cap. 3. ira ſcribit. *Scio in Æthyopia ex defectu vini aſſumere Catholicos, & Patres noſtræ Societatis uvas non ita paſſas, & eas aqua ſuper infundere, quoadusque lenteſcant, & poſtea exprimunt, ex quibus fit vinum, in quo conſecrant, ſatis generoſum, & primus Auctor hujus rei fuit ſanctiſſimus Vir Andreas de Oviedo Patriarcha ejuſdem Æthyopiæ.*

Nota 2. An. 1703. die 14. Februarii propoſitum fuit dubium a P. Joſepho de Hieruſalem Ord. Min. Strict. Obſ. ac Miſſionibus Æthyopiæ Præfecto, an licet Miſſionariis celebrare cum vino ex *zebibo*, vel uvis paſſis expreſſo, ut in Regionibus illis fieri ſolet, *Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum mandavit exquiri prius per R. P. D. Aſſeſſorem a dicto P. Joſepho quo præciſe modo conficiatur vinum ex uvis paſſis, vel zebibo, in Æthyopia, & poſtea iterum formari, & proponi idem quæſitum cum dicta expreſſione vel declaratione ante DD. Conſultores, & ſucceſſive in Congregatione coram Sanctitate ſua habenda.* Reſponſum deinde fuir a ſupra dicto P. vinum hujuſmodi in hunc fieri modum: ſumuntur ex: gr. 4. lib. Zebibi, franguntur, atque in apto vaſe tundunrur, ac deinde totidem frigidæ aquæ libræ in idem vas infunduntur, eaque in infuſione ſervanrur per ſex, octo, vel ad ſummum decem horas; extrahirur poreſtea zebibi vel uvæ paſſæ materia, eaque ab exteriori aqua purgara, aut panno ſtringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expreſſus vinum eſt, quo ſine ulteriori diligentia, ntuntur, dum celebrant. Hac præmiſſa explicatione fuit iterum propoſitum dubium, *ac lectis quoque relationibus, & rationibus Patris Joannis Damaſceni Conſultoris, nec non variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum* dixir, *licere, dummodo liquor extrahendus a zebibo vel uvis paſſis ex colore, odore, & guſtu dignoſcatur eſſe verum vinum* S. C. S. O. 22. Julii 1706.

Reſp. Iis præmiſſis ubi vinum deſit, ut ſevera deeſt in Regionibus illis, in quibus hoc utuntur liquore, valide, ac licite uſurpatur, ſi tamen ex colore, odore, atque ſapore cenſeri poſſit verum vinum. Nam liquor ex uvis de vire extractus eſſet, atque iis qualitatibus deprehenderetur uvas illas paſſas, vel zebibum ex decoctione non mutaviſſe uvæ naturam. Quamobrem probare non poſſum Verricelli reſponſionem, qui negative reſpondendum cenſet, *quia zebibum eſt adeo decoctum ab igne, ut non poſſit ex eo confici ſimpliciter vinum, ſed vinum ſecundum quid, cum addito, nempe vinum coctum, ſeu ſapa*: nam zebibum uva eſt; ignis vero, vel ſolis calore exiccata ſi poſt infuſionem in aqua, liquorem exprimat, qui colorem, odorem, ſaporemque ſerver vini, non video, cur verum vinum cenſeri nequeat, quod accidentario tantum ab alio differat.

Quæres 2. An loco vini in utraque purificatione ubi magna ſit vini penuria licite adhiberi poſſit tantum aqua.

Reſp. Sac. Cong. S. Off. 14. Julii 1707. ad hujuſmodi quæſitum propoſitum ab Epiſcopo Quebecenſi, reſpondir, *citra maximam vini penuriam ſervandas eſſe pro viribus Rubricas Miſſalis Romani, præſertim in purificatione, ſeu prima ablutione.* Dum vero tanta ſit vini penuria, ut niſi Sacerdotes aqua tantum uterentur in purificatione coacti eſſent pluries ad non celebrandum, adhibere poſſe ſolam aquam, declaravit Cong. de P.F. in reſponſione ad dubia propoſita a Miſſionariis Sinenſibus die 23. Januarii 1665.

Vino parum aquæ miſcet, tum Occidentis, tum Orientis Eccleſia. Iu Occidenre id omittunt Luterani, Calvinianique, quod conſuetudo ſit non a Chriſto, ſed ab hominibus orta, quodque præceptum, quod orthodoxa inculcat Eccleſia Evangelicæ puritati, ac libertati adverſetur. In Oriente vero aquæ mixionem rejiciunt Armeni. Ii in Conciliabulo ſupra citaro Monophyſitas illos imitati ſunr, quos Brunus appellaros fuiſſe cenſer Julianitas, & Gajanitas, qui ut Anaſtaſius Sinaira renunciatus Antiochiæ Patriarcha an. 561. ſcribit, *vinum merum ſine aqua offerunt, ut ex inde deprehendantur confiteri Chriſtum nuda, & ſimplici deitate conſtare.* Facile autem eſt demonſtrare Eccleſiam ad Chriſti imitationem Apoſtolorum ætate ſtaruiſſe, ut vino parum aquæ miſceretur, idque habitum ſemper fuiſſe, ur Eccleſiæ præceptum. Chriſtum Dominum vino parum aquæ miſcuiſſe ex eo liquet, quod dum Paſcha celebraret more Iudæorum Euchariſtiam inſtituerit; ut etiam Armeni, ac alii Hæretici fatentur; At Judæi calicem paſchalem aqua temperare ſolebant, ut conſtat ex Miſna jod benedictione 7. ex Rabi maimonide, aliiſque, & ex vulgari eorumdem antiquo more Proverbiorum cap. 9. & Apocalipſeos cap. 18.

Digitized by Google

deinde Chriſtum Dominum aqua calicem temperaſſe, teſtatus eſt Irenæus circa medium 2. ſæculi lib. 4. adv. hæreſ. cap. 57. inquiens, *Accipiens Dominus panem, ſuum eſſe corpus confitebatur, & temperamentum calicis ſuum ſanguinem confirmavit*; lib. autem, v. cap. cap. 2. *temperamentum calicis mixtum calicem vocat*, inquit Maſſuetus: & Cyprianus Epiſt. 63. ad Cæcilium tertio ſæculo ſcripſit, *invenimus calicem mixtum fuiſſe, quem Dominus obtulit*, hoc eſt in calice vino aquam fuiſſe mixtam, ut ipſe ibidem explicat. Ergo primis ſæculis Eccleſia credebat, Chriſtum aqua vinum temperaſſe. Morem autem hunc fuiſſe imitatam, teſtatur Juſtinus Apologia 2., *deinde*, inquiens, *ei, qui Fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini*, teſtatur quoque Auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum lib. 8. cap. 12., de Chriſto dicens, *ſimiliter calicem miſcuit ex vino, & aqua ſanctificavit &c.* Et ut mittam alios PP. omnes, antiquæ Liturgiæ Jacobi, Chriſoſtomi &c. hujus mixtionis ritum præſcribunt; illumque ſervandum præcepere Concilia, Carthaginenſe III. an. 397. celebratum, Trullanum ſupra citatum; Florentinum, & Tridentinum, quod ſeſſ. 22. cap. 7., ait, *monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam quia è latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur; & cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis Populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur*. Cum res ita ſe habeat, palam eſt, Eccleſiam conſueviſſe ſemper & ubique vino modicum aquæ miſcere, idque non pro re indifferenti, ſed præcepta habuiſſe.

Græci præter frigidam aquam, quam ante conſecrationem ſolent vino miſcere, ante Euchariſtiæ ſumptionem ferventem aquam infundunt in calicem, *ut ſcilicet ſanguis, & aqua quæ fluxerunt à Sancto latere Domini, & Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti tempore ſalutaris paſſionis ejus, vivifica eſſe conſtet, veluti ex vivifico deificato corpore vivifica*; ait Balſamon in Reſp. ad quæſita Marci Patriarchæ Alexandrini. Mixtio hæc damnari non poteſt; tum quod antiqua ſit, ac a Sanctis Patribus commendata: Nam præſcribitur in Liturgiis Baſilii, & Chriſoſtomi, ac laudata a Niſſeno orat. catech. cap. 37. a Theodoreto dialogo primo inſcripto, *Immutabilis*, à Damaſceno lib. iv. cap. 14. atque ab aliis Patribus: Tum etiam quia, Conſt. *Etſi Paſtoralis* §. vi. n. 2. *Græco-Italis permittitur, facta jam conſecratione, antequam Sacerdos communicet, juxta ritum in Liturgia præſcriptum, aquam ferventem, ſeu tepidam in ſacrum calicem infundere*. Quamquam id Græcis permiſſum eſt; tamen errore non carent Photiani, qui Latinos, ac Orientales mixtionem hanc omittentes erroris accuſant; Nam ritum omittendo, particulari Eccleſiæ præſcriptum, non negant, nec improbant id, quod Eccleſia per illum ritum ſignificare contendit, ut illi perperam arbitrantur.

§. II.

De Euchariſtiæ forma.

HUjus Sacramenti forma ſunt verba illa, quorum virtute, dum a Sacerdote proferuntur, panis in Corpus, & vinum in Sanguinem Chriſti Domini traſmutantur: Hæc autem, inquit Florentina Synodus *ſunt verba Salvatoris, quibus hoc Sacramentum conficitur, Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc conficit Sacramentum*. Verba Chriſti, quæ a Sacerdote in ipſius perſona loquente, pronunciantur, ſunt, *hoc eſt Corpus meum, hic eſt Calix Sanguinis mei*. Per hæc verba Euchariſtiam perfici declarat Miſſalis Romani rubrica; tenuit ſemper Latina, ac etiam Orientalis Eccleſia; docuere Patres, ac Theologi, qui Patres ſunt ſubſequuti. At hoc non obſtante nonnulli recentiores eruditi Galli in eam opinionem abjere, quæ aſſerit, præter dicta verba, ad Euchariſtiæ conſecrationem, neceſſariam quoque eſſe invocationem Spiritus Sancti, ſive preces, quibus Deum rogamus, ut oblata dona in Corpus, & Sanguinem Chriſti tranſmutentur. Quæ preces in Romano Miſſali Chriſti verbis præmittuntur, atque incipiunt, *Quam oblationem tu Deus &c.*, in Orientalium vero Liturgiis verba dominica ſubſequuntur, ac ea verborum formula continentur, qua Sacerdos Deum invocat, ut mittat Spiritum Sanctum, qui deſcendens ſupra dona, panem Corpus, vinumque Sanguinem faciat Chriſti Domini. Ex Græcis vero Nicolaus Cabaſilas, & ſchiſmatici, qui eum ſequuntur, autumant, Chriſti verba hiſtoricè tantum recitari, ac totam conſecrandi vim in precibus, ſive Spiritus Sancti invocatione reſidere. Ut alii plures, ita & hic Cabaſilianus error Jacobitis pleriſque, ac nonnullis Neſtorianis probatus fuit. Controverſiam hanc fuſius in alio opere tractabo, hic vero paucis expediam; ac primum demonſtrabo Chriſti verba ad Euchariſtiæ conſecrationem pertinere, atque errore graviſſimo non carere, qui hiſtoricè tantum recitanda eſſe arbitrentur; deinde oſten-

oſtendam Spiritus Sancti Invocationem nullo modo ad conſecrationis formulam pertinere.

Atque ut à priori controverſiæ capite exordiar, primum in medium profero factam ab Eccleſia in Florentina ac Tridentina Synodo definitionem. In Florentina Synodo præter verba, quæ ſupra ex Armenorum decreto retulimus, in decreto ab Eugenio IV. edito pro Jacobitarum unione, expreſſe dicitur, conſecrationem fieri per Chriſti verba, *hoc eſt Corpus meum &c.* Et poſtquam diſputatum fuit de Cabaſiliana opinione, Archiepiſcopus Nicænus ſuo, & aliorum Patrum Eccleſiam Orientalem repræſentantium nomine, coram Pontifice, ac tota Synodo, dixit. *volumus adhærere ſententiis Sanctorum Patrum, & rationibus, ſpretis humanis inventis*, hoc eſt, Cabaſiliana opinione. Et Julianus Cardinalis Sanctæ Sabinæ referens Patribus, quæ ſtabilita fuerant circa hanc formulam a ſex deputatis poſt diſputationem inter Græcos & Latinos habitam, dixit: *Græci confeſſi ſunt, auditis noſtris rationibus, quod ſemper tenuerunt, quod ſolis verbis Dominicis Eucbariſtia conficitur, & quod putarunt* anathema, *qui aliud crederent. Fuit inſtitutum ut hoc poneretur in definitione. Dixerunt, quod hoc non erat neceſſarium, imo ſi hoc poneretur, Eccleſia ipſorum reciperet ignominiam, ac ſi hactenus tenuiſſet aliud. Unde addiderunt, cum fuerimus ſemper concordes in hoc, definitio non debet fieri niſi de dubiis & ſumus parati confiteri, quod tenemus ſicuti vos, quod in verbis ſolis Dominicis Eucbariſtia conficitur.* Quæ cum ita ſint, quis non videt definitam in Concilio ſententiam, expreſſam fuiſſe in decretis pro Armenis, & Jacobitis? Tridentina Synodus ſeſſ. 13. cap. 2. declarat, *Chriſti verba habere propriam & apertiſſimam ſignificationem*, & cap. 3. *Corpus Chriſti eſſe ſub ſpeciebus panis & vini ex vi verborum*, ſcilicet Chriſti verborum virtute, dum in perſona ipſius a Sacerdote proferuntur. Idem definitum fuit in Concilio ab Armenis celebrato an. 1342., ut refert Martene tom. 7. collect. Anact. Et in Concilio Palamitico à Græcis coacto, cujus acta refuſa fuere Raſſis in Moldavia an. 1698., in quo Cabaſilianus error proſcribitur.

Præterea Patres omnes id tradidere. Proferam Græcos tantum. Juſtinus Martyr Apol. 1. quæ tamen in vulgaribus editionibus ſecunda dicitur, ait *per preces verbi ejus* (hoc eſt Chriſti) *ab ipſo profecti gratiæ ſunt actæ, & alimoniam .... incarnati illius Jeſu carnem eſſe edocti ſumus*: Irenæus lib. v. cap. 2. *quando ergo & Calix mixtus percipit verbum Dei fit Eucbariſtia*; verbum autem Dei eſt, prolatum a Chriſto verbum, *hoc eſt &c.* Niſſenus or. Catech. cap. 37. *ſtatim panis per verbum tranſmutatur in Corpus, ut dictum eſt a verbo, hoc eſt Corpus meum*: Chriſoſtomus orat. de prodit. Judæ, *hoc meum eſt Corpus, inquit Sacerdos: hoc verbo propoſita tranſmutantur, ſeu conſecrantur.* Epiphanius in Ancorato, *voluit Chriſtus per gratiam dicere, hoc eſt Corpus meum, & nemo non habet fidem ſermoni*: Ita loquuntur etiam Damaſcenus, ac Scriptores omnes tum Græci, tum Syri, qui de verbis conſecrationis ſcripſerunt, antequam excogitata eſſet Cabaſiliana opinio.

Denique Liturgiæ ipſæ Orientalium rem clariorem faciunt. Orientales, dum Chriſti verba proferuntur, caput dimittere, ac venerari ſolent, atque eos, qui rem magis cognoſcunt, ſecum ipſos Chriſtum præſentem fieri profiteri, ut ex viris fide dignis clar. Maphæus refert: Liturgiæ omnes præſcribunt, ut verba illa alta recitentur voce, populuſque reſpondeat *Amen*; fauſta autem hæc acclamatio *Amen* inſtituta eſt, ut per eam Populus fateatur, ita rem ſe habere, ſicut Sacerdos pronunciat, ac panem, non amplius panem, ſed verum eſſe Chriſti Corpus. Ita Cornelius Papa in Epiſt. alias citata ad Fabium Antiochenum, Cyrillus Catech. 23. Hieronym. Ep. ad Pamachium, & Ambroſius, qui ſubdit, etiam in Latina Eccleſia fideles ætate ſua ea acclamatione indicare conſueviſſe conſecrationem jam fuiſſe peractam. Sed quid hæc acclamatio ex inſtitutione ſignificet ex Æthiopica Liturgia intelligimus. In ea enim Populus ter *Amen* acclamare jubetur poſt Chriſti verborum prolationem, ac tertiæ acclamationi ſubnectere: *credimus & certi ſumus, laudamus te Domine Deus noſter, hoc eſt vere, & ita credimus Corpus tuum*: eidemque ſimilis præſcribitur acclamatio poſtquam Sacerdos dixerit, *Hic eſt Calix &c.*

Atque hinc non ſolum conficitur, verba Chriſti ad Euchariſtiæ formam pertinere, ſed etiam invocationem & preces a ratione formæ eſſe omnino excludendas. Primum, quia ſi verba Chriſti ad Euchariſtiæ formam ſpectant, a Sacerdote Chriſti nomine ſunt proferenda, alioquin haud vere diceret, *hoc eſt Corpus meum*; ſi Chriſti nomine id profert, ac verum dicit, neceſſe eſt, verba illa efficere quod ſignificant, ac per ea panem in Chriſti Corpus converti, ſecus ſermo verus non eſſet. Deinde invocationes & preces, quæ fiunt in aliis Sacramentis, hoc eſt, Baptiſmi, Ordinis &c. ab Eccleſia inſtitutæ ſunt, quæ ut Deum gratiæ largitorem eſſe fateatur, orat & ſupplicat, ut gratiam illam conferat, quam dum Sacramentum inſtituit, ſe-

creto

certo collaturum eſſe ſpopondit. Igitur preces illæ, quibus in ſacra Liturgia Deum rogamus, ut oblata dona in Chriſti Corpus & Sanguinem transſmutet, nonniſi ab Eccleſia inſtitutæ ſunt, cujus auctoritate diſciplina ſtabilita eſt, quæ ſit in adminiſtratione & confectione Sacramentorum adhibenda; quod quidem ex eo comprobari poteſt, quia de precibus & invocatione Spiritus Sancti, quæ fiunt in ſacris liturgiis, ne verbum unum in ſcripturis occurrit, nec ab uno ex veteribus Patribus memoriæ proditum eſt, fuiſſe a Chriſto Domino Sacramentorum formulæ auctore inſtitutas. Demum quæ ſupra ex Patribus, & Orientalium Liturgiis, ac diſciplina attulimus ſatis ſuperque demonſtrant, ante invocationem Spiritus Sancti, quæ in dictis Liturgiis, poſt Evangelica & Chriſti verba fit, conſecrationem jam eſſe peractam, eamque ſolis Chriſti verbis confici.

Nota 1. Quamquam Euchariſtia, & Sacramenta reliqua per verba, quibus forma continetur, perficiuntur; tamen Eccleſia ſemper conſuevit, tum alia Sacramenta, tum præſertim Euchariſtiam cum precibus, ac ſine precibus numquam perficere. Inter has preces in quolibet fermè Sacramento hæ occurrunt, quibus Deum rogamus, ut effectum & gratiam largiatur, quam per Sacramentum conferre ex revelatione jam novimus, quæ ſive ante, ſive poſt Sacramenti confectionem proferantur, ſemper ad momentum illud referri debent, in quo Sacramentum perficitur. Qui per preces diſcurrat, quas vel ipſa Orientalis Eccleſia præſcribit in collatione Baptiſmatis, & Ordinis, rem illico exploratam habebit. Quamobrem mirum non erit, ſi Eccleſia, quæ a Chriſto accepit, fieri oportere Euchariſtiam in ipſius commemorationem, quæque tam ſublime Sacramentum numquam ſine precibus conficere conſuevit, quibus Deum rogaret, ut ineffabili influxu ſuo oblata dona transſmutaret; tum ante, tum etiam poſt recitationem Evangelicæ hiſtoriæ, & Chriſti verborum, preces hujuſmodi recitandas præſcripſerit. Scit enim Eccleſia, Deo futura æque ac præſentia cognita eſſe, ac perinde eſſe apud Deum, dum ad oſtendendam ipſius liberalitatem, gratiam petimus, quam ex ipſius promiſſione ſcimus certo eſſe daturum, ſive ante, ſive poſt collationem gratiæ ipſum precemur. Quæ cum ita ſe habeant, facile patet ad argumentum ex Orientalium Liturgiis petitum reſponſio. Scilicet in iis rogatur Deus poſt conſecrationem, ut mittat Spiritum Sanctum, qui panem Corpus, & vinum Chriſti Domini ſanguinem efficiat, ſed preces ad inſtans referuntur, in quo Sacerdos nomine Chriſti verba pronunciat, *hoc eſt Corpus &c.* non ſecus ac preces, quibus poſt Baptiſmatis, vel Ordinis collationem rogamus Deum, ut gratiam Baptiſmi, & Ordinis conferat, ad momentum referri debent, in quo Sacramentum conficitur; & preces pro mortuis, quibus oramus, ne defunctorum animas abſorbeat Tartarus, ad inſtans ipſius ex hoc mundo tranſitus referuntur. Patet etiam quid dicendum ſit de Patribus, qui verbo Dei, ſive Chriſti verbis, & precibus Euchariſtiam fieri docent; nam Eccleſia, & verbis Chriſti tanquam forma, & precibus ab ipſa ſtabilitis ſemper Euchariſtiam perfecit, ac ſine precibus numquam. Deinde ipſa Chriſti verba, ut a Sacerdote proferuntur ea animi ſubmiſſione, qua Deum interius exoret, ut Sacramentum perficiat, precis vel invocationis nomine donari poſſunt.

Nota 2. In Liturgia Baſilii poſt Chriſti verba, ſed ante invocationem Spiritus Sancti oblata dona appellari *Antytipa* Corporis & Sanguinis Chriſti, hoc eſt, figura Corporis & Sanguinis Chriſti, unde Cabaſilitani deducunt non eſſe per Chriſti verba in Corpus & Sanguinem Chriſti transſmutata. At certo conſtat, a Patribus ſpecies panis & vini poſt conſecrationem appellari *antytipa Corporis & Sanguinis Chriſti*, quod ſpecies illæ ſint ſymbola Corporis Chriſti non abſentis, ſed præſentis, & ſub iiſdem latentis; & quod figura ſint Corporis Chriſti, ut fuit in Cruce. Ita Cyrillus Catech. 5. Nazianzenus orat. 11. Macarius, atque ab Arcudio & Allatio relati. Deinde in Baſiliana Liturgia dum Sacra dona *antytipa* vocantur, ad tempus illud referuntur, in quo ante Chriſti verborum prolationem oblata fuere. Ita enim latine reddita ſunt a græcæ linguæ peritis Baſilii verba: *Et nos qui propoſuimus antytipa Corporis, & ſanguinis tui*, hoc eſt, qui obtulimus panem & vinum, quæ figura ſunt Corporis & Sanguinis tui.

Nota 3. Orientales nonnulli ſcriptores præſertim Syri cauſam quoque afferunt, ob quam invocatio Spiritus Sancti in Orientalium Liturgiis poſt Euchariſtiæ inſtitutionis hiſtoriam, & Chriſti verba collata ſit, licet per eam poſtuletur, ut id fiat, quod divina virtute per Chriſti verba fieri debet: cenſent enim ibi eſſe poſita, ut in ſacra Liturgia divinas perſonas invocando ordo habeatur, quam invicem ſervant. Hinc primum Æterni Patris ut Creatoris, & rerum omnium Conſervatoris; deinde Æterni Filii, qui homo factus Euchariſtiam inſtituit, cujuſque verbis a Sacerdote ejus gerente perſonam prolatis, Euchariſtia conſecratur; ac poſtremo loco Spiritus Sancti mentio, & invocatio occurrit, cui ſecreta actio, in qua pro-

latione Chriſti verborum traſmutantur oblata, & Sacramenti effectus tribuuntur.

Nota 4. Quamquam erroris notam vitare nequeunt, qui Chriſti verba nullo modo ad Euchariſtiæ conſecrationem pertinere arbitrantur, & ſine ipſis quoque Euchariſtiam fieri poſſe docent; tamen noſtrum non eſt damnare opinionem illorum, qui præter illa verba, etiam invocationem neceſſariam eſſe cenſent, ut Sacramentum fiat. Nam horum opinionem, quam Brunus, Toutæus, ac nonnulli alii Catholici tuentur, Eccleſia nondum proſcripſit.

§. III.

De Euchariſtia, ejuſque Miniſtro, & ſubjecto.

EUchariſtia Sacramentum eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini. Hoc eſt, panis & vinum per verba a Sacerdote Chriſti perſonam agente prolata, in Chriſti Corpus & Sanguinem transmutantur, nihilque remanet ſubſtantiæ panis, & vini. Quæ noſtris ſenſibus panem & vinum exhibent, a Lateranenſi, Florentina, & Tridentina Synodo appellantur ſpecies panis & vini; a Conſtanſienſi Synodo, ac Theologorum pleriſque accidentia panis & vini; a Patribus apparentiæ, umbræ, figuræ, & velamina panis & vini; imo Theodoretus, & Gelaſius panis naturam appellavere, quod inſtar principii ſint, ex quo motus oriuntur, qui in noſtris ſenſibus fiunt. Hæ appellationes ſunt Latinis, Orientalibuſque communes. Quid vero ſint ſpecies & apparentiæ, ſive accidentia hujuſmodi, quæſtio eſt, quæ ad Philoſophos potius, quam ad Theologos ſpectat. Nobis ſat eſt indicare, Deo, qui omnipotenti virtute ſua per verba Chriſti panem in Corpus, & vinum in Sanguinem tranſmutat, non deeſſe modum vel conſervandi ſpecies panis & vini, aut eorumdem accidentia, vel efficiendi in nobis alio modo ſenſationem panis & vini.

Quum fides Orthodoxa doceat, ſub hujuſmodi ſpeciebus divinum eſſe Chriſti Corpus & Sanguinem, manifeſtum eſt, Sacramentum iſtud maximam a nobis exigere venerationem. Atque adeò decenter eſſe aſſervandum, cuſtodiendum, deferendum ad infirmos, ac ſuſcipiendum. Hinc Apoſtolica Sedes etiam Orientalibus inculcat, quæ ad iſtius Sacramenti venerationem ſpectant Conciliorum decreta: Et cum acceperit vigere nonnullos apud Græcos abuſus, præcepit, 1., ut Sacerdotes frequenter ad pœnitentiæ Sacramentum accedant, cum præſertim divinum ſacrificium ſint peracturi; nec communicandos eſſe pueros rationis uſu pollentes, ac altari ſervientes, niſi præmiſſa Sacramentali confeſſione: 2. tollendum eſſe abuſum tundendi, vel exiccandi ſpecies Euchariſticas, ut Sacramentum aſſervetur: 3. Euchariſtiam, quæ aſſervatur pro infirmis, octo, vel ſaltem ſingulis quindecim diebus eſſe renovandam: 4. Non aſſervandam toto anno, & quæ aſſervata fuerit, ſumendam: 5. Ne Monachi iter agentes Euchariſtiam ſecum ferant, neve eam vitandi periculi cauſa in privatis Domibus aſſervent: 6. Ut unuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſolum, aut ſaltem ſtanneo Calice ſacrificet, habens Thronos, ſeu corporale de lino, candidum, & nitidum, & Altare mundis veſtimentis opertum, vel decenti paratu ornatum: idem dicito de ſacris Sacerdotis veſtibus: 7. Ne mulieres Altari ſervire permittantur, Conſt. *Etſi Paſtoralis*. Ut ii, quos dixi abuſus tollendi, omnino ſunt, ex Apoſtolicæ Sedis decreto; ita & mores, ſive conſuetudines aliæ, ſi quæ ſint in Orientali Eccleſia, quæ cum debita Euchariſtiæ ſive Corporis, & Sanguinis Domini veneratione minimè cohæreant, ſunt omnino removendæ: ut v. g. mos, qui in Iberia ſive Mengrellia viget tundendi Euchariſtiam, eamque oleo Baptiſmatis miſcendi, quo deinceps a Patrino totum Baptizati Corpus ungitur, & iis ſimiles, illis Eccleſiæ legibus, quibus prohibentur conſuetudines debitæ Sacramentis venerationi contrariæ, ac præcipitur Sancta ſanctè, ac decenter tractanda eſſe, cenſeri debent proſcripti. Cavendum vero Miſſionariis, aliiſque ſacris Miniſtris omnino erit, ne temere mores damnent, qui ſint Latinis contrarii, quique apud Latinos pro indecentibus haberentur. Cujus quidem rei nonnulla afferemus exempla.

Primo, Græci, Rutheni, Æthyopes, aliique Orientales ſacrum facturi ſacra dona parant, eaque Græci præſertim & Rutheni, in minori Altari, quod iis Prothesis dicitur, præparant; ex hoc, Græci dum himnus Cherubicus canitur, alii vero juxta propriæ Eccleſiæ ritum ſtatuto tempore, ad Altare majus deferunt accenſis cereis, cum thuribulo, ac veneratione magna totius populi, qui pronus oblata adorare videtur. Non defuere ex noſtris, qui hanc cæremoniam ſuperſtitionis, ac idololatriæ inſimulaverint; quod crederent gentem illam veluti Sacramentum oblatum panem, vinumque venerari. At injuria: nam ii fatentur, non alium ſe cultum exhibere, quam eum, qui debetur materiæ Deo oblatæ, pro ſacrificio præparatæ, ſanctæ menſæ additæ, à Sa-

cer-

Digitized by Google

ſerdote benedictæ, & quæ neceſſario converti debeat in Chriſti Corpus, remanentibus ipſius ſpeciebus; monenique dandum ei non eſſe latriæ cultum. Hæc autem & cæremonia eſt uſu comprobata, & cultum relativum tantum præſefert, qui donis debetur, quæ antytipa ſunt Corporis, & Sanguinis Chriſti. Nil ergo in hoc reprehendi poteſt; ſed Gens rudis eſt inſtruenda, ne dona illa, ut Chriſti Corpus, & Sanguinem veneretur.

Secundo, Græci, ut auctor eſt Gabriel Philadelphienſis, ex traditione majorum particulas in ſacro diſco reponunt, eaſque non conſecrant, ſed conſecratam hoſtiam tangere curant; atque offerunt in honorem B. M. V. S. Joan. Bapt. &c. Hac etiam de cauſa ſuperſtitionis damnati fuere à Latinorum nonnullis. Injuria tamen; Etenim has nec conſecrari credunt, nec ut Dominicum Corpus diſtribuunt, ſed quod Deo fuerint in ſanctorum honorem oblatæ, quodque ſacram tetigerint Euchariſtiam, per participationem quandam ſanctitatem accipere, ac devoto animi effectu ſuſcipiendas eſſe, docent: Neque id adeo facile privatus ante Eccleſiæ judicium damnare poteſt, cum nullam præ ſe ſuperſtitionem ferat.

Tertio, Latina Eccleſia, ac Orientales pleræque venerationis cauſa prohibent, ne Euchariſtia cooperto capite celebretur. At cum in Sinenſi, eique finitimis regnis *detecto capite manere, vel operari non ſit reverentia, ſed irreverentia; & ſcandalum generet non devotionem*, Romani Pontifices permiſſere Miſſionariis, cooperto decenti pileo capite celebrare, ac Neophytis Euchariſtiam recipere, quoadusque Gens illa ita edocta fuerit, ut ritus Romanæ Eccleſiæ non abhorreat. Ex Breve Clem. X. 23. Decembris 1673. & aliis. Quamobrem non adeo facile damnandi erunt, ſi qui ſint in Oriente Patriarchæ, vel alii, qui operto capite ſacram Euchariſtiam celebrent, vel diſtribuant. Nam in iis deeſſe poteſt irreverentia, cum ſit res indifferens. Hinc Aſſem. infert, Injuria à Joſepho II. damnatos eſſe Patriarchas Neſtorianorum, quod cooperto capite Euchariſtiam, vel celebrent, vel recipiant, vel adminiſtrent. Nam ſcribit Balſamon. lib. 7. juris Orient. *Alexandrinum Patriarcham rem divinam facere mitra caput obvolutum*, alios vero Orientales aperto capite. Et Monachi omnes S. Antonii Abbatis, ſive Cophti, ſive Abiſſini, ſive Syri *Maronitæ cucullam monaſticam in Liturgiæ celebratione*, & *in ipſa Euchariſtiæ conſecratione, vel perceptione retinent*; idque ex præſcripto S. Pachomii Abbatis, Regula 91. eamque regulam refert Cl. Aſſem. diſſ. de Syr. Neſt. p. 309. tom. 3. par. 2. Bibl. Orien.

Itaque, ubi viget uſus celebrandi, ac recipiendi Euchariſtiam detecto capite, ex Eccleſiæ præcepto id eſt ſervandum, a quo præcepto ſola Apoſtolica Sedes diſpenſare valet; ubi vero contraria vigeat ex majorum traditione, conſuetudo, nihil eſt, niſi ex Apoſtolicæ Sedis decreto, immutandum.

Tertio, Thomas a Jeſu lib. 7. de Converſione omnium Gentium cap. 2. inter errores, quorum Neſtorianos accuſat, hunc refert, *Clerici omnes apud Chaldæos, & etiam illi Laici, qui alios devotione excedunt, ſacram Dominici Corporis communionem in manibus propriis recipientes, ſub utraque ſpecie communicantur; cæteri vero laici Corpus Domini, ſanguine intinctum aſſumunt*. At in iis nil eſt, quod reprehendere poſſit: non morem ſacram Euchariſtiam recipiendi in manibus: nam conſuetudo hæc in Eccleſia antiqua eſt, atque in aliis quoque Eccleſiis diu viguit. Dyoniſius Alexandrinus in Epiſtola ad Xyſtum Papam apud Euſebium lib. 7. hiſt. Ec. cap. 9. ait, *qui ad ſacram menſam adſtiterit, & manus ad ſuſcipiendum ſacrum cibum porrexerit*. Baſil. in Epiſt. ad Cæſariam Patriciam *in Eccleſia*, inquit, *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is, qui ſuſcipit, ac ita ori admovet manu propria*: Cyrillus Catech. 5. Damaſcenus lib. 4. de fide Orth. cap. 14. aliique Græci Scriptores tradidere, communem fuiſſe Eccleſiæ Græcæ morem tradendi Dominicum Corpus in communicantium manibus uſque ad octavum ſæculum, a quo tempore adhiberi cæpit cochlear, quo communicantibus, vivificum alimentum elargiuntur. Apud Neſtorianos vero antiquus uſus viget porrigendi in manus Euchariſtiam, & Calicem ori admovendi; *rarus vero, & a recentioribus quibuſdam Presbyteris, Miſſionariorum hortatu, uſurpatus mos eſt, communionem Corporis in os communicantium tradendi*, inquit Aſſem. loco cit. Quamobrem injuria hac de cauſa damnantur.

Ac multo minus damnari debent ob communionem ſub utraque ſpecie, quæ Latinæ quoque Eccleſiæ per plura ſæcula communis fuit, quæque in univerſo Oriente viget. Imo & iis, qui in Italia ſunt Græcis, in illis locis, in quibus ejuſmodi ritus introductus eſt, & ad præſentem uſque diem ſervatur ac viget, permittitur; *ita tamen, ut ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi firmiter credant, ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia ad ſalutem neceſſaria eos fraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt: ubi vero præfatus ritus conſuetudine hactenus receptus*

non

non eſt, *Epiſcopis*, *quorum juriſdictioni* Græci ſubjiciuntur, *curæ ſit*, *ne impoſterum admittatur*, inquit BENEDICTUS XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*.

Nota. Circa Communionem ſub utraque ſpecie cavendum eſt, ne Orientales errent, aut credendo ſub una tantum ſpecie integrum Chriſtum non ſuſcipi, aut damnando Latinæ Eccleſiæ morem, aut tenendo divinum adeſſe præceptum de communicando ſub utraque ſpecie.

Quarto, Orientales etiam Pueris ante rationis uſum, imo ſtatim poſt Baptiſma diſtribuunt. Conſuetudo hæc, ut ſupra notavi, viguit olim, & in Latina Eccleſia, atque Apoſtolica Sedes in iiſdem Orientalibus, iis exceptis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, permittit, ac tolerat. Cavendum vero quam maxime eſt, ne in puerorum communione quidquam occurrat, quo Sacramento injuria fiat, eaque hæreſis e nonnullorum Orientalium mentibus eliminanda eſt, qua credunt, ſine Euchariſtiæ ſuſceptione baptizatos pueros æternam aſſequi non poſſe beatitudinem.

Quinto, quum in Tridentina Synodo ſeſſ. XIII. cap. 8. ſtatutum ſit, *ut Laici a Sacerdotibus communionem accipiant, Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicent*, id ſervari debet in utraque Eccleſia, ubi hæc conſuetudo jam vigeat; ſicubi vero antiquo more a Diaconis, jubente Epiſcopo vel Presbytero, aut Euchariſtia, vel Calix fidelibus tribui ſoleat, ut ab Orientalibus nonnullis fieri ſolere fertur, ii damnandi non ſunt, cum hæc conſuetudo ab antiquis Patribus trahat originem.

§. IV.

De Sacra Liturgia, ſive Miſſa.

HAbes ex Auctore, quid Miſſæ nomine veniat, & ex iis, quæ nos de Orientalium rituum varietate diſputavimus, facile intelliges, idem eſſe apud Orientales Liturgiam, ac penes Latinos Miſſam. Plura ibi de Orientalium circa Miſſam diſciplina expoſuimus; ſed hic in gratiam præſertim Miſſionariorum nonnulla addimus, quæ ſcitu neceſſaria videntur, quæque per varia quæſita exponemus.

Quæres 1. Utrum Sacerdos carens Miſſali lingua ſui ritus exarato, alterius linguæ Miſſali uti poſſit, proprio tamen ritu ſervato?

Reſp. 1. Id neutiquam licere; obligatione enim illa, qua quiſque propriæ Eccleſiæ ritum ſequi tenetur, adſtringimur etiam ad ſervandam in ſacris faciendis linguam, quæ propria ſit ritus, quem tenemus. Hinc Sacra Congregatio de P. F. die 30. Aprilis 1631., petentibus Miſſionariis Georgiæ facultatem celebrandi Miſſam ritu latino in Idiomate Georgiano vel Armeno, reſpondit, *illam pro nunc concedendam non eſſe, niſi eſſet medium ad convertendos Georgianos potiſſimum*. Ex quo manifeſtum fit, ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione nefas eſſe aliena lingua ſacrum celebrare; prudenter vero ſe gerere Miſſionarios, ſi facultatem hanc petant, dum ex ea plurimum prodeſſe poſſe ſperent animarum ſaluti, vel Hæreticorum converſioni. Quamobrem, *Petentibus Fratribus Carmelitis diſcalceatis, ut Sacerdotibus ſui Ordinis, qui in Regno Perſiæ exiſtunt, & in futurum exiſtent, liceat Miſſam in lingua Arabica celebrare: Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus Noſter divina Providentia Urbanus Papa VIII. auditis Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Congregationis de P. F. ſententiis, ad conſolationem populorum, qui in eo Regno Catholicam Fidem nuper ſuſceperunt, Sacerdotibus prædictis licentiam petitam conceſſit cum infraſcriptis conditionibus, videlicet ut Ritus Latinus in celebratione Miſſarum retineatur, ut Miſſale Romanum in lingua Arabica litterali translatum in Urbe prius approbetur, & denique ut ſemel tantum ſingulis diebus in unaquaque illius Regni Eccleſia, in prædicta lingua celebrare liceat, non obſtantibus &c.* S. C. de P. F. die 17. Aprilis 1624.

Reſp. 2. Contra Carolum Franciſcum a Breno ne quidem neceſſitate urgente, ſcilicet ne Infirmus ſine viatico decedat, aut populus die feſto Miſſa careat, licere vulgari aut alieno idiomate ſacrum facere. Eccleſia enim vulgaris linguæ uſum in ſacris faciendis prohibet, ac unumquemque proprio ritu ſacra celebrare jubet. Publicum autem Eccleſiæ bonum exigit, ut ipſius leges, quibus præſertim modus ſacrificandi præſcribitur, a ſacris Miniſtris religioſe ſerventur. At privati commodum eſt, vel ſacrum viaticum ſuſcipere, aut ſacrum die feſto audire, ut 2. §. ex Verricelio diximus; ubi addidimus etiam, præceptum audiendi Sacri, aut recipiendi Viatici non obligare Fideles, niſi dum Sacrificium juxta præſcriptos ab Eccleſia ritus perfici poſſit. Ecquis dicat, poſſe publicam Eccleſiæ legem contemni, quæ ſcilicet ad publicum miniſterium ſpectet, ut privata eorum obligationi ſatisfacere poſſint?

Quæres 2. Utrum Miſſionariis liceat in Hæreticorum & Schiſmaticorum Eccleſiis celebrare?

Reſp. 1. *Negative, quia datur Miſſionariis uſus altaris portatilis, & facultas benedicendi paramenta, ideò non eſt neceſſe ut ipſi*

in

in prefatis Eccleſiis celebrent vel Schiſmaticorum veſtibus utantur; ita cenſuerunt Theologi cujuſdam particularis Congregationis habitæ Romæ 7. Maii 1631. ſuper dubiis Miſſionariorum Cappucinorum Orientis in Palatio Em. Pamphilii. Vide append. *de com. in divinis cum Hæreticis*.

Reſp. 2. In Eccleſiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis, id licere conſtat ex decreto Cong. ſup. Inq. die 13. Junii 1634., quo *affirmativè* reſponſum fuit ad dubium, quod ſequitur, *An in Eccleſiis Catholicorum Æthiopiæ ab Hæreticis occupatis, Miſſionarii poſſint ſua exercitia continuare?* Ac certis conditionibus licet etiam cum diſpenſatione in aliis Hæreticorum Eccleſiis, ut liquet ex ſequenti decreto: *Sanctiſſimus Dominus Noſter D. Clemens divina Providentia Papa XI. in particulari audientia mihi Commiſſario S. Officii data dixit, quod ad facilius promovendum Schiſmaticorum, & Infidelium converſionem, illoſque alliciendos ad Fidem Catholicam amplectendam ſacrarum Cæremoniarum intuitu, benigne indulſit Patri Præfecto, ſeu Vicepræfecto Miſſionariorum pro tempore in Ethyopia exiſtentibus, ut pro eorum arbitrio, & conſcientia diſpenſare poſſint cum iiſdem Miſſionariis, eiſque facultatem concedere, celebrandi Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium Catholico Romano Ritu ſuper Altari in Templis Hæreticorum, ſeu Schiſmaticorum in Ethyopia; ita ut eadem Altaria non inſerviant, niſi pro nudis tabulis, & more Catholicorum diſponantur cum ſacrato Lapide, Mappis, Sitùi Miſſæ Sacrificii Ritu prædicto; nunquam tamen generaliter, ſed in caſibus particularibus, in quibus alia loca commodiora non ſuppetant, ut urgens ſit neceſſitas ad facilius dictam converſionem promovendam, & inſuper ad Catholicorum conſolationem, aliiſque juſtis, & urgentiſſimis de cauſis, indicandis ab eiſdem Patre Præfecto, ſeu Vicepræfecto Miſſionariorum, ſuper quibus eorum conſcientiam oneravit*. Die 12. Aprilis 1704.

Quæres 3. An Miſſionariis, quibus conceſſus eſt altaris portatilis uſus, licitum ſit in privatis domibus celebrare?

Reſp. Ex decreto Sac. Cong. de P. F. ſuper rebus Sinarum, & Indiarum Orientalium die 14. Decembris 1668., non licere celebrare in domo infirmi, ſi Viaticum ſaltem occulte ad infirmum deferri poſſit; licere vero, ſi nec publice nec occultè deferri valeat, vel in domo infirmi, vel ſaltem in viciniori Domo ſacrum peragere, *ſi locus decens ſit, ne infirmus Viatico privetur*. Dum autem Eccleſia careant, vel in propria domo oratorio ſive capella, licere iis ſentio in privatorum domibus ſacrum peragere, dum locus decens ſit, & cum eorum facultas limitata non ſit, ſive reſpectu particularis loci ſubiata; quod ex facultatibus, quas habent, metiri debent.

Quæres 4. An vigore ſolius facultatis celebrandi Miſſam quocumque loco decenti, Miſſionariis conceſſæ, poſſit licitè ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium ab ipſis celebrari, ſicut à quibuſdam ipſorum, ſingulis diebus dominicis, & Feſtis celebratur ſuper Mare in navibus prope littus appuſſis, abſque præſentia alterius Sacerdotis, qui Calicem poſt Conſecrationem firmum cuſtodiat ad penitus evitandum effuſionis periculum, ut Doctores opinantes requirunt?

Reſp. Nullo modo licere Cappucinis, nec Minoribus Obſervantiæ, neque quibuſcumque aliis celebrare, vel mandare, vel permittere celebrari Miſſam in navibus, quia omninò eſt prohibitum. S. C. particularis de P. F. die 29. Januarii 1667.

Nota. Orientales, ut diximus cap. 3. p. 477. antiquam conſuetudinem ſervant, hoc eſt, unicum in Eccleſia Altare habere, unicumque in eo ſacrum in die celebrant. Ex iis, quæ ibi diximus, exploratum eſt ab hac conſuetudine, ſive ab orta inde obligatione nonniſi ex Romani Pontificis diſpenſatione liberari poſſe; quam diſpenſationem, uti ibi oſtendimus, Græco Melchitæ ex parte obtinuerunt, ampliorem vero Græco-Itali.

Orientales omnes Altaria conſecrata, vel ſaltem ſuper impoſitum habent ſacratum lapidem, cujus defectu Græci uti ſolent *Antimenſio*. Super *Antimenſion* nefas eſt Latinis, ac alterius quoque ritus gentibus, qui hunc morem non habeant, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ celebrare. Nulli autem vetitum eſſe arbitror ſuper ſacrata Orientalium Altaria celebrare, dummodo tamen lex ſervetur de uno ſuper unico Altari celebrando ſacro, ac etiam ſi fieri poſſit, juxta celebrantis ritus ornetur, ut in Conſt. pro Italo-Græcis exprimitur. At ſicubi paramentorum mutatio ſcandalo eſſe poſſit, vel habeatur pro Orientalis ritus contemptu, non dubito, quin valide celebretur a Latino quoque in Altari Orientalium more parato.

Habent etiam Orientales circa tempus celebrandi peculiarem diſciplinam. Maronitæ jejunii tempore in quadrageſima miſſam ad tres horas poſt meridiem celebrare ſolent, moremque ipſorum imitari permiſit Miſſionariis Cappucinis ibidem degentibus Sac. Cong. 22. Aprilis 1682. Neſtoriani feria v. in Cœna Domini poſt ſolis occaſum celebrant, & Sabbatis, ac Do-

Dominicis quadrageſimalibus poſt horas veſpertinas. Modo univerſæ Eccleſiæ legem de præmittendo ſacræ communioni jejunio ſervent, reprehendi nequeunt, ſicut nec Armeni, & ſi qui ſint alii Orientales, qui celebrent in ſabbato ſancto, vel aliis diebus poſt ſolis occaſum, cum antiquam conſuetudinem ſequantur. Sicut quiſque rite ſequitur propriam circa horam celebrandi conſuetudinem, quæ probata ſit, ita contra conſuetudinem, ac Eccleſiæ legem celebrationis tempus immutando ac pervertendo, Sacerdotes peccant. Neque circa hoc diſpenſare poteſt, niſi Summus Pontifex, qui juſtis de cauſis facultatem conceſſit Miſſionariis Sinenſibus celebrandi tribus ante auroram horis contra Latinæ Eccleſiæ diſciplinam, 23. Novembris 1665. Scilicet, ut Fideles, quos Magiſtratus Gentiles Religionem exercere prohibebant, poſſent confiteri, Euchariſtiam ſumere, ac deinceps ante quam dies eluceſceret ad proprias domos tuto redire.

Quæres 5. An liceat Sacerdoti Catholico eleemoſynam a Schiſmaticis, vel Hæreticis accipere pro Miſſa juxta eorum intentionem celebranda?

Reſp. Non licere. Primum, quia nefas eſt cum iis in divinis communicare, ut alibi a nobis eſt demonſtratum, & ut decernitur a Concilio Lateraneuſi V. ſeſſ. 11. §. *Statuimus inſuper*. Sacerdos vero cum iis communicat, pro quibus Miſſæ ſacrificium applicat, quos ſacrificii participes eſſe vult, atque ii qui eleemoſynam dant ſacrificium ſibi communicari cupiunt, eo modo, quo fieret, ſi ſacrum faciendum committerent Sacerdotibus propriæ ſectæ, cum quibus communicare contendunt. Deinde Sacerdos dum juxta offerentis eleemoſynam voluntatem ſacrificium celebrat, ut publicus Eccleſiæ Miniſter ſe gerit, ac Eccleſiæ nomine pro iis orat, qui eleemoſynam ſint elargiti, ejuſque illis ſuffragia impertitur: Eccleſia vero hanc ſuffragiorum communionem Schiſmaticis, Hæreticis, & excommunicatis omnino prohibet, cap. *A nobis*. de ſenten. excommun.

Quæres 6. An Presbyteri Orientales conjugati cum celebraturi ſint, abſtinere debeant ab uxoribus & quamdiu?

Reſp. Eſſe omnino abſtinendum non ſolum nocte antecedente ſacri celebrationem, ſed inſuper aliquot dies juxta cujuſque Eccleſiæ Canones & diſciplinam, cujus tranſgreſſio numquam gravi culpa caret. Circa dierum numerum quiſque propriæ Eccleſiæ ritum ſervare tenetur. Quod ſpectat ad Armenos, en dubium Sacræ Congregat. propoſitum a Carmelitis Diſcalceatis Miſſionariis in Perſia, ejuſque reſponſio. *An Presbyteris Armenis conjugatis moderandum ſit tempus abſtinentiæ ab uxoribus; quadraginta ſcilicet dierum ante, & totidem poſt Miſſæ celebrationem ab eorum Ritu præfixum & determinatum? Reſp. nihil eſſe innovandum, & Epiſcopus curet pro ſui Paſtoralis Officii munere, ut Presbyteri conjugati catholici Armeni ritum ſuum obſervent*, C. S. Off. die 14. Maii 1705. Pro Græco-Italis Clemens VIII. ac deinceps BENEDICTUS XIV. Eccleſiæ Græcæ Canones inculcando, habent. *Presbyter Græcus conjugatus antequam ad ſacrum ſacrificium, ſeu ſanctam Miſſam celebrandam accedat, vel per hebdomadam, vel per triduum ab uxore curet abſtinere*. Si ſpectentur canones Eccleſiæ Orientalis nihil in iis frequentius inculcatur, quam continentia iis, qui Euchariſtiam ſuſcipere, vel ſacra tractare debeant, ac etiam quadrageſimalis jejunii tempore; ſed quot dies ab uxore abſtinere debeat Presbyter, qui ſit celebraturus, in iis expreſſum non legimus. Balſamon vero refert *a ſanctiſſimo Patriarcha Luca de hoc interrogato Synodaliter fuiſſe pronunciatum, tribus ante diebus a corporali congreſſu abſtinere debere conjuges, qui ſunt divinorum Sacramentorum futuri participes. Quin & ſponſos, qui ipſo nuptiarum die, poſt ſanctam communionem congrediuntur, pœnæ ſubjecit*. Vide expoſ. can. 4. Concil. Carthag. juxta ordinem, quem habent can. in collectione Eccl. Orient. Ex hoc perſpicuum ſit, juxta Orientalis Eccleſiæ diſciplinam, Presbyterum ad minus tribus diebus ante celebrationem a conjugali congreſſu abſtinere debere, ut licite celebret, quam abſtinentiam illius Eccleſiæ canones etiam in Laicis olim exigebant. Hinc Balſamon ipſe notat in expoſitione alterius canonis, compati non poſſe uxoris uſum cum quotidiana Sacri celebratione ſecundum Orientalis Eccleſiæ canones.

TRACTATUS
DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

POEnitentia ſumitur vel pro virtute, vel pro Sacramento. Sumpta pro virtute, eſt virtus inclinans peccatorem ad dolorem ac deteſtationem de peccato commiſſo, quatenus eſt offenſa Dei, & ad efficax propoſitum vitandi peccatum, & ſatisfaciendi juſtitiæ divinæ. Eſt aliqua juſtitiæ commutativæ ſpecies: nam qui per ſuum peccatum injuriam Deo intulit, debet eam per ſatisfactionem compenſare, ſi non ad æqualitatem, cujus eſt incapax, ſaltem quantum poteſt, & Deus exigit.

Digitized by Google

git. Actus virtutis Pœnitentiæ ſunt contritio & ſatisfactio, de quibus infra.

Pœnitentia ſumpta pro Sacramento, ut hic ſumitur, eſt Sacramentum à Chriſto inſtitutum ad peccata poſt Baptiſmum commiſſa remittenda per actus pœnitentis, & abſolutionem Sacerdotis. Eſſe neceſſariam neceſſitate medii in re vel in voto, conſtat ex Joann. 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* & ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. ibi: *Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe baptiſmus.*

CAPUT PRIMUM.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

DUplex eſt, remota & proxima. Materia remota, & circa quam deſtruendam verſatur, ſunt omnia peccata poſt Baptiſmum admiſſa. Materia proxima, & ex qua componitur, ſunt actus pœnitentis, nempe contritio perfecta vel imperfecta, confeſſio, & ſatisfactio; quæ partes materiales dicuntur, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 4. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remiſſionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur, anathema ſit.* Differt tamen ſatisfactio actualis ab aliis, quod ſit tantum pars integralis. Nam datur abſolutio, & hoc Sacramentum conficitur, & confert gratiam juſtificantem ante ſatisfactionem impletam: at nulla res poſt eſſe ſine tota ſua eſſentia. Contritio verò, & confeſſio ſunt partes eſſentiales. Satisfaciendi tamen propoſitum neceſſariò requiritur in contritione.

ARTICULUS PRIMUS.

De Contritione.

Quæſt. I. QUid eſt Contritio, & quotuplex?

Reſp. 1. Contritio genericè ſumpta eſt animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. Ut autem valeat ad remiſſionem mortalium, ſive intra, ſive extra Sacramentum neceſſario debet eſſe interna, ſupernaturalis, univerſalis, efficax, & appretiativè ſumma.

Reſp. 2. Dividitur in perfectam, & imperfectam. Contritio perfecta eſt ea, quæ concipitur ex actu, ſeu motivo charitatis perfectæ unde eſt dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, propter Deum ſuper omnia dilectum propter ſe, hoc eſt, propter infinitam amabilitatem ſuam. Imperfecta, quæ attritio dicitur, eſt ea, quæ ex alio motivo ſupernaturali, quam charitatis concipitur, ut ex peccati turpitudine, vel ex gehennæ & pœnarum metu. Conc. Trid. *ſupra*. Quare differunt ſpecie, cum habeant diverſa motiva. Differunt etiam ex parte effectus, nam perfecta Deo reconciliat extra Sacramentum cum ejus voto, non imperfecta: quoad cætera conveniunt.

Quæſt. II. *An contritio perfecta ſemper juſtificet extra Sacramentum, per modum ſcilicet diſpoſitionis ultimæ, licet non ſine voto Sacramenti?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam, &c. Vita vivet.* 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. *Docet, etſi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare prius, quam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.* 3. Quia S. Pius V. & Gregorius XIII. damnavit hanc Baii propoſitionem: *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & cum voto percipiendi Sacramentum, non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.*

Imo quilibet actus charitatis perfectæ, quem contritio perfecta includit, & qui dicitur contritio virtualis, abſolute ſufficit extra Sacramentum ad juſtificationem, ſine dolore & propoſito formali, ut conſtat 1. Ex Script. Prov. 8. *Ego diligentes me diligo.* Joann. 14. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo; & ego diligam eum, &c.*

2. Ex Patribus id paſſim aſſerentibus.

3. Quia damnatæ ſunt hæ Baii propoſitiones. 32. *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* 70. *Homo exiſtens in peccato mortali, poteſt habere veram charitatem.*

4. Quia perfecta Dei dilectio eſt perfecta converſio ad Deum. Tamen actus charitatis perfectæ non reconciliat hominem Deo ſine voto contritionis & Sacramenti, quod in illo virtualiter & implicite includitur, nec ſine obligatione eliciendi poſtea contritionem formalem de iiſdem mortalibus jam remiſſis, & eadem confitendi.

Quæſt. III. *An Contritio eſt neceſſaria?*

Reſp. 1. Contritio formalis, vel virtualis ſuffi-

ſufficiens ad remiſſionem peccati mortalis eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. *Prob.* 1. Ex Luc. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*. Et, Act. 3. *Pœnitemini & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. & cap. 4. Ratio eſt, quia ſine illa, etiam inculpate omiſſa, obtineri nequit remiſſio peccati mortalis, nec proinde ſalus. Contritio autem ſufficiens ad remiſſionem mortalium eſt contritio perfecta, vel attritio ex amore Dei inchoato, ſeu imperfecto cum Sacramento, ut infra dicam.

Dixi, *vel virtualis*. Quia actus charitatis perfectæ ſufficit ad juſtificationem, etiam ſine dolore formali, & eſſe poteſt in eo qui non cogitat de peccatis; eſtque pœnitentia virtualis, quia efficaciter ad contritionem movet eum, qui de peccatis cogitat, & habet vim reconciliandi cum Deo extra Sacramenta.

Reſp. 2. Contritio formalis eſt etiam neceſſaria neceſſitate præcepti. Nam. 1. extat præceptum ſpeciale divinum eliciendi contritionem formalem; ut conſtat ex Matth. 4. & act. 2. *Pœnitentiam agite*. 2. Omnia media ad ſalutem neceſſaria, directe & ratione ſui à Deo præcipiuntur: ſed contritio formalis eſt medium à Deo conſtitutum, ut neceſſarium ad reconciliationem cum eo, ut docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus neceſſarius*. 3. Ratione ſui præcepta eſt lege cujuſdam juſtitiæ ad Deum, ex qua tenemur, quantum in nobis eſt, reſarcire injuriam Deo illatam, modo ex natura rei convenienti, & à Deo inſtituto, qualis eſt dolor & propoſitum efficax. Hinc peccator, qui elicuit actum charitatis perfectæ, tenetur adhuc contritionem formalem elicere; & omiſſio contritionis præceptæ eſt ſpeciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ.

Obſerva. Contritio, quæ neceſſaria eſt neceſſitate tum medii, tum præcepti, debet reconciliare peccatorem cum Deo: ac proinde eſt Contritio perfecta extra Sacramentum, & ſaltem attritio conjuncta cum amore Dei imperfecto ſeu amore ſpei, & Sacramento. Nam contritio non exigitur niſi ad placandum Deum, ad divinam injuriam, quantum fieri poteſt, compenſandam, & ad reconciliandum hominem cum Deo.

Quæſt. IV. *Quandonam præceptum contritionis obligat?*

Reſp. Tenemur jure divino & naturali ad non differendam ſaltem notabiliter contritionem ſufficientem ad juſtificationem poſt mortale admiſſum, ita ut notabilis ejus dilatio ſit novum peccatum mortale. *Prob.* 1. Ex Eccli. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te*. Item Chriſtus, Matth. 24. & 25. Marc. 13. Luc. 12. jubet nos ſemper vigilare & paratos eſſe ad mortem. Sed hoc præceptum violat qui notabili tempore manet in ſtatu peccati; nam non vigilat, nec paratus eſt. 2. Ex Patribus, qui paſſim longam Pœnitentiæ dilationem graviter increpant. 3. Notabilis dilatio contritionis, quæ à Deo ſtatuta eſt ad ſatisfaciendum ejus offenſæ, ejuſque amicitiam recipiendam, eſt graviter injurioſa Deo: nam eſt violatio juris divini exigentis reparationem injuriæ, Deo illatæ ſine notabili mora. Idem quippe jus obligans ad compenſationem injuriæ ſimul obligat ad illam non differendam ſaltem notabiliter, ut patet in injuriis humanis. Prætera tempore notabili non curare de reconciliatione cum Deo ineunda, & permanere voluntarie in inimicitia Dei, dum ab eo ſollicitaris ad redeundum in gratiam, eſt ſecundum æſtimatione prudentum virtualiter amicitiam divinam contemnere. 4. Gravis eſt inordinatio voluntarie notabili tempore ſejungi, & habitualiter averti à fine ultimo, ut rem magis ex morali quodam judicio quam ex ſubtili diſquiſitione expedenti facile patebit. 5. Per talem dilationẽ peccator exponit ſe periculo labendi in novum peccatum: nam ex communi Patrum & Doctorum doctrina, homo non poteſt diu in peccato mortali verſari, quin iterum in novum mortale incidat. *Peccatum quod Pœnitentia non diluit, ipſo ſuo pondere mox ad aliud trahit*, ait. S. Gregorius, l. 23. mor. c. 9. Hinc illud Eccli. 3. *Peccator adjiciet ad peccandum*. Et verò (ut ait Delugo) hæc eſt voluntatis natura, ut quiſque operetur juxta id, quod amat & intendit, nec diu eligere poſſit media difficilia ad finem alium, quem minus amat.

Quare notabilis dilatio contritionis eſt peccatum mortale contra virtutem Pœnitentiæ, & contra charitatem, vetantem contemptum quemlibet divinæ amicitiæ. Quænam autem dilatio notabilis cenſeatur, ut ſufficiat ad mortale, ex morali judicio æſtimandum eſt, opportunitate, periculis, tentationibus, & aliis circumſtantiis ſpectatis.

Cæterum ſecundum omnes contritionis præceptum obligat per ſe in quovis probabili periculo mortis: quia cum poſt mortem obſervari nequeat, homo ſe committeret periculo illud non obſervandi. Per accidens verò obligat quoties quis Sacramentum aliquod vult miniſtrare, vel ſuſcipere, quia ex virtute religionis tenetur ſancta ſanctè tractare, & proinde ſibi

com-

Digitized by Google

comparare ſtatum gratiæ. Item quando neceſſaria judicatur ad ſuperandam tentationem, vel avertendam calamitatem publicam.

Reſp. 2. Quiſque tenetur lege naturali divina elicere contritionem perfectam in articulo mortis. Ita communius. Quia recta ratio dictat in negotio ſalutis æternæ, eo tempore, quo exacto, defectus fit irreparabilis, adhibendam eſſe viam tutiorem, & omnem ſecuritatem moraliter poſſibilem, qualis eſt omni adulto contritio perfecta. Nam nemo certe ſcit ſe immunem eſſe ab omni mortali, nec ſe liberandum eſſe per contritionem imperfectam cum Sacramento; quia poteſt tibi deeſſe baptiſmus, ſine quo nemo eſt capax alterius Sacramenti; poſſet Confeſſarius non eſſe rite ordinatus, caruiſſe intentione neceſſaria &c. Nec ſatis eſt elicere amorem Dei perfectum, dum occurrunt animo peccata; nam tunc ex præcepto elici debet contritio formalis, ut dixi.

Quæſt. V. *An ad remiſſionem venialium, etiam in juſto, requiratur aliqua pænitentia ſeu diſplicentia, ac retractatio vel formalis, vel ſaltem virtualis?*

Reſp. Affirm. Ita communiter cum S. Thom. 3. part. quæſt. 86. art. 1. *Prob.* 1. ex Script. quæ aſſerit indiſtinctè & generaliter contritionem eſſe neceſſariam ad remiſſionem peccatorum. 2. ex S. Auguſt. epiſt. 48. *Nec quemquam puter à quocumque ſeu magno ſeu parvo peccato ad correctionem ſine pænitentia poſſe tranſire.* Et ſerm. 1. in Pſalm. 58. *Iniquitas omnis parva magnave ſit, puniatur neceſſe eſt aut ab ipſo homine pænitente, aut à Deo vindicante: nam & quem pænitet, punit ſeipſum.... Non poteſt impunitum relinqui peccatum.* 3. Sapientiæ & juſtitiæ divinæ planè convenit, ut omnia Dei offenſa propria voluntate admiſſa, ſine retractatione ac diſplicentia ſaltem virtuali non remittatur. Ergo rectè creditur Deus, qui connaturalem rerum exigentiam ac convenientiam ſemper ſervat, ſtatuiſſe, ut peccata etiam venialia non condonarentur ſine aliqua eorum Pœnitentia ſaltem virtuali; quæ conſiſtit in actu ſupernaturali virtutis alicujus, vi cujus diſpliceret illud peccatum, ſi memoriæ occurreret.

Quæſt. VI. *Quænam contritio requiritur & ſufficit ad juſtificationem in Sacramento Pænitentiæ?*

Reſp. 1. Ad valorem & effectum Sacramenti requiritur contritio formalis, interna, ſupernaturalis, univerſalis reſpectu mortalium, efficax, & appretiativè ſumma. Itaque debet eſſe, 1. Formalis, qualis generatim deſcripta eſt, nempe quæ ſit animi dolor ac deteſtatio formalis de peccatis commiſſis, cum propoſito non peccandi de cætero, ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 4. Nam contritio eſt pars neceſſaria Sacramenti, ex can. 4. Item ſaltem in praxi requiritur, præter dolorem, etiam propoſitum formale & expreſſum; nam non eſt certum ſufficere virtuale; imo Concil. Florentinum explicando contritionem requiſitam, expreſſe commemorat dolorem & propoſitum, & illa tanquam duo requirit. Et a Concilio Tridentino contritio definitur. *Animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero.* At definitur per partes eſſentiales, alioqui dolor & deteſtatio non eſſent etiam partes eſſentiales; nam Conc. non requirit ſimpliciter propoſitum, & particula *cum* ſignificat conjunctionem &c. Hinc non ſufficit perfecta dilectio, quia non eſt contritio formalis, ſed ſolum virtualis.

2. Interna, ex Joel. 2. *Sciudite corda veſtra*: nam eſt animi dolor; alioqui non eſſet contritio, ſed merum ſimulacrum contritionis, quo Deus, qui intuetur cor, decipi non poteſt. At non neceſſe eſt, ut contritio ſit ſenſibilis: nam ex Concil. Trid. eſt animi dolor. Animus autem mentem & voluntatem, non appetitum ſenſitivum ſignificat. Sæpe tamen ſenſibilis eſt, quia ſæpe ex ea oritur motus appetitus ſenſitivi.

3. Supernaturalis, hoc eſt, facta ex motivo ſupernaturali per auxilium gratiæ. Ex Concil. Triden. ſeſſ. 6. can. 3. *Si quis dixerit, ſine prævenients Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pænitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Et vero diſpoſitio debet eſſe proportionata formæ, & ejuſdem ordinis cum illa: forma autem, nempe gratia ſanctificans, eſt ſupernaturalis; ergo contritio, quæ eſt diſpoſitio ad illam, debet quoque eſſe ſupernaturalis. Quare peccator humilibus ac crebris precibus contritionis gratiam à Deo per Chriſti merita petat his verbis, Jerem. 31. *Converte me & convertar: quia tu Dominus Deus meus.*

4. Univerſalis, ita ut dolor ſe extendat ad omnia mortalia admiſſa, & adſit propoſitum omnia omnino mortalia in poſterum vitandi, propter motivum omnibus etiam oblitis commune, ex Ezech. 18. *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, vita vivet.* Nam unum mortale non poteſt remitti ſine omnibus aliis, cum per quodlibet avertamur à Deo, & nullum remittatur ſine infuſione gratiæ ſanctificantis, quæ eſt incompoſſibilis cum omni mortali. Ergo ut contritio valeat ad remiſſionem mortalium, debet va-

Digitized by Google

valere ad remiſſionem omnium. Non poteſt autem valere ad remiſſionem omnium mortalium, niſi virtualiter ſaltem & implicitè ad omnia ſe extendat, per rationem omnibus communem, ut patet. Hinc Conc. gener. Later. II. cap. 22. ait: *Falſam pœnitentiam eſſe conſtat, cum ſpretis pluribus, de uno ſolo pœnitentia agitur, aut cum ſic agitur de uno, ut non diſcedatur ab alio. Unde ſcriptum eſt, (Qui totam legem obſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus) ſcilicet quantum ad vitam æternam; ſicut enim ſi peccatis eſſet omnibus involutus, ita ſi in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit &c.*

5. Efficax & abſoluta, ita ut excludat omnem affectum ad quodvis mortale, & contineat propoſitum firmum ſervandi omnia mandata, & adhibendi omnia media ad fugam peccati, & mandatorum obſervationem neceſſaria, cujuſmodi ſunt deſtructio cauſarum peccati, fuga occaſionis proximæ, cupiditatum ac ſenſuum mortificatio, oratio crebra, &c. Nam Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. requirit propoſitum non peccandi de cætero, hoc eſt, numquam peccandi, ideoque ſemper ſervandi omnia mandata ſaltem graviter obligantia. Præterea vera Pœnitentia, ſeu contritio eſt vera converſio cordis ad Deum, quæ non poteſt eſſe ſine odio efficaci peccati, & amore efficaci juſtitiæ, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. *Declarat S. Synodus hanc contritionem* (neceſſariam quovis tempore ad impetrandum veniam peccatorum) *non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere, juxta illud,* Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaricati eſtis; & facite vobis cor novum & ſpiritum novum.* Certe contritio, quæ cor novum & ſpiritum novum facere debet, eſt maxime efficax.

Ad efficaciam contritionis pertinet etiam voluntas faciendi quidquid Deus requirit ad deſtructionem peccati, nempe confitendi, ſatisfaciendi &c.

6. Appretiative ſumma, ita ut homo oderit ac deteſtetur peccatum ſupra omnia alia mala, ſitque paratus omni bono carere, & quodvis malum pati, potius quam peccare mortaliter, & Dei amicitiam rebus omnibus præferat. Nam contritio neceſſaria ad juſtificationem, eſt converſio ad Deum ex toto corde, totalitate appretiationis, juxta illud, Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro.* Et, Deut. 4. *Cum quæſieris Dominum Deum tuum, invenies eum; ſi tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ.* Enim vero ſicut Deus eſt ſummum bonum, ideoque ſupra omnia diligendus: ita peccatum, quod eſt Dei offenſa, & ejus amicitia ac poſſeſſione privat hominem, eſt ſummum malum, ideoque ſumme deteſtandum ac vitandum.

7. Ut ſit cum ſpe veniæ conjuncta. *Vide* Concil. Trident.

Porro contritio debet eſſe talis reipſa & non ſolum opinione. Nam, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. & can. 4. eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed pars Sacramenti realis & veri, debet eſſe vera & realis, & non tantum exiſtimata; noſtra enim exiſtimatio nihil ponit in re. Cum ergo res eſſe nequeat ſine omnibus ſuis partibus eſſentialibus veris, nec etiam Pœnitentiæ Sacramentum poteſt eſſe ſine aliqua contritione vera, qualis a Deo requiritur.

Reſp. 2. Ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur inſuper, ut talis contritio includat aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum juſtificet. *Prob.* 1. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ubi agens de diſpoſitionibus ad juſtificationem in Baptiſmo requiſitis, ſic ait: *Illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante baptiſmum agi oportet.* Quanto magis talis amor requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, quæ ex Concil. Trid. eſt laborioſus Baptiſmus? 2. Authoritate Cleri Gallicani, ann. 1700. ita docentis. *Et quidem de dilectione Dei ſicut ad Sacramentum Baptiſmi in adultis, ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ eſt laborioſus baptiſmus, requiſita, ne neceſſariam doctrinam omittamus, hæc duo imprimis ex S. Synodo Tridentina, monenda, & docenda eſſe duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam, quæ ſit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu ſuſcipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento ſecurum ſe eſſe, ſi præter fidei & ſpei actus, non incipiat diligere Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem. Neque vero ſatis adimpleri poteſt utrique Sacramento neceſſarium vitæ novæ inchoandæ ac ſervandi mandata divina propoſitum, ſi pœnitens primi & maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec ſit ſaltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, ſeſe excitet ac provocet.* 3. Quia ex Script. Patribus, & Concil. Trid. ad juſtificationem omnem adulti requiritur vera converſio ad Deum; vera autem con-

verſio

verſio ad Deum includit aliquem Dei amorem. 4. Homo per peccatum mortale avertitur a Deo & convertitur ad creaturam, ponendo in ea ſuam beatitudinem ſeu ſuum finem ultimum. Ergo ut ſe ad Deum vere convertat, & peccati remiſſionem obtineat, debet non ſolum averti a creatura, ſed etiam converti ad Deum, ipſum ſuper omnia amando, ſaltem ut ſuum ſummum bonum, & ſuam beatitudinem. Præterea homo non poteſt eſſe ita diſpoſitus, ut nullum bonum appetat & amet, in quo ultimo conquieſcat & ſuam beatitudinem ponat. Ergo ſi jam non amat, nec expetit bonum creatum, in quo ultimo conquieſcat & beatitudinem ſuam ponat, ut exigit vera converſio ſecundum omnes, neceſſe eſt ut in Deo tanquam fine ultimo ſuam beatitudinem ponat, ideoque Deum ut ſuum ſummum bonum ſuper omnia amet. 5. Diſpoſitio ad reconciliationem in Sacramento requiſita, debet eſſe medium huic obtinendæ accomodatum, quod non præſupponat neceſſario effectum Sacramenti. Sed talis eſt attritio cum aliquo Dei amore appretiative ſummo, qui non ſit charitas perfecta, cum hæc ſola reconciliet extra Sacramentum. 6. Ubi agitur de valore Sacramenti, non licet ſequi opinionem probabilem tantum, relicta tutiore. At ſententia aſſerens neceſſitatem amoris Dei non per ſe juſtificativi, eſt ſaltem tutior, ut patet; & negans non eſt certa, ut conſtat tum ex dictis, tum quia Alexander VII. æque vetuit utramque cenſura notari; impugnaturque a multis. Ergo in praxi non licet opinionem negantem ſequi.

Porro amor ille ſpei, ſeu concupiſcentiæ neceſſitate quadam naturali conjunctus eſt, cum aliquo benevolentiæ affectu & amore erga Deum propter ſe, quamvis non appretiative ſummo ex motivo charitatis: nam Deus amari ſuper omnia non poteſt ut ſummum noſtrum bonum, ſeu ut nobis ſumme bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter ſe, ſeu ut eſt in ſe bonus, licet non ſuper omnia ex hoc motivo, ſed præciſe ex motivo ſpei, ſeu concupiſcentiæ.

(✠) *Nota*. Circa controverſiam de Attritione, vel Contritione Confeſſioni præmittenda, lege cap. 13. libri VII. laudati Operis de Synodo Diœceſana, ubi hujuſce quæſtionis hiſtoria luculenter deſcribitur, eaque præmiſſa, concluditur. *Cum itaque verſemur in quæſtione, ab Eccleſia hactenus non definita, iure ac merito Alexander VII. die 5. Maii 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, præcepit:* Cunctis, & ſingulis Fidelibus ... ut ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, cæteroſque erudient, non audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec a S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum. *Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis, aut in inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate. Adhuc quippe ſub Judice lis eſt: adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Paucis ante annis Cardinalis Gottus* Theolog. tom. 3. in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 4. de Contritione, dub. 4. §. 1. *ſententiam propugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam: Hac ipſa in Urbe. opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli, Ord. Min. Convent. Generalis Magiſtri, typis recuſum eſt opus Claudii Fraſſen inſcriptum:* Scotus Accademicus; *cujus Auctor* tom. 10. pag. 563. *ſtrenue defendit Attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei, conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem, ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Epiſcopus Ceſenatenſis*, in ſua inſtructione Paſtorali, de Pœnit. Sacram. pag. 33., *aliqualem amorem in Attritione requirit, ut ſit ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia: Franciſcus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit diſſertationem Theologico Scholaſticam, in qua totis viribus conatus eſt demonſtrare neceſſitatem aliqualis amoris Dei, ſaltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur* Mortuorum: *& laudatus Petrus Lambertus le Drou, Epiſcopus Porphyrienſis, Apoſtolici Sacrarii Præfectus, cum per Urbem evulgatam vidiſſet diſſertationem, a Bartholomæo Rivio, ejuſdem ſui Auguſtiniani Inſtituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro ſufficientia Attritionis, omnis Charitatis expertis, ad valida, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, eidem ſtatim contradictorem ſe præbuit, aliiſque editis diſſertationibus, tan-*

men.

nem. Clementi XI. nuncupatis, *nullum non adhibuit argumentum*, *quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam*; *contendens*, *Attritionem mere ſervilem*, *ne a Sacramento quidem vires ſortiri*, *quibus valeat hominem proxime diſponere*, *ad Dei gratiam*, *vel primo obtinendam*, *vel amiſſam recuperandam*. *Hinc recte intuitis Berti* Theolog. tom.7. lib.34. cap.5. *nihil hactenus a Sede Apoſtolica de hac quæſtione deciſum*, *ſed libertatem cuique datam*, *ex præfatis opinionibus eam eligendi*, *& docendi*, *quam maluerit*.

Sed non ideo prohibentur Epiſcopi Confeſſarios monere, ut Pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, *& excitent*: *id ſquidem faciendum ſuadent*, *etiam præcipui Auctores*, *qui pro ſufficientia doloris*, *ex ſolo metu gehennæ*, *ſteterunt*, *uti Suarez*, *Gamachæus*, *Comitolus*, *quorum teſtimonia ſupra retulimus*. *Et quod magis eſt*, *ita fieri præcipit Rituale Romanum*, *juſſu Pauli V. editum*, *Confeſſario injungens*, *ut audita Pœnitentis Sacramentali Confeſſione ejuſque peccatis diligenter expenſis*. Opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur; *cui conſonat Rituale Argentinenſe*, *editum a Cardinali de Rohan*. tit. de Pœnit. §.1., *ubi hæc habentur*: Cæterum Pœnitentes ſuos admonere non ceſſent Confeſſarii, ne ſe putent ſecuros in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, ſi præter Fidei & Spei actus, non incipiant diligere Deum, tanquam omnis juſtitiæ fontem, ut loquitur ſacroſancta Tridentina Synodus.

Reſp.3. Contritio neceſſario debet elici ante abſolutionem; alioqui abſolutio, quæ forma eſt, non applicaretur materiæ eſſentiali, quæ ſunt contritio & confeſſio; & ſic Sacramentum nullum eſſet, & abſolutio inanis: nam ſine pœnitentia non remittuntur peccata. Imò monendi ſunt pœnitentes, ut contritionem confeſſioni ſemper præmittant: tum quia alioqui periculum eſſet, ne ante abſolutionem non eliceretur: tum quia ſecundum aliquos confeſſio manare debet ex contritione, ut ſit accuſatio doloroſa, alias futura mera peccatorum hiſtorica narratio; & ut reddat contritionem ſenſibilem. Unde monent pœnitentem, qui ſine contritione confeſſus fuiſſet, debere poſt contritionem elicitam dicere: Ego me accuſo de peccatis declaratis; vel confeſſario quærenti, an non ſe iterum accuſet de peccatis illis, reſpondere: Ita. Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur ſequi partem tutiorem, quamvis eſſet minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confeſſionis, vel abſolutionis; & qui nihil cogitans de confeſſione contritionem elicuit, debet aliam denuò elicere. Quia eſt tutius; & probabile eſt id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debet referri ad compartem, & illi moraliter uniri, ut totum cum illa conſtituat: tum quia contritio ſine relatione ad Sacramentum non eſſet actio Sacramentalis. Et quamvis fortè contrarium, quod docet Delugo, eſſet probabilius, tamen non eſt omnino certum.

Nota. In praxi requiritur nova contritio, quoties datur nova abſolutio: quia oppoſitum non eſt omnino certum, & nova forma exigit novam materiam proximam. Quare ſi quis ſtatim poſt abſolutionem recordans mortale, illud addat, debet ante novam abſolutionem renovare contritionem.

Reſp. 4. Attritio concepta ex metu gehennæ includens amorem Dei appretiativè ſummum, etſi non perfectum, cum ſpe veniæ, ſufficit abſolutè ad juſtificationem in Sacramento impetrandam, ſi habeat alias conditiones ſupra requiſitas.

Prob. Quia non requiritur contritio charitate perfecta, quæ ſemper juſtificat extra Sacramentum: nam ſi requireretur, Sacramentum Pœnitentiæ in re ſuſceptum, nunquam peccatores reconciliaret; imo nec reconciliare poſſet, ſed ſemper reconciliatos exigeret; cum contritio perfecta ſemper reconciliet. At abſurdum eſt, quod Sacramentum in re *pro fidelibus Deo reconciliandis à Chriſto inſtitutum*, qualis eſt Pœnitentia, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 1. nunquam reconciliare poſſit, ſed ſemper exigat & ſupponat jam reconciliatos. Nam abſurdum eſt, inſtituere medium ad aliquem finem obtiuendum, quod ſemper neceſſario præſupponat jam conſecutionem finis. Præterea Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet Sacramentum niſi vivorum.

Cæterum quoad praxim: pœnitentes ſemper adducendi ſunt ad eliciendam contritionem perfectam: tum quia eſt actus Deo gratior & pœnitenti utilior, & qui ſupplebit defectus, qui poſſent eſſe ex parte miniſtri, vel ſui, ut ſi non eſſet vere baptizatus; tum quia actus charitatis ſæpiſſimè in vita ex præcepto eliciendus eſt.

Quæſt. VII. *An eſt mortale confiteri ſola venialia ſine contritione formali & efficaci ſaltem de aliquo?*

Reſp. Affirm. *Ita communiter*. Quia tunc redditur forma nulla, & Sacramentum nullum ac ſine effectu, defectu materiæ eſſentialis.

Con-

Contritio enim vera & efficax eſt pars materialis & eſſentialis Sacramenti. Eſt autem grave ſacrilegium, reddere voluntariè Sacramentum nullum, & ſine effectu; & gravis irreverentie, facere ut verba Chriſti ab eo inſtituta, & ejus nomine debitè prolata, qualia ſunr verba formæ, applicentur fruſtra, & quaſi irriſoriè. Non eſt tamen mortale, non habere contritionem de omnibus venialibus, quæ in confeſſione dicuntur, modò habeatur de aliquo; quia id non eſt neceſſe ad valorem & effectum Sacramenti, cum unum veniale poſſit remitti ſine alio, & gratia ſanctificans poſſit ſubſiſtere cum venialibus. Nec tunc gravis irreverentia infertur Sacramento, cum aliunde ponatur materia valida; quamvis ſit aliqua irreverentia & mendacium, confiteri aliquod veniale, de quo non doleas: nam ut ait Suarez, confitens peccatum, hoc ipſo exercitè dicir, ſe dolere de eo, & velle ab eo abſolvi.

Articulus II.

De Confeſſione.

NOta. Confeſſio Sacramentalis eſt propriorum peccatorum accuſatio, facta Sacerdoti legitimo judici, ad eorum remiſſionem virtute clavium Eccleſiæ obtinendam. Ejus dotes ſexdecim recenſentur his verſibus.

Sit ſimplex, humilis Confeſſio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda & diſcreta, lubens, verecunda,
Integra, ſecreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

Quæſt. I. *An jure divino præcepta ſit confeſſio Sacramentalis omnium & ſingulorum mortalium poſt baptiſmum commiſſorum?*

Reſp. Affirm. Fide conſtat, 1. Ex Joann. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quibus verbis Chriſtus confert Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus judiciariam poteſtatem remittendi peccata, & illa retinendi, exercendam rectè & prudenter. At hæc poteſtas non poteſt rectè & prudenter exerceri, niſi audita prius cauſa per confeſſionem; nec poſſent peccata retineri abſolutè, ſi fideles non tenerentur comparere in eorum judicio. Unde præceptum divinum confeſſionis includitur in ipſa Sacramenti inſtitutione. 2. Ex perpetua traditione 3. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. *Univerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere &c.* Immo confeſſio illa eſt neceſſaria neceſſitate medii in re vel in voto, quatenus eſt para Sacramenti ſic neceſſarii.

Quæſt. II. *Quandonam hoc præceptum obligat?*

Reſp. Obligat per ſe, 1. In quovis mortis periculo, ut gravi morbo, difficili partu, navigatione periculoſa, inſtante conflictu &c. Concil. Mediol. V. ſub S. Carolo. Nam alioqui homo ſe committeret periculo nunquam ſervandi tale præceptum. Præterea in mortis periculo adhiberi debent media omnia ad ſalutem neceſſaria, qualis eſt confeſſio poſt lapſum in mortalem culpam. 2. Etiam ſæpe per vitam extra mortis periculum, tum quia peccator per ſe & independenter à mortis periculum tenetur ad Pœnitentiam ſecundum leges à Deo inſtitutas, tum quia Sacramentum Pœnitentiæ à Deo inſtitutum eſt non ſolum ad remittendum peccata commiſſa, ſed etiam ad præcavenda & impedienda futura. Ergo Chriſtus voluit, ut peccatores illud ſæpius in vita reciperent. Præterea qui præcipit aliquid, nec determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum.

Obligat verò per accidens, ſeu ratione alterius præcepti, 1. Quoties Euchariſtia ſumenda eſt. 2. Quando eſt medium neceſſarium moraliter ad ſuperandam tentationem aliquam, vel ad vitanda nova peccata.

Sed an obligat ſtatim poſt mortale admiſſum, data videlicet prima opportunitate?

Reſp. Plurimi negant, quia Eccleſia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confeſſionem annuam; & alias obligando tantum ad ſemel per annum confitendum, dediſſet occaſionem tranſgrediendi præceptum divinum. Quare volunt, poſſe expectari tempus communionis paſchalis. *Differre confeſſionem uſque ad hoc tempus* (Paſchæ) *per ſe loquendo licitum eſt: ſed per accidens poteſt fieri illicitum, putà ſi immineat aliquis articulus, in quo confeſſio requiratur*, ait S. Thom. quod lib. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat; quia, inquit, Cathecumeni non tenentur ad ſtatim ſuſcipiendum baptiſmum. Imò Eccleſia olim vetuit, ne unquam adulti extra caſum neceſſitatis urgenti baptizarentur, niſi in vigilia Paſchæ, vel Pentecoſtes.

Alii cum S. Bonaventura in 4. diſt. 17. q. 2. docent, hoc præceptum obligare, quando opportunè poteſt impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non poteſt. 1. Quia præcepta affirmativa, quæ per-

Digitized by Google

per ſe ſæpè obligant in vita, obligant ſaltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportunè impleri poteſt, & major opportunitas expectari nequit. 2. Pœnitentiæ Sacramentum eſt remedium ad peccata tollenda & præcavenda à Chriſto inſtitutum ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando neceſſaria ſunt, adhibenda eſſe tum, cum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Eccleſiam non intendiſſe determinare adæquatè omne tempus, quo præceptum divinum obligat per ſe, nec dare licentiam differendi, ſed ſolum prohibere negligentiam & dilationem ultra annum, & ideo addidiſſe in ſuo præcepto, *ſaltem* ſemel in anno: ſicut etiam cum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi.

. Quæſt. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, ſpecies, & circumſtantias?*

Nota. Circumſtantia moralis eſt affectio, ſeu conditio actus humani, ad ejus bonitatem vel malitiam conducens. Circumſtantiæ ſeptem recenſentur hoc verſu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Aliæ mutant ſpeciem, hoc eſt, dant actui novam ſpeciem peccati: ut ſi percutiatur Clericus, circumſtantia perſonæ addit injuſtitiæ peccato malitiam ſacrilegii, ob oppoſitionem cum religione. Hùc etiam pertinent circumſtantiæ, quæ efficiunt peccatum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumſtantia patris in contumelia, quæ in alium illata cenſeretur levis culpa; item quantitas materiæ. Nam mortale & veniale ſunt diverſæ ſpeciei Theologicæ, etiamſi ſint ejuſdem ſpeciei moralis, ut grave & leve furtum. Aliæ vero non mutant ſpeciem, ſed peccatum intra eandem ſpeciem notabiliter aggravant, vel minuunt, ut major, vel minor quantitas mortalis, duratio, intentio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum intra eandem ſpeciem, ut numerus perſonarum quas læſeris &c.

Porro circumſtantia mutat ſpeciem, cum propter illam actus habet diſconvenientiam cum natura rationali & lege divina notabiliter diverſam, vel oppoſitionem cum diverſis ſpecie præceptis, aut virtutibus, vel modum oppoſitionis cum eadem virtute notabiliter diverſum.

Reſp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri diſtinctè omnia & ſingula mortalia, quoad numerum, ſpecies, & circumſtantias peccati ſpeciem mutantes, prout ſunt in conſcientia. Fide conſtat, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant ... anathema ſit.*

Dixi *ſpecies*. Nam ex loco cit. omnia & ſingula mortalia exprimi debent. Tò *omnia* indicat ſpecies, & tò *ſingula* numerum. Item circumſtantiæ ſpeciem mutantes declarandæ ſunt; ergo a fortiori ipſæ ſpecies propter quas illæ declarari debent. Ratio eſt, quia peccatum aperiendum eſt ob malitiam; ergo diſtinctæ ſpecie malitiæ, etiam diſtinctè declarari debent.

Nota. Qui non poteſt determinare præcisè numerum ſuorum peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua latitudine veriſimiliore, dicendo, v. g. Commiſi hoc peccatum decies, plus, minus. Quod ſi propter lapſuum multitudinem nequidem poſſit ſic numerum exprimere, interrogandus eſt ex quo tempore talem conſuetudinem habuerit, & quoties circiter per diem, vel hebdomadam, vel menſem conſueverit talem culpam admittere; ut ſic, quantum fieri poteſt, numerus peccatorum confeſſario innoteſcat: an non etiam aliquo tempore frequentius, alio rarius illa commiſerit. Qui vero aliquandiu in aliqua mala voluntate, v. g. hominem occidendi remanſit, tenetur exprimere quantum moraliter fieri poteſt, numerum actuum intra illud tempus iteratorum; nec ſatisfacit dicendo, habitualiter perſeverari per menſem in voluntate occidendi, fornicandi. Quare confeſſor ab eo quærere debet, an & quoties ſingulis diebus, hebdomadis, malam illam voluntatem iterarit, & quæſierit modum illam exequendi.

Reſp. 2. Numerus perſonarum, quæ ſunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debent in confeſſione exprimi. Quia ſunt aliquid ſe tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens, & conſtituens actum in ſuo eſſe individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoſcatur ſubſtantia actus individua: nec peccatum poteſt ſufficienter exprimi, non expreſſo toto objecto. Imo numerus perſonarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus eſt numerus perſonarum, quas uno actu oderis, uno actu læſeris, aut occideris, vel quibus uno facto, aut dicto ſcandalum præbueris, vel de quibus, aut coram quibus uno ſermone detraxeris &c.

Reſp. 3.

*Reſp.*3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumſtantias, quæ intra eandem ſpeciem aggravant notabiliter peccatum, ſeu malitiam moralem illi addunt, Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.*1. Ex cap. *Conſideret*, de pœnit. diſt.1. & ex Cathechiſmo Romano, & ex S. Carolo, in Inſtruct. Confeſſ. 2. Ex praxi Eccleſiæ, quæ aliquando reſervat peccata propter circumſtantiam aggravantem, ut conſtat ex multis Pœnitentialibus Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reſervantur autem, niſi ea, quæ ſunt de neceſſitate confeſſionis. 3. Quia rationes, quas affert Conc. Trid. ſeſſ.14. c.5. pro obligatione confitendi circumſtantias ſpeciem mutantes, nimirum *quod ſine illis peccata ipſa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere*, valent etiam pro circumſtantiis aggravantibus; unde Conc. Trid. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam ſine his neque peccatum integre exponitur, nec innoteſcit Sacerdoti, cum ſupprimatur malitia moralis, quam illæ addunt, & per quam peccatum ſit virtualiter ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos poteſt ſine illis rectè cenſere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; cum non cognoſcat gravitatem malitiæ moralem, quam peccatum habet ex circumſtantia, ob quam eſt multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confeſſoris; Igitur rectitudo & æquitas judicii illius a Chriſto requiſita, circumſtantiæ aggravantis confeſſionem exigit. 4. Ex Conc. Trid. can.7. omnia & ſingula mortalia etiam intra eamdem ſpeciem declaranda ſunt. At circumſtantiæ mortaliter aggravantes ſunt multa peccata virtualiter & æquivalenter, ſive actus cum ſua circumſtantia mortaliter aggravante eſt multiplex virtualiter peccatum intra eamdem ſpeciem: nam circumſtantiam mortaliter aggravans, addit actui gradum malitiæ moralis. In moribus autem multiplicitas virtualis & phyſica perinde ſe habent.

Ratio autem horum a priori eſt voluntas Chriſti inſtituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi ac ſanativi, & ſecundario punitivi, cujus rectum exercitium ejuſmodi confeſſionem exigit.

Dices. Si hoc ita eſſet, Conc. Trid. id definiſſet expreſſe. *Reſp.* Neg. Quia Concilium voluit ſolum damnare expreſſe errores hæreticorum, contra quos ejus doctrina eſt accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid ſit ſentiendum circa quæſtiones inter Catholicos controverſas, licet eas expreſſe definire noluerit.

Nota. Pœnitens debet etiam declarare circumſtantias neceſſarias ad cognoſcendum ſuum ſtatum, ſuam diſpoſitionem & neceſſitatem ſpiritualem, ut ſi ſit implicatus conſuetudine peccandi, vel in occaſione peccari verſetur. Nam hæc cognitio neceſſaria eſt Confeſſario, medico ejus ſpirituali, ut remedia apta ſuggerat.

*Reſp.*4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumſtantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, ſive efficiant ne peccatum ſit mortale, ſive ne mortale habeat novam malitiam mortalem: quia alioqui Confeſſor deciperetur in re gravi, & non poſſet recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

Nota. Peccata debent ſic aperiri, ut confeſſor ea intelligat: nam ex Conc. Trid. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos poſſit de iis recte judicare, & ſatisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præſcribere. Et ſic præcipitur confeſſio, quæ a Sacerdote diſtincte intelligatur, alias inanis eſſet. Quare ſi intelligas Confeſſorem ob diſtractionem, vel ſurditatem, vel quamlibet aliam cauſam, non percepiſſe aliqua peccata prout illa noſti, teneris illa repetere. Quod ſi neſcias, quænam ſint illa, debes confeſſionem totam repetere, cum de ſingulis prudenter poſſis dubitare.

Quæſt.IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Reſp. Affirm. *Prob.*1. Ex communi ſenſu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & ipſa prohibetur per legem. Chriſtus autem voluit explicari totum peccatum, completum in genere moris. 3. Sine confeſſione actus externi, non ſatis declaratur actus interni efficacia, intentio, extenſio, duratio, nec proinde tota ejus gravitas innoteſcit. 4. Niſi declaretur actus externus, Sacerdos non poteſt, ut par eſt, fungi officio ſuo. Nam non ſatis cognoſceret ſtatum pœnitentis, quæ remedia danda, quæ ſatisfactiones, vel obligationes imponendæ eſſent: actus enim externus obnoxius eſt cenſuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis eſt actus mere internus. 5. Actus externus ſcandalum parit, non internus. 6. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Qui habuit copulam cum ſoluta ſatisfacit confeſſionis præcepto, dicens: Commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam*.

Quæſt. V. *An exprimi debeat effectus malus, qui ex actu externo ſecutus eſt?*

Reſp. Affirm. Quia talis effectus ſequitur ex actu externo libere poſito, & meritò imputatur ad culpam ei, qui cauſam libere poſuit, & in qua fuit prævifus, vel prævideri potuit. Præterea pertinet quodammodo ad objectum peccati, eſtque liber & malus a libertate & malitia voluntatis, a qua procedit. Adde quod ejus declaratio ſæpe neceſſaria eſt, ut Confeſſor cognoſcat ſtatum pœnitentis, & an contraxerit aliquam cenſuram, vel irregularitatem, vel obligationem reſtituendi, &c. Hinc qui propinavit alteri venenum, ex quo mors ſecuta eſt, tenetur declarare mortem inde ſecutam eſſe.

Quæſt. VI. *An pœnitens aliquando tenetur detegere in confeſſione complicem?*

Nota. Conſtat id non licere, ſi pœnitens poſſit aliter peccatum ſuum ſufficienter exprimere; vel ſine gravi incommodo poſſit adire confeſſarium, cui complex ſit ignotus; vel peccatum alias ſit rite confeſſus: & tunc faciat confeſſionem generalem; quia in his caſibus ſine juſta cauſa proximum infamaret, quod nunquam licet. Quare confeſſor tenetur prohibere pœnitentem, quem animadvertit ad id paratum eſſe, & arguere, cum revelat peccatum alterius ſine juſta cauſa. Item pœnitens debet per aliquod tempus, ſi commode poteſt, differre confeſſionem, ut habeat alium confeſſarium, cui complex ſit ignotus, niſi urgeat præceptum confitendi, vel communicandi. Non tamen tenetur differre per longum tempus, præſertim ſi ſit in peccato mortali, vel ſi omiſſio cum aliqua nota foret; vel interruptio communionis ei gravis eſſet, quæ dilatio ex prudenti judicio definienda eſt.

Reſp. Pœnitens tenetur manifeſtare complicem, ſeu ſocium criminis, dum aliter non poteſt peccati proprii ſpeciem, vel gravitatem moralem aperire, nec poteſt differre commodè confeſſionem, nec adire confeſſarium, cui complex ignotus ſit. Ita S. Bernard. de forma honeſtæ vitæ, SS. Thom. Bonav. & Antonin. Suarez, Vaſquez, & alii. Quia 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. Chriſtus integram peccatorum confeſſionem ſecundum ſuas ſpecies, & totam ſuam gravitatem moralem univerſaliter præcipit. Ergo ad eam tenetur pœnitens, non obſtante infamia ſive propria, ſive alterius, quæ per ſe apud eundem confeſſorem ſequitur ex confeſſione neceſſaria: nam qui vult aliquid, illud vult etiam non obſtante incommodo, quod per ſe ex eo ſequitur, vel ei conjunctum eſt. Et vero pœnitens ad integritatem illam tenetur cum propria infamia alterius, cum ejus peccati declaratio neceſſaria eſt ad integrè proprium confitendum; nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem ut ſeipſum infamet, quam ad obligandum ut alterius crimen aperiat; aliquando enim poſſum patefacere crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum temporale injuſtum, licet ideo non obligari ad crimen meum detegendum.

Ratio propter quam ex Conc. Trid. cit. Chriſtus præcepit integram peccatorum confeſſionem, ſcilicet ut Sacerdos poſſit prudenter judicare, punire, curare &c. non minus probat integritatem confeſſionis fieri debere cum notitia complicis ad hos fines neceſſaria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Chriſtianos complex ſuo facto tacitè renunciat juri, quod habet ad ſervandam famam, ſciens neceſſitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica ſorore ſua nota confeſſario commiſit inceſtum, tenetur confiteri inceſtum in tali gradu.

In eadem hypotheſi pœnitens tenetur detegere perſonam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confeſſarium, ut ſi quis ſorori, quamvis omnino invitæ & reluctanti, ſtuprum intuliſſet. Nam hic eadem ratio valet; præceptum enim integritatis confeſſionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, ſi id neceſſarium ſit ad exprimendum ſufficienter ſuum peccatum, ut ſi occultò illegitimus ſit, & ſine diſpenſatione ſuſceperit Ordines.

Obſerva. Licet etiam patefacere complicem, quando hoc neceſſe eſt, ut media idonea ſuggerantur pœnitenti, quibus à proxima occaſione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione ſatisfacere poſſit obligationi juſtitiæ, aut charitatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc ſubeſt rationabilis cauſa detegendi; & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confeſſionem notum, non eſt malum, niſi dum ſit ſine juſta ac rationabili cauſa, vel ex intentione illum infamandi.

(✠) *Nota.* De Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt ad Complices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. BENEDICTI XIV. Conſtitutiones. Prior, quæ incipit *Suprema omnium Eccleſiarum*, extat in Vol. 1. Bullarii p. 535. Altera cujus initium eſt, *Ubi primum*, habetur Volum. 2. pag. 54. Utramque expoſuit, & commentariis illuſtravit V. Cl. Ludovicus Antonius Muratori. Ex quo & regulas Confeſſariis præſcriptas, & nonnulla, quæ clare Pontificias Conſtitutiones declarant, excerpſimus, atque

Au-

Authori, qui hac in re ob nimiam brevitatem eſt obſcurus, addidimus.

I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habitationem, aliaſve ejus qualitates, & circumſtantias, quæ perſonam illius detegant ſine ulla rationabili cauſa. Recte reſpondit quædam mulier de ſuo nomine interrogata: nomen meum peccatum non eſt. Ob hujuſmodi curioſitatem procul dubio peccaret Sacerdos.

II. Non licet pœnitentibus nomen Complicis revelare; ejus enim eſt peccata ſua, non aliena, accuſare. Peccato non caret, eoque interdum gravi, qui famæ Proximi ſine ulla neceſſitate detrahit. Num tu æquo animo ferres, ſi quis infamiam tuam alteri proderet? Tu ergo preſta erga alios id, quod ab aliis erga te præſtitum cupis.

III. Si quis ſponte, ex ſimplicitate tamen, & ignorantia, complicis nomen in confeſſione detegit, uti rudibus e vulgo hominibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen eſt, ut in poſterum abſtineat.

IV. Quicumque juſto aliquo titulo ſponte Complicem in confeſſione revelat, nullum incurrit peccatum. Juſtus exempli cauſa titulus eſt, ut petatur conſilium ad diſrumpendam pravam aliquam conſuetudinem, ad conſulendum famæ propriæ, cui minatur inſultum Complex, ſi a peccando deſiſtatur, atque aliæ hujuſmodi cauſæ. Potior eſt enim tutela conſcientiæ & famæ noſtræ, quam alterius.

V. Nomen Complicis ſibi ſive per ignorantiam, ſive juſto titulo revelatum, ſub ſigillo confeſſionis Sacerdos retinere debet.

VI. Inter Theologos anceps diſputatio eſt, an oblata ſponte a pœnitente licentia revelandi Complicis, ea uti Confeſſarius poſſit ad correctionem ejuſdem Complicis, atque ad alia officia in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot heic diverſi caſus occurrere poſſunt, in quibus tam prudenter quam imprudenter ejuſmodi licentia uti Confeſſarius poteſt, ut certa ſtatui heic regula nequeat. Sed infra hac de re ſermo recurret.

VII. Ad integritatem confeſſionis licite poteſt, ac debet Sacerdos pœnitentem interrogare de Complice, quum videlicet occurrere poſſit circumſtantia aggravans, & ſpeciem peccati mutans. Neque enim exempli cauſa ſufficit confiteri commiſſum carnale peccatum, ſed ſimul aperiendum eſt, an adulterium, aut ſacrilegium, aut inceſtus interceſſerit.

VIII. Confeſſarius in hoc caſu interrogans, ſi nomen quoque, aut domum, aut alia ſigna exquireret a pœnitente, per quæ ſibi perſona Complicis revelaretur, graviter peccaret. Suo enim debito ſatis pœnitens fecit, aperiendo circumſtantiam peccati, & dum cætera rite concurrant, abſolvendus eſt. Ulterior Confeſſarii interrogatio ad peccaminoſam curioſitatem eſt referenda, neque ad eam reſpondere pœnitens tenetur; imo ex complurium Theologorum ſententia peccaret, ſi revelaret, ob præceptum non infamandi proximum.

IX. Ubi ex neceſſitate integritatis confeſſionis pœnitens animadvertit, fieri non poſſe, quin Confeſſarius Complicem cogniturus ſit, puta ſi res fuit cum ſorore, aut uxore fratris; tunc ex ſententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quærendum, & adeundum alium Confeſſarium, cui ignotus ſit Complex. Verum graves alii Theologi ſentiunt, conſilium hoc eſſe, non vero præceptum.

X. Accidere interdum poteſt, ut adigendus ſit pœnitens ad revelandum Complicem, quum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere poſſunt, ſicuti accideret, ſi Principis vita periclitaretur, ſi aqua mortifera Populo propinaretur, aut ex farina, cui gypſum mixtum foret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, ſi fieri poteſt, hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum conſilium Confeſſarii, qui pro ſua prudentia aut per ſe, aut per ipſum pœnitentem remedia conquirat. Niſi revelare velit pœnitens, minime eſt abſolvendus; nam ex lege non minus juſtitiæ, quam charitatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto ſit publica ſalus. De damno vitando, quod privatæ alicui perſonæ imminere poteſt, non loquor; nam ferc ſemper ſuppreſſis Complicum nominibus, conſilium præbere poteſt Sacerdos.

XI. Graviter peccat Confeſſarius, qui aut blandis artibus, aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina Complicum abſque juſta neceſſitate velit. Gravius etiam delinqui, ſi ob negatam revelationem abſolvere pœnitentem recuſet. Non enim licet infamiam proximi ex legibus Detractionis inveſtigare; neque ad eam prodendam obligatione ulla conſtringitur pœnitens; imo, ſi præciſa neceſſitate revelaret, ex multorum ſententia reum ſe peccati faceret.

XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, ſi revelationem Complicis exigeret, ut per operam ſuam correptio, & correctio illius præſtaretur. Nam Confeſſarii munus tantummodo eſt curare vulnera pœnitentis, non vero aliena; exquirere peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corripiendos, qui crimina ſua ſibi revelare nolunt; imo cavere debet a corripiendo ob ſcandala, quæ inde facile conſequerentur.

Digitized by Google

Quod attinet ad primam Conſtitutionem; In primis, *inquit*, animadvertendum eſt, quod heic damnatur omnis Confeſſariorum curioſitas, quæ neceſſaria, aut utilis non ſit pœnitentibus. Hoc eſt, eis interdicitur quacunque arte exquirere nomen & habitationem Complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui minis, & negata abſolutione notitiam hanc exculpere conetur. Itaque perverſa, & pernicioſa decernitur Confeſſariorum illorum praxis, *qui a Pœnitentibus, ſocii hujuſmodi, ſeu Complicis nomen exquirunt, atque ad illud ſibi revelandum non inducere modo ſuadendo conantur, ſed quod deteſtabilius eſt, denuntiata quoque, niſi revelent, abſolutionis Sacramentalis negatione, prorſus adigunt, atque compellunt; imo etiam Complicis ejuſdem nedum nomen, ſed habitationis inſuper locum ſibi exigunt deſignari*. Quibus verbis praxis eorum proſcribitur, qui nullum juſtum titulum habentes Complicum nomina ſcrutantur, & indebitæ curioſitatis reos ſe ſtatuunt. Neque enim Sapientiſſimus Pontifex damnationem ad eos caſus extendit, in quibus aut integritas confeſſionis, aut publica neceſſitas, aut pœnitentis ipſius conſcientia exigit, ut pœnitens Complicem revelet. Quod quum accidit, ipſum pœnitentem hortari, interdum etiam adigere poteſt ad revelandum, omiſſo tamen nomine, & loco habitationis, ſi fieri poteſt. At quandoquidem nonnulli cauſam hanc interrogandi de Complice præferebant, videlicet ut ipſum poſtea corriperent, atque in ejus utilitatem hujuſmodi revelationem uterentur: caſum hunc præcipue diſertis verbis ſe damnare Pontifex profitetur, ita ut in poſterum, quamvis etiam non palliata, ſed in bonum finem excogitata ea cauſa adhiberetur, nulli Confeſſario liceat inquirere nomina Complicum. Sunt verba Decreti: *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam, tum procurandæ Complicis correctionis, aliorumque bonorum colligendorum ſpecioſo prætextu colorare, tum emendicatis quibuſdam Doctorum opinionibus defendere non dubitant*. Quod ſane decretum, quam juſtum ſit, & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ conforme, nemo non intelligat. Ecquando enim ſine neceſſitate infamiam alterius occultam prodere fas eſt? Imo aut tegere, aut malitioſe detectam reſarcire, ſi per nos commode licet, jubemur. Deinde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut ſua quidem, non vero aliena crimina confiteantur: quid eſt quod ipſi poſtea ſibi poteſtatem uſurpent extorquendi a pœnitentibus aliorum peccata? At hoc, inquiunt recta intentione exquirimus, atque ut Complicem quoque ad meliorem frugem deducamus. Sed nulla tibi eſt obligatio corripiendi, niſi quos confeſſio reos in ſacro Tribunali ſtatuit. Contra tibi obligatio eſt ſervandi ſub ſigillo, quæ tibi in confeſſione revelantur, ſive pœnitentis ſint, ſive aliorum. Præterea indebitis hiſce interrogationibus pœnitentes a Sacramento deterres, dum eos prodere cogis id, quod ipſi a detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotieſcumque ob negatam Complicis revelationem pœnitenti abſolutionem negas. Dum ſuo munere functus fuerit pœnitens, & peccata ſua deteſtatus, eadem plene fuerit confeſſus cum propoſito non peccandi, neque agitur de recidivis, de occaſione proxima, aut de pœnitentibus diu in cæno gravium peccatorum volutatis, id juris ad abſolutionem pœnitens acquiſivit, ut ſine gravi injuria, & contemptu, atque abuſu Sacramenti Confeſſarius denegare eandem non poſſit. Ad hæc quiſquis ex notitia Complicis in confeſſione habita, quamquam licentia pœnitentis confiſus, Complicem corrigendum ſuſcipit, ſcandalis non paucis obnoxius eſt. Indignatur enim quicumque ſecreta ſua crimina detecta videt, ſuæque famæ vulnus illatum apud Confeſſarium. In querelas igitur is facile erumpat, & ſigillum Sacramentale fractum ſuſpicetur, & Sacerdotem veluti proditorem tanti Sacramenti exclamet: quæ certe in perniciem Religionis vergere poſſunt. At quanto graviores tragædias excitabit Complex, ubi reſciverit, non ſponte factam, ſed extortam fuiſſe in confeſſione revelationem ſui nominis, atque licentiam revelatione illa utendi? Nam ſine hac licentia fracti ſigilli reus foret Sacerdos. Igitur intolerandæ imprudentiæ, & zeli ſine ſcientia facinus heic habes. Deinde tametſi ſine dolo malo, & in bonum tantummodo finem Complicis nomen Confeſſarius detegendum curaret, fieri non poſſet, quin hominum malitia id tentatum arbitraretur in pravum aliquem finem, ex quo non levis invidia, atque odium adverſus ipſum Sacramentum conciperetur. Et ſane quum inter tot probos Eccleſiæ Miniſtros vix fieri poſſit, quin aliquis interdum a concupiſcentia in tranſverſum agatur, & in venenum convertere poſſit, quæ Chriſtus Dominus in medicinam noſtram inſtituit; ſatis ejuſmodi periculum foret, ut omnino præcluderetur in poſterum aditus ejuſmodi interrogationibus, minime ad Sacramentum neceſſariis, & tam facile ſcandala, & perniciem animarum parituris. Propterea ſapientiſſime Summus Pontifex in Decretali addidit: *Nec fieri potuit, quin ea de*

Digitized by Google

ea de cauſa & oblocutiones, & ſcandala, & non Miniſtrorum tantum, ſed ſacri etiam ipſius miniſterii odium, & animorum ingens perturbatio in populo fideli exorta ſint.

In alterius vero Conſt. comment.; iterum, *ait*, confligitur quæcumque perverſa Confeſſariorum curioſitas, ac præcipue negantium abſolutionem renuentibus revelare Complicem; eoſque a Sacra Inquiſitione puniendos S. Sedes decernit: *Dummodo tamen hujuſmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumſtantiis conjunctus ſit ac conveſtitus, quæ ſic agentem Confeſſarium de adhæſione ad prædictam reprobatam praxim, tanquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate ſuſpectum reddant.* Si ejuſmodi circumſtantiæ deſint, deferendus non erit ille ad Inquiſitionis Tribunal. Non deſunt ſane Confeſſarii ſimplicitate laborantes, qui melius conſcientiæ pœnitentis ſe proſpicere poſſe aliquando putent, ſi nomen Complicis audiant. Fieri poteſt, ut nulla malitiæ ſuſpicio in ipſos cadat: quod non difficile proſpici poteſt. Quum exempli cauſa de furtis, de fraudibus, de periclitante alicujus honore agitur: tunc bonus Confeſſarius (imprudenter fortaſſe) exquirat Complicis nomen, conſilium, ut ſibi videtur, opportunum daturus. Hic tamen illius error ad cognitionem Inquiſitorum non pertinet. Idem infra aliis diſcretis verbis inculcat Pontifex inquiens: *Quod Confeſſarii de Complicis nomine perperam interrogantis, abſolutionemque, ni ſibi detegatur, denegantis actum contingat ejuſmodi eſſe, ut quamvis imprudens, & malus, ſimplex tamen quidam, & nudus actus fuerit, ideſt iis circumſtantiis deſtitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad praxim in ſæpe dicto noſtro Brevi reprobatam, tamquam illicitam, eumdem Confeſſarium ſuſpectum reddant: tunc iſtiuſmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni ſubjectum erit; ſed de illo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium per ſuſpenſionem ab audiendis confeſſionibus, vel alias canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere ad locorum ordinarios in ſua cujuſcumque diœceſi omnino ſpectabit.* Rectiſſime hæc; nam ea, quæ errorem, aut ſuſpicionem erroris contra Dogmata Fidei, aut opiniones ſcandaloſas, & pernicioſas, a Sede Apoſtolica damnatas, minime continent, ab Inquiſitionis juriſdictione ſemota ſunt. Æquiſſimus vero Pontifex nihil voluit imminutum de ordinaria juriſdictione Epiſcoporum, quam tamen læſam ab Inquiſitore Generali iidem, ut ſupra vidimus, expoſtulabant.

Itaque ſi quis cognoverit, quemquam e Confeſſariis deliquiſſe modis in Pontificio Brevi expreſſis, obligatur ad illum denuntiandum Sancto Officio intra terminum triginta dierum, tunc ſolum quum circumſtantiæ occurrunt, quæ indicent, aut juſtæ ſuſpicioni locum præbeant, Confeſſarium credere licitam hujuſmodi interrogationem, quæ intrinſece illicita ſit, niſi fortè legitima aliqua cauſa interrogandi, de qua ſupra egimus, intercedat. Ad hoc etiam, ut denuntiatio facienda ſit Sancto Officio, exigit Pontifex, ut Confeſſarius Sacramentalem abſolutionem pœnitenti denegarit. Exceptionem alteram nunc accipe. *Verumtamen*, ſubdit Pontifex, *ab hujuſmodi onere juſtis de cauſis eximi volumus, & eximimus perſonam ipſam Pœnitentem dumtaxat in cauſa propria, ideſt in caſu, quo ſuum peccatum confitens, a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen Complicis in eodem peccato; tunc enim pœnitentem hujuſmodi ab obligatione eumdem Confeſſarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt, confeſſione, noverit, Confeſſarium aliquo ex ſuperius enumeratis, & Sancto Officio denuntiandis modis deliquiſſe; tunc eum, & ipſe denuntiare ex iſta aliunde habita notitia teneatur.*)

Quæſt. VII. *An peccata dubia debeant aperiri in confeſſione?*

Reſp. Affirm. Si dubium ſit cum fundamento, ſive dubites an mortaliter peccaveris, ſive an confeſſus fueris peccatum, quod certo ſcis eſſe mortale. Ita Suarez, Sanchez, Delugo, Valent. &c. Et videtur communis ſententia. *Prob.* 1. Ex ſenſu & praxi fidelium, cujus initium dignoſci nequit: quare ab ipſis Apoſtolis a Chriſto, vel Spiritu Sancto edoctis manavit. 2. Ex ipſa natura Sacramenti per modum Tribunalis instituti, in quo cum Chriſtus conſtituerit Sacerdotes tanquam Vicarios Dei pro remiſſione peccatorum obtinenda, voluit ut ea omnia peccata ad eos deferrentur, pro quibus præcepta erat contritio perfecta, qualia ſunt non ſolum mortalia certa, ſed etiam dubia. 3. Non confitendo illa, exponis te periculo non confitendi omnia mortalia, contra præceptum divinum. 4. Poſſeſſio ſtat pro lege confitendi; a qua Conc. Trid. ſola venialia excipit. 5. Ex Conc. Trid. peccata, quæ ſunt in conſcientia debent declarari: at dubia, ut dubia, ſunt in conſcentia, & remitti debent ſaltem ut dubia, & proinde cognoſci ut talia. Confirmatur ex S. Thom. quæſt. 6. ſupplementi art. 4. ad 3. ubi ait; *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an ſit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente. Quia qui*

ali-

aliquid committit, vel omittit, in quo dubitabat eſſe peccatum mortale, peccat mortaliter, diſcrimini ſe committens. Et ſimiliter periculo ſe committit, qui de hoc, quod dubitat eſſe mortale, negligit confiteri: non tamen debet aſſerere illud mortale eſſe, ſed dubitative loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus eſt diſcernere lepram & lepram.

Porro lex confeſſionis non eſt odioſa, ſed favorabilis, cum ſit a Chriſto inſtituta ad ſalutem animarum, & ad peccata commiſſa delenda, ac futura præcavenda.

Hinc 1. Qui certo judicat ſe peccaſſe mortaliter, ſed dubitat an peccatum illud confeſſus fuerit, tenetur illud confiteri: quia non poteſt prudenter judicare ſe certæ obligationi confitendi integre ſatisfeciſſe.

Hinc 2. Qui ſcit ſe commiſiſſe peccatum aliquod, ſed dubitat ſit ne mortale an veniale, tenetur hoc peccatum confiteri. Nam non poteſt prudenter judicare, ſe non peccaſſe mortaliter: ac proinde omittens confeſſionem illius peccati, exponeret ſe periculo non faciendi confeſſionem integram.

Hinc 3. Qui poſt diligens examen dubitat an aliquod peccatum, quod ſcit eſſe mortale, admiſerit, tenetur illud confiteri. Nam is non poteſt judicare prudenter, ſe non admiſiſſe tale peccatum; ac proinde ſi illud non confiteatur, exponit ſe imprudenter periculo non faciendi confeſſionem integram. Item is non vult ſufficienter, & quantum eſt in ſe, ſatisfacere obligationi confitendi omnia mortalia.

Observa. 1. Peccata dubia declaranda ſunt ut dubia, ſicut certa ut certa. Qui mortale ut dubium confeſſus eſt, ſi poſtea certo norit illud a ſe commiſſum eſſe, tenetur iterum illud confiteri ut certum; quia ex inſtitutione Chriſti pœnitens tenetur omnia mortalia confiteri prout ſunt in ejus conſcientia, & eo modo, quo Sacerdos recte cenſere poſſit de eorum gravitate, & pœna convenienti imponenda. E contra qui peccatum ut dubium confeſſus eſt, quod poſtea cognoſcit ſe non commiſiſſe, non tenetur in ſequenti confeſſione id aperire: quia carentia peccati non eſt materia confeſſionis. 3. Qui non habet peccata niſi dubia, tenetur confiteri peccatum aliquod certum, ſaltem veniale, licet antea remiſſum, ne exponatur Sacramentum periculo nullitatis.

Quæſt. VIII. *An peccata mortalia ex oblivione, vel ob juſtam aliam cauſam omiſſa, debeant declarari in ſequenti confeſſione?*

Reſp. Affirm. Quia 1. ita eſt generalis fidelium perſuaſio, & praxis. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 7. neceſſarium eſt jure divino, confiteri omnia & ſingula mortalia poſt baptiſmum commiſſa, quorum memoria habeatur. 3. Ex S. Thom. in 4. diſt. 21. quæſt. 2. art. 2. ad 1. quodlibet mortale debet ſubjici ſententiæ Sacerdotis, ut pro eo imponat ſatisfactionem convenientem. 4. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Peccata in confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans vitæ periculum, aut ob aliam cauſam, non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.*

Item qui tantum confuſe, & generice mortalia peccata confeſſus eſt, eo quod diſtinctum eorum numerum & ſpeciem non recordaretur, tenetur poſtea in ſequenti confeſſione, ſi recordetur, eorum numerum diſtinctum & ſpeciem confiteri. Quia eſt præceptum divinum confitendi diſtincte omnia & ſingula mortalia quoad numerum & ſpeciem, quod is nondum obſervavit.

Quæſt. IX. *An qui aliquam circumſtantiam in confeſſione aperiendam oblitus eſt, teneatur poſtea confiteri iterum peccatum, ad quod illa circumſtantia pertinet?*

Reſp. Affirm. Si tota malitia hujus circumſtantiæ nequeat exprimi ſine declaratione peccati; quia tunc hujus declaratio per ſe neceſſaria eſt ad circumſtantiam aperiendam.

Quæſt. X. *Quænam integritas ad valorem & effectum Sacramenti requiratur?*

Nota. Duplex diſtinguitur confeſſionis integritas, materialis, & formalis. Confeſſio materialiter integra, eſt accuſatio omnium mortalium commiſſorum quoad numerum, ſpecies, & circumſtantias declarandas. Confeſſio formaliter integra eſt accuſatio eorum duntaxat mortalium, quæ pœnitens poteſt & debet declarare in iis circumſtantiis, in quibus verſatur.

Reſp. 1. Per ſe loquendo integritas confeſſionis ad valorem Sacramenti requiſita exigit, ut quantum moraliter fieri poteſt, declarentur. 1. Omnia peccata mortalia tam occulta & interna, quam externa & publica, etiamſi aliunde eſſent nota Confeſſario; neque enim notitia Confeſſarii, ſed confeſſio pœnitentis eſt pars Sacramenti. 2. Eorum numerus. 3. Omnes ſpecies morales. 4. Omnes circumſtantiæ, tum quæ ſpeciem mutant, tum quæ ſolum addunt malitiam moralem ejuſdem ſpeciei. 5. Ipſi actus externi, & effectus mali ac damna inde ſecuta. 6. Peccatum complicis, & perſona quæ fuit objectum peccati, dum aliter proprium peccatum ſufficienter exponi nequit. 7. Omnia mortalia dubia. *Prob.* Quia, ut probavi, horum omnium declaratio præcepta eſt a Chriſto, qui inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii reconciliativi & punitivi, in quo videlicet non ſolum reus abſol-

abſolvatur, ſed etiam convenienter puniatur, & contra relapſum præmuniatur. Talis autem judicii rectitudo & æquitas exigit cognitionem adæquatam cauſæ, quantum moraliter haberi poteſt.

Hinc qui ſine juſta cauſa aliquod mortale, vel circumſtantiam neceſſariam ſcienter celat; facit confeſſionem nullam & ſacrilegam, ex Concil. Trident. cap. 5. ibi: *Qui ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Quare non ſolum illud mortale ſacrilegium, ſed etiam omnia alia mortalia, quæ confeſſus eſt, tenetur iterum ſigillatim confiteri: nam ex præcepto Chriſti omnia peccata ſubjici debent validæ abſolutioni.

Reſp. 2. Integritas materialis non requiritur abſolute, quia ſæpe eſt impoſſibilis cognitio omnium omnino mortalium, etiam poſt diligens examen. Ac ex Concil. Trid. cap. 5. *Impium eſt, confeſſionem, quæ præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam conſcientiarum appellare.*

Reſp. 3. Abſolute ſufficit integritas formalis. Quia confeſſio formaliter tantum integra, eſt ea, in qua ex gravi juſta cauſa, vel oblivione inculpabili omittuntur aliqua peccata. At talis confeſſio ſufficit; nam ſecundum Doctores omnes, variæ ſunt cauſæ excuſantes a confeſſione omnium mortalium, quæ generatim ad impotentiam phyſicam & moralem revocantur: quia Chriſtus noluit, ut Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum in gratiam Fidelium lapſorum, & ut medium ad juſtificationem neceſſarium, foret illis non ſolum abſolutè, ſed etiam moraliter impoſſibile, ob damnum aliquod valde grave confeſſioni extrinſecum.

Hinc a confeſſione integra materialiter excuſantur, 1. Qui ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili aliquod mortale omittunt. 2. Muti, ſi per geſtus, ſcripturam, vel alia ſigna nequeant omnia declarare. 3. Qui verſantur in periculo moriendi ante abſolutionem, niſi mox detur; tunc enim auditis aliquot, abſolvendi ſunt. 4. Cum in naufragii periculo imminenti, vel inſtante pugna, nequeunt omnes integre confiteri; tunc ſufficit confeſſio confuſa, quia omnes ſimul ſignificant ſe peccaſſe, dolere de peccatis, & velle abſolvi. Imo tunc poterunt ſimul abſolvi, ſi neceſſe ſit, per hanc formulam: *Ego vos abſolvo ab omnibus cenſuris & peccatis.* Si tamen unuſquiſque poteſt ſaltem aliquod peccatum in particulari confiteri privatim, ad id tenetur. 5. Ii, quorum idioma non niſi ex parte intelligi poteſt a confeſſario, ſi nequeant alteri confiteri, ſitque neceſſitas confitendi, vel juxta aliquos urgeat præceptum annuæ confeſſionis. 6. Sacerdos, dum peccatum ſuum confiteri nequit abſque fractione ſigilli confeſſionis. 7. Quicumque confiteri nequit aliquod peccatum ſine gravi damno confeſſioni extrinſeco, temporali, vel ſpirituali, ſive proprio, ſive etiam alieno: nam lex charitatis obligat ad diligendum proximum ſicut nos ipſos, & proinde ad vitandum ejus damnum; ut ſi prudenter timeas, ne confeſſarius, qui ſolus haberi poteſt, frangat ſigillum, vel ex tua confeſſione ſumat occaſionem peccandi, vel graviter nocendi proximo. Sed tunc requiritur juſta cauſa confitendi hic & nunc tali confeſſario, ut præceptum confitendi, vel neceſſitas celebrandi ad vitandum grave ſcandalum, aut infamiam; alioquì adeundus eſt alius confeſſor, vel differenda confeſſio, ſi commodè differri queat. Item ſi infirmi vires periclitentur in accuratiori peccatorum declaratione, vel ſi integra confeſſio laborantis morbo valdè contagioſo à longe audiri nequit, nec prope ſine periculo maximo mortis confeſſoris, tunc audito uno, aut altero peccato poteſt abſolvi. At magnus populi concurſus, die Indulgentiæ, vel feſtivitatis magnæ ut Paſchatis, per ſe præcisè non excuſat ab integritate confeſſionis: quia tunc non adeſt ſufficiens neceſſitas dimidiandæ confeſſionis; & maximi inde abuſus ac magna incommoda orirentur. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiatè confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis, v. gr. poteſt contingere in die alicujus magnæ feſtivitatis, aut indulgentiæ.*

Porrò ſemper remanet obligatio confitendi peccata omiſſa, ſublato impedimento.

Dixi, *Confeſſioni extrinſeco*: Nam incommodum confeſſioni velut intrinſecum, ſeu natum ſequi ex ipſa confeſſione, ut confuſio pœnitentis, vel jactura bonæ opinionis apud confeſſarium, non excuſat: alias nullum eſſet præceptum confeſſionis, nec per ſe obligaret.

Reſp. 4. Ad valorem Sacramenti requiritur confeſſionis integritas reſpectu ejuſdem Sacerdotis & ejuſdem abſolutionis: ita ut omnia mortalia, quæ ſunt in conſcientia, neceſſario declaranda ſint eidem Sacerdoti, & in ordine ad eamdem abſolutionem. Eſt de fide, & conſtat. *Prob.* 1. Ex perpetua Eccleſiæ praxi, quæ nunc cernitur, & cujus initium cum ignoretur, nec oſtendi poſſit, ab ipſius Chriſti præcepto repetendum eſt. 2. Ex Concil. Later. IV. c. *omnis.* 3. Ex Concil. Florent. in Decreto, docentibus omnia peccata eidem Sacerdoti declaranda eſſe; & in hoc jus divinum dumtaxat explicant. 4. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5.

Digitized by Google

c.5. declarante confeſſionem, in qua pœnitens aliquod peccatum Sacerdoti reticet, eſſe nullam: *qui ſcienter*, inquit, *aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*. Non dicit Sacerdotes. Ratio eſt voluntas Chriſti, qui omnia peccata ſubjecit judiciali ſententiæ Sacerdotis. Sententiæ autem æquitas ac rectitudo exigit cognitionem adæquatam cauſæ, in quam fertur. Unde cum ſententia abſolutionis feratur in omnia peccata mortalia (nam unum ſine alio remitti nequit) prærequirit, quantum fieri poteſt, cognitionem omnium mortalium.

Quæſt. XI. *An pœnitens tenetur diligens examen præmittere confeſſioni?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. dicente, præcipi confeſſionem omnium mortalium, *Quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent . . . & à pœnitentibus exigi, ut poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum mortaliter offendiſſe meminerit*. 2. Qui præcipit actum, ſimul præcipit, etiam media ad illum neceſſaria. At diligens examen eſt neceſſarium ad confitenda omnia peccata. Ea autem diligentia adhiberi debet, *quam in rebus graviſſimis ponere ſolemus*, ait Catechiſm. Roman. & quæ moraliter ſufficiat ad cognoſcenda peccata commiſſa, conſideratis capacitate, & memoria pœnitentis, diuturnitate temporis ab ultima valida confeſſione tranſacti, multitudine & qualitate negotiorum, obligationum, occaſionum, & conſuetudine peccandi, aliiſque circumſtantiis. Quare non æquale in omnibus requiritur examen, ſed in aliis brevius, in aliis longius.

Quæſt. XII. *Quandonam iterari debeat Confeſſio?*

Reſp. Quoties fuit nulla, ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter; ſive ex parte pœnitentis defectu doloris, vel propoſiti ſufficientis, & integritatis formalis, vel ob notabilem negligentiam in excutienda conſcientia, niſi confeſſor eam ſuppleverit: ſive ex parte confeſſarii defectu poteſtatis aut intentionis requiſitæ. Quia in his caſibus Sacramentum fuit nullum, & ſic peccata non fuerunt per illud remiſſa. Omnia autem peccata mortalia debent ſubjici poteſtati clavium, & remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, ideòque per confeſſionem, & contritionem debitam, & abſolutionem validam. Idem dic, ſi dubium ſit, an confeſſio irrita fuerit: nam præcepto certo non ſatisfit per dubiam executionem, & in dubio pars tutior eligi debet.

Sed an is qui fecit confeſſionem aliquam invalidam, tenetur cum illa omnes ſubſequentes iterare?

Reſp. Tenetur, ſi ea fecit cum conſcientia confeſſionis invalidæ, quia reverà ſunt omnes invalidæ, ob defectum eſſentialem. At ſi poſt unam confeſſionem invalidam, poſtea fecit alias cum debita diſpoſitione, & bona fide procedens, præcedentis defectus nullam habens memoriam; non tenetur, inquit Sylvius, has repetere, ſed ſolum illam, vel illas, quas fecit cum conſcientia defectus: quia illæ aliæ fuerunt validæ. cum habuerint omnia neceſſaria ad bonam confeſſionem.

Quæſt. XIII. *An eſt mortale mentiri in confeſſione?*

Reſp. 1. Mortale ſacrilegium eſt omne mendacium in materia confeſſionis neceſſaria, ut ſi pœnitens falſo neget, ſe commiſiſſe mortale nondum legitime confeſſum, vel circumſtantiam neceſſariam; vel ſi neget aliquid aliud grave, quod interrogatus a confeſſario tenetur aperire, qualis eſt peccandi conſuetudo, diſpoſitio præſens &c. Nam tunc in re gravi ad Sacramentum, vel ejus rectam adminiſtrationem pertinente, decipit judicem ſuum, & medicum a Chriſto inſtitutum, ut ſecundum cognitionem per confeſſionem partam, & pœnas peccatis proportionatas imponat, & remedia opportuna præſcribat. Idem dic, ſi contra conſcientiam falſo aſſerat ſe commiſiſſe mortale: quia judicem ſuum in re gravi ad judicium Sacramentale pertinente & neceſſaria decipit, & per illam additionem in re gravi ejus judicium pervertit. Secus, ſi verum putat.

Item mortaliter peccat, qui in confeſſione generali falsò aſſerit, ſe jam peccata aliqua mortalia confeſſum fuiſſe. Quia in re gravi & neceſſaria decipit Confeſſarium, qui putat mortalia illa jam declarata & remiſſa fuiſſe, nec jam eſſe materiam neceſſariam Sacramenti; unde non poteſt prudenter pœnam convenientem pro illis ſtatuere: nam non eadem pœna pro peccatis mortalibus nondum ſacramentaliter remiſſis, quæ pro peccatis ſic jam remiſſis imponi debet.

Reſp. 2. Mendacium in materia non neceſſaria, hoc eſt, quæ non ſit ſub mortali declaranda, ut ſunt peccata venialia, vel mortalia jam legitime confeſſa & remiſſa, quorum cognitio non eſt neceſſaria ad rectè adminiſtrandum Sacramentum, eſt ex communi ſententia ſolum veniale. Quia tunc non decipitur graviter judex in ordine ad debitum judicium, cum materia non ſit neceſſaria, nec ſpectet ad ſubſtantiam judicii neceſſarii. Eſt tamen veniale

Digitized by Google

niale gravius ob irreverentiam Sacramenti. Eſſet autem mortale, ſi aliunde non daretur materia valida Sacramenti; nam tunc irrita redderetur abſolutio.

Quæſt. XIV. *An peccata venialia ſunt materia ſufficiens confeſſionis, licet non neceſſaria?*

Reſp. Affirm. Ita Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. *Venialia quamquam recte & utiliter, Citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt.* Nam Chriſtus dedit ſacerdotibus poteſtatem remittendi generatim omnia peccata, quæ remitti poſſunt Joann. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Porro extra caſum neceſſitatis non ſunt confitenda venialia tantum in genere, ſed debet aliquod addi in ſpecie, v. gr. aliquod mendacium, tum quia eſt contra praxim fidelium, tum quia accuſatio & judicium per ſe loquendo fieri debent circa materiam in ſpecie determinatam. Ita Suarez, & alii communius.

Quæſt. XV. *An quævis peccata jam remiſſa per abſolutionem, ſunt ſemper materia ſufficiens novæ confeſſionis?*

Reſp. Affirm. *Communis & certa ſententia eſt*, inquit Suarez. *Prob.* 1. Ex extravag. Benedicti XI. de privil. Ubi ait, eadem peccata iteratò confiteri ſalubre eſſe. 2. Quia peccata jam remiſſa poſſunt eſſe materia contritionis & confeſſionis, atque poſſunt adhuc remitti remiſſione priorem confirmante per novam gratiam; & Chriſtus remittendi poteſtatem non reſtrinxit ad unum actum remiſſionis, propter majorem utilitatem animarum. 3. Ex piorum ac doctorum hominum uſu Eccleſiæ noto, nec reprehenſo, quæ probatio valet; nam hunc adhibet Concil. Trid. ſupr. cit. ad probandum valorem confeſſionis venialium.

Nota. Confeſſor dubitans, an ea, quæ pœnitens confitetur, ſint peccata etiam venialia, non poteſt eum abſolvere. Quia non licet applicare formam materiæ dubiæ, alioqui exponeretur Sacramentum periculo nullitatis; ſola autem peccata ſunt materia remota pœnitentiæ. Quare ut detur materia certa, curare debet, ut pœnitens confiteatur peccatum certum jam alias remiſſum, & illud in contritione includat.

Quæſt. XVI. *An confeſſio neceſſario fieri debeat voce.*

Reſp. 1. Id non eſt de eſſentia Sacramenti, ſed confeſſio poteſt valide fieri nutibus, geſtibus, vel ſcripto, ſi deſit facultas loquendi. Conſtat, 1. Ex praxi Eccleſiæ, quæ mutos, & moribundos vocis uſu deſtitutos, per nutus vel alia ſigna confitentes abſolvit. Et ex Rituali Romano docente, moribundum vocis uſu deſtitutum abſolvendum eſſe. 2. Quia Chriſtus ſolum præcepit confeſſionem, qua peccata declarentur Sacerdoti ut judici; quod ſufficienter fieri poteſt per nutus, vel ſcripturam.

Reſp. 2. Non licet abſque neceſſitate aliter quam voce confiteri. Conſtat, 1. Ex communi Theologorum conſenſu. 2. Ex conſuetudine Eccleſiæ vim legis obtinente, & obligante graviter, utpote de re ſpectante ad convenientem modum perficiendi Sacramentum; nam verba ſunt aliis ſignis longe aptiora ad ſignificandum, & ex S. Auguſtino tenent in ſignificando principatum. 3. Ex Concil. Florentino, requirente confeſſionem oris; & ex Benedicto XI. in Extrav. *inter cunctas*, de privileg. ibi. *Niſi articulus neceſſitatis occurrat, Sacerdoti facienda oris confeſſio exigitur.* Et vero alia ſigna non ſunt inducta, niſi in ſupplementum verborum vocalium. *Ex inſtitutione Eccleſiæ tenetur homo, qui poteſt, ut verbo confiteatur; non ſolum propter hoc, ut ore confitens magis erubeſcat, & qui ore peccavit, ore purgetur; ſed etiam quia ſemper in omnibus Sacramentis accipitur id, cujus eſt communior uſus. Unde & in manifeſtatione peccatorum convenit uti verbis, quibus homines communius & expreſſius ſuos conceptus ſignificare conſueverunt.* Ita S. Thomas, quodlibet. 1. quæſt. 6. art. 1.

Reſp. 3. Qui voce non poteſt, tenetur aliis ſignis, etiam ſcripto confiteri, etiam extra mortis periculum. Quia præceptum confitendi obligat ſaltem, cum ſine gravi damno confeſſioni extrinſeco obſervari poteſt. Sed hic modus confitendi nullum damnum, ſaltem grave, affert. Neque ſcriptura eſt per ſe inſtrumentum publicationi obnoxium, & poteſt ſtatim comburi, vel lacerari.

Quæſt. XVII. *An excuſetur a confeſſione, qui confiteri nequit niſi per interpretem?*

Nota. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. neque eſt neceſſarium jure divino, ut confeſſio publice fiat, ſed valet confeſſio ſecreta & auricularis: neque a Chriſto prohibitus eſt modus publice confitendi. Unde ex communi ſententia valet confeſſio, ſive ſecretò, ſive publicè fiat; nam ad valorem Sacramenti ſolum requiritur accuſatio peccatorum facta Sacerdoti ut judici: hæc autem poteſt eſſe utroque hoc modo.

Reſp. Multi docent, neminem ex vi præcepti confeſſionis obligari ad confitendum per interpretem, licet recte poſſit, eo quod Chriſtus nos non obligarit ad declaranda peccata, niſi ſoli Sacerdoti abſolutionis miniſtro; nec ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. c. 5. Chriſtus præ-

Digitized by Google

cepit, ut peccata declararentur publice, id eſt, coram aliis. Præterea Concil. Lateran. IV. præcipit ſolum, ut pœnitens omnia ſua ſolus peccata confiteatur Sacerdoti.

Tamen S. Thom. in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 4 quæſt. 3. poſtquam dixit: *In eo, qui uſum linguæ non habet, ſicut mutus, vel qui eſt alterius linguæ, ſufficit quod per ſcriptum, aut nutum, aut interpretem confiteatur, quia non exigitur ab homine plus quam poſſit*: ait generatim; *Quando non poſſumus uno modo, debemus ſecundum quod poſſumus confiteri*. Certe ad id tenemur ſaltem ex præcepto charitatis propriæ, ſi alioqui diu abſtinendum eſſet a confeſſione. Quia tunc periculum eſſet diu permanendi in peccato, cum difficile ſit, nec ita frequens, habere contritionem perfectam; hæcque obligatio maxime urget in periculo mortis, ubi tenemur omnia media tutiora adhibere ad ſalutem conſequendam. Non pauci autem dicunt, ſufficere tunc confiteri per interpretem aliquod dumtaxat peccatum, accuſando ſe de cæteris in generali: nam integra peccatorum confeſſio præcepta eſt, dum moraliter fieri poteſt ſoli Sacerdoti. Sed Delugo docet, præceptum divinum obligare ad confitendum in articulo mortis omnia mortalia per interpretem, eo quod manifeſtatio peccati apud duos ſigillo obſtrictos non ſit detrimentum ita grave, ut propter illud præceptum divinum confitendi omnia mortalia prorſus omittatur, & non tantum differatur. Neque talis confeſſio poteſt cenſeri publica, ſicut neque eſt publica confeſſio, qua idem peccatum reſervatum manifeſtatur ſuperiori & inferiori. Additque ob eandem rationem nos teneri in articulo mortis confiteri omnia mortalia, etiamſi ſciremus Sacerdotem aliquod revelaturum alteri, ſi nullum aliud malum timeatur, niſi mera notitia peccati manens in uno alio, qui tali notitia in nullius præjudicium poſſit uti. Et hoc puto ſervandum in praxi.

Quæſt. XVIII. *An confeſſio ſacerdoti præſenti neceſſario fieri debeat?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex uſu totius Eccleſiæ. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. Chriſtus eos, qui ſe poſt baptiſmum crimine aliquo contaminarunt, *ante hoc Tribunal* (Sacramenti Pœnitentiæ) *tanquam reos ſiſti voluit*. Ergo ex inſtitutione Chriſti ad validam abſolutionem requiritur, ut pœnitens coram ſacerdote judice ſiſtatur, & perſonaliter compareat. 3. Ex decreto Clementis VIII. dato ann. 1602. quo hanc propoſitionem, ſcilicet *licere per litteras, ſeu internuntium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*, ad minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit. Quod intelligendum eſt non ſolum conjunctim, nempe quoad confeſſionem & abſolutionem ſimul, ſed etiam diviſim, nempe quoad alterutram, ut poſtea declaravit ipſe Clemens, & Paulus V. 4. Quia debita hujus Sacramenti adminiſtratio per ſe loquendo id exigit. Nam ut Sacerdos pœnitentem abſolvat per ſe loquendo, debet habere moralem certitudinem de integritate confeſſionis, & debita diſpoſitione ac contritione pœnitentis. Hanc autem certitudinem habere moraliter non poteſt, niſi pœnitentem confitentem audiat. Dico, per ſe loquendo, quia per accidens, nempe in articulo mortis, confeſſio facta ſacerdoti abſenti eſt licita & valida, quando aliter fieri non poteſt. Nam ſacerdos poteſt & debet abſolvere moribundum ſenſibus deſtitutum, qui ipſo abſente abſolutionem petiit.

Quæſt. XIX. *Quænam obſervanda ſunt circa præceptum Eccleſiaſticum confeſſionis?*

Reſp. Sequentia. 1. Hoc præceptum obligat omnes fideles adultos ad confitendum ſaltem ſemel in anno, ex Conc. gener. Lateran. IV. cap. 21. ibi: *Omnis utriuſque ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Idque ſub mortali, ut patet tum ex gravitate materiæ, tum ex pœna adjuncta: *Alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura*. Nomine proprii ſacerdotis intelligitur quidem Parochus, ſed ſine excluſione Epiſcoporum, & ſacerdotum ab iis delegatorum. Nam Epiſcopi eandem & longè majorem juriſdictionem habent in parochianos, ſuntque paſtores ipſorum parochianorum; quare hic canon intelligitur ſalvo jure Epiſcoporum.

2. Præcipitur confeſſio valida, ſacramentalis, & apta ad reconciliationem cum Deo, ideoque per abſolutionem validam terminata. Nam ex Conc. Trid. cap. 5. Eccleſia id præcepit, ut præceptum divinum confeſſionis ſaltem ſemel in anno impleretur; ac proinde non aliam confeſſionem præcipit, quam Deus; at Deus præcipit confeſſionem validam, ac doloroſam, quam ſequatur abſolutio. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Qui facit confeſſionem voluntariè nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*.

3. Qui toto anno confeſſionem omiſit, tenetur confiteri prima die anni ſequentis, ſi poteſt, aut prima data opportunitate, & continuè, donec impleverit: alioqui peccat deinceps, & toties quidem, quoties poteſt commo-

dè

Digitized by Google

dè confiteri, & omittit. Nam Eccleſia abſolutè præcipit confeſſionem annuam primariò propter ſe, prohibetque ejus dilationem ultra annum; ita ut annus deſignetur non ad finiendam, ſed ad ſollicitandam obligationem jure divino impoſitam, & ut terminus ultra quem non differatur confeſſio, & ultra quem remaneat obligatio; ut patet ex his verbis Conc. Trid. *Saltem ſemel in anno*: lex enim Eccleſiæ lata fuit, ut fideles non nimium differrent obſervationem præcepti divini. Ergo qui elapſo anno ſtatim non confitetur, violat præceptum, & continuò tenetur confiteri; perinde ac qui non ſolvit cenſum annuum, ſolvere continuè tenetur, tranſacto anno.

Item ex vi hujus præcepti tenentur fideles anticipare confeſſionem in quavis parte anni, ſi prævideant, fore ut, omiſſa illa occaſione, nequeant poſtea toto illo anno confiteri, v. gr. ex longa navigatione, vel peregrinatione per terras infidelium. Quia hoc præceptum non terminatur ad finem anni, ſed obligat ad confitendum ſaltem ſemel in anno: quæ obligatio currit toto anno, ideoque in illo complenda. At ſi homo poſitus in illa occaſione non confiteatur ſtatim, non implebit præceptum in anno, ſeu obligationem annuam.

4. Quamvis hoc præcepto certum anni tempus confitendi non ſtatuatur, tamen conſuetudo invaluit confitendi intra Quadrageſimam, vel quindenam paſchalem, approbata à Conc. Trid. Quare juxta multos annus pro ſervando hoc præcepto computatur ab una quindena Paſchali ad aliam; & ita fert fidelium praxis; & reipſa ſolum eo tempore paſtores confeſſionem à fidelibus exigere ſolent.

5. Pœna interdicti à Conc. Later. ſtatuta in omittente annuam confeſſionem, vel paſchalem communionem, eſt ſolum ſententiæ ferendæ, uti verba indicant. Quare ad eam imponendam requiritur authoritas Ordinarii, cum parochi careant juriſdictione in foro externo.

Sed an teneantur hoc præcepto, qui ſolius culpæ venialis ſibi conſcii ſunt?

Reſp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trident. præcipiunt confeſſionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. Eccleſia ſolum ſtatuit, ut divinum præceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus obſervaretur: at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia, ex eod. cap.

Affirmant Richard. Alenſis, S. Bonaventura, Sylveſt. Fagnan. & aliqui recentiores: quia alioqui minæ interdicti per canonem intentatæ inutiles forent; nam fideles cauſarentur ſe ſibi non eſſe conſcios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religioſè ſervaretur, Eccleſia præcepit, ut omnes & ſinguli, licet ſibi ſolorum venialium conſcii, ſemel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppoſitam non rejiciat; nam, in 4 diſt. 17. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 3. ad 3. Sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur. Vel poteſt dici ſecundum quoſdam, quod ex decretali prædicta non obligantur niſi illi, qui habent peccata mortalia; quod patet ex hoc quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri; quod de venialibus intelligi non poteſt ... & hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confeſſionem venialium; ſed ſufficit ad præceptum Eccleſiæ implendum, ut ſe Sacerdoti repræſentet, & ſe oſtendat abſque conſcientia mortalis eſſe, & hoc ei pro confeſſione reputatur.*

ARTICULUS III.

De Satisfactione.

Quæſt. I. **A***N, & qualem ſatisfactionem imponere tenetur Confeſſarius?*

Nota 1. Satisfactio hic ſumitur pro voluntaria ſui ipſius punitione, ad compenſandam injuriam Deo per peccatum illatam. Duplex eſt, nempe ſacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non ſolum piis ac laborioſis operibus ſponte ſuſceptis, ſed etiam malis ac ærumnis hujus vitæ à Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 9.

Nota 2. Satisfactio Sacramentalis eſt pœnitentia, ſeu actio una, vel multiplex, bona & pœnalis, à ſacerdote judice legitimo impoſita, ad puniendam ac reparandam injuriam Deo illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Cum autem homini carnali & ad malum propenſo opus quodlibet bonum ſit pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium: ideò omnis actus virtutis etiam merè internus, in ſatisfactionem imponi poteſt. Satisfactio Sacramentalis alia eſt vindicativa, quæ datur præciſè ad præterita peccata vindicanda; & alia medicinalis, quæ datur præcipuè ad præcavenda futura in poſterum. Sæpè autem eadem actio utrumque præſtare poteſt.

Porrò cum ſatisfactio à confeſſario impoſita, ſit pars integralis Sacramenti, & in ea operetur vis clavium, *amplius valet ad expiandum peccatum, quam ſi proprio arbitrio homo faceret idem opus*. S. Thom. quodlib. 3. q. 13. ob uberiorem meritorum Chriſti applicatio-

nem. Item plus, aut minus pœnæ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior eſt, & majore, vel minore devotione peragitur.

Reſp. 1. Confeſſarius tenetur ſatisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Conſtat, 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. & ex Traditione ac perpetua praxi Eccleſiæ. 2. Quia ſatisfactio eſt pars integralis Sacramenti, ex Conc. Trid. can. 4. At miniſter quantum poteſt tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut judex æquitatem ſervare debet: unde cum judicet inter Deum & hominem, ſicut debet abſolvere hominem rectè diſpoſitum, ita curare debet, ut homo, ſatisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis. Quare gravis eſt obligatio ſatisfactionem aliquam imponendi pro mortali; imò etiam juxta multos pro ſolis venialibus, aut mortalibus jam alias confeſſis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntariè privare ſua integritate, ſeu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam abſolutio ſine impoſitione pœnitentiæ danda eſt moribundo, qui inter confitendum ſenſuum uſu & cognitione privatur, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ.

Reſp. 2. Confeſſarius tenetur imponere ſatisfactiones convenientes & ſalutares, tum vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati ac diſpoſitioni. Conſtat ex Patribus & multis Conciliis, & præſertim ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere; ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem: nam claves ſacerdotum non ad ſolvendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt & docent.* Ratio eſt quia confeſſarius à Chriſto inſtitutus eſt, tum ut judex non ſolum ſolvens, ſed etiam ligans ſeu vindicans, ſervata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet ſervare æquitatem in pœnis præſcribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbos ac vulnera curet, & morborum cauſas tollat, ut conſtat ex Patribus, Conciliis variis, ac præſertim ex Conc. gener. Later. IV. c. *Omnis*, ubi ait: *Sacerdos ſit diſcretus & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens peccatoris circumſtantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale illi debeat præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum ægrotum.* Hinc patet, hanc obligationem eſſe ex genere ſuo gravem, cum ad integritatem Sacramenti, officium confeſſarii, & pœnitentis emendationem ac profectum, ac divinæ offenſæ reparationem pertineat.

Obſerva 1. Salutares & convenientes ſatisfactiones, quas juſtitia divina exigit, generatim ſunt, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. illæ, quæ *magnopere à peccato revocant, & quaſi fræno quodam coercent, cautioreſque ac vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus malè vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt... & quibus, Chriſto Jeſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, conformes efficimur, certiſſimam inde arrham habentes, quod ſi compatimur, & conglorificabimur.*

2. Satisfactiones medicinales convenientes ſunt eæ, quæ peccatorum cauſas ac radices reſecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occaſiones peccandi removent, vitia curant, & pœnitentis emendationem ac profectum pariunt. Tales ſunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppoſiti: contraria enim contrariis curantur. Quare Rituale Rom. ait: *Contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemoſynas, libidinoſis jejunia vel alias carnis afflictiones, ſuperbis humilitatis officia, deſidioſis devotionis ſtudia, &c.* Item crebra oratio, ſed præſertim matutina & ſerotina quotidiana; examen quotidianum conſcientiæ, auditio quotidiana Miſſæ, meditationes, præſertim paſſionis Chriſti, & extremorum; lectiones librorum ſpiritualium, auditio concionum; frequens confeſſio, cura ſingularis vitium capitale emendandi; fuga otii, occaſionum peccandi, voluptatum, & delectationum inutilium; utilis collocatio temporis ſuo ſtatui congruens, & ordo actionum cujuſque diei ſuis obligationibus accomodatus; ſenſuum & cupiditatum mortificatio; crebri actus fidei, ſpei, charitatis, contritionis, & aliarum virtutum, vitiis & pravis cupiditatibus contrariarum, cogitatio præſentiæ Dei, omnia ubique & ſemper inſpicientis, devotio ſingularis erga *B.* Virginem, quæ conſiſtat tum in ejus invocatione, tum in imitatione mirabilium ejus virtutum; confeſſio gene-

Digitized by Google

generalis annua, ſeceſſus per aliquot dies ad vacandum exercitiis ſpiritualibus ſecundum rationem à S. Ignatio traditam &c. Menſura autem ſatisfactionum medicinalium eſt neceſſitas & infirmitas pœnitentis; nec unquam imminui debent, cum ſatisfactiones illæ ſint remedia ad peccatorum fugam, pœnitentis emendationem ac profectum neceſſaria: unde in his integritatem & ſeveritatem adhibere debet confeſſarius, ait Suarez. Quare confeſſarius naturam & cauſam, ſeu radicem ac motivum peccatorum pœnitentis prius inveſtiget & inquirat, ut remedia eorum emendationi apta apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ ſeu pœnales, ut ſint ſalutares & convenientes, debent eſſe proportionatæ non ſolum multitudini & gravitati peccatorum, ſed etiam facultati, conditioni & diſpoſitionibus pœnitentis; ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, ſtatus, officiorum, paupertatis, & prout prudentia & charitas ſuggerent. Neque enim ſalutares ſunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut ſpectata pœnitentis fragilitate, periculum ſit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur: in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio & ſalus pœnitentis, quam ſatisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum ſpirituale pœnitentis, poteſt imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipuè curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. part. tit. 16. c. 21. ait: *Debet confeſſarius dare talem pœnitentiam, quam credat veriſimiliter illum implere: ne ipſam violando, deterius ei contingat*. Et S. Carolus, in inſtruct. confeſſ. monet, non debere imponi tam gravem ac diuturnam ſatisfactionem, ut pœnitens ei obſequi recuſet, aut acceptatam integrè non impleat, nec ordinariè injungenda eſſe jejunia iis, qui vitæ ſubſidia labore manuum parant. Confeſſarius igitur pœnitentem interroget, *an poſſit pœnitentiam ſibi injunctam peragere: alioquin eam pro ſua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Pariſienſe. Tunc autem monendus eſt, leviorem pœnitentiam imponi quam mereantur ejus peccata, ut ipſe moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro ſumendas, cum melius diſpoſitus erit.

Porrò menſuram pœnæ ex judicio Eccleſiæ peccatis debitæ indicant canones pœnitentiales, quos proinde ſcire debet ſacerdos. Nam licet pœnæ per illos ſtatutæ, ſpectata facultate & infirmitate pœnitentis, minuendæ ſint, tamen ſæpè pœnitentibus proponendæ ſunt, quo magis criminum gravitatem cognoſcant, indeque ſiant ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus, in inſtruct. confeſſ.

4. Satisfactio ante abſolutionem imponenda eſt, tum ut exploretur debita pœnitentis diſpoſitio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ: tum quia ordo judicii & juſtitiæ vindicativæ poſtulat, ut prius pœnitens ſatisfactionem ſpondeat & acceptet, quam abſolvatur. Si tamen fortè ſacerdos abſolutionem prætermiſiſſet, tenetur eam poſtea injungere.

Sed an confeſſarius debet habere diſtinctam ſingularum peccatorum memoriam, dum imponit ſatisfactionem?

Reſpondet Sylvius, ſatis eſſe ſic audire, & intelligere omnia, quando dicuntur, ut in ſatisfactione injungenda ſufficienter meminerit ſtatus pœnitentis, ad eam competenter injungendam. Et verò ſæpè impoſſibile eſt, ſaltem moraliter, ut confeſſarius diſtinctè ſingula tunc meminerit.

Quæſt. II. *Quænam opera in pœnitentiam imponenda ſunt*?

Reſp. Ex Patribus, ex Conc. Florent. & Trid. ſeſſ. *6.* c. 14. tria ſunt præcipua, ad quæ cætera revocantur, nempe jejunia, eleemoſynæ, orationes: nam hæc ſunt ſatisfactiones pœnales ſimul & medicinales. Per jejunium intelligitur omnis corporis afflictatio, & voluptatum ſenſuum etiam licitarum privatio, nam ſpecies ibi ponitur pro genere; per eleemoſynam omne opus miſericordiæ tum ſpiritualis, tum corporalis; per orationem omnis actus religionis, & pietatis in Deum, ut Dei laudes, piæ meditationes ac lectiones, auditio Miſſæ & concionum, ſuſceptio Sacramentorum, examen conſcientiæ, oblatio actionum ſuarum Deo facta ad ejus gloriam, actus fidei, ſpei, charitatis, contritionis &c.

Quæſt. III. *An imponi poſſunt opera aliunde præcepta*?

Reſp. Non poſſunt ſola licitè imponi, ſi pœnitens poſſit alia præſtare. *Prob.* Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. *Satisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem*. At opera jam aliunde præcepta nequeunt eſſe ad vindictam & caſtigationem peccatorum præteritorum: nam etiamſi nulla peccata commiſiſſet pœnitens, teneretur illa præſtare, nec illis iterum impoſitis puniri cenſetur. Idcirco reſtitutio injuriæ, & damni compenſatio, fuga occaſionis peccandi non ſunt ſatisfactiones vindicativæ.

Porrò confeſſarius cenſendus eſt impoſuiſſe opus non aliunde præceptum, niſi aliud ex-

pri-

Digitized by Google

primat, vel ex circumſtantia colligi queat; nam hæc eſt rationabilis ejus intentio. Quare ſi ſimpliciter imponat jejunium, pœnitens non ſatisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Eccleſiæ, vel ex voto tenetur.

Quæſt. IV. *An imponi debet pœnitentia publica?*

Reſp. 1. *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifeſtam pœnitentiam non imponant*, ait Rituale Rom. Nam eſſet improportionata, & contra uſum Eccleſiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis.

Reſp. 2 Imponenda eſt pœnitentia publica pro peccatis publicis. Ita Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. *Apoſtolus monet, publicè peccantes palam eſſe corripiendos. Quando igitur ab aliquo publicè & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos, commotoſque fuiſſe non dubitandum: huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet, ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam. Epiſcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.* Nec tunc (inquit S. Thom.) confeſſarius, ſed pœnitens ipſe ſatisfactionem implendo, manifeſtat ſuum peccatum, jam alias notum, & inducitur tantum ad id, quod ex ſe facere debet ad ſcandalum tollendum.

Sine tamen Epiſcopi conſilio & authoritate imponi non debet pœnitentia publica cum certa ſolemnitate peragenda, ut ſtandi ad fores Eccleſiæ cum cereo accenſo &c. Sed quivis confeſſarius poteſt & debet injungere ſatisfactiones, quæ ſine ſolemnitate peragantur coram iis, qui ſcandalum paſſi ſunt, dum aliter tolli nequit, & jubere ut retractent ſermones contra fidem, bonos mores, religionem, vel calumnias coram iis, qui audierunt &c. Nam ſcandalum neceſſario tolli debet.

Quæſt. V. *An confeſſarius poteſt in pœnitentiam medicinalem imponere pœnitenti aliquid, ex quo oriatur ſuſpicio vel etiam notitia peccati pœnitentis?*

Reſp. Suarez, diſp. 33. ſect. 7. ſi medium illud ſit neceſſarium ad vitandum relapſum, poſſe ſacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. gr. ut dimittat tale officium, vel hanc domum, aut aliquid ſimile; & ipſum pœnitentem teneri obedire: quod ſi noluerit, dimittendum ſine abſolutione. Quo in caſu nulla eſt ſigilli fractio; quia ſi aliquid ſit, totum eſt ex conſenſu & voluntate pœnitentis. Neque eſt gravamen aut onus contra ſigillum, quod ille conſenſus per præceptum vel per comminationem negandi abſolutionem extorqueatur; quia ſuppoſita vera neceſſitate, illud præceptum non tam imponitur à confeſſario, quam declaratur pœnitenti obligatio, quam in ſe ipſo habet; & ideo comminatio illa juſta eſt, imò & neceſſaria, quia non poteſt aliter confeſſarius debito modo fungi ſuo munere. Ita Saurez. Neque tunc eſt revelatio confeſſionis; ſed ipſemet pœnitens, ut ſuæ obligationi ſatisfaciat, ſeipſum voluntarie prodit.

Quæſt. VI. *An poteſt injungi ſatisfactio applicanda aliis, v. gr. defunctis?*

Reſp. Affirm. Quia tunc non applicatur aliis ſatisfactio ſecundum valorem quem habet ex opere operato, ſed ſecundum eum quem habet ex opere operantis. Præterea actus ipſe charitatis, quo quis applicat aliis ſatisfactionem ſui operis, habet vim ſatisfactivam: hanc enim habet omne opus meritorium.

Quæſt. VII. *An pœnitens tenetur acceptare & implere pœnitentiam rationabilem injunctam?*

Reſp. Affirm. 1. Quia Sacerdos habet poteſtatem judicialem non ſolum ſolvendi, ſed etiam ligandi ſeu obligandi per impoſitionem pœnitentiæ, ex Concil. Trident. cap. 8. cit. Imò habet obligationem imponendi convenientem ſatisfactionem, ut oſtendi. At talis poteſtas & obligatio non poteſt eſſe in Sacerdote ſine obligatione in reo talem ſatisfactionem injunctam acceptandi & exequendi: hæc enim ſunt correlativa, & alioqui Sacerdotis poteſtas vindicativa eſſet inefficax. 2. Ex Concil. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnia ſua peccata confiteatur fideliter, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere.* 3. Quilibet ſubditus tenetur obedire judici & ſuperiori juſtam ſententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confeſſionem ſe ſubjecit, imponit pœnitentiam, ut ſuperior & judex; & tunc fungitur vice Chriſti, ejuſque nomine ac authoritate ligat, ſicut abſolvit. 4. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. canon. 4. Satisfactio eſt pars Sacramenti, nempe integralis, & à Deo requiritur ad plenam ac perfectam peccatorum remiſſionem. Pœnitens autem tenetur ſervare integritatem Sacramenti, præſertim cum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere ſuo gravis eſt, cum ejus materia pertineat ad religionem & juſtitiam divinam.

Nec excuſatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti ſine juſta cauſa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis juſtum judicium, cui ſe jam ſubjecit. Pœnitens quidem ante confeſſionem poterat alteri confiteri, ſed facta confeſſione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Chriſti, ejuſ-

Digitized by Google

ejuſque authoritate ligit : *Nam claves Sacerdotum non ad ſolvendum dumtoxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impoſitam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit : nam qui tenetur aliquid præſtare, ad id obligatur per ſe ſub mortali, ſi res gravis ſit. Quod ſi ſit levis, & impoſita pro ſolis venialibus, vel mortalibus jam alias confeſſis, ſecundum multos eſt dumtaxat veniale illam omittere, ſecluſo contemptu & ſcandalo : quia completio integralis partis per materiam levem non obligat niſi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant eſſe mortale : quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud privando tota ſua integritate & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia ſecundum ſe ſit levis, tamen gravis cenſetur reſpectu Sacramenti, cum ſit ejus tota pars integralis. Delugo fatetur, eſſe mortale omittere ſatisfactionem pro ſolis venialibus impoſita, ſi hæc gravis ſit, verbi gratia, jejunium, quia obligatio eam implendi oritur à poteſtate judicis, & res præcepta eſt gravis, & capax præcepti gravis.

Imò ſi Confeſſarius leviorem pœnitentiam impoſuiſſet, pœnitens tenetur ſupplere : nam lege divina tenemur ſatisfacere Deo in hac vita etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remiſſis debita, ut conſtat, 1. Ex Joel, 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, in planctu*. Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item, ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite*. Et, Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Quæ duo ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 14. non ſolum contritionem & vitæ emendationem ſignificant, ſed etiam, *ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes, alia pia ſpiritualis vitæ exercitia, pro pœna temporali, quæ non tota ſemper, ut in Baptiſmo dimittitur*. 2. Ex Patribus. Pro omnibus ſit S. Hierotymus, in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus tormentis indigent*. 3. Ex præcepto naturali & divino virtutis pœnitentiæ tenemur, quantum poſſumus, Deo plenè ſatisfacere in hac vita pro injuriis ipſi illatis. Nam ipſa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plenè ſatisfaciendum eſſe, quam primum fieri poteſt moraliter. Hæcque obligatio gravis eſt pro mortalibus.

Porrò ex Conc. Trid. ſeſs. 14. cap. 9. ſatisfacimus Deo non ſolum piis ac laborioſis operibus à Sacerdote injunctis, vel ſpontè ſuſceptis, ſed etiam malis ac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam ſi clavis erret, ut ajunt, hoc eſt, ſi imponatur ſatisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem & diuturnitatem, poteſt pœnitens illam recuſare, & alium confeſſarium adire.

Quæſt. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

Reſp. Tenetur tempore à confeſſario præſcripto : nam circumſtantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen ſatisfactionis ad paucos dies, etſi ſine neceſſitate, poteſt eſſe tantum venialis, niſi ad finem injunctæ pœnitentiæ magni referat, illam impletam eſſe tempore præfinito, v. gr. ad ſuperandas tentationes urgentes. Quod ſi confeſſarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens ſatisfactionem implere, quam primum commode poteſt; itaut peccet mortaliter, ſi illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debiti, juſtæ ſatisfactionis ac medicinæ, & rationabilis intentio confeſſarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo diſtulit, tenetur eam poſtea quam primum poteſt perſolvere. Nam dilatio ſolutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud ſolvendi; & intentio confeſſarii eſt, ut ſatisfactio abſulutè fiat; tempus vero præfinitur ſolum ad non differendam ſolutionem.

Quæſt. IX. *Quomodo, & in quo ſtatu impleri debet ſatisfactio?*

Reſp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio ac ſupernaturali, & ſine affectu ad mortale. Quia ſatisfactio Sacramentalis eſt pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptus ad compenſationem quamdam injuriæ divinæ : ergo debet eſſe actio moraliter bona, ſupernaturalis, elicita ſaltem ex motivo placandi Deum, ejuſque injuriam compenſandi. Quæ voluntas eſt incompoſſibilis cum affectu ad mortale.

Reſp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat ſaltem venialiter. Quia Sacramenti partem indignè ſuſcipit; & ponit obicem effectui, nempe remiſsioni pœnæ temporalis, quæ eſt effectus ſecundarius, pendens à primario, nempe gratia ſanctificante. Tamen ex communiori ſententia talis non tenetur poſtea ſatisfactionem repetere, eo quod ſubſtantiam præcepti impleverit; & quia in Eccleſia veteri ſæpe exigebatur ſaltem magna ex parte executio ſatisfactionis ante abſolutionem, ac proinde ante remiſsionem peccatorum ſaltem ordinariè : nam perfecta contritio talis eſt infrequens. Imo juxta multos, ſicut pœnitentiæ ante abſolutionem implendæ juſſu confeſſarii, reatum pœnæ temporalis tollunt,

cum

Digitized by Google

cum peccatum poſtea per abſolutionem remiſſum fuerit; ita pœnæ poſt abſolutionem peragendæ, etiamſi in peccato poſtea ſupervenientes impletæ fuerint, tamen ſublato per juſtificationem obice ſuum effectum aſſequentur.

Quæſt. X. *An pœnitentia à confeſſore impoſita poteſt in aliam mutari?*

Reſp. 1. Non poteſt à pœnitente propria authoritate mutari, etiam in aliud opus melius: tum quia nulla ſatisfactio poteſt eſſe Sacramentalis, niſi imponatur à miniſtro Sacramenti: tum quia reus non poteſt mutare ſententiam judicis, nec ſubditus opus præſcriptum à ſuperiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, ſi fuerit conveniens nec nimis acerba: cum impoſita ſit, clave non errante, per actum poteſtatis ligandi.

Reſp. 2. Ob juſtam cauſam mutari poteſt in aliam convenientem, 1. Ab ipſo confeſſario, qui illam impoſuit: nam hoc ſæpe poteſt expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur; & tunc non erit neceſſe repetere priorem confeſſionem, ſi tempus, à quo facta eſt, ſit adeo breve, ut moraliter cenſeatur idem judicium; & Sacerdos adhuc recordetur ſtatum pœnitentis: ſed hoc fieri debet in alia confeſſione, quia eſt actus judicialis, & uſus clavium, qui non niſi in Sacramento exercetur. Quod ſi confeſſarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam impoſuit, requiritur nova eorum confeſſio: quia impoſitio alterius pœnitentiæ eſt actus juriſdictionis, qui ſit à judice ut Judex eſt: ergo debet procedere cum notitia cauſæ.

2. Id etiam poteſt quivis alius confeſſarius, ſi ſatisfactiones impoſitæ ſint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minimè convenientes. Quia Sacerdos non habet poteſtatem tales injungendi, nec proinde ad eas obligandi pœnitentem: ideoque mutari poſſunt ab alio, qui in eodem tribunali idem poteſt ac prior judex, cui ſuccedit. Sed tunc neceſſe eſt, ut apud ipſum fiat nova confeſſio peccatorum, pro quibus impoſita eſt pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio eſt impoſitio pœnitentiæ loco prioris, ideoque actus judicii Sacramentalis; alioqui pœnitentia mutata non eſſet Sacramentalis. At ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. tale judicium non poteſt niſi cauſa diſtinctè cognita, & in ſacro tribunali rectè exerceri: neque enim Sacerdos habet poteſtatem ligandi, ſeu imponendi ſatisfactionem Sacramentalem, niſi prout exercet judicium & poteſtatem clavium, præcedente legitima accuſatione ſibi facta. Hinc confeſſarius pœnitentiam ab alio impoſitam commutare nequit ſine nova peccatorum abſolutione; nam non poteſt exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat; unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Cæterum ne prius Sacramentum ſua integritate privetur, relinquendum eſt aliquid ex priore pœnitentiâ præſtandum.

Quæſt. XI. *An pœnitentia poteſt per alium perſolvi?*

Reſp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipſum, non per alium perſolvenda. Nam ipſemet reus debet pœnam debitam ſubire; & cum culpa ſit perſonalis, perſonalis quoque debetur pro ea ſatisfactio. 2. Ex Concil. Trident. materia & partes Sacramenti ſunt tres actus pœnitentis, nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio: ergo ſatisfactio, quæ eſt pars materialis Sacramenti, debet eſſe actus ipſius pœnitentis, non alterius; ſicut nec contritio, vel confeſſio alterius poteſt eſſe materia in hoc Sacramento. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Pœnitent propria authoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.*

Quæſt. XII. *An neceſſe eſt ex præcepto, ſeu inſtitutione Chriſti, ut ſatiſfactio ante abſolutionem ſemper impleatur?*

Reſp. Neg. *Prob.* 1. Ex uſu nunc in Eccleſia à pluribus ſæculis recepto, Eccleſia autem præſens, non minus quam antiqua à Spiritu Sancto regitur; nec unquam errare poteſt in rebus ad fidem, mores, diſciplinam generalem, & adminiſtrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud, Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Ex uſu antiquæ Eccleſiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam abſolvebantur, ut quando imminebat perſecutio, aut aliud mortis periculum. 3. Ex Sixto IV. qui, ut falſam & erroneam damnavit hanc Petri de Oſma propoſitionem: *Non peracta pœnitentia confitentes abſolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propoſitiones damnavit. 16. *Ordinem præmittendi ſatiſfactionem abſolutioni, induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox abſolvendi, ordo pœnitentiæ eſt inverſus.* 18. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.* Ratio eſt, quia ſatisfactio eſt tantum pars integralis, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Pars autem integralis non debet neceſſario præmitti eſſentiali ejuſdem

dem rei; & ſine illa ſtat tota eſſentia compoſiti, ut patet in phyſicis, ſic dentes non naſcuntur infantibus, niſi aliquot poſt ortum menſibus, à fortiori in rebus moralibus.

Sed num aliquando poteſt confeſſor obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ſive ex parte, ſive ex toto ante abſolutionem?

Reſp. Affirm. Nam nec Chriſtus, nec Eccleſia id prohibuerunt, quando prudentia dictat id expedire. Imò ad id obligari debet pœnitens, quando eſt periculum, ne abſolutione accepta pœnitentiam omittat; vel ſi hoc neceſſarium ſit, aut valde expediat curationi pœnitentis, vel ſi Sacerdos nequeat aliter judicare de diſpoſitione pœnitentis. Ita Suarez, & Delugo, qui diſp. 14. ſect. 10. ſic ait: *Ex communi doctrina Theologorum poteſt aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante abſolutionem, per modum medicinæ, quando judicat id neceſſarium, vel utile pœnitenti, ex eo quod ſoleat facilè promittere pœnitentias, vel ut confeſſarius certus ſit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines.*

APPENDIX.

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales ſecundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Inſtruct. Sancti Caroli.

Circa I. Decalogi Præceptum.

QUi à fide deſciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui auguriis & divinationibus ſervierit, quive cantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis ſeptem.

Reſpiciens furta in aſtrolabio, pœnitens erit annis duobus.

Si quis ligaturas, aut faſcinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.

Qui magos conſuluerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa II. Præceptum.

Quicumque ſciens perjuraverit, 40. dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos pœniteat, & nunquam ſit ſine pœnitentia; & numquam in teſtimonium recipiatur, & poſt hæc communionem percipiat.

Qui perjurium in Eccleſia fecerit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publicè blaſphemaverit, præ foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dum miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimoque ex illis die, ſine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo tunc ingreſſurus. Singulis item illis ſeptem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem paſcat, ſi poteſt: alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recuſans Eccleſiæ ingreſſu interdicatur, in obitu Eccleſiaſtica careat ſepultura.

Qui votum ſimplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod ſervile die dominico, feſtove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua.

Si quis jejunia à ſancta Eccleſia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui in Quadrageſima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies ſeptem.

In Quadrageſima carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens, in paſcha non communicet, ac præterea à carne abſtineat.

Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, 40. dies pœnitens ſit in pane & aqua.

Qui parentes injuria affecerit tres annos.

Qui percuſſerit annos ſeptem.

Si quis contra Epiſcopum, Paſtorem, & Patrem ſuum inſurrexerit, in Monaſterio omnibus diebus vitæ ſuæ pœnitentiam aget.

Si quis Epiſcopi, aut miniſtrorum ejus, vel Parochi ſui præcepta contempſerit, vel irriſerit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua.

Circa V. Præceptum.

Qui presbyterum occiderit, pœniteat 12. annis.

Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut ſororem occiderit; toto vitæ ſuæ tempore non ſuſcipiat Corpus Domini, niſi in obitu: abſtineat à carne & vino, dum vixerit: jejunet ſecunda, & quarta, & ſexta feria.

Si quis hominem occiderit, ad januam Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu communionem recipiet.

Qui homicidii author fuit, ob conſilium quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane & aqua, cum ſeptem ſequentibus annis.

Si qua mulier ſponte abortum fecerit, pœniten-

nitentiam aget annos tres; ſi nolens quadrageſimas tres.

Qui nolens filium oppreſſerit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua, oleribus ac leguminibus: abſtinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadrageſimas in anno obſervabit.

Qui ſceleris occultandi cauſa filium necarit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis per iram ſubitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres.

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit nec nocuerit: tridui pœnitentiam aget in pane & aqua.

Circa VI. Præceptum.

Si laicus ſolutus cum fœmina ſoluta concubuerit, pœnitens erit tres annos.

Qui turpiloquia, aſpectuque polluitur negligens, pœnitentiam aget 20. dies.

Qui cum uxore ſua turpiter concubuerit pœnitens erit 40. dies.

Qui cum duabus ſororibus fornicatus fuerit, aut filiam ſpiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget.

Qui inceſtum fecerit (non ita enormem) *pœnitens erit 12. annis.*

Qui monialem violaverit, pœnitens ſit annis decem.

Si quæ mulier ceruſa, aliove pigmento ſe oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres.

Si presbyter cognovit filiam ſuam ſpiritualem, quam ſcilicet baptizavit, vel quæ ſibi confeſſa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annis. Et ſi crimen ſit manifeſtum, debet deponi, & peregrinando 12. annis pœniteat, & poſtea Monaſterium intret tota vita ſuo moraturus ibidem.

Pro adulterio ſeptennii & decennii pœnitentia imponitur. Pro oſculo, ſeu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia ſtatuitur.

Circa VII. Præceptum.

Si quis furtum de re minori fecerit pœnitentiam aget annum unum.

Qui furatus eſt aliquid de Eccleſiæ ſuppellectili, theſauro, vel pecuniam Eccleſiaſticam, oblationeſve Eccleſiæ factas pœnitens erit annos ſeptem.

Qui decimam ſibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum reſtituet, & pœnitentiam aget dies 20. in pane & aqua.

Qui uſuras accipit, rapinam facit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

Circa VIII. Præceptum.

Qui falſo teſtimonio conſenſerit, pœnitens erit annos quinque.

Falſarius in pane & aqua pœnitentiam agat, quandiu vivit.

Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies ſeptem in pane & aqua.

Circa IX. & X. Præceptum.

Rem alienam nefariè concupiſcens, avaruſque, pœnitens erit tribus annis.

Si quis concupiſcit fornicari, ſi Epiſcopus, pœnitens erit annos ſeptem; ſi presbyter quinque: ſi Diaconus vel monachus tres; ſi clericus aut laicus, annos duos.

(✠) *Nota*. 1. De origine & uſu canonum pœnitentialium BENEDICTUS XIV. lib. 3. de Synodo Diœceſana cap. 62. hæc docet. = Tanta diligentia Majores noſtri diſquirebant, quæ unicuique peccato eſſet imponenda pœnitentia, ut ſi enorme aliquod audiretur perpetratum crimen, quod, vel ratione adjectæ circumſtantiæ quamdam peculiarem, & graviorem redoleret nequitiam, & turpitudinem, ſimul ſtatim convenirent Epiſcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere eſſet illud expiandum; reque mature diſcuſſa, ac tandem deliberata, ſinguli parœciis ſuis, quod communi conſenſu ſtatutum fuerat, ſignificabant: hujus vetuſtiſſimæ Eccleſiæ praxis locupletiſſimus teſtis eſt S. Cyprianus multis in epiſtolis, præcipue *epiſt.* 14. 18. 53. *&* 62., eamque pluribus monumentis comprobat doctiſſimus Morinus *de Pœnit. lib.* 4. *cap.* 17. & *lib.* 6. *cap.* 14. *&* 15. Tanti præterea momenti negotium æſtimabatur, ut peccatores dignam, ſuoque reatui æquam ſubirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis, ea de re exquireretur ſententia; & quandoque ad eumdem ipſe reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia, a Deo, atque ab Eccleſia reconciliationem conſequi mereretur. Theodobertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus eſſet, qui fratris ſui uxorem duxerat; cui interrogationi Vigilius ſatisfecit epiſtola ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum, quam habemus *tom.* 1. *Concil. Galliæ pag.* 246. In Concilio Lemovicenſi anni 1031. (*collect. Harduin. tom.* 6. *p.* 1. *col.* 891.

col. 891.) decretum eſt: *Si Epiſcopus Parochianum ſuum cum teſtibus, vel litteris Apoſtolicis, ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro graviſſimis fieri ſolet reatibus, in quibus Epiſcopi ad dignam hæſitant pœnitentiam exponendam, hic talis licenter a Papa remedium ſumere poteſt*, ibidemque circa finem, factum narratur cujuſdam Militis Vaſconis, qui, jubente Vaſconum Duce Sancio, ſeniorem ſuum occiderat, ſed poſtea pœnitentia ductus Epiſcopum adiit, a quo hoc accepit reſponſum: *Neſcio tibi conſilium ferre pœnitentiæ, ſed vade quantocius ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: ſi te ille abjecerit, nec a me, nec ab aliquo invenies pœnitentiam.*

2 Quam autem, aut Epiſcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini ſemel imponendam ſtatuerant, pœnitentia, in codicem referebatur, qui *Liber Pœnitentialis* eſt nuncupatus, ut deinceps regula eſſet, ad quam inferiores Sacerdotes ſe conformarent: & ne quiſquam ab ea recederet, Epiſcopus in ſua Synodo, atque in diœceſis viſitatione, id potiſſimum inveſtigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, ſuæ diœceſis proprium, & an ſecundum quod ibi præſcriptum erat, pro modo culpæ, pœnitentiam injungeret; Diſcimus id ex Burchardo, apud quem *lib.* 1. *poſt cap.* 94. inter ea, quæ Epiſcopi in Diœceſanis Synodis quærere debent, hoc *interrogat.* 58. continetur: *Eſt aliquis, qui modum pœnitentiæ ſibi injunctum non cuſtodierit?* Atque ex Reginone, ſuam canonum collectionem a modo exordiente viſitandi eccleſias, ubi *cap.* 98. hæc ſingulis Presbyteris ab Epiſcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habeat Pœnitentiale Romanum, vel a Theodoro Epiſcopo, vel a Ven. Presbytero Beda editum, ut ſecundum quod ibi ſcriptum eſt, interroget Confitentes, ut Confeſſo modum pœnitentiæ imponat.*

3 Multi ex hiſce libris Pœnitentialibus ab Epiſcopis exaratis perierunt; Atque utinam ille extaret, quem accuratiſſime conſcripſerat Cyprianus, ut ipſemet *epiſt.* 52. *ad Antonianum* teſtatur: inde enim exactiſſimæ priſcorum Patrum, in puniendis peccatis diligentiæ luculentum haberemus teſtimonium: ſed licet plures ex illis deſiderentur, plures tamen, ſapientiſſimo Dei conſilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis diſcamus, quinam fuerit in Eccleſia Catholica veræ pœnitentiæ ſpiritus. Antonius Auguſtinus ad ſuam juris canonici epitomam antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, in novem titulos diſtributum, in quibus varia recenſentur criminum genera, atque ex Conciliis, Summorum Pontificum epiſtolis, ac Patrum ſententiis, pœnitentiæ deſcribuntur, pro ſingulis imponendæ, & fortaſſe hic liber ille idem eſt, quem Nicolaus I. ſe miſiſſe ſcribit ad Bulgaros, in reſponſione ad eorum quæſita *cap.* 75.: *Judicium pœnitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, ſcriptis ſecum utique deferent; aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum opportuerit, exhibebit* (*tom.* 5. *collect. Hard. col.* 378.) Poſt Gratiani Decretum, in editione Romana habentur canones pœnitentiales, deſumpti ex Summa Aſtenſi, eoſdemque canones, a mendis purgatos, qui Librariorum incuria, in eos irrepſerant, laudatus Antonius Auguſtinus adjecit libris Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis, & eruditis notis a ſe exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus *in append. ad tract. de Pœnit.*: Alios evulgavit Martene *tom.* 2. *de antiquis Eccleſiæ ritibus.* Liber de remedio peccatorum Ven. Bedæ, & Capitulare Theodulfi Archiepiſcopi Aurelianenſis, publici juris fecit Baluzius *tom.* 7. *miſcellaneor. pag.* 11. Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis deprompſit bibliothecis, alterum ſcilicet ex codice Ms. Capituli Canonicorum Veronenſium, alterum ex codicibus Mss. monaſterii Bobienſis, atque ambos edidit *tom.* 5. *antiquit. Ital. med. ævi, diſſert.* 68. S. Carolus Borromæus non ſolum vulgatos canones Pœnitentiales, ſed innumeros alios, ex antiquis Conciliis, aliiſque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem diſtribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem ſummopere Sacerdotibus commendavit; Eamdemque vero S. Caroli collectionem, ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrantium inſtructionem, denuo typis Romanis imprimi juſſit Gaſpar Cardinalis Carpineus, tempore Pontificatus Innocentii XII., cujus erat in Urbe Vicarius.

4 Jam vero ſi Epiſcopus in ſua Synodo antiquos canones Pœnitentiales renovaret, ſuiſque Conſtitutionibus annecteret, animo inducendi Confeſſarios ad pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine ſunt in illis præſcriptæ, non ſolum rigidiſſimæ Ethices ſectatorem ſe oſtenderet, ſed rem plane impoſſibilem attentaret: Etenim hac noſtra lutulenta ætate, qua Fideles a priſtino morum nitore, & ſanctitate defecerunt, tot interdum graviſſimis onerati, ad Sacramentale forum quidam accedunt, ut ſi iiſdem, ſecundum antiquos canones Pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hoc ad tot annos eſſet protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ curſum non exæ-

quærent modo, ſed excederent, quod *in cit. diſſert.* bene ponderavit Muratorius.

5 At ſi Epiſcopus ſuis Synodalibus Conſtitutionibus canones inſerat Pœnitentiales, vel eorumdem ſtudium, & cognitionem Sacerdotibus ſuadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis ſæculis obſoletos, ad uſum revocet; ſed dumtaxat, ut eorumdem notitia Confeſſariis prodeſſe queat, ad aliqualem proportionem ſervandam inter diverſas peccatorum ſpecies, & pœnitentiam, pro ſingulis imponendam; Ac præterea, ut iidem Confeſſarii inde argumentum deſumant ad aperiendum Pœnitentibus admiſſorum ſcelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aſpera, tamque formidanda vindicta, etiam in hac vita, ab Eccleſia coercebantur; ſi inquam, hoc tantum conſilio, id ab Epiſcopo fiat, ſtatim Conſtitutiones Synodales inclamare, tubas ciere, Clerum, & populum adverſum eas concitare, quod aliquando factum ſcimus, res plane intolerabilis eſt, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehenſionem meretur Epiſcopus, qui plurium & ſanctitate, & doctrina præſtantium Præſulum veſtigia premit? Quid a S. Carolo hac in re geſtum fuerit, jam audivimus; Quid alii fecerint Antiſtites, mox ſubnectemus.

6 In famigeratis Conſtitutionibus Matthæi Giberti, Epiſcopi Veronenſis, Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ante Tridentinam Synodum, Inſtauratoris ſolertiſſimi, *cap.* 18. *tit.* 6., ſtatuitur: *Confeſſarii canones Pœnitentiales quoſi quaſdam regulas ediſcant ..., ut ſciant illos poſtea ſapienter, & diſcrete moderari, ſecundum peccati circumſtantias, & Contritionis qualitatem*; Joannes Franciſcus Bonhomius Vercellarum Epiſcopus, qui floruit poſt Tridentinum, in ſuis generalibus decretis Eccleſiaſticæ reformationis *pag.* 213., loquens de Confeſſario, ait: *Canoneſque item Pœnitentiales memoria teneat, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungere valeat, ſimulque ipſis Pœnitentibus, ut promptius, ac libentius, quod juſſi erunt, ipſi præſtent; diligenter exponat, quam benigne hodie Eccleſia ſancta graviſſimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas eſſe cenſuerit*; Hoc ipſum a Catechiſmo Romano ad titulum *de Pœnit.* hiſce verbis inſinuatur: *Ut Pœnitentes ſuorum ſcelerum gravitatem magis agnoſcant, operæ pretium erit eis interdum ſignificare, qua pœna quibuſdam delictis, ex veterum canonum præſcripto, qui Pœnitentiales vocantur, conſtitutæ ſint.* In Concilio Provinciali Florentino, habito anno 1518., atque a Leone X. confirmato, *pag.* 120. *& ſeqq.* integri referuntur antiqui canones Pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba: *Hi ſunt Pœnitentiales canones, quos hic in fine ſubnectendos duximus ad ſublevandum ſimplicium Clericorum imperitiam, ut cum viderint, certam a jure pœnitentiam imponi, ipſi melius arbitrium ſuum informare poſſint, quomodo attentis confeſſione, fletu, lacrymis, & dolore, & diſpoſitione, & facultate Confitentium, pœnitentias ſalubriter moderari poſſint; nam qualitas temporum noſtrorum, in quibus non ſolum merita, ſed & corpora defecerunt, non patitur rigorem antiquorum canonum permanere, ſed neceſſe eſt illum a diſcreto Sacerdotis judicio temperari*; In Synodo Amerina habita anno 1595. ab Epiſcopo Antonio Maria Gratiano *cap.* 146. legitur: *Pœnitentialium canonum jure impoſitas ſingulis ſceleribus pœnas, pœnitentiaſque noſſe Confeſſoribus perutile fuerit, cum id ex iis ipſi melius, certiuſque ſtatuere valeant, quæ cuique peccato definienda pœnitentia ſit, tum, ut Pœnitentes ipſi a Confeſſoribus de priſci moris ſeveritate edocti, quanto nunc benignius cum illis ſancta mater Eccleſia agat, intelligentes, hanc ſaltem ei gratiam referant, ut peccatorum conſuetudine, ob id diligentius abſtineant*; In Synodo Pragenſi celebrata anno 1605., & juſſu Cardinalis Epiſcopi de Harrac, recuſi anno 1650. *tit. de Pœnit.* dicitur: *Confeſſarii canones Pœnitentiales memoriæ mandent, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungant*; In Synodo Oſnabrugenſi anni 1628. *cap.* 17. habetur: *Requiritur in Sacerdote ſcientia canonum Pœnitentialium.* Similes Epiſcoporum Italiæ Synodales Conſtitutiones recenſentur a Genetto *tom.* 4. *Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 7., videlicet Coſmæ de Torres, Epiſcopi Peruſini; Cardinalis Jacobi Sabelli, Archiepiſcopi Beneventani; Cardinalis Joannis Baptiſtæ Leonii, Epiſcopi Ferrarienſis: Ven: Servi Dei Cardinalis Pauli de Areſio, Epiſcopi Placentini; Cardinalis Bonifacii Cajetani, Archiepiſcopi Tarentini; Cardinalis Cybo, ſacri Collegii Decani, Epiſcopi Veliterni; Cardinalis Jacobi Boncompagni, Archiepiſcopi Bononienſis Deceſſoris noſtri.

7 Quæ autem hucuſque dicta ſunt de Pœnitentialium canonum utilitate pluribus argumentis confirmat Cardinalis de Aguirre *ad can.* 11. *&* 12. Concilii Toletani III. *tom.* 2. *collect. maxim. Concilior. Hiſpan.* eaque nituntur etiam auctoritate D. Thomæ, qui *quodlib.* 3. *quæſt.* 13. *art.* 1., docet quidem, non eſſe nunc pœnitentiam præſcribendam, ad exactam normam antiquorum canonum, ſed ſimul expedire ait, ut Confeſſarius pœnitenti ſignificet, quanta pœnitentia, pro ſingulis ab ipſo

per-

perpetratis flagitiis expiandis, eſſet olim ab Eccleſia definita: *Videtur ſatis conveniens, quod Sacerdos non oneret Pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis: quia ſicut parvus ignis a multis lignis ſuperpoſitis de facile extinguitur, ita poſſet contingere, quod parvus affectus Contritionis in Pœnitente nuper excitatus, propter grave onus ſatisfactionis extingueretur, peccatore totaliter deſperante. Unde melius eſt, quod Sacerdos Pœnitenti indicet, quanta pœnitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid, quod Pœnitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione aſſuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos ſibi injungere non attentaſſet; & hæc, quæ præter injunctionem facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit: Quidquid boni feceris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum.*)

CAPUT II.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu Abſolutione.

I. Circa modum abſolvendi ſic habet Rituale Romanum authoritate Pauli V. editum: *Cum pœnitentem abſolvere voluerit, injuncta ei prius & ab eo accepta pœnitentia ſalutari, primò dicit.*

Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.

Deinde dextera versùs pœnitentem elevata dicit.

Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & miſericors Dominus. Amen.

Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego authoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges. Deinde, Ego te abſolvo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti, merita Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ eternæ. Amen.

Monet omittendam eſſe vocem, *ſuſpenſionis*, ſi pœnitens ſit laicus, & addit in confeſſionibus frequentioribus & brevioribus, omitti poſſe *Miſereatur &c.* & ſatis eſſe dicere, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus &c.* ut ſupra uſque ad illud *Paſſio Domini &c.* Urgente vero gravi aliqua neceſſitate in periculo mortis, breviter dici poſſe, *Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris & peccatis, in nomine Patris &c.*

II. Forma abſolutionis conſiſtit in his verbis: *Ego te abſolvo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Quare preces & verba, quæ hanc formam antecedunt & ſubſequuntur, non ſunt de illius eſſentia, ut conſtat ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. Item quamvis omnia verba iſta ex præcepto exprimi debeant, tamen aliqua non ſunt de eſſentia formæ, ut iſta *Ego, tuis, Amen*. Sed circa alia diſſentiunt Theologi, nam alii ad totam eſſentiam aſſignant hæc duo, *Abſolvo te*, quæ ſaltem ſecundum omnes requiruntur: quia neceſſaria ſunt ad ſignificandum effectum primarium Sacramenti, nempe abſolutionem. Abſolutio autem eſt ſententia judicialis, quæ neceſſario ad reum dirigitur; & ſic pronomen *te* exprimi debet. Alii inſuper exigunt voces, *à peccatis*. Imò aliqui, pauci illi quidem, addunt etiam. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ſed falſo principio nixi, nempe quia putant formam Sacramenti eſſe deprecativam.

III. Abſolutio data ſub conditione de præſenti, vel de præterito, valet, ſi illa ſit præſens, vel impleta: quia tunc Sacramentum, & effectus non ſuſpenditur. Sed ſic collata ſine neceſſitate, graviter eſt illicita; eſt enim contra reverentiam Sacramenti, & uſum Eccleſiæ. Item illicitè apponitur conditio, quæ neceſſario præſupponi debet, ut ſi dicas: *Ego te abſolvo, ſi habeas veram contritionem*, vel *voluntatem reſtituendi, ſi habeas poteſtatem abſolvendi, &c.* Quia conditio, quæ ſemper neceſſaria eſt, & ex natura Sacramenti præſupponi debet, inutiliter ac otioſe, ideoque contra reverentiam Sacramento debitam apponitur. Si autem dubitetur, utrum pœnitens adhuc vivat, vel an Sacerdos verba abſolutionis protulerit, ſecundum multos danda eſt abſolutio ſub hac conditione: *Si tu es capax*, vel *ſi non es abſolutus, Ego te abſolvo, &c.* ut fit in Baptiſmo.

Abſolutio autem data ſub conditione de futuro, eſt nulla. Quia tunc intentio abſolvendi, & abſolutio non exiſtit abſolute, ſed ſuſpenditur, ac proinde nihil efficit: nam non eſt in poteſtate Sacerdotis ſuſpendere Sacramentum & ejus effectum, cum ſacramenta producant id quod ſignificant, & ſignificant gratiam præſentem dari. Hinc non valet abſolutio ſic data; *Si reſtitueris, ſi pœnitentiam impleveris, Abſolvo te.*

IV. Invalida eſt abſolutio data abſenti; ut conſtat, 1. Ex praxi Eccleſiæ, in qua numquam

quam moribundis abſentibus datur, etſi ſine ea morituris. 2. Ex forma abſolutionis, quæ ſubjectum per *ly te*, deſignat præſens, ideòque falſa eſſet, ſi foret abſens, & quæ forma neceſſariò verbis vocalibus conſtat: nemo autem ad abſentem utitur verbis vocalibus.

V. Mortale eſt, abſolvere aliquem à peccatis, antequam ſit abſolutus ab excommunicatione contracta; nam Eccleſia graviter prohibet, ne excommunicatus ullum Sacramentum recipiat. Quare is non eſt verè abſolutus ob carentiam contritionis, & ſacrilegium mortale, quod admittit recipiendo Sacramentum contra prohibitionem Eccleſiæ.

VI. Ad repetendam abſolutionem requiritur nova confeſſio: nam ſuper eadem confeſſione non poteſt abſque ſacrilegio repeti abſolutio: quia caderet ſuper materiam nullam, ideoque irrita eſſet. Poteſt tamen repeti ſuper diverſa confeſſione etiam eorumdem peccatorum: quia confeſſio eſt materia proxima; peccata autem remota: unde abſolutio cadet ſuper novam materiam proximam.

CAPUT III.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.

Articulus Primus.

De poteſtate requiſita in Miniſtro Pœnitentiæ.

Quæſt. I. *AN requiritur juriſdictio ad abſolvendum?*

Nota. Juriſdictio generatim eſt poteſtas regendi, ſeu ferendi ſententiam in ſubditos. Duplex eſt, nempe in foro interno & externo. Juriſdictio in foro interno ſeu pœnitentiæ, de qua hic agitur, eſt poteſtas abſolvendi, ligandi, & obligandi ſubditos confeſſos in tribunali pœnitentiæ ſacramentalis. Juriſdictio in foro externo eſt poteſtas ferendi leges ac cenſuras, imponendi pœnas Eccleſiaſticas etiam publicas, vel ab iis diſpenſandi, ac liberandi, & regendi ſubditos per hæc omnia, & quoad politiam externam. Utraque juriſdictio ſubdividitur in ordinariam & delegatam. Juriſdictio in foro interno ordinaria eſt ea, quæ alicui competit ratione officii habentis annexam curam animarum, qualem habet Papa in omnes fideles, Epiſcopi in ſuos diœceſanos, parochi in ſuos parochianos, ſuperiores religioſorum in ſuos ſubditos.

Delegata eſt ea, quæ committitur ſacerdoti ab eo, qui habet ordinariam. Et acquiritur per expreſſam, vel tacitam conceſſionem: nam delegatio eſt unus ex actibus juriſdictionis ordinariæ. Ad conſenſum autem tacitum requiritur ſcientia ejus quod agitur: unde non eſt tacita conceſſio ſine notitia prælati.

Nota. Juriſdictio delegata non expirat per delegantis mortem, aut demiſſionem, ſi ſine ulla temporis limitatione ab illo data fuit, nec revocata ab eo, vel illius ſucceſſore aut ſuperiore. Nam delegatio eſt gratia facta confeſſario, cui ſtatim acquiritur: at gratia facta non expirat per mortem concedentis; nam gratia, ſeu beneficium ſuperioris debet eſſe manſurum. *Reg. jur. 16. in 6.*

Nota 3. Qui habet poteſtatem delegatam, non poteſt eam ſubdelegare, niſi hoc ei ſpecialiter conceſſum ſit: quo caſu, non ſuo, ſed delegantis nomine cenſetur ſubdelegare. Quia delegatus eam ſolam poteſtatem habet, quæ ei conceditur: at conceditur ei ſolum quoad ſuam perſonam poteſtas exercendi juriſdictionem, non item alteri committendi, niſi aliud exprimatur; nam hæ duæ facultates diverſæ ſunt & diſtinctæ.

Reſp. Ad abſolvendum, præter poteſtatem ſacerdotalem requiritur juriſdictio. Conſtat ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei, & veriſſimum eſſe ſynodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem*. Ratio eſt, quia abſolutio eſt ſententia judiciaria, ad cujus valorem requiritur juriſdictio in eo, qui judicat, & ſubjectio in eo, qui judicatur.

Quæſt. II. *An aliquando Eccleſia ſupplet defectum juriſdictionis in ſacerdote?*

Reſp. Affirm. modo hæc duo ſimul adſint. 1. Titulus coloratus, hoc eſt, titulus habens ſpeciem veri tituli, cum tamen reipſa nullus ſit: qualis eſt collatio beneficii parochialis, ſed invalida propter occultum aliquem defectum, v. gr. propter occultam ſimoniam. Error communis, itaut communiter ac publice quis exiſtimetur verum habere titulum & juriſdictionem: ſi enim ex errore unius aut alterius tantum putaretur ſacerdos habere juriſdictionem, quam non habet, invalida eſſet abſolutio: quia tunc non eſt ſufficiens ratio, ob quam Eccleſia cenſeatur conferre juriſditionem; cum hoc non ſit neceſſarium ob bonum commune, quod non exigit, ut Eccleſia proſpiciat quibuſvis caſibus privatæ ſingulorum ignorantiæ.

Eccleſia autem ſupplet illum occultum defectum, concedendo extraordinarie ſacerdoti juriſdictionem tranſeunter pro ſingulis actibus:

co

eo quod bonum commune id exigat ad impedienda multa gravia damna ac ſcandala, quæ ex invaliditate actuum orirentur. Argumento ex L. *Barbarius*, §. *de offic. prætor*. Talis tamen miniſter peccat graviter, quia uſurpat juriſdictionem, quam ſcit ſe antecedenter non habere, & hoc eſt ei graviter prohibitum.

Quæſt. III. *An præter poteſtatem ordinis & juriſdictionis requiritur approbatio in confeſſario tam regulari, quàm ſæculari non habente beneficium, cui animarum cura ſit annexa?*

Reſp. Affirm. Nam ita ſtatuit Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15. *Quamvis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen S. Synodus nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegio & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus.*

Circa quod decretum obſervanda ſunt ſequentia.

1. Approbatio eſt conſenſus & facultas Epiſcopi, ut confeſſarii munus exerceat is, quem ad id idoneum judicat. Senſus autem decreti Conc. Trid. eſt, quòd ſine illa approbatione nullus poſſit non ſolum licitè, ſed etiam validè audire confeſſiones, ut expreſsè declaravit Sac. Congregatio Cardinalium, & conſtat ex ſenſu ac praxi Eccleſiæ, atque ex ſcopo Concilii, & ex his ejus verbis: *Nullum poſſe confeſſiones audire, nec ad id idoneum reputari.* Nam *Tò poſſe* ſimpliciter & abſolutè ibi dictum, intelligitur tum validè tum licitè: & qui non reputatur idoneus ſimpliciter ad adminiſtrandum Sacramentum, is ſanè non poteſt illud validè adminiſtrare. Porrò Eccleſia id potuit ſtatuere: quia cùm juriſdictio ad valorem abſolutionis neceſſaria tribuatur ab Eccleſia, potuit illa hanc conditionem apponere, ut neceſſariam ad juriſdictionem accipiendam, & validè exercendam: ita ut ſine approbatione ſacerdos non curatus ſit incapax juriſdictionis recipiendæ vel exercendæ, adeoque abſolvendi validè.

2. Hoc habet vim etiam in Gallia: nam hoc ſtatutum in Gallia receptum & promulgatum fuit, ut conſtat ex multis Conciliis particularibus, & ex Comitiis generalibus Cleri Gallicani ann. 1625. 1635. 1645. Præterea hæc propoſitio: *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut ſæcularium confeſſiones audire poſſint, neque ex illius Concilii authoritate privilegia regularium reſtringi poſſunt, cùm id in Gallia receptum non ſit, præter quàm in deciſionibus fidei*: ab Alexandro VII. anno 1659. damnata fuit ut falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim & ſchiſma inducens, Conc. Trid. & Sedi Apoſtolicæ injurioſa. Idem declaravit Clemens X. Conſtit. *Superna.*

3. Non ſufficit approbatio petita, & injuſtè denegata: quia Concil. Trid. requirit, ut obtineatur; & injuſta recuſatio approbationis non eſt approbatio. Nec jam amplius valent privilegia in contrarium allegata, cùm Concil. Trident. & Summi Pontifices derogaverint privilegiis quibuſcumque huic decreto contrariis. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Satisfacit præcepto confeſſionis annuæ, qui confitetur regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſtè reprobato.* Et iſtam: *Qui beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere confeſſarium ſimplicem ſacerdotem non approbatum ab Ordinario.*

4. Decretum Concil. Tridentini reſtringitur ad Confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum, non religioſorum. Quare ad audiendas confeſſiones religioſorum non requiritur Epiſcopi approbatio; ſed illi poſſunt confiteri iiſdem, quibus ante Concil. Trid. per ſua ſtatuta, vel jus commune poterant; cùm Conc. circa illos nihil innovet. Nunc tamen ad audiendas confeſſiones Monialium, etiam Regularibus ſubjectarum, requiritur Epiſcopi diœceſani approbatio, ex Conſt. Gregor. XV. *Inſcrutabili*, & Conſtit. 7. Clemens X.

Porrò Religioſi unius ordinis non poſſunt audire confeſſiones religioſorum alterius ordinis ſine facultate ſuperiorum ipſius pœnitentis; quia Papa conceſſione ſua generali juriſdictionis in omnes fideles non intendit derogare ſtatutis religionum, ex quibus varii religioſi non poſſunt confiteri, niſi confeſſariis a ſuis ſuperioribus deſignatis. Quare religioſi à domo ſua abſentes intelligant ex ſuperioribus ſuis, vel ex ſtatutis religionis ſuæ, vel ex recepta conſuetudine, quibuſnam confiteri poſſint. Quòd ſi circa hoc nec ſuperior, nec religio aliquid ſtatuerit, cenſetur permittere, ut confiteantur cuilibet ſacerdoti approbato, ſi non habeant ſocium ſui ordinis ſacerdotem.

5. Requiritur approbatio Epiſcopi loci, in quo audiuntur confeſſiones, ita ut approbatus in una diœceſi, non poſſit in alia audire confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi diœceſani. Conſtat ex Eccleſiæ praxi, quæ eſt optima legum interpres; ex numero plurali, quo utitur Concil. Trident. ut ſignificet in diverſis diœceſibus diverſas requiri Epiſcoporum appro-

pro-

Digitized by Google

probationes, ex Clemente X. conſtitut. *Superna*, & ex Alexandro VII. qui oppoſitum damnavit anno 1659. Enim verò approbatio eſt actus juriſdictionis: at actus authoritatis, & juriſdictionis non excedit ſphæram authoritatis, nec proinde limites diœceſis.

6. Hoc decretum non ſpectat habentes beneficium, annexam habens curam animarum: nam cenſentur approbari hoc ipſo, quòd tale beneficium eis confertur. Sed parochus reſignato ſuo beneficio jam neminem validè abſolvere poteſt ſine approbatione: quia jam non habet parochiale beneficium.

Quæſt. IV. *An ſufficit juriſdictio, vel approbatio ſub ratihabitione futura, vel præſumpta, ſeu interpretativa, cum nempe judicatur concedenda ſi peteretur*.

Reſp. Neg. Quia ex Concil. Trident. ad valorem abſolutionis requiritur juriſdictio & approbatio actu & abſolutè exiſtens, & jam obtenta, ad quam requiritur conſenſus actualis ſigno aliquo externo declaratus. Et verò juriſdictio & approbatio requiruntur ad ſubſtantiam ac valorem abſolutionis: at nulla res exiſtit, niſi actu exiſtant omnia, quæ ad ejus ſubſtantiam pertinent. Neque hic valet iſta regula juris, in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari*. Nam hæc regula ſolùm habet locum in actibus, quorum valor in futurum ſuſpendi poteſt: at valor abſolutionis præſentis ſuſpendi nequit; valor enim ſacramentorum pendere nequit ab actione de futuro.

Quæſt. V. *An ſufficit juriſdictio & approbatio probabilis tantùm*?

Reſp. Non ſufficit ad licitè abſolvendum, ſed requiritur certa. Quia extra caſum neceſſitatis non licet adminiſtrare ſacramentum cum opinione tantùm probabili eorum, quæ ad ejus valorem requiruntur: alioqui ſacramentum periculo nullitatis ſine neceſſitate exponeretur, quod eſt grave ſacrilegium. Imò neque ſufficit ad validè abſolvendum, ſi juriſdictio, vel approbatio reipſa non exiſtat: nam tunc deeſt aliquid ad valorem abſolutionis requiſitum. Nec tunc Eccleſia ſupplet hunc defectum, ſed ſolùm dum titulus eſt coloratus, & error communis.

Quæſt. VI. *An confeſſor regularis approbatus in una diœceſi, poteſt abſolvere in ea ſubditos alterius diœceſis, pro qua non eſt approbatus*?

Reſp. Poteſt, etiam à caſibus ibi reſervatis, ſed non reſervatis in diœceſi, in qua eſt approbatus, niſi eos noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim migraſſe. Ita declaravit Clemens X. conſtitut. *Superna*, his verbis. *Poſſe autem regularem confeſſorem in ea diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia diœceſi à peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi ibidem confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe*. Idem dicunt de Sacerdote ſæculari approbato ob tacitum Epiſcoporum conſenſum communi conſuetudine confirmatum.

Hinc mercatores, litigantes, milites, peregrinantes, &c. poſſunt abſolvi à confeſſariis loci, ubi confitentur: nam hi jure communi, vel ex conſuetudine tacitè à ſuperioribus approbata, ſunt veluti ſubditi Epiſcopi loci, in quo verſantur, quantùm ad ſacramenta, excepto ordine. Quòd ſi caſus non ſit reſervatus in diœceſi pœnitentis, ſed ſolùm in diœceſi confeſſarii, hic non poteſt illum abſolvere: nam per reſervationem ei ſublata eſt poteſtas abſolvendi à tali peccato. Præterea reus debet judicari ſecundùm leges & conſuetudines loci, in quo judicatur. Idque totum conſtat etiam ex recepta conſuetudine.

Quæſt. VII. *An parochus poteſt ſubditos audire, & abſolvere in aliqua diœceſi, in qua non eſt approbatus*?

Reſp. Ex communi ſententia, poteſt etiam licitè, modò id fiat abſque ſcandalo. Quia habet ordinariam in proprium ſubditum juriſdictionem, ab approbatione non pendentem: juriſdictio autem in foro pœnitentiæ, cùm ſit voluntaria, non contentioſa, nec requirat ſtrepitum fori, exerceri poteſt extra proprium territorium.

Quæſt. VIII. *An ſæcularis vel regularis approbatus generaliter in una diœceſi, poteſt validè abſolvere in alia diœceſi ſubditum diœceſis, in qua eſt approbatus*?

Reſp. Neg. Ita Clemens X. conſtit. *Superna*, ubi decernit, *Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſua diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia diœceſi eas abſque Epiſcopi diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint ejus Epiſcopi, à quo ipſi religioſi jam fuerant approbati*. Nam juriſdictio delegata pendet in ſui exercitio ab approbatione Epiſcopi loci, in quo audiuntur confeſſiones.

Quæſt. IX. *An parochus extra parochiam ſuam poteſt validè abſolvere ſubditos alterius parochiæ, cum facultate proprii illorum parochi*?

Reſp. Non poteſt ſine licentia Epiſcopi expreſſa, vel tacita. Nam parochus unius parœciæ non ſit parochus ſubditorum alterius parœciæ per delegationem proprii illorum parochi;

chi; & parochorum juriſdictio pendet ab epiſcopo, qui poteſt iis auferre poteſtatem delegandi eis, quos judicat minus aptos audiendis quorumlibet confeſſionibus. Licentia autem expreſſa eſt, cum ſcripto, vel verbis conceditur: tacita vero, cum epiſcopus non contradicit conſuetudini, quam ſcit vigere circa auditionem ejuſmodi confeſſionum.

Quæſt. X. *An generaliter approbatus ad audiendas confeſſiones ſæcularium, cenſetur approbatus pro audiendis confeſſionibus monialium, ſive Ordinario, ſive Regularibus ſubjectarum, ſi non fuerint nominatim exceptæ?*

Reſp. Neg. Nam ita fert uſus, & ita declaravit Clemen X. conſtit. *Superna*, his verbis *& generaliter approbatos ab epiſcopo ad audiendas perſonarum ſæcularium confeſſiones nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones monialium ſibi ſubjectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali epiſcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis confeſſionibus monialium unius monaſterii, minimè audire poſſe confeſſiones monialium alterius monaſterii. Itidem confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad monialium confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe expleta deputatione in vim approbationis hujuſmodi illarum confeſſiones audire, ſed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.*

Quæſt. XI. *An regulares egent approbatione Ordinarii ad audiendas confeſſiones ſuorum famulorum ſæcularium?*

Reſp. Clemens X. conſtit. cit. declaravit: *in monaſteriis ac etiam collegiis, ubi juxta inſtituta regularia vivitur, poſſe tam prælatos regulares, quam confeſſores regularium eorumdem monaſteriorum ſeu collegiorum, audire confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt de familia, & continui commenſales; non autem illorum, qui tantum ipſis deſerviunt.*

Quæſt. XII. *An Epiſcopus poteſt validè limitare approbationem quoad tempus, locum & perſonas?*

Reſp. Affirm. Conſtat, 1. Ex praxi quotidiana. 2. Alexander VII. an. 1659. in cauſa Andegavenſis Epiſcopi, & Regularium, ut falſam & erroneam damnavit hanc propoſitionem: *Non poſſunt Epiſcopi limitare ſeu reſtringere approbationes, quas regularibus concedunt ad confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare.* 3. Quia habens approbationem etſi injuſte reſtrictam ad tempus, locum, vel perſonas, revera caret approbatione pro alio tempore, loco, & pro aliis perſonis: unde non poteſt valide abſolvere in tali loco, tempore, & tales perſonas, pro quibus non eſt approbatus. At ſine approbatione actu exiſtente invalida eſt abſolutio.

Quando autem ad tempus limitatum data fuit approbatio, ceſſat ſtatim per ſe exacto termino: nam approbatio durare nequit ultra tempus præſcriptum ab eo, à cujus voluntate pendet. Hinc nova opus eſt.

Nota. Clerus Gallicanus ann. 1700. damnavit hanc propoſitionem: *In miniſtro poenitentiæ requiritur etiam approbatio ordinarii, quæ poteſt limitari, ſed non revocari ſine cauſa.*

Quæſt. XIII. *An ſacerdos non approbatus poteſt abſolvere à venialibus?*

Reſp. Non poteſt ſaltem licitè, ex decreto Innocentii XI. edito anno 1679. *Non permittant (*Epiſcopi*) ut venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si confeſſarii etiam regulares, aut quicumque alii ſecus egerint, ſciant, Deo Opt. Max. rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum & Ordinariorum juſtam & rigoroſam animadverſionem in contra facientes, etiam regulares, etiam Societatis Jeſu.* Imò neque etiam validè poſſe videtur, quia Sacerdos vi ordinationis non habet juriſdictionem, neque ſubditos etiam ſolorum venialium reos. Nemo autem poteſt abſolvere à peccatis ſine juriſdictione ordinaria, vel delegata, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. cum abſolutio ſit actus judicialis, qui non poteſt exerceri, niſi in ſubditos; & juriſdictio delegata valide exerceri nequit ſine approbatione.

(✠) *Nota.* In fine hujus articuli indicandæ eſſent duæ Conſtit., quarum altera, quæ tom. 1. Bullarii eſt ordine 20. edita fuit Kalendis Junii 1741., altera vero, quæ in eodem vol. eſt 120. data fuit 6. Idus Februarii 1745. quibus Confeſſarii abſolvere prohibentur ſocios proprii criminis in iis, quæ ſunt contra ſextum Decalogi præceptum. At quod hujuſmodi quæſtio in Authore deſideretur, & luculenter tractata ſit in cap. 14. lib. VII. de Synodo Diœceſana, integram tranſcripſimus, atque huic articulo adjecimus.

Ut jam, poſt diſpoſitionem requiſitam in poenitente, aliquid de Confeſſarii juriſdictione, quod ad propoſitum pertineat, dicamus, unum animadverſione dignum cenſemus. Quamvis ſacramentum Pœnitentiæ ſit a Chriſto Domino inſtitutum per modum judicii, & nemo eſſe queat Judex, in cauſa propria; nihilominus communiter exiſtimant Theologi, duce D. Thoma, ſola ſpectata natura Sacramenti, poſſe Confeſſarium ſui criminis ſocium, a ſecum

perpetrato peccato, cujuſcumque ſpeciei illud ſit, in foro Sacramentali abſolvere? Siquidem tunc, non de propria, ſed aliena culpa judicium profert; neque, ſecluſa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis perſonam aſſumens, de commiſſo ab altero delicto ſententiam dicat, licet ejuſdem delicti ipſe, tanquam privatus particeps fuerit. Ita D. Thomas in ſupplem part. 3. quæſt. 20. art. 1. ad 1. Ad primum ergo dicendum, quod in tali caſu nec Sacerdos debet audire confeſſionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato; ſed debet ad alium mittere, nec illa debet, ei confiteri, ſed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, ſi ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia; ſi tamen abſolveret, abſoluta eſſet. Quod enim Auguſtinus dicit, quod non debet eſſe in eodem crimine, intelligendum eſt, ſecundum congruitatem, non ſecundum neceſſitatem Sacramenti. *An vero non ſolum valide, ſed etiam licite id fiat, non conſentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea confeſſione D. Thomam agnoviſſe, ex citatis ejuſdem verbis palam eſt; & S. Petrus Damiani* opuſ. 7. cap. 7. *adeo vehementer in eamdem confeſſionem invehitur, ut certe videatur, illam non ſolum illicitam reputare, ſed tanquam irritam rejicere; Ait enim:* Legis præceptum eſt, ut cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur; tunc autem non Sacerdotibus, ſed leproſo potius oſtenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed cum confeſſio utique manifeſtatio ſit; quid, obſecro, manifeſtat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto confeſſio illa dicenda eſt, cui nihil a confitente manifeſtatur, niſi quod jampridem ab audiente cognoſcitur? Et qui ſociali vinculo peractæ iniquitatis adſtringitur, qua lege, quo iure, alterum poterit ligare, vel ſolvere? Fruſtra enim alium quis ſolvere nititur, qui & ipſe vinculis irretitur. *His, ex Theologis Moralibus aſſentitur Stephanus Fagundez* in ſecundum præceptum Eccleſiæ lib. 4. cap. 3. num. 35., *ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem confeſſionem ſuæ concubinæ. Ac ex adverſo Silveſter* in Summ. p. 1. V. Confeſſio 1. num. 17., *Joannes Sanchez* tom. 16. in opere, cui titulus *Heteroclita ſpiritualia*, pag. 128. *La Croix* tom. 2. p. 227. *aliique affirmant, confeſſionem factam Complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confeſſarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe abſit periculum novi conſenſus in illud.*

2. *Et tamen in multis Synodis decretum eſt, nedum illicitam, ſed inanem pariter, nullam, atque irritam fore abſolutionem, datam, a Sacerdote ſocio ſui criminis, adverſus ſextum Decalogi præceptum: ita quippe ſtatutum legimus in Synodo Leodienſi an. 1662.* pag. 74., *in Velliterna ſub Cardinali Cybo anno 1698.* pag. 36. *in Synodo Fulginatenſi, ſub Epiſcopo Baptiſtella anno 1722.* pag. 76., *in Bononienſi, ſub Cardinali Jacobo Boncompagno* lib. 2. cap. 6., *in Anconitana ſub Cardinali Maſſejo anno 1738.* pag. 11., *atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia* in ſua morali Theologia tom. 2. tract. 19. cap. 3. *Numquid igitur prædicti Epiſcopi peccarunt contra regulam, quam hucuſque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi, de rebus dubiis, atque inter Theologos controverſis, materiam præcipue Sacramentorum reſpicientibus?*

3. *Nihil illos peccaſſe ex eorumdem ſtatutis deprehendimus: illi ſiquidem non deciderunt quæſtionem, an Confeſſarius, generali cæteroquin juriſdictione inſtructus, valide, & licite poenitentem abſolvat, a crimine ſecum perpetrato; ſed eumdem privarunt juriſdictione ſeu facultate abſolvendi ſui ſocium, ſeu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero ſapienter & ſancte id præſliterint, ex iis fas eſt judicare, quæ Doctores de hac re agentes mature ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Baſilius Pontius* de matrim. lib. 7. cap. 38. num. 3., *illata mentione confeſſionis, de qua agimus, gravia mala deſcribit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confeſſarius, in Sacramentali foro, feminam audit, cum qua non ſemel tantum, & diu antea peccavit, ſed in turpi contubernio perſeverat. Verjuvys* tom. 9. art. 5., *affirmat, longa experientia compertum, ejuſmodi confeſſiones plerumque ſacrilegas eſſe, noviſque peccatis fœdatas; Theophilus Rainaudus, quamvis* cit. loc. *eamdem confeſſionem in ſe licitam dixerit, periculoſam tamen fatetur; & Natalis Alexander* Theolog. dogmat. & moral. tom. 4. cap. 5. art. 9. reg. 67., *hæc ad rem adnotavit:* Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipſos hujuſmodi crimen deponunt, ſinceram, illius pœnitentiam agant; Vix contingit, ut criminoſi illi Sacerdotes ſalutaria dent conſilia, & convenientem ſatisfactionis modum præſcribant, & ſi peccata ſint impudicitiæ, periculum eſt, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti in ipſa confeſſione, peccati naſcatur occaſio. *Quare S. Carolus Borromæus, ne ſordidis hiſce maculis illud fœderatur Sacramentum, quo Chri-*

ſti

Digitized by Google

ſti ſanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in ſua Synodo Diœceſana XI. (Act. Eccl. Mediol. part. 2. pag. 409.) *Confeſſariis generatim, atque univerſim facultatem interdixit, ſui cujuſcumque criminis ſocium, ſeu quoquomodo participem, abſolvendi*: Confeſſario (*inquit*) qui cujuſcumque criminis, etiam minimi ſocius, particepſve ullo modo fuit, munere interdictum ſit confeſſionis eorum audiendæ, quos illius ſocios habuerit . . . Nec vero abſolutio, ſi quam impertierit, ullius roboris ſit, ſed irrita plane, ac reſciſſa, nullaque omnino, tanquam ab eo impertita, qui juriſdictionis, & facultatis expers eſt. Et vero ſi quis Confeſſarius culpæ ſocius, particepſve aliquid contra auſus fuerit, excommunicationis ſententiam ſtatim ſubeat: cujus vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, niſi a nobis, abſolvi non poſſit.

4. *Quamquam autem hæc ſanctiſſimi Præſulis ſtatuta, etiam generatim, uti ſonant, ſint ſummopere commendanda, & quilibet Antiſtitum ſancte queat eorumdem veſtigiis inſiſtere, negari tamen haud poteſt, majorem quamdam, & graviorem inhoneſtatem in eo adeſſe, ut Sacerdos illius perſonæ confeſſionem excipiat, cum qua impudicitiæ ſcelus admiſit, ac proinde ſtatim ac Nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam ſuſcepimus, univerſali lege ediximus, ne ullus Confeſſarius*, extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, confeſſionem ſacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi, ipſo jure, quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; *ut legi poteſt in noſtris Apoſtolicis litteris datis Kalendis Junii 1741., quæ extant in noſtrarum Conſtitutionum* volum. 1. Conſtit. 20. *Ut porro conſcientiarum tranquillitati conſuleremus, aliis ſimilibus litteris datis die 8. Februarii 1745., quæ habentur* in eodem volum. Conſt. 120., *declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde eſſe, nullum adeſſe Sacerdotem, præter illum, cum quo pœnitens inhoneſte peccavit, aut eum tantum adeſſe, quem idem pœnitens, conſtitutus in mortis articulo eligere nequit, ſine periculo ſe ipſum infamandi, aliiſque malam ſui ſuſpicionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum ſtatu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem, ſuæ impudicitiæ complicem abſolvere; eumdem tamen ſimul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi confingat, quæ revera abſint; quinimmo voluimus, ut ea, cum poteſt, antevertat, & removeat, ſecus enim pœnas, non effugiet, in noſtra prima Conſtitutione, inobedientibus inflictas.*

Quænam verò ſint hujuſmodi pœnæ, vide Conſt. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ, ad calcem hujus Tractatus appoſitam.*)

ARTICULUS II.

De caſibus reſervatis.

CAſuum ſeu peccatorum reſervatio, eſt ſubtractio poteſtatis abſolvendi à certis peccatis, ſalva poteſtate abſolvendi ab aliis. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. Et can. 11. conſtat à Papa pro tota Eccleſia, & ab Epiſcopis pro ſua Diœceſi reſervari poſſe peccata, a quibus alii non poſſint valide abſolvere ſine poteſtate ab illis delegata. Ratio eſt, quia ad validè abſolvendum requiritur juriſdictio, quæ cum ſit penes diſpoſitionem Eccleſiæ, poteſt ab ea reſtringi, negari, & ſubtrahi.

Quæſt. I. *Quænam requiruntur, ut peccatum cenſeatur reſervatum?*

Reſp. Ex praxi Eccleſiæ tria requiruntur. 1. Ut ſit mortale, nam venialia non reſervantur, cùm non ſint materia confeſſionis. 2. Ut ſit externum: nam licèt peccata merè interna poſſint abſolutè reſervari, cùm ad ea remittenda requiratur juriſdictio, quæ poteſt à Prælatis Eccleſiæ reſtringi & denegari; tamen ea ipſa ſola externa communiter reſervantur: quia hæc reſervatio ordinariè ſufficit ad bonum regimen animarum. Ut autem peccatum externum cenſeatur reſervatum, non ſufficit quod habeat mortalem malitiam ex actu interno; ſed inſuper requiritur, ut ipſa actio externa habeat malitiæ gravitatem. Nam reſervatio præcipuè cadit in actum externum malum, ac proinde requirit actum externum mortaliter malum ex objecto. Et ſicut ſola voluntas interna non reſervatur; ita nec quando non procedit in actum externum habentem ex ſe gravem malitiam. Hinc ſi furtum in loco ſacro eſſet reſervatum, & aliquis aliquid leve haud ſufficiens ad mortale ſurripuiſſet, ex voluntate aliquid notabile ſurripiendi, ſi occurriſſet, tale furtum etſi mortale, reſervatum non eſſet. 3. Ut peccatum ſit conſummatum, niſi aliud in ſtatuto exprimatur. Quia reſervatio, cùm ſit quid odioſum ſeu oneroſum, eſt ſtrictæ interpretationis. Hinc reſervata fornicatione, vel homicidio, non reſervatur voluntas interna fornicandi, etiam adhibito externo conatu, niſi fuerit copula carnalis; nec percuſſio gravis ex ani-

animo occidendi, niſi ſequatur mors. Dixi, *niſi aliud exprimatur*. Nam aliquando reſervantur etiam actus non conſummati, ſic ſola provocatio ad duellum, & ejuſdem acceptatio expreſſe reſervantur, etiamſi non ſequatur conflictus.

Sunt qui docent, peccata impuberum non eſſe reſervata, niſi exprimantur: quia in ipſis non reperitur neceſſitas Epiſcopalis correctionis. Hoc tamen pendet ab Epiſcoporum arbitrio: quare eorum intentio ab ipſis exquirenda eſt: nam cùm impuberes poſſint eſſe ſubjecti cenſuris, quidni & reſervationi? Porrò contrahitur reſervatio etiam invincibiliter ignorata; nam non eſt propriè pœna, nec contumaciam requirit, ut cenſura.

Quæſt. II. *An peccata dubia cenſentur reſervata?*

Reſp. Negant plurimi, in dubio facti. Quia reſervatio cùm ſit odioſa, debet reſtringi ad caſus certos, non extendi ad dubios. Ideoque reſervata ebrietate, intelligi debet ebrietas certa, quæ ſola eſt ebrietas ſimpliciter & abſolutè. Hinc qui admiſit peccatum ex ſuo genere reſervatum, ſed dubitat, an cum advertentia vel conſenſu ſufficienti ad mortale, non incurrit in reſervationem.

At in dubio juris, cùm nempè dubitatur, an peccatum mortale pœnitentis ſit reſervatum, confeſſarius non poteſt ab eo abſolvere, niſi ſuperior expreſſerit, ſe nolle in tali dubio reſervare. Nam hoc ipſo quòd conſtat peccatum eſſe materiam reſervationis, ſed dubitatur an ſuperior illud reſervavit, tunc dubium eſt de poteſtate ab eo abſolvendi: non licet autem abſolvere cum poteſtate dubia. Adde quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus confeſſariis etiam privilegiatis in Italia degentibus, *ne quis eorum ſub prætextu privilegiorum, ab ullo ex caſibus clarè vel dubiè in Bulla* In Cœna Domini *legi ſolita contentis, vel aliàs quomodocumque Sedi Apoſtolicæ reſervatis vel reſervandis abſolvat*.

Quæſt. III. *Quinam abſolvere poſſunt à reſervatis*.

Reſp. 1. Ipſe reſervans, vel ejus ſucceſſor, aut ſuperior in hoc foro erga eoſdem ſubditos, & quivis alius, qui ab illis hanc facultatem obtinuit. Nam reſervans reſervando retinuit pro ſe juriſdictionem, & ſucceſſor habet eandem cum illo poteſtatem: ſuperior verò poteſt id omne, quod poteſt inferior.

Reſp. 2. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. Epiſcopi poſſunt ſuos ſubditos in foro conſcientiæ abſolvere ab omnibus peccatis Papæ reſervatis, occultis, nec ad forum contentioſum deductis. Poſſunt etiam ab aliis, quando ſubditi propter legitimum impedimentum non poſſunt Papam adire, ex cap. 6. de *ſentent. excom.* ne videlicet ex dilatione abſolutionis periculum immineat animarum.

Reſp. 3. Quilibet Sacerdos, etiam non approbatus, & excommunicatus ſaltem toleratus, poteſt quoslibet in articulo mortis abſolvere a quibuſvis peccatis & cenſuris, in defectum Sacerdotis approbati. Conſtat ex praxi Eccleſiæ, & ex Rituali Romano, quod ſic habet: *Si periculum mortis immineat, approbatuſque deſit confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcumque cenſuris & peccatis abſolvere*. Nam tunc Eccleſia hanc poteſtatem omnibus Sacerdotibus, etiam excommunicatis, ſaltem toleratis cenſetur concedere, & revera concedit, ne pereant animæ defectu abſolutionis validæ, tunc præſertim adeò neceſſariæ.

Dixi in defectum, &c. Nam ſi facile haberi poſſit Sacerdos approbatus, alter non poterit abſolvere, ut docet S. Carolus in Inſtruct. confeſſ. quia hæc poteſtas conceſſa eſt ob neceſſitatem moribundi; nec eſt periculum, dum facile abſolvi poteſt à Sacerdote approbato, & habente juriſdictionem expeditam. Quare Rituale Romanum præter periculum mortis ad hoc requirit defectum Sacerdotis approbati.

Porrò omnes Sacerdotes approbati tunc æquè poſſunt de omnibus mortalibus abſolvere, & ſic per ſe loquendo quoad valorem abſolutionis nullus eſt inter illos ordo ſervandus; quia in articulo mortis nulla eſt reſervatio, ut docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. his verbis: *Piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt*.

Circa hoc obſervanda ſunt ſequentia:

1. Multi docent, poſſe tunc moribundum abſolvi à Sacerdote excommunicato non tolerato, & hæretico, in defectum alterius: quia Conc. Trid. dicit *omnes Sacerdotes poſſe*. Sed hoc negant alii cum Fagnano, qui, in cap. *Non eſt vobis*, de ſponſal. teſtatur S. Congregationem Cardinalium Conc. Trid. interpretum, inter quos caput fuit Card. Moronus, qui paulò ante fuerat Legatus Apoſtolicus in Concilio, cujus proinde mentem probè norat, declaraſſe verba Concilii reſtringi ad Sacerdotes in unitate Eccleſiæ viventes, & habiles ac capaces juriſdictionis exercendæ, quales non ſunt excommunicati non tolerati, & hæretici ac ſchiſmatici notorii. Et verò, inquis, in Eccleſia Dei non fuit ſemper cuſtoditum, ut præciſi ab unitate Eccleſiæ poſſint abſolvere in caſu

Digitized by Google

ſu neceſſitatis; cùm imò potiùs certum ſit, ex communi ſententia eorum, qui ante Concilium ſcripſerunt, non potuiſſe. Toletus docet, hæreticos & ſchiſmaticos, ſupple notorios, id non poſſe ſecundùm communem ſententiam, quia Eccleſia noluit eis dare juriſdictionem ob periculum perverſionis fidelium, ſed putat alios poſſe.

2. Per articulum mortis hìc intelligitur grave ac mortale mortis periculum. Nam iſta ex uſu Eccleſiæ in hac materia pro eodem uſurpantur, ut conſtat ex Rit. Rom. Quia pia mater Eccleſia non cenſetur velle quemquam exponi periculo probabili damnationis. Et in articulo ſtricto mortis, quando jam vita deſperata eſt, ſæpè, imò ferè ſemper fieri nequit confeſſio.

3. Abſolutus a peccatis reſervatis non tenetur poſtea, ſi convaluerit, adire ſuperiorem, vel ejus delegatum. Quià, cùm in illo articulo nulla ſit reſervatio, quivis Sacerdos habet tunc poteſtatem à quibuslibet peccatis etiam alioquì reſervatis abſolvendi directè, & ſine onere illa confitendi ſuperiori. Secùs de cenſuris.

Quæſt. IV. *An Regulares privilegiati habentes poteſtatem abſolvendi à caſibus Papæ reſervatis, poſſunt ideò abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis, ſine facultate Epiſcopi?*

Reſp. Neg. Ita expreſsè declaravit Clemens X. Conſtit. *Superna*. Et Alexander VII. oppoſitum damnavit.

Quæſt. V. *An Sacerdos approbatus carens poteſtate abſolvendi à reſervatis, poteſt aliquando directè abſolvere à non reſervatis, & indirectè à reſervatis?*

Reſp. Circa hoc duplex eſt ſententia. Prima, quæ eſt communis, docet id poſſe in duobus caſibus. 1. Si pœnitens inculpatè oblitus eſt aliquod reſervatum, vel ſi bona fide illud confiteatur Sacerdoti non advertenti eſſe reſervatum. Quia alioqui ſi illud in perpetuum oblivisceretur, vel ſemper uteretur eodem confeſſario, nunquam accepturus eſſet abſolutionem extra articulum mortis; & ſic poſſet perire occaſione reſervationis, cùm multi moriantur ſine abſolutione accepta in articulo mortis. Unde meritò cenſetur Eccleſia tunc dare poteſtatem abſolvendi directè à non reſervatis, & indirectè à reſervatis, cum onere poſtea reſervata confitendi Sacerdoti habenti poteſtatem in illa. Quam ſententiam S. Carolus tenendam proponit in ſua diœceſi, in qua proinde dat hanc poteſtatem. Volunt autem, alios Epiſcopos cenſeri eandem poteſtatem concedere hoc ipſo quòd non contradicunt ſententiæ communi id aſſerenti, quam ignorare nequeunt. 2. Si Sacerdos habens reſervata, nequeat omittere celebrationem Sacri ſine gravi ſcandalo, nec adſit Confeſſor habens poteſtatem in reſervata. Quia cùm quilibet ſibi peccati mortalis conſcius teneatur confeſſionem præmittere communioni, credibile non eſt, Eccleſiam ſic inſtituiſſe reſervationem, ut tunc a peccatis abſolvi nequeat, directè quidem à non reſervatis, & indirectè à reſervatis, malleque eum cum incerta contritione non confeſſum celebrare, quàm confeſſionem communioni præmittere. Tunc autem docent, neceſſariam eſſe confeſſionem peccatorum omnium etiam reſervatorum; quia ſcilicet ſine illa ſtatus pœnitentis nequit ſufficienter innoteſcere confeſſario, ut ſatisfactionem debitam imponat, & opportuna remedia ſuggerat. Item remanere obligationem peccata reſervata iterum confitendi alteri confeſſario habenti poteſtatem in illa.

Secunda ſententia negat, in ullo caſu extra mortis periculum poſſe. Quia peccata non reſervata remitti nequeunt ſine reſervato: nam unum mortale ſine alio remitti non poteſt. At in nullo caſu extra mortis articulum peccatum reſervatum poteſt per confeſſarium carentem poteſtate in reſervata remitti etiam indirectè. Quia 1. Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. ait, Sacerdotes extra articulum mortis nihil poſſe in caſibus reſervatis. 2. Si Confeſſor carens poteſtate in reſervata poſſet in aliquo caſu extra articulum mortis indirectè ab illis abſolvere, poteſt à fortiori in articulo mortis; & ita abſque ratione Conc. Tridentinum declarat, nullam eſſe reſervationem in articulo mortis, ne quis occaſione illius pereat: manente enim reſervatione etiam pro articulo mortis, poterit adhuc pœnitens abſolvi ab omnibus peccatis à quovis Sacerdote, directè quidem à non reſervatis, & indirectè à reſervatis, atque ita reſervatio nulli poterit eſſe occaſio pereundi. Unde ulteriùs ſatius erit, reſervationem manere, quàm tolli pro articulo mortis; ſic enim meliùs proſpicitur vigori diſciplinæ ſine periculo ſalutis animarum. 3. Cùm adeſt peccatum reſervatum, tota cauſa ad ſuperiorem judicem devolvitur: ergo nihil in ea poteſt inferior.

Jam verò fatentur, pœnitentem, qui reſervatum aliquod peccatum in perpetuum oblitus eſt, numquam accepturum abſolutionem peccatorum à Sacerdote carente poteſtate in reſervata; poſſe tamen in articulo mortis à quocumque abſolvi; quia tunc ceſſat omnis reſervatio. Non ideò tamen timendum eſſe ejus ſaluti, quia ſi bona fide faciat quod in ſe eſt cum auxilio gratiæ, benignitas divina ei proſpiciet, aut procurando ei confeſſarium habentem poteſtatem in reſervata, aut ei impetriendo gratiam contritionis, & charitatis perfectæ. Di-

cunt

Digitized by Google

cunt autem, Sacerdotem, qui in neceſſitate celebrandi nequit confiteri, niſi carenti poteſtate circa reſervata, cenſeri, non habere copiam Confeſſoris; ideoque teneri, tunc elicere ſolùm contritionem perfectam, & poſtea confiteri habenti poteſtatem abſolvendi à reſervatis.

Porrò conſentiunt omnes, inferiorem non poſſe licitè, ſine neceſſitate cogente, abſolvere à non reſervatis, remittendo pœnitentem ad ſuperiorem pro reſervatis. Quia integritas eſt de jure divino, & non debet prætermitti ſine cogente neceſſitate.

Quæſt. VI. *An ſi quis confeſſus habenti poteſtatem circa reſervata, omiſerit ex oblivione inculpabili peccatum aliquod reſervatum, hoc ipſo ſublata ſit reſervatio peccati illius, ita ut poſſit poſtea directè ab eo abſolvi, per quemvis confeſſarium approbatum?*

Reſp. Cùm non ſit certum, tunc reſervationem tolli, in praxi debet pœnitens peccatum reſervatum oblivione omiſſum confiteri habenti poteſtatem in reſervata, ut ab eo directè ſeu ſecundùm ſe abſolvatur. Idque videtur exigere finis reſervationis, qui eſt, ut conveniens medicina, & ſatisfactio à ſuperiore vel ejus delegato pro tali peccato imponatur. Excipe ſi tempore Jubilæi omnia præſtitiſſet, quæ illud ad conſequendum præſcribuntur: nam tunc Papa Jubilæi gratia tollit omnem reſervationem reſpectu illorum, qui volunt illud lucrari, & verè contriti ac validè confeſſi ſunt.

Quæſt. VII. *An ſi quis reſervata cum aliis integrè confeſſus habenti poteſtatem in illa, ab eo abſolvatur, licèt invalidè quoad remiſſionem peccatorum ob ſuam indiſpoſitionem, tamen liberatur à reſervatione, ita ut abſolvi poſſit à quovis approbato?*

Reſp. Neg. etiamſi confiteatur ſuperiori ordinario. Quia ſuperior intra Sacramentum non intendit abſolvere à reſervatis, niſi per abſolutionem Sacramentalem, quæ cùm ſit nulla, nihil efficit. Quòd ſi confiteatur habenti poteſtatem tantùm delegatam, adhuc certius eſt, tunc non tolli reſervationem. Quia delegatus non poteſt reſervationem tollere, niſi intra Sacramentum, ac proinde per ſolam abſolutionem Sacramentalem validam; non enim poteſt illam tollere dando pœnitenti facultatem confitendi reſervata Sacerdoti carenti poteſtate circa illa, quia hoc faciendo ſubdelegaret: at delegatus nequit ſubdelegare.

Quæſt. VIII. *An ſuperior poteſt audire ſola reſervata, & abſolvere ab illis pœnitentem, eum remittendo ad alium, ut abſolvatur à non reſervatis.*

Reſp. Neg. Quia confeſſio omnium mortalium, quæ pœnitens poteſt hic & nunc confiteri, eſt præcepta jure divino ad abſolutionem, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. Ergo non eſt in poteſtate ſuperioris, ut dimidietur. Quòd ſi ei non vacat omnia audire, poteſt auditis ſolis reſervatis remittere pœnitentem ad inferiorem de omnibus ab eo abſolvendum, & taxare, ſi velit, pro iis pœnitentiam, & præſcribere remedia adhibenda. Quo caſu non abſolvit propriè, ſed tollit reſervationem. Valeret tamen talis abſolutus à ſolis reſervatis, ſi pœnitens ſit rectè diſpoſitus & in bona fide. Quia tunc adſunt materia & forma Sacramenti, & aliunde defectus integritatis confeſſionis non eſt culpabilis ex parte pœnitentis, ut ſuppono. Ergò tunc nihil deeſt ad veritatem & effectum Sacramenti.

(✠) *Nota*. Recenſentur caſus Romano Potifici reſervati, quorum index in Authore deſideratur.

Caſus 20. Reſervati in Bulla Cœnæ Domini.

1. Hæretici cujuſcumque ſectæ, eorumdem receptatores, fautores, defenſores, eorumdem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſcienter legentes, retinentes, imprimentes, defendentes: & ſchiſmatici.

2. Appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Romani Pontificis, ad futurum Concilium, eorumque fautores.

3. Piratæ, curſarii, ac latrunculi maritimi diſcurrentes mare Romani Pontificis, præcipue a Monte Argentario uſque ad Terracinam, ac eorum fautores, receptatores, & defenſores.

4. Naufragorum Chriſtianorum cujuſcumque generis bona, etiam in littoribus inventa, ſurripientes.

5. Imponentes nova pedagia, & gabellas, vel eas augentes, præterquam in caſibus à jure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis.

6. Falſificantes litteras Apoſtolicas, aut falsò fabricantes.

7. Deferentes arma, aut alia uſui bellico idonea ad Turcas, & alios Chriſtiani nominis inimicos, vel hæreticos, per Sanctæ Sedis ſententiam expreſsè, & nominatim declaratos. Vel ad Chriſtianæ Reipub. aut Catholicæ Religionis ſtatum pertinentia in ejuſdem damnum illis annunciantes.

8. Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam convehunt.

9. Ad Sedem Apoſtolicam venientes, vel ab ea recedentes, ſua vel aliorum opera lædentes, vel ſine juriſdictione vexantes in Curia Romana commorantes.

10. Romipetas, & peregrinos, etiam in Urbe morantes, vel recedentes, lædentes,

& in

& in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

11. Interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos a ſuis Diœceſibus, Territoriis, Terris, ſeu Dominiis ejicientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel favorem.

12. Occidentes, quovis modo percutientes, aut bonis ſpoliantes, per ſe, vel per alios, eos, qui pro negotiis ſuis ad Romanam Curiam recurrunt, aut eorumdem Advocatos, Procuratores, Agentes, Auditores, vel Judices ſuper dictis cauſis deputatos.

13. Appellantes à gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, ad laicam poteſtatem.

14. Executionem litterarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum impedientes, & prohibentes ad gratias impetrandas accedentes.

15. Judices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant.

16. Impedientes Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, quique illorum, & Delegatorum judicia eludentes, ad Curiam ſæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, atque in his præſtantes auxilium.

17. Uſurpantes juriſdictiones, fructus, redditus, & proventus ad Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes, vel ea ſequeſtrantes.

18. Imponentes decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, aut eorum fructibus.

19. Judices, & quilibet miniſtri, aut executores ſæculares, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus, contra perſonas Eccleſiaſticas.

20. Occupantes, invadentes, aut detinentes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ immediatè, vel mediatè ſubjecta, & illius juriſdictionem uſurpantes.

Hi caſus ſunt deſumpti ex ipſa Bulla Cœnæ, ut *in Bullario tom. 4. & 6.*

Alii ſex caſus extra Urbem, & intra Italiam Summo Pontifici reſervati.

1. Violatio immunitatis Eccleſiaſticæ circa confugientes ad Eccleſias.

2. Violatio clauſuræ Monialium ad malum finem.

3. Injectio manus violentæ in Clericum.

4. Provocatio, & pugna in duello.

5. Simonia realis ſcienter contracta.

6. Confidentia beneficialis.

His accedunt caſus a SS. D. N. BENEDICTO XIV. Romano Pontifici reſervati, quos nos ex ipſius Conſtit. propriis in locis indicavimus.)

ARTICULUS III.

De obligationibus Confeſſarii.

Ejus dotes comprehenduntur his verſibus:

Sit probus, & fortis confeſſor, ſitque peritus,
Diſcretus, patiens, mitis, pius, atque fidelis.

De quibus conſule libros de officiis confeſſarii, & præſertim S. Carolum, de Inſtruct. confeſſarii, Loart. Fornarium &c.

Quæſt. I. *Quænam ſcientia requiritur in confeſſario?*

Nota. Agitur hic de ſcientia requiſita ex parte confeſſarii ad licitam abſolutionem. Ad validam autem requiritur ſecundum omnes, teſte Suarez, ut ſciat abſolutionem proferre & cognoſcere regulariter moralem actum, ſaltem ſub communi ratione peccati mortalis aut venialis, ſecundum generalem eorum rationem ac diſtinctionem. Quia ſine tali ſcientia homo non poteſt humano modo exercere hoc judicium. Sed addit Suarez, ignorantiam horum rariſſimam eſſe, & fere impoſſibilem in eo, qui ratione utitur, & in Eccleſia verſatur, vulgque confeſſiones audire.

Reſp. 1. Generatim, cum triplex ſit confeſſoris munus, judicis, medici, & doctoris animarum, tenetur ſub mortali ſcire ea, quæ ad hæc munera rectè obeunda requiruntur. Nam qui tenetur graviter ad finem, tenetur etiam graviter ad media neceſſaria. Confeſſor autem tenetur graviter munus ſuum, utpotè graviſſimum, & in quo agitur de offenſa Dei vindicanda, de reconciliandis Deo peccatoribus, de juſtificatione, ac ſalute hominum procuranda, de curandis animæ morbis, & vitiis emendandis, rectè exequi. Ergo tenetur etiam ſub gravi ſcientiam ad id neceſſariam habere. *Imprimis* (inquit Rituale Roman.) *meminerit confeſſarius, ſe judicis, pariter & medici perſonam ſuſtinere, ac divinæ juſtitiæ ſimul & miſericordiæ miniſtrum à Deo conſtitutum eſſe, ut tanquam arbi-*

arbiter inter Deum *& homines*, *honori divino*, *& animarum ſaluti conſulat*.

Quare juxta omnes mortaliter peccat, qui ſine debita ſcientia munus audiendi confeſſiones, etiam ex ſola charitate, vel obedientia ſuſcipit. Nam jure divino naturali quiſque tenetur habere ſcientiam muneris, quod ſuſcipit exercendum, præſertim erga alios.

Præterea talis ſe exponit periculo evidenti malè fungendi tanto munere, cum injuria Sacramenti, & damno proximi, ac detrimento animarum. *Si quis autem ignorat*, *ignorabitur*, 1. Cor. 14. Neque enim obedientia, aut Epiſcopi approbatio, etſi bona fide per examen facta, excuſat: quia non dat ſcientiam ex natura rei debitam, nec ſupplet ejus defectum. Neque ignorantia eum excuſare poteſt; quia nemo debet ſuſcipere & exercere officium, cujus nequit omnia munia rectè obire: alias ſe exponit periculo errandi, & malè obeundi cum damno aliorum. *Væ vobis*, *duces cæci*, Matth. 23. *Nulla ars doceri præſumitur*, *niſi intenta prius meditatione diſcatur*. *Ab imperitis ergo magiſterium paſtorale ſuſcipitur in magna temeritate*; *quoniam ars eſt artium regimen animarum*, ait S. Gregor. paſtor. cur. p. 1. cap. 1.

Hinc etiam qui ignarum confeſſarium ſcienter eligit, peccat mortaliter, cum cooperetur ejus peccato, & malæ adminiſtrationi Sacramenti; ideoque ejus confeſſio eſt invalida. *Cæcus ſi cæco ducatum præſtet*, *ambo in foveam cadunt*, Matth. 5.

Reſp. 2. Confeſſor, ut apud omnes, & ex dictis conſtat, tenetur ſcire, 1. Ea omnia quæ ad valorem, ſubſtantiam, integritatem & effectum hujus Sacramenti, ejuſque licitam adminiſtrationem, tam ex parte ſui, quam ex parte pœnitentis requiruntur. 2. Præcepta Dei & Eccleſiæ, obligationes communes, & proprias ſtatuum, varias peccatorum ſpecies, multiplicationem numericam, circumſtantias, quæ mutant ſpeciem, vel notabiliter aggravant, & principia diſcernendi inter mortalia & venialia: imò quænam ſunt peccata mortalia, & venialia in ſingulis præceptis, ſaltem communi & ordinario modo. Item quinam ſunt actus invalidi, & ſolum illiciti: *Oportet enim ut ſciat cognoſcere quidquid debet judicari*: *judiciaria enim poteſtas hoc poſtulat*, *ut quod debet judicare*, *diſcernat*, c. 1. diſt. 6. *de pœnit.* Alioquin non poſſet eſſe debita judicii æquitas. 3. Caſus reſervatos, cenſuras & excommunicationes, quæ vigent, impedimenta matrimonii, conditiones contractuum, cauſas reſtitutionis, radices, & occaſiones peccatorum, remedia peccatis vitandis, & vitiis emendandis apta, & ſatisfactiones ſalutares ac convenientes. 4. *Nulli Sacerdotum liceat canones ignorare*, *nec quicquam facere*, *quod Patrum poſſit regulis obviare*, ait Cæleſt. Papa, cap. *Nulli*. diſt. 38. Non tamen tenetur tam perfectam iſtorum omnium notitiam habere, ut poſſit ſemper ex tempore, & per ſe ipſum omnes occurrentes dubitationes ſolvere; ſed ſufficit, ut id poſſit in communiter accidentibus, & ſciat communia, & de difficilioribus ſciat ſaltem dubitare; intelligatque principia deciſionum generalia, & legendo, aut peritiores conſulendo inveſtigare poſſit, quid facto opus ſit. Neque etiam tenetur de ſingulis peccatis, quæ declarantur, poſitivè judicare eſſe mortalia vel non; hoc enim in multis difficile eſt, & controverſum: ſed ſufficit ut ſingula audiat, prout geſta ſunt, & de illis judicet ſecundum principia communia certa, & remedium idoneum adponat, ne iterentur peccata quæ dubitat eſſe mortalia. Uno verbo, confeſſor debet habere ſcientiam Theologiæ Moralis, ſaltem mediocrem & competentem.

Porrò major ſcientia requiritur pro uno loco, quàm pro alio, pro Urbe mercatoria, aulica, &c. quàm pro pago; major pro audiendis viris, judicibus, hominibus forenſibus, aliiſque habentibus caſus magis implicatos, quàm pro feminis, pueris, &c. Hinc Confeſſarii, qui quoslibet pœnitentes audire ſunt parati, majore, quàm alii, ſcientia pollere debent.

Ex dictis rectè colligit Filliucius, peccare mortaliter non ſolùm Confeſſarium, qui prædicta ſcientia caret, ſed etiam ſuperiorem, qui ei tribuit facultatem Confeſſiones audiendi, atque etiam ipſum pœnitentem, qui ſcienter eligit Confeſſorem ignorantem reſpectu ipſius, cùm conſentiant & cooperentur peccato Confeſſarii: ideoque talem pœnitentem eſſe indiſpoſitum, & teneri Confeſſiones iterare. Confeſſio tamen bona fide facta Sacerdoti ignaro, eſt valida; quia ex parte pœnitentis intervenit integra confeſſio, & debita diſpoſitio, & ex parte Sacerdotis intervenit aliqua cognitio & perceptio illius, quæ licèt non ſit accurata, tamen ſufficit, ut cognoſcat illam eſſe ſufficientem materiam hujus Sacramenti. Ita Suarez.

Quæſt. II. *An & quomodo tenetur Confeſſor, pœnitentem examinare?*

Reſp. Tenetur examinare de ſpecie, numero, circumſtantiis peccatorum, eorumque cauſis, habitu & occaſionibus proximis, quoties rationabiliter præſumit iſta non ſufficienter declarari, vel de hoc dubitat. Item debet interrogare, an ſciat res fidei, præcepta Dei & Eccleſiæ, & ſtatus ſui obligationes, quoties dubitat, an pœnitens iſta calleat; demùm ſcrutari diſpo-

Digitized by Google

diſpoſitiones & conſcientiam pœnitentis, *quaſi medicus vulnus, & judex cauſas*, ait S. Thom. in 4. diſt. 19. *Prob.* 1. Ex Concil. Later. gen. IV. cap. 21. *Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus; diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati.* 2. Ut miniſter Sacramenti tenetur curare, ut integritas materiæ Sacramenti à Chriſto requiſita ponatur, quantum moraliter poteſt; & ut judex ac medicus, tenetur ſibi comparare cognitionem neceſſariam ad ferendum rectum ac integrum judicium de peccatis, & ſtatu pœnitentis, ad illum cum Deo reconciliandum, ad imponendam ſatisfactionem peccatis, & ejus facultati congruentem, & ad præſcribenda remedia curationi ac emendationi pœnitentis apta. Et vero judex non poteſt licite proferre ſententiam, niſi prius plene cognoſcat totum ſtatum cauſæ, & perſonæ quam debet abſolvere. Hæc autem inquiſitio debet eſſe diſcreta & moderata, ne ſit vana, curioſa, periculoſa, reddatque Sacramentum nimis grave & odioſum. Pro quo.

Obſerva 1. Non omnes eodem modo interrogandi ſunt, ſed modo cuique accommodato. Sic cæteris paribus magis examinandi ſunt minus periti, quam periti ac timorati; item qui raro confitentur, quam qui frequentius.

2. Sæpe neceſſe eſt, interrogare pœnitentem de ſtatu, officio, tempore ultimæ confeſſionis, & omiſſione obligationum illi propriarum, de conſuetudine, occaſione, & cauſis ac motivis peccatorum, de impletione pœnitentiæ injunctæ. Non ſunt autem interrogandi, niſi de peccatis, quæ potuerunt veriſimiliter ab illis committi: ideo prius intelligat confeſſor ætatem, ſexum, conditionem, ſtatum, munus pœnitentis, & prudenter ac moderatè eum interroget de peccatis, quæ à perſonis talis ætatis, ſexus, conditionis, ſtatus, profeſſionis admitti ſolent. De nomine non percontetur, nec inutilia quærat unquam, nec ſibi narri patiatur.

3. Debet curare, ut pœnitens in confeſſione generali exprimat, quænam mortalia necdum confeſſus ſit: nam alias nec poſſet diſcernere materiam neceſſariam ab alia, nec imponere, ut tenetur, ſatisfactionem proportionatam ac debitam pro illis, pro quibus nondum impoſita eſt; ſed daret juſto leviorem, falsò putans jam pro illis debitam injunctam fuiſſe.

4. Cautio magna adhiberi debet in inquiſitione de peccatis luxuriæ, ne ſcandalizetur pœnitens; & mala, quæ ignorat, doceatur cum periculo ea deinde patrandi. Quare quærendum eſt generaliter, num menti irrepſerit turpis aliqua cogitatio, num opere vel voluntate aliquid contra caſtitatem admiſerit, num circa aliquid conſcientia ipſum exſtimulet? Si affirmet, ulterius interrogetur, à generalibus gradatim deſcendendo ad particularia: ſecus, ſi neget.

5. Confeſſarius confitentem non objurget, niſi finita confeſſione; neque interpellet, niſi opus fuerit aliquid melius intelligere. Ita Rituale Roman. addens: *Audita confeſſione, perpendens peccatorum magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna charitate adhibebit, & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius inſtituendam inducet, remediaque peccatorum tradet. Poſtremo ſalutarem & convenientem ſatisfactionem, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, injungat, habita ratione ſtatus, conditionis, ſexus, & ætatis, & item diſpoſitionis pœnitentium; videatque ne pro peccatis gravibus leviſſimas pœnitentias imponat &c.*

Quare confeſſarius debet habere in promptu varia motiva ex Scriptura præſertim, & Patribus deprompta, ad excitandum in pœnitentibus peccatorum dolorem ac odium efficax, vitæ chriſtianæ propoſitum, & amorem Dei, ſecundum pœnitentium diſpoſitiones, propoſita peccati fœditate, gravitate pœnarum æternarum, & præſertim Dei bonitate, magnitudine, ac amabilitate infinita &c. Et pœnitentes ad perfectam contritionem eliciendam verbis efficacibus adducat.

Sed an pœnitens confeſſario interroganti tenetur aperire pravam conſuetudinem, malos habitus, cupiditates, tentationes, occaſiones peccati, diſpoſitiones, obligationes proprias, ſtatum, conditionem, munus?

Reſp. Affirm. Ita communiter. Quia confeſſarius, cum ſit judex & medicus, habet jus cognoſcendi, & inquirendi ea omnia, quorum notitia neceſſaria eſt ad rectè judicandum de peccatis, ſtatu, morbis, neceſſitate, ac diſpoſitione pœnitentis, & ad præſcribenda remedia ejus emendationi ac curationi apta, qualis eſt prædictorum & ſimilium notitia. Ac proinde pœnitens tenetur ad iſta ſincerè & clarè reſpondere; nullum enim eſſet jus in confeſſario interrogandi, ſi non eſſet in pœnitente obligatio ad interrogata reſpondendi. Et verò confeſſarius eſt judex proferens ſententiam non ſolum circa illa peccata, quæ audit, ſed etiam circa perſonam, quam dum ſacramentaliter abſolvit, judicat, illam debere reconciliari cum Deo, & quantum ex ſe eſt, reconciliat: ad hoc autem oportet, ut cognoſcat ple-

Digitized by Google

nè totum ſtatum conſcientiæ pœnitentis, ad videndum, an ſit aliquid, quod obſtet ejuſmodi reconciliationi. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem. *Non tenemur confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.*

Quæſt. III. *An confeſſarius tenetur admonere pœnitentem de ejus erroribus, & eum docere?*

Reſp. 1. Si error ſeu ignorantia ſit vincibilis & culpabilis, tenetur confeſſarius eum docere id, quod culpabiliter ignorat. Quia quamdiu talis ignorantia perſeverat, pœnitens eſt indiſpoſitus; cum ipſa ſit peccatum, & cauſa peccati. Confeſſor autem ut doctor tenetur erudire pœnitentem, & ut medicus tollere cauſam & occaſionem peccandi, veritatem docendo, idque etiamſi tunc non ſperetur fructus; quia ea admonitio proderit, ut pœnitens edoctus cognoſcat malum ſtatum, in quo eſt, & fortè aliquando reſipiſcet, & extimulabit conſcientia. Item tenetur corrigere errorem, qui eſt pœnitenti pernicioſus, & cauſa peccandi, putà ſi putet eſſe illicitum, quod ei reipſa licitum eſt.

Reſp. 2. Si error, vel ignorantia ſit inculpabilis ac invincibilis, docendus eſt pœnitens. Si ex eo ſequatur aliquod grave malum vel ſcandalum publicum, etiamſi inde timeatur malum pœnitentis: nam malum privatum permitti debet, ut vitetur publicum. 2. Si error vergat in damnum injuſtum proximi. Quod ſi pœnitens reſtituere, aut abſtinere à contractu aut opere injuſto nolit, non debet abſolvi: quia eſt indiſpoſitus; cum nolit obligationem ſibi notam exequi, vel nolit intelligere, ut bene agat. 3. Si pœnitens dubitet de ſuo errore, vel interroget Confeſſarium: nam tunc taciturnitas eſſet tacita erroris approbatio, & confirmaret pœnitentem in errorem. 4. Si ex errore ſequatur malum occultum inculpatè ignotum, ut ſi putat matrimonium ſuum eſſe validum, & tale publicè habeatur, quod tamen invalidum eſt ob impedimentum occultum, notum ipſi Confeſſario; modò monitio profutura videatur, nec ex ea ſcandalum timeatur. Quia Confeſſor eſt Dei miniſter, & judex, doctor, ac medicus pœnitentis. Ergo tenetur curare, ut leges ſerventur, inſtruere pœnitentem, & impedire peccatum etiam materiale, dum nullum majus malum timetur: nam error per ſe quoddam malum eſt, & plerumque alia mala invehit. Si tamen probabile periculum ſit, ne ex admonitione ſequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave ſcandalum, & damnum innocentibus, putà libertis; differenda eſt monitio, donec hoc periculum ſit ſublatum, & petenda diſpenſatio; ex cap. 6. *de conſang. & affinit.* ubi Innocentius III. conſultus de matrimonio invalido contracto, reſpondet: *Diſſimulare poteris, ut remaneat in copula ſic contracta, cum ex ſeparatione, ſicut aſſeris, grave videas ſcandalum imminere.* Nam cum Dei offenſio per ignorantiam invincibilem vitetur, illud materiale malum rectè permittitur ad impedienda graviora mala.

Quæſt. IV. *An confeſſor poteſt ſe conformare ſententiæ pœnitentis minus probabili, & minus tutæ contra propriam probabiliorem & tutiorem?*

Reſp. Neg. Quia confeſſarius in tribunali pœnitentiæ eſt ſuperior, doctor & Judex; pœnitens verò inferior & reus. Ac proinde confeſſarius debet judicare ſecundum propriam ſententiam prudentem, & conſcientiam, non ad arbitrium rei, quem tunc docere debet. Præterea non licet ſequi opinionem minus probabilem & minus tutam. Quare pœnitens volens eam in praxi ſequi, eſt indiſpoſitus. Poteſt tamen abſolvi pœnitens eruditus, volens ſequi opinionem ſuam, quam bona fide poſt diligentem veritatis inquiſitionem putat eſſe multo probabiliorem, ſi confeſſarius ſciat multis aliis talem videri, nec ſit evidens eſſe minus probabilem. Quia pœnitenti licet agere ſecundum conſcientiam prudenter formatam; ideoque tunc cenſetur bene diſpoſitus.

Quæſt. V. *An & quibus Confeſſor tenetur denegare, vel differre abſolutionem?*

Reſp. 1. Tenetur denegare iis omnibus, quos cognoſcit carere contritione ac diſpoſitione debita; alioqui grave ſacrilegium admitteret: nam ex communi ſententia faceret Sacramentum nullum, dando abſolutionem invalidam & inutilem defectu materiæ debitæ. Et ſecundum Scotiſtas, faceret Sacramentum inutile: utpote deſtitutum effectu ſuo, ob defectum diſpoſitionis neceſſariò requiſitæ ad illum. Quare Rituale Rom. ait: *Videat diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio: ne abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces: quales ſunt, qui nulla dant ſigna doloris, qui odia & inimicitias deponere, aut aliena, ſi poſſunt, reſtituere, aut proximam peccandi occaſionem deſerere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt, aut qui publicum ſcandalum dederunt, niſi publicè ſatisfaciant, & ſcandalum tollant &c.* Igitur ſecundum hoc principium certum, & doctrinam Patrum, Canonum, & S. Caroli, in inſtruct. Confeſſar. abſolutio denegari debet.

1. Iis

Digitized by Google

1. Iis, qui nolunt rem alienam reſtituere, debita ſolvere, vel honorem aut famam læſam, aut quodlibet aliud damnum illarum reſarcire, cum poſſunt, aut dare operam, ut facultatem iſta præſtandi, ſi non habeant, comparent.

2. Qui non curant tollere habitum peccandi, ut ſi non adhibeant remedia neceſſaria à Confeſſario aliàs præſcripta, vel aliunde cognita. Nam carent propoſito efficaci emendationis, quod exigit deſtructionem cauſarum peccati; nulla autem propior eſt habitu.

3. Qui uti renuunt remediis, quæ à Confeſſario judicantur neceſſaria ad emendationem, vel impoſitas pœnas meritas, & eorum facultati accomodatas perſolvere nolunt.

4. Qui retinet voluntatem, duellum, data occaſione, offerendi vel acceptandi, aut aliud peccatum mortale admittendi.

5. Qui inimicitias & odia deponere, injuriam acceptam condonare, vel reconciliari nolunt, offenſorem ſincerè propter Deum non amant, nec parati ſunt pro illo orare, ei benevolentiæ ſigna communia exhibere, & in neceſſitate ſubvenire. *Falſa fit pœnitentia, ſi odium in corde geſtetur, aut ſi offenſor cuilibet non ſatisfaciat, aut ſi offendenti offenſus non indulgeat*, ait Conc. gener. Later. II. can. 22.

6. Qui nolunt corrigere luxum, & ſumptus ſuperfluos in cibo, potu, veſtitu, ornatu, conviviis, famulatu, &c. qui ad mortale pertingant; ut ſi propter illos contrahantur debita, quæ ſolvi nequeant; ſi ſtipendia famulorum, aut operariorum, vel alia debita non ſolvantur; ſi eleemoſynæ debitæ omittantur, &c. vel ſi inde ſcandalum oriatur.

7. Qui occaſionem proximam peccandi deſerere nolunt. Unde Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimò directè, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*. Hinc S. Carolus in inſtruct. cit. monet, non eſſe abſolvendos eos, qui vitam in otio agunt, vel malorum conſortium, aut cauponam frequentant, vel choreas (vulgo, *Ballo*) adeunt, niſi habeant firmum propoſitum ab his deinceps abſtinendi. Idem dic de comœdiis amatoriis, & aliis ſpectaculis periculoſis.

8. Ii, qui occaſionem peccandi aliis præbent, niſi efficaciter deſiſtere ſtatuerint, quales ſunt, qui componunt, imprimunt, dant, vel vendunt libros amatorios, vel contra fidem, aut bonos mores; qui domum aleatoribus præbent; qui comœdias periculoſas exhibent; item fœminæ, quæ pectus nudum geſtant: nec excuſantur ob conſuetudinem; nam (ut ait S. Antoninus) *Valde turpis & impudicus eſt talis uſus; & ideo non ſervandus. Non ſequaris turbam ad faciendum malum*, Exod. 23. &c. Item qui comœdias periculoſas exhibent, *de Theatricis placuit, eos, quamdiu agunt, à communione ſeparari*, ait Conc. Arelatenſe II. ann. 452. can. 20. Ergo tamdiu abſolvi non debent &c.

9. Qui nolunt abſtinere ab uſura, ſuperſtitionibus, artibus, commerciis, aut contractibus illicitis, aut à quovis alio opere malo. Ratio horum omnium eſt, quia ejuſmodi homines carent propoſito efficaci ſervandi omnia mandata, & vitandi peccatum mortale, ejuſque occaſiones proximas, ideoque contritione.

10. Qui ignorant res neceſſarias ad ſalutem neceſſitate medii, ut myſteria SS. Trinitatis & Incarnationis, beatitudinem æternam juſtis perſeverantibus rependendam, pœnas æternas peccatoribus paratas. Nam ſine horum fide explicita nemo adultus juſtificari poteſt. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia myſteriorum fidei; etiamſi per ignorantiam culpabilem neſciat myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini.* Hinc nequeunt validè abſolvi, niſi priùs iſta didicerint. Idem dic de actu contritionis, cùm ſit de neceſſitate Sacramenti.

Qui autem ignorant ea, quæ ſunt ſolùm neceſſaria neceſſitate præcepti, ut aliqua alia fidei dogmata, vel mandata aliqua Dei aut Eccleſiæ, vel obligationes ſui ſtatus, ac conditionis proprias, debent hæc doceri ante abſolutionem, ſi pauca horum ignorent, quæ brevi tempore diſcere queant; ſin minùs differenda eſt abſolutio, donec ea omnia didicerint, ſi jam moniti neglexerunt diſcere; quia ſunt in habitu negligentiæ culpabilis, cum teneantur graviter illa ſcire, & tamdiu actu peccant, quamdiu ea non ediſcunt, cùm poſſunt. Nec Confeſſarius poteſt prudenter credere, eos hanc obligationem poſtea impleturos, eo quòd id promittant, cùm jam fidem datam fefellerint. Quòd ſi nondum fuerint moniti, poterunt, ſi nihil aliud impediat, abſolvi, præmiſſa inſtructione de his ſaltem rebus, quæ ſunt de neceſſitate medii & Sacramenti; & impoſita obligatione alias quamprimùm ediſcendi. Ita S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. addens neque abſolvi debere Patres & Matres familias, & qui liberos ſuos aut domeſticos horum notitia imbuere per ſe vel per alios non curant; vel non invigilant, ut iidem Dei & Eccleſiæ præcepta obſervent, aut (quod pejus eſt) eorum obſervationem impediunt; vel retinent domeſticos, qui ſunt aliis ſcandalo, nec ſe emendant. Si

Digitized by Google

tamen ſpondeant, iſta ſe præſtituros, & nondum de iis moniti fuerint, poterunt abſolvi: secùs, ſi jam moniti omiſerunt, donec emendationem operibus probaverint.

Reſp. 2. Extra articulum mortis, Confeſſarius tenetur generatim differre abſolutionem iis, quorum dubia ei apparet contritio ac diſpoſitio debita, & quos non poteſt prudenter judicare, habere debitum dolorem, ac propoſitum efficax ac univerſale non peccandi, donec adſint ſufficientia converſionis veræ, ac contritionis debitæ ſigna. Nam alioqui ſine neceſſitate & temerè exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & privationis effectus, applicando formam materiæ dubiæ, nec moraliter certæ, & ſubjecto dubiè diſpoſito; & ſic committeret grave ſacrilegium. Nam vera contritio ex communi ſententia, eſt materia proxima, & per ſe eſſentialis Sacramenti; & ex Scotiſtis eſt ſaltem diſpoſitio neceſſaria ad ejus effectum. *Confeſſor* (inquit Suarez, diſp. 32. ſect. 2.) *tenetur juſtitiam & Religionem in ejus adminiſtratione ſervare; quia & judicium & actionem ſacram exercet. Cui muneri ut ſatisfaciat, unum ex præcipuis eſt, ut diſpoſitionem conſcientiæ pœnitentis ſufficienter agnoſcat. Eſt enim præcipuum hujus materiæ fundamentum, non poſſe Confeſſorem, licitè pœnitentem abſolvere, niſi ille ſit bene diſpoſitus ad abſolutionem ſuſcipiendam. Primo, quia non poteſt ipſe abſolvere, niſi quem Chriſtus etiam abſolvit; gerit enim vices Chriſti, & quæ ipſe ſolvit in terris, debent ſoluta manere & in cælis: aliàs clavis errabit, & miniſter illa abutetur, & peccabit. Secundò, quia tenentur miniſtri Sacramentorum non dare illa indignis. Tertio, quia eſt judex, & tenetur juſtum judicium facere. Ex quo fit, priuſquam abſolvat, neceſſe eſſe, ut prudenter judicet, pœnitentem eſſe diſpoſitum: quia aliàs ſe exponeret periculo errandi, & ſine ſufficienti cognitione operaretur.* Præterea Confeſſarius debet eſſe diſpenſatur fidelis ac prudens applicationis meritorum Chriſti, & Sacramentum gratiæ collativum prudenter & ſanctè adminiſtrare. Ergo citra neceſſitatem ſeu articulum mortis, non ei licet adminiſtrare hoc Sacramentum cum materia, vel diſpoſitione, quæ prudenter judicari nequeat vera, ac ſufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti. Contritio autem dubia, aut quæ non eſt probabilius vera, quam falſa, non poteſt prudenter judicari vera ac ſufficiens. Et quamvis pœnitenti credi debeat in iis, de quibus ſe accuſat, cùm Confeſſarius nequeat ejus peccata, niſi ex ipſo cognoſcere; non ſufficit tamen teſtimonium pœnitentis, aſſerentis ſe eſſe contritum, dum aliunde adeſt ratio dubitandi de veritate ejus contritionis, & debitæ diſpoſitionis; nam ipſe & ſeipſum, & Confeſſarium decipere poteſt, ut notat S. Gregorius paſtor. cur. p. 1. cap. 9. ibi: *Sæpe ſibi de ſe mens ipſa mentitur, & fingit ſe de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare, quod amat.* Et, in 1. Reg. cap. 6. ait: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi arbor bona voluntas bona: Confeſſionis ergo verba, quid ſunt aliud niſi folia?* Quare S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. quas Clerus Gallicanus præcipit, ut ab omnibus Sacerdotibus accuratè ſerventur, ait, *Abſolutio, donec emendatio perſpiciatur, differre debet his, qui licèt ſe peccatum dimiſſuros polliceantur, ab illo tamen non ſeparandos Confeſſarius probabiliter judicabit.*

Reſp. 3. Extra periculum mortis, juxta principia tradita, & doctrinam S. Caroli, in inſtruct. Confeſſar. tenetur Confeſſarius ſpeciatim differre abſolutionem, præſertim.

I. Implicatis conſuetudine peccandi mortaliter, qui nondum efficaciter conati ſunt eam emendare, licèt emendationem promittant; donec vitioſum habitum ſic vicerint, ut periculum proximum ſeu probabile peccandi ſublatum ſit. Quia 1. vera converſio conſuetudinarii eſt valde rara ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri ſolet, ut conſtat ex Patribus, & experientia: ergo priùs operibus probari debet, ut poſſit prudenter credi. Prava conſuetudo eſt occaſio proxima peccandi, & eo pejor quòd interna eſt. 3. Dilatio abſolutionis eſt medium moraliter neceſſarium ad pravi habitus emendationem, cùm experientia conſtet, eum ſine dilatione illa communiter non emendari. Confeſſarius autem, ut medicus ſpiritualis, tenetur adhibere remedia ad pœnitentis emendationem apta & moraliter neceſſaria. 4. Gratia Sacramentalis exponeretur morali periculo proximæ deſtructionis, cum graviori damno pœnitentis: nam dum durat malus habitus, homo eſt in periculo proximo ſtatim & ſæpe peccandi, cùm habitus ille propenſionem maximam, & neceſſitatem moralem peccandi pariat. Confeſſarius autem, ut miniſter Sacramenti, citra neceſſitatem non debet conferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam, niſi eam differat; & ut medicus, debet curare, ut ſanitas, quam offert, non tam citò amittatur, ſed ſit moraliter ſaltem ſtabilis: imprudenter enim ageret medicus, qui ſtatim daret remedium, quod prudenter judicaret allaturum ſanitatem, brevi cum majore damno amittendam, ſi ſtatim detur, cùm moraliter ſtabilem afferre, & morbum curare poſſit, ſi differatur.

tatur.

Digitized by Google

vatur. *Quod facile ſanatur, non multùm cavetur: ex difficultate autem ſanationum erit diligentior cuſtodia receptæ ſanitatis*, ait S. Auguſtin. in Pſalm. 6. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.*

II. Recidivis, ſeu iis, qui poſt plures Confeſſiones pluries relapſi ſunt in eadem peccata. Tum quia qui pluties fidem datam fefellerunt, non poſſunt niſi ex operibus prudenter judicari, habere verum, & efficax propoſitum: tum quia recidivorum pœnitentiæ ſemper à Patribus exiſtimatæ ſunt ſaltem valdè ſuſpectæ, & dubiæ. Quare S. Iſidorus, in cap. 11. *de pœnit.* diſt. 3. ait: *irriſor eſt, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet.* At (ut docet Delugo diſp. 14. ſect. 10.) *certum eſt, quando dilatio neceſſaria eſt ad explorandum firmum propoſitum pœnitentis, de quo non ſatis conſtat, debere differri abſolutionem.* Præterea recidivi ſine abſolutionis dilatione emendari non ſolent, adeòque dilatio eſt remedium ipſis moraliter neceſſarium. *Non eſſet tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi*, ait Bellarmin. ſerm. 8. de Adventu. Rituale Tullenſe excipit eos, qui relapſi ſunt rarò, & ſolùm ex vi tentationis, vel occaſionis urgentis non quæſitæ nec prævisæ.

III. Iis, qui aliena retinent, vel injuriam in fama, honore, vel aliis bonis intulere, donec ſatisfecerint ſi poſſunt, quamvis promittant, ſe ſtatim ſatisfacturos, ſi jam ſemel admoniti id omiſerunt. Ita S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. & Conc. Mediol. I. Item iis, qui commercia illicita, vel artes prohibitas, aut occaſionem peccandi voluntariam non dimiſere, donec deſeruerint: & generatim iis, qui obligationem aliquam gravem, & urgentem non impleverunt ex negligentia, donec impleverint, ſi jam ſemel aut bis moniti fuerint, vel id promiſerint. Quia propoſitum, quod nunc faciunt, non poteſt prudenter judicari magis efficax eſſe, quàm priùs factum. Et aliàs relinquerentur in probabili periculo peccandi ut antea; cujus probabilitatem facit fidei priùs datæ violatio, & difficultas iſta præſtandi. Imò ſi res reſtituenda graviſſimi ſit momenti, non debet ordinariè abſolvi pœnitens, donec reſtituerit, ſi poteſt, quamvis antea monitus non fuerit: nam alioqui relinqueretur in gravi periculo non reſtituendi, ob difficultatem talis reſtitutionis, & propenſionem magnam differendi.

IV. Qui inveteratas inimicitias exercent cum proximo, donec ſe ei reconciliaverint: vel etiamſi inveteratæ non ſint, contra fidem datam nondum redierunt cum eo in gratiam, nec publica dederunt ſigna reconciliationis, ad tollendum publicæ inimicitiæ ſcandalum; vel qui primi proximum offenderunt, & nolunt primi eum adire, & ei ſatisfacere, ut tenentur.

V. Qui publicum ſcandalum dederunt, donec illud ſuſtulerint, ut docet Rituale Rom. Quare is, cujus peccata publica fuerint, non eſt abſolvendus, antequam publicè appareat emendatus: aliàs abſolutio eſſet ſcandaloſa.

VI. Adoleſcentibus, qui vitam otioſam agunt, vel ſtudia notabiliter negligere ſolent, donec emendari appareant. Idem dic de omnibus, qui munus ſuum graviter negligere conſueverunt.

VII. Qui in examinanda conſcientia graviter negligentes fuerint, donec meliùs examinarint, & ſe ad contritionem meliùs excitarint. S. Carolus. Nam talis negligentia indicat defectum debitæ contritionis, ad quam obtinendam indigent tempore aliquo, precibus, & aliis mediis. Si tamen diligentiam bona fide adhibuerint, ſed non ſufficientem, charitas poſtulat, ut Confeſſarius interrogando, hunc defectum ſuppleat, & pœnitentem adjuvet, ac diſponat ad veram contritionem, præſertim ſi ſint ruſtici & rudes, qui imprimis adjuvandi ſunt: nam de iis præſumitur, licèt millies ſe examinent, non fore magis paratos, quàm ſi ab ipſo Confeſſario breviter examinentur.

VIII. Verſantibus in peccati occaſione proxima, ut infra dicam.

Nota 1. Pœnitens non debet ordinariè remitti ultra 15. dies. Nam æger non debet à medico diu derelinqui, ſed ſæpiùs adjuvari; & aliàs periculum eſſet, ne pœnitens animo cadat, ac deſperet. Quòd ſi poſt tale tempus nondum ſufficienter diſpoſitus inveniatur, adhuc remittetur cum ſolatio, hortatione, & ſuggeſtione mediorum magis efficacium, donec talis judicetur.

Nota 2. Conſuetudinariis & recidivis præſcribenda ſunt remedia ſuæ emendationi apta: qualia ſunt oratio quotidiana, matutina ac ſerotina, crebra opera miſericordiæ, auditio Miſſæ, opera virtutum vitiis ac propenſionibus pravis contrariarum, ſui demiſſio ac diffidentia, fiducia in Deum, frequens confeſſio apud eumdem confeſſarium pium & prudentem, meditatio motivorum vitandi peccatum, lectio piorum librorum, celeris repulſio pravæ cogitationis, aut motionis; aliqua punitio quoties tale

Digitized by Google

tale peccatum committitur, ut jejunium, largitio eleemoſynæ, aliqua oratio, &c. examen conſcientiæ quotidianum, & præſertim particulare, hoc modo: Mane eliciatur propoſitum vitandi tale peccatum, & Deo offeratur cum petitione gratiæ. Quoties commiſſum fuerit illud peccatum, ſtatim eliciatur contritio cum aliqua punitione; & ſaltem ſero examinetur conſcientia de illo, Quod ſi fuerit commiſſum, eliciatur contritio, fiatque aliqua ſatisfactio: ſin minus Deo gratiæ agantur.

Quæſt. IV. *Quomodo confeſſorius ſe gerere debet erga eos, qui verſantur in occaſione proxima peccati?*

Nota 1. Occaſio peccati eſt id omne, quod ad peccatum allicit, ſive ex natura ſua, ſive ex parte pœnitentis fragilis. Dividitur in proximam & remotam. Proxima eſt ea, quæ affert morale, ſeu probabile periculum peccandi, ſive eſt ea, in qua quis veriſimiliter eſt peccaturus. Remota, quæ non affert tale periculum. Remotam non tenemur fugere, alioqui deberemus omnes de mundo exire, ex 1. Cor. 5. *Quoniam creaturæ Dei in odium factæ ſunt, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium*, Sap. 14.

Nota 2. Occaſio proxima peccati duplex eſt, nempe per ſe, & per accidens. Occaſio proxima per ſe eſt ea, quæ per ſe ſic eſt apta inducere homines in peccatum mortale, ut ſpectata communi hominum fragilitate ac corruptione, multi in ea veriſimiliter peccaturi ſint; aut quia in ea multi ſæpe peccant: cujuſmodi ſunt, cum ea perſona habitare, cum qua ſoleas peccare; familiaritas inter adoleſcentes & puellas, aſpectus minus pudici &c., Occaſio proxima per accidens eſt, quæ non habet vim inducendi communiter homines in peccatum, ſed tantum aliquos ratione ſpecialis illorum fragilitatis & diſpoſitionis, ita ut prudenter timeatur, ne in ea peccent.

Nota 3. Utraque occaſio proxima peccati ſubdividitur in voluntariam, & involuntariam. Voluntaria eſt ea, quæ deſeri poteſt etiam ſine graviſſimo incommodo. Involuntaria ſeu neceſſaria eſt ea, quæ vel phyſicè, vel moraliter deſeri non poteſt. Et ſic alia eſt involuntaria ſeu neceſſaria phyſicè, quæ nullo modo pendet à voluntate, ut deſeratur; ut ſi quis in carcere aut triremi vinctus ſit cum flagitioſo; & alia involuntaria, ſeu neceſſaria moraliter; quæ deſeri nequit, ſine peccato, vel damno temporali graviſſimo; ut militia reſpectu militis in ea frequenter peccantis, cui abeundi facultas recuſatur; non enim poteſt deſerere militiam invito duce, cui ex juſtitia obſtrictus eſt; vel munus ſeu officium, quoquidem ſine peccato dimitti poteſt, ſed non ſine damno graviſſimo, v. gr. jactura ſui ſtatus, vel bonorum, vel famæ.

Reſp. 1. Confeſſarius non poteſt licitè nec validè abſolvere pœnitentem, qui non vult ſtatim removere, & fugere occaſionem proximam, etiam per accidens, ſi poſſit licitè & ſine gravi ſuo damno. Ita omnes cum S. Carolo. Quia talis caret propoſito efficaci non amplius peccandi, & ſervandi mandata omnia: nam hoc propoſitum includit voluntatem deſtruendi & fugiendi cauſas ac pericula peccati. Imò talis actu peccat mortaliter: nam ſecundum omnea quiſque tenetur ſub mortali removere & vitare occaſionem proximam, ſeu probabile periculum peccandi mortaliter, cum poteſt. Quia 1. Eccli. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit*. Sed qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, cum poteſt, illud amat, ſeu eligit, 2. Qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, cum poteſt moraliter, is vult ſaltem virtualiter, implicitè & interpretativè ipſum peccatum. 3. Præceptum prohibens peccatum, ſimul vetat velle id, quod proximè ac moraliter conjunctum eſt cum peccato, & id ex quo veriſimiliter judicatur ſecuturum peccatum; nam præceptum debet eſſe efficax per ſe. Ergo qui non vitat, cum poteſt, probabile periculum peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum. Quare, ut ait *Deluga*, in moralibus ſe exponere periculo peccandi, & peccare, ſunt idem. 4. Dei amicitiam, & animæ ſalutem contemnit, qui ejus perdendæ periculum probabile non vitat cum poteſt, ſed voluntariè ſubit. 5. Innocentius XI. damnavit has propoſitionea. 62. *Proxima occaſio peccati non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit*. 63. *Licitum eſt quærere directè cauſam proximam peccandi pro bono ſpirituali vel temporali noſtro vel proximi*. Et Alexander VII. damnavit iſtam: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad delectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illo, nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur*. 6. Ex S. Greg. homil. 24. in Evang. *Quæ ad peccatum implicant, ad hæc neceſſe eſt, ut poſt converſionem animus non recurrat*.

Porrò ut quis teneatur vitare occaſionem peccandi, non neceſſe eſt, ut in ea frequenter peccaverit; ſed ſufficit ut veriſimiliter in ea ſit peccaturus. Nam peccat, qui ſe probabili ſeu veriſimili periculo peccandi exponit. Unde S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. occaſiones

nes vitandas dicit *eſſe ea facta, quæ etiamſi per ſe licent, tamen probabiliter timetur, ne is qui confitetur, in eadem ipſa, quæ olim admiſit, peccata relapſurus ſit, ſi in iis remaneat.* Et Tolet. l.3. c.18. ait: *Probabiles occaſiones peccandi ſunt omnino extirpandæ.* Enimverò ut effectus malus cenſeatur indirectè & interpretativè voluntarius in cauſa, neceſſe non eſt, ut ex ea frequenter ſequatur; ſed ſatis eſt, quod cognoſcatur, vel cognoſci poſſit, & debeat, ſecuturus veriſimiliter, ut conſtat ex cap. ult. *de injur.* ubi Gegorius IX. docet, imputari damnum ei, qui fecit aliquid, ex quo probabiliter illud ſequi poſſe, ſcire potuit ac debuit. *Nec ignorantia*, inquit, *te excuſat, ſi ſcire debuiſti ex facto tuo, injuriam veriſimiliter poſſe contingere, vel jacturam.*

Reſp. 2. Si pœnitens promittit ſe quamprimum relicturum talem occaſionem, ei differri debet abſolutio extra periculum mortis, donec eam deſeruerit, ſi jam monitus non dimiſerit, vel ſi diu in ea permanſerit & peccaverit, vel ſi occaſio illa urgens ſit, & multum ad peccatum alliciat; niſi confeſſarius prudenter judicet, ſe poſſe fidem adhibere pœnitenti. Nam pœnitentis infirmitas & inſtabilitas adjuvanda eſt abſolutionis dilatione, qua ſæpe pœnitentes magis moventur, quam aliis motivis; & alias relinqueretur in periculo eam non deſerendi. Ita S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. ibi: *Pœnitentem in aliquo ex his occaſionibus aut ſimilibus, ſi urgens ſit illa occaſio, ut qui concubinam, v.g. aleret, non debet ſine dubio confeſſarius abſolvere, niſi hanc occaſionem antea ſuſtulerit. Pro aliis verò occaſionibus, quales ſunt aleæ vacatio, aſpectus minus pudici, colloquia &c. non abſolvatur, niſi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quod ſi jam alias id pollicitus ſit, nec emendatus fuerit, abſolutio tamdiu differatur, donec emendationem agnoverit.* Deinde ſic monet confeſſarium: *Oportet eum ſeveriorem eſſe, rigidioremque circa eas actiones & exercitia, quæ reipſa inutilia ſunt, dant tamen propenſionem ad malum, & ſæpe ac facilè pertrahunt ad diverſa peccata. Hujuſmodi ſunt choreis intereſſe, cum blaſphemis verſari ſæpius, aut rixæ deditis, popinas frequentare, indulgere otio, & id genus alia, quæ conſuetudinem afferunt peccandi mortaliter. Nam abſolutionem non debet impertiri, quin his omnibus renuntiet pœnitens, ſpondeatque ab iis abſtinere diligenter. Si tamen confeſſarius prudenter judicet, ſe poſſe fidem adhibere pœnitenti promittenti eorum fugam, ſemel iterumque poterit abſolutionem indulgere, ea tamen ſemper lege, ut ſi in iis diutius immoretur, eam poſtea differat, donec certis & evidentibus indiciis conſtet, illum ab his occaſionibus eſſe ſegregatum.*

Reſp. 3. Si pœnitens verſetur in occaſione proxima, quam non poteſt omnino, aut ſaltem ſine peccato dimittere, quamvis appareat contritus, ei ordinariè differenda eſt abſolutio, donec ſublatum ſit periculum proximum, ſeu probabile in ea peccandi, atque ita occaſio ex proxima facta ſit remota. Nam ſine abſolutionis dilatione pœnitentes in tali occaſione a relapſu efficaciter averti non ſolent; & alias exponerentur periculo amittendi brevi gratiam Sacramentalem. Interea autem præſcribenda ſunt media contra relapſum idonea, quæ tollant proximitatem occaſionis, ſeu periculi peccandi, vel detrahendo objecto vim proximam alliciendi ad peccatum, vel apponendo impedimentum caſualitatis ejus. Ut ſi famulus, v. g. qui non poteſt ab hero facultatem abeundi obtinere, peccatet ſæpe cum ancilla; debet ei præſcribi, ut quantum fieri poteſt, nunquam ſolus cum illa verſetur, colloquatur, nec in eam oculos figat, nulla ei amicitiæ ſigna det; ut ſe bonis cogitationibus armet, oret &c.

Reſp. 4. Si pœnitens verſetur in occaſione proxima etiam per accidens, quæ deſeri nequeat ſine graviſſimo damno temporali; ei ordinariè differenda eſt abſolutio, præſcriptis mediis contra relapſum aptis, donec emendatus appareat, & occaſio illa deſierit eſſe reſpectu illius periculum proximum peccandi, ſi remediis adhibitis putetur non peccaturus. Prius itaque tentanda eſt emendatio abſolutionis dilatione, qua pœnitentes efficaciter moveri ſolent ad præſcripta remedia diligenter adhibenda. Ita S.Carolus in inſtruct. Confeſs. addens: *Si verò abſolutionem differre non poſſit, quin pœnitentem exponat gravi infamiæ periculo; tum ſi contrarium certis quibuſdam notis videat, aut ita mente affectum, ut ad omnia remedia paratus ſit, quæ ad illius emendationem neceſſaria judicaverit prudens Sacerdos; tunc aptiora præſcribet & utiliora ſ puta, ut ſolus cum ſola numquam conveniat; imponet & preces, & corporis macerationem aliquam, & in primis frequentem confeſſionis uſum, ſimiliaque exercitia, quæ ſi in ſe recipiat, tunc debebit eum confeſſarius abſolvere.*

Quod ſi mediis ad emendationem adhibitis, adhuc peccet, ut antea, tunc per negationem abſolutionis cogendus erit pœnitens ad deſerendam illam occaſionem cum quantocumque damno temporali. Ita S. Carolus, ibid. Nam tunc ipſe pœnitens tenetur ſub mortali, eam dimittere, etiam cum bonorum, famæ, & ſta-

tus

Digitized by Google

tus jactura, juxta illud Chriſti præceptum tunc urgens: *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et ſi dextera manus tua ſcadalizat te, abſcinde eam, & projice obs te &c.* Ideſt, res chariſſimæ & utiliſſimæ dimittendæ ſunt, ad vitandam occaſionem proximam peccati. Et verò peccatorem tam fragilem, & remedia adverſus relapſum præſcripta ſæpius fruſtra expertum, velle adhuc permanere in tali occaſione, eſt moraliter illum velle peccare: enim vult aliquid cum peccato moraliter conjunctum, etſi ſolum reſpectivè ad ſe ipſum, cenſetur velle ipſum peccatum. Unde Concil. general. Lateran. II. can. 22. *Falſa etiam fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet.* Igitur tunc dimitti debet officium, munus, ars, mercatura &c. ſi perſeveret eſſe occaſio peccandi.

Quæſt. VII. *An Confeſſarius tenetur abſolvere eum, quem prudenter judicat eſſe contritum, & rectè diſpoſitum?*

Reſp. Tenetur, niſi aliunde ſit juſta cauſa differendi abſolutionem. Nam niſi adſit aliunde talis cauſa, pœnitens verè contritus & integrè confeſſus habet jus ad abſolutionem. Idque exigit ratio judicii juſti reconciliativi, & æquitas, ac pactum implicitum inter confeſſorem & pœnitentem; debet enim judex audita cauſa judicare, & abſolvere reum abſolutione dignum, niſi adſit juſta cauſa differendi. Præterea ſine juſta cauſa exponeretur pœnitens periculo remanendi in ſtatu peccati mortalis, cum incertum ſit, an elicuerit perfectam contritionem; & ſic ſubiret periculum jacturæ operum meritoriorum.

Dixi, *Niſi ſit aliunde juſta cauſa &c.*

Nam ſi confeſſarius ex ſpeciali pœnitentis infirmitate, & circumſtantiis occaſionum, quas vitare nequit, vel aliunde prudenter timeat, ne brevi relabatur, vel ne non ſatisfaciat alicui obligationi urgenti, niſi dilatione abſolutionis efficaciùs à relapſis avertatur, exciteturque ad citius ſatisfaciendum ſuis obligationibus, poteſt & debet differre abſolutionem. Confeſſarius quippe, ut miniſter Sacramenti, debet non ſolum validè illud adminiſtrare, ſed etiam providere, ut gratia per illud collata conſervetur, nec ſtatim amittatur; & ut medicus tenetur adhibere media ad ſanitatem ſtabilem procurandam ac conſervandam apta. Nec pœnitens eſt tunc rationabiliter invitus, cum id cedat in ejus bonum, & abſolutio ei ſtatim non expediat. Ita *Delugo*, diſp. 14. ſect. 10. ubi docet, veram & communem ſententiam eſſe; quod poſſit eſſe cauſa rationabilis aliquando differendi abſolutionem abſque conſenſu pœnitentis; licet ipſe aliunde credatur probabiliter eſſe nunc diſpoſitum: nam *licèt*, inquit, *pœnitens legitimè diſpoſitus, confeſſione facta, habeat jus ad abſolutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut ſtatim proferatur ſententia: poteſt enim judex arbitrari quomodo & quando debeat utilius proferri ſententia .... Ergo quando meritò timet, pœnitentem nunc abſolutum facilè relapſurum ſtatim in eadem crimina, niſi ipſa difficultate & dilatione abſolutionis melius agnoſcat gravitatem peccati, & neceſſitatem emendationis: poterit differre abſolutionem, ut pœnitens admonitus non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias ſubiret ... Ratio à priori eſt, quia confeſſarius eſt non ſolum judex, ſed etiam medicus. Unde ſicut in pœnitentia imponenda ita exercet officium judicis punientis, ut debeat ſimul exercere officium medici curantis, atque adeo procurare, quòd impoſitio pœnitentiæ ſit in utilitatem, & medicinam pœnitentis, quo reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes: ſic in proferenda abſolutione, licet principaliter exerceat munus judicis abſolventis pœnitentem diſpoſitum, debet tamen ſimul procurare ut medicus, in ipſa abſolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo abſolvendo, qui magis cedat in utilitatem & remedium ægroti: ad utrumque enim habet jus confeſſarius, nec poteſt prohiberi à pœnitente, ne in ipſa abſolutione utrumque exerceat.* Et addit, ſententiæ huic communi adſipulari experientiam multorum pœnitentium, qui hoc remedio brevi tempore ſolent curari.

Non tamen diu differri debet abſolutio contrito. Nam hoc eſſet contra finem Sacramenti, quippe quod inſtitutum eſt non ſolum ad remiſſionem peccatorum commiſſorum, ſed etiam ad futurorum vitationem per gratias actuales, quæ intuitu Sacramenti ſuſcepti dantur in hunc finem.

Quæſt. VIII. *Quomodo confeſſarius debet ſe gerere erga moribundos?*

Reſp. 1. Si moribundus uſu rationis & ſenſuum præditus ſit, debet Sacerdos curare, ut integrè, quantum poteſt moraliter, confiteatur, & verè conteratur; ut eliciat actus fidei, ſpei & charitatis perfectæ, qui tunc obligant; ut ſatisfaciat ſuis omnibus obligationibus, præſertim juſtitiæ & charitatis erga proximum &c. & ad hæc omnia excitare atque adjuvare. Item debet dare illi pœnitentiam, quam tunc implere facilè poſſit, ut actus patientiæ, & indicere aliam peccatis proportionatam, quam im-

implere teneatur ſi convaluerit, ut docet Rituale Romanum.

Reſp. 2. Quivis moribundus, qui, abſente Sacerdote, abſolutionem petiit, vel ſigna doloris aut voluntatis confitendi dedit, & poſtea adveniente Sacerdote omni ſenſuum uſu deſtituitur, debet abſolvi. Conſtat, 1. ex praxi Eccleſiæ. 2. Ex Concilio Carthagin. IV. can. 76. & Arauſ. I. canon. 12. & ex Rituali Romano authoritate Pauli V. edito, & ab eo toti Eccleſiæ propoſito, tamquam continente *ſinceros Eccleſiæ Catholicæ ritus*, quod ſic habet: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & ſignis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcumque, vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* 3. Quia voluntas confitendi exterius ſignificata, eſt confeſſio, ſeu accuſatio ſui generica & ſenſibilis, quæ in extrema neceſſitate ſufficit. Nam qui ſignificat, ſe velle confiteri, vel petit confeſſarium, hoc ipſo exterius confitetur ſe eſſe peccatorem, & velle abſolvi, ideoque etiam præſumitur eſſe contritus. Signum autem doloris, quod in periculo mortis editur, cenſeri debet ad Sacramentalem abſolutionem directum, cùm in tali ſtatu fideles optimum animæ ſuæ remedium exoptare ſoleant; ideòque etiam voluntatem confitendi implicitè ſignificat. Ratio eſt voluntas Chriſti, qui noluit hoc Sacramentum ad ſalutem neceſſarium, ſæpè impoſſibile eſſe tum, cum eſt maximè neceſſarium, ſcilicet in articulo mortis.

Sed pro praxi, Sacerdos à tali moribundo conetur elicere aliquod peccatum in ſpecie, & ſignum doloris. Quod ſi id fieri nequit, curet ut in moribundi præſentia aliquis teſtetur, eum dediſſe ſigna doloris, vel deſiderii confitendi. Quod ſi neque hoc fieri poſſit, tenetur illum abſolvere, ſi ab aliquo ante adventum ſuum audierit, eum dediſſe ſignum doloris, aut petiiſſe confeſſorem; nam dum non agitur de damno tertii, creditur uni teſti. Nec obſtant Concilia & Rituale Roman. utentia numero plurali, quia intelligi debent in ſenſu diſtributivo, non collectivo: ſic cum dicunt, animam defuncti poſſe juvari aliorum fidelium ſuffragiis, ſenſus eſt diſtributivus, quod ſingulorum ſuffragiis poſſit juvari.

Idem dic, ſi teſtis hoc tantum ſcierit relatione alterius. Nam notitia mediata, notitia eſt, & ſufficit ad alios effectus, in quibus major certitudo requiritur, v. gr. in Baptiſmo. Item quamvis ſigna illa moribundi dubia ſint, ut ſi viſus ſit tundere pectus, oculos ad cœlum tollere, aliquam imaginem devotè reſpicere, abſolvendus eſt; nam iſta cenſeri debent relata ad abſolutionem Sacramentalem; cum quilibet in articulo mortis cenſeatur, optimum animæ ſuæ remedium optare. Præterea in extrema neceſſitate proximi tenemur ei ſubvenire meliori modo, quo fieri poteſt. Et cum Sacramentum ſit ad ſalutem hominum inſtitutum, ſatius eſt illud exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis; nec hoc eſt contra ejus reverentiam, ſed ſecundum ejus finem, ſi prout poteſt, conferatur in extremo periculo ſalutis.

Reſp. 3. Magna controverſia eſt, an abſolvi poſſit moribundus omni ſenſuum, & rationis uſu deſtitutus, qui nulla ſigna externa doloris, vel deſiderii confitendi dedit coram aliquo.

Plurimi docent, eum non poſſe validè abſolvi, nec proinde etiam licitè, quamvis conſtet, ipſum chriſtianè vixiſſe. Quia 1. S. Leo, Concilia Carthag. & Arauſ. citat. & Rituale Roman. dum ſtatuunt moribundum abſolvendum eſſe, expreſſe addunt hanc conditionem: Si aliqua ſigna pœnitentiæ dederit. Ergo eo ipſo ſignificant, non eſſe abſolvendum, deficiente tali ſigno. 2. Nullum eſt Sacramentum Pœnitentiæ ſine confeſſione Sacramentali, cum hæc confeſſio ſit ejus pars eſſentialis: ſed in hac hypotheſi nulla eſt confeſſio Sacramentalis: Ergo. *Probant min.* Confeſſio Sacramentalis eſt ſenſibilis accuſatio peccati admiſſi, ordinata ad abſolutionem Sacerdotis. Nam hoc Sacramentum eſt judicium ſenſibile, quod proinde includere debet accuſationem externam ac ſenſibilem, quæ reddat ſenſibilem dolorem internum; & materia Sacramenti debet eſſe ſenſibilis, cum Sacramentum ſit quoddam totum ſenſibile. At in hac hypotheſi deeſt accuſatio ſenſibilis, & ordinata ad abſolutionem: neque enim vita prius chriſtianè tranſacta, eſt moribundo hic & nunc accuſatio ſui ad abſolutionem ordinata poſt peccatum commiſſum. Requiritur autem ex parte pœnitentis poſt peccatum commiſſum aliqua voluntas ſenſibiliter manifeſtata, qua ſe accuſet, vel certè imploret officium judicis; alioqui proferretur ſententia ſine ullo proceſſu. Dico, *Poſt peccatum*. Nam ridiculum eſſet, quod quis hodie ſe vellet accuſare de peccato cras committendo, ut cras ab eo abſolvatur vi hujus accuſationis.

Alii verò non pauci, & tota Facultas Lovanienſis, teſte Havermano, contendunt, talem moribundum abſolvi poſſe ſub conditione, ideòque debere, modò chriſtiane vixerit, vel poſt peccatum pœnitentiæ agendæ tempus habuerit: ſi enim in ipſo actu criminis, v. gr. in ebrietate, vel duello ſenſuum uſu privetur, fa-

facilè concedunt, non eſſe abſolvendum, cum conſtet eſſe indiſpoſitum. *Probant*, 1. ex S. Auguſtino, l. 1. de adulter. conjug. cap. 28. ubi ait: *Ego non ſolum alios catechumenos, verum etiam ipſos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, cum ſalvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptiſmum; tamen ſi deſperati, & intrà ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebra uſque ad baptiſmum ſtatuerant detineri?... Quæ autem baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſa, ſi fortè pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet Mater Eccleſia.* Sed priores reſpondent, S. Doctorem ſupponere moribundum petiiſſe priùs pœnitentiam, ſicut catechumenos baptiſmum, unde eum vocat pœnitentem; & catechumenos dediſſe aliquod doloris ſignum, v. gr. nutu, percuſſione pectoris &c. Alioqui fruſtra dixiſſet: *Si intra ſe pœnitentes jacuerint*; nam ſi nullum pœnitentiæ ſignum præbuerint; unde intrà ſe pœnitentes eſſe noſcemus? 2. *Probant* ex Sacerdotali Romano Venetiis, anno 1560. excuſo, ubi dicitur, talem moribundum eſſe abſolvendum, *ſi bene vivebat, & frequentabat confeſſionem & communionem*. Item ex ſtatutis ſynodalibus Eccleſiæ Lemovicenſis, & ex memoriali confeſſorum, edito Bononiæ juſſu Archiepiſcopi Bononienſis, qui poſtea factus Summus Pontifex Gregorius XV. opinionem non mutavit, ſed etiam in ſuo quondam Archiepiſcopatu in praxim redigi permiſit. *Probant* 3. Quia quoties eſt materia dubia, vel probabiliter præſumpta in moribundo ſenſibus deſtituto, hic poteſt abſolvi ſaltem ſub conditione: nam tunc nulla irrogatur irreverentia Sacramento ob neceſſitatem proximi. At in tali moribundo reperitur talis materia, nempe contritio & confeſſio generica ac confuſa, probabiliter ex aliquo ſigno externo præſumpta, vel dubia. Nam vita chriſtianè acta, eſt ſignum externum probabile, vel ſaltem dubium doloris, & voluntaria confitendi ſaltem paulò ante privationem uſus ſenſuum elicitæ, & ad abſolutionem ſufficienter directum in tali neceſſitate; cum enim fidelis quiſque ideò chriſtianè vivat, ut piè ac chriſtianè moriatur, implicitè ſaltem vitam ſuam chriſtianam dirigit ad ſuſcipiendam in mortis articulo Sacramenta. Item vita chriſtianè tranſacta eſt ratio præſumendi, iſtum moribundum revera dediſſe in hoc morbo aliquod ſignum externum doloris in ordine ad abſolutionem v. g. pectus tutudiſſe, oculos in cœlum ſuſtuliſſe, Deum oraſſe &c. imò etiamnum internam contritionem ac voluntatem confitendi elicere, & conari manifeſtare omnibus, quibus poteſt, ſignis externis, omnibus videlicet motibus corporis ſui, aut certè contrarium non conſtat. Unde inferunt, tunc haberi ſignum externum contritionis, & voluntatis confitendi ſaltem probabiliter præſumptum aut dubium, ideòque ſufficiens ad abſolutionem conditionatam in tali neceſſitate.

Jam verò ſi talis poteſt abſolvi, eum abſolvere tenetur Sacerdos. Nam quiſque ex lege charitatis tenetur proximo in extremo periculo ſubvenire meliori modo, quo poteſt, afferendo ſaltem opem dubiam, quæ melior eſt nulla, ſi certam afferre nequit.

Ad id quod objicitur, nempe duo Concilia ſupra citata, & Rituale Romanum exigere ſignum aliquod pœnitentiæ, reſpondent, ea loqui de eo, quod certum erat, & haberi debet quantum fieri poteſt. Præterea in hoc caſu præſumitur ſignum externum pœnitentiæ.

Circa hoc Rituale Tullenſe hæc ait: Donec Eccleſia de hac difficultate decideri, poterunt confeſſarii ſequi in praxi id, quod favorabilius eſt ſaluti ejuſmodi moribundorum, & eos abſolvere, ſi ſemper chriſtianè vixerint.

Quæſt. IX. *Ad quid tenetur Confeſſarius propter defectum in Sacramentum admiſſum.*

Reſp. Si invalidè abſolvit pœnitentem à cenſuris vel peccatis reſervatis, tenetur ſaltem, ſi commodè poteſt, illum monere, ut ſibi quærat remedium ab alio; vel obtenta à ſuperiore facultate illum abſolvendi, pœnitentem præſentem poſt iteratam contritionem abſolvere. Si vero pœnitentem induxit in aliquem errorem, ex quo ſequitur violatio præcepti alicujus, dicendo non extare tale præceptum, tenetur monere pœnitentem: alioqui eſſet cauſa, cur is præceptum violaret; & quiſque tenetur tollere cauſam mali, quam poſuit etiam inculpatè. Item ſi ex omiſſione monitionis, & ſilentio confeſſarii, moveatur pœnitens ad credendum licitum id, quod eſt illicitum, tenetur confeſſarius poſtea eum monere: quia quiſque tenetur curare, ne alii ex ſua actione, vel etiam ex ſua omiſſione ſcandalum accipiant, & ne moveantur ad violandum etiam materialiter præcepta. *Delugo*. Et quia reparari debet omiſſio periculoſa rei ex officio debitæ. Non poteſt autem confeſſarius pœnitentem monere extra tribunal pœnitentiæ ſine ejus facultate expreſſa.

Quæſt. X. *Ad quid tenetur confeſſarius propter defectum circa reſtitutionem?*

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. 1. Si ſine tua culpa deobligaſti pœnitentem à reſtitutione, ad quam tenebatur, vel obligaſti, ad quam non tenebatur, teneris ex juſtitia errorem dedocere. Nam quiſque tenetur ex juſtitia impedire, ne ſua actione etiam inculpabili pariat alteri damnum: alioqui cognito errore, tenetur de damno; proximus enim jus habet, ne damnum à quoquam quovis modo patiatur.

Reſp. 2. Si ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia conſiderandi, dixiſti pœnitenti, eum non teneri ad reſtitutionem, ad quam reipſa tenetur, teneris errorem dedocere. Quod ſi non dedoces, vel ſi pœnitens interea factus eſt impotens ad reſtituendum, qui alioqui reſtituiſſet, teneris ipſe reſtituere illi tertio. Nam violaſti jus, quod ille habebat, ne impedires reſtitutionem ei debitam, & conſilio tuo es cauſa efficax ejus damni. Si verò pœnitens poſſit adhuc reſtituere, ſufficit, quod eum moneas de ejus obligatione: nam tua monitione ſufficienter tollis cauſam damni inferendi, quam poſueras: unde ſi pœnitens non reſtituat ex malitia, id tibi imputari nequit, cum jam non ſis cauſa damni.

Reſp. 3. Si ex ignorantia vel negligentia culpabili omiſiſti ſolum admonere pœnitentem de obligatione reſtituendi, teneris eum poſtea admonere. Sed juxta multos non teneris ipſe reſtituere, ſi pœnitens ſit interea factus impotens ad reſtituendum; imò etiamſi non moneas eum de reſtitutione facienda, ſaltem niſi ex officio habeas curam animarum. Quia confeſſarius præciſè ut confeſſarius, non tenetur ex juſtitia impedire damnum ejus, cui debetur reſtitutio; ac proinde omittendo monitionem non peccat contra jus creditoris, ſed tantum contra bonum ſpiritale pœnitentis: confeſſarius enim nullam juſtitiæ obligationem, nec officium habet in ordine ad creditorem, ſed tantum in ordine ad pœnitentem; nec tenetur ex officio procurare bonum temporale aliorum, ſed ſolum ſpirituale bonum pœnitentis; nec eſt hujus caput politicum, ſicut prælatus reſpectu ſuorum ſubditorum. Omittens autem, aut tacens non tenetur de damno non impedito, niſi ei, cujus damnum tenetur ex juſtitia impedire. Itaque hac in re non eſt par ratio confeſſarii, & judicis prophani: nam hic tenetur ex officio, bonum aliorum ſpectante, ſervare jus omnium, tamquam perſona publica conſtituta ad procurandum bonum temporale, & jus aliorum; confeſſarius autem obligatur ſoli pœnitenti in foro pœnitentiæ: quia hoc forum ac judicium privatum eſt, & inſtitutum in bonum pœnitentis.

Dixi, ſaltem niſi ex officio habeas curam animarum, ut ſunt Epiſcopi & Parochi, quos teneri tunc ad reſtitutionem valde probabile eſſe, cenſet Leſſius; quia cum iſti ſint ſuperiores, ex officio tenentur regere ſubditos, & pro modo ſuæ gubernationis impedire, ne aliis damnum inferant, ac proinde tenentur curare, ſi commodè poſſint, ut reſtitutionem faciant. Ejuſdem enim rationis eſt damnum inferre, & illatum nolle reſarcire.

Reſp. 4. Si pœnitentem culpabiliter, hoc eſt, ex malitia, vel ex ignorantia vincibili, vel gravi negligentia conſiderandi, obligaſti ad reſtitutionem, ad quam non tenebatur, teneris ex juſtitia errorem retractare. Quod ſi jam reſtituit, teneris damnum illud ipſi reſarcire. Nam illius fuiſti cauſa efficax & injuſta tuo falſo conſilio, ex cap. ultim. *de injur.* Item teneris pœnitenti de damno, ſi tua omiſſione culpabili fuiſti cauſa, cur ipſe reſtitueret id, ad quod non tenebatur: nam tale damnum oritur ex omiſſione monitionis ei debitæ ex officio erga eum, ideòque ex juſtitia debitæ.

Quæſt. XI. *An Sacerdotes non habentes curam animarum tenentur audire confeſſiones, ſi ſint idonei & approbati?*

Reſp. 1. Tenentur ex charitate ſub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confeſſiones cujuslibet exiſtentis in extrema neceſſitate ſalutis, qui ſcilicet ſalvari nequeat ſine opera confeſſoris. Nam quiſque tenetur ex charitate ſalutem æternam proximi præferre vitæ ſuæ corporali; tenetur enim vitæ ſuæ corporali præferre ſalutem propriam; ergo ſalutem proximi, quem ſicut ſeipſum diligere tenetur.

Reſp. 2. Tenentur etiam ex charitate ſub mortali audire confeſſiones hominum in gravi neceſſitate ſpirituali exiſtentium, ut in periculo mortis, ſi alius deſit, & id poſſint ſaltem ſine gravi damno & vitæ periculo. Nam charitas obligat ad ſuccurrendum proximo in gravi neceſſitate, cum id fieri poteſt, ſaltem ſine gravi incommodo & damno. Imò *Suarez*, hic, diſput. 32. ſect. 1. docet, quemlibet Sacerdotem teneri ex charitate, audire confeſſiones etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, ſi vita ſpiritualis, ſeu ſalus proximi periclitetur, & non ſit alius qui ſubveniat: nam licet in rigore poſſit proximus per contritionem perfectam ſalvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando ſine alio medio relinquitur.

Certè ſecundum communem ſententiam, in neceſſitate gravi ſpirituali communitatis, ut ſi peſte graſſante ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter abſque confeſſione, Sacerdos privatus tenetur ſub mortali etiam cum periculo vitæ, audire confeſſiones, ſi alii non

Digitized by Google

ſubveniant. Quia gravis neceſſitas ſpiritualis communitatis, licet non extrema, eſt per ſe graviſſimum malum, cui meritò ſuccurri debet cum jactura vitæ privari, & quia vix fieri poteſt, ut talis neceſſitas non ſit conjuncta cum neceſſitate extrema aliorum. *Delugo*.

Reſp. 3. Extra neceſſitatem gravem tenentur, quando facilè poſſunt, & utilitas proximi magna id exigit. Ex 1. Petr. 4. *Unuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei*. Nam ſine culpa non poſſunt ex negligentia inutilem reddere poteſtatem abſolvendi, in utilitatem proximi acceptam.

CAPUT II.

De Sigillo Confeſſionis.

SIgillum illud eſt religioſa obligatio ſervandi in quovis caſu ſecretum circa ea, quæ ex confeſſione Sacramentali cognita ſunt.

Quæſt. I. Quæ & quanta eſt obligatio Sigilli Confeſſionis?

Reſp. 1. Secretum confeſſionis obligat, 1. Jure naturali, quo generatim tenemur, non revelare ſecretum commiſſum, & promiſſum etiam implicitè, præſertim cum damno aut infamia alterius. In confeſſione autem intercedit tacita pactio inter confeſſorem & pœnitentem: nam hic peccata ſua declarat ſub conditione tacita ſecreti, quod confeſſarius tacitè ſpondet hoc ipſo, quod audit confeſſionem. 2. Lege divina ſpeciali poſitiva, imò & naturali, ſuppoſita inſtitutione confeſſionis Sacramentalis, quam ex natura rei conſequitur, ne ſcilicet revelatione ſecreti confeſſio reddatur oneroſa & odioſa, & ſic ab illa homines avertantur. 3. Lege Eccleſiaſtica, vetante revelationem ſigilli ſub graviſſimis pœnis, lata in Concil. general. Lateranen. IV. cap. 21. ibi: *Caveat omninò, ne verbo, vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum*.

Hinc in violatione ſigilli reperitur malitia injuſtitiæ erga pœnitentem, & ſacrilegii ob irreverentiam in ſacramentum; quæ malitia ſacrilegii ſemper eſt ex ſe mortalis, nec poteſt eſſe venialis ex levitate materiæ; ita ut ſit mortale, vel unum veniale in particulari revelare. Nam minima infractio ſigilli graviter injurioſa eſt ſacramento, cum illud reddat odioſum, & avertat à confeſſione; & revelatio venialis culpæ a confeſſione venialium deterreret.

Reſp. 2. Hæc obligatio tanta eſt, ut nullo prorſus caſu, vel ad tormenta quælibet, & mortem vitandam liceat ſecretum confeſſionis revelare, ſine expreſſo conſenſu pœnitentis, ut conſtat ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. Quia Chriſtus dum hoc ſacramentum inſtituit, & pœnitentes obligavit ad confitendum omnia mortalia, ſimul obligavit confeſſarium ad confeſſionis ſecretum numquam violandum quavis de cauſa. Nam ſi liceret aliquo caſu detegere cognita ex confeſſione, confeſſio fieret odioſa, & ab ea homines averterentur; quod eſt maximum malum commune, gravius damno vitæ, cum confeſſio ſit medium ſalutis non ſolum utiliſſimum, ſed etiam neceſſarium. Semper enim pœnitens timeret, ne occurreret ille caſus, vel ne confeſſarius eam neceſſitatem apprehenderet, & revelaret ejus peccatum, præſertim cum multi hac licentia ex imprudentia facilè abuti poſſunt. Hinc, cap. *de pœnit*. diſt. 6. dicitur, nefas eſſe aliquid revelare etiam pro aliquo ſcandalo vitando. Quare obligatio ſervandi ſecretum confeſſionis longè major eſt & arctior, quàm obligatio ſecreti naturalis, quod aliquando aperiri debet, dum ejus revelatio neceſſaria eſt ad impediendum malum innocentis, vel reipublicæ.

Dixi, 1. *Sine conſenſu pœnitentis*. Nam eo ſponte dato, licet juſta de cauſa uti notitia in confeſſione acquiſita. Quia cum obligatio ſigilli ſit in favorem pœnitentis, poteſt is juri ſuo cedere, & dare facultatem revelandi aliquid in confeſſione declaratum; poteſtque per alium facere, quod poteſt per ſe ipſum. Et aliquando ad id tenetur, v.g. ad avertendum damnum reipub. vel tertii; ac proinde ſi eam deneget, non debet abſolvi, cum ſit indiſpoſitus.

Dixi, 2. *Expreſſo*. Nam non ſufficit conſenſus præſumptus, vel interpretativus, ut cum confeſſarius judicat, pœnitentem facultatem conceſſurum, ſi peteretur. Quia ſi non requireretur expreſſus conſenſus, confeſſio redderetur valde odioſa & oneroſa: ſæpe enim multi confeſſarii ex imprudentia putarent, ejuſmodi revelationem eſſe gratam pœnitenti, cum tamen valde diſpliceret; ſicque meritò timerent pœnitentes, ne aliquo caſu ex ſimili præpræſumptione peccata ſua proderentur. Unde graviter peccat confeſſarius contra ſigillum, ſi plura peccata, aut pluribus aperiat, quam pœnitens expreſsè conſenſit; vel ſi facultatem illam

Digitized by Google

jam injuria aut fraude ab eo extorquet, falsò ei perſuadendo, illum teneri hanc concedere, aut quid ſimile. Item non ſufficit, quod teneatur concedere, ſi reipſa non concedat; nam nihilominus redderetur confeſſio odioſa.

Quæſt. II. *Quænam ſigilli ſecreto continentur?*

Reſp. Ea omnia, quæ per Confeſsionem deteguntur, ſcilicet omnia peccata tum mortalia tum venialia, tum interna & occulta, quàm externa & publica, eorumque circumſtantiæ: item tentationes, vitia, cupiditates, indiſpoſitio, imperfectiones, defectus naturales etiam inculpabiles, ſcrupuloſitas & ignorantia pœnitentis; defectus natalium, peccata complicis, materia ac objectum peccati; perſona quæ eſt objectum, cauſa, circumſtantia, vel occaſio peccati, aut aliter; item quæcumque à pœnitente dicta ſunt ad pleniorem peccatorum, conſcientiæ ac diſpoſitionis ſuæ manifeſtationem, ſive reipſa, ſive ex falſa ejus opinione ad eam manifeſtationem pertineant, vel utilia ſint, etiamſi ad alios ſpectent; & alia quælibet, quæ pœnitens non vult, ut detegantur. Ratio eſt, quia revelatio quorumvis iſtorum redderet Confeſſionem odioſam, cùm moleſtiam, vel infamiam, vel dedecus inferre nata ſit pœnitenti, præſertim cum multi neſciant diſcernere, quæ ſunt ac debeant dici, aut omitti in Confeſſione. Imò juxta Conink, & alios, pœnitentis defectus, quos Confeſſarius ex ipſo modo confitendi colligere poteſt, cadunt ſub ſigillum, ita ut illud violet, ſi dicat, pœnitentem eſſe ſcrupuloſum, impertinentiis, & næniis tempus conterere, eſſe moroſum, & his ſimilia. Nam hoc aptum eſt reddere Confeſſionem odioſam; ideòque in praxi vitandum.

Quæſt. III. *Quomodo violatur ſigillum Confeſſionis?*

Reſp. Dupliciter. 1. Directè, revelando expreſsè aliquid ex ſola Confeſſione cognitum. 2. Indirectè, aliquid dicendo aut faciendo, ex quo quis cognoſcere vel ſuſpicari poſſit, peccatum vel defectum pœnitentis aut aliorum, aut quævis per Confeſſionem cognita, ex quibus pœnitenti, aut aliis pudor, moleſtia, dedecus, damnum, vel quodlibet gravamen ſequi poſſet; etiamſi audiens id aliundè ſciat. Quæ omnia reddunt Confeſſionem odioſam.

Hinc ſecretum Confeſſionis violat. 1. Qui dicit de aliquo etiam mortuo, quòd commiſerit aliquod mortale, vel plura venialia, vel tale veniale in particulari, v.g. mendacium. Non tamen qui dicit præcisè, Petrum ſibi confeſſum eſſe aliquid veniale indeterminatè; nam hoc ex ipſo actu Confeſſionis patet: qui enim confitetur, hoc ipſo atteſtatur, ſe aliquod ſaltem veniale admiſiſſe. Sed ne hoc quidem dicendum eſt ob periculum ſcandali. Dixi, *Etiam mortuo.* Nam revelatio cognitorum ex Confeſſione, etiam poſt mortem pœnitentis redderet Confeſſionem valde oneroſam, ac odioſam; cùm homines ſint valde ſolliciti, ne etiam poſt mortem infamentur.

2. Qui unum præ aliis, quos audivit, laudans dicit, eum ſola venialia admiſiſſe: nam inde alii facile in ſuſpicionem culpæ mortalis adducuntur.

3. Qui dicto vel facto peccatum pœnitentis aliis etſi jam aliunde ſcientibus manifeſtat.

4. Qui dixit aliquod grave peccatum committi in tali Monaſterio, vel Capitulo. Nam [illegible] parit infamiam communitati, redditque Confeſſion[illegible] odioſam. Item qui dicit in loco illo, præſertim au[illegible]ſto, ubi Confeſſiones audivit, eſſe multos fures, [illegible] luxurioſos, aut injuſtos &c. vel in tali loco talia, [illegible] committi ſolere, & præſertim ſi hoc aliunde non conſtet, nec ſit publicum. Nam hoc infamiam loci, ſeu communitatis parit, quæ in ſingulos redundat.

5. Qui auditis paucorum Confeſſionibus, dicit, ſe tale peccatum audiviſſe, non nominata perſona. Jam enim ſinguli ex illa relatione aliquid ſuſpicionis contra ſe patiuntur; vel qui peccata per Confeſſionem cognita ita narrant, ut audientes poſſint aliquo modo conjicere vel ſuſpicari, quinam ea commiſerint.

6. Qui dicit ſe non abſolviſſe talem, remiſiſſe ad tale tempus, vel ei dediſſe talem pœnitentiam, ex qua colligatur peccatum mortale ſaltem in genere; vel qui de Titio fure notorio dicit, eum ſua furta contritione magna ſibi confeſſum eſſe.

7. Duo Confeſſarii, qui inter ſe colloquuntur de peccatis pœnitentis, etiamſi is utrique eadem peccata confeſſus fuerit.

8. Qui alta voce, vel alio modo à circumſtantibus intelligibili, arguit pœnitentem: nam hoc ipſo indicat gravitatem materiæ, quam audit.

9. Utendo notitia per Confeſſionem parta, ſine licentia, & cum gravamine pœnitentis, vel cum ejus licentia, ſed extorta, nec ſponte data. Porrò poteſt violari ſigillum non ſolùm verbis, ſed etiam factis, & aliis ſignis, ut conſtat ex Conc. Later. citato.

Nota 1. Quamvis non violet ſigillum, qui præcisè refert peccata in Confeſſione audita, perſonam & locum nullo modo deſignando, ſic, ut audientes ne leviter quidem ſuſpicari poſſint, quinam ea commiſerint: tamen rectè monent non eſſe dicendum. *Hæc peccata audivi in Confeſſione.* Quia audientes, præſertim Laici,

Laici, facilè ſcandalizantur, ſuſpicantes violari ſigillum; & quandoque periculum eſt, ne ex imprudentia lædatur ſigillum, & deveniatur in ſuſpicionem perſonæ. Imò hoc prohibitum eſſe à Concil. Later. cap. *Omnis*, niſi in neceſſitate petendi conſilii, docet Fagnanus. Quia Concilium ſolùm permittit de peccato audito, abſque ulla expreſſione perſonæ, & cautè conſulere ſub hac conditione, *Si prudentiori conſilio indiguerit*: ergo extra hanc indigentiam id non licet.

Nota 2. Quamvis liceat Confeſſario loqui de rebus, quas aliunde novit, quia nihil cadit ſub ſigillum, niſi quod cognitum eſt ex Sacramentali Confeſſione, & ut ex ea cognitum ſive immediatè, ſivè mediatè; violat tamen ſigillum, ſi aliquid ampliùs vel certiùs aperiret, quàm extra Confeſſionem novit.

Nota 3. In conſilio captando omittendæ ſunt circumſtantiæ loci, temporis, & aliæ inutiles, ne facilè innoteſcat pœnitens. Quòd ſi ſine periculo revelationis conſilium peti nequear, tunc non licet petere ſine venia expreſſa pœnitentis.

Quæſt. IV. *An liceat Confeſſario loqui cum ipſo pœnitente de auditis in Confeſſione?*

Reſp. Non licet extra Confeſſionem abſque ejus expreſſa licentia, quam pœnitens tenetur dare, cùm id neceſſe eſt ad ſupplendum aliquem defectum, vel errorem dedocendum. Ita S. Carolus in inſtruct. Confeſſar. Quia aliàs hoc moleſtam, & odioſam redderet Confeſſionem: nam pudorem injicit, & exprobationem quamdam continere ſolet. At id omne, quod Confeſſionem odioſam ac moleſtam reddere poteſt, eſt graviter à Chriſto prohibitum.

Hanc licentiam cenſeri dari à pœnitente docet Delugo, quando ipſe interrogat, vel loquitur cum Confeſſario de aliquo, quod dixit in Confeſſione. Imò ſi ſtatim poſt impoſitam ſatisfactionem, ac datam abſolutionem Confeſſarius judicet aliquid addendum circa dicta in Confeſſione, poteſt id facere, quamdiu pœnitens eſt in Confeſſionario. Quia id ſpectat ad complementum judicii Sacramentalis, quod adhuc cenſetur durare, & cujus actus ſunt abſolvere, punire, conſulere, monere, corrigere, ligare, & ſimilia; & quia moraliter non cenſetur extra Confeſſionem, quod in continenti dicitur in Confeſſionario. Item poteſt ſequentibus Confeſſionibus pœnitentem admonere de defectu aliquo in prioribus admiſſo, de negligentia ſe emendandi, de frequentia relapſuum &c., & uti notitia per priores Confeſſiones parta ad ſpecialia monita, ac fortiora remedia ſuggerenda. Quia loquitur in eodem foro Sacramentali, in quo Sacerdos ad bene curandum pœnitentem debet conſiderare etiam peccata præterita, quæ indicant paſſionem vehementem, vel conſuetudinem, vel aliquid aliud conſideratione dignum, ad meliùs cognoſcendum ſtatum pœnitentis: idque pertinet ad officium judicis, ac medici, quod tunc exercet. Et tunc agit, ut Dei Vicarius, ac proinde poteſt uti notitia, quam ut talis habet.

Quòd ſi pœnitens extra tribunal facultatem loquendi de re neceſſaria ad Confeſſionem pertinente deneget Confeſſario, juxta multos non licet eum monere. Nam tunc Confeſſarius revera loqueretur extra Confeſſionem, cùm judicium jam moraliter finitum ſit. At eſt regula generalis, quòd Confeſſarius de Confeſſione ſine licentia pœnitentis loqui non poteſt extra Confeſſionem. Et verò ſi ſigillum non obligaret ad non loquendum cum pœnitente in eo caſu, non eſſet neceſſitas petendi licentiam: nam licentia pœnitentis non requiritur, niſi propter ſigillum, quam tamen neceſſitatem petitionis nemo negat. Quare licentia negata tacere debet Confeſſarius, & jam ſatisfecit ſuo muneri.

Quæſt. V. *An liceat extra Confeſſionem uti notitia per Confeſſionem acquiſita?*

Reſp. 1. Licet uti cum licentia expreſſa pœnitentis ſponte ab ipſo in ipſius vel alterius utilitatem data. Quia ratio ſigilli eſt, ne Confeſſio reddatur odioſa: at tunc non poteſt inde Confeſſio reddi odioſa, cum quiſque ſciat, ſuam ſibi relinqui libertatem concedendi, vel negandi licentiam, & eam pro arbitrio limitandi. Et tunc pœnitens ponit conditionem, qua poſita, præceptum divinum non obligat: nam ſolùm erat præceptum non revelandi, nec utendi notitia illa ſine licentia expreſſa pœnitentis. Tenetur autem pœnitens permittere uſum iſtius notitiæ, quoties neceſſarius eſt ad bonum commune, ad tollendam occaſionem peccati, ad avertendum grave damnum ſpirituale vel temporale alicujus privati, & alia, quæ juſtitia vel charitas exigit: alioqui abſolutione indignus eſt.

Reſp. 2. Nunquam licet ſine expreſſa licentia uti tali notitia, cum quavis directa aut indirecta revelatione cognitorum in Confeſſione, & ex qua oriri poſſit ſuſpicio uſus talis notitiæ. Quia quælibet revelatio etiam indirecta ſine expreſſa venia pœnitentis eſt violatio ſecreti Confeſſionis, & reddit Confeſſionem odioſam, & oneroſam.

Reſp. 3. Neque licet ſine expreſſa licentia, uti tali notitia, cum qualicumque pœnitentis gravamine etiam temporali, etſi aliunde non injuſto, & ſecluſa quacumque revelatione; quamvis multò majus gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur. *Prob.* 1. Ex decreto

creto

creto à Sac. Congregatione generalis Inquiſitionis auctoritate Innocentii XI. edito, & Romæ affixo, ann. 1682. quo prohibetur hæc propoſitio, & ejus praxis: *Scientia ex Confeſſione acquiſita uti licet, modò fiat ſine directa aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi aliud multò gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius meritò contemnatur. Addita deinde explicatione ſive limitatione, quòd ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex Confeſſione acquiſitæ cum gravamine pœnitentis, ſecluſa quacumque revelatione, atque in caſu, quo multò gravius gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur. Hanc dictam propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione ſive limitatione, præſenti decreto prohibent &c.* 2. Clemens VIII., & Urban. VIII. prohibuerunt Regularibus, ne hac notitia utantur ad exteriorem gubernationem. 3. Quia ille omnis uſus notitiæ per Confeſſionem partæ illicitus eſt; qui ſi cognoſceretur à pœnitente eſſe licitus, redderet illi Confeſſionem odioſam: nam talis uſus à Sacramento averterit, & Chriſtus vetuit ne unquam redderetur odioſum. At ſi pœnitens ſciret, licere Confeſſario, ipſis non advertentibus, uti notitia Confeſſionis ad aliquid ipſis grave ac moleſtum, redderetur illis Confeſſio odioſa, & ſemper id timerent. Et verò ſi non licet uti notitia cum gravamine aliquo pœnitentis, advertentis talem uſum, nec etiam licet, quamvis id non advertat: ſi enim antecedenter pœnitens ſciret, poſſe Confeſſorem uti occultè illa notitia contra pœnitentem, hic avocaretur non minùs, ſed potius magis, à Confeſſione peccati, quàm ſi ſciret, eum poſſe tale quid facere, advertente ipſo pœnitente. Nam magis lædunt illa, quorum cauſas ſcimus, quibus faciliùs poſſumus adhibere remedium per cauſam contrariam, ut notat Delugo.

Nec obſtat, quòd tum nulla eſſet revelatio Confeſſionis. Quia ſigillum obligat Confeſſorem non ſolùm ad non revelandum peccatum pœnitentis, ſed etiam ad vitandum id omne extra Confeſſionem, quod eam redderet odioſam, & difficilem pœnitentibus; & ad continendam taliter notitiam illam, ut numquam poſſit adhiberi contra ipſum pœnitentem expreſsè non conſentientem. Sic peccat contra ſigillum, qui cum pœnitente loquitur de peccato ejus, licèt nihil prorſus revelet. Ratio enim, & obligatio ſigilli eſt, ne confeſſio difficilior, gravior ac moleſtior reddatur, & ſic odioſa fiat, & homines ab ea deterreantur. Unde ſcientia ex Confeſſione parta perinde ſe habet, ac ſi non eſſet, in ordine ad omnem uſum, qui Confeſſionem difficiliorem, ſeu moleſtiorem redderet.

Hinc non licet Confeſſario pœnitentem ſecretò punire, male habere &c. Item Rituale Tullienſe monet, ne Parochus deneget teſtimonium bonæ vitæ, & probitatis ei, cujus vita exterius eſt rectè inſtituta, ſed quem Confeſſione ſcit eſſe improbum; vel benedictionem nuptialem iis, quos ex ſola Confeſſione ſcit contraxiſſe impedimentum dirimens ob crimen; ne moneat parentes, ut diligenter invigilent filiæ, cujus libidinem ex ſola Confeſſione novit; ne amoveat Vicarium, ludimagiſtrum &c. à ſuo munere ob crimina ex ſola Confeſſione nota.

Reſp. 4. Ex communi ſententia, licitus eſt uſus notitiæ ex Confeſſione acquiſitæ, qui fit ſine ullo pœnitentis gravamine, & ſine qualicumque revelatione tum directa tum indirecta cognitorum in Confeſsione, nec poteſt reddere Confeſsionem difficiliorem, & odioſam. Quia Chriſtus illum ſolum uſum prohibuit, qui redderet Confeſsionem magis oneroſam ac difficilem pœnitenti, & ab illa fideles averteret, cùm obligatio ſigilli à Chriſto impoſita ſit, ne Confeſsio redderetur magis gravis ac moleſta pœnitentibus, quàm per ſe ſit.

Hinc licet Confeſsario ſæpius orare pro pœnitente, conſulere libros, imò & doctores ſuper peccatis in Confeſsione auditis, emendare ſuam negligentiam, vel nimiam ſeveritatem, quam ex Confeſsione intelligit aliis nocere &c. modò non detur occaſio ſuſpicandi pœnitenti, vel aliis. Item licet fugere locum, ubi inſidias ſibi parari, & abſtinere à ſacrificio in quo necandum ſe veneno didicit ex Confeſſione, modò præter pœnitentem nemo advertere poſsit, id fieri ex uſu notitiæ per Confeſſionem partæ. Quia hoc non poteſt ullum gravamen afferre pœnitenti, nec reddere Sacramentum odioſum, nec revelare Confeſsionem. Secùs, ſi alter inde colligat, pœnitentem iſta declaraſſe, ac ideo ei ſuccenſeat, & noceat.

Reſp. 5. Confeſſarius cum licentia expreſſa pœnitentis debet uti notitia peccati complicis vel alterius, ex ſola Confeſsione parta, quando neceſſe eſt ad impediendum grave damnum ſpirituale, vel etiam temporale injuſtum pœnitentis, vel ipſius complicis, vel aliorum, ita ut nequeat impediri, niſi Confeſſarius moneat prudenter ipſum reum, vel ſuperiorem tamquam patrem. Nam tunc nec violatur ſigillum, nec fit injuria complici, & tenemur ex charitate impedire malum proximi, cùm ſine peccato, & gravi incommodo poſſumus. Sed tunc Confeſſarius hortetur pœnitentem, ut extra Confeſsionem aliennum peccatum ei aperiat, ut tantò liberiùs peccati notitia uti poſsit, &

dicere correpto ſe illud extra ſacramentum accepiſſe, ne illud ei odioſum fiat.

Porrò ne confeſſarius facilè pœnitenti alios accuſanti, præſertim fœminæ credat, nec onus monendi in ſe ſuſcipiat ſine neceſſitate. Nam ſæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accuſantur.

Quæſt. VI. *Quid reſpondere debet confeſſarius, dum interrogatur de cognitis in confeſſione?*

Reſp. 1. Confeſſarius de his interrogatus etiam à judice, debet ſecundum aliquos dicere, quæſtionem eſſe injuſtam & ſacrilegam, ad quam nefas ſit reſpondere. Sed quia id plerumque non ſufficit ad tollendam omnem ſuſpicionem, alii docent, eum debere ſimpliciter affirmare, etiam cum juramento, ſi opus ſit, ſe neſcire pœnitentem tale ſcelus commiſiſſe. Nec tunc utitur æquivocatione, aut reſtrictione, nec mentitur; quia reſpondet in ſenſu interrogationis, inquit Delugo: interrogatio enim eſt, aut debet eſſe, an ſciat peccatum ea ſcientia, quæ humani convictus legibus ſubjiciatur, & deſervire poſſit ad illud dicendum, de qua ſcientia interrogant homines, & de illa intelligi poteſt reſponſio. *Homo* (inquit S. Thom. in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. ad 3.) *non adducitur in teſtimonium, niſi ut homo; & ideo abſque læſione conſcientiæ poteſt jurare, ſe neſcire, quod ſcit tantum ut Deus*; id eſt, ut Dei vices ſpecialiter agens. Et S. Antonin. 3. part. tit. 17. cap. 22. ait: *Si non poteſt alio modo declinare iniquum judicium, poteſt reſpondere. Nihil inde ſcio, quia ſubintelligitur, ut homo; & nihil ſcio etiam per confeſſionem, quod intelligitur tibi revelandum.* Alii dicunt, iſtam reſponſionem, *Neſcio*, in talibus circumſtantiis apud prudentes nihil aliud ſignificare, quam me nihil ſcire, quod ſubjiciatur humani convictus legibus. Nam notitia rerum ea confeſſione ſacramentali hauſta, non eſt ſcientia naturalis ordinis, quam quis habeat ut homo, & quæ pertineat ad uſum humani convictus ac ſocietatis, quæ inter homines per mutuum ſermonem fovetur; quare humanæ ſocietatis legibus nullatenus ſubjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potiſſimum poſita eſt, quod per illud peccetur contra leges humanæ, ſeu rationalis ſocietatis.

Si autem judex quærat, num confeſſionem Petri audieris; reſpondere debes te audiviſſe. At ſi quærat, num tale peccatum confeſſus fuerit, reſpondere debes, ſecundum aliquos, iſtam interrogationem eſſe injuſtam, impiam, & reſponſo indignam: ſecundum alios, te nihil tale audiviſſe, ſcilicet auditione eorum, quæ licet revelare; velut hominem.

Reſp. 2. Confeſſarius interrogatus an pœnitentes abſolverit, reſpondere debet, ſe officio functum eſſe, non autem abſolviſſe: alioqui enim id affirmans de uno & non de altero, indicaret denegatam abſolutionem; & ſic indirectè revelaret pœnitentis indiſpoſitionem, aut peccatum reſervatum: Quare eadem debet eſſe reſponſio pro omnibus pœnitentibus, quos abſolvit, & quos non abſolvit. Hinc dum danda ſunt teſtimonia confeſſionis auditæ, debet Confeſſarius teſtari ſolum ſe audiviſſe confeſſionem talis.

Porrò etſi regulariter ita reſpondendum ſit, non poteſt tamen damnari confeſſarius, qui dicit, ſe aliquem abſolviſſe, quando nullum eſt periculum pro aliis, quia hoc nullo modo eſt contra ſigillum, nec poteſt reddere confeſſionem odioſam. Quod ſi Sacerdos vocetur in jus à pœnitente, ut rationem reddat denegatæ abſolutionis, teſtari debet, ſe nullum in hac exigenda ratione ſuperiorem agnoſcere præter Deum.

Quæſt. VII. *Ex qua confeſſione contrahitur obligatio ſigilli?*

Reſp. Contrahitur ex omni & ſola confeſſione ſacramentali. Confeſſio autem cenſetur ſacramentalis in ordine ad inducendam obligationem ſigilli, quæ ex intentione ſe accuſandi ſecundum inſtitutionem Chriſti, in ordine ad abſolutionem aliquando obtinendam fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamſi non ſequatur vera abſolutio, quavis de cauſa. Hoc enim neceſſarium eſt ad ſecuritatem Sacramenti.

Hinc ſigillum obligat, 1. Etiamſi confeſſio facta ſit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat eſſe Sacerdotem & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confeſſionis validæ, quæ inde minus ſecura redderetur, propter periculum, ne quis malitiosè fingat ſe Sacerdotem approbatum, aut ſe eſſe putet, cum non ſit. 2. Etiamſi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum & abſolvendi. Alioqui pœnitentes poſſent facilè decipi, & metus hujus deceptionis multos deterreret à confeſſione, obeſſetque ſecuritati Sacramenti. 3. Etiamſi pœnitens confiteatur ſine contritione & voluntate recipiendi abſolutionem; ſed tamen cum intentione ſe Sacerdoti tamquam Dei miniſtro ſubjiciendi, & accuſandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id, quod deeſſe judicat, ut poſſit abſolutione aliquando obtinere. Nam ex communi ſententia, talis confeſſio quoad effectum inducendi ſigillum,

eſt

Digitized by Google

eſt Sacramentalis, licet non ſufficiat ad valorem Sacramenti.

Econtra non contrahitur obligatio ſigilli ex confeſſione, quæ fit ſolum ex intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confeſſarium in peccatum; aut ſi extra tribunal quis dicat, ſe, id quod narraturus eſt, committere ſigilio confeſſionis. Quia obligatio ſigilli eſt annexa ſoli confeſſioni inſtitutæ à Chriſto, vel ei cujus revelatio in confeſſionis à Chriſto inſtitutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur ſolum obligatio ſecreti naturalis ex eo quod aliquis committens ſecretum Sacerdoti, dicat ſe illud ei committere ſub ſecreto confeſſionis, & Sacerdos ſic admittat. Ita S. Thom. in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 3. ad 2. Nam ſecretum confeſſionis religioſum, ſoli cofeſſioni proprium eſt. Addit Sylvius, hanc admiſſionem non carere irreverentia Sacramenti, cum nullum arcanum poſſit ſecreto confeſſionis æquiparari.

Quæſt. VIII. *Quinam contrahunt obligationem ſigilli?*

Reſp. Ii omnes, qui immediatè vel mediatè, licitè vel illicitè, habent ex confeſſione ſacramentali notitiam rei cadentis ſub ſigillum. Nam ii omnes tenentur ſecreta ſervare ea, quorum revelatio redderet confeſſionem oneroſam ac odioſam, & ab ea homines deterreret. At ſi homines ſcirent, aliquos tales poſſe aliqua ex confeſſione cognita revelare, averſarentur confeſſionem, & ab ea averterentur. Præterea *cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ ſequuntur ex illo.* reg. jur. 39. in 6. & res cum onere ſuo tranſit ad quoſcumque pervenit. Igitur ſecuritas ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confeſſionem ſolam quovis modo parta numquam poſſit communicari ſine expreſſa licentia pœnitentis, ne ſacramentum reddatur difficilius & odioſum.

Hinc obligatione ſigilli tenentur, 1. Ipſe confeſſarius etiam fictus, ſed per errorem legitimus exiſtimatus: nam confeſſio tunc ex intentione pœnitentis eſt ſacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, ſive culpabiliter, proprius accedendo animo audiendi (quod eſt mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento & pœnitenti,) ſivè inculpatè & præter voluntatem. Superior, à quo extra ſacramentum petitur facultas abſolvendi à caſu reſervato. Interpres, ut organum medium, per quod facta eſt confeſſio. 5. Qui per examen diſponit alium ad confeſſionem, & qui conſulitur, an & quomodo hoc vel illud teneatur confiteri, quamvis alteri fiat confeſſio. 6. Is qui conſulitur a confeſſario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odioſum & grave eſſe pœnitentibus concedere facultatem conſulendi alium, (ut ſæpe neceſſarium eſt ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti adminiſtrationem,) ſi ille alius non obligaretur ſigillo. Item is, cui confeſſarius pœnitentem manifeſtavit ex conſenſu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediatè ab ipſo confeſſario, aut quovis alio ad ſigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta deſcripta legit, dum pœnitens ex ſcripto confitetur: is enim ſe habet, ut ille qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel poſt, & extra confeſſionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter ſi legat, & ſecundum multos obligatur ſigillo: quia peccata in charta ſcripta ordinantur ad confeſſionem ſacramentalem ſtitè perficiendam; idque ut favorabilius Sacramento tenendum eſt.

Quæſt. IX. *An pœnitens etiam obligatur ſigillo reſpectu confeſſarii?*

Reſp. Neg. Quia obligatio ſigilli eſt ſolum in favorem pœnitentis, ut ſecurè ac confidenter peccata ſua & conſcientiam aperiat, ſicut tenetur ſecundum inſtitutionem Chriſti: non autem in favorem confeſſarii, qui non tenetur ex inſtitutione Chriſti peccata ſua pœnitenti aperire; & ſic non eget obligatione ſigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem ſecreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit ſine injuſto damno confeſſarii, aut contra rationabilem ejus voluntatem; *propter quod peccant,* inquit Gerſon, in Regul. moral. regul. 134. *Si non excuſat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias ſuas, & ea, quæ Sacerdos eis dixit, paſſim dicunt, & qui etiam ſuper hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum cauſant aliquando irriſionem Sacerdotis, aut confeſſi culpam.* At ſi confeſſarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, ut ſi hæreſim doceat, ſi ſollicitet ad turpia, vel ſi exiſtat aliud grave periculum ruinæ ſpiritualis, ſive confeſſarii ſive alterius; pœnitens tenetur ex lege charitatis iſta denuntiare Prælato, ſi aliter malum certo impedire nequit. Imò Gregorius XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis confeſſarios, qui perſonas quaſcumque *ad inhoneſta, ſive inter ſe ſive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu ſacramentalis confeſſionis, ſive antea, vel poſt immediatè, ſeu occaſione, vel prætextu confeſſionis hujuſmodi, etiam ipſa confeſſione non ſecuta, ſive extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario, aut in loco quocumque, ubi confeſſiones ſacra-*

mentales audiantur. ſeu ad confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem confeſſiones audire, ſollicitare. vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint. Mandatque omnibus confeſſariis, ut pœnitentes, quos noverint, fuiſſe ab aliis modo ſupra dicto ſollicitatos, de obligatione eos denuntiandi. Unde ad hos tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; imò & alii, ſi alias iſti nefarii confeſſarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex charitatis erga illos & alios ſeducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, ſi non adſit alia via efficax.

APPENDIX.

De Sollicitatione.

IN Tractatu de Pœnitentia nihil Auth. habet de pœnis, quibus Confeſſarii ſubjiciuntur, qui pœnitentes ad inhoneſta, & turpia ſollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confeſſarios ſollicitantes denunciare Inquiſitoribus, vel Ordinariis, ſive eorumdem Vicariis. Quamobrem, cum editæ hac de re à Romanis Pontificibus Conſtitutiones, à SS. D. N. BENEDICTO XIV. confirmatæ, & ampliatæ ſint, Conſt. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, vol. 1. Bullar. pag. 50., cumque hæc Conſtitutio regula eſſe debeat Confeſſariis in hujuſmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res ſit, & ut faciliùs Sacerdotes, quæ ſunt ibi conſtituta, memoriæ mandare, iiſque uti valeant, ad dignoſcendum, quibus in caſibus Confeſſarii ſollicitationis ſint rei, ac pœnitentes ad denunciandum obligentur; Notas eidem Conſtitutioni ſubjiciemus, particulas ſingulas diſtinctè exponemus, atque ad particulares caſus applicabimus.

CONSTITUTIO.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

SAcramentum Pœnitentiæ, quam ſecundam, poſt naufragium deperditæ gratiæ, tabulam Sancti Patres aptè nuncuparunt, Nos licet immerentes ad univerſi Dominici Gregis curam ſuperna diſpoſitione vocati, omne ſtudium, & Paſtoralem ſollicitudinem adhibere tenemur, ne quod poſt amiſſam Baptiſmi innocentiam datum eſt divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei *beneficiis perversè utentium malitiam, naufragis, ac miſeris peccatoribus luctuoſum evadat exitium; & quod in ſalutem, & curationem Animarum, à Deo, qui dives eſt in miſericordia, inſtitutum eſt, execrabili ſceleſtorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.*

§. 1. *Dudum quidem à fel. record. Gregorio Papa XV. Prædeceſſore Noſtro per ſuas literas in forma Brevium ſub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die xxx. Auguſti MDCXXII. Pontificatus ſui anno ſecundo, ſapienter proviſum fuit contra quoſcumque Sacerdotes audiendis confeſſionibus deputatos, ad turpia, & inhoneſta ſolicitantes; & deinceps ſucceſſivis temporibus, ad earum literarum interpretationem, ac declarationem, plura ſubinde à Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium adverſus hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum ſub die xi. menſis Februarii Anni Domini MDCLXI. prodierunt Decreta, & à rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædeceſſore Noſtro in Congregatione Generali San. Romanæ Univerſalis Inquiſitionis die xxiv. Septembr. MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas, & diſſonas propoſitiones, ſexta videlicet, & ſeptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fuerunt; Nos itaque mature perpendentes quanti momenti ſit ad æternam animarum ſalutem ea ubique exactè obſervari, & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem Sanctæ Eccleſiæ Dei retinendum, interſit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefariè abutentes, Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro piſce ſerpentem, pro medicina venenum porrigant, ſed animo ſecum recolentes, ſe à Chriſto Domino Præſides, & Judices animarum conſtitutos, ea ſanctitate, quæ ſublimitati, ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum adminiſtrent: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione Noſtra, præfatas literas hujuſmodi, ac omnia, & ſingula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apoſtolica Auctoritate tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus; Atque etiam, quatenus opus ſit, denuò committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum univerſi Orbis Chriſtiani, in ſuis reſpectivè Diœceſibus, ut diligenter, omnique huma-*

Digitized by Google

humano reſpectu poſtpoſito, inquirant, & procedant contra omnes, & ſingulos Sacerdotes tàm Sæculares, quàm Regulares quomodolibet exemptos ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectos, quorumcumque Ordinum, Inſtitutorum, Societatum, & Congregationum, & cujuſcumque Dignitatis, & Præeminentiæ, aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui aliquem Pœnitentem, quæcumque perſona illa ſit, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, vel ante vel immediatè poſt confeſſionem, vel occaſione, aut prætextu confeſſionis, vel etiam extra occaſionem confeſſionis in Confeſſionali, ſivè in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem confeſſionem, ad inhoneſta, & turpia ſolicitare, vel provocare, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, aut tunc, aut poſt legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint; Et quos in aliquo ex hujuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſeverè animadvertant, per condignas pœnas, juxtà memoratam Gregorii Prædeceſſoris Noſtri Conſtitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inſerta haberi volumus: Dantes etiam, ſi opus ſit, & rurſus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei injurioſum remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfato Conſtitutione tributam, procedendi cum Teſtibus etiam ſingularibus, dummodò præſumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant.

§. 2. Meminerint præterea omnes, & ſinguli Sacerdotes ad confeſſiones audiendas conſtitui, teneri ſe, ac obligari, ſuos Pœnitentes, quos noverint fuiſſe ab aliis, ut ſupra, ſollicitatos, ſedulo monere, juxta occurrentium caſuum circumſtantias, de obligatione denunciandi Inquiſitoribus, ſive Locorum Ordinariis prædictis, Perſonam, quæ ſollicitationem commiſerit, etiamſi Sacerdos ſit, qui juriſdictione ad abſolutionem validè impertiendam careat, aut ſollicitatio inter Confeſſarium, & Pœnitentem mutua fuerit, ſive ſollicitationi Pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minimè præſtiterit, vel longum tempus poſt ipſam ſollicitationem jam effluxerit, aut ſollicitatio à Confeſſario, non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit. Caveant inſuper diligenter Confeſſarii, ne Pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſollicitatos, ſacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant.

§. 3. Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſa commoti, vel aliorum impiis ſuaſionibus, aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alia quovis modo incitati, tremenda Dei judicio poſthabito, & Eccleſiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Eccleſiaſticos Judices falsò ſollicitationis inſimulant: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam deteſtabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque perſona, quæ execrabili hujuſmodi flagitio ſe inquinaverit, vel per ſe ipſam innocentes Confeſſarios impiè calumniando, vel ſceleſte procurando, ut id ab aliis fiat, à quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam à Nobis, Noſtriſque Succeſſoribus, niſi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, ſpe abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuò careat.

§. 4. Demum magnopere cupientes à Sacerdotalis Judicii, & Sacri Tribunalis ſanctitate omnem turpitudinis occaſionem, & Sacramentorum contemptum, & Eccleſiæ injuriam longè ſubmovere, & tam exitioſa hujuſmodi mala prorſus eliminare, & quantum in Domino poſſumus, animarum periculis occurrere, quas ſacrilegi quidam, Dæmonis potius, quam Dei Miniſtri, loco eas per Sacramentum Creatori ſuo, ac noſtro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefariè ſubmergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magiſtrorum conſilio deſuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Epiſcoporum ſupplicationibus, hac Noſtra in perpetuum valitura ſanctione, quemadmodum à pluribus Epiſcopis per Synodales ſuas Conſtitutiones jam factum eſſe novimus, omnibus; & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis, tametſi alioquin ad confeſſiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio, & Indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digno ſuffultis, Auctoritate Apoſtolica, & Noſtræ Poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem-

lem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi Præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; adeò quidem, ut abſolutio, ſiquam impertierit, nulla, atque irrita omninò ſit, tamquam impertita à Sacerdote, qui juriſdictione, ac facultate ad validè abſolvendum neceſſaria privatus exiſtit, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus; Et nihilominus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, à qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, Noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat.

§. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, confeſſionem dicti complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere, eique ſacramentalem abſolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, & in hoc caſu, nullus Confeſſarius, utpote qui in hujuſmodi peccati, & Pœnitentis genere, juriſdictione, ut præfertur, careat, & abſolvendi facultate à Nobis privatus exiſtat, habendus ſit pro Confeſſario legitimo, & approbato. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Univerſalis, & plenarii, necnon quibuſvis Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Conſuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Literis Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet conceſſis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis; Quibus omnibus, eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes Locorum Ordinarii, tam præſentes, quam futuri pro tempore exiſtentes, in approbatione Confeſſariorum, tam prædictam Conſtitutionem Gregorii Prædeceſſoris, quam præſentem hanc Noſtram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate obſervari curent, moneantque eos in Domino, atque hortentur, ut Sacrum Miniſterium ipſorum ſibi commiſſum ſumma animi innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque ſemetipſos, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei; Memores præterea ſint, ſe locum tenere, ac vices obire Summi, atque æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus, per Spiritum Sanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſerviendum Deo viventi: Sedulò igitur ſtudeant diligenterque caveant, ne quærentibus, & pulſantibus, eorum culpa Cœlum claudatur; ne deperditæ Oves ad Ovile Dominicum redire properantes, eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur; ne prodigi Filii egentes, & ſaucii, ad cœleſtem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via ſunt, confodiantur.

§. 7. Ut autem præſentes Literæ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, ſeu earum exempla ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, affigi, & publicari, ſicque publicatas, & affixos, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent: utque ipſarum præſentium Literarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Noſtræ voluntatis, ſanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Kalendis Junii, Pontificatus Noſtri Anno I.

NOTÆ.

1. In hac Conſt. num. 1. approbantur, & confirmantur, cum aliorum Romanorum Pontificum literæ, tum etiam, & ſingula decreta ad aliarum interpretationem, & declarationem emanata.

2. Con-

2. Confeſſarios, pœnitentes ad inhoneſta ſollicitantes Inquiſitoribus Hæreticæ pravitatis, tanquam hæreſeos ſuſpectos denunciandos eſſe, ſtatuere Paulus IV. 16. Aprilis 1661. Pius IV. 6. Aprilis 1564. Clem. VIII. 3. Decembris 1592., & Paulus V. 1608. Horum vero Pontificum Conſt., quæ pro Regnis dumtaxat Hiſpaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt, Gregorius XV., ea, quæ incipit *univerſi Dominici Gregis*, ad fideles omnes extendit, atque ampliavit; quippe conſtituit, denunciare quoque oportere Sacerdotes, qui, ſive in Confeſſionali, ſive in loco ad Confeſſiones audiendas deſtinato, Confeſſionem ſimulantes, ad inhoneſta ſollicitaverint, ſive inhoneſtos ſermones habuerint, vel turpia tractaverint; præcepitque, ut Confeſſarii, pœnitentes de denunciandi ita delinquentes Sacerdotes obligatione, monerent.

3. Supremæ Inquiſitionis decreta quod attinet, P. Laurentius Cozza in dubiis ſelectis circa ſollicitationem, refert, quæ ſequuntur. Pag. 19. *Paulum V. ſub die 29. Novembr.* 1612. *declaraſſe, quod etiam ex vi Conſtitutionis Pii IV. compræhenderentur ſollicitantes maſculos: & ita reſcripſiſſe Cardinalem Mellinum an.* 1613. *ſub die* 28. *Februarii ad Petrum Caſtilio Inquiſitorem Generalem Luſitaniæ.* Pag. 40. in Cong. Generali Supremæ Inquiſitionis die 11. Februarii 1661. declaratam fuiſſe improbabilem, opinionem, quæ aſſerit, denunciandum non eſſe confeſſarium, qui cartam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit. Pag. 62. In eadem Congregatione improbatam fuiſſe opinionem, quæ ab onere denunciandi pœnitentem eximit, *ſi cum Confeſſario convenerit in ſimulatione Confeſſionis, ut liberius de rebus inhoneſtis tractarent.* Pag. 65. ex decreto ejuſdem Cong. 25. Iulii 1624., mulierem, quæ ſollicitanti Sacerdoti conſenſerit, non teneri in denunciatione ad conſenſum ſuum aperiendum; teneri tamen ad denunciandum, etiamſi ipſa prius ſollicitaverit, & ad conſenſum ipſa traxerit Confeſſar. Pag. 32. die 21. Februarii 1661. improbatam fuiſſe opinionem illorum, qui contendebant, non eſſe denunciandos Sacerdotes, qui propter alterius ſollicitationem abjuraverint. Pag. 174. deciſum fuiſſe 17. Novembris 1624. *Confeſſarios ſollicitantes non eſſe cogendos ad denunciandos ſeipſos.* Iis addimus ſequens Pauli V. decretum 10. Julii 1614. *In Generali Cong. S. R. Inq. habita in Palatio Apoſtolico coram SS. D. N. D. Paulo divina providentia Papa V. &c. facta relatione, quod multi Confeſſarii tractant cum mulieribus in Confeſſionali, extra occaſionem* Confeſſionis, de rebus inhoneſtis; *SS. decrevit, ut contra hujuſmodi Confeſſarios procedatur in Sancto Officio*; & aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, *teneri* pœnitentem ad denunciandum, *etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit.* Die 22. Januarii 1727. Sac. Cong. S. Offic. reſpondens dubiis propoſitis à P. Carolo Joſepho Spediæ Præfecto Miſſionum in America, decrevit, mulieres ſollicitatas non teneri ad denunciationem, ſi Miniſtri Inquiſitionis, & Vicarii Epiſcopi in longinquis Regionibus degentes, ſine gravi incommodo adiri nequeant. Die 11. Maii 1707. eadem Sac. Cong. ait, Puella ſollicitata, in ſimplicitate conſtituta, & abſque notitia inhoneſtatis, tenetur denunciare Confeſſarium ſollicitantem, poſtquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ ſollicitationis acquiſierit.

Denique Fer. 5 die 5. Auguſti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram SS. D. N. D. BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV., & Emis, ac Rmis DD. S. R. E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SSmus D. N. ſollicitè animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad Animarum reparationem à Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod in poſterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu, ad turpia Sollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad Sortilegia, præter pœnas à Jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter San. Mem. Sixti V., & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; Quodque ejuſmodi Decretum ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in generali Decreto Supremæ Inquiſitionis diei 15. Decembr. 1633. ſemel ſaltem in Anno, idest Feria ſexta poſt Octavam Aſſumptionis B. M. Virginis in publica Menſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato, ac inſuper in quocumque Generali, vel Provinciali *Capi-*

Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congreſſu ſuos Subditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Teſtimonium exhibeant.

4. Conſtitutiones hæ contra Sollicitantes in Confeſsione editæ *in ſingulas Nationes univerſim vires ſuas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos ſua amplitudine comprehendunt*; Conſt. *Feſi Paſtoralis*.

5. Hæ ſunt propoſitiones ab Alexandro VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit pœnitenti cartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denunciandus.* 2. *Modus evadendæ obligationis denunciandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denunciandi.*

6. Atque hæc ſunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ ſunt deducendæ, quibus indicatur, qui denunciandi ſint, quas ob cauſas, quando, & qua ratione denunciare oporteat. Eſto itaque.

Prima Regula. *Denunciandi ſunt omnes & ſinguli Sacerdotes ſive abſolvendi juriſdictione, & authoritate polleant, ſive careant.*

Hujuſmodi regula expreſſe legitur n. 1. & 2. Conſtitutionis. Quamobrem dubitari amplius non poteſt, quin ſimplex Sacerdos, is ſcillicet, qui ad valide abſolvendum juriſdictione careat, denunciandus ſit, ſi confeſsionem ſimulando, vel prætextu, aut occaſione confeſſionis, modo infra explicando, ſollicitaverit, vel inhoneſta atque turpia tractaverit. Sed, quum nihil, ſive in hac, ſive in aliorum Pontificum Conſtitutionibus, vel ſupremæ Inquiſitionis Decretis, ſtatuatur, de denunciandis vel Clericis, vel Laicis, qui ſollicitandi cauſa confeſsionem ſimulaverint, vel confeſsionis prætextu ſollicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipſio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza pag. 153. Clericos etiam Laicoſque denunciandos eſſe contendebat, harumce legum virtute. Nam ſi juxta reg. 15. juris, *odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, manifeſtum eſt, pœnis ſubjiciendos non eſſe, qui in lege non deſignantur, ſed excludi videntur. In iis ergo Conſtitutionibus, cum ſoli Sacerdotes nominentur, ac denunciationis pœnis ſubdantur, Clerici, Laicique præſumuntur excluſi. At ſi ii Miſſam celebrarent, & ſacramentalem confeſſionem audirent, ob alias Conſt. Inquiſitorum judicio, ac pœnis graviſsimis ſupponuntur, atque hanc ob rem denunciandi eſſent, ut debitas pœnas ſubirent.

Secunda. *Qui aliquem pœnitentem quæcumque perſona illa ſit, ſive pro ſe ipſo, ſive pro alia perſona ſollicitaverint.*

Habes hic clare definitum. Primo, denunciandum eſſe Confeſſarium ſive ſollicitaverit feminam ſive maſculum, ut liquet, tum ex ſupra relato ſupremæ Inquiſitionis Decret., tum etiam ex Conſt. verbis. nam *tò* aliquem pœnitentem, quæcumque Perſona ſit, innuit vel maſculum, vel feminam. Deinde denunciandum quoque eſſe, qui non pro ſe, ſe pro alia perſona pœnitentem incitaverit, ſeu ad turpia provocaverit, ut in Conſt. n. 2. expreſſum eſt.

Tertia. *In actu ſacramentalis Confeſſionis, vel ante vel immediate poſt.*

Qui eo temporis ſpatio ad turpia provocet, quod inter confeſsionis initium, & abſolutionem intercedit, is ſollicitare dicitur in actu confeſsionis. At quid ſit ſollicitare vel immediate ante, aut immediate poſt confeſſionem, non convenit inter Authores, ut videre eſt apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem opinio, quæ, meo judicio, vera eſt, atque fini legis omnino conſentanea, aſſerit, vocabulum iſtud *immediatè*, non pro phyſico, ſed pro morali ſignificato eſſe uſurpandum, ſcillicet, non pro momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel ſubſequitur confeſsionem; ſed pro brevi illo temporis ſpatio, in quo, ſi quidpiam fiat, attentis circumſtantiis, ſecundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, ſive immediate ante, vel immediate poſt confeſsionem, factum dicatur. Quare, qui mulierem petentem confeſsionem, ſive ad confeſsionem paratam, & quam paulo poſt ad confeſsionem acceſſuram noverit, ad inhoneſta incitaret, is immediate ante confeſsionem ſollicitare diceretur, licet breve temporis intervallum provocantem actionem, confeſsionemque intercederet. Atque eandem ob cauſam, immediate poſt confeſsionem ſollicitate diceretur, qui vel illicò poſt abſolutionem, vel in Eccleſia, cum primum è confeſsionali egreditur, mulierem ad turpia provocaret, ſive cartam ei traderet ad venerem incitantem, domi legendam. Imò communior opinio eſt, hac quoque lege compræhendi, qui pœnitentem deinceps ſequatur, eamque, vel in itinere aut domi ſollicitet. Is enim ſecundum prudentum judicium ſtatim poſt confeſsionem ſollicitaſſe diceretur; quia cum primum potuit, præconceptum in confeſsione de ſollicitando deſiderium, executioni demandavit. Sed indica-

dicati caſus clarius comprehenduntur regula, quam ſubjicimus.

Quarta. *Vel occaſione, aut prætextu confeſſionis.*

Occaſio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ ſunt invicem diſtincta, atque omnino diverſa. Nam confeſsionis occaſione ſollicitare, eſt ex confeſsione provocandi motivum ſumere: prætextu vero confeſsionis ſollicitat, qui confeſsionem prætexit, ſive fingit, ac ſimulat, ut liberius vel inhoneſta tractet, vel ad venerem incitet. Occaſione confeſsionis tribus modis Confeſſarius ſollicitare poſſe videtur. Primo, Dum ex expreſſa aut tacita confeſsionis petitione ſollicitandi motivum ſumit. Tum enim medicinam petenti, venenum, atque panem expectanti, ſcorpionem porrigit, juxta Conſt. allegatas; atque veneratione, demiſsione animi, confidentia, aliiſque poenitentis affectibus erga Sacramentum ac Chriſti Miniſtrum abutitur, quo faciliùs ad inhoneſta incitet. Adeoque denunciandus eſt. Secundo, ex confeſsione ipſa, hoc eſt, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere optavit, aut ad venerem proclivitatem &c. occaſionem nanciſcitur, vel verbis, vel ſignis ad inhoneſta provocandi. Tertio demum, quum notitia utitur, quam ex confeſsione habuit, ad incitandum, & faciliùs movendum ad aſſenſum. Ab hac enim notitia motum ad ſollicitandum, manifeſtum eſt, ex ipſa confeſſione incitandi occaſionem deſumere. Sed ut poenitens hanc ob cauſam denunciare teneatur; habeat neceſſe eſt, certa indicia, quibus prudenter judicare poſsit, ex hujuſmodi ſcientia ſollicitandi motivum accepiſſe: nam ſi indicia hujuſmodi deſint, præſumi poteſt aliis ex cauſis motum fuiſſe ad ſollicitandum. Suppetunt vero poenitenti hujuſmodi indicia, ſi Confeſſarius brevi poſt Confeſsionem tempore, poenitentem ſollicitet, veluti perſonam, quæ facile acquieſcere ſoleat, vel natura ſua ad hujuſmodi actus propenſa ſit, &, ſi aut generalibus verbis, aut nutibus in ſollicitando utatur, quibus indicare videatur, ſe ſcire, vel quid cum aliis egerit, vel quam alias ad hæc propenſa fuerit, aut quidpiam ilia ſimile, quod ex confeſsione noverit.

Quinta. *Vel etiam extra occaſionem confeſſionis in confeſſionali*

Hac regula ii deſignantur, qui denunciandi ſint ratione loci, in quo ad inhoneſta aliquem provocent. Scilicet ii, qui in loco deſtinato ad ſacri Poenitentiæ miniſterii exercitium, & ad abſolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcumque confeſsionis occaſionem, & ſimulationem, ad turpia ſollicitant, vel inhoneſta tractant. Conſtat id, primum, ex Decreto Supremæ Inquiſit. ſub Paulo V., quod una cum aliis a SSmo D. N. BENEDICTO XIV. approbatum, & confirmatum fuit; deinde ex eo, quod finis legis videatur hujuſmodi poenis Sacerdotes ſubjicere, quia in loco, ex quo fideles ſolutionem a culpis, ac animæ ſalutem querunt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æternam ducere ſtudent.

Sexta. *Sive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem Confeſſionem.*

Tria locorum genera diſtinguuntur, in quibus confeſsiones audiri ſolent. *Primus* inquit Felix Poteſt. tom. 2. p. 3. cap. ix. *eſt confeſſionale ordinarium, quod confici ſolet ex ligno, habens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Eccleſia collocatur.* Atque hujuſmodi eſt, quod in ſuperiori regula indicatur. *Secundus eſt locus quicumque ab illo diſtinctus, ubi confeſſiones audiuntur: tales ſunt in domibus Religioſis Cellulæ quædam in primo clauſtro, aut in Sacriſtia*, atque hujuſmodi confeſsionis locum deſignari, ait verbis illis, *ſive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato.* At ſi in hujuſmodi cellulis confeſſionale, ut ſupra dictum eſt, conſtructum adſit, quod *formam habeat tribunalis ordinarii ſacramentalis judicii*, tunc ad locum prioris generis pertinebit; ac ſollicitans, ſola loci circumſtantia inſpecta, denunciandus erit. Tertius locus eſt, quem Confeſſarius ad confeſsionem audiendam, pro ſuo arbitrio eligit. *Ita poteſt eſſe in Eccleſia, in foro, in domo, in agro, ubique*: atque hunc ſolum deſignant illa verba, *ad confeſſiones audiendas electo.*

Qui in prioris generis loco ſollicitant, ſunt juxta quintam regulam denunciandi; qui vero in locis ſecundi, & tertii generis, quæ loca deſtinata, aut electa dicuntur ad confeſſionem, ſollicitaverint, tum tantum ſunt denunciandi, cum vel confeſſiones audiunt, aut audire ſimulant. Hinc Confeſſarius è confeſſionali provocans mulierem, vel ante ſedentem, vel tranſeuntem, vel rem aliquam indifferentem ſecum tractantem, aut cum ea inhoneſtos ibi ſermones habens, denunciandus eſſet; non vero, ſi extra occaſionem confeſſionis, vel ejuſdem ſimulationis, ita loco ſecundi, & tertii generis, eadem, vel ſimilia ageret.

Septima. *Ad inhoneſta, & turpia, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, tunc aut poſtea legendam tentaverint.*

Quamquam omnia peccata inhoneſta ſunt turpia, quod in unoquoque finis honeſtus deſide-

ſideretur, ac turpitudo illa inſit, quæ deformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta communem loquendi modum, cum inhoneſta, & turpia dicimus, venereos actus indicamus. Atque hoc ſenſu inhoneſta, & turpia in Pontificis Conſtitutionibus uſurpantur, ut, cum Theologi omnes fatentur, tum etiam conſtat ex eo, quod hujuſmodi peccata legibus pœniſque illis ſtatuendis motivum dederint, atque demum ex ipſa Inquiſitionis praxi. Igitur harumce legum virtute, denunciandi non ſunt, ad furtum, vel alia facinora, pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abuſum, atque hæreſeos ſuſpicionem, ii quoque, legibus in hæreſeos ſuſpectos, latis, Inquiſitorum judicio ſubjiciuntur; quamobrem authores bene multi denunciandos eſſe tuentur, licet non denunciantes pœna in hac Conſt. ſtabilitas non ſubeant.

Aliis Conſtitutionum particulis indicatur, denunciandos eſſe; qui provocant, incitant, ſive alliciunt, verbis, aut ſignis &c. quæ, vel ex ſe, aut ex loci conſuetudine, ſive ad venereum conciliandum amorem, ſive ad venereos actus, inducant. *Signa ſunt*, inquit Felix Poteſt. cap. 4. *oſcula, tactus impudici etiam ſui ipſius Confeſſarii, tactus manus pœnitentis ſine cauſa, miſſio oſculi manibus, ſtudioſa compreſſio pedis, aut oculi, & ſimilia ſigna amatoria, quibus amantes uti ſoleant ad invitandum, aut alliciendum aliquam perſonam ad ſui amorem. Quod eſt verum, etiamſi ſollicitatio fiat per ſigna venialiter inhoneſta, nempe leviter indicativa amoris laſcivi, quia licet tales actus ſint ex ſe leves, ex circumſtantia tamen Sacramenti, cum quo ſunt conjuncti, ſunt graves, & mortales.*

Octava. *Aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint.*

Quemadmodum ſuperioribus verbis eos denunciandos eſſe præcipitur, qui, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, vel ante, aut immediate poſt, ſive in Confeſſionali extra occaſionem Confeſſionis, vel alio in loco Confeſſionem ſimulando, ſollicitare, & provocare tentaverint; ita, hac regula, denunciandos eſſe præſcribitur, qui in iiſdem circumſtantiis, cum Pœnitentibus, ſive cum iis, quibus cum Confeſsionem ſimulaverint, illicitos, & inhoneſtos ſermones aut tractatus habuerint. Ex quo apparet, non ſolum eos denunciare oportere, qui illicitis, inhoneſtiſque ſermonibus, ac tractatibus ad turpia ſollicitaverint, ſeu provocare tentaverint; ſed etiam illos, qui vel turpia verba proferant, vel illicitos, aut caſtitati contrarios ſermones habeant, ſive de rebus tractent, quæ, vel turpes ſint, aut pudori, honeſtatique adverſentur, licet hujuſmodi verbis aut tractatibus, nec ſollicitare ſeu provocare contendant, nec ex parte pœnitentis ſollicitatio, & provocatio ſequatur ulla. Rem ita oſtendit Poteſt. cit. tom. 3. c. tt. *ſub his verbis comprehenduntur etiam ſermones inhoneſti ſine provocatione; nam hæc clauſula eſt diſtincta a priori*, ſollicitare, vel provocare tentaverint: *& additur disjunctiva*, aut, *quod non eſſet verum, imo clauſula hæc eſſet ſuperflua, ſi ſolum comprehenderet ſermones inhoneſtos cum provocatione.*

Nona. *Denunciare oportet, etiamſi ſollicitatio inter Confeſſarium, & Pœnitentem mutua fuerit.*

Quum mutua ſollicitatio ſit, ſive a pœnitente incipiat, ſive à Confeſſario, ut eſt manifeſtum; ex hac regula clare deducitur, falſam, & improbatam omnino eſſe ab Apoſtolica Sede illorum opinionem, qui denunciandum non eſſe tuentur, Confeſſarium, ſollicitanti feminæ conſentientem.

Decima. *Sive ſollicitationi Pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit.*

Horum verborum ſenſus, atque regulæ hujuſmodi uſus ex ſupra dictis abunde patet. Hic vero in memoriam revocandum eſt ſupremæ Inq. decretum nota 2. indicatum, quo decernitur, pœnitentem teneri ad denunciandum, non vero ad aperiendum præſtitum ſollicitationi conſenſum; ac decretum aliud ejuſdem Congregationis ſub die 27. Januarii 1613. *ubi decretum fuiſſe volunt nonnulli*, inquit Cozza p. 91., *quod Confeſſarius, qui mulierem pœnitentem ante ejus pedes ſigno crucis munitam, ſollicitat, dicens ei, nolle ei ſuam confeſſionem audire pro tunc, ut commodius ſollicitet, ſit denunciandus.*

Undecima. *Vel longum tempus poſt ipſam ſollicitationem jam effluxerit.*

Non ſolum hic illorum proſcribitur opinio, qui contendunt poſt triennium denunciandi obligationem ceſſare; ſed innuitur etiam tandiu in pœnitente denunciandi onus manere, quoad uſque ſatisfecerit; imo & eos quoque denunciare debere, qui, vel ob ignorationem legis de denunciandis ſollicitatibus, vel, quod non illico ob ſimplicitatem, ſollicitantis verba, aut nutus intellexerint, nonniſi poſt longum tempus agnoſcunt, aut teneri ad denunciandum, vel ſollicitatos fuiſſe.

Duodecima. *Aut ſollicitatio a Confeſſario, non pro ſeipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit.*

Regula ex iis, quæ ſuper ſunt explicata, clara eſt. Addimus autem hæc alia verba, quæ

in

in Gregoriana Conſtitutione habentur: *qui ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum aliis perpetranda ſollicitaverint*, ut confeſſarii intelligant, denunciandos eſſe ſollicitantes cum pro ſe ipſis, tum pro aliis perſonis, tum etiam per alias perſonas.

Iis præmiſſis, monentur Confeſſarii, ut, *caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſollicitatos, Sacramentalem Confeſſionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant.*

Ex iis manifeſtum eſt, omnes pœnitentes gravi præcepto obligatos eſſe ad denunciandos ſollicitantes Confeſſarios, nec ſine gravi culpa id omittere poſſe. Agitur enim de re gravi, cujuſmodi eſt Sacramenti abuſus, ac de crimine, quod præ ſe ſuſpicionem fert hæreſeos.

Neque ſolum pœnitens, ſed ii quoque, qui vel ſollicitantem Confeſſarium caſu viderunt, vel audierunt, vel immediate aut ab ipſo ſollicitante Confeſſario, ſive ex ſollicitato pœnitente ſollicitationis ſcientiam habuerunt. Id univerſim Theologi oſtendunt ex eo, quod hujuſmodi Confeſſarii ſint hæreſeos ſuſpecti, quodque teſtes quoque de immediato audito, per Inquiſitionis edicta ſuſpectos de hæreſi denunciare præcipiantur.

Quæſtio dumtaxat eſt, num denunciare teneatur, qui idem ex levibus, ac ſuſpectis perſonis audierit? Tutior vero, & communior opinio eſt, hos quoque denunciare debere. Quia, in cauſis ad ſanctum Officium ſpectantibus admittuntur etiam teſtes inhabiles, excommunicati, perjurii, infames &c., nec Privati eſt, ſed Inquiſitoris inveſtigare, & decernere, num perſona, ex qua audita fuit facta a Confeſſario ſollicitatio, fide ſit digna. Cujus quidem rei ratio eſt, quod hæreſeos, aut hæreſeos ſuſpicionis crimen ita Chriſtianæ reipublicæ perniciosum ſit, ut ad illud extirpandum omnia adhibere oporteat media, atque adeo cujuſcumque generis teſtes. Ad cohibendum verò hac in re Calumniatores SSmus D. N. BENEDICTUS XIV. in ſuperiori Conſt. n.3. pœnas in calumniatores, ſive falſos delatores conſtituit, ut ibi legere eſt.

Igitur omnes pœnitentes, vel ex pœnitentibus audientes ſollicitantem confeſſarium denunciare tenentur. Idque etiam ſi delictum occultum ſit, ac ſollicitans vir bonæ famæ, ex decreto Alexandri VII. die 24. Septembr. 1665. & etiamſi ſciat ſub ſigillo naturali, jurejurando quoque confirmato; quia hoc ad privatum bonum, denunciatio vero hujus criminis ad publicum reipublicæ Chriſtianæ bonum ſpectat; ac publicum bonum privato anteponendum eſt, neque juramentum de re mala tenet, ut ex Bord. argumentatur Felix Poteſt. cap. 12.

Perſona ſollicitata tenetur per ſeipſam denunciare, quia hæc obligatio eſt perſonalis, & ſi per alium denunciaret, denunciatio eſſet ex auditu alterius. Qui per Epiſtolam denunciant, niſi ſubſcribant proprium nomen & cognomen, non ſatisfaciunt, ac ſunt deinceps ab Inquiſitore vocandi, ut iterum juridice deponant.

Si Mulieres nobiles ſint, aut Puellæ, quæ denunciare debeant, ac vereantur ad Inquiſitionis Tribunal accedere, monere debent per Internuncium Inquiſitorem, ut domum Notarium mittat ad ſuſcipiendam denunciationem. Aptior vero internuncius eſt Confeſſarius, cui Inquiſitor de ſollicitatione jam monitus committere poteſt, ut recipiat in ſcriptis juramento firmatam denunciationem, ex decreto Inquiſit. Rom. juſſu Urbani VIII. 27. Sept. 1624. qui quidem modus ſervari maximè debet in recipienda monialis denunciatione, ne res aliis monialibus manifeſtetur. Reliquæ patent ex ipſa Conſt., in qua pœnæ quoque in delinquentes ſtatutæ, leguntur.

Nota. Qui in partibus Schiſmaticorum, Hæreticorum, & Mahumedanorum degunt, licet ſubjecti ſint Conſtitutionibus contra ſollicitantes, tamen in iis locorum circumſtantiis, in quibus nulla ſpes adſit punitionis denunciati, atque mulieres ſine periculo, & infamia denunciare nequeant, denunciatos vero facile pœnam declinare poſſe credatur, recurrendo, vel ad Epiſcopos Schiſmaticos, vel ad Laicos Judices infideles, ex decreto Sacræ Cong. S.O. die 21. Febr. 1630., attentis ſupradictis cauſis abſolvendi ſunt, & liberandi ab hujuſmodi onere denunciandi; moneri tamen debent, *ut ceſſantibus ſupranarratis periculis, & impedimentis, teneantur denunciare.*

APPENDIX.

De Indulgentiis.

Quæſt. I. Q*Vid & quotuplex eſt Indulgentia?*

Reſp. 1, Indulgentia eſt remiſſio pœnæ temporalis peccatis quoad culpam remiſſis debitæ, facta extra ſacramenta & ſacrificium per applicationem ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum. Fide conſtat, ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. Indulgentiarum uſum fidelibus maximè ſalutarem eſſe, eaſque concedendi poteſtatem in Eccleſia extare.

Reſp. 2. Indulgentia alia eſt totalis ſeu plenaria, qua tota pœna temporalis remittitur; & alia partialis ſeu non plenaria, qua pars tantum pœnæ remittitur. Hæc dicitur aliquando Indulgentia unius anni, vel plurium, vel 40. dierum; per quam ſcilicet tantum de pœnis remittitur, quantum remitteret pœnitentia auſtera unius annis, vel plurium, aut 40. dierum, ſecundum antiquos Canones facta.

Quæſt. II. *Quinam habent poteſtatem concedendi Indulgentias?*

Reſp. Papa poteſt jure divino indulgentias qualeſcumque in tota Eccleſia concedere; cum ſupremus ſit Vicarius Chriſti, & ſupremum caput viſibile Eccleſiæ. Supremo autem Principi competit poteſtas diſpenſandi theſaurum communem ſine limitatione. Epiſcopi verò in ſua diœceſi, & Archiepiſcopi in tota ſua provincia poſſunt jure communi concedere tantum indulgentias unius anni in dedicatione Eccleſiæ; & in anniverſario dedicationis, vel alia ex cauſa, dierum dumtaxas 40. ex Conc. gener. Later. IV. cap. 62. Cardinales etiam non Epiſcopi dicuntur concedere indulgentias 100. dierum, ex conceſſione Papæ, ſaltem tacita.

Nota. Hæc poteſtas eſt juriſdictionis, non ordinis. Hinc 1. poteſt competere, & delegari clerico non ſacerdoti. 2. Indulgentiæ non poſſunt concedi, niſi ſubditis, cap. 4. *de pœnit. & remiſſ.* ubi ratio datur, quia ſicuti à judice non ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolvi. Poſſunt tamen exempti lucrari indulgentias epiſcopales, cum in ea re favorabili poſſint ſe ſubjicere juriſdictioni ordinarii, ne quod in gratiam conceſſum eſt privilegium, in eorumdem diſpendium cedat, ex reg. 61. jur. in 6. ibi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum.*

Quæſt. III. *Quænam requiruntur ad lucrandam Indulgentiam?*

Reſp. Sequentia. I. Status gratiæ, ſaltem cum ultimum opus completur. Quia tunc applicatur indulgentia, quæ illum exigit: nam inimico Dei, quamdiu in peccato exiſtit, nulla fit remiſſio, etiam quoad pœnam temporalem. Inimicus enim Dei, & reus pœnæ æternæ non eſt ſubjectum aptum, cui remittatur aliqua pœna; & nulla eſt promiſſio niſi pro juſto. Unde indulgentia numquam conceditur, niſi contritis & confeſſis, aut verè pœnitentibus. Imò aliqui putant neceſſe eſſe, ut omnia opera in bulla injuncta perficiantur in ſtatu gratiæ. Sed alii communius docent ſufficere, quod bene fiant animo verè pœnitenti & ſine affectu ad mortale: Quia Pontifex in conceſſione non exigit, ut omnia opera præſcripta fiant in ſtatu gratiæ, & ſine illo poſſunt eſſe utilia ad finem indulgentiæ. Requiritur tamen ſtatus gratiæ eo inſtanti, quo ultimum ex operibus per bullam injunctis perficitur. Nam requiritur ſtatus gratiæ eo inſtanti, quo indulgentia applicatur. At indulgentia applicatur eo inſtanti, quo ultima conditio ponitur, ſeu inſtanti conſummationis operum. Ergo eo inſtanti requiritur ſtatus gratiæ.

II. Omnia opera injuncta impleri debent integre, in loco, & tempore, & ordine præſcriptis, & propter finem præſcriptum. Quia indulgentia non conceditur, niſi ſub hac conditione: qua proinde non impleta, ſimpliciter nihil obtinetur. Et Indulgentia ſolum operatur ſecundum intentionem concedentis, expreſſam per verba conceſſionis. Hinc qui opus aliquod injunctum, vel partem ejus notabilem omittit, quamvis ex ignorantia aut oblivione invincibili, vel impotentia, nihil conſequitur; quia ſimpliciter non implet conditionem, cui adſtricta eſt indulgentia.

III. Ad conſequendam indulgentiam plenariam omnium peccatorum, etiam venialium, requiritur deteſtatio omnium illorum, & depoſitio affectus ad quodlibet. Nam pœna peccato debita non remittitur ſine culpa: nullum autem peccatum etiam veniale remittitur quoad culpam, ſine deteſtatione ſeu diſplicentia ſaltem virtuali, & depoſitione affectus ad illud. Quàm pauci ergo indulgentiam plenariam integre conſequuntur!

Præter ſupradicta, Cajetanus, Navarrus, Reginaldus & alii docent, ad indulgentiam integre conſequendam requiri propoſitum, & ſollicitudinem ſatisfaciendi Deo per ſatisfactiones congruas, & peccatis, ac facultati pœnitentis proportionatas; ita ut proportione hujus ſollicitudinis tamquam diſpoſitionis ad indulgentiæ effectum neceſſariæ, percipiatur major vel minor indulgentiæ fructus. *Probant:* Quia 1. Extat divinum præceptum faciendi dignos fructus pœnitentiæ, à quo præcepto Eccleſia diſpenſare nequit. Et Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. docet, generaliter pœnitentiam chriſtiani lapſi, neceſſariò præter contritionem & confeſſionem, continere ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes, &c. At, inquiunt, valde enervaretur, & fere tolleretur ſatisfactio illa congrua, ſi indulgentia plenaria plurimorum peccatorum obtineretur præcisè per opera aliqua pauca non valde gravia, ut per viſitationem Eccleſiæ, triduum jejunii, aliquam eleemoſynam, & confeſſionem ac communionem. 2. Theſaurus indulgentiarum à Chriſto conceſſus eſt, non ad tollenda opera ſatisfactoria, cum ea præceperit; aut ad fovendam negligentiam ac torporem fidelium; ſed

ſed ad ſuppiendam eorum impotentiam ac infirmitatem, alias, inquiunt, indulgentia redundaret non in ædificationem, ſed in deſtructionem, fovendo negligentiam ac torporem in ſatisfaciendo pro peccatis, & minueret horrorem peccati. 3. Ex Gregorio VII. qui Lincolnienſi Epiſcopo indulgentiam petenti conceſſit ea lege, ut pro viribus ſatisfaceret, *Abſolutionem prætcrea peccatorum tuorum*, inquit, *ſicut rogaſti, authoritate Principum Apoſtolorum Petri & Pauli fulti, tibi mittere dignum duximus, ſi tamen bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris*. Ut appareat, inquit Baronius hæc referens ad an. 1073. *Sedis Apoſtolicæ indulgentiam illis communicari, qui quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otioſis, ac negligentia torpeſcentibus*. De his qui ita ſentiunt, ſic loquitur S. Antoninus, 1. p. tit. 10. cap. 3. §. 3. *Nec credunt, quod propter has indulgentias generales minus teneatur agere pœnitentiam in hac vita; & horum dictum ſatis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius*.

Quæſt. IV. *Quænam notanda ſunt circa opera præſcribi ſolita?*

Reſp. Sequentia. 1. Dum in Bulla conceditur indulgentia *contritis & confeſſis*, ad eam lucrandam ſecundum multos confeſſio non eſt neceſſaria habenti ſola venialia: quia putant eam deſignari tantum ut medium ad gratiam & remiſſionem culpæ. Sed alii multi diſſentiunt, quia tunc confeſſio requiritur tamquam unum ex operibus præſcriptis. Quare tutius eſt confiteri, idque conſentaneum eſt praxi fidelium, præſertim tempore Jubilæi.

2. Oratio fieri debet per aliquod tempus in loco, tempore, & ex intentione deſignantis. Locus eſt ordinariè, ubi eſt indulgentia. Tempus eſt inter utraſque veſperas. Intentio eſt pax inter principes chriſtianos, converſio infidelium, extirpatio hæreſum, exaltatio S. Matris Eccleſiæ, bonum ſpirituale Papæ, niſi alia addantur. Secundùm multos debet eſſe vocalis, nec valet, ſi fiat cum diſtractione voluntaria: nam talis oratio non eſt religioſa, nec apta ad impetrandum id, quod Papa intendit.

3. Modus ſervandi jejunium eſt ille, quem ſingulæ provinciæ ſervant tali tempore in aliis jejuniis.

4. Eleemoſyna, ſi non determinetur per bullam, fieri debet juxta regulas prudentiæ, & dictamen internum; ita ut non detur quid minimum, ſpectata facultate dantis, nam minima non ſunt in conſideratione.

5. Non ſatisfit per communionem ſacrilegam: nam communio præſcribitur, ut opus bonum, vivum & operativum gratiæ.

Quæſt. V. *Quænam requiruntur ut Indulgentiæ proſint Defunctis?*

Reſp. Neceſſe eſt, 1. Ut pro illis in bulla ſpecialiter concedantur. Nam indulgentiæ non proſunt pluribus, nec aliis, quantum prima conceſſio; & tantum valent, quantum ſonant. Nomine autem fidelium ſimpliciter in bullis intelliguntur ſoli viventes, ut patet ex uſu; quare quoties indulgentiæ ad mortuos extenduntur, expreſſe additur: *Fidelibus vivis & defunctis*. 2. Ut Fidelis vivens omnia opera injuncta ritè perficiat ex intentione lucrandi indulgentiam pro mortuo, ſitque in ſtatu gratiæ, ſaltem cum ultimum opus implet, atque indulgentiam applicet defuncto.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Pœnitentiam diſciplina.

ORientalis Eccleſia orthodoxam fidem ſervavit, tum circa pœnitentiæ virtutem, tum circa Sacramentum. Tres eſſe pœnitentiæ partes, inter quas non ſolum cordis contritio, & oris confeſſio, ſed etiam operis ſatisfactio recenſetur, fatentur Gregorius Hieromonachus in Synopſi *Interrogatione de partibus pœnitentiæ, & quid ſit ſatisfactio*; Gabriel Philadelphienſis de Sacramento Pœnitentiæ, ubi agit *de ejus partibus, & ſatisfactione*; Symeon Theſſalonicenſis in Opere *de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis*; Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus in primo ad Luteranos reſponſo; & Confeſſio orthodoxa à quatuor Græcis Patriarchis adverſus Luteranos ædita *p. 1. interrogatione* 103. Et cum ii, tum alii Græci etiam Schiſmatici fatentur omnia peccata mortalia ſpeciatim Patri ſpirituali eſſe confitenda.

Chaldæos quoque, ac Syros Neſtorianos cenſuiſſe ſemper pœnitentiam Sacramentum eſſe, eamque peccatorum præ ſe confeſſionem ferre, debitamque ſatisfactionem, facile patet. Nam Ebedjeſus Sobenſis in *libro Margaritæ par. 4. cap. 1.* inter Sacramenta recenſet remiſſionem peccatorum: Joſephus Indus *navigatione novi Orbis* c. 134., apud Neſtorianos in uſu fuiſſe teſtatur *Confeſſionem auricularem; confitentur*, inquiens, *ut Nos*. Jeſujabus Adjabenus Patriarcha Ordinem pœnitentiæ compoſuit, eodem Sobenſi teſte, illumque commentariis illuſtravit. Timotheus II. Patriarcha in lib. *de Sacramentis* c. 7. ſect. 6., ut legere eſt apud Aſſem. tom. 3. Bib. Orient par. 2. pag. 287. Res verò clarior fit ex eo, quod

dum quidam Patriarcha Neſtorianus, quem Aſſemannus ait, fuiſſe Symeonem Barmamam, auferre vellet peccatorum Confeſſionem, contentio magna, atque cædes orta ſit. *Erat quidem apud nos*, inquiunt Sulaka, & Joſephus II. *conſuetudo, ut revelaremus peccata noſtra inter nos: ſed ſurrexit violentus Tirannus, & abolevit eam: orta eſt cædes, & contentio, & ceſſare fecit illam.* Galanus verò de Sacramento pœn. ſect. 1. ſcribit, decreviſſe Neſtorianos, *ne quiſpiam deinceps alteri, quam ſoli Deo peccata ſua confiteretur: propterea quod ex revelatione cujuſdam Confeſſionis, cujus ſecretum Sochanenſis neſcio quis aperuerat, multæ inter ipſos Syros diſſentiones, & homicidia eveniſſent.* Confeſſionem in primis reſtituere ſtuduit laudatus Sulaka, ejuſque in Patriarchatu ſucceſſor Abdieſus: deinde Miſſionarii Apoſtolici tam in Chaldæa & Perſide, quam in Indiis: Epiſcopi enim Doctoreſque, qui in Chaldæa a Patriarcha Babylonico in Indias deſtinabantur, inter cæteros Neſtorianorum errores, hunc etiam, Confeſſionis ſcilicet auricularis horrorem, Populis illis inſtillabant, ut ſcribit Antonius de Gouvea in actis Alexii Menezii Archiepiſcopi Goenſis lib. 1. cap. 13., idemque Menezius teſtatur in Synodo Diamperienſi ſeſſ. 6. can. 1. Ita Aſſem. loco cit.

Syri quoque Jacobitæ, Cophti, & Æthiopes Sacramentum pœnitentiæ à primis temporibus agnoverunt omnes, ac etiam nunc eorum plerique ſervant. Licet enim in Ægypto circa 12. ſæculum tres Patriarchæ pœnitentiæ Sacramentum abrogare conſtituerint; tamen ſemper ſuos habuit etiam ibi defenſores. Nam adverſus illam novitatem reſtitiſſe, ait Renaudotius, Marcum filium Elconbari, qui ſe ſe Marco oppoſuit filio Zaraæ; & poſtea Abuaſſalos fratres duos, & alios non paucos: Atque eodem tempore Antiochenus Jacobitarum Patriarcha Michael neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis, & Canonis, ſeu pœnitentiæ canonicæ multis argumentis ſtabilivit *in tractatu de præparatione ad Communionem*. Hanc autem mutationem ita factam fuiſſe ſcribit laudatus Renaudotius in commentario *ad Liturgiam Cophticam S. Baſilii*: Dum Sacerdos poſtquam Patriarchæ, Epiſcopis, Sacerdotibus, & Clero thus dediſſet, Laicos circuitu per Eccleſiam facto incenſaret, ſolebant Cophritæ ejus precibus commendare ſe, ſimulque confiteri ſe peccatores, & confeſſionem quamdam verbis generalibus pronunciare, illi non abſimilem, quam in Miſſa recitat Eccleſia Latina; Cum interea Sacerdos orationem diceret, quæ ad remiſſionem peccatorem pertinere videbatur; exiſtimaverunt, eam non fruſtra pronunciari, ut ſimiles abſolutiones valere judicatæ ſunt ad abolenda peccata, quæ per fragilitatem humanam, a piis etiam quotidie committuntur: atque hinc ſuperſtitio cæpit, quam ita ſubſequuta eſt pœnitentiæ ſubverſio. Sæculo undecimo, & ſequenti ad ſacrorum myſteriorum communionem admitti cæperunt graviſſimorum criminum rei, qui ea Sacerdotibus confiteri, & *Canonem*, ſeu pœnitentiam ſubire negligebant, cum ſi diſciplinam Eccleſiaſticam erga eos exercuiſſent, timerent, ne calumniam ipſis aliquam obdurati peccatores apud Mahumedanos impingerent, aut fidem abnegarent. Sed alii longius progreſſi, ut inter alios Joannes filius Abugaleb Patriarcha Cophtitarum, & Marchus filius Zaraæ, confeſſionem, ut ſupra dixi, penitus ſubſtulerunt; atque illo Alexandrinorum Sedem occupante, Michael Damiatenſis opuſculum inſulſiſſimum edidit, quod tamen ex parte ſervatum eſt in collectione canonum Alexandrina, laudaturque ab Abulbricat, & Auctore ſcientiæ Eccleſiaſticæ. Summa illius doctrinæ hæc fuit: Chriſtus venit, ne magiſtros nobis conſtituamus ſuper terram, cum unus ſit ipſe magiſter noſter, neque Marcus Alexandrinæ Eccleſiæ fundator, ſimile quidquam inſtituit: ex quo ineptus ille doctor firmiſſimum argumentum habere exiſtimavit ad evertendam pœnitentialem omnem diſciplinam. *Itaque ex peſſima illa inſtitutione multi exiſtimare cæperunt, ſufficere ad expianda peccata, ut, cum Sacerdos thuribulum circumferret, inclamareturque a populo* Kyrie eleiſon, *adjicerentur hæc verba poſt illud*, Domine miſerere, *quod Arabicè quoque dicitur multoties*, Suſcipe Domine hoc incenſum, quod offertur tibi a Sacerdote tuo pro peccatis noſtris. *Tunc unuſquiſque animo revolvens peccata ſua, ea ſecretè coram Deo confitebatur, atque ita illa ſibi remitti ſtulte exiſtimabat. Neque illic conſtitit ſuperſtitio: ſed tandem fuerunt, qui poſito coram ſe thuribulo domi, abſque Sacerdotis miniſterio, thus injicientes & fumo peccata ſua immurmurantes, illa ſibi plene remiſſa crederent: quod ab Æthiopibus factum teſtatur Abuſelab, & a Neſtorianis Malabarenſibus Hiſtoria Alexii Meneſii Goenſis Archiepiſcopi. Illam brevem formulam agnoſcendi ſe peccatores coram Deo, Confeſſionem vocarunt.*

Quæ hactenus expoſita ſunt, perſpicuum faciunt, Sacramentum pœnitentiæ agnitum fuiſſe, ac ſervatum a primis ſæculis in univerſa Orientali Eccleſia, eoſque, qui illud rejecere, habitos fuiſſe a reliquis tamquam Novatores, ſive Hæreticos. Supereſt ergo ut videamus, quænam ſit in hujuſmodi Sacramenti adminiſtratione eorumdem diſciplina.

§. I.

Digitized by Google

§. I.

De iis, quæ ad materiam ſpectant.

POenitentia in publicam dividi ſolet, & privatam. Publica pœnitentia eſt, quæ Epiſcopo, vel Presbytero pœnitentiario ad canonum normam decernente, publicè a confeſſis peccatoribus fiat: privata vero, quæ à Confeſſario pœnitentis fidei, & conſcientiæ privatim ac ſecreto peragenda committitur. Cum de Orientalibus dicturi ſimus, actiones, quibus publica pœnitentia continebatur, ex Gabriele Philadelphienſi Græco Auctore deſcribere placuit. Is cap. 10. de Sac. Pœn. loca varia, in quibus peccatores pœnitentiam agerent, per actiones deſignans, ait, *Hæc ſunt: Fletus, Auditio, Subſtratio, Conſiſtentia, & Participatio.*

Fletus, inquit, *locus eſt extra portam Oratorii, in quo ſtant flentes, & peccatorum ſuorum à fidelibus intervenientibus, & exeuntibus poſtulant.*

Auditionis locus eſt intro portam Templi, videlicet in Narthece, in quo ſtant Audientes, & hymnorum ſanctarumque ſcripturarum lectionem, & doctrinam audiunt.

Subſtrationis locus eſt intra Templum, in quo ſtant, qui ſubſternuntur, qui cum Catechumenis exeunt e Templo, cum illud: quicumque Catechumeni diſcedite, *a Diacono promulgatur.*

Conſiſtentiæ locus eſt, in quo ii, qui pœnitentiam egerunt, idoneumque Canonem exequuti ſunt, conſiſtunt, & fidelibus comprecantur.

Participationis locus, in quo ſtant, qui fructus pœnitentiæ dignos fecerunt, & divinæ participant communioni cum reliquis, qui ea digni ſunt.

Hæ ſunt diverſæ ſtationes, diverſique pœnitentium gradus, in quibus pluribus etiam annis ſtare jubebantur, qui publicæ pœnitentiæ ſubjiciebantur. Non ſolum autem publica, ſed etiam privata, ſi gravia eſſent crimina, Epiſcopo vel Presbytero Pœnitentiario, juxta præſcriptum Canonum decernente, publica pœnitentia expiabantur. Ex arbitrio verò & voluntate Epiſcoporum pendebat, ut pœnitens per omnes, aut pauciores tranſiret pœnitentiæ gradus: Et Sacri Canones præcipiebant, ut Epiſcopi, ſive Presbyteri pœnitentiarii, hac œconomia uterentur, ne ex pœnitentiæ gradu in quo peccatores ſtare juberentur, occulta illa crimina manifeſtarentur, quæ pœnitentibus infamiæ, & maximo damno eſſe poſſent. Hujuſmodi uſus adhuc octavo exeunte ſæculo purus & integer perſeverabat in Eccleſia Latina, ut conſtat ex Caroli Magni, & Ludovici Pii capitularibus, præſertim lib. 5. cap. 136. Poſt medium ſæculum nonum regnante Carolo Calvo tertius pœnitentiæ gradus antiquari cæpit, ut patet ex variis Summorum Pontificum Epiſtolis, & Conciliorum decretis, in quibus, ubi de publica pœnitentia agitur, fletus, auditio, & conſiſtentia commemorantur. Imo & quartus ex tunc nonnihil relaxatus, conceſſa ſolemnibus ſaltem diebus pœnitentibus communione. Sequentibus verò ſæculis ſenſim publica pœnitentia in Latina Eccleſia antiquum rigorem amiſit, ac penitus ſublata fuit.

In Orientali vero Eccleſia longe antea publicæ pœnitentiæ diſciplina immutata ac ſublata fuerat. Nectarius enim Conſtantinopolitanus Epiſcopus renunciatus anno 381., quem Epiſcopatum ad annum uſque 397. tenuit, publicam pœnitentiam in Conſtantinopolitana Eccleſia e medio ſuſtulit, ejuſque morem deinceps imitatæ ſunt aliæ Orientis Eccleſiæ. Quæ autem ab antiqua conſuetudine detraxit, ſive in ea abrogavit, ad ſex ſumma capita revocari poſſunt, inquit Morinus lib. 6. de pœn. cap. 22. 1. Presbyterum confeſſionibus & pœnitentiis publicis præfectum ſuſtulit. 2. Morem antiquum publicè enunciandi quædam crimina, quæ Presbyter ille monuerat, abrogavit. 3. Quotidianas manuum impoſitiones, & orationes ſuper pœnitentes ab Apoſtolorum ætate fieri ſolitas, in quibus univerſum fere ſubſtrationis myſterium conſiſtebat, interdixit. 4. Pœnitentiarum, ſive pœnarum in confeſſione ſecreta impoſitarum executionem pœnitentium fidei commiſit, ut eas quiſque in ſeipſum pro contritionis zelo, & ardore, nemine conſcio, aut judice exequeretur. 5. Hinc accuſationes criminum a proximis commiſſorum apud Epiſcopum ex præcepto religionis factæ, & judicium pœnitentiæ de iis licet occultis publicè redditum, obſoleverunt. Unde præterea obſolevit, ſeipſum de occultis criminibus accuſandi feſtinatio & acceleratio, ne Reus præveniens & convictus multo ſeveriori pœna plecteretur. Denique pœnitentiæ publicæ de criminibus occultis penitus abolitæ ſunt.

Poſt hanc diſciplinæ variationem hæc fuit, ac viget etiam apud pleraſque Orientales Eccleſias diſciplina. Primum diligentiſſima, & minutiſſima peccatorum omnium ſecreta confeſſio. Hæc autem confeſſio ut Allatius & Goarius ſcribunt, ita a Græcis fit, ut non genuflectant, ſed ſedeant cum reverentia, & capite operto peccata confitentes. Nec quemque movere

vere

vere debet hæc praxis, quæ viguit olim apud Latinos, ut antiquus Romanus Ordo, Alcuinus, aliique Rituales libri non pauci, Martene teſte, deſcribunt; quæque viget etiam apud Æthiopes, ut ex Joannis Boseri ad Antonium Cardinalem Carrafam epiſtola liquet. 2. diligens & accurata Sacerdotis interrogatio de his omnibus pœnitenti facta, ut præſcribunt Pœnitentiales libri Joannis Jejunatoris Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui Gregorii I. Pontificis coetanus erat, & Joannis Monachi, quem ajunt S. Baſilii diſcipulum, eo tamen tempore multo poſterioris, atque Libelli Simeonis Archiepiſcopi Theſſalonicenſis, & Gabrielis Philadelphiæ Metropolitæ, de Sacramento pœnitentiæ ſcripti. 3. Pœnitentiarum & pœnarum unicuique peccato ſecreta impoſitio, vel ſecundum Canones, vel ſaltem juxta approbatos Pœnitentales libros, qui de Canonum ſeveritate non admodum remittebant. 4. Abſolutionis poſt confeſſionem, aut etiam pœnitentiæ impoſitionem conceſſio, ſed Communionis Euchariſticæ, pro ratione criminum & pœnitentium ad agendam pœnitentiam fervore & zelo, in longum breviuſve tempus dilatio. Obſervat etiam idem Morinus, duo ex antiquo rigore, publica pœnitentia ſublata, in Oriente remanſiſſe, ſcilicet, humilitatem, cum qua pœnitens quacumque dignitate fulgeret ad Sacerdotem accedere tenebatur; & morem, quo pœnitentes ob nonnulla crimina, ac ob inquinamenta etiam nonnulla naturalia in foro tantum conſcientiæ obligabantur a Templo ſecedere, atque in Narthece ſubſiſtere, dum Miſſæ Sacrificium celebraretur, licet aliis concederetur intereſſe officiis.

Pœnitentiam juxta Canones imponi ſolere a pleriſque Orientalibus præſertim Græcis facile eſt demonſtrare. Primum conſtat, Gregorii Magni ætate Joannem Jejunatorem Pœnitentialem librum edidiſſe, quem refert Morinus in fine Operis de Pœnitentia. Is pœnitentiæ canonicæ rigorem mitigavit, quamobrem nimiæ accuſatus ac reprehenſus fuit indulgentiæ a Concilio Conſtantinopolitano circa finem undecimi ſæculi celebrato; ab Harmenopolo qui eodem ſæculo aut paulo poſt ſcripſit: & Leo Allatius lib. 3. de Conſ. Eccl. Orien. cum Occiden. cap. 9. *pœnæ*, inquit, *pœnitentibus impoſitæ, mitiores multo nunc ſunt, quam erant antea. A Joanne enim Neſteuta antiquus ille pœnarum rigor remiſſus eſt, licet id alii inter eos non probent.* Pœnitentiam juxta Canones imponendam eſſe docent Nicephorus Chartophylax epiſt. 3. quæ eſt de ligandi ſolvendique poteſtate: Simeon Theſſalonicenſis, qui inquit, *videant ne præter Canones dijudicent, ne quis præter Canones agens*: Germanus Amathuntis Epiſcopus in literis, quibus Sacerdoti dat confeſſionem audiendi auctoritatem, ubi ait, Sacerdotem *juxta opera, in quibus peccaverunt, Canonem pœnitentibus imponere debere*: Gabriel Philadelphienſis Græcus recentiſſimus ſatisfactionem, c. 8. libri de Sacramentis vocat, *adimpletionem, & perfectionem Canonis, quem Pater Spiritualis dedit peccatori ſecundum ſpiritualem ſacrorum canonum pœnam* Neophytus Rodinus Cyprius in libro, quem de confeſſione lingua Græca vulgari edidit, ait, *ſatisfactio eſt, ut faciat aliquis id quod ſufficit, hoc eſt, illum canonem, quem ei dederit Pater Spiritualis &c.* Hieremias Patriarcha CP. in primo reſponſo ad Tubingenſes Lutheranos ad c. 11. reſtatur, poenam ſeu medicinam peccatis dandam juxta canones: denique, miſſis Allatii, & Arcudii teſtimoniis, ita Goarius pag. 697. Græcorum diſciplinam deſcribit: *Patres Spirituales ſedentes, pœnitentes pro Exomologeſis audiunt. Si leves & venia dignas pœnitentis culpas deprehenderint, nullam adhibent ſolutionem, ſed de pio, devotoque quodam opere exercendo monitum amice remittunt; ſi lethifera crimina detegunt, illa in nomocanone juxta ſe poſito examinant, cenſurarumque diſtrictioni, prout legunt, cuncta ſubjiciunt, & tandem pœnitenti bene precantur, his atque aliis orationibus, aut in remedium præteriti delicti, vel in cautelam futuri compoſitis. Peccata tandem cuncta ad canonum rigorem examinata, pœnis in eis perlectis caſtigant, & emendant. Propterea que pœnitentiam impoſitam, ut canonibus præſcriptam, ſolent ipſi κανονα vocitare.* Et infra, *publica pœnitentia nulli licet amplius imponatur, aliquos tamen confeſſione expiatos a ſacra communione per annum vel plures quandoque arcent. Hi non ita plene reconciliati privationem Euchariſtiæ panis Eulogiis communionis vices ſupplentis ſumptione ſolantur; & ſanguinis dominici ſumendi loco, aquam in Theophaniis benedictam, diacono eam porrigente, communionis diebus Paſchatis ſcilicet, Apoſtolorum Petri & Pauli, Aſſumptionis, & Chriſti Natalitiorum, ſumma cum religione bibunt, & tandem oratione ſuper eis recitata ex integro Eccleſiæ reconciliantur.* Pœnitentiæ Canonicæ Dioniſius Barſalibi, Michael Antiochenus Patriarcha, aliique Syri, atque etiam Cophtici Scriptores meminere, eandemque inculcaverunt.

Ubi diſciplina hæc variata ſit, ac mos obtinuerit, ut pro Sacerdotum arbitrio pœnitentiæ

tiæ Latinorum more imponantur, certum eſt, non teneri Confeſſarios ad normam illorum canonum pœnitentias præſcribere; ſed ubi vigeat adhuc canonum obſervantia, nefas eſſe cenſeo Confeſſariis, aliam pœnitentiam injungere præter eam, quam canones, ſive Pœnitentiales libri præſcribant, niſi ii eandem Confeſſariorum arbitrio imponendam pœnitentiam committant. Nam abſolvendi facultatem ſive juriſdictionem, quam ex Eccleſia, & ab Epiſcopis habent, ita exercere tenentur, ut Eccleſiæ lege obligati ſint ad indicandam pœnitentibus, quos abſolvunt, pœnam ab eadem Eccleſia determinatis criminibus deſignatam; & ut in Eccleſia Latina iis, qui ex occulto delicto in pœnam incidunt irregularitatis vel ſuſpenſionis ab Eccleſia præſcriptam, Confeſſarius declarare debet pœnam, in quam incidit; Ita in Eccleſiis, in quibus pœnæ canonicæ in uſu ſunt, Confeſſarius abſolvendo pœnitentes pœnas his declarare debet, quas canones ſtatuant pro peccatis, quæ confeſſi ſint, ſubire oportere. En verba Hieremiæ Patriarchæ, Reſp. 1. ad Lutetanos cap. 11. *quod attinet ad poteſtatem dimittendi peccata, ea non abſolute data eſt, ſed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & conſentiat illi, qui animæ ſuæ curam gerit, & veram pœnitentiam demonſtret.*

Operum pœnitentialium præcepta in tres generales ſpecies dividunt. In ea, quæ communionis Euchariſticæ privationem ſpectant, & ad iſtam privationem referuntur unius, vel plurium annorum multæ; unicum enim canonum pœnitentialium ſtudium, idque vehementiſſimum in id incumbere videtur, ne cui indigno Euchariſtia præbeatur; & ideo poſt abſolutionem communionem diutiſſime differunt: deinde in ea, quæ jejuniorum & ciborum abſtinentiam; ubi explicant, quibus diebus abſtinendum ſit, quibus remiſſius agendum, quibus non abſtinendum: denique in ea, quæ preces & orationes ſingulis diebus recitandas. Epiſcoporum eſt pœnitentias canonicas augere, vel minuere, qui ſolent etiam *diplomata quædam concedere à pœnis, & canonibus non plenè adimpletis Pœnitentes eximentia, quæ chartæ condonotivæ indulgentiarum vices apud Græcos obtinent*, inquit Goarius pag. 680.

Hactenus de pœnitentia generatim egimus, & quoad Laicos homines: in Clericorum vero pœnitentia tria ſunt ſpeciatim obſervanda. 1. Sacerdotem Clerici confeſſionem auditurum ab eo promiſſionem exigere ab officio ceſſaturum ſi crimina confiteatur, quæ canones depoſitione, aut ſuſpenſione condemnant. 2. Clericum propter crimen ſic ſecreto in Confeſſionis auricularis tribunali depoſitum, aut ſuſpenſum, communione Euchariſtica non privari, pœna priore juxta canones crimini ſufficiente. 3. Quoniam Clerici conjugati, etiam presbyteri ordinari ſolent, ſi reſciverint uxores ſuas adulterio pollutas, eas dimittere tenentur, aut ſi iis commiſceantur, ab officio Eccleſiaſtico ceſſare. Quæ ex iis emergunt dubia, infra proponemus. Hæc ad pœnitentiæ materiam ſpectant, nunc dicendum.

§. II.

De forma.

Latina Eccleſia pro Sacramenti pœnitentiæ forma habet hæc verba: *Ego te abſolvo ab omnibus peccatis*: eandem uſurpandam propoſuit Eugenius IV. Armeniis in decreto, quod pro eorumdem inſtructione in Florentina Synodo edidit, voluitque Clemens VIII., ut Græci in Italia Inſuliſque adjacentibus degentes, eadem uterentur, dum neceſſitate cogente, Latinos abſolverent: hanc vero, vel ei valde ſimilem Græcorum plerique, dum pœnitentem ſtatim ac confeſſus eſt abſolvunt, uſurpant: Græci Calabri, Apuli & Siculi, in orationibus, quas pœnitentes abſolvendo proferunt, habent. *Ego vero condono tibi omnia peccata tua; In nomine Patris &c.*, vel, *inſuper ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis quæcumque coram Deo, & mea indignitate confeſſus es: In nomine Patris &c.* Acceptaverunt quoque illas *Orientales nonnulli, & ut in uſum actas memini quondam mihi ab ipſis oſtenſas; tranſcriptas, vero & quaſi laudatas & receptas à quibuſdam cum pleriſque ſui ritus orationibus recenter ad me miſit, multa mihi neceſſitudine conjunctus Georgius Coreſius Eccleſiæ CP. Theologus*, inquit Goarius p. 540. ed. venetæ.

Ruthenos hanc adhibere conſueviſſe formulam refert Arcudius lib. iv. cap. 3. *divina gratia S. Spiritus per me peccatorem, & minimum ſervum tuum habet condonata quæcumque peccaſti*; in Rituali verò Metropolitæ Chiovienſis poſt deprecationem Sacerdotem verba hæc pronunciare narrat: *Ego quoque Pater tuus Spirituali poteſtate mihi à Deo, & à ſuperioribus meis conceſſa, te abſolvo ab omnibus peccatis tuis.* Nunciatum vero eſt à Monachis nonnullis Ruthenis, hac noſtra ætate Ruthenos fere omnes indicativam Latinorum formulam adhibere. Eadem forma univerſim utuntur Armeni teſte Galano, & Syri Maronitæ, Chaldæi, aliique Orientales. Ex quo patet, totam fere Orientalem Eccleſiam præſcri-

tam

tam in decreto pro Armenis à Concilio Florentino edito abſolutionis formam uſurpare.

Quamquam hæc forma Romanæ Eccleſiæ maximè probatur, & laudato pro Armenis decreto præſcripta eſt, tamen non adeo facile itritum, vel dubium declarandum eſt Pœnitentiæ Sacramentum formula deprecativa à Græcis nonnullis, & ab aliis paucis Orientalibus uſurpata. Hujuſmodi formæ ita exprimuntur a Gabriele Philadelphienſi de Sacr. Pœnit. c.8. *Gratia ſanctiſſimi Spiritus per humilitatem meam habet te condonatum, & abſolutum:* In officio eorum,qui peccata confitentur a Goario latinè reddito, Pœnitentiarium Pœnitentem circa varia peccata interrogare præſcribitur, ac deinde ſubditur. *Poſtquam minutim interrogaveris de ſingulis, aſſume indicem, & quale ſit peccatum inquire, & cum hoc libro confer, ut quale ſit peccatum dignoſcat, & iſta deinde ſubjunge:* Duæ deinceps recenſentur Orationes, in quarum prima Sacerdos ait, *quæcumque tenuiſſimæ humilitati meæ narraſti, & quæcumque minùs ex ignorantia, vel oblivione, qualecumque ſit, exprimere non valuiſti: condonet tibi Deus in præſenti, & in futuro: in altera vero: Ipſe Deus, per me peccatorem in præſenti, & in futuro ſæculo tibi parcat.* Aliæ vero formæ habent, *abſolvat te Deus &c., vel condonet, dimittat, remittat tibi Deus quæcumque peccaſti.* Iis autem formis facile patet, ratum fieri Pœnitentiæ Sacramentum. Primum, quia licet Græci aliique Orientales iis uterentur etiam Concilii Florentini tempore, ut ex eorumdem libris liquet; tamen Græcis, quos Patres ita abſolvere norant, nihil dixere, eoſque nihil de hac Sacramenti formula monitos abire permiſerunt; quod argumentum eſt, nihil ab iis deſiderandum, aut caſtigandum judicaſſe. Deinde Clemens VIII., & Benedictus XIV. præcepere quidem Græcis ſub Latinis Epiſcopis degentibus, ut dum Latinos in caſu neceſſitatis abſolvant, indicativa Latinorum formula utantur; ſed nec deprecativam uſurpare vetatunt, dum Græcos abſolvant, nec indicativam adhibere juſſerunt. Id vero numquam præteriiſſent, ſi ratum non habuiſſent, vel cenſuiſſent ſuſpectum Sacramentum formula deprecantibus verbis expreſſa adminiſtratum: denique in antea indicatis formulis abſolventis Sacerdotis actio ſatis exprimitur: Id enim exprimi, dum Sacerdos ait, *Deus*, vel *gratia* Sancti Spiritus dimittat, vel condonet tibi per me &c., nemo negabit. Quamvis hæc formula, inquit Goarius, *deprecativa prima fronte appareat, abſoluta nihilominus his dictionibus δι' ἐμοῦ* per me *redditur, auctoritatem a Deo acceptam, quam prius Miniſter memorabat, reo pœnitenti applicat, & indulgentiæ divinæ inſtrumentum, & cauſam ſubordinatam ſe prædicat.* Si vero Sacerdos non dicat *per me*, id ſubauditur: nam ſi dum Sacerdos Græcus baptizans, ait, Baptizatur talis, ſubauditur *à me*, cur non ſubaudiemus Sacerdotis actionem, dum poteſtatem ſeſe prius a Deo accepiſſe, ait, ut revera dicit in quacumque oratione ſupra Pœnitentem pronunciata, ac deinde ſubdit *abſolvat te Deus*? Quis eſt, qui non ſubintelligat *per me*? Miniſterium enim ipſum, quod tum Sacerdos exercet, ſatis ſuperque denotat, eum ita ſeſe exprimere, Deus per me Miniſtrum ſuum abſolvat te ab omnibus peccatis. Igitur formulæ deprecativæ exprimunt Sacerdotis actionem, atque eam ita indicant, ut humilem ſubmiſſumque eorumdem animum deſignent, quo Deum rogant, ut Sacramentum, quod ipſe inſtituit, quodque nonniſi divina ipſius promiſſione, & virtute fit, perficiat. Atque hac de cauſa ab Irenæo, Juſtino, aliiſque Patribus Sacramentorum formulæ paſſim preces, orationes, invocationeſque appellantur.

Nota. 1. Etſi deprecativa forma ſatis eſt ad perficiendum Sacramentum Pœnitentiæ; tamen dum Græci aliique Orientales Latinorum Confeſſionem excipiunt, eoſque abſolvunt, ex Clementis VIII., & Benedicti XIV. Conſtitutionibus, tenentur formam in Florentina Synodo præſcriptam adhibere; ac laude digni habentur omnes Orientales, qui præter preces, quas juxta proprium ritum proferunt, eandem quoque formam pronuncient.

Nota. 2. Refert Galanus loco ſupra citato Armenios nonnullos, dum pœnitentes confitentur, ad ſingula peccata dicere, *Deus dimittit*, ac pro formula habere verba hæc. *Deus remittit peccata tua*, ubi advertit, & quidem optimè, tolerari non poſſe morem pronunciandi formulam ad ſingula peccata, cum ea Sacramentum fiat, quod integram Confeſſionem pro materia habet. Ad formam vero quod ſpectat, non dubito, quin ea verè perficiatur Sacramentum, ſubaudiatur *per me*, ac abſolventis Sacerdotis actio deſignetur; teneri vero arbitror Armenios ad eam uſurpandam, quam iiſdem Florentina Synodus propoſuit, & inculcavit.

§. III.

De Miniſtro Pœnitentiæ.

HUjus Sacramenti Miniſter etiam juxta Orientalis Eccleſiæ canones eſt Epiſcopus, vel Presbyter, cui Epiſcopus abſolvendi facul-

Digitized by Google

facultatem fecerit, hoc eſt, cui animarum curam commiſerit, atque adeo ſubditos deſignaverit, in quos juriſdictionem abſolvendo a peccatis exerceat. Atque in iiſdem canonibus ſtatutum eſt, præſertim 46. Carthaginenſi, & 14. Neocæſarienſi, poſſe Sacerdotem quemque, abſente Epiſcopo, vel alio ab Epiſcopo probato Presbytero, in mortis periculo conſtitutum abſolvere. Reprehenſione vero digni ſunt Græci, teſte Goario, quod *raros, eoſque è Monaſteriis maxime ſelectos πνευματικοὺς Patres Spirituales ad hoc onus admiſſos, litteriſque ἐνταλτηρίοις inſtitutos exponant, quia Laicos Sacerdotes, quamvis erronee, non ita confidenter conveniunt, prout ſubindicat Balſamonis reſponſum* 19. Huic errori occurrere voluiſſe videntur Clemens VIII., & Benedictus XIV., qui in Conſt. *Etſi Paſtoralis*, quod Clemens ſtatuerat, per hæc verba inculcavit: *Sacerdotes quoque conjugati, aliique, quibus Parochiarum cura, vel Eccleſiarum Parochialium regimen per Epiſcopos ſuos committitur, licitè, & liberè poſſint Parochianorum ſuorum Confeſſiones audire, ipſiſque pœnitentiam injungere pro peccatis; quia cui licet, vel conceditur, quod eſt majus, competit quoque, nec negari convenit, quod eſt minus.*

Ad Confeſſariorum dotes, quod ſpectat, eædem ſunt, quæ in Orientalibus ac in Latinis deſiderantur, ſcilicet probitas morum, ſufficiens ſcientia, prudentia &c., quæ ab Auctore noſtro recenſentur. Hic verò notamus, ab Apoſtolica Sede ſtatutum eſſe, ne ulli *per Sacerdotes vel Confeſſarios, pro ſatisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua ſolummodo injungatur*: Atque tollendum eſſe abuſum, ubi ſit, *ut vir atque uxor ſimul, & eodem tempore eidem Presbytero confiteantur*. Nec ferri poteſt abuſus, qui apud Photianos pleroſque viget, de exigendo tamquam neceſſario Confeſſarii teſtimonio, dum aliquis ad ſacros ordines ſit promovendus; non enim poteſt Confeſſarius de iis quæ in Confeſſione novit quidpiam teſtari, ut univerſa, tum Orientis, tum Occidentis Eccleſia ſemper docuit. Vide hac de re Papadopoli *reſponſ.* vi. *ſect.* viii., in qua num. v. oſtendit: 1. *Jure Græcæ Gentis Sacerdotem a Confeſſionibus ad teſtimonium neque pro filio ſpirituali, neque contra eundem recipi*: 2. *ſecretum ſacræ Exhomologeſis violari nullam ob cauſam poſſe*: 3. *Teſtimonium hujuſmodi exitioſum ac ſtultum eſſe*. His præmiſſis, ac ſtatuto etiam, Orientales ad Sacramentalem Confeſſionem ſemel ſaltem in anno faciendam obligari ex Eccleſiæ præcepto, nonnullas circa hanc materiam quæſtiones examinandas ſuſcipio.

Quæſt. I. *Utrum in Diœceſi, ubi permixti ſunt Latini cum Græcis, vel Græci cum aliis diverſi Ritus, poſſit Latinus Græco, & Græcus viciſſim Latino, aut alterius Ritus Sacerdoti, confiteri?*

Reſp. 1. In caſu neceſſitatis poſſe Presbyterum quemque, hominem etiam diverſi Ritus abſolvere. Imo ſentiunt Viri docti, inquit Melchior Canus, licitum eſſe etiam ab hæretico recipere pœnitentiam in articulo mortis, ut Petrus Paludanus 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1., Sylveſter in verbo *Confeſſor* 1. §., & Joannes Major *diſt.* 17., & Gloſſa *Extra. de ſponſalibus cap. non vobis*. Primum, quia probabiliſſimum eſt, quemlibet Sacerdotem in mortis articulo habere auctoritatem abſolvendi jure divino. Deinde, quod ſi jure divino quilibet Sacerdos hanc poteſtatem non habeat, Eccleſia, cujus providentiæ commiſſum eſt conſulere animarum ſaluti, cum pia mater ſit, non eſt credenda filiis ſuis in articulo mortis deeſſe, adeoque eos cujuslibet Sacerdotis poteſtati ſubjicere, nec ulli voluiſſe in hoc neceſſitatis caſu abſolvendi facultatem adimere. Igitur dubitari non poteſt quin quiſque, neceſſitate urgente, poſſit cujuſvis Ritus Presbyteris peccata ſua confiteri. Græci autem, aliique Orientales, ſi qui ſint, qui deprecativa forma abſolvant, Apoſtolicæ Sedis præcepto, tenentur, præter preces, quas juxta proprium Ritum adhibent, etiam formam abſolutionis a Florentina Synodo præſcriptam, & a Latina Eccleſia uſurpatam, adhibere. En verba Conſtitutionis *Etſi Paſtoralis* §. v. de Sacr. Pœn. num. 5. *In caſu neceſſitatis Presbyteri Græci Catholici poſſunt Latinos abſolvere; utantur tamen forma abſolutionis in Concilio Generali Florentino præſcripta, poſtea verò ſi voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujuſmodi abſolutionis dicere tantum conſueverunt.*

Reſp. Miſſionariis Latinis quiſque licitè confitetur, cujuſcumque ſit ritus, cum ii ab Apoſtolica Sede auctoritatem habeant in locis Miſſionum, atque in Epiſcoporum adjutorium, & levamen mittantur; neque Epiſcopi prohibere poſſunt ſubditos, ne ad eoſdem accedant. Hinc Sac. Cong. de P. F. 5. Decembris 1645., *mandavit, moneri Patriarcham Maronitarum, eum non potuiſſe, nec debuiſſe, in præjudicium juriſdictionis Apoſtolicæ Sedis ferre excommunicationem in Maronitas, qui Sacramento recipere voluerunt a Miſſionariis ejuſdem Sanctæ Sedis: & propterea teneri eam revocare, & de cauſis ob quas Maronitæ non debeant a Miſſionariis recipere Sacramenta, Sacram Congregationem*

nem certiorem facere, quæ ſi opus fuerit, indemnitati Preſbyterorum providebit. Licet Miſſionarii poſſint horum Confeſſiones excipere, non poſſunt tamen eos à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere, niſi obtenta ab eoſdem Epiſcopo facultate, ut pluries a S. Cong. decretum eſt.

Reſp. 3. Epiſcopus Latinus, ſi in ſua Diœceſi habeat Sacerdotes Græcos, vel alterius ritus orientalis, poteſt eos probare, ac deſtinare ad Confeſſiones etiam Latinorum audiendas: Liquet id ex ſupra citata Conſt. num. 6. in quo habetur: *Extra vero caſum neceſſitatis, ſi quos ex Preſbyteris Albanenſibus peritos, & ad Confeſſiones omnium audiendas idoneos Ordinarius Latinus judicaverit, ut non ſolum Græcos, ſed etiam Latinos ad ſe accedentes poſſint abſolvere, id eorumdem Ordinariorum prudentiæ, & arbitrio relinquitur*. Et num. 1. *Preſbyteri Sæculares Græci ex Albania, vel aliis Orientis partibus advenientes, abjurato ſchiſmate, & erroribus, atque in fide Catholica benè inſtructi, in Parochialibus, ſeu Curatis Eccleſiis Græcorum inſtitui poſſunt*. Sicut Latini Epiſcopi Græcos in ſuis Dioeceſibus degentes Sacerdotes poſſunt ad Confeſſiones audiendas Latinorum deſtinare, ita Græci, aliique orientales Latinos Preſbyteros, ſi qui ſint in eorum Dioeceſi: atque ex hoc patet, falli omnino à Breno, qui *lib.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 20. cenſet, præceptum de ſervando proprio ritu violare Latinum, ſi Græco Preſbytero confiteatur a Dioeceſano Catholico Epiſcopo ad Confeſſiones omnium audiendas approbato: nam ſi Græcus ritum non mutat, dum Latino Sacerdoti peccata ſua confitetur, cur Latinus ritum mutabit? Deinde ſi Græci, ut ſupra ſtatui, dum Latinos abſolvunt, utuntur, ac uti debent forma à Florentina Synodo præſcripta, ubi eſt rituum diverſitas? Ergo commentitia eſt ritus variatio.

Reſp. 4. Si in Dioeceſi alicujus Epiſcopi plures ſint homines diverſi Ritus, licitè confitentur Preſbyteris ab Epiſcopo ad Confeſſiones audiendas approbatis, etiamſi pœnitentes diverſum a Confeſſario Ritum ſervent. Id liquet, primum, ex conſuetudine veteri uſu comprobata, quæ, tùm Romæ, tùm in aliis locis viget; ubi Græci, Rutheni, Armeni, Syrii, & ſi qui alii occurrunt diverſi a Latino Ritus, Preſbyteris Latinis ab Epiſcopo approbatis confitentur. Deinde, quod hæc eadem conſuetudo vigeat etiam apud Maronitas, quos tamen Supremæ Inquiſitionis Decreto definitum eſt, *non eſſe inquietandos*, ut ex ſolutione dubii, quod ſequitur, manifeſtum eſt: *An Sacerdotes Maronitæ approbati ab eorum Ordinariis ad audiendas Confeſſiones poſſint indifferenter audire Confeſſiones omnium Perſonarum cujuſcumque Nationis, & Ritus Orientalis, quæ reperiuntur in illis partibus? Eminentiſſimi, audito voto DD. Conſultorum dixerunt, Maronitas non eſſe inquietandos*. S. C. S. O. die 5. Decembris 1715. Accedit etiam Decretum Congreg. de Propag. Fide Ann. 1630., quo referente Cardinali Bandino, ſtatutum fuit, *non debere Latinos Epiſcopos prohibere ſubditos ſuos, ne Confeſſiones faciant cum Sacerdotibus Ruthenis unitis ab Ordinariis locorum approbatis: nec è contra Epiſcopos Ruthenos unitos ſubditos ſuos ſimili prohibitione ligare, ne Confeſſarios Latinos approbatos ad expianda peccata ſua adeant: nam cùm Rutheni uniti ſint verè Catholici, ubi Ritus diverſitas non repugnat, diſcordias, & diſſidia inter eos excitantes, vel nutrientes introducere inconveniens, & damnoſum eſt*. Denique, quia in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, dum Orientales ante dictam formulam uſurpent, nulla eſt rituum diverſitas, ac Eccleſia pia mater libertati favet Pœnitentium, quo facilius eos ad peccatorum per Confeſſionem expiationem alliciat. Difficultas major eſt circa Orientales, quorum plures ſunt in eadem Civitate Epiſcopi, qui in ſolos homines proprii ritus juriſdictionem habent, ex. gr. Aleppi Græcus Græcis, Syrus Syriacis, Maronita Maronitis, & Armenius Antiſtes Armeniis præeſt. In iis ſi Epiſcopus facultatem Preſbyteris limitatam concedat ad audiendas Confeſſiones hominis proprii ritus, certum eſt non poſſe Confeſſarium abſolvere diverſi ritus homines: ſicut approbatus ab Epiſcopo Latino ad audiendas Confeſſiones Græcorum, vel Latinorum tantum, aut ſolum virorum, non poteſt eos, ad quos conceſſa facultas non ſe extendit, abſolvere. At ſi limitata non ſit facultas, & ſi lex non adſit particularis, vel conſuetudo, quæ vim legis obtineat, qua pro conſervanda inter homines diverſi ritus pace, obligentur omnes proprii ritus Confeſſarium adire, non video, cur quiſque non poſſit Sacerdoti à proprio Epiſcopo approbato confiteri. Cum enim circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ nulla ſit rituum diverſitas, ſubditi illorum Epiſcoporum ſe habent, ut ſubditi Epiſcoporum, qui in diverſis locis juriſdictionem exercent; ſubditi vero unius Epiſcopi licitè accedunt ad Sacerdotes alterius Epiſcopi ſubditos, & in alia Diœceſi degentes, atque ritè ab iis abſolutionem accipiunt.

Quæſt. 2. *Utrum, & quomodo Confeſſio fieri poſſit, & debeat per interpretem?*

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. 1. Exploratâ res eſt, extra caſum neceſſitatis, & ſolum ob præceptum de quotanni confeſſione, neminem teneri ad confitendum per interpretem; cum ſoli Sacerdoti peccata noſtra aperire teneamur: *omnia ſua ſolus peccata confiteatur proprio Sacerdoti*, inquit Innoc. in cap. *omnis utriuſque ſexus*, *tit. de pœnitentia*, videlicet inſinuans, quod ſi ſolus confiteri nequit, confiteri non teneatur. Poſſe vero pœnitentem, ſi velit, per interpretem confiteri nemo negat. Imo in articulo mortis non auderem omittere confeſſionem, ſi haberem interpretem, ait Canus *in Relectionibus de pœn. par.* 4. Hæc reſponſio Sacrarum Urbis Congregationum decretis conſentanea eſt. In Congregatione particulari de P. F. decretum fuit: *quamvis docente Concilio Tridentino, nullo ſit divino præcepto mandatum, nec ſatis conſultò lege aliqua humana præcipi poſſit, ut delicta præſertim ſecreta publica confeſſione aperiantur, tamen viſum eſt Patribus deputatis eidem Sacræ Synodo inhærentibus, eos, qui volent ſponte per interpretem confiteri, non debere per Vicarium Apoſtolicum Conſtantinopolitanum prohiberi, cum ſufficiat præcavere abuſus, & ſcandala, & curare, ut interpretes admoneantur de obligatione, quam habent ſervandi naturalis ſecreti*. Ex propoſito anno 1633. ſequenti dubio: *Qua ratione ſe gerere debent Miſſionarii cum pœnitentibus, quorum idioma ignorant?* S. Cong. die 10. Februarii 1668. *reſpondit, Miſſionarii hortentur pœnitentes ignaros idiomatis Miſſionariorum ad adhibendum interpretem, per quem confiteantur omnia peccata: quod ſi hoc nolint, ſaltem confiteantur aliqua per interpretem, & reliqua per nutus & ſigna quantum poſſunt: quod ſi nulla velint per interpretem confiteri, confiteantur per ſigna & nutus omni meliori modo, ſicut fit cum mutis: ſed Miſſionarii curent addiſcere ex unaquaque lingua ibi uſuali illa pauca verba, quæ ſunt neceſſaria ad explicanda præcipua peccata contra Decalogum, & contra quinque præcepta Eccleſiæ.*

Nota. Dum ignorans Confeſſarii idioma renuat confiteri per interpretem, petat vero à Miſſionariis peccatorum abſolutionem ob confeſſionem nutibus & ſignis dumtaxat factam vel faciendam, abſolvi licite poteſt, ut Theologi docent, & ut ex ſolutione patet dubii quod ſequitur: *Utrum in Regionibus longinquis Catholicus multis annis inconfeſſus, & ſignis dumtaxat ob defectum idiomatis petens abſolutionem peccatorum, poſſit abſolvi abſque ope interpretis? Fuit approbarunt vota PP. Theologorum, videlicet; non eſſe opus interprete in caſu propoſito, ſicut etiam poſſe & debere abſolutionem peccatorum impertiri exhibenti ſigna, quæ poteſt, dummodo ſufficiant ad exprimendum aliquod peccatum in ſpecie. In caſu verò, quo quis conatur, quantum poteſt exhibere ſigna peccatorum in ſpecie, nequeat autem omnino intelligi, abſolvi poſſe per ſolam manifeſtationem peccatorum in genere.* Sac. Cong. Sup. Inq. 28. Februarii 1633.

Quæſt. III. *Utrum Græci Confeſſarii poſſint ac debeant pœnitentibus juxta canones pœnitentiam injungere, & an eam pœnitentiam teneantur pœnitentes acceptare, aut acceptatam exequi?*

Quæſtio hæc a Vercicello de ſolo presbytero Græco proponitur, qui fornicationis, vel adulterii crimen confeſſus ſit, cuique a Confeſſario pro pœnitentia injungatur, ut perpetuo a Sacro Altari abſtineat. Cenſet vir doctus hoc in cauſa eſſe, ut Græci ac etiam Mengrelienſes Presbyteri numquam fere confiteantur; atque ut impedimentum hujuſmodi amoveat, facilemque iis reddat ad pœnitentiæ Sacramentum acceſſum, ſtatuit Confeſſarios hanc non poſſe Presbyteris pœnitentiam injugere, Presbyteroſque pœnitentes poſſe eamdem recuſare, & etiam acceptatam non exequi. Nos verò rem hanc, quæ magni momenti eſt, paullo diligentius expendere atque explicare decrevimus.

Cenſet itaque, Græcorum canones, quibus ob fornicationem, & alia crimina Sacerdotes a ſacris abſtinere jubentur, non de infligenda in ſecreta confeſſione pœnitentia, ſed de pœna illa eſſe intelligendos, quæ ab Eccleſiaſtico judice decernenda ſit, dum crimen ad externum ipſius forum delatum ſit. Primum, quia canones illi depoſitionis pœnam conſtituunt, quæ a ſolo Judice in foro externo decernente imponi poteſt: deinde, quod lapſos deponendos, non vero excommunicandos eſſe decernant; quod argumentum eſt, de eo tribunali verba fieri, quod excommunicationis ſententiam ferre poſſit, quæ in ſolo exteriori foro ferri poteſt. Præterea, quia, ut ex can. 3. S. Baſilii liquet, in conſtituenda, ac decernenda pœnitentibus pœnitentia, recepta conſuetudo ſervanda eſt: conſuetudo vero nunc viget in univerſa Eccleſia, ut in confeſſione ſecreta peccatorum, arbitrio Confeſſarii pœnæ decernantur; quæ conſuetudo decretis Concilii Florentini, ac Tridentini, ac jure canonico comprobata eſt. Demum, quia abſurdiſſimum eſt, Sacerdotem ex. gr. fornicatum abſtinendo ab Altari, ſeſe hujus criminis reum prodere.

At hæc tanti momenti non ſunt, ut moveant me ad Vercicellianæ opinioni ſubſcribendum. Principio vero in memoriam ſunt revocanda,

quæ de Græcorum adminiſtrandæ pœnitentiæ diſciplina §. 1. declaravi. Ex iis facile patet, Græcos ſublata publica pœnitentia, ita pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare conſueviſſe, ac eorum pleroſque ſolere adhuc, ut Sacerdotes juxta canones pro determinatis criminibus pœnitentias decernere jubeantur; hac unice eis conceſſa poteſtate, ut pœnæ, quæ in genuflexionibus, jejuniis, & orationibus conſiſtunt, pro pœnitentium majori, vel minori diſpoſitione temperare, vel augere valeant. Nam facultas concedendi ante præſcriptum à canonibus tempus Euchariſticam communionem ſolis Epiſcopis reſervata eſt, qui ſolent litteras condonativas concedere, ut ibi ex Goario adnotavi.

Deinde, fac ab Eccleſiis ita conceſſam eſſe Presbyteris abſolvendi facultatem, ut iis pro peccatorum qualitate indicaverit tempus, quo poſt receptam abſolutionem pœnitentes abſtinere debeant ab Euchariſtica communione, ut melius cognita peccatorum gravitate, pœnitentia debita ritè ad eam diſponantur: atque etiam præcepiſſe, ut Confeſſarii pœnitentibus declararent, ſeſe ob commiſſa crimina in pœnam illam incurriſſe, qua obligantur ſtatuto tempore a communione abſtinere; quis neget Confeſſarios poſſe, ac debere ita pœnam decernere? Hæc enim eſt veluti cenſura Eccleſiæ auctoritate præſcripta, atque a Confeſſario ex ipſius Eccleſiæ præcepto pœnitentibus declaranda. Ubi eſſet in pœnitente rejicendæ canonicæ pœnæ a Confeſſario declaratæ, & inculcatæ libertas? Confeſſarius enim non arbitrio ſuo id decerneret, ſed cenſuram judicaret, quam Eccleſia pro certis criminibus etiam occultis, ſtabilivit, eaque deſignaret, quibus eadem Eccleſia probari, & diſponi voluit homines, poſt nonnulla crimina ad Euchariſticam communionem. Atque hæc eſt diſciplina, quæ in nonnullis Græcæ gentis Eccleſiis viget, in quibus ea lege facultas abſolvendi Presbyteris conceditur, *ut juxta opera, in quibus homines peccaverunt, canonem ipſis imponant*, ut legere eſt in litteris, quibus Presbytero hæc facultas conceditur à Germano Amathuntis Epiſcopo, quas refert Mortnus in fine Operis de pœnitentia pag. 136.; & ut liquet etiam, ex Hjeremiæ Patriarchæ ad Lutheranos reſponſo; ubi ait, facultas abſolvendi *non abſolutè conceſſa eſt, ſed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & conſentiat illi, qui animæ ſuæ curam gerit, & veram pœnitentiam demonſtret*: atque hæc quoad pœnitentiam canonicam generatim.

Venio nunc ad eam, quam Clerici Presbyterique ſubire coguntur; de qua Verricellus unicè diſſerit. In ordine circa eos, qui peccates confitentur obſervando, à Joanne Patriarcha Jejunatore nuncupato conſcripto, de quo §. 1. diximus, quod a ſuis nimiæ ſit indulgentiæ accuſatus, hæc habentur: *Sacerdotes, & Epiſcopi, & Diaconi, qui in gradu ſunt, ad Confeſſionem ſuſcipiendi non ſunt, niſi ſecundum Deum ſecuritatem eorum Confeſſoribus fecerint, quod ſi alicujus criminis rei ſunt, quod eos a ſacris ordinibus exercendis prohibeat, non amplius ſacris miniſtrare audebunt. Ejuſmodi enim non datur pœnitentia, qualiſcumque ea ſit, ſive cibi, ſive potus, nequidem omnino à communione abſtinentia; ſed à ſacro miniſterio ceſſatio. Nihil autem abdicat Sacerdotem Sacerdotii functione, niſi alteri mulieri præterquam ſuæ miſceatur*. Hæc erat Græcæ Eccleſiæ diſciplina initio ſeptimi ſæculi, quæ deinceps viguit, ac viget etiam nunc in Eccleſiis nonnullis, licet canonum rigor ſit Epiſcoporum indulgentia aliqua ex parte temperatus. Archiepiſcopus enim Trapezuntinus vir prope ſeptuagenarius interrogatus a Morino dum Pariſiis verſaretur, *de praxi hodierna in Clericum vel Monachum in carnis vitium lapſum*, reſpondit, *ſi crimen publicum eſt, aut publicè probatum, licet ſemel tantum perpetratum fuerit, Clericus ille deponitur. Si accuſatus, ſed non convictus, ſeſe ſuper res ſacras jurejurando purgat, & innocentiam ſuam confirmat, publiceque tum communione fruitur. Si crimen occultum Confeſſione ſecreta Sacerdoti aperit, ſemel biſve condonatur. Tertia vice à ſacro Miniſterio ceſſet ſevere injungit ſpiritualis Pater, nec aliter, quam ſi ceſſaturum promiſerit, abſolutionem concedit*. Igitur Canonica pœnitentia erga Presbyteros Clericoſque, quæ à ſacris ceſſare jubeat viguit ſemper, ac etiam nunc viget penes pleroſque Græcos: ergo ſi conſuetudo in decernenda pœnitentia ſervanda ſit, ut ex S. Baſilio Verricellus probat, Presbyteri eam ſubeant pœnam neceſſe eſt, quam juxta canones decernere ſolent; neque enim jure Eccleſiaſtico Latinorum, & a Conciliis pro Latinis editis decretis, conſuetudo hæc dici poteſt abrogata; quippe nec bonis moribus, & fidei, nec Clericorum honeſtati adverſatur, quo unice ſenſu Græcorum mores improbantur.

Hæc cum ita ſe habeant, en propoſitæ reſponſionis demonſtratio: Græci habent jus canonicum, quod collectione canonum, qua ipſi utuntur, continetur, & cui tanquam Eccleſiæ legi ſubjiciuntur: ergo in pœnas peccando incidunt, quas hujuſmodi jus præſcribit, & quas ſubire oportere ab antiquis temporibus ad hanc uſque ætatem eorumdem Eccleſia docuit. At canones præſcribunt, eos Presbyteros, vel Dia-

Digitized by Google

Diaconos, qui vel propriæ miſceantur uxori, poſtquam norint hanc cum alio peccaſſe, idque ob ſimilitudinariam etiam, in quam tum incidunt, bigamiam; vel propriam uxorem habentes cum alia peccant, ut ex ordine Joannis Jejunatoris liquet, perpetuo a ſacris ceſſare debere; nec eorum confeſſionem poſſe Patrem Spiritualem excipere, niſi ſpondeant paratos ſe eſſe ad obtemperandum Canonibus, ſi in peccata ceciderint, ob quæ a Sacris ceſſatio decreta ſit. Ergo Græci Preſbyteri, ubi hæc conſuetudo vigeat, non poſſunt hujuſmodi poenitentias rejicere; poenæ enim ſunt, in quas illico, poſtquam peccaverunt, inciderunt; non ſecus ac Clericus vel presbyter Latinus ſecreto etiam occidendo in irregularitatem incidit, qua à ſacro Miniſterio ceſſare obligatur: ergo ut Latinus Confeſſarius hanc indicere deberet presbytero Latino, nec enim poſſet abſolvere niſi ſponderet a facto abſtinere, quoad uſque ab illa ſit cenſura legitima auctoritate ſolutus; ita Græci &c. Et ut Latini ob occultum iſtud crimen abſolutionem petere ſolent, ac ſpiritualis poenæ commutationem ab Apoſtolica Sede, ne per poenam, quam publice ſubeant, ſeſe homicidii reus prodant, ita Græci, dum timeretur ex poena ſecreto à Confeſſario juxta canones inflicta, occulti criminis manifeſtatio, deberent ad proprios Epiſcopos reccurrere, quibus Canones hanc poteſtatem facere videntur, vel ut tutius agerent, aut ad Apoſtolicam Sedem, vel ad eos, quibus ab Apoſtolica Sede facultas ab hujuſmodi cenſuris abſolvendi conceſſa ſit. Hujuſmodi autem ad Apoſtolicam Sedem recurſus neceſſarius videtur, quod Canones, ut apud Jejunatorem legere eſt, ſtatuant numquam preſbyteris ita peccantibus fieri debere ſacrificandi poteſtatem, quibus verbis Epiſcopis abſolvendi facultatem adempta quodamodo videtur.

Nota. quæ hactenus dixi, locum unice habent in iis Eccleſiis, in quibus canonica poenitentia vigeat, ac contraria conſuetudine antea dicti canones abrogati non ſint. Aboliti autem ſunt in iis locis, in quibus Latinorum more Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtratur; vel conſuetudine jam comprobata, ſint pœnæ ſupradictæ, & quæ in Fornicarios Clericos decernuntur in foro interno, immutatæ. De iis vero criminibus, ob quæ Clerici uxorati in Bigamiam incidere videntur ſimilitudinariam, dicam infra. Hic enim ea unicè explicanda ſuſcepi, quæ obligationem oſtendunt, quam pœnitentes habent acceptandæ canonicæ juxta propriæ Eccleſiæ morem pœnitentiæ a Patre Spirituali demonſtratæ.

TRACTATUS
DE EXTREMA-UNCTIONE.

Extrema-Unctio eſt Sacramentum à Chriſto inſtitutum ad conferendum ægroto de vita periclitanti gratiam ad reſiſtendum tentationibus, ferendum patienter dolores, & peccati reliquias abſtergendas, atque etiam ad corporis ſanitatem, ſi expediat, reſtituendam, per Unctionem Olei benedicti, & orationem ſacerdotis.

Quæſt. I. *Quænam eſt materia & forma hujus Sacramenti?*

Reſp. 1. Materia remota eſt oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum. Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 1. Renovari debet ſingulis annis, veteri exuſto. Quod ſi periculum ſit, ne intra annum deficiat, neque poſſit haberi aliud benedictum, benedicto admiſceatur non benedictum in minori quantitate. *Ita Rituale Romanum*. Materia vero proxima eſt Unctio. Hæc ex uſu Eccleſiæ & præcepto Ritualium, debet fieri in forma crucis: quod tamen non eſt eſſentiale, ſicut neque ut fiat immediatè pollice ſacerdotis; nam peſtis tempore unctio fieri poteſt bacillo.

(✠) *Nota*, Vide SS. D. N. Tractatum de Synodo Diœceſana, in quo plura de Extrema Unctione ſcitu digna explicantur, quorum nonnulla brevibus indicamus. Lib. VII. cap. 16. num. 3. de materia, ait, *Materia hujus Sacramenti eſt oleum ſimplex, ſaltem ex Eccleſiæ præcepto. Validitati tamen non obſtat aliquid balſami admixtum, quod antiquitus factum quidam opinantur. Et num. 4. Oleum debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. Dubitatur vero, num ex Chriſti inſtitutione, an ex præcepto Eccleſiæ. De commiſſione Romani Pontificis poteſt a ſimplici Sacerdote præparari ut ſit apud Orientales.*)

Reſp. 2. Forma eſt hæc deprecativa; *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti. Amen.* Et ſic de aliis ſenſibus. Ex Conc. Florent. & Trid. & Rit. Rom. Sunt qui putant hæc ſola verba, *Per iſtam Unctionem indulgeat tibi Deus*, eſſe eſſentialia; eo quod effectus ſacramenti ſufficienter exprimant, quamvis cætera ex præcepto ſint addenda.

(✠) *Nota*. Cap. 17. De Synodo citato Pontifex, ait, *Formam hujus Sacramenti non eſſe certis verbis a Chriſto præſcriptam, ac deprecativa uti Latinos, & Græcos; ſed in controverſia eſſe, num ſufficiat in dicativa, & abſoluta; quare cum nihil de eo deſi-*

deſcriptum habeamus ab Eccleſia, non licere, concludit, in Synodo, vel Synodali inſtructione, ejuſmodi quæſtionem commemorare, ſed dumtaxat injungendum eſſe Parochis, ut formam adhibeant, in Rituali præſcriptam, quæ certe ſine gravi flagitio, non poteſt privata authoritate immutari.

Quæſt. II. *An eſſentiales ſunt Unctiones quinque ſenſuum?*

Nota 1. Multi cum S. Thoma affirmant, & in Eccleſia Latina ſervantur: ac proinde in praxi adhiberi debent, quantum fieri poteſt; præſertim cum conſtet, ea requiri ex præcepto. Non pauci tamen contendunt, ad valorem Sacramenti ſufficere unicam in quacumque corporis parte; & Rituale Mechlinienſe à facultate Lovanienſi approbatum præſcribit: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficere inungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, aut detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & greſſum.* Rituale verò Pariſienſe ſic habet: *Si non poſſit ſuper infirmum fieri niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & cæteris precibus prætermiſſis dicetur: Per iſtam ſacri olei Unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus.* Sed ut ut ſit, certum eſt id non licere extra neceſſitatem.

Porrò non eſt abſolutè neceſſarium, ut utrumque organum ejuſdem ſenſus ſpecificè ſumpti, v. gr. uterque oculus ungatur (quamvis ob receceptam conſuetudinem id fieri debeat:) quia Unctio dicitur applicata alicui ſenſui, puta viſui, cum facta fuerit in parte corporis, in quo ſenſus ille reſidet.

Pro praxi obſerva. 1. Ex præcepto ſaltem quinque corporis partes inungi debent, quæ ſunt ſenſuum organa, nempe oculi, aures, os, & manus, quibus ſecundum uſum communem & Rituale Romanum, adduntur pedes; licet pedum unctio non ſit eſſentialis; unde in quibuſdam locis omittitur. *Renum* verò *unctio in mulieribus, honeſtatis gratia ſemper omittitur, atque etiam in viris, quando infirmus commodè moveri non poteſt. Sed ſive in mulieribus, ſive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Ita Rituale Rom.

2. Si qui careat aliqua parte corporis ex iis, quæ inungi debent, *pars loco illi proxima inungatur eadem verborum forma.* Rituale Romanum. Ut ſi manibus careret, ungenda eſſet pars brachii proxima. Quod ſi omnino careret ſenſu aliquo, puta viſu; debet tamen inungi ſecundum ſenſum illum, cum forma ei reſpondente; quia potuit appetere actus malos, qui per ſenſum illum perficiuntur.

3. *Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria ſunt, ſacerdos ungit, caveat ne altero ipſorum inungendo, ſacramenti formam prius abſolvat, quam ambo hujuſmodi paria membra perunxerit* Rit. Roman.

4. *Si dum inungitur infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat. Quod ſi dubitet an vivat adhuc, unctionem proſequatur ſub conditione pronuntiando formam dicens: Si vivis, per iſtam ſanctam unctionem &c.* Rit. Rom.

5. *In peſtiferis uti licebit virga oblonga, oleo uncta, quæ deinde comburatur, aut ſervanda purgetur*, ait Manuale Camerac.

(✠) *Nota.* Quum de unctionibus, plura ſcitu digna, & neceſſaria habeantur, quæ in Authore noſtro deſunt, integrum cap. 18. referimus: *Sed quoniam in decreto Eugenii, pro Inſtructione Armenorum, in hujuſce Sacramenti adminiſtratione ſeptem unctiones fieri jubentur, videlicet:* In oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum, vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem; *earumque ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuncianda, hoc eſt:* Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti, *cum inunguntur oculi;* quidquid per auditum deliquiſti, *cum inunguntur aures, & ſic deinceps, quemadmodum fuſe exponitur in Rituali Romano, hinc alia gravis ſuboritur controverſia; utrum omnes prædictæ unctiones, & formæ prolationes ſint de Sacramenti ſubſtantia, de qua controverſia multa habentur in citata diſſertatione*, de ſuprema Unctione *Benedicti de Gaetanis* cap. 8.

2. *Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez* tom. 4. in 3. part. diſp. 40. ſect. 2. num. 6. *duas poſtremas unctiones, pedum ſcilicet, & renum, neceſſarias non eſſe, ad validam Sacramenti confectionem: tum quia non ſunt in uſu, apud omnes Eccleſias: tum quia illa renum, honeſtatis, pudoris cauſa, ſemper omittitur in feminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt, ſine gravi incommodo, quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio* in ſuo

Ri-

Rituali *pag.* 325. *Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque ſenſuum unctiones, neceſſarias eſſe, neceſſitate præcepti, ſed diſſentiunt, & diſputant, num etiam neceſſariæ ſint, neceſſitate Sacramenti. Antiquiores Scholaſtici exiſtimarunt, omnes pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex ſingulis, tamquam ex ſui partibus eſſentialibus conſtitui, atque integrari, ſunt opinati.* Ita in 4. diſt. 23. *docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus ſubſcripſere Bellorminus* in extrem. Unct. lib. unic. cap. 10., *Gregorius de Valentia* tom. 4. diſp. 4. quæſt. 2. punct. 2. §. Secundo aſſerimus. *Gonetus* tom. 5. pag. 466., *aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus, citatur etiam pro hac ſententia S. Thomas. Sed Auctor Suppelem.* 3. part. quæſt. 32. art. 6. *exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens:* Illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti, *& dubitanter quoque loquitur Suarez* cit. diſput. 40. ſect. 3. num. 16., *quamvis ſequenti* diſp. 41. ſect. 2. in fin. *videatur in ſententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholaſticis receptam.*

3. *Alii ex adverſo validum cenſent extremæ Unctionis ſacramentum, ſi vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolato, mox referenda, forma univerſali, omnes ſenſus complectente; ita Silvius* in ſupplem quæſt. 32. art. 6. quæſt. 2., *Nicolaus Serarius* tract. de extrem. unction. cap. 7., *Becanus* in Summ. Theolog. de Sacram. in ſpecie cap. 27. q. 7., *Eſtius* in 4. diſt. 23. §. 15., *Natalis Alexander* Theolg. dogmat. & moral. tom. 5. lib. 2. cap. 5. regul. 6., *Juvenin.* cit. diſſert. 7. q. 3. cap. 2., *Tournely* cit. quæſt. 2. art. 1. in fin., *Vanroy* in ſua Teolog. moral. part. 4. tom. 2. de Sacram. tract. de extrem. Unct. quæſt. 3. *Piette* quæſt. Theolog. part. 6. quæſt. 3. verſ. Dico ſeptimo, *aliique recentiores paſſim. Huic opinioni validiſſimum fundamentum præbet, diverſa in unctionum numero diſciplina, quam in diverſis Eccleſiis, ſua ætate viguiſſe affimat Albertus Magnus* in 4. diſt. 23. art. 16. *inquiens:* Diverſarum Eccleſiarum, & Ordinum, diverſus eſt uſus, quia in quibuſdam Eccleſiis unguntur loca plura, in quibuſdam pauciora. *Atque, exordiendo ab Eccleſia Orientali, licet Græci, teſte Arcudio* concord. lib. 5. c. 7., *nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes: attamen ineunte ſæculo IX., tres tantum unctiones, ab iiſdem fieri conſueviſſe, aſſerit Theodulphus Aurelianus Epiſcopus,* Capitular. 2. apud Baluzium tom. 7. miſcellan.; *in Eccleſia vero Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, præſcriptas unctiones quinque ſenſuum; at in codice Abbatis Rotaldi, illis additas legimus, unctionem colli, pectoris, & ſcapularum; in veteri Pontificali Prudentii, Epiſcopi Tricaſſini, imperatam inſuper reperimus* unctionem umbelici, ſeu loci, ubi plus dolor imminet; *antiquus codex Turonenſis, unctionem fieri mandat* in genibus quoque, & in cruribus, ſuris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris, ſeu in loco, ubi plus dolor imminet; *quæ omnia videri poſſunt apud Morinum* in append. ad tract. de Pœnit., *& Martene* de antiq. Eccleſ. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 8. num. 8. *Tanta autem in unctionum numero difformitas, non fuiſſe ſingularum Eccleſiarum arbitrio permiſſa, ſi certum earumdem numerum Sacramenti validitas expoſceret.*

4. *Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni ſuppeditant recentiora peculiarium Eccleſiarum Ritualia, unicam unctionem fieri permittentia, ſi omnes perfici nequeant: Siquidem Paſtorale Machlinienſe, cujus non levis eſt auctoritas, tum quia ab Academia Lovanienſi, anno* 1588. *approbatum, tum quia ab Octavio Frangipanio, Epiſcopo Tricarienſi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apoſtolico, ad Diœceſis quoque Colonienſis uſum, protractum, hæc de extrema Unctione ſtatuit:* In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, ac detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam unctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum: *In antiquo codice Remigio Remenſi a Sambovio laudato, legitur ritus* abbreviatus *conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Pariſienſi, prolato a Tournely* cit. art. 1. *dicitur;* Si non poſſit ſuper infirmum fieri, niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & ceteris precibus prætermiſſis, dicatur: Per iſtam ſacri Olei unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus; *eamdemque praxim approbant Cameracenſis, Atrebatenſis, aliarumque Eccleſiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.*

5. Sed *quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima eſt, ulla hactenus ab Apoſtolica* Sede *prodiit ſententia, non debet Epiſcopus in ſua Synodo, aliquid de illa decernere, ſed* dum-

dumtaxat Parochos monebit, ut cum prudenter timent, ægrotum deceſſurum, priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum unctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronuntiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus. Quinimmo in prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, e quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt, ſub eadem forma univerſali, inungatur non immerito advertit Coninch. de Sacram. diſput. 10. dub. 3. num. 2. *Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excuſari, qui extra caſum veræ neceſſitatis, vel una ex quinque ſenſuum unctionibus prætermittit.*)

Quæſt. III. *Quis poteſt & debet miniſtrare hoc ſacramentum.*

Reſp. 1. Fide conſtat, ſolum Sacerdotem eſſe illius miniſtrum, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 4. Valide autem conferri poteſt à quolibet ſacerdote. Quia in tali miniſterio juriſdictio non eſt eſſentialis ſacramento, nec illius principium, ſed eſt ſolum conditio neceſſaria, ut licite fiat. At licite miniſtratur à ſolo paſtore proprio, vel alio de ejus licentia; nam adminiſtratio ſacramenti eſt officium paſtoris, quod uſurpare propria authoritate in materia gravi gravis culpa eſt; cum id ei injurioſum ſit, & repugnet recto regimini ac debito ordini. In caſu tamen neceſſitatis, quo aliquis infirmus ſine hoc ſacramento moriturus eſſet, quilibet ſacerdos poteſt & debet ex charitate illud miniſtrare; nam tunc Eccleſia hanc facultatem concedere cenſetur. Neque in Clement. 1. *de privileg.* ubi excommunicantur religioſi, qui ſine licentia parochi illud ſæcularibus conferunt, hic caſus neceſſitatis comprehenditur: alioqui eſſet in deſtructionem.

(✠) *Nota.* In citato lib. VII. de Synodo cap. 19. plura de hujus Sacramenti Miniſtro tractantur, ac ſtatuitur; Primo, adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus; atque unum ſufficere, ex definitione Alexandri III. *in cap. Quæſivit de verb. ſignif.* Secundo, quamquam unus ſufficit, tamen plures olim in Eccleſia Latina adhibitos fuiſſe, conſtare ex pluribus antiquis Ritualibus, ac neminem ambigere, quin etiam nunc ratum ſit, ſi a pluribus Sacerdotibus ſimul adminiſtretur, modo ſinguli diverſos inungant infirmi ſenſus, ac quilibet congruentem unctioni formam pronunciet. Tertio, etiam ſpectata hodierna Eccleſiæ diſciplina, nedum licitum, ſed valde laudabile eſſe, ut uni Sacramentum adminiſtranti, alii plures aſſiſtant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit S. Thomas *c. 75. lib. 4. contra Gent.*, ubi ait, *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, ut multi Sacerdotes interſint; & ut oratio totius Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Quarto, refertur Græcorum conſuetudo, qui ſeptem afferunt Sacerdotes, ac ſi ſeptem preſto non ſint, tres, quæ quidem conſuetudo ab Eccleſia non improbatur, dummodo Græci nobiſcum credant, ſufficere unum Sacerdotem ad valide conferendum, ut videre eſt in ejuſdem SS. D. N. Conſtitutione, quæ in vol. 1. Bullarii eſt num. 57. ubi habetur: *Nec refert, utrum eadem Extrema-Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi ejuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita materia & forma, valide, & licite confici ab uno Presbytero. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet.*

Reſp. 2. Parochus, item Superior Regularium tenetur ex juſtitia ſub mortali Extremam-unctionem adminiſtrare per ſe vel per alium ſubditis ſuis. Quia tenetur ex officio fidelibus ſuæ curæ commiſſis ordinaria media ſalutis à Chriſto inſtituta, & in communi uſu Eccleſiæ poſita ſubminiſtrare. Idque etiam cum vitæ periculo, ſi ſubditus pœnitentiam non receperit, nec poſſit recipere; quia fieri poteſt, ut Extrema-Unctio ei tunc ad ſalutem neceſſaria ſit, ſi nimirum habeat tantùm attritionem cum imperfecto Dei amore. *Qui autem peſte affectus non eſt confeſſus, nec poteſt confiteri, paſtor teneatur illi Extremam unctionem, etiam cum periculo vitæ dare*, ait Synodus Namurcenſis, ann. 1639. tit. 14. cap. 10.

Quæſt. IV. *Quinam ſunt effectus hujus Sacramenti.*

Reſp. Ex Jac. 5. & Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. multiplex eſt. Primus ac præcipuus eſt gratia ſanctificans, ut connotans gratias actuales ad alleviandum ſeu confortandum animam contra morbi moleſtias, & tentationes diaboli.

Secundus eſt abſterſio reliquiarum peccati, quæ ſunt non ſolùm pœnæ peccatis debitæ; ſed etiam anxietates, infirmitates, torpor ſeu languor ad bonum, angor, & timor, quæ ex peccatis commiſſis contrahuntur. Plus autem aut minus abſtergit pro diſpoſitione recipientis.

Tertius eſt peccatorum tum mortalium, tum venialium remiſſio. Nam ſi quæ ſuperſint remittenda, remittit etiam quoad culpam; venialia quidem primario & per ſe, mortalia verò ſecundariò & per accidens in certis caſibus;

ſibus. *Prob.* 1. Ex Jac. 5. *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* 2. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. *Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expiando, ac peccati reliquias abſtergit.* Ubi delicta diſtinguuntur à reliquiis peccati, & ſupponuntur non ſemper adeſſe in infirmo. 3. Ex forma ipſa, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, quæ importat remiſſionem peccatorum, etiam quoad culpam.

Non tamen ideo Extrema-unctio eſt Sacramentum mortuorum, niſi ſecundariò, ſecundùm quid, & cum addito reſtringente ad certos caſus, in quibus ſolis remittit mortalia, nempe quando vel peccata non fuerint remiſſa per Sacramentum Pœnitentiæ propter occultum aliquem defectum; vel poſt Confeſſionem commiſſa ſunt, ſed memoria exciderunt; vel homo propter privationem uſus rationis, & ſenſuum, factus eſt incapax Confeſſionis, nec antea habuit contritionem perfectam, ſed tantùm attritionem cum Dei amore imperfecto. Enimverò ex inſtitutione Chriſti ad remiſſionem mortalium Pœnitentiæ Sacramentum præmitti debet Extremæ-unctioni, ſi poſſit; quòd ſi non poſſit, elicienda eſt contritio perfecta: Sed quia hæc difficilis eſt, & non rarò abeſt, utriuſque defectum ſupplet Extrema-unctio: modo adſit attritio cum aliquo Dei amore, qualis requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. Ex quo patet, quanti ſit momenti Extremam-unctionem recipere, cum illius ope ſalvari poſſit, qui alioqui fuiſſet damnatus, ut docet S. Carolus, in inſtruct. de hoc Sacramento.

4. Sanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, confert. Conc. Trid. loco cit. quòd etiam intellige ſecundùm divinam providentiam, ſecundùm quam non ſemper expedit turbari naturalem rerum ordinem, & cauſarum naturalium exigentiam fruſtari. Quare hunc effectum impediunt, qui hoc Sacramentum non percipiunt, niſi cùm morbus ita invaluit, ut jam ſine miraculo ſanari nequeat.

Quæſt. V. *Quænam ad recipiendum validè, & cum fructu hoc Sacramentum requiruntur?*

Reſp. Sufficit in homine juſto generalis illa voluntas recipiendi, qua unuſquiſque pœnitens, & bene diſpoſitus vult frui omnibus remediis ad ſalutem ſuam neceſſariis vel utilibus à Chriſto inſtitutis, quamdiu ſcilicet non eſt retractata. Conſtat ex Rituali Rom., & praxi Eccleſiæ illud conferentis improviſo aliquo morbo oppreſſis, & ſenſuum ac rationis uſu deſtitutis. Hanc autem voluntatem habere omnes Chriſtiani præſumuntur. Ut tamen omnium venialium remiſſionem obtineat, requiritur ſaltem depoſitio affectus ad illa. Sed quia nemo ſcit an ſit in ſtatu gratiæ, & multa peccata occulta ex ignorantia aut inadvertentia culpabili committuntur, elicienda eſt ab omnibus contritio quam poteſt perfectiſſima.

Adde quòd ab homine rationis compote recipi debet magna cum fide, fiducia, humilitate, conformitate cum voluntate divina, reverentia.

Homo verò ſibi mortalis culpæ conſcius, præter voluntatem recipiendi Sacramentum, ſaltem illam generalem, & habitualem, præmittere debet Confeſſionem, ſi poteſt; vel ſi non poteſt, contritionem perfectam. *In quo illud in primis ex generali Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut ſi tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam-unctionem, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta infirmis præbeantur*, ait Rit. Rom.

(✠) *Nota.* Vide hac de re cap. 23. de Synodo &c., in quo de Ordine agitur, quo Extrema-Unctio infirmis ſit adminiſtranda, & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti. Et ad Ordinem, quod ſpectat, apud veteres, *inquit*, aliquando conſuetudinem fuiſſe, ut poſt pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, Extrema prius Unctio, & deinde Sacra Communio exhiberetur, ut ex antiquis Ritualibus conſtat; poſtea tamen ex generali conſuetudine, quæ, & hodie univerſim in latina, & occidentali Eccleſia viget, factum eſſe, ut prius Sacra Communio, poſtmodum vero Extremæ-Unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Addit vero, nonnulla Ritualia permittere, ut Extrema-Unctio ante Viaticum conferatur, ſi ægrotus, ex pio deſiderio, ſe melius ad Euchariſtiam præparandi, ita ſecum fieri expoſtulet; *Sed quamquam hanc permiſſionem*, inquit, *non improbemus... nihilominus in locis, in quibus hæc non abſolevit, vigetque diſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta, non facile permitteremus ab hac recedi ſolum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni, ſed potius Parochis injungeremus, ut extremam-Unctionem petentibus, ante Viaticum, ſuaderent, tutius, & utilius fore, Eccleſiæ Romanæ ritui, ac uſui, a majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto, ſe accomodare.*

Quod ſpectat ad reiterationem, decernit, pluries in diverſis infirmitatibus ab eodem, rite ſuſcipi, ac adminiſtrari debere; in eadem vero infirmitate, non eſſe reiterandum, niſi forte infirmitate remiſſa, iterum deinceps ingraveſcat, ac novum vitæ periculum accedat; imò Parochos monet, ne nimium ſcrupoloſe in hoc ſe gerant; ſed ſi dubitent, an revera morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem, vel

diverſum ſit vitæ periculum, in quo ægrotus verſetur, ut ad Sacramenti iterationem propendant, eo quod hæc iteratio conſormior ſit veteri Eccleſiæ conſuetudini, & per eam novum ſpirituale ſubſidium, & levamen infirmo obveniat.)

Quæſt. VI. *Quibuſnam poteſt, & debet conferri Extremo-Unctio?*

Reſp. Iis ſolis, qui verſantur in mortis periculo orto ex aliqua corporis infirmitate. Ex Jac. 5. *Infirmatur quis &c.* Ex Conc. Florent. & Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. Item iis ſolis, qui habuerunt aliquando uſum rationis, ita ut dari non poſſit nec debeat infantibus, & nec perpetuò amentibus, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ. Quia in iſtis locum habere non poteſt forma hujus Sacramenti: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*; cùm fuerint incapaces peccati perſonalis. Et quia cùm hoc Sacramentum ſit conſummativum pœnitentiæ, ſupponit eum cui confertur, eſſe capacem pœnitentiæ, tentationum, & peccatorum actualium: in remedium enim horum inſtitutum eſt. Hinc Rituale Rom. ait: *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cùm ad uſum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & iis, qui præ ſenio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam ſine alia infirmitate* (cùm hæc ſit gravis infirmitas).... *impœnitentibus verò, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis pœnitùs denegetur. Non miniſtretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia periculo ſubituris, aut reis ultimo ſupplicio mox afficiendis, aut pueris rationis uſum non habentibus.* At dari debet vulneratis lethaliter, aut iis, qui potarunt venenum: nam hi habent intra ſe cauſam proximam mortis, & ſunt infirmi revera, undecumque infirmitas orta ſit.

Obſerva 1. Non eſt expectandum, donec infirmus ſit morti proximus; ſed dari debet Extrema-Unctio dum adhuc ratione utitur, ut majore cum reverentia, & utilitate recipiatur: unde Catechiſm. Roman. dicit, Parochos peccare mortaliter, dum eam differunt, donec infirmus privetur uſu ſenſuum, & rationis, quamvis ſuppoſita dilatione teneantur dare infirmis uſu rationis deſtitutis.

2. Debet dari infirmis petere non valentibus ob privationem uſus ſenſuum vel rationis. Quia ſufficit habitualis voluntas generalis recipiendi media ſalutis à Chriſto inſtituta, quam habent Chriſtiani, dum alia Sacramenta ſuſcipiunt, vel actus amoris aut ſpei eliciunt; nam talis voluntas eſt voluntas implicita recipiendi hnc Sacramentum; & tunc præſumendi ſunt contriti, vel ſaltem attriti, niſi oppoſitum conſtet.

3. Extrema-unctio, cum non imprimat characterem, iterati poteſt, & debet in diverſis morbis periculoſis, non tamen in eodem, niſi infirmus convaluerit, & poſtea in novum periculum mortis relabatur. Concil. Tridentin. cap. cit., & Rituale Romanum.

(✠) *Nota.* De ſubjecto Extremæ-Unctionis tria capita habentur in cit. lib. VII. de Synodo: in primo, quod ordine eſt 20., ſtatuitur, ſolos infirmos eſſe hujus Sacramenti capaces; *Quod quidem licet clarè, & expreſsè non ſit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitimè infertur: quoniam, Eugenius IV. definiens*, niſi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere, *ſanos profectò excluſit. Et idem, quod Eugenius ſibi voluit Tridentinum, cum dixit, eſſe hanc Unctionem, infirmis adhibendam.* Quamobrem jure atque merito gravis erroris inſimulari, concludit, Græcos, ſi ſanos ſacro ungendo oleo, hujuſmodi Sacramentum conficere contendunt; ac monet, Epiſcopos, ut ſeverè interdicant, ne Græci, ſi qui ſint in eorum Diœceſibus, eam Unctionem loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, pœnitentibus injungant, quod Conſt. 57. §. 5. vetitum ſit, hujuſmodi verbis: *Nulli per Sacerdotes, vel Confeſſarios pro ſatisfactione pœnitentiæ Unctio aliqua ſolummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apoſtoli, Unctio exbibeatur Extrema.* In duobus ſequentibus capit. ea confirmat, & fuſius probat, quæ ſunt a noſtro Authore explicata; monet vero Epiſcopos, ut ex nonnullorum rudium hominum mente errorem evellere ſtudeant, quo credunt, actum eſſe de vita illius, qui ſit Sancto Oleo inunctus, ac ſolum ei supereſſe ſepulchrum; quod inter ceteros, quos Sacra Unctio producit effectus, conferat etiam corporis valetudinem, ſi hæc conferat ad animæ ſalutem.)

Quæſt. VII. *An eſt obligatio recipiendi hoc Sacramentum.*

Reſp. Conſtat eſſe grave peccatum, ſi omittatur cum ſcandalo aliorum, vel ex contemptu. *Nec verò tanti Sacramenti contemptus abſque ingentis ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria eſſe poſſet.* Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. Sed controverſia eſt de præcepto, præſertim divino, illud recipiendi. Hoc multi negant: at non pauci cum Toleto affirmant, & probant. 1. Ex Jac. 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ &c.* Quæ vox videtur præceptum ſonare, & Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. ex iis verbis infert, hanc unctionem

Digitized by Google

ctionem mandatum Dei, & promiſſionem gratiæ habere: 2. Ex Concil. Cabilon. II. cap. 48. *Secundùm beati Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſonant, infirmi, oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur à Presbyteris ungi debent.* Vox *debent* non exprimit merum conſilium. Et ex Concil. Colonienſ. anno 1536. *Eſt autem Unctio impendenda cum expoſitione mandati Apoſtolici.* 3. Ex praxi Eccleſiæ, quæ ſumma ſollicitudine ſemper curavit, & curat, ut ab omnibus infirmis ſuſcipiatur. Item ex fidelium conſuetudine, & ſenſu: nam magnum ſcandalum paterentur, ſi viderent aliquem hoc Sacramentum recuſare; quod certè non fieret, ſi nullam obligationem illius recipiendi agnoſcerent. 4. Quia eſt contra curam debitam ſalutis propriæ omittere ſine juſta cauſa medium per ſe certum, & ordinarium, & *præſidium firmiſſimum* (ut ait Concil. Trident.) à Chriſto inſtitutum ad roborandum contra diaboli tentationes, quæ graviores ſunt ſub finem vitæ, ut idem docet, & ad liberandam animam ab æternæ damnationis periculo, in quo tunc maximè verſatur.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Extremam Unctionem diſciplina.

UTraque Eccleſia extremam unctionem, ſive, ut Græci vocant, ſacrum oleum, vel oleum infirmorum, ut Sacramentum à Criſto Domino inſtitutum, habuit ſemper, ac venerata eſt. Et ſicut apud Latinos tanquam hæretici damnati ſunt, qui unctionem hanc è Sacramentorum numero exploſerunt; ita apud Orientales Armeniorum nonnulli, qui Vartani ſuſceperunt errores, ac alii plerique ex Syris Neſtorianis tamquam Novatores habiti ſunt, quod contra traditionem Majorum inter Sacramenta oleum infirmorum non recenſuerint. Horum errores a Theologis noſtris perſpicuè refutantur. Nos vero hic ea tantum exponemus, quæ ad diſciplinam Orientalis Eccleſiæ pertinent, ac primo agemus de materia. 2. de forma. 3. de Miniſtro. 4. Tandem de hujus Sacramenti ſubiecto.

§. I.

De Materia.

SIcut in aliis, ita & in hoc Sacramento Theologi duplicem materiam diſtinguunt, ſcilicet, remotam, & proximam. Remota materia eſt oleum: Proxima verò unctio. Tridentina Synodus materiam, formam, ac miniſtrum hujus Sacramenti ex Jacobi Epiſtolæ verbis deduxit, quæ habentur cap. v. *Infirmatur quis in vobis, Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Quibus verbis,* inquit Synodus, *ut ex Apoſtolica traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium Miniſtrum, & effectum hujus Sacramenti: intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; nam unctio aptiſſime Sancti Spiritus gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repreſentat; formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam &c.* Quod Tridentina Synodus decrevit de materia hujus Sacramenti in oleo ab Epiſcopo benedicto conſtituta, antea in Florentina Synodo ab Eugenio IV. in Armeniorum inſtructione, & ab Innocentio I. in ſæpe citata ad Decentium Eugubinum Epiſtola circa v. ſæculi initium definitum fuiſſe legimus. Monet verò BENEDICTUS XIV. in tractatu de *Synodo Diœceſana lib.* VII. *cap.* 16. non obeſſe hujus Sacramenti valori factam huic oleo parum balſami admixtionem, *modo admixtio tanta non ſit, ut deſtruat exteriorem olei ſpeciem, itaut non amplius oleum, ſed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale cenſeatur.* Quamobrem injuria Galanus Armenios ob parum balſami admixtionem erroris arguit; excuſarem verò virum de Orthodoxa Religione optimè meritum, ſi nil aliud vellet, niſi ſatius eſſe purum juxta antiquum Eccleſiæ morem, ac Sacramenti inſtitutionem, adhibendum eſſe oleum. Gravis verò eſt Syrorum Neſtorianorum error, qui ſublato hoc, quod antiquitus cum univerſa Eccleſia recipiebant, Sacramento, *loco olei olivæ, quod pro infirmis olim benedicebant, quum pro iis orare, manuſque ſupra eos imponere decreviſſent, nunc maſſam quandam componunt ex oleo, & aqua, & pulvere, ſeu reliquiis alicujus Sancti; quam vocant* Hanana, ſeu Talbutha, *ideſt Gratiam talis Sancti: eamque in cornu ſeu vaſe quodam conſervant in Eccleſia pro infirmis uſurpandam. Synodus Diamperien. ſeſſ.* 3. *can.* 17. *loco hujus olei, aquam benedictam in Eccleſiis Malabaricis retinendam præſcribit.* Ita Aſſem.

Quamquam oleum hujùſmodi ab Epiſcopo debeat eſſe benedictum, tamen nec irritum dicendum eſt Sacramentum a Græcis Presbyteris cum oleo ab ipſis benedicto collatum, neque ea de cauſa reprehendi debent: Tum quod de Epiſcopi licentiâ, & conniventia, &

tolerantia Sedis Apoſtolicæ id fieri poſſit, ut celebriores Theologi docent: Tum quod conſuetudo hæc a mille & amplius annis in Græca Eccleſia obtineat, ut ex eorumdem Ritualibus probant Arcudius, & Goarius; Viguerítque etiam apud Armenos, ut ex Epiſtola liquet Joannis XXII. ad Oſinium eorumdem Regem: Tum demum quia a Clemente VIII. & BENEDICTO XIV. Conſt. *Et ſi Paſtoralis* pro Græcis, qui Epiſcopis Latinis ſubſunt, decretum eſt: *Non ſunt cogendi Presbyteri Græci olea ſancta præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis Dioeceſanis accipere, cum hujuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramenti exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, & benedicantur.*

Unctio, quæ hujus Sacramenti proxima materia eſt, ex ſæpe laudato Eugenii decreto fieri oportet, in oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum, vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem, ita ut eorum ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuncianda. Scilicet: *Per iſtam Sanctam unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti &c.*

Unctio pedum, & renum ad hujus Sacramenti eſſentiam non pertinet, ut omnes Theologi fatentur, & docet BENEDICTUS XIV. in citato tractatu de Synodo Diœceſana. Imò licet nonnulli contendere videantur, quinque ſenſuum unctiones ad hoc Sacramentum eſſe neceſſarias, tamen Summus Pontifex in opere citato unicam unctionem ſufficere ſub generali forma adhibitam, hoc eſt, *quidquid per ſenſus deliquiſti &c.*, ex eo oſtendit, quia in quamplurimis Ritualibus unius dumtaxat unctionis fit mentio, cui forma ipſa reſpondet; atque ita in Ritualibus nonnullis extremam Unctionem peſte laborantibus adminiſtrandam eſſe præſcribitur. Licet ab Eccleſia nihil hac de re definitum ſit, tamen nullo modo dubitari poſſe videtur, quin vere hoc Sacramentum perficiatur unica hac unctione; ſi forma illa adhibeatur, ac ſi rite ſerventur reliqua.

At ſine neceſſitate tot unctiones in hujus Sacramenti adminiſtratione ſunt adhibendæ, quot probata Ritualia præſcribunt, ob præceptum de quo pluries diximus. Atque hinc patet, Græcos alioſque Orientales tot unctionibus hujuſmodi Sacramentum adminiſtrare debere, quot recepta ab eorum Eccleſiis Euchologia præcipiunt; Nec a Latinis improbari poſſe, aut reprehendi, quod numerum modumque unctionum non ſervent, quem Latinus ritus deſignat. *Quas vero partes Græci ungant*, ait Goarius, *nuſquam Euchologium aperit: frontem tamen, mentum, genas, & manus, hoc Sacra Unctione liniri, iiſque tactis, ſenſus omnes liniri, aſſeris Arcudius. cui adſtipulatur Symeon Theſſalonicenſis, inquiens*, ungit Sacerdos in Crucis modum ægri frontem, ob contentas in ea cogitationes: faciem quoque inungit ob ſenſuum organa, & poſtremo manus; a pravis cogitationibus & operibus eum expians, ſanctoque oleo muniens illum, & perfecte juſtificans. *De pectore unde exeunt pravæ cogitationes, & infandæ cupidines, & de pedibus ad iniquitatem attingendam velocibus, mentionem non egit Theſſalonicenſis Antiſtes, illorumque tamen Unctionem hoc tempore non omitti affirmat Arcudius lib. 5. cap. 7.*

§. II.

De forma.

QUæ nunc in Eccleſia Latina fit adhibenda forma, jam ſupra ex Synodis Florentina, & Tridentina indicavi. Ea eſt, deprecativa. Græca etiam Eccleſia deprecativam adhibet, ut ajunt Gabriel Philadelphienſis in ſuo de Sacramentis opere, Arcudius *lib. 5. cap. 5.* & Neophytus Rhodinus *in Synopſi vernacula*, & ut liquet ex hac, quam eorum Euchologium *in officio olei Sancti* præſcribit: *Pater Sancte, animorum & corporum medice, qui filium tuum unigenitum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum omnem morbum curantem, & ex morte nos liberantem miſiſti: ſana quoque ſervum tuum N. a detinente corporis infirmitate, & vivifica illum per Chriſti tui gratiam, interceſſionibus &c.* Hæc oratio dicitur ab unoquoque Sacerdotum, poſtquam Evangelium dixerit & orationem, cum videlicet infirmum oleo perungit. Oratio hæc præcipuos Sacramenti effectus explicat, peccatorum videlicet remiſſionem, & infirmitatis levamen; eſtque conjuncta cum unctione, quæ materia proxima eſt, quæque licet appoſiti olei unctionem apertè non exprimat, abundè tamen in antea recitatis precibus eſt patefacta, quarum præſens unctio conſecutio eſt & corollarium, ut ait Goarius. Armenii Vartani erroribus imbuti, ut initio monui, Sacramentum hoc contra majorum traditionem reſpuunt; locoque unctionis infirmorum, inepta ſuperſtitione defunctorum Sacerdotum corpora ungunt, ut ii cum pravis ſpiritibus aereis decertare valeant. Hæc verò, ungendo proferunt verba. *Benedicitur*, ungi-

Digitized by Google

ungitur, ſanctificatur manus, frons, vertex hujus Sacerdotis, per ſignum iſtius Sanctæ Crucis, per hoc Evangelium, & Sanctum Chriſma, in nomine Patris &c. Si animadvertamus inter alios hujus Sacramenti effectus nonnullos credidiſſe, eum quoque reperiri, quo homo munitur, ut more militis unctus, præparatus ad certamen, aereas poſſit ſuperare poteſtates, ut in Ambroſiana hujus Sacramenti formula legi refert Goarius, vel *ut ſi fortè hinc unctus diſceſſerit ad illas manſiones facilè conſcendere poſſit, aereis immundis ſpiritibus ad eum accedere non valentibus*, ſicut ait Philadelphienſis, facile erit intelligere, ſuperſtitionem ante dictam Armenorum Hereticorum ex hujus doctrinæ abuſu originem trahere. Norat Galanus, ſupra indicata verba haberi non poſſe pro hujus Sacramenti forma, cujus effectus non manus, vel verticis, ſed hominis, & animæ ſanctificatio eſt; tolerari verò poſſe ſi dicant *Benedicatur &c. hic ſervus Dei per hanc Sanctam Unctionem*.

Nota. Nihil hujus Sacramenti ſubſtantiæ detrahitur, ſi per formam, modo abſoluto, non deprecativo prolatam, conferatur, dummodo per eam ſignificetur, unctionem fieri in nomine Domini; cum plures formæ occurrant modo abſoluto prolatæ in probatis Ritualibus Latinorum, quas numquam Apoſtolica Sedes improbavit, ut videre eſt in laudato *lib.* VII. *de Synodo Diœceſana cap.* XVI.

§. III.

De Miniſtro.

GRæci aliique Orientales, qui Græcorum mores imitantur, in hujus Sacramenti adminiſtratione ſeptem adhibent Sacerdotes, & ſi ſeptem non adſint, ſaltem tres. Septenarii Sacerdotum numeri plures affert Theſſalonicenſis rationes, qui in ternario quoque Sacerdotum numero, quem ſufficere putat, dum modica ſit eorum copia, myſteria detegit. Non reprehendimus Græcos, quod tres, vel ſeptem Sacerdotes adhibeant; tanti enim Sacramenti reverentia, & antiquorum morum imitatio plures Sacerdotes expetere videtur; imo & olim apud Latinos quoque adfuiſſe conſtat, tum ex S. Gregorii Sacramentario, tum ex antiquis aliis ab Hugone Menardo editis Ordinibus; tum denique ex Gregorii III. cap. 9. ubi, *cum magna reverentia*, inquit, *deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes cum magno honore, & orationum celebritate, quæ ad hoc ſunt ordinatæ*. At reprehenſione maxima digni ſunt, ſi ſuperſtitioſe credant, ſeptenarium, vel ternarium numerum miſtica ſignificatione, quam habet, ſuſcipienti Sacramentum magis prodeſſe, quam ſi plures, vel pauciores adhibeantur; & ſi cum Symeone Theſſalonicenſi impie aſſererent, Sacramentum hoc ab uno ſolum Sacerdote, abſque aliorum ope, & ſocietate non poſſe conferri. Nam dum unus hoc Sacramentum adminiſtret Sacerdos, is ut Eccleſiæ Miniſter ſe gerit, ideoque totius Eccleſiæ virtute, cujus Miniſterium exercet, Sacramentum perficit. Id norunt Græci omnes Orthodoxi, & qui inter Photianos doctiores habiti ſunt. En definitio Ruthenorum Synodi an. 1720. Zamoſciæ celebratæ, & a BENEDICTO XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua ſuſcepta ex antiqua Græcæ Eccleſiæ traditione fides ita declaratur: *Si ſeptem aut tres haberi commodè non poſſint Sacerdotes, ab uno conferatur, qui totius Eccleſiæ perſonam gerens, ejuſque virtute hoc Sacramentum perficiens infirmo conferat, atque miniſtret*. A BENEDICTO vero XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, circa hujuſmodi Sacramentum hæc pro Græcis ſtatuta leguntur §. V. num. 2. *Infirmis juxta verbum Jacobi unctio exhibeatur extrema*: num. 3. *nec refert, utrum eadem extrema unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujuſmodi viget conſuetudo; dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita forma, ab uno Presbytero, valide, & licite confici*. Et n. 4. *Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet; ac propterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet*.

Nota 1. Quamquam per unum Sacerdotem validè ac licitè Sacramentum iſtud perficitur; tamen rem laude dignam, atque debitæ huic Sacramento reverentiæ maxime conſentaneam faciunt, qui plures Sacerdotes adhibeant, aut ſi Sacerdotes deſint, clericos ſive etiam laicos religione & pietate præſtantes, qui pro ungendo orent infirmo; id enim eſt juxta Jacobi monitum, & conſuetudinem antiquam, quæ etiam nunc in pleriſque Eccleſiis viget.

Nota. 2. Eſt in more poſitum apud pleroſque Græcos, ut plures, imò ſeptem qui hoc adminiſtrent Sacramentum Sacerdotes, infirmum ſucceſſive ungant ſacro Oleo, formamque pronuncient. Repetitio hæc unctionis, ac formulæ à ſingulis Sacerdotibus ſeptiès facta, viſa eſt Arcudio Sacramenti abſque neceſſitate ulla iteratio, atque unus, ex nævis, quibus paſſim Græcorum ritus obſcurantur. Negat verò Goarius conſuetudinem hanc abuſum dici poſſe. Imo contendit, id eſſe Jacobi monito con-

Digitized by Google

conſentaneum, qui conceſſit, hortatuſque eſt, plures advocandos eſſe Sacerdotes, ut *orent pro infirmo, ungentes eum oleo*; atque inculcatum olim Latinis à Gregorio III., qui loco ſupra citato, ait, *cum reverentia deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes*. Neque aſſeri poſſe putat, iterari tunc Sacramentum, tùm quia licet hoc Sacramentum unica perfici poſſit unctione, cum forma eidem reſpondente, tamen plurimarum partium unctiones, repetitis etiam verborum formulis, eum invicem ſervant ordinem, ut ad unum perficiendum Sacramentum referantur. Eccur ergo unctiones repetitæ à pluribus Sacerdotibus tam congruum aptumque non poſſunt invicem habere ordinem, ut nonniſi unius totius partes, membraque, morali quadam conjunctione inter ſe coaptatæ computentur? Tum etiam quia poſſunt plures Sacerdotes eo animo omnes infirmum ungere, formulamque pronunciare, ut omnes ſimul velint unicum tantùm Sacramentum perficere, quo caſu unicum dumtaxat Sacramentum eſſet; non ſecùs ac unicum Euchariſtiæ Sacramentum perficitur, dum plures Sacerdotes ſimul conſecrationis verba proferant. Accedit etiam, morem hunc indicari, ac probari quodammodo in ſupra citata Ruthenorum Synodo à Benedicto XIII. approbata, per hæc verba: *Quamquam in Græca Eccleſia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut ſeptem Sacerdotes, hiſque deficientibus, tres ſaltem advocarentur, ad miniſtrandum hoc Sacramentum, hique omnes materiam adminiſtrarent, & formam proferrent, ſciant autem Eccleſiæ Paſtores, plures ea de cauſa adhiberi ſolitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejuſdem, & gratiæ copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent*. Nolo contra Goarii opinionem Græcos reprehendere, abuſuſque in hujus Sacramenti adminiſtratione inſimulare. Cavendum verò eſt, ne hujuſmodi conſuetudo occaſionem præbeat exiſtimandi contra Eccleſiæ definitionem, plures eſſe neceſſarios Presbyteros ad Sacramentum iſtud conficiendum; aut damnandi eos, qui per unicum Sacerdotem conferant, juxta Eccleſiæ ſuæ morem, ac ſi minus rectè adminiſtrarent.

§. IV.

De Extremæ Unctionis ſubjecto.

SUbjectum hujus Sacramenti homo eſt, pro cujus ſalute a Deo inſtitutum fuit. At non quicumque homo, ſed qui Chriſtianus ſit, qui ſit infirmus, ac etiam peccati capax; quamobrem pueri ante uſum rationis, & qui numquam rationis uſum exercuerunt amentes, quod per viſum, auditum &c. non potuerint peccare, hujus Sacramenti incapaces habentur. Græci præter infirmos, etiam ſanos & bene valentes ungere ſolent in remiſſionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, aſſeruntque Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus: *in cenſura adverſus Auguſtanam Luteranorum Confeſſionem lib. 1. cap. 7.*, Leo Allatius *de conſenſu Eccl. Occid. & Orient. lib. 9. cap. 16.*, & Arcudius *lib. 5. cap. 4.* Quinimò ipſemet Epiſcopus, poſtquam feria v. majoris hebdomadæ, Infirmorum Oleum ſolemni ritu conſecravit, non jubet illud aſſervari, ad ægrotos ſuo tempore deferendum, ſed totum ſtatim inſumit, omnes inungendo adſtantes, ut Goarius ait, in ſuis ad Euchologium notis. Narrat etiam Joannes Nathanael Presbyter, ac Magnus Oeconomus Cretenſis in reſponſione ad quæſita ſibi facta à Viviano Epiſcopo Anagnino circa mores Græcorum, Græcos Sacerdotes, loco ſatisfactionis, in Sacramentali Confeſſione Pœnitentibus imponendæ, ſolitos fuiſſe in nonnullis locis, haud exigua tamen accepta mercede, eoſdem Sancto Oleo inungere, ut tali pacto à peccatorum reliquiis, pœniſque pro iis ſubeundis, abſolverentur, quem abuſum poſt Nathanaelem improbavit etiam Arcudius *lib. 5. cap. 4.* Arcudius in ea fuit ſententia, ut Græci Presbyteri hac unctione verum Sacramentum perficere contendant, cujus capaces eſſe non ſolum infirmos, ſed etiam ſanos ac vegetos corpore homines, plures docere ait, eorumdem Auctores. Sed quod mirum eſt, etiam apud Latinos illa Græcorum opinio ſuos eſt nacta Patronos. Nam Juveninus *de Sacram. diſſer. 7. quæſt. 7. cap. 3.*, & Saintebeuve *de Sacr. Extr. Unct. diſp. 7. art. 1.* Et Cyrillus Juriſconſultus Neapolitanus in ſua *Inſtitutione Canonica*, ex illa Græcorum conſuetudine quæ licet antiqua ſit, numquam tamen ab Eccleſia, ne quidem in Florentina Synodo, ubi Græcorum errores abuſuſque examinati fuere, improbata fuit, concludunt, ſanos quoque ac bene valentes homines hujus eſſe Sacramenti capaces. At errant viri cæteroquin docti: Jacobus enim infirmos ungendos præſcripſit; *infirmatur quis in vobis &c.* Quæ verba ita Theologi unanimi conſenſu ſunt interpretati, ut inde plane confici exiſtimarint, ſolum infirmum eſſe capax hujus Sacramenti ſubjectum; unanimis vero Theologorum conſenſus efficax eſt ad dogma Catholicum conſtabiliendum argumentum. Accedit etiam, quod in Florentinæ Synodi decreto ſtatuatur: *Hoc Sacra-*

Sacramentum, niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet; & à Tridentino Concilio *ſeſſ. 14. cap. 3. declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſè decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde, & Sacramentum exeuntium nuncupatur*.

Goarius vero, ut Græcos ab errore vindicet, quod compertum habeat, eſſe à communi Eccleſiæ fide alienum, aſſerere, ſanos beneque valentes homines aptum eſſe hujus Sacramenti ſubjectum, ait, Græcos non adhibere ſanis hominibus unctionem hanc, tanquam Sacramentum, ſed veluti cæremoniam, ac Sacramentalem quandam benedictionem. Goarii opinionem probare viſus eſt Benedictus XIV. *De Synodo Diæceſana lib. 7. cap. 20.*, per hæc verba, quibus Adverſariorum diluit ſophiſma: *A ſilentio Concilii Florentini rectius deducimus, ſapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, Sanctam Unctionem à Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tanquam Sacramentum, ſed veluti meram cæremoniam, & Sacramentalem quamdam benedictionem. Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperti fuiſſent hac in re, à communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare*. Quamobrem jure meritoque, ait, Græcorum morem, juxta Arcudii explicationem, gravis fuiſſe erroris inſimulatum, atque damnatum à Raynaudo, Gonzalez, aliiſque. *Quocirca, ſubdit, Epiſcopi Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, Diæceſibus præſidentes, quas Fideles incolunt ritus Græci, diligenter invigilent, ne iidem, in eo verſentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & ſeverè interdicant, ne ea unctio loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, Pœnitentibus injungatur*; id illis vetitum eſt etiam Conſt. ſup. cit.

Nota. Quamquam Goarius probare videatur, tolerari poſſe in Græcis hujuſmodi unctionem, quæ præ ſe meram ferat cæremoniam; tamen non adeo facile ab omni poſſe abuſu vindicari crediderim. Primum, quod ferri nullo modo poſſe videatur, ut inſtitutum à Chriſto Domino Sacramentum pro arbitraria cæremonia adhibeatur. Quodque difficile non ſit hujuſce abuſus originem detegere. Ex Innocentii I. ad Decentium epiſtola, nonnulli Scriptores deducunt, in more fuiſſe poſitum etiam apud Latinos, ut ad medendos corporis languores, unctio aliqua a Sacerdotibus fieret Sacro Oleo, quæ Sacramentalis non eſſet, & à Jacobo indicata, ſed mere cæremonialis, eique, de qua Marcus cap. 6. dixerit, reſpondens. Veriſimile eſt hanc etiam apud Græcos in uſu fuiſſe, qui progreſſu temporis loco precum, quas ex arbitrio fortaſſe Sacerdotes recitabant, Extremæ Unctionis formulam adhibere cæperunt. Deinde ſæpe à nobis citatus Hieremias Patriarcha, aliique Græci Scriprores unctionem hanc verum eſſe Sacramentum docent: nec deſunt Presbyteri apud eos, qui dum hanc adhibeant, ſeſe Sacramentum adminiſtrare velle, aſſerunt, atque eorum plerique, qui unguntur, Sacramentum ſe ſuſcipere credunt. Hæc vero, vel ipſo Goario teſte, manifeſtè preſeferunt abuſum. Denique Nathanael ſupracitatus frequentes hujuſmodi unctiones, ex Presbyterorum avaritia deſumere videtur, qui ſolent ab ungendis pecuniam accipere. Hujuſmodi abuſus cæremoniam ſuſpectam faciunt, quæ ſanè, ſi ab iis ſeparari non poſſit, videtur potius tollenda. At ſi abuſus hujuſmodi tollantur, tolerari poteſt, quoadusque Eccleſiæ judicio certa de ea ſententia feratur. Neque certo conſtat, à PP. Florentinæ Synodi hac de re Græcos fuiſſe interrogatos, ut inde confiei poſſit, ab eis fuiſſe approbatam cæremoniam, quam loquimur. In ſupra vero citatis tractatus de Synodo Diœceſana verbis, Summus Pontifex ſupponit cum Adverſariis, quos refellit, hanc fuiſſe in Synodo controverſiam expenſam; ſtatuit, præmiſſo examine non potuiſſe, niſi ut meram cæremoniam permitti.

Armenii, ut teſtatur Galanus feria V. majoris hebdomadæ, non oleum Græcorum more, ſed butyrum, poſt lotionem pedum conſecrare, ſive benedicere ſolent, per hæc verba: *Sanctifica Domine hoc butyrum, ut medicamentum omnium ægritudinum, & ſanitatem afferat animabus, corporibuſque illorum quibus applicatur in memoriam illius unctionis, quæ in Chriſti pedibus à Magdalena facta fuit*: Atque hoc deinde ungere ſolent omnes. Unctio hæc eo fine adhibita, ut in memoriam revocetur ea, qua Magdalena pedes unxit Jeſu, remiſſionemque peccatorum obtinuit, non videtur improbanda. Nec refert, quod Galanus opponit, unctionem hanc alias Eccleſias non uſurpare: nam particularis Eccleſiæ Ritus, qui fidei, & morum honeſtati contrarii non ſint, in Orientalibus Eccleſiis ab Apoſtolica Sede tolerantur, ut pluries dictum eſt. Idque præſertim dum aliquam Chriſti Domini actionem in memoriam revocent. Jure verò reprehenditur oratio illa, quam in hujuſmodi uſurpant Unctione, quaque aſſeritur univerſam

Digitized by Google

verſam Eccleſiam ab Apoſtolis accepiſſe unguenti hujuſmodi benedictionem, *ut veniens Spiritus Sanctus ſanctificet illud in remedium omnium ægritudinum &c.* Nam falſum eſt, ut diſcurrenti per antiquorum Patrum traditionem liquet, univerſam Eccleſiam hanc accepiſſe ab Apoſtolis conſuetudinem, ad butyri benedicendi rationem: ex qua falſa præſumptione, qua putant ex Apoſtolis ortum ducere hujuſmodi preces, vana in iis fides atque ſpes conſurgit, qua putant, vim huic unguento inditam eſſe, qua ægritudines omnes curari poſſint.

TRACTATUS
DE ORDINE.

ORdo ſumitur dupliciter. 1. Pro ſpeciali quadam poteſtate ſtabili exercendi aliquod officium relatè ad conficiendam Euchariſtiam, certo ritu ſacro ſolemni collata. Et hoc ſenſu eſt quid permanens. 2. Pro ipſa Ordinatione ſeu ritu ſacro, quo poteſtas illa confertur. Et hoc ſenſu eſt quid tranſiens, & Sacramentum; diffiniturque, Sacramentum novæ legis, quo ſtabiliter confertur poteſtas ad conſecrandam Euchariſtiam, & ad alia Eccleſiaſtica miniſteria, ad eam aliquo modo ſpectantia, ritè obeunda.

Quæſt. I. *Quot ſunt Ordines?*

Reſp. Septem, ſcilicet Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorciſtatus, Lectoratus, Oſtiariatus. Ex Conc. Florent., & Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. Tres priores dicuntur majores, & ſacri, tum ob votum ſolemne caſtitatis annexum, tum quia propriùs pertinent ad Euchariſtiam. Primus Ordo ſeu Sacerdotium ſubdividitur in duos Ordines tamquam in duas ſpecies, nempe in Sacerdotium majus, ſeu Epiſcopatum, & Sacerdotium minus, ſeu Presbyteratum.

Prima Tonſura non eſt ſtrictè Ordo, ſed prima diſpoſitio ad Ordines: nam per eam non traditur poteſtas ad ullum miniſterium pertinens ad Miſſæ ſacrificium; ſed ſolùm confertur aliqua dignitas, qua homo conſtituitur in ſtatu Clericali, ſicque capax recipiendi beneficia Eccleſiaſtica, & Ordines. Unde cùm, cap. 22. *de ætate præfic.* dicitur per eam conferri Ordinem Clericalem, Ordo ibi ſumitur latè pro ſtatu Clericali, ſeu nota per quam quis ex ſtatu Laicorum evehitur ad ſtatum clericalem.

Quæſt. II. *Sunt ne ſinguli Ordines Sacramentum?*

Reſp. Eſt de fide quod Ordo generatim ſumptus, ſive Ordinatio aliqua, ſit verè & propriè Sacramentum. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 23. can. 3. Secundum omnes Catholicos Presbyteratus eſt verum Sacramentum. Idem non ſentiunt plerique de Epiſcopatu, ut diſtincto à Presbyteratu. Certum etiam multis videtur, Diaconatum eſſe verum Sacramentum. Idem multi, paucis exceptis, docent de Subdiaconatu. Sed non pauci id negant de Minoribus.

(✠) *Nota.* Vide cap. 24. de Synodo Diœceſana, in quo fuſim hæc controverſia tractatur, & monentur Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lætalis, Ordines, Diaconatu inferiores ſuſcipere non reformidant, ne tali pacto, controverſiam ignorare, aut illam videantur decidere.)

Quæſt. III. *Quænam eſt materia & forma Ordinum?*

Reſp. Certum eſt, illorum formam eſſe verba prolata ab Epiſcopo illorum miniſtro, dum materiam aſſentialem applicat. Sed Theologi diſſentiunt circa eſſentiam materiæ Presbyteratus, & Diaconatus. In praxi diligenter obſervanda ſunt ea omnia, quæ in Pontificali Romano præſcribuntur: tum quia id tutius eſt ad valorem; tum quia ritus integer neceſſarius eſt ſaltem ex præcepto. Hinc ſi quid fortè omiſſum fuerit, illud cautè ſupplendum eſt, ex cap. 1. & ult. *de ſacram. non iterandis.*

(✠) *Nota.* Eodem lib. vii. cap. 25. plura hac de re explicantur, & *n.* 1. 12. *&* 13., legitur, S. Congregationem Concilii aliquando reſpondiſſe, iterandam ſub conditione Ordinationem Presbyteri, in qua ordinandus non acceſſit ad porrectionem Calicis cum vino, & Patenæ cum hoſtia.

Quæſt. IV. *An ad validam ordinationem requiritur contactus phyſicus inſtrumentorum?*

Reſp. Quamvis multi putent, ſufficere contactum moralem patenæ, quo quis calicem tangens cenſetur, & patenam ſuperpoſitam tangere; tamen quia hoc non eſt omnino certum, in praxi curandum eſt, ut ſemper immediatè ac phyſicè tangantur & calix, & patena cum oſtia. Item dic de aliis: nam circa Sacramentorum valorem tenemur ſequi in praxi partem tutiorem, relicta incerta, licet probabiliore.

Quæſt. V. *Quiſnam eſt Miniſter Ordinis?*

Reſp. Solus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius omnium Ordinum ex Concil. Floren. & Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 7. Ex commiſſione tamen Papæ ſimplex ſacerdos conferre poteſt, 1. Tonſuram & minores Ordines, ex Concil. Tridentin. cap. 10. id apertè ſupponente, & ex praxi recepta. Nam Cardinales in pro-

propriis Eccleſiis, & Abbates eos de facto conferunt. 2. Subdiaconatum, ut fatentur omnes, & de facto hoc privilegium Abbatibus pluribus conceſſum eſt. De Diaconatu negant multi.

Epiſcopatum verò & Sacerdotium numquam conferri niſi ab Epiſcopo conſtat ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ, in qua numquam ab alio collata ſunt.

Quæſt. VI. *Quoſnam Epiſcopus poteſt licitè ordinare?*

Reſp. Solos ſuos ſubditos, vel habentes dimiſſorias, vel ſpeciale ad id privilegium, ex Concil. Tridentr. ſeſſ. 23. cap. 8. ubi ordinans ſubditum alienum ſine conſenſu & teſtimonio proprii Ordinarii de probitate & moribus ordinandi, ſuſpenditur ad annum à collatione Ordinum: ordinatus verò ab executione Ordinis ſuſcepti, quamdiu videbitur proprio Ordinario. Item non licet Epiſcopo ordinare etiam ſuos in Diœceſi alterius ſine hujus conſenſu.

Porrò ex triplici capite quis cenſetur ſubditus alicujus Epiſcopi, ut poſſit ab eo ordinari, 1. Ratione originis, quia nempe in ejus diœceſi natus eſt: *Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, officii, legotionis, mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentiæ ejus patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum & naturalis patris origo erit attendenda.* Ita Innocentius XII. conſtit. *Speculatores.* 2. Ratione domicilii, qui in ejus diœceſi habitat animo ibi perpetuò manendi. 3. Ratione beneficii, quod in ejus diœceſi poſſidet, ex cap. 3. *de tempor. ordin.* in 6. In Gallia tamen haberi ſolet ratio ſolius originis.

Nota. Omnis & ſolus mas baptizatus poteſt validè ordinari, non tamen invitus.

(✠) *Nota.* Ex cap. 26. citati libri. De Synodo, Epiſcopus Ordines collaturus, laudabiter ſub cenſuris præcipit, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad Sacros Ordines accedat. Sed improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe non habendi intentionem ordinandi, irregulares, cenſuris innodatos, legitimo patrimonio, aut beneficio &c. carentes, *num.* 1. Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus, ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi intentio, erit iterum abſolute ordinandus: ſi dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio ſub conditione erit iteranda.)

Quæſt. VII. *An ſervanda ſunt interſtitia?*

Reſp. Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 11. ſtatuit, ut Minores Ordines per temporum interſtitia conferantur, *niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur.* Inter ultimum autem Ordinem minorem uſque ad ſacros Ordines annus interjiciatur: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat,* ibid. A Subdiaconatu ad Diaconatum, & ab hoc ad ſacerdotium ſimiliter annus interjici debet, ex cap. 13. & 14. Circa quæ interſtitia Epiſcopus diſpenſare poteſt ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel utilitatem. Sed non poteſt ſine diſpenſatione Papæ duos Majores Ordines una die conferre, ex cap. 13. cit. & cap. *Litteras* de tempor. Ordin.

Porrò Minores Ordines conferri poſſunt Dominicis, & aliis feſtivis diebus. Sacri verò ſolum Quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato de Paſſione, cap. 3. *de tempor. Ordin.* Tonſura autem clericalis quocumque die & hora.

(✠) *Nota.* Lib. VII. cap. 63. n. 5. refert Sacram Congregationem Concilii reſpondiſſe, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die non eſſe conferendos.)

Quæſt. VIII. *Quænam requiruntur, ut quis licite ordinetur.*

Reſp. Sequentia 1. Confirmatio, & Tonſura quæ ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. non debet conferri niſi iis, qui fidei rudimenta callent, & ſciunt legere ac ſcribere, & de quibus probabilis conjectura ſit, eos clericatum elegiſſe ut Deo fidelem cultum præſtent.

2. Certa ætas. Pro Minoribus nulla à jure definitur; ſed Concil. Trident. ſtatuit ſolum, ut non conferantur, niſi iis, qui ſaltem linguam latinam calleant, cap. 11. Pro Subdiaconatu requiruntur anni 22. pro Diaconatu 23. pro Preſbyteratu 25. Ex Conc. Trident. cap. 12. ſufficit ex uſu recepto, ut hi anni ſint inchoati. Pro Epiſcopatu requiruntur anni 30. completi, cap. 7. *de elect.* In Gallia ſufficit annus 27. inchoatus, ex Concordat.

3. Immunitas ab omni cenſura & irregularitate.

4. Status gratiæ, morum probitas, bona fama, vocatio divina, intentio gloriæ Dei promovendæ, ſerviendo Eccleſiæ.

5. Certa ſcientia. Concil. Trident. requirit, ut ſuſcepturi Subdiaconatum & Diaconatum ſint litteris, & eis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, ut ſuſcepturi Sacerdotium poſſint populum docere neceſſaria ad ſalutem, & ſciant neceſſaria ad ſacramenta rite adminiſtranda, ſeſſ. 23. cap. 13. & 14. Item ex Patribus & Conciliis debent Scripturas ſacras & Canones ediſcere & ſcire.

6. Sæcularis non poteſt licite ordinari, niſi titulum ſubſtentationis habeat ex beneficio, vel patrimonio, vel penſione ſufficienti ad victum honeſtum; ita ut ſi quis fingat titulum, aut pa-

pactum ineat de reſtituendo, vel non exigendo eo, quod datur illi in titulum, peccet mortaliter, & ſuſpenſus fit, ex Concil. Trident. ſeſſ.21. cap.2. ubi antiquorum canonum pœnas ſuper his innovat; & ex Urbano VIII. Conſtit. *Secretis*. Idque teſte Fagnano declaravit S. Congr. Cardinalium. Nec obſtat cap. *Cum ſecundum* de præbend. Nam ibi agitur ſolum de iis, qui nullo requiſito titulo ordinati ſunt, non autem de eis, qui titulum finxerunt, quibus fraus patrocinari non debet. Nec ordinato licet ſine licentia Epiſcopi reſignare, aut alienare titulum, ad quem promotus eſt, niſi aliunde habeat unde commodè vivat, ex Concil. Tridentin. cap. 2. cit. Quod ſi quem Epiſcopus abſque titulo ordinaret, teneretur ei neceſſaria ad ſuſtentationem ſuppeditare, cap.4. & 16. *de præben.*

Nota. Qui ordinatur per ſaltum, hoc eſt qui ſuſcepit Ordinem ſuperiorem inferiore prius non recepto, peccat mortaliter, & manet ſuſpenſus ab uſu Ordinis ſic ſuſcepti, c. un. *de Clerico per ſaltum promoto*. Si tamen non miniſtraverit, poteſt Epiſcopus ex legitima cauſa cum eo diſpenſare, Conc. Trid. ſeſſ.23. cap.14.

APPENDIX

De univerſæ Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina.

UNiverſa Orientis Eccleſia circa Ordinem, ac Eccleſiaſticam Hierarchiam cum Romana Eccleſia Orthodoxam fidem conſervat. Sed circa diſciplinam Orientales Eccleſiæ, tum à Latina, tum invicem diffident, atque earum nonnullæ poſt ſeparationem a Romana, & Apoſtolica Eccleſia, abuſus pleroſque, contra antiquæ Eccleſiæ morem, ac veterum Patrum traditionem habent, & fovent. Ut paucis, quæ magis præcipua ſunt, complectamur, tractationem hanc in quatuor §§. diſtribuemus. In primo agemus de Ordinum numero, juxta cujuſque Eccleſiæ Orientalis morem: In altero, de Ordinis materia, & forma: In tertio de ordinandorum ætate, aliiſque, quæ ad ritè ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, ubi etiam de obligatione Clericorum: In quarto vero, de Miniſtro ordinario hujus Sacramenti.

§. I.

De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.

ECcleſia ſemper præter Sacerdotium alios Ordines habuit majores, minoreſve per quos veluti per gradus quoſdam homines in Sacerdotium tenderent. In Latina Eccleſia minores ſunt, Oſtiariatus, Exorciſtatus, Lectoratus, & Acolythatus; majores verò præter Sacerdotium Diaconatus, & Subdiaconatus: Qui Ordinum numerus non novus, ſed antiquus eſt, atque a primis deductus Eccleſiæ temporibus. Totidem enim Ordines numeravit Cornelius Papa tertio Eccleſiæ ſæculo in Epiſtola ad Fabium Antiochenum, ut legere eſt apud Euſebium *lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap.33.*, ac Concilium Carthaginenſe II. De hoc verò ordinum numero, ita loquuntur, ut non recenter excogitatum, ſed ex majorum traditione ab Eccleſia acceptum deſignent. Ex Orientalibus cum Latinis conſentiunt Armeni, qui, teſte Galano, Ordinationis ritum, poſtquam a Græcis ſeparati ſunt, ex Sacramentario, quod Gregorio Magno tribuitur, accepere. Hinc minores Ordines habent, conferuntque Latinorum more, eamdemque ac iſti habent adminiſtrandi Subdiaconatus, Diaconatuſque rationem; licet in Presbyteratu conferendo ſolam manuum impoſitionem pro materia habeant. Qua de re injuria reprehendi videntur à Galano: Nam in Gregorii Sacramentario ſola manuum impoſitio veluti Presbyteratus materia deſignatur; habetur enim, *Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput ejus teneant*: atque oratio illa, quæ, Epiſcopo manus imponente, recitanda præſcribitur, ea dicitur, qua Presbyter conſecratur: Accedit etiam, numquam Eccleſiam, collatam hoc modo ab Armenis, aliiſque Orientalibus, ordinationem, habuiſſe irritam, aut ſuſpectam, ut infra dicemus.

Orientales reliqui, licet omnes in Clerum homines cooptare ſoleant Tonſura, eoſque ita ad ordines diſponere Latinorum more: tamen circa ordinum numerum à Latinis diſſident. Incipiam à Græcis: Gregorius Hieromonachus in Synopſi de Sacramento Ordinis, *ſeptem*, ait, *erant antiqui Ordines*, quos ita recenſet Gabriel Philadelphienſis cap. 3. quod eſt, *de quantitate & numero Ordinis. Septem ſunt Ordines Sacerdotii: 1. eſt Janitorum, & Acolythorum: 2. Exorciſtarum. 3. Lectoris: 4. Subdiaconorum. 5. Sacrorum Diaconorum: 6. Sacerdotum: 7. Principum Sacerdotum Epiſcoporum.* Confeſſio denique Orientalis Eccleſiæ contra Luteranos reſponſo III. habet: *Sacerdotium complectitur omnes gradus: oportet nihilominus, ut dentur per Ordinem. Hoc eſt Lector, Cantor, Lampadarius, Subdiaconus, Diaconus, de quibus la-*

latius tractant ritualia Pontificum, quæ dicuntur Texnæ. Cenſet Emanuel Schelſtrate in nota ad hunc locum, Græcos olim habuiſſe etiam Oſtiarios & Exorciſtas; ſed ſi Ordinem ſecernamus a quibuſdam officiis Eccleſiaſticis nulla Sacri characteris nota conſpicuis, facile comperiemus, Græcos præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quem inter minores Ordines recenſent, alios non habuiſſe Ordines. In Eccleſia enim per plura ſæcula, præter Clericos ſacros Ordinis charactere inſignitos, qui à Græcis ſemper per manuum impoſitionem initiari conſueverunt, quique in gradu conſtituti dicebantur, fuere alii miniſtri, qui ſine ulla ordinatione officiis nonnullis Eccleſiaſticis deputabantur, quæ Chriſtianorum quiſque, Epiſcopo mandante, exercere poterat; quoſque inter Clericos, ſive potius homines divino ſervitio addictos Patres recenſent: Sic Ignatius *in epiſt. ad Antiochenos*, recenſens eos, qui Eccleſiæ eſſent addicti, numerat, *Lectores*, *Cantores*, *Janitores*, *Laborantes*, *Exorciſtas*, *& Confeſſores*: Et Epiphanius *in fidei expoſitione*, poſt Epiſcopum, ait, eſſe *Presbyterum*, *Diaconum*, *Subdiaconum*, *& Lectorem*; *poſt hos vero venire Exorciſtas*, *linguarum Interpretes in Sacris Lectionibus*, *& Concionibus*, *quos Laborantes ſequuntur*, *qui mortuorum corpora curant*. Colligitur hæc diſtinctio ex Epiſtola S. Baſilii *ad Amphilochium*, *canone* 51. ubi habetur, *quod adverſus Clericos ſtatutum eſt*, *canones indefinite ediderunt*, *unum in iis*, *qui lapſi ſunt*, *ſupplicium decerni jubentes*, *à miniſteriis ſcilicet motionem*, *ſive ſint in gradu*, *ſive etiam in miniſterio*, *quod non impoſitis manibus datur*, *perſeverent*. Id etiam non obſcurè indicavit Epiphanius diſtinguens a Lectoribus Exorciſtas, Interpretes, alioſque; Liquet præterea ex eo, quod Exorciſtæ, quos Latina Eccleſia pro initiatis Clericis habet, non ordinarentur in Orientali Eccleſia: *Exorciſta*, inquit Auctor Conſt. Apoſt. *lib.* 8. *cap.* 26., *Non ordinatur*: *hoc enim eſt ſpontanea conceſſio divinæ erga homines benevolentiæ & gratiæ*: Et quod Græca Eccleſia à mille & amplius annis, præter Lectoratum, & Hypodiaconatum alios inferiores ſive minores Ordines non agnoverit, quin novitatis ab aliquo inſimulatam fuiſſe ſciamus. Hos tantum Ordines recenſent Euchologia a mille & amplius annis exarata: Et Joannes VIII. Romanus Pontifex, ubi pacem iniit cum Photio hæc ſcripſit ad Imperatorem: *Volumus autem ſecundum Canones*, *ut talis promoveatur per ſingulos gradus Eccleſiaſticos probatus*, *ut ſit primum Lector*, *deinde Acolythus* (Acolythum Subdiaconum vocat) *poſtea Diaconus*, *tum Presbyter*, *poſt hæc Epiſcopus*, Damaſcenus denique in Dialogo contra Manichæos, ait, *primus gradus Lectoris eſt*, *deinde Subdiaconi*, *tum Diaconi*, *poſtea Presbyteri*, *ac tandem Epiſcopi*: atque iis ſimilia longè antea PP. Concilii Sardicenſis aſſeruerant *canone* 10.

Atque hinc facile patet, numquam in Græca Eccleſia alios fuiſſe minores ordines præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quibus Clerici ſacro charactere inſigniti eſſent; ſed habuiſſe ac etiam nunc nonnullas Eccleſias habere homines Eccleſiæ ſervitio addictos, & ad Eccleſiaſtica quædam officia ſine Ordinis collatione à Pontificibus deputatos, ut de Exorciſtis loquitur Auctor Conſt. Apoſtolicarum loco ſuperius citato, & Euchologia nonnulla aſſerunt de *Cantoribus*, *Oeconomis*, *Templi Cuſtodibus*, *Diaconis ſecundis* & aliis, quos Pontifices officiis deputare, ſive in Eccleſiaſticum ordinem inſtituere ſolent, per hæc verba: *Gratia Sancti Spiritus te inſtituit in Oeconomum*, *in Templi Cuſtodem*, *in Diaconum ſecundum &c.* Quæ verba iis reſpondere videntur, quibus Exorciſtæ antiquitus initiabantur, ut ex ſupra citatis ex Auct. Conſtit. verbis liquet.

Nota. Chriſtophorus Campanas Canonarcha Chius apud Papadopoli *reſp.* 1. *pag.* 3., ait, *Janitorum*, *Deputatorum ſeu Ceroſtrariorum*, *& Camiſiatorum*, *aliorumque ſacræ dignitates*, *quas non Ordines*, *ſed officia vocat Symeon Theſſalonicenſis*, *mihi videntur Ordines eſſe*, *non ſane diſtincti*, *quemadmodum penes Latinos*, *ſed immixti*, *adnexique Lectoris ordinationi*. Sed ex iis, quæ ſunt ſupra explicata palam fit, officia illa nec Ordines eſſe, nec Lectoris ordinatione conferri, cum diſtincta ab ordinatione cæremonia ad eadem homines deputari debeant. Accedit etiam, quod Summus Pontifex Benedictus XIV. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ut infra referemus, apertè negat, Lectoratus Ordinem alios tres minores Latinorum Ordines complecti; aſſerit vero, Subdiaconatum Græcorum more collatum Acolytharum, & Oſtiariarum involuere.

Quod ſpectat ad alios Orientales, parum iſ à Græcis diſſident. Tonſuram Lectoratui præmittunt, ut Græci, ita Cophti, Syri Neſtoriani, & Maronitæ, qui Ordines ſuos hinc incipiunt; Syri vero Jacobitæ Cantoratui, quem cum Maronitis veluti gradum habent ad Lectoratum, Tonſuram neutiquam præmittunt; etſi in compendio ordinationum per Morinum edito pag. 479. ordinandi Diaconi caput in Crucis modum tonderi ab Epiſcopo præcipitur.

Apud Cophtos, ut ex eorumdem Pontifi-

caii à Kirkerio latinè verſo, & à Morino edico colligitur, hæ ſunt ordinationes: 1. *Anagnoſtæ* ſivè *Lectoris*. 2. *Subdiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Presbyteri*. 5. *Hegumeni* ſeu Archipresbyteri, qui à Kirkerio redditur *Prælatus ſive is, qui curam habet ſubditorum, dictus Abigumenos animarum*. 6. *Archidiaconi*. In eo vero, quod nuper ad Sac. Cong. de Prop. Fide tranſmiſſum, & ab eadem in Vaticanam Bibliothecam illatum eſt, extant præterea ordinationes *Epiſcopi*, & *Metropolitani*: quo ritu, & Patriarcham Alexandrinum conſecrari poſſe, ac ſolere adnotatur: Ita Aſſ. tom. 3. par. 2. pag. 789.

... Neſtoriani hos conferunt peculiari conſecratione, vel benedictione Ordines. 1. *Lectoris*. 2. *Hypodiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Archidiaconi*. 5. *Presbyteri*. 6. *Chorepiſcopi*, & *Periodevtæ ſeu Viſitatoris*. 7. *Epiſcopi*. 8. *Metropolitani*: 9. *Patriarchæ*. Sed Epiſcopi, & Metropolitani, ſi pauca excipias, una eademque ordinatio eſt. At Timotheus 11. Patriarcha, rejectis Periodevta & Chorepiſcopo, eorum loco cantorem, & Exorciſtam poſuit.

Maronitæ has habent ordinationes: 1. *Cantoris* ſeu Pſaltæ: 2. *Lectoris*: 3. *Subdiaconi*: 4. *Diaconi*: 5. *Archidiaconi*: 6. *Presbyteri*. 7. *Periodevtæ ſeu Viſitatoris*: 8. *Archipresbyteri*, *quem Churi* vocant: 9. *Chorepiſcopi*: 10. *Epiſcopi*, & *Metropolitani*: 11. *Patriarchæ*. Syri vero Jacobitæ uno eodemque ritu ordinant *Epiſcopum*, *Metropolitam*, & *Patriarcham*: item uno eodemque ritu conſecrant *Chorepiſcopum*, *Periodevtam*, *Hegumenum*, *Abbatiſſam*, & *Diaconiſſam*; ceteras *Cantoris*, *Lectoris*, *Subdiaconi*, *Diaconi*, *Archidiaconi*, & *Presbyteri* ordinationes communea habent cum Syris Maronitis. Aſſem. loc. citato.

Nota. 1. Ut in nonnullis Euchologiis Græcorum, præter Ordines, quos ſupra diximus, recenſentur *Cantores*, *Ceroferarii*, *Deputati*, *Archidiaconi*, & alii, qui ſine vera ordinatione ad officia quædam deputantur; ita de iis dicendum eſt, quæ ex Cophtis, Syriſque retulimus. Nam Archidiaconi, Archipresbyteri, Chorepiſcopi, Viſitatores, non ſacro charactere inſigniri, ſed deputatione quadam ad certa officia deſtinantur. Idem de Cantore dici poſſe videtur, quem ante Lectoratum Maronitæ, Syrique Jacobitæ, & Græcorum nonnulli inſtituunt.

Nota. 2. Renaudotius *tom. 2. Liturg. Orient. diſſ. de Patriarcha Alexandrino* pag. 412., ait, Neſtorianos, Syroſque Jacobitas à graviſſimo iteratæ ordinationis crimine excuſari non poſſe, qui Patriarchas, vel Metropolitas, qui antea Epiſcopi conſecrati eſſent, ita promovens, conſecrantque, ut Epiſcoporum manuum impoſitionem ſuſcipiant, iiſdemque precibus ordinentur, quibus Epiſcopi conſecrari ſolent. Non ita Maronitæ, nec Cophti; ſed ii, inquit, in aliud incidunt contra canones, ac univerſæ Eccleſiæ diſciplinam, vitium: Nam dum Patriarcham, ſive Epiſcopum conſecrant, ſi Monachum aſſumant, qui nullum antea ſuſceperit Ordinem, minorum Ordinum nullam rationem habent, ſed à Diacono ordinationem incipiunt, hac ſervata interſtitiorum ratione, ut primo die Diaconum, altero Presbyterum, tertio *Komas*, hoc eſt, Hegumenum ſive Archipreſbyterum ordinent; expectaturque deinceps Dominicua dies, ut Epiſcoporum manuum impoſitione Patriarcha conſecretur. Semper vero Eccleſia univerſa vetuit Sacros Ordines conferre, quin minores antea fuerint collati, ordinationeſque ſecus factas, quas per ſaltum vocant, tanquam illicitas habuit, ac reprobavit.

Nota. 3. Quod non ſint reprehendendi Orientales, quod ſolum Diaconatum, & Presbyteratum inter ſacros majoreſque Ordines habeant: nam etiam in Latina Eccleſia Diaconatu inferiores Ordines per plura ſæcula omnes inter minores habiti ſunt. Subdiaconatum enim inter ſacros Ordines primum recenſuit, vel Urbanus II. in Concilio Beneventano anni 1091., ubi permiſit, ut interdum, *ſed rariſſimè, opportunitate exigente, & non ſine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi poſſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in ſacris conſtituti, aſſumendum veteres canones ſanciverant, vel, ut alii cum Tomaſſino malunt, Innocentius III. Nam, ut alios mittam, Urbanus laudatus in Can. 1. antedicti Concilii ait, *nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in Sacris Ordinibus conſtitutus religioſe vivens inventus eſt. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum, hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe, ſuper his ſolum præceptum habemus Apoſtoli &c.* Neque iis vitio verti poteſt, ſi Diaconatu inferiores Ordines inter Sacramenta non habeant à Chriſto Domino inſtituta, ſed inter gradus ab Eccleſia ſtabilitos, in quibus Ordinis Sacramento initiandi probarentur quodammodo, & ad digne Sacerdotium ſuſcipiendum diſponerentur; hæc enim opinio eſt, quam doctiſſimi inter Latinos Theologi tuentur, quæque non ſolum ab Eccleſia non improbatur; ſed etiam probari videtur Benedicto XIV. *de Synod. Diœc. lib. 7. cap. 24.* Nos vero ſupra, dum Ordines ab officiis diſtinximus, ac

dixi-

diximus Ordines præſe characterem ferre, communiorem opinionem ſequuti ſumus, quæ iis Græcis Patribus conſentanea haberi poteſt, qui diſtinguentes inter officia, & gradus ſive Ordines, Sacerdotii gradus conſtituere Lectoratum, Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum.

Nota. Quod ab Apoſtolica Sede in Conſt. *Etſi Paſtoralis* pro Græcis hac de re decretum fuit, ad alios quoque Orientales pertinet, qui proprium, non ſecus, ac Græci ſervare tenentur ritum. Hæc ibi leguntur §. 7. n. 6. *Epiſcopi Græci in Ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervent, in quo etſi nonnulli de minoribus Ordinibus prætermiſſi videantur, eos tamen vel nunquam habuiſſe, vel eorum exercitium aliis Ordinibus eſſe adnexum iidem Græci affirmant*. Et num. 7. *Inde tamen dubitationes quandoque oriri ſolent, quinam nimirum Ordines ſupplendi ſint ab eo, qui primum ritu Græco aliquibus Ordinibus fuit initiatus, deinde ritu Latino ad reliquos eſt promovendus. Quas controverſias ut de medio penitus tollamus, certamque tradamus regulam imposterum ſervandam, ita decernimus; Qui ritu Græco Clericus, & Lector tantum fuit initiatus, atque ex benignitate Sedis Apoſtolicæ obtinuit, ut majores Ordines Latinis cæremoniis ſibi conferantur, is antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Ordines omiſſos debet ritu Latino ſuſcipere. Si verò, præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam Græco ritu aſcendit, & ex diſpenſatione itidem Apoſtolica facultas ſibi facta ſit, ceteros Ordines ritu Latino ſuſcipiendi, antequam inter Diaconos cooptetur, ex minoribus Exorciſtatum tantummodo ſupplere cogitur; cum per Subdiaconatum Græco ritu collatum, Acolythatum, & Oſtiariatum recepiſſe cenſeatur. Idem dicendum de eo, qui uno cum reliquis inferioribus Ordinibus, Diaconatum, aut etiam Presbyteratum Græce ſuſcepit, & Latino poſtea ritu ad ſacrum Presbyteratus reſpectivè Ordinem, aut Epiſcopatum promovendus ſit, ex Apoſtolica conceſſione: nimirum Exorciſtatus Ordinem in ipſo, antequam Presbyter ordinetur, aut Epiſcopus conſecretur, eſſe ſupplendum*.

§. II.

De Materia, & forma.

De materia, & forma hujus Sacramenti non levis controverſia eſt inter Theologos. Nos rem paucis expediemus, eaque unicè explicabimus, quæ ad tuto riteque hujuſmodi Sacramentum recipiendum deſiderantur. Eugenius IV. in ſæpe citato decreto pro Armenorum inſtructione, hæc habet: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui, cum Patena vacua traditionem: & ſimiliter de aliis, per rerum, ad miniſteria ſua pertinentium, aſſignationem. Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris &c., & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano latè continetur*.

Scholaſticorum pierique Eugenii decretum præ oculis habentes rati ſunt, nullum irritumque eſſe Ordinis Sacramentum, ſi ea materia & forma non adminiſtretur, quæ in dicto decreto indicantur. Noſtrum non eſt hanc nunc controverſiam expendere, ſed ſatis eſt indicare, Eccleſiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium ſine illa inſtrumentorum porrectione, collatam per ſolam Epiſcopi manuum impoſitionem, perque preces huic manuum impoſitioni reſpondentes; ſive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante atque acceſſoria loquutus ſit, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe proſus accomodarent, ac rituum uniformitate, firmius eidem adhærerent, quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* VII. *cap.* 25.; ſive etiam ut alii malunt, quod in Latina Eccleſia forma & materia, de quibus Eugenius loquitur, Eccleſiæ auctoritate eidem a Chriſto Domino conceſſa, ut neceſſariæ determinatæ ſint ad hujus Sacramenti valorem. *Quum de forma loquimur*, inquit Morinus cap. 6. §. 2. pag. 3. exercit. 5., *ut quum loquuti ſumus de materia, his verbis* Inſtrumentorum porrectionem non eſſe materiam, *addidimus de induſtria*, perpetuam: *ſi enim quis concenderet, ea inſtrumenta poſtquam ab Eccleſia communiter uſurpata ſunt, unam cum precibus, quæ cum priore manuum impoſitione concipiuntur, materiam & formam conſtituere, atque etiamſi velit, cum verbis, quæ cum poſteriore manuum impoſitione recitantur; nec id inficiarem, nec aſſererem. Quomobrem enim non poterit Eccleſia Sacramento Ordinis, ut ſæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia & forma conditiones apponere, quorum*

præ-

Digitized by Google

prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nullum, quum Chriſtus nullam materiam aut formam hujus Sacramenti non ſecus ac Matrimonii in ſpecie definiverit? Sane ſupra vidimus Ordinationes ſæpe irritas & inanes antiquitus declaratas, eo quod regulæ à Canonibus, pro ordinationis materià præſcriptæ, obſervatæ non fuiſſent. Atque hinc patet, jure meritoque ſacram Congregationem Concilii aliquando reſpondiſſe, ſub conditione iterandam ordinationem Latini Presbyteri in qua ordinandus, qui manuum impoſitionem receperat, non acceſſit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, ut notat BENEDICTUS XIV. cap. ſupra citato: Ac etiam rectè docere Carolum Franciſcum a Breno *lib. 3. cap. 3. quæſt. 3. §. dicendum primo*; Miſſionarium conſultum à Latino, qui a Græco Epiſcopo Sacerdotium ſuſceperat, reſpondere oportere: petendam eſſe ab Epiſcopo Latino iterationem Presbyteratus, ſaltem ſub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod ſpectat, res ita ſe habet; tamen certum eſt, Apoſtolicam Sedem ratas habuiſſe ſemper, ac etiam nunc habere Græcorum aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ ſola manuum impoſitione, precibuſque eidem reſpondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iis enim Ordinationibus, non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit, cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant, in ſuo Schiſmate: Imo Apoſtolica Sedes præcipit, Epiſcopos Græcos in Ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervare, ut ſupra ex Conſtitutione *Et ſi Paſtoralis*, retulimus. Sed videamus, quid ipſi in ſingulis Ordinibus pro materia, & forma habeant.

Clerici inſtitutio apud Græcos, terna Crucis conſignatione, capillorum tonſione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonſura continetur. Lectoratus materia apud Græcos, in manus impoſitione ſuper ordinando ab Epiſcopo facta, conſtituenda videtur: quæ manus impoſitio, de qua ſermo occurrit lib. 8. cap. 22. Conſt. Apoſt., & can. 14. ſeptimæ Synodi, hodie ea Epiſcopi actione, qua ordinandum Lectorem Cruce manu expreſſa obſignare ſolet, continetur, ut ex Balſamone, Theſſalonicenſi, aliiſque Goarius oſtendit. Forma vero ſunt verba illa, quæ tunc Epiſcopus pronunciat, *Domine Deus Omnipotens, elige ſervum tuum hunc, & eum ſanctifica &c.* Atque hinc patet, traditionem Codicis Apoſtolici, quæ poſt hanc orationem ab Epiſcopo Lectori fit, pro materia haberi non poſſe, cum tunc ordinatio peracta jam ſit, cumque hæc porrectio nonniſi ad indicandum fiat munus, quod ob ſuſceptam ordinationem exercere debet. Manus impoſitionem, cum precibus Græcorum ſimilibus eidem reſpondentibus pro hujuſce Ordinis materia, & forma, habent etiam Syri Neſtoriani, Jacobitæ, Maronitæ, & Cophti, ut ex eorumdem libris oſtendit Aſſemannus *tom. 3. par. 2. pag.* 800., *& ſeq.*

Ex iis, quæ à Græcis, Cophtis, & Syris in ordinatione Subdiaconi obſervantur, facile patet, conſecratoriam illius formam conſiſtere in illa precatione, quæ paucis mutatis apud omnes eadem eſt, cujus quidem initium apud Græcos eſt, *Domine Deus noſter*: apud Syros Maronitas, & Jacobitas, *Deus æterne qui reges unxiſti*: apud Cophtos, *Domine Deus omnipotens*: Ibi enim manus ordinando imponitur, quæ pro materia habetur, eaque impoſitio, ſive capiti, ſive temporibus ejus fit, ac ſimul imploratur Deus, *ut dignum faciat illum gradu Subdiaconatus, concedatque ei donum Spiritus Sancti, ut contrectet vaſa miniſterii Eccleſiæ, amet decorem domus Dei, adſtet januis templi, accendat lampades, ſitque veluti oliva uberes juſtitiæ fructus referens in Sancta Eccleſia.* In ritu vero Neſtorianorum, inquit Aſſeman. loco cit. pag. 804., nec ita expreſſa eſt ordinationis forma, nec manus ordinando imponitur, dum ea recitatur, ſed poſtquam pronunciata fuerit, ſignare dicitur Epiſcopus ſuper ordinati caput, hoc eſt, Crucis ſignum manu formare; contra communem Eccleſiæ Orientalis morem in Conſtitutionibus Apoſtolicis fundatum, quibus ita ſancitur: *Subdiaconum ordinaturus, Epiſcope, manus ſuper illum impones*; & in omnibus Euchologiis præſcriptum, in quibus manus impoſitio ſive capiti juxta Græcos, ſive temporibus juxta Syros, & Cophtos, in ordinatione Subdiaconi præcipitur. Sed cum impoſitio manus, quæ Subdiacono fit, ut Goario aliiſque videtur, qui Subdiaconatum non à Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtitutum eſſe contendunt, ſit mera cæremonia, non verò ſacra, vera, & Ordinis effectiva manus impoſitio ex divina inſtitutione; cumque Concilium Carthaginenſe IV., & Gregorii Magni Sacramentarium, ac vetus ordo Romanus, Subdiacono manus impoſitionem denegent; benedictionem tamen ſine manus licet attactu quocumque, concedant; non adeo facile dubitandum eſt de Subdiaconi ordi-

Digitized by Google

ordinatione modo ſupra indicato à Neſtorianis facta; præſertim cum in ea precatione, quam Pontifex Neſtorianus recitat, lædi non videatur Ordinationis ſubſtantia: dicitur enim, *Elige eos electione ſancta ſecundum multitudinem gratiæ tuæ, eoſque in miſericordia tua redde dignos, qui defectus ſuppleant in Eccleſia tua ſancta, & da eis Domine benignitate tua, ut ſine macula cum puro corde, & conſcientia bona tibi miniſtrent*, quibus verbis quidquid ad Subdiaconos pertinet includitur: Subdiaconus enim nihil aliud eſt, quam Eccleſiæ Miniſter Diacono inferior; & defectus in Eccleſia ſupplere, eſt omnia, quæ ſupra ſunt enumerata officia, in Eccleſia obire.

Diaconi materia apud Orientales Græcos, Syros ſive Neſtorianos, ſive Jacobitas, ſive Maronitas, & Cophtos Epiſcopi manus impoſitione tota continetur; forma vero in verbis illis ſita eſt, quæ apud Græcos incipiunt, *Domine Deus noſter*, Apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens*, apud Neſtorianos, *Deus noſter bone*; apud Maronitas vero & Jacobitas, *Deus qui Eccleſiam tuam edificat*, ut fuſe oſtendit Morinus exercit. 2. cap. 3. & 4., & ut aliæ preces ad formam non ſpectant. Ita traditio *Flabelli*, ſeu *veli Calicis*, apud Græcos, *Flabelli*, & *Thuribuli* apud Syros Jacobitas, & *libri Apoſtolorum* apud Neſtorianos, atque iis ſimilia, quæ poſt manuum impoſitionem, ac forma jam pronunciata fiunt, ad ſubſtantiam hujus Ordinis non pertinent.

Presbyteratus materia apud Orientales omnes, ne Armenis quidem exceptis, ut §. 1. adnotavi, eſt manuum impoſitio. Huic reſpondens forma, apud Græcos Oratio eſt, quæ incipit, *Deus in virtute magnus*: apud Neſtorianos, *Domine Deus fortis Omnipotens*: apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens, qui omnia creaſti*: apud Syros Jacobitas, & Maronitas eſt ea, cujus initium eſt, *Deus magne, & admirabilis*. Aliæ orationes non ad formam referuntur, ſed ad implorandam a Deo Gratiam, & Sacramenti effectum: & quæ deinceps Presbytero tradi ſolent, indicant ſuſcepti Ordinis uſum, atque ad materiam non pertinent.

§. III.

De Ordinandorum ætate, de aliis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur; deque obligatione Ordinibus adnexa.

VArii Ordines, qui ſunt veluti gradus per quos homines ad Sacerdotium adſcendunt, & in quibus probari debeant, num hoc digni ſint Ordine, atque ita exerceri, ut digni fiant, ſemper determinata ætate ab Eccleſia conferri conſueverunt. Latina vero in Tridentino Concilio ſtatuit, ut qui prima Tonſura initiandi ſint, rationis uſu polleant, qui in ſeptennio ætatis anno præſumitur; & licet pro minoribus Ordinibus definitum tempus non deſignaverit; tamen a ſeptimo ad decimum quartum annum conferri ſolent, concurrentibus in ordinandis qualitatibus a Concilio prædicto deſideratis. Subdiaconi ætatem voluit eſſe annum 22., Diaconi 23., Presbyteri 25. & Epiſcopi 30. Apud Græcos ut habet canon. IV. Synodi Quiniſextæ ad Lectoratum deſiderantur octodecim anni, ad Subdiaconatum vero requiruntur anni 20., ad Diaconatum 25. ad Presbyteratum denique anni triginta. Sed Græcis & Albanenſibus, qui in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſub Latinis Epiſcopis degunt, ab Apoſtolica Sede Concilii Tridentini decretum inculcatum eſt. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, ubi hæc habentur: *quod tamen de ætate Ordinandorum à Sacro Sancto Trident. Concilio præſcriptum eſt, omnino ſervari volumus. Nullus proinde ex prædictis Græcis ſeu Albanenſibus ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum abſque Apoſtolica diſpenſatione promoveatur.*

Quamquam omnes canones Eccleſiæ orientalis a Patribus editi Subdiaconi, Diaconi, Preſbyterique ætatem, qua ratione de Græcis diximus, præſcribunt; tamen apud Syros Neſtorianos, Cophtoſque a multis annis nulla in ordinandis ætatis ratio haberi ſolet. Neſtoriani enim Diaconos ſeptennes, vel octennes ordinant; Presbyteros vero 17. 18. & 20. annorum, qui non ſolum antiquis canonibus, ſed etiam ſuorum hac de re majorum ſtatutis repugnant. Nam Sobenſis ab Aſſemanno relatus in Epitome canonum par. 6. cap. 4. de ætate Lectorum, Hypodiaconorum, Diaconorum, & Preſbyterorum hæc decernit: *Qui ætate pueri ſunt, etſi ſcientiam habeant, & ſcripturas legere didicerint, non eſt dextera manus illis imponenda, dum pueri ſunt, ſed Lectores tantummodo fiant. Cum vero ad adoleſcentiam pervenerint, Hypodiaconi ordinentur. Diaconi vero, qui adoleſcentiam ſuperant, & juvenum ætatem attingunt, veluti qui ad annum decimum octavum & ultra pervenerunt, manus impoſitionem ſuſcipiant. Presbyteri verò, qui ad virilem ætatem pervenerunt, & prudentiam natura convenientem ſunt aſſequuti: ii autem ſunt, qui quintum ſupra vigeſimum annum ætatis & ultra attigerunt: iſti Presbyteratus Ordinem ſuſcipiant.*

Digitized by Google

piant. At vero juxta antiquum mandatum ante annum trigeſimum Presbyter non ordinatur.

De Cophtis hæc habentur Conſt. *Eo quamvis tempore. Præmaturam hujuſmodi ordinationem apud Cophtos veteri uſu, & diſciplina involuiſſe teſtatur P. Thomas a Jeſu de* Converſ. Gent. lib. 7. pag. 361. Conferuntur, *inquit*, Ordines, excepto Presbyteratu, etiam immediate poſt Baptiſmum Parvulis, ſimulque dantur Tonſura, & quatuor gradus, & Diaconatus, & Subdiaconatus; nec hiſce conferendis interſtitia, vel tempora particularia determinata ſunt. Ubi ſacros Ordines recipiunt, caſtitatem, & abſtinentiam pollicentur, jejunare videlicet diebus mercurii & veneris, & tempore Adventus, & Quadrageſimæ &c. Inſuper etiam Quadrageſimalis Apoſtolorum Petri & Pauli, & Aſſumptionis. Quando autem Infantulis, aut pueris ſacri Ordines conferuntur, pro eis ſpondent, & hæc vota obſervant ipſorum parentes, donec decimum ſextum ætatis annum, aut circiter exegerint. Additur præterea, vigentem hanc conſuetudinem aſſerere Franciſcum a Breno, & Patrem Bervart Societatis Jeſu Miſſionarium; deinceps teſtati ſunt Miſſionarii in reſponſionibus ad eundem Pontificem, qui eorum hac ſuper re relationem exquiſierat.

Collatam hoc modo in infantili ætate Ordinationem, *concordi*, ait idem Pontifex, *Theologorum, & Canoniſtarum ſuffragio definitum eſſe*, validam, *ſed illicitam cenſeri, dummodo nullo laboret ſubſtantiali defectu materiæ, formæ, & intentionis in Epiſcopo ordinante; non attenta contraria ſententia, quæ raros habet aſſeclas, & quæ ſupremis Tribunalibus, & Congregationibus Urbis nunquam arriſit.* Dubia, quæ ex hoc oriuntur, reſolventur infra.

Etiam apud Græcos circa Ordinandorum ætatem contra Canonum ſtatuta, ac conſtantem Majorum uſum, poſt medium elapſi ſæculi abuſus irrepſit, ob pravam Margunii doctrinam, qui in notis ad Nomocanonem docuit, nullam in Ordinationibus habendam eſſe ætatis rationem, ac vanam eſſe omnem de ætate quæſtionem; ex quo apud nonnullos abuſus invaluit, ut Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi longe ante ætatem à canonibus præſcriptam ordinentur.

2. Itaque ad licitè ſuſcipiendos Ordines præter Confirmationem, & Tonſuram, ſerviendi Eccleſiæ voluntatem, ac ſtatum gratiæ, & aliis, de quibus Auctor diſſerit; ætas requiritur Eccleſiæ lege præſcripta, vel juxta Eccleſiæ Orientalis canones, ubi ſunt in uſu; vel ſecundum Tridentini decretum, hac in parte etiam Græcis in Italia degentibus ab Apoſtolica Sede inculcatum. Ab hujuſmodi lege ſoli Romani Pontifices, vel ii, qui ab iſtis diſpenſandi facultatem habuerint, diſpenſare poſſunt.

2. Requiritur ſufficiens ſcientia; ea ſcilicet, quæ ad exercitium Ordinis ſuſcipiendi eſt neceſſaria; dedecet enim, ut ad officium Ordinemque promoveantur, qui illius adminiſtrandi ſint incapaces. Hinc Eccleſiæ lege ſtatutum eſt, ut Ordinandi prius examinentur. Conſt. *Etſi Paſtoralis num.* 19. Græcorum Præſulum conſcientia oneratur, *ut dignos dumtaxat, & quos litteris, & iis, quæ ad Ordines exercendos pertinent, bene inſtructos eſſe noverint, ad ſacra miniſteria aſſumant*: & num. 4. habetur, *promovendi ad Sacerdotium, & Presbyteri, qui præficiendi fuerint Eccleſiarum regimini, examinentur antea diligenter, ſi præcipuè de Horis Canonicis, & Miſſarum officiis ſecundum diſtinctionem temporum exequendis ſint ſufficienter inſtructi, ut ad hæc nonniſi digni admittantur.* Hujuſmodi examen jure ad Epiſcopos ſpectat, qui Eccleſiis præſunt; poſſunt vero etiam Presbyteros examinatores conſtituere, ac debent etiam, dum eorum hac in re conſilium prudenter credant eſſe neceſſarium: *Etſi* enim *non erit neceſſitatis*, inquit Papadopoli reſp. 1. ſect. 10., *æquitatis certe, atque modeſtiæ erit, ſi ſapientes, peritoſque Eccleſiæ Sacerdotes Epiſcopus ad tantum opus ac neceſſariam Inquiſitionem admittat.*

3. Etiam apud Orientales immunitas deſideratur ab omni cenſura, & irregularitate; Ii enim niſi ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione ordinari non poſſunt; ordinatique ab Ordinis exercitio ſuſpenſi manent. Quod Latinis irregularitas, Græcis dicitur ἀκανονία, & ut irregularitas Latinorum jure non ſolum uſum, ſed etiam Ordinum ſuſceptionem impedit, ita jure Græcorum, atque Orientalis Eccleſiæ. Hæc etiam jure ſpectato Orientali, vel ex defectu oritur, vel ex delicto: Ex defectu irregulares habentur Græcæ Eccleſiæ Canonibus. 1. qui ætatem præſcriptam non habent. 2. qui neceſſaria deſtituuntur ſcientia. 3. Qui ex legitimo non ſint matrimonio. 4. Servi. 5. Bigami; ſive Bigamia ſit vera, ut in eo qui duas ſucceſſive duxit uxores; ſive interpretativa, quæ in eo eſt, qui duxit unicam, ſed viduam, aut quomodocumque ab altero vitiatam; aut cum quis virginem quidem duxit, ſed poſt matrimonium adulterata eſt, ſi poſt adulterium maritus eam vel ſemel cognoverit; ſi vero non cognovit poſt ejus adulterium, nulla irregularitas habetur; Sicut non fit irregularis vir conjuga-

jugatus ſi adulteretur, vel ſi eam duxerit, quam antea defloraverit. 5. Qui publicis ratiocinils obligati ſunt, hoc eſt, Calculatores, Hypothecis publicis, Theſauriſque præpoſiti; addicti curiæ jurejurando, ſtipendiove, uti Judices, Advocati, Fiſcales, & qui in matriculas militum relati ſunt. Hi enim, donec his negotiis, obligationibus civilibus implicantur, rejiciuntur, recipiendi tunc, cum aut relictis officiis rationem adminiſtrationis reddidere, aut miſſione quacumque ſive honeſta, ſive cauſaria, ſive etiam turpi, cingulum militiæ reſolvente, milites eſſe deſiere. Ita Papadopoli. 6. qui vitium habeant corporis: en verba Theodori Prodromi in can. 76. Apoſtolorum: *Animo & Corpore ſanum, cum, qui neque cæcus, neque claudus, neque abſciſſis naribus, neque ſurdus eſt, denique non vitiatum, & maculotum, vel ſemiputridum corpore Canon, cæteroqui dignum jubet Ordinibus admoveri.* Addit Alexius Ariſtenus: *neque gibboſum, neque inſanabili laborantem morbo, vel adſpectu horridum, aut ridiculum conditione corporis ad ſacra fas provehi.* 7. Amentes, animi morbo laborantes. 8. Neophyti. 9. Infames: *Infamem vero & inhoneſtum dicimus*, inquit citatur Prodromus interpretatione ad Trullanam Synodum, *quandoque male audientem penes ſanctiores, & venerabiliores, quondoque eum, qui facto vel conſtitutione legis ad infamiam adigitur. Atque hæc Legulelis uſitata; At canonibus infamis eſt, quiſquis in crimine ſordeſcit. Quare Lex quidem infamiam dividit: Canon vero diviſam per legem circumplexus unam agnoſcit infamiam, quæ ex delicto eſt, quæque infamias à lege conſtitueas penitus penituſque complectitur.* Utraque infamia Papadopoli teſte etiam apud Græcos hominem ab Ordinibus arcet. 3. Lenitatis defectus etiam jure Orientali excludit ab Ordine. Irregularitatem hanc parit apud nos homicidium voluntarium, aut membri mutilatio, ſi ſine facientis culpa ſit, qualem facit Judex, Apparitur, Carnifex, dum ſuo juſto funguntur officio; & accuſatores, & teſtes in cauſa criminis, ſi mors aut mutilatio ſequatur; & Milites in bello juſto vulnerantes, & occidentes: Hæc locum habere in jure Orientali patet, ex Chilareno Patriarcha. *Jur. Græc. lib. 3. ſent. Synod. l. 2. tit. de homicid. Latron.*, ajente, *Clerici enim quomodocumque occidentes, deponuntur, nullo habita differentia hoſtium, vel Latronum, vel aliquorum aliorum*; & ex Prodromo *ad con. 66. Apoſt.* dicente, *& Judices ad mortem damnantes rejiciuntur à Clero, & Sacerdotio: nam hi homicidæ cenſentur, ſin minus opere, certe juſſu & ſententia.* Atque hinc liquet, eandem circa irregularitatem ex defectu eſſe Orientalis ac Latinæ Eccleſiæ doctrinam, ut abunde Papadopoli demonſtravit.

Ex delicto irregulares ſunt. 1. in hæreſim, vel Apoſtaſiam à fide incidentes. 2. voluntarie occidentes, vel mutilantes hominem membro, quod diſtinctum, & completum in corpore officium habeat, ut ſunt manus, & pes &c. ac etiam mandates. 3. indebite Ordines ſuſcipientes, vel exercentes, ut qui cenſura irretiti Ordines ſuſcipiunt, vel exercent; Hinc Conſtitutione, quæ eſt pro Italo-Græcis, irregulares declarantur, qui Ordinem exercuerint, quem ſine proprii Epiſcopi Dimiſſoriis, vel a Schiſmatico Epiſcopo ſuſceperint, quod ſuſpenſi a jure, Ordinem exerceant. 4. Jure Græcorum ab Ordine repelluntur Inceſti, beſtialitatis, ac ſodomiæ rei, & Simoniaci, ac Fœneratores. Notat vero Papadopoli, quod horum rei ab Ordinibus abſtinentur poſt legitimam criminum probationem, quocumque modo crimen delatum ſit; cum occultum crimen hominem ab Ordinibus rejicere nequeat, idque contra Margunium. Id verum eſt in foro exteriori, ſed ſi canones eos, qui in hujuſmodi crimina inciderint, irregularitatem ſubire decernant, non video cur Confeſſarius hos ſecreto monere non debeat proprio delicto ſeſe incapaces Ordinis conſtituiſſe, atque etiam hortari, ut ſi ex contritione eorumdem eos Ordinibus dignos credat, diſpenſationem petant. Si verò crimen ſit juxta Orientalis Eccleſia Canones, quod non niſi ad forum externum deductum ex Ordinibus rejiciat, veram puto hac in parte Papadopoli ſententiam. 5. Eunuchi, quibus non ſponte cæſa virilitas jus Græcorum ab Ordine non repellit. Can. 1. Nicenæ Synodi; quibus vero volentibus, & conſentientibus ſecta ſit virilitas, ii irregulares habentur; ex eodem Canone. 6. ad licitam Ordinis ſuſceptionem ſervanda eſt præſcripta ab Eccleſia interſtitiorum lex. Quod ſpectat ad Græcos Concilium Conſtantinopolitanum ultimum, quod eſt viii. Oecumenicum, ſic ſtatuit. *Canon eſt, qui dicit, non oportere quemquam ex Neophyto, ſive ſit Neophytus in fide Chriſtiana, ſive in Ordine Clericorum, Epiſcopum renunciari, ne, ut ait Apoſtolus, inflatus incidat in judicium, & laqueum diaboli. Huic ergo convenienter dicimus, neminem ex Ordine Senatorio, & Laico gradu recens eo dumtaxat animo, & conſilio in Clericum, vel monachum attonſum, ut Epiſcopi, vel Patriarchæ dignitatem aſſequatur, honoris gradum oportere conſcendere, etiamſi in unoquoque gradu divini Sacerdotii longiori tempore verſatus probetur.* *Neque*

erim ætotis cauſa, ſed ambitionis attonſus eſt. Quod ſi quis nulla ſuſpicione ambitionis, vel honoris ſpectatus, ſed recto honeſtaque Chriſti diſciplina inductus in Clericum, vel Monachum attonſus eſt, perque omnes grodus Eccleſiaſticos definitis temporibus vitam agendo inculpotam tranſiſſe reperiatur, od Epiſcopatus honorem evebatur ita, ut in Lectoris munere annum, in Subdioconi duos, in Dioconi tres, in Sacerdotis quatuor onnos expleat. Piè verò, diuque in Clero verſatis, vel Monachorum Ordine, tempus ob Epiſcopis, qui per temporo fuerint, contrahi poteſt. Si quis præter hanc ſanctionem ad ſupremum Epiſcopatus honorem provectus fuerit, rejiciatur. Huic ſtandum Græcis, ait Papadopoli, non vero Balſamini, qui trium menſium intervallum inter ſuſcipiendos Ordines ſtatuis, nec Alexio Ariſtenio, qui annum integrum moræ unicuique Osdini præfixit, licet id cum Tridentino Decreto convenias.

De interſtitiorum lege citata Conſtit. hæc leguntur *Cum ex Eccleſiæ diſciplina à Græcis olim recepto promoti od aliquem Ordinem Socrum, ſi per aliquod temporis intervollum in eo non fuerint verſati, od oltiorem gradum oſcendere non poſſint, quo nimirum Ordinondorum fides, morumque probitos eo temporis ſpotio cognoſci valeat; quo lege Græci, ſeu Albonenſes in Italia, & Inſulis adiacentibus commorantes dubio procul tenentur: Nihilominus cum prædicti Græci ſeu Albonenſes Ordinarios ſuos, quibus ſubjiciuntur, habeont Latinos, à quibus tanquam olieni ritus ſacris Ordinibus initiari prohibentur; ac proinde eum Romom, vel in Calabriom, ubi ſunt Epiſcopi à Sancta Sede Apoſtolica ad Ordinationes ritu Græco exercendas deputati, repetitis vicibus, non ſine quam pluribus incommodis, & expenſis, ad Sacros Ordines juxta temporum intervalla ſuſcipiendos ſeſe conferre deberent, nos eoſdem Græcos, ſeu Albonenſes gratiis, & favoribus proſequi, eorumque incommodis conſulere volentes, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, præfatis Epiſcopis Græcis Romæ & in Calabria pro tempore degentibus licentiom, & facultotem impertimur, ut Græcos, ſeu Albanenſes huiuſmodi ex longinquis regionibus accedentes, qui minoribus, ſive maioribus Ordinibus initiari cupiunt, ad omnes Ordines promoveri valeant tribus diebus feſtivis, non autem continuis, ſed aliquo temporis intervalla Antiſtitis ordinantis arbitrio ſeporatis, non ſervata interſtitiorum lege, nec requiſita ad hoc ab iis, qui initiantur, ſuorum reſpectivè Ordinariorum Latinorum licentia,* ſive *diſpenſotione.* Declarat vero ab hac interſtitiorum lege non ſolvere, ſive diſpenſare, qui domicilium habeant, vel commorentur in eadem Provincia, in qua Græci ritus Epiſcopi ſacras ſoleant Ordinationes exercere, exceptis tamen Alumnis, & Convictoribus ritus Græci, qui in Collegiis Urbis, Calabriæ, & Siciliæ degunt, quos concedit tribus diebus feſtivis ordinari poſſe *orbitrio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Adminiſtratoris, vel Protectoris, ſive Epiſcopi Præſidentis, ſeu Rectoris utriuſque Collegii Italo-Albonenſium pro tempore exiſtentium, ſi eorumdem Collegiorum neceſſitas, & utilitot exigat.* Denique diſpenſat cum iis, qui hactenus, hac non ſervata lege, bona fide ordinati ſint, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, ac ad majores adſcendere valeant ſervatis ſervandis.

5. Clericus ſæcularis ritus Græci, qui in Italia degat, *quamvis aliàs ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros Ordines promoveri prohibetur, niſi prius legitimè conſtiterit, eum Eccleſiaſticum beneficium, vel Patrimonium, quod ſibi ad vitam honeſtam ſufficiat, pacifice poſſidere; ac proinde deficiente titulo beneficii, per legitima documenta Ordinarium certiorem reddere præcipitur de ſufficienti Patrimonio, ut valeat ſacris Ordinibus initiari: Loco autem dicti Patrimonii, nec Clericus uxoris ſuæ dotem aſſignare præſumat; nec Ordinarius eam acceptare valeat.* Conſt. ſupr. cit.

Summus Pontifex in Italo-Græcis, ſi Beneficium deſit, Patrimonium proponit, ut ſufficiens ad Ordines ſuſcipiendos titulus, juxta Tridentini decretum, quo ſtatuitur, ne quis abſque Titulo Patrimonii, ubi Titulus Beneficii deſit, ſacris initietur. Sed cum de aliis Græcis, Orientalibuſque reliquis agitur, penes quos antiqua illa diſciplina viget, ut nonniſi ſemel in die ab unico Sacerdote in una Eccleſia celebretur, ceſſat, inquit Papadopoli *Reſp.* 2. *ſect.* 5. §. 10., hæc de Patrimonio quæſtio, cum penes hos nemo ſine Titulo Beneficii poſſit ad ſacros Ordines provehi. Ita Ariſtenus *ad can. 6. Concil. Chalced.*, Macharius Hieromonachus *in* 2. *coll. con.* c. 12., Prodromus *de interpet. ad ſept. Synod.*, & alii Juris Græcorum Interpretes, inter quos Hieremias *de ritibus Eccleſ. ad Germ.* Ep. 3. hæc habet: *Oportet autem deſiderantem ad ſacra provehi primum quidem interrogare, an velit in Eccleſia, cui per Titulum addictus eſt, permanere, & numquam diſcedere ſine commendatitiis Epiſcopi litteris: & ſi juratus promiſerit, initietur. Nam ſine Titulo neminem licet initiare, ne quando error fiat, Eccleſiamque*

Digitized by Google

que dedecoret. Rationem hanc affert, quia cum ſemel dumtaxat in Eccleſia Græca quolibet die Sacrificium celebretur, quilibet Sacerdos, aut Miniſter Eccleſiam habeat oportet, in qua vel ipſe ſolus ſacris inſerviat, vel viciſſim cum aliis eidem addictis Eccleſiæ Sacerdotibus Numini faciat, facientibuſque miniſtret.

Hactenus de iis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur. Tractandum ſupereſt de obligatione, quam ſubeunt: ex iis, quæ ſunt ab Auctore expoſita tractatu de obligationibus, facile patet, quænam ſint etiam Orientalium Clericorum obligationes: ubi lex, vel conſuetudo vigeat, veſtibus propriis uti debent, a culpa vero excuſari poſſe videntur Syri illi Neſtoriani, qui ob motam in Eccleſiaſticos perſecutionem in Perſide uſum omiſere diſtinctarum veſtium, ac a multo tempore adhibere non ſolent: nam hæc veſtium diſtinctio per plura ſæcula nequidem apud Latinos omnes obtinuit, ut viri docti obſervarunt: debent illud Eccleſiæ ſervitium præſtare, quod ſit Ordini adnexum: in ſacris conſtituti more ſuo canonicas horas recitare debent, nec poſſunt poſt ſacros Ordines conjugia celebrare. Hic duo examinanda ſuperſunt, primum circa obligationem eorum qui in infantili ordinati ſint ætate apud Cophtos, & Syros Neſtorianos; alterum circa eorum Clericorum conjugium, qui poſt ſacros Ordines inire Matrimonium, vel ad ſecundas, & tertias quoque nuptias contra Canonum ſtatuta tranſierunt, ut ex abuſu fieri à Cophtis, Syriſque Neſtorianis res eſt omnino explorata.

Quod ſpectat ad primum, ſacræ Congregationis decretum adeſt, quod Conſt. confirmavit ſua BENEDICTUS XIV. *Diaconi in ætate puerili ordinati, licet ante decimum ſextum ætatis annum miniſtraverint in Ordine ſuſcepto, & in ſtatu cœlibe, tamen non cenſentur ante nuptias Ordinationem ratam habuiſſe, eo quod nihili faciendi ſint actus illi, quos in ætate puerili, & ante ſextumdecimum ætatis annum exercuerint*. Conſt. cujus initium *Anno vertente*, confirmatur decretum, ac deinceps ſubditur. *Ut vero quæ decreta ſunt, planius intelligantur, opus eſt aliquantum digredi; hac enim ratione procedendo via munietur, ut ad propoſitum finem veniamus.*

Nemo eſt, qui ignoret, *duobus modis religioſam profeſſionem fieri, vel, ut melius dicamus, duplicem eſſe profeſſionem religioſam; unam expreſſam, alteram vero tacitam: Expreſſa fit, cum debitis ſervatis ſolemnitatibus, tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ conceptis verbis emittuntur, quæ in Conſtitutionibus Ordinis, in quo quis ſe velle vivere profitetur, præſcripta ſunt; Tacita autem in eo poſita eſt, cum quis ea exercet, & operatur, ex quibus arguitur, ad vivendum in aliqua religione ſe obligare voluiſſe, etſi ſolemniter, & expreſſe eam profeſſus non fuerit.*

Tacita profeſſio a ſacro Tridentino Concilio juxta communiorem ſententiam ſublata non eſt, ut late teſtantur Navarrus, Azorius, Sanchez, Fagnanus. Sed cum in eodem Concilio decretum fuerit, nullas ac irritas eſſe profeſſiones, quæ in quacumque Religione fiunt antequam integer annus probationis expletus fuerit, hinc recte deducitur, etiamſi à Concilio tacita profeſſio ſublata non ſit, eam tamen locum non habere, ſi actus, ex quibus illa inducitur, peracti non fuerint poſt annum decimum ſextum ætatis profitentis, & poſtquam annus probationis completus eſt; ita ut a Concilio Tridentino magna ex parte temperata ſit diſpoſitio Epiſt. decretalis: Is, qui de Regularibus in 6., *& Clementinæ ſecundæ ſub eodem titulo* de Regularibus.

Ad inſtar Conciliaris diſpoſitionis à nobis conſtitutum eſt, ut Diaconi Cophti in infantili ætate ordinati, ubi ad annum decimumſextum ætatis ſuæ pervenerint à Præfecto Miſſionum interrogentur, num velint, necne, perſeverare in Ordine ſuſcepto, & obligationes omnes Ordini adnexas implere, ut inde ſtatui poſſit, quid in futurum in reliqua eorum vita ab ipſis ſervandum ſit. Itaque quemadmodum ſtabilita per Concilium ætate anni decimiſexti ad profeſſionem Regularem emittendam, tacita locum non habet, etiamſi ante prædictam ætatem actus illi expleantur, ex quibus ſecundum Canonicas diſpoſitiones tacita profeſſio inducitur; ſed omnes illi nullo in numero, & pro nihilo habentur ad tacitam Profeſſionem Regularem inducendam, niſi expleti fuerint poſt annum ætatis decimumſextum, & poſtquam anno probationis evoluta expreſſa profeſſio emiſſa non eſt: ita conſtituto à Nobis anno decimoſexto, quo, ut dictum eſt, Præfectus Miſſionum Diaconos in puerili ætate Ordinatos interrogare debet, velint ne, an ſecus, perſeverare in Ordine ſuſcepto, & obligationibus Ordini conjunctis ſatisfacere, ex Ordinis exercitio ante annum decimumſextum, eorum ætatis peracto nulla tacita ratihabitio argui debet: cum ad ſummum hujuſmodi actus tacitam ratihabitionem importare poſſint, ſi geſti fuerint poſt annum 16., eo caſu, quo Præfectus Miſſionum anno 16. eorum ætatis ipſos interrogare, quemadmodum ab illo fieri debere, ſæpe monitum eſt, neglexerit.

Ad alterum caput quod ſpectat, hæc pro Italo-Græcis ſtatuta ſunt §. VII. num. 16. & 17. ſæpe cit. Conſt. *Etſi expetendum quam maxime eſſet, ut Græci, qui ſunt in ſacris Ordinibus conſtituti, caſtitatem, non ſecus ac Latini ſervarent: nihilominus, ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum miniſterio retineant, dummodo ante ſacros Ordines Virgines, non Viduas, neque corruptas duxerint, Romana non prohibet Eccleſia. Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerunt, vel ad ſecunda vota, prima uxore mortua, convolarunt, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum promoveri omnino prohibemus. Præterea ſi quis Subdiaconus, vel Presbyter, poſt ſacram Ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel ſi uxorem non habebat, ducere præſumpſerit, nedum excommunicationis latæ ſententiæ pœna, aliiſque, noſtro, & Succeſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis, ſeveriſſime punietur; verum etiam ſtatim ab Ordine erit deponendus, & ab illegitima uxore ſeparandus. Matrimonium enim poſt recenſitos Ordines contractum, nullum irritumque declaramus.* Hæc quoad Græcos, & Albaneoſes in Italia, eique adjacentibus Inſulis degentes.

Ad Cophtos, alioſque Orientales quod ſpectat, en Summi Pontificis verba ex altera pro Cophtorum inſtructione edita Conſtitutione deprompta: *Præmiſſa in præcedenti inſtructione Eccleſiæ Orientalis conſuetudine retinendi cum Ordine ſacro uxorem, quæ tamen ante Ordinis ſuſceptionem accepta ſit, atque indicata etiam controverſia, an matrimonium ab Orientalibus initum poſt Ordinem ſacrum irritum ſit, an potius dumtaxat illicitum, tranſitus factus eſt ad aliam quæſtionem; an rectum probeque factum, ac utile videretur, an potius ſcandalo eſſe poſſet, aliquem diſpenſare, qui uxorem poſt Ordinem ſacrum duxerit, ut eam retinere, ac ſimul ſacro Ordine perfungi, & ſacra munia exercere poſſit, quia hujuſmodi diſpenſationes interdum a Sede Apoſtolica conceſſæ fuerunt. Cum autem, quæ ad quæſtionem definiendam neceſſaria videbantur, non ſatis nota, ac perſpecta eſſent, placuit rem differre, & interim exquirere, quæ opus erant, ut plenius de re tota inſtrueremur. Cum autem ad noſtram cognitionem, quæ expectabamus, relata ſunt, auditis Congregatorum ſuffragiis in ea fuimus ſententia, ut nemini facultas diſpenſandi concederetur, ſed Sedi Apoſtolicæ reſervaretur, ut, cum caſus contigerit, & diſpenſatio poſtuletur, mature expendantur, quæ neceſſe eſt conſiderare, ut, vel concedatur, vel denegetur diſpenſatio, cum de re graviſſima, ac magni momenti agatur. Decretum autem conditum eſt in hæc verba:* Recurrant ad Apoſtoliam Sedem in caſibus particularibus, in quibus, ſi ob graves cauſas diſpenſatio ſuper matrimonio inito poſt Ordines ſacros concedenda videbitur, tunc nullum verbum fiat de renovatione conſenſus. *Haud ignotum eſt, quanta difficultas occurrat, quoties ſuper matrimonio ex impedimento dirimenti nullo diſpenſatio conceditur, ſolita conditione, ut inter conjuges conſenſus renovetur: cum accidere poſſit, & nonnunquam contigerit, ut mulier haud contenta viro, vel vir uxorem faſtidiens, ut ſe in libertatem vindicet, eorum alter, vel uterque novum conſenſum præbere renuat. In decreto mox relato haud mens noſtra fuit, renovationem conſenſus excludere, cum matrimonium extra dubitationem nullum eſt; ſed, cum gravis illa controverſia, ut dictum eſt, adhuc vigeat, an matrimonium in Eccleſia Orientali poſt Ordinem ſacrum contractum, perinde nullum ſit, ac in Eccleſia Occidentali, an potius ſit ſolummodo illicitum; Et cum hujuſmodi controverſia (exceptis Italo-Græcis, quorum matrimonia poſt Ordinem ſacrum inita, ſtatutum eſt, nulla, & irrita eſſe, ut in noſtra Conſtitutione, quæ incipit:* Etſi Paſtoralis §. 7. num. 28., *quæ quinquageſima ſeptima in ordine Bullarii noſtri tom. 1.) quoad cæteros Orientales Græcos nullo adhuc Decreto Apoſtolico definita fuerit, licet Tribunalia hujus Almæ Urbis opinioni eorum adhæreant, qui hæc Matrimonia nulla exiſtimant; nihilominus ſatius viſum eſe, ut adveniente caſu concedendi diſpenſationem, conditio renovationis conſenſus non exprimatur. Decretum autem, de quo agitur, nunc etiam a Nobis ſolemniter confirmatur.*

Nota. Quod attinet ad Clericorum privilegia, Orientalis Eccleſiæ Clerici iiſdem gaudent, quæ Latini habent. Hinc Sac. Cong. de P. F. 4. Febr. 1676., referente Eminentiſſimo Nerlio, declaravit, *Percutientes Clericos Ruthenos unitos incurrere in excommunicationem, cum Clerici prædicti eiſdem omnibus privilegiis canonis, & fori, immunitatis, & libertatis gaudeant, quibus Clerici Latini potiuntur*.

§. IV.

De Miniſtro.

DE Miniſtro Ordinis eadem eſt Orientalium, ac Latinorum ſententia. Nobis vero nonnulla notanda erunt, quæ vel ob ri-

tuum

Digitized by Google

tuum varietatem, vel ob Schiſmata, & abuſus, qui in Oriente ſunt, peculiari indigent examine. Rem vero exordiar ab iis, qui in Italia degunt Græcis ſub Latinis Epiſcopis. De iis itaque in ſæpe citata Conſt. habetur: Primo: ad tollendam omnino in Ordine conferendo rituum commixtionem, ſub pœna perpetuæ ſuſpenſionis à divinis prohibetur, *ne Latinus quicumque Epiſcopus etiam ſubjectos ſuæ juriſditioni Græcos, neque Græcus quilibet Antiſtes Latinos quovis prætextu, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ad primam Tonſuram, vel ullum Ordinem ſive majorem, ſive minorem promovere præſumat; alioquin tam Ordinans, quam Ordinatus, perpetuam, ut præfertur, ſuſpenſionem ſe ſubituros intelligant*. 2. Prohibetur Latinos ex Latinis progenitos, ac Latino ritu educatos, juxta ritum Græcum ſub ſpe retinendi uxores, ad ſacros Ordines promoveri, etiam in locis, ubi Græcus ritus ſervatur. 3. diſpenſatur cum Italo-Græcis, qui ad hanc diem à Latino Epiſcopo ſunt Ordinati, cum animo tamen in Græco ritu permanendi, ut poſſint in eodem ritu permanere, & ad majores etiam Ordines à Græco Epiſcopo cum dimiſſoriis tamen Latini Ordinarii, græce promoveri, cum clauſula ne id imposterum inconſulta Sede Apoſtolica attentetur. 4. decernitur, Italo-Græcos cum diſpenſatione Apoſtolica, ad aliquos Ordines ob defectum Græcorum Præſulum promotos, poſſe ſine alia diſpenſatione cum dimiſſoriis Ordinarii ad majores Ordines græcè a Græco Antiſtite promoveri: Ordinatos vero à Latino Epiſcopo ſine hac diſpenſatione, debere in Latino ritu manere, nec poſſe amplius Latinum Epiſcopum eum ad Græcum Antiſtitem mittere cum dimiſſoriis, ut Ordines reliquos Græco more recipiat ſine diſpenſatione Apoſtolica; maximè ſi poſt ſuſceptos à Latino Antiſtite Ordines, latine vixerit; cum Latinus ritus ſemel aſſumptus ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione deſeri nequeat. 5. non eſſe ordinandos Græcos ſine dimiſſoriis Latini Diœceſani ad Tonſuram, vel aliquem Ordinem, atque ita ordinatos manere ſuſpenſos, fierique ſi miniſtraverint irregulares, ſicut Latini, à quibus cenſuris ſola Apoſtolica Sedes diſpenſare poteſt. *6. non eſſe admittendos Epiſcopos Schiſmaticos ſive pro Ordinibus, ſive pro aliis Sacramentis conferendis, ſed impediendos, quoad S. Apoſtolica Sedes deſuper conſulatur, & reſponſum habeatur; quos vero communionem S. Romanæ Eccleſiæ habere conſtiterit, eis Pontificalia exercendi facultatem Ordinarios Latinos in ſuis Diœceſibus libere. concedere poſſe*. 7. Ordinatos à Schiſmaticis, etſi ritè, dum ſervetur debita forma, recipere quidem Ordinem, ſed non exequutionem; Hos vero correctos, & emendatos, reconciliandos eſſe cum pœnitentiis ſalutaribus, *dummodo errores, ſi quos amplexi fuerint, ſin minus Sbiſma abjurent in judicio, vel publicè, vel ſecreto pro qualitate facti*. *8. ſed in Ordinibus per eos alias rite ſuſceptis miniſtrare* permittendos non eſſe, *niſi cum ipſis ſuper irregularitate, hujuſmodi occaſione contracta, auctoritate Sedis Apoſtolicæ fuerit diſpenſatum*.

Atque hinc quoad Orientales reliquos patet, 1. hominem unius ritus non poſſe licite ab alterius ritus Epiſcopo ordinari, ordinatumque ſuſpenſum manere, ac ita miniſtrantem fieri irregularem. 2. idem dicendum, ſi ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis ordinetur. 3. requiri diſpenſationem ab Apoſtolica Sede, ut quis ritè, ab alieni ritus Epiſcopo ordinetur. 4. Ordinatos ab Hæreticis, & Schiſmaticis ſervata debita materia, & forma, valide eſſe Ordinatos, ſed manere ab Ordinum exercitio ſuſpenſos; nec poſſe dum in Orthodoxæ Eccleſiæ communionem recipiantur Ordines exercere, niſi antea ab irregularitate abſolvantur. 5. demum, Apoſtatas, & in hæreſim lapſos, dum ad Eccleſiam redeant, non eſſe iterum ordinandos: qui ppe ex hæreſi, vel Apoſtaſia non amittitur ordo, qui præ ſe indelebilem fert characterem. Quamobrem in errore maximo ſunt Syri Neſtoriani, qui Diaconos, Presbyteroſque Apoſtatas iterum ordinant, juxta canonem centeſimum decimum Synodi habitæ à Juſue Barnan Patriarcha an. 820., quo ſtatuitur, Diaconis, & Presbyteris, qui Chriſtum abnegaverint, iterum ab Epiſcopo manus imponendas eſſe, ſi ex tota virtute ſua pœnitentiam exhibuerint.

Nota. Ex dubiis propoſitis Sac. Cong. à P. Joſepho de Hjeruſalem Ord. Min. Strict. Ob. Præf. Miſſionum in Ethiopia, conſtat, Archiepiſcopum illius Nationis non ſolere Ordines conferre, niſi dum octo aut decem mille ordinandi ſint ex diverſis partibus congregati: eos verò ita ordinare ſolere. Diſpoſitis per Eccleſiam ordinandis, Archiepiſcopus per eam celeriter diſcurrendo, manus imponendo ſingulis Presbyteris dicit, *accipe Spiritum Sanctum*: Diaconis vero non manus ſed Crucem Patriarchalem ſuper caput imponit. Ad hæc Sup. Inq. Conſultores 10. Aprilis 1704. ita reſponderunt; *Ordinatio Presbyteri cum manuum impoſitione, & formæ prolatione, prout in dubio, eſt valida: ſed Diaconi ordinatio cum ſimplici Crucis Patriarchalis impoſitione omnino irrita eſt: quo vero ad praxim admittendi Preſbyteros, & Diaconos ad exercitium ſuorum* Or-

Digitized by Google

Ordinum poſtquam Catholicam Fidem ſuſcepe- perint, ſequentia obſervanda ſunt.

Si Sacerdos abſolute dicat, ſe ordinatum fuiſſe cum manuum impoſitione, ac verborum prolatione, & nihil aliud obſtet, poterit Miſ- ſionarius, poſtquam cum illo ſuper irregula- ritate diſpenſaverit, eumque ab excommuni- catione abſolverit, eumdem ad exercitum ſuorum Ordinum admittere juxta Ritum ap- probatum, & expurgatum, in quo fuit or- dinatus.

Si vero idem Sacerdos ingenue fateatur, ſe non recordari de materia, & forma ſuæ Or- dinationis, vel de una, aut altera dubitare, non poteſt admitti ad exercitium ſuorum Or- dinum, donec ſub conditione fuerit reordi- natus.

Tandem ſi abſolute aſſerat, vel manuum impoſitionem, vel formæ prolationem, ſive utramque omiſſam fuiſſe, reordinandus erit abſolutè, antequam ad exercitium ſuorum Or- dinum admittatur: quia vero quilibet Sa- cerdos etiam valide ad Sacerdotium ordina- tus, fuit invalide ad Diaconatum promotus; idcirco ut poſſit ſuos Ordines exercere, debet, ſi SSmo placuerit, facultatem diſpenſandi Miſ- ſionariis impertiri, cum illo tanquam per ſaltum ordinato, ac jam ſuſpenſo propter ſub- ſequens ſuorum Ordinum exercitium ſuper ir- regularitate diſpenſari docet, & quouſque per Epiſcopum Catholicum ad Diaconatus Ordi- nem promoveatur. Si hæc facultas Miſſiona- riis conceſſa non ſit, in hujuſmodi caſibus te- nentur recurrere ad Apoſtolicam Sedem.

TRACTATUS DE MATRIMONIO.

CAPUT PRIMUM.

De ſponſalibus quæ ſunt præparatio de illud.

Quæſt. I. QUid ſunt ſponſalia?

Reſp. Sponſalia ſunt promiſ- ſio mutua & legitima Matri- monii, *l. 1. §. de ſponſal.*

Quæſt. II. *Quænam requiruntur ut ſpon- ſalia ſint valida?*

Reſp. Sequentia. Verus conſenſus datus cum animo ſe obligandi, & per verba, vel alia ſigna externa declaratus, & acceptatus. Nam hæc ad veram promiſſionem obligantem requi- runtur.

2. Deliberatio ſufficiens ad mortale; nam ſponſalia obligant ſub mortali ad contrahen- dum Matrimonium.

3. Mutua promiſſio, ut conſtat ex definiti- one: Quia hic contractus eſt onerofus, & una pars non cenſetur velle ſe obligare, niſi altera viciſſim repromittat: unde promiſſio unius in- cludit hanc conditionem, *Si tu repromiſeris*; & ideo dicuntur ſponſalia, & *l. 1. §. de ſpon- ſal.* repromiſſio, hoc eſt reciproca promiſſio. Hinc ſi Titius Matrimonium promittat Bertæ, & hæc promiſſionem accepiet, ſed non repro- mittat, non ſunt ſponſalia.

4. Habilitas utriſque ad contrahendum Ma- trimonium validè & licite: nam promiſſio de re impoſſibili, vel illicita, nulla eſt. Hinc ha- bentis votum ſimplex caſtitatis perpetuæ, vel ingrediendi Religionem, vel ſuſcipiendi Or- dinis ſacri, invalida ſunt ſponſalia, licet ju- rata, cap. 6. *Quæ clerici &c.* Idem dic de ſponſalibus perſonæ catholicæ cum hæretica ſine diſpenſatione factis: nam ſunt promiſſio rei illicitæ.

5. Jure canonico ſeptennium completum, cap. 4. & 5. *de deſponſat. impuber.* Tamen ju- xta multos, valent ſi malitia ſuppleat ætatem, id eſt, ſi ante ſeptennium aperte conſtet, ſpon- ſos habere ſufficientem uſum rationis ad talem contractum. Controvertitur, an inita ex metu gravi injuſte incuſſo à parte contrahente vale- ant. Sed conſtat, ea poſſe à metum paſſo reſcin- di quia habet jus ut reſtituatur in priorem ſuam libertatem.

Sed quid ſi ſponſalia contracta ſint ab im- peditis, v. g. conſanguineis, ſub conditione, ſi Papa diſpenſet?

Reſp. Non valent, ſi ſciverint Papam non ſolere diſpenſare in tale impedimento: quia tunc conditio cenſetur impoſſibilis: Quod ſi diſpenſare ſoleat, ſed abſit juſta cauſa diſpen- ſationis, debere diſſolvi; cum tunc illicitum ſit diſpenſationem petere & dare. Si vero Papa ſoleat in tali caſu diſpenſare, & adſit juſta cau- ſa, juxta multos valent ſponſalia, & poſita diſpenſatione fiunt abſoluta: quia ſunt ſub con- ditione poſſibili, honeſta, & relata ad tempus quo perſonæ erunt habiles.

Nota. Sponſalia filiorum familias inconſul- tis parentibus contracta, ſunt illicita, utpote contra præceptum honorandi parentes. Imo ſervari non debent, ſi inde grave ſcandalum timeatur. Idem dicunt aliqui, ſi parentes juſta de cauſa contradicant, cum Matrimonia invi- tis rationabiliter parentibus ſint illicita; ſecus, ſi poſtea conſentiant.

Quæſt. III. *Quomodo contrahuntur ſpon- ſalia?*

Reſp. Multipliciter, 1. Expreſſe, dicendo, *Acci-*

Digitized by Google

Accipiam te in conjugem. Promitto tibi Matrimonium: vel tacite, ut ſi parentes promittant pro liberis præſentibus, nec contradicentibus poſt pubertatem, cap. unico *de deſponſat. impub. in 6.* Nam hæc liberorum taciturnitas cenſetur tacitus conſenſus. 2. Inter præſentes, vel inter abſentes per procuratorem, aut litteras &c. 3. Abſolute, vel conditionate. Sed conditionate contracta non pariunt obligationem nec impedimentum, niſi conditione impleta, cujus eventum expectare tenentur promittentes, ex cap. un. *de ſponſal. in 6.* at hac poſita fiunt abſoluta. 4. Publicè, vel clandeſtine: nam ad illa jure communi non requiritur præſentia parochi & teſtium, ut teſte Fagnano declaravit Sac. Congregatio Cardin. quia Concil. Trident. nihil ſtatuit, nec immutavit circa ſponſalia, quæ ante illud clandeſtine contracta valebant, cum ante illud ipſa Matrimonia clandeſtina eſſent valida, ideoque & ſponſalia, quæ ſunt quid acceſſorium & præparatio ad Matrimonium. A jure autem veteri non eſt diſcedendum, niſi per novum exprimatur, ex l. 32. cod. *de appellat.* Jure tamen particulari multarum diœceſeon, præſertim Galliæ & Belgii, ſponſalia celebrari debent coram parocho & teſtibus. In quibus diœceſibus, ſi coram parocho non fuerint contracta, ſunt nihilominus rata & obligatoria, inducuntque impedimentum publicæ honeſtatis, juxta Rituale Cameracenſe & Synod. Mechlinienſem, cum à Concil. Tridentin. ſint relicta intacta, atque relicta in terminis & diſpoſitione juris communis.

Quæſt. IV. *Quos effectus habent Sponſalia?*

Reſp. Tres 1. Eſt gravis obligatio contrahendi Matrimonii tempore præfinito; aut ſi nullum tempus per ſponſos vel per conſuetudinem conſtitutum ſit, parte una opportunè id exigente, niſi altera juſtam habeat cauſam differendi. Nam omnis contractus oneroſus obligat ex juſtitia, ideoque ſub mortali in re gravi. *Hi qui de Matrimonio contrahendo pure & ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, ut præſtitam fidem obſervent*, ait Innocentius III. cap. 2. *de ſponſal.* Hinc qui culpabiliter reſilit à ſponſalibus, perdit ſuas arrhas, & tenetur reddere alteri parti ſuas, imò & ei reſtituere impenſas factas, & damna, ſeu quanti ejus intererat talem contractum impleri: quia in hoc injuriam fecit.

2. Eſt jus inchoatum ad rem in corpora mutua, quo fit ut quamvis uſus ſit ſponſis illicitus, tamen ſi ſponſus fornicetur cum alia, vel ſponſa cum alio, peccet contra caſtitatem ſimul & juſtitiam. Nam abuſus rei ex juſtitia alteri debitæ eſt contra juſtitiam. Ergo cum corpus ſponſorum ſit ipſis ſponſis ex juſtitia debitum, licet nondum traditum, abuſus ejus alteri conceſſus eſt contra juſtitiam. Quæ injuſtitia, utpote in re gravi mortalis eſt, ideoque explicanda in confeſſione. Sed in ſponſa longe gravior eſt, cum ipſa per fornicationem longe vilior, ac deterior fiat.

3. Eſt impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis.

Quæſt. V. *Quibus ex cauſis diſſolvuntur Sponſalia?*

Reſp. Diſſolvuntur, 1. Mutuo ſponſi & ſponſæ conſenſu, cap. 2. *de ſponſal.* ſicut alii contractus. Nam ſinguli poſſunt cedere juri ſuo; & *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*, cap. 1. *de reg. jur.* idque etſi fuerint juramento firmata: quia in omni juramento promiſſorio ſubintelligitur conditio: *Niſi promiſſarius remittat*. Modo tamen ambo ſint puberes; nam impuberes ante pubertatem reſilire non poſſunt, cap. 7. *de ſponſal. impuber.* Quod ſtatutum eſt, ne ob inconſtantiam ac levitatem ſæpius nova contrahant ſponſalia, & rurſus diſſolvant. Sed impubes, cum pervenerit ad pubertatem, poteſt pro libito illa diſſolvere; niſi intervenerit copula, cap. 10. *de ſponſal.*

2. Per Matrimonium valide contractum cum alia perſona, quamvis fuerint jurata, ex c. 22. & 31. *de ſponſal.* Quia res tradita per contractum indiſſolubilem, non poteſt amplius tradi priori promiſſario. Sed pars, quæ ſic contraxit, altera rationabiliter invita, peccat mortaliter violando contra juſtitiam fidem datam: unde, in cit. cap. dicitur, quod ei eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda. Nec ſecundum multos ſponſalia poſtea reviviſcunt, cum per illud Matrimonium extincta ſint. Obligatio autem ſemel extincta non reviviſcit, ex lib. 98. *de ſolut.* Non tamen diſſolvuntur per ſecunda ſponſalia etiam jurata: quia hæc nulla ſunt, cum ſint promiſſio de re illicita præſtanda.

3. Per ſuperveniens impedimentum matrimonii dirimens, v. gr. affinitatem inter ſponſos contractam, ex unius fornicatione cum perſona conſanguinea alterius in primo & ſecundo gradu, cap. 2. *de eo qui cognovit, &c.* Nam tunc res promiſſa fit illicita, & jure impoſſibilis.

4. Per diſceſſum unius in regionem longinquam ſine conſenſu alterius, cap. 5. *de ſponſ.* nam cenſetur juri ſuo cedere.

5. Secundum multos, per notabilem moram culpabilem ſponſi vel ſponſæ in contrahendo Matrimonio intra tempus conſtitutum. Quia qui eſt in tali mora, cenſetur alteri obligatio-

nem

Digitized by Google

nem remittere ; quamvis ipſe ex parte ſua adhuc teneatur , ſi alter velit Matrimonium inire : nam culpa non liberat eum ab obligatione contracta : alias commodum ex culpa reportaret.

6. Per fornicationem ſponſi, vel ſponſæ cum tertia perſona poſt ſponſalia etſi jurata , c. 25. *de jurejur.* Quia in ſponſalibus intelligitur hæc conditio , *Niſi contra legem ſponſalium feceris.* Et quia fornicans frangit fidem , & ſuſpectus alteri redditur de fide in futurum ſervanda. Præterea tunc eſt notabilis mutatio. Item dicunt multi, ſi ſponſa permiſerit ſe ab alio impudice tangi quia per hoc fit notabiliter vilior , & ingerit metum , ne fidem marito non ſervet. Quod etiam extenditur ad ſponſum , ſi exercuerit actus turpes circa aliam valde frequenter. Sola tamen pars innocens libera eſt , nec privatur jure ſuo ob alterius culpam. Sponſus vero , qui cognito ſuo jure reſiliendi cognovit carnaliter ſponſam , tenetur illam ducere : nam per hoc cenſetur ſuo juri renuntiaſſe , & ſponſalia renovaſſe.

7. Per profeſſionem unius in religione approbata , aut per ſuſceptionem Ordinis ſacri : nam utraque Matrimonii incapacitatem parit. Tamen ſecundum multos non licet ſponſo ſacros Ordines ſuſcipere , quia frangeret fidem alteri datam in materia gravi juſtitiæ. At licet ingredi religionem : quia vel ex natura rei , vel ſaltem ex diſpoſitione Eccleſiæ hæc conditio in ſponſalibus includitur , *Niſi voluero ingredi religionem.* Cum autem una pars ingreditur religionem , altera juxta multos poteſt ante ejus profeſſionem reſilire : quia ingrediens religionem hoc ipſo cenſetur renuntiare ſponſalibus , vel ſaltem dare alteri cauſam juſtam reſiliendi , ob incommodum quod pati deberet , expectando per annum ut ei nubat. Sed ſi egrediatur , tenetur Matrimonium contrahere cum parte id exigente : nam quamvis jura ingreſſum religionis ſponſis permittant , nuſquam tamen eos liberant ſimpliciter ab obligatione ſponſalium ; & quamvis ingrediens cedat juri ſuo , manens in ſæculo non cedit. Imò ex communi ſententia votum religionis poſt ſponſalia etiam jurata factum obligat ad ingreſſum religionis , & ſic ipſa ſponſalia diſſolvit , quia directe tendit ad altiorem perfectionis ſtatum , quem impedire non debent ſponſalia de futuro. Enimvero Matrimonium nondum conſummatum non impedit vim & obligationem hujus voti etſi poſt illud emiſſi.

8. Ob quamlibet mutationem notabilem in altero ſupervenientem ſponſalibus , quæ ſi prius extitiſſet , à ſponſalibus merito abſterruiſſet , & ob quam conſenſus datus non cenſeatur ſecundum prudens judicium extendi ad talem caſum , ut ſi superveniat notabilis deformitas , aut infirmitas , morbus contagioſus , mutilatio , ex cap. 25. *de jurejur.* Item infamia , graves inimicitiæ inter utramque familiam , vel inter ipſos ſponſos ortæ , paupertates , ſponſæ corruptio etſi per vim , defectus dotis promiſſæ , magna mutatio morum in pejus , hæreſis ob periculum ſubverſionis in ſe vel in prole &c. Quia hæc eſt intentio virtualis ſpondentium , qui non cenſetur voluiſſe ſe obligare ad ſtandum promiſſis in his caſibus , & ſuperveniente notabili mutatione , qua prævisa judicio prudentum promiſſio non eſſet facta. Promiſſio autem non obligat ultra intentionem promittentis , niſi ratione deceptionis aut alterius injuſtitiæ.

Porro diverſa eſt ratio in ſponſalibus ac in aliis contractibus. Nam ipſa majorem libertatem poſtulant , cum ad mutuum amorem , & ad contrahendum vinculum indiſſolubile Matrimonii ordinentur. Idque etiam ſi jurata eſſent : quia juramentum intelligitur , rebus in eodem ſtatu permanentibus , & includit omnes conditiones contractus cui adjicitur.

Idem dic , ſi quid iſtorum vel ſimile antea latens detegatur poſt ſponſalia : ut ſi quæ putabatur legitima , vel nobilis , vel dives , vel virgo , talis non ſit , ex l. 5. *de ſponſal.* ubi reſiliens ex ſponſalibus ob cauſam præcedentem ignoratam , non amittit ſuas arrhas , quas amitteret , ſi injuſte reſiliret. Ratio eſt , quia reſpectu ignorantis res ſunt notabiliter mutatæ ſpectata priore ejus voluntate , cum denuo inveniat defectum notabilem prius ignoratum : & in jure res cum primum innoteſcit , idem præſtat ac ſi tum fieret , ex cap. 4. *de except.* Secus eſſet , ſi aliquid iſtorum ante ſponſalia non latuerit , cum eo non obſtante ſciens ac volens promiſerit , excepta hæreſi. Non poſſunt tamen diſſolvi ſponſalia ob hæreditatem alterutri obvenientem : quia alter per hoc non eſt factus deterioris conditionis.

9. Si ex Matrimonio mali exitus timeantur ex cap. 17. *de ſponſal.* vel grave ſcandalum , perturbatio &c. Nam tunc executio eſt illicita. Nec fuit intentio ſpondentium ſe in tali caſu obligare.

Porro pœna in ſponſalibus primo reſilienti appoſita non obligat juſte reſilientem : quia pœna juſta ſupponit culpam , & innocenti injuſte infligeretur. At obligat in conſcientia injuſte reſilientem , quia infert injuriam propter quam debet ex pacto pœnam promiſſam ſubire.

Sed an ſponſalia diſſolvuntur per ſubſequens votum ſimplex perpetuæ caſtitatis in ſæculo ſervandi.

Reſp.

by Google

Reſp. Alii aſſerunt, quia putant ſponſalia fieri ſub hac tacita conditione, *Niſi me Deus ad ſanctioris vitæ rationem vocaverit.* Alii cum S. Antonino negant, tum quia id neque ex natura rei, neque ullo jure probari poteſt; nec fiunt ſub conditione prædicta, ſed ſolum niſi ſtatus religioſus eligatur. Nam nullo jure nec traditione oſtenditur, ineſſe ſponſalibus hanc tacitam conditionem: tum quia ex cap. 5. *Qui clerici &c.* feminæ, quæ Matrimonium promiſit, pœnitentia imponitur de fide mentita, quamvis poſt ſponſalia votum caſtitatis emiſerit; tum quia Deus non acceptat promiſſionem rei prius promiſſæ & debitæ alteri, tamquam factam in damnum & contra jus illius. Sic obligatio dandi domum promiſſam Petro diviti, non ſolvitur per votum dandi illam hoſpitali. Igitur, inquiunt, qui poſt ſponſalia vovit caſtitatem, nec poteſt ab altera parte obtinere remiſſionem ſponſalium, tenetur Matrimonium inire, & debitum petenti reddere; ſed ei petere non licet, quia valet votum in his omnibus, quæ injurioſa non ſunt: unde ſponſalibus, vel Matrimonio diſſolutis tenetur ſervare continentiam.

Porro ex communi ſententia votum ſimplex caſtitatis vel religionis ſponſalia præcedens, facit illa irrita, ex cap. 6. *Qui cleric. vel voventes.* Quia tunc ſunt promiſſio rei illicitæ faciendæ, nempe ineundi Matrimonium, & executio eſt peccatum.

Nota. Ad diſſolvenda ſponſalia requiritur authoritas judicis eccleſiaſtici in his caſibus 1. Si moraliter non conſtet de ſufficientia vel veritate cauſæ diſſolvendi: alias enim diſſolvens ſe committeret probabili injuſtitiæ periculo; imò eſt injuſtitia, in dubio privare alterum jure per illa acquiſito. 2. Si ſponſalia ſint publica, cauſa autem diſſolvendi occulta, ex cap. 7. *de ſponſal.* nam debitus ordo, & evitatio ſcandali id exigunt.

(✠) *Nota.* Huic loco addendam cenſui neceſſariam doctrinam, qua in lib. VII. cap. 29. cit. tract. de Synodo explicatur, qua ratione ſe gerere debeant Parochi cum iis, qui doctrinam Chriſtianam ignorant, & matrimonium contrahere contendunt. *In Synodo Bononienſi, habita anno 1634., dicitur, non poſſe viros, & feminas a Matrimoniis contrahendis, hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Chriſtianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejuſmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eoſdem inducat, ad Fidei rudimenta addiſcenda. Idem ſentit Romaguera, in notis ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes* lib. 4. tit. 1. cap. 2., *ubi cum in hanc offenderis Synodalem ſanctionem; Re*novantes Conſtitutionem, in ultima Synodo editam, circa doctrinam Chriſtianam, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero ad ſponſalia, per verba de præſenti, non admittantur, qui doctrinam Chriſtianam neſcierint, & confirmati non fuerint, *loco eam illuſtrandi, uti alias ſolet, tacite impugnat, docens, fas non eſſe Epiſcopo, quemquam a Matrimonio arcere, hanc ſolam ob cauſam, quod doctrinam Chriſtianam ignoret, ſed dumtaxat poſſe blandis verbis, atque adhortationibus, eum inducere, ad Matrimonium differendum, donec Chriſtianis imbuatur Inſtitutis; nec diſſimilia ſunt, quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli* in ſuo voto, impreſſo part. 14. rec. dec. 537. n. 52. & 58.

2. *Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui cum ignorantiam doctrinæ Chriſtianæ non invenerint, in vulgatis verſiculis, in quibus enumerantur impedimenta, Matrimonium impedientia, aſſerere proinde non dubitarunt, neminem poſſe, ob illam ſolam, a Matrimonio celebrando cohiberi: Ita docuit Thomas Sanchez* lib. 3. de Matrim. diſp. 15. n. 9., *inquiens:* Neſcio tamen, qua ratione poſſit (*Epiſcopus*) ob hanc ignorantiam arcere aliquos a Matrimonio contrahendo, cum ipſius non ſit impedimenta Matrimonii ſtatuere, nec hoc impedimentum ab Eccleſia ſtatutum ſit, *& ſequitur Diana* in edit. coord. tract. 6. tom. 2. reſol. 95.

3. *Verum huic doctrinæ & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus, & quamplurimæ Epiſcopales Synodi, ac Summorum Pontificum edicta adverſantur, etenim Rituale Romanum* tit. de Matrim. *de iis loquens, qui Matrimonio ſunt jungendi, ait:* Uterque ſciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios ſuos docere debeant: *S. Carolus* in Concilio Provinciali Mediolanenſi V. part. 3. (Act. Eccl. Mediol. par. 1. p. 286.) *hæc ſtatuit.* Parochus, quos Sponſos, experiundo viderit doctrinæ Chriſtianæ rudimenta plane ignorare, ne Matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognovit didiciſſe, quæ eo de genere illos plane ſcire oportet: *Quæ verba advertens Franciſcus Amatus Pouget* inſtit. Catholic. tom. 2. (part. 3. ſect. 1. cap. 8. §. 5. n. 6.) *inquit:* Non accedendum prius ad connubii legem, quam teneantur præcipua religionis myſteria, Chriſtianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probe noſcantur: *In Archiepiſcopali Bononienſi Cardinalis Gabrielis Palæoti* part. 3. pag. 157. *cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat Matrimonii denuntiationem, niſi certo noverit, Sponſos principalia Fidei noſtræ myſteria didiciſſe, & ſal-*

tem Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolicum, & Præcepta Decalogi memoriæ mandaſſe; *Idem edixere innumeræ Synodi, collectæ a Genetto* Theolog. moral. tom. 5. tract. 9. cap. 2. q. 17., *quibus addimus Synodum Farſenſem, habitam anno* 1685. *a Cardinali Barberino: Ceſenatenſem, habitam anno* 1693. *a Cardinali Denhoff. Neapolitanam, habitam anno* 1694. *a Cardinali Cantelmo: Ariminenſem, habitam anno* 1724. *a Cardinali de Via: Neapolitanam, habitam anno* 1726. *a Cardinali Pignatello: Sabinenſem habitam anno* 1736. *a Cardinali Albano, omnes* ad titulum de matrimonio: *ac demum in Congregatione, habita coram ſan: mem: Innocen.* XII. *anno* 1697. *decretum eſt, non eſſe a Parochis Matrimonium in Feclesia proclamandum, niſi antea Sponſos repererint in Chriſtianæ religionis rudimentis ſufficienter inſtructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Clemente XI.* in ſuo Bullario pag. 326. *Idem edixit Cardinalis de Rohan.* in ſuo Rituali Argentinenſi, ad tit. de Matrimonio pag. 254., *ubi Parochos diligenter inveſtigare juſſit*, an Matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei. *Ac denique Nos ipſi in noſtra encyclica epiſtola, ad univerſos Epiſcopos (quæ eſt* 42. in noſtro Bullario §. 15.) *hæc ſcripſimus*: Verum, cum Matrimonio jungendi non ſunt, ſi Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, ſeu feminam, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, ignorare; vix tantæ, ac tam luctuoſæ ignorantiæ locum relinquet Epiſcopus, qui Paſtores animarum admoneat officii ſui, & huic ſi deſint negligentiæ repetant pœnas.

4. *Quamobrem cum doctrina tradita in citata Synodo Bononienſi anni* 1634. *a communi Eccleſiæ ſenſu, & praxi diſcordet, eſt omnino reformanda, & corrigenda, ſicuti reapſe correcta fuit in alia Synodo Diœceſana Bononienſi, celebrata a Cardinali Boncompagno anno* 1699. lib. 2. cap. 9., *atque iterum a Nobis* Notific. 9. & Notific. 46., *ubi ad Matrimonium contrahendum, neminem admitti præcepimus, Chriſtianis inſtitutis nondum ſatis edoctum.*

5. *Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum non poſſe Epiſcopum, nova impedimenta, Matrimonium impedientia ſtatuere: huic enim difficultati in primis reponimus, ab Epiſcopo, repellente a Matrimonio contrahendo ignorantes Chriſtianæ religionis neceſſaria rudimenta, nullam de novo poni impedimentum, ſed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam detinentur: Enimvero cum Matrimonium inter Fideles, unum ſit ex ſeptem novæ Legis Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutis, atque e numero eorum, quæ dicuntur vivorum, nemo, ſine gravi ſacrilegio, illud celebrare poteſt, in ſtatu peccati mortalis, quod optime perpendit Didacus Covarruvias* ſuper 4. Decret. part. 2. de Matrim. cap. 6. in princ., *inquiens*: Exiſtens in mortali crimine, non poteſt, abſque novo peccato, Matrimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum: *nec Parochus licite eidem Matrimonio aſſiſtit; Quamvis enim juxta communiorem, magiſque receptam ſententiam non ſit Sacramenti Matrimonii Miniſter: ut* in præcedenti capite *diximus, nihilominus in multis comparatur Miniſtro, nec licite ſua præſentia, & authoritate firmare poteſt contractum, quem, ſcit, a Contrahentibus ſacrilege iniri, quemadmodum proſequitur Cardinalis Lauræa* in 4. ſent. tom. 3. diſp. 22. art. 22. num. 549., *& pluribus Franciſcus Maria Muſcettola, Archiepiſcopus Rcſſanenſis* in ſua de Sponſalibus, & Matrimoniis, *quæ extat, poſt ſecundum impreſſionem* obſervat. bon. mem. Zauli ad ſtatuta Faventina, *iterumque edita eſt Neapoli anno* 1742.; *Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto ſcire tenetur, quamdiu illa non addiſcit, cum poteſt, verſatur in ſtatu peccati mortalis, ac propterea jure, ac merito a Matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez* cit. diſp. 15. num. 3., & lib. 7. diſp. 6. num. 6 *Baſilius Pontius* de Matrim. lib. 6. cap. 7., *Gaſpar Hurtado* diſp. 25. difficul. 1. num. 5., *& Perez* de Matrim. diſp. 23. ſect. 5. num. 5., *non ſolum in Epiſcopo, ſed etiam in Parocho facultatem agnoſcunt, impediendi ad tempus Matrimonium, ex aliqua rationabili cauſa, puta ad ſedandum ſcandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem, nec tamen inde confici cenſent, verum, & proprium impedimentum, eorum authoritate, Matrimonio apponi; Siquidem illa prohibitio temporaria eſt, atque, ablato ſcandalo, & detecta falſitate objecti obſtaculi, ſine ulla diſpenſatione, ceſſat, & extinguitur. Idem autem contingit in re noſtra; Epiſcopus enim ignorantibus Chriſtianæ religionis inſtituta, & præcepta, Matrimonium interdicit, ſolum ad tempus, donec ſcilicet illa addiſcant: quod ſi hæc prohibitio diuturna ſit, & perſeveret, id per accidens eſt, atque unice oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri, aut recuſant, aut negligunt.*

6. *Unum tamen advertendum addimus, quod recte conſideravit Giribaldus* de Sacram. Matrim. tract. 10. cap. 3. dub. 13. num. 111., *nimirum quandoque evenire, ut quis præcipua Fidei*

Digitized by Google

dei noſtræ myſteria & ſciat, & credat; cetera pariter, quæ neceſſitate præcepti ſunt addiſcenda, aliquo ſaltem rudi modo, perceperit, ſed quia hebetis eſt ingenii, & exilis memoriæ, poſt omnem adhibitam diligentiam, illa memoria retinere, & recitare non valeat: in hoc autem rerum ſtatu, non debet perpetuo arceri a Matrimonio, quod eſt inſtitutum in officium naturæ, & propterea nemini, ſine propria culpa, eſt denegandum, ſed curabit Parochus, ut qui eo memoriæ defectu laborat, frequenter audiat, quæ ſemel craſſe didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter celeberrimas Conſtitutiones Gibertinas, editas a Joanne Matthæo Giberto, Epiſcopo Veronenſi, quas alibi commendavimus t. 5. c. 23. *legitur:* Cum autem quilibet Chriſtianus Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & Præcepta Dei, atque Eccleſiæ ſcire debeat, retinendo ſaltem ſenſum; & Sacerdotibus, ac Prædicatoribus munere ſibi impoſito, prout tenentur, fungentibus, nullus ſe in veritate excuſare poterit, quod a quo oeceſſaria ad ſalutem addiſcere poſſit, non habeat. Ideo præmiſſa neſcientes, ut magis confundantur &c. in faciem Eccleſiæ ad Mattimonium contrahendum non admittantur, *ubi Cardinalis Auguſtinus Valerius* in notis *ad rem* ſubdit. Adverte non eſſe arcendos &c. qui ut neceſſaria ad ſalutem perdiſcant, faciunt quod in ſe eſt, ſicut qui ſcholas doctrinæ Chriſtianæ frequentant; quia non ob incuriam, aut negligentiam, ſed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem, ea non addiſcunt.)

CAPUT II.

De natura & propietatibus Matrimonii.

Quæſt. I. Q*Uid eſt Matrimonium?*

Reſp. Matrimonium dupliciter accipitur, nempe pro contractu, & pro vinculo per talem contractum inducto. Matrimonium pro contractu acceptum recte definitur: Contractus legitimus, quo vir & femina ſibi mutuo tradunt, & acceptant poteſtatem corporum in ordine ad actum generationis, & ſe obligant ad ſe mutuo juvandum & perpetuo cohabitandum. Matrimonium vero pro vinculo acceptum, communiter definitur: Mariti & feminæ conjunctio maritalis ac legitima, individuam vitæ conſuetudinem retinens, ex cap. 11. *de præſumpt.* Sumptum autem pro Sacramento eſt contractus modo dictus gratiæ ſignificativus & collativus.

Matrimonium pro vinculo ſumptum dividitur in legitimum, ratum, & conſummatum.

Legitimum eſt illud, quod legitimo conſenſu inter perſonas non impeditas contractum eſt; quale etiam nunc eſt inter non baptizatos. Unde ut tale non eſt Sacramentum, aut ſaltem præſcindit à ratione Sacramenti.

Ratum dicitur, quod eſt & legitimum & Sacramentum, ſed nec dum copula carnali conſummatum; tale eſt inter ſolos baptizatos.

Conſummatum eſt illud, quod accedente copula carnali extrinſece completur.

Quæſt. II. *Quænam eſt materia, & forma, & miniſter hujus Sacramenti?*

Reſp. Circa hoc diſſentiunt Theologi. Aliqui docent, materiam eſſe conſenſum contrahentium exterius expreſſum; formam vero, verba quæ profert ſacerdos, qui proinde ejus miniſter eſt.

Alii longe communiùs contendunt, ipſos contrahentes ponere materiam & formam, ideoque eſſe ejus miniſtros: ſed in aſſignanda illa materia & forma inter ſe diſſident. Secundum multos materia eſt mutua corporum traditio: forma vero mutua corporum acceptatio, facta ſigno ſenſibili conſenſum internum exprimente. Secundum alios, materia eſt conſenſus internus contrahentium, forma ſunt ſigna externa conſenſum illum exprimentia. Demum ſecundum alios materia ſunt corpora habilia, forma eſt mutuus conjugum conſenſus.

Quæſt. III. *An & qualis requiritur conſenſus ad valorem Matrimonii?*

Reſp. Requiritur verus conſenſus internus, mutuus, de præſenti, per verba, & alia ſigna ſenſibilia expreſſus, plene deliberatus, in ſe liber, & immunis à metu gravi injuſto, ex Conc. Florentino. Itaque

1. Requiritur verus conſenſus internus & mutuus: nam *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum*, cap. 25. *de ſponſal.* Conſiſtit enim in contractu legitimo, qui eſt eſſentialiter duorum conſenſus. Hinc ſi conſenſus ſit ex alterutra parte fictus, nullum eſt Matrimonium, cap. 26. *de ſponſal.* Qui tamen ficte conſenſit, peccavit graviter, tum contra reverentiam Sacramenti, falsò & ſine intentione adhibendo ejus ſigna; tum contra juſtitiam, quia in contractu oneroſo, ſi unus bona fide ponat partem ſuam, habet jus ut etiam alter adjiciat ſuam, & ſic ponatur æqualitas. Unde tenetur injuriam reſarcire, & damna compenſare, imò & tollere deceptionem, vere conſentiendo & contrahendo; niſi aliqua cauſa gravis obſtet, qualis eſt magna conditionis inæqualitas, vel ſi gravia mala, capitales inimicitiæ, diſſidia, ſcandalum grave ex tali Matrimonio merito timeantur: quo caſu ſufficiet pecuniaria compen-

ſatio. Excipiuntur etiam hi caſus, nempe ſi tanta fuerit evidentia fictionis, ut mulier cenſeatur voluntarie decepta fuiſſe, quia volenti non fit injuria; vel ſi mulier decepta ipſum etiam deceperit, ſimulando ſe eſſe virginem, cum non eſſet.

2. Conſenſus debet eſſe de præſenti, ex c. 31. *de ſponſal.* Quia per ſola verba de præſenti, fit traditio in qua conſiſtit Matrimonium, quo traditur mutua corporum poteſtas; nam per verba de futuro fit ſolum promiſſio. Ideoque debet eſſe mutuo acceptatus, ex cap. 3. *de ſponſal. duorum*: nam traditio non eſt completa, nec dat jus ſine acceptatione. Porro iiſdem omnino verbis, quibus conjuges proprium conſenſum exprimunt, ſignificant etiam ſe acceptare obligationem, & conſenſum ab altero expreſſum; nam hæc verba, *accipio te in meum, vel in meam*, aut æquivalentia utrumque ſignificant, nempe & obligationem propriam, & acceptationem obligationis alterius conjugis: nec poſſunt unum ſine altero velle & exprimere; cum enim ſit contractus, conſtans eſſentialiter ex utriuſque obligatione, non poteſt vir, v. g. dicere, *Volo eſſe tuus vir*, quin eo ipſo dicat virtualiter, & implicite: *Volo te habere in uxorem*, & conſequenter volo te habere mihi obligatam, ſine qua obligatione non eſſet uxor, nec vir ejus maritus. Item non poteſt vir velle accipere mulierem in legitimam uxorem, quin ſimul velit eſſe ejus maritus, ideoque ſe ei ut uxori obligare; cum nequeat habere illam uxorem, niſi ipſe velit eſſe ejus maritus, & ſe ei obligare. Idem eſt de uxore.

3. Debet eſſe plenè deliberatus, hoc eſt, factus cum advertentia de re ſufficienti ad mortale. Nemo enim poteſt obligationem gravem ſibi liberam contrahere, niſi plenè conſentiat. Item debet eſſe in ſe liber; nam omnis contractus humanus exigit eſſe in ſe liber, & non in cauſa tantum. Unde non valet, ſi datus ſit in ebrietate voluntaria, in qua fuerit prævíſus; nec debet eſſe extortus ex metu gravi injuſto, nam conſenſus ſic extortus invalidat Matrimonium, ut dicetur infra.

4. Utriuſque conſenſus debet eſſe ſimul moraliter; ita ut unius partis conſenſum perſeveret moraliter, nec revocatus ſit, dum exprimitur conſenſus alterius: alioqui non eſſet mutuus duorum in idem conſenſus. Sufficit tamen ſi conſenſui unius phyſicè præterito non revocato, accedat conſenſus alterius, licet interpoſito intervallo; nam id omni contractui ſufficit, & alias non poſſet iniri Matrimonium per litteras, vel procuratorem.

5. Ille conſenſus debet ſigno aliquo externo exprimi: quia eſt contractus humanus, ideòque non niſi modo ſenſibili perficiendus; & quia mutua requiritur conſenſus acceptatio. At non poteſt acceptari niſi cognoſcatur, nec cognoſci niſi per aliquod ſignum externum declaretur. Quamvis autem ad ejus valorem ſufficiat quodvis ſignum ſufficienter eum manifeſtans, ex Cathech. Rom. & ex Conc. Florent. quod non requirit verba abſolutè, ſed cum addito *regulariter*; tamen verbis proprie dictis exprimi debet, dum poteſt; quia verba vocalia melius ac alacrius, quam alia ſigna, conſenſum exprimunt; proinde uſurpari debent in contractu tanti momenti, dum poſſunt.

Quæſt. IV. *An ad Matrimonii valorem requiritur, ut intendatur copula?*

Reſp. Neg. Sed ſufficit quod intendatur ſaltem implicitè & confusè tranſlatio dominii corporum in ordine ad actum conjugalem, ſeu jus ad copulam. Quia 1. Matrimonium nihil eſt aliud eſſentialiter, quam mutua traditio & acceptatio poteſtatis corporum, in ordine ad copulam, dando & recipiendo jus ad copulam. Unde copula ſupponit jam Matrimonium conſtitutum. Item eſſentia Matrimonii conſiſtit in conjunctione animorum per mutuam traditionem poteſtatis corporum ad finem Matrimonii ſaltem confusè cognitum. 2. B. Virgo & S. Joſeph ex communi ſenſu Eccleſiæ, verum contraxerunt Matrimonium, licet non intenderint copulam, imo ſe per votum obligarint ad ſe abſtinendum ab ea. 3. Valide initur Matrimonium cum voluntate ingrediendi religionem ante illius conſummationem.

Quæſt. V. *An ſufficit conſenſus conditionatus.*

Reſp. Valet Matrimonium, ſi conditio ſit de præſenti, & extet; vel de præterito, & extiterit: quia, poſita conditione, conſenſus tranſit in abſolutum, cum ſit aut fuerit id, ad quod ut præſens aut præteritum conſenſus alligatus eſt: Secus, ſi conditio non ſubſiſtat, nam tunc abeſt conſenſus: quippe contrahentes ab initio conſentire nolunt, niſi ſtato tempore impleatur conditio. Si autem conditio honeſta & poſſibilis ſit de futuro contingenti, non perficitur Matrimonium, donec impleatur conditio, ex cap. 5. *de condit.* quia non perficitur niſi conſenſu, quo contrahentes ſibi mutuo tradunt actu poteſtatem ſuorum corporum, in ordine ad actum generationis: ac non tradunt niſi conſenſu abſoluto, aut in abſolutum tranſeunte, ut patet ex aliis contractibus; nam voluntas non vult tradere niſi poſita conditione. Itaque valor matrimonii ſuſpenditur uſque ad conditionis eventum, quem tenentur contrahentes expectare, & eum non impedire, ſi conditio non ſit turpis.

Hinc

Hinc qui ſub conditione de futuro unam duxit, ſi ante impletam conditionem aliam abſolutè ducat, valebit hoc ultimum Matrimonium, licet ſit illicitum. Si autem duxerit duas ſub tali conditione, valebit cum illa, cum qua conditio prius implebitur. Si verò conditio non impleatur, nullus eſt contractus cap. 3. *de condit.*

Porrò quamvis ſecundum multos, adveniente conditione Matrimonium perficiatur ſine novo conſenſu, modo prior conſenſus non fuerit revocatus, quia cæteri contractus conditionati poſita conditione fiunt abſoluti: tamen in praxi curandum eſt, ut ſic contrahentes impleta conditione conſenſum renovent, & quidem coram parocho & teſtibus, ne forte ab alterutra parte revocatus fuerit; & quia multi alii novum conſenſum abſolutè exigunt. Item contrahentes debent coram Parocho & teſtibus affirmare conditionem eſſe impletam, niſi hi ejus impletioni interfuerint, quia Concil. Trident. exigit, ut intelligant Matrimonium verè contractum eſſe.

Reſp. 2. Si conditio appoſita repugnet naturæ, indiſſolubilitati, vel fini Matrimonii, aut ejus bono ac fidei, irritum eſt Matrimonium, ex cap. ult. *de condit.* ibi: *Si conditiones contra ſubſtantiam conjugii inferantur, puta ſi alter dicat alteri, contraho tecum, ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam ditiorem, aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas; matrimonialis contractus, quantumcumque ſit favorabilis, caret effectu.* Ratio eſt, quia nihil poteſt ſine ſua ſubſtantia ſubſiſtere: at ſubſtantia Matrimonii ex inſtitutione divina conſiſtit in conſenſu & obligatione ad perpetuam ſocietatem, & ad prolem non impediendam, ſed ſuſcipiendam & educandam.

Si conditio non adverſetur ſubſtantiæ & fini Matrimonii, non illud irritat in foro externo, licet ſit turpis; ut ſi quis dicat: Contraho tecum ea conditione, ut victum furto quæras; vel etiam ſit abſolute impoſſibilis ex cap. cit. ibi: *Licet aliæ conditiones appoſitæ in Matrimonio, ſi turpes aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.* Quæ conſtitutio, ex Elbel, valet etiam in foro interno, quando aliunde non conſtat de carentia conſenſus. Quamvis enim Eccleſia non poſſit ſupplere conſenſum matrimonii, ſi deſit, (cum nulla poteſtas humana poſſit dare poteſtatem tui corporis ad uſum conjugii ſine tuo conſenſu) tamen cum præſumantur contrahentes (niſi aliud conſtet) voluiſſe contrahere Matrimonium ſecundum leges, & ſenſum quo verba in jure intelliguntur, rectè cenſetur implicite voluiſſe, non obſtante conditione impoſſibili aut turpi, contractum valere. Cæterum in foro conſcientiæ ſtandum eſt dicto contrahentis, an habuerit vere intentionem contrahendi, non obſtante tali conditione: quam ſi non habuerit, nullum eſt Matrimonium ob defectum conſenſus; nam conſenſus ſub conditione non eſt actu niſi poſita conditione: ſi ergo conditio non poteſt poni, nunquam erit conſenſus.

Quæſt. VI. *An ad valorem matrimonii requiritur conſenſus parentum?*

Reſp. Neg. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. c. 1. ubi *eos anathemate damnat, qui falſo affirmant, matrimonia à filiis familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe.* Sed addit ea ſemper fuiſſe ab Eccleſia prohibita. Sunt etiam contra præceptum divinum honorandi parentes, niſi ipſi ſuum conſenſum rogati, ſine juſta cauſa denegent, itaut non ſint rationabiliter inviti. Ratio autem, cur ejuſmodi Matrimonium ſit validum, eſt, quia omnis homo ſufficienti ratione & legitima ætate præditus, plenum atque integrum habet dominium in corpus ſuum, independenter à parentibus.

Porro in Gallia matrimonia ſine conſenſu parentum contracta, non cenſentur invalide contracta, niſi quoad aliquos effectus civiles, ut declaravit Ludovicus XIII. & habetur in actis Cleri Gallicani, tom. 3. Imò valent etiam quoad illos, ſi filiifamilias excedant annos 30. & filiæ 25. modo ſcriptis requiſierint conſenſum parentum, ex edicto Henrici II.

(✠) *Nota.* Addidimus huic quæſtioni, quæ hac de re luculenter expoſita ſunt in lib. VII. de Synodo Diœceſana cap. 17. ubi *num.* 2. indicantur civiles leges, quibus irrita declarantur inita a ſervis, & filiisfamilias ſine conſenſu parentum, vel dominorum matrimonia. *Num.* 3. canones recenſentur, quibus Eccleſia ratas quondam habuit hujuſmodi civiles leges. *Num.* 4. ſequenti modo res exponitur. *Verum poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ, præfatas civiles leges pluribus ſæculis a ſe, aut approbatas, aut toleratas corrigere, & abrogare, ſtatuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a ſolo penderet Contrahentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel poteſtate Contrahentes exiſtunt, quod generatim ſancitum legimus* in cap. Cum locum, de ſponſal. & matrim., in cap. Licet: & in cap. Tua de ſponſa duorum; *ſpeciatim vero de ſervis, reſcripſit Adrianus Papa ad Archiepiſcopum Salisburgenſem* in cap. Dignum de conjugio ſervorum: Nec inter ſervos matrimonia debent ullatenus prohiberi, & ſi dominis contradicentibus, & invi-

invitis contracta fuerint, nulla ratione ſunt, propter hoc, Eccleſiaſtico judicio diſſolvenda; *ac tandem de filiisfamilias, poſt alias ſanctiones indicatas ab Juenin* cit. diſſert. 10. q. 5. cap. 3. art. 1., *definivit Tridentinum* ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim., *ubi anathemate percutit*, qui falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias, ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.

5. *Quamobrem non licet hodie eaſdem civiles leges, jamdiu ab Eccleſia reſciſſas, ſuſcitare, eorumque obtentu, firmitatem adimere, aut ſervorum, aut filiorum familias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat Bœhmerus* jur. Eccleſ. Proteſtantium lib. 4. tit. 9. §. 6., *nempe in Pomerania, Veſtphalia, & Boemia, ubi adhuc remanent veſtigia antiquæ ſervitutis, & etiam hodie reperiuntur* homines proprii, *hoc eſt exiſtentes ſub dominorum proprietate, iſtorum connubia, non aliter eſſe valida, quam ex dominorum conſenſu, aut eſt accipiendum de ſervorum conjugiis, quoad effectus civiles, aut non eſt admittendum a Catholicis, illis in regionibus degentibus, qui ſanctioribus Eccleſiæ legibus reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum, a Chriſtianiſſimo Rege Henrico II., in Comitiis Bleſenſibus anni* 1579. art. 40. *promulgatum, atque a Ludovico* XIII *an.* 1629. *&* 1639. *renovatum, quo nulla, & invalida declarantur matrimonia a filiisfamilias contracta, ſine conſenſu parentum, illud ſiquidem verbum* invalida, non eſſe aliter explicandum, quam per ſolam relationem ad contractum civilem, *ejuſdem Ludovici nomine, Clero Gallicano reſponderunt Regii Commiſſarii, uti habetur* tom. 3. rerum, & decretorum Cleri Francici; *teſtaturque Loveius, in Pariſienſi Senatu Conſiliarius* tit. 6. litt. M, *ſcribens*: Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus 40. Bleſenſis Conſtitutionis, nullatenus attingit ipſum Sacramentum, quod nihilominus in illo matrimonio exiſtit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus eſſentialibus cæremoniis; ſed de validitate conventionum matrimonialium, de acceſſoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem, quæ conditiones non dependent ex Theologicis deciſionibus, ſed ex edictis in Parlamento verificatis: *Idem oſtendit Iſaacus Habertus Epiſcopus Vabrenſis* in libro de juſtitia connubialis edicti *a Ludovico XIII. conditi, ubi hæc habet*: Non multum laborandum eſt, de conciliandis Regiis edictis cum Eccleſiæ ſententia: nullo ſiquidem edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida, ac nulla eſſe, abſque conſenſu parentum, tutorumve, conſtitutum eſt, etſi hic error multis impoſuerit. Prohibita quidem ſunt, ſed invalida, & nulla eſſe, haudquaquam definitum. Unde etiam Deceſſorum ſuorum veſtigiis inſiſtens Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus, ea iterum prohibuit, ac auſterius interdixit: invalida tamen, ac nulla eſſe, contra Tridentinæ Synodi decretum, ac Theologorum unanimem in Regno ſuo ſententiam, minime ſanxit. *Idem tradit Cabaſſutius* in theor. & prax. jur. Canon. lib. 3. cap. 26. n. 6. & 7., *ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum, ad ipſam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbaſius in libro, quem inſcripſit* Tractatus pacificus &c. p. 504. *Idem Natalis Alexander* Theolog. dogmat. & moral. tom 6. lib. 2. de Sacram. Matrim. cap. 3. art. 3. prop. 1. *Quocirca neſcimus, qua ratione Juen. in* cit. diſſert. 10. cap. 3. art 2. *meruerit, ſuum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum ſententiæ, Regis etiam declaratione firmata, & decidere noluerit, an revera in Gallia matrimonia inita a filiisfamilias, ſine conſenſu parentum, ſint valida quoad ſubſtantiam, etſi civilibus effectibus deſtituta, nemo dubitet. Neque extra inſtitutum vagati ſumus, dum hæc prolixius enarravimus: Siquidem verebamur, ne Epiſcopi, prædicti Juenin, aliorumque, contra communem ſapientiorum Galliæ Doctorum ſenſum, idem ſcriptitantium, authoritate decepti, non audeant in ſuis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis ac inſciis parentibus contracta, etſi illicita, valida tamen eſſe, ac proinde integrum non eſſe Contrahentibus, quamdiu eorum alter ſuperſtes eſt, alias nuptias inire; quam profecto Synodalem declarationem, ad conſulendum animarum ſaluti, non ſolum utilem, ſed maxime neceſſariam, reputamus.*)

Quæſt. VII. *An Matrimonium valide contrahitur per procuratorem, & inter abſentes?*

Reſp. Affirm. Quia 1. Eccleſia ſic contrahi permittit, ut patet ex praxi præſertim inter Principes. 2. Alii contractus valide fieri poſſunt inter abſentes per procuratorem, vel per litteras: ergo & Matrimonium; nam Chriſtus evehendo contractum Matrimonii ad rationem Sacramenti, nihil immutavit de natura contractus. 3. Sic valide contrahebatur ante Concil. Trident. ut patet ex cap. ult. *de procurat. in* 6. ubi Boniſac. VIII. id expreſſe declarat. Conc. autem Trid. non irritavit, niſi matrimonia clandeſtina: at ea, quæ per procura-

tores

Digitized by Google

toret fiunt coram parocho & teſtibus, non ſunt clandeſtina.

Sed ex eod. cap. ult. *de procurat. in 6.* ad tale matrimonium tria requiruntur. 1. Ut procurator ad hoc habeat mandatum ſpeciale. 2. Ut procurator alium ſibi non ſubſtituat, niſi hoc ei ſit ſpecialiter commiſſum. 3. Ut procurator antequam contraxerit, non fuerit à domino revocatus: alioqui matrimonium nullum eſt, etiamſi tam ipſe quam pars quacum contrahit, revocationem ignoret: quia tunc deeſt conſenſus illius, cujus nomine procurator contrahit: qui conſenſus ſuppleri non poteſt à jure in matrimonio, ſicut poteſt ſuppleri in aliis contractibus: nam alii contractus per procuratores facti valent etiam revocato mandanti conſenſu, modo revocatio neque procuratori neque parti innotuerit, l. 15. §. *Mandati*. Poſt Concil. Tridentin. autem requiritur etiam præſentia parochi & duorum teſtium.

Dices. Si hoc ita ſit, quare ergo ſponſi poſtea præſentes in facie Eccleſiæ conjunguntur? *Reſp.* Hoc fit, non quòd Matrimonium reputetur invalidum, ſed vel ad ſupplendas ſolemnitates omiſſas, vel ad confirmandum contractum, vel ad majorem ſecuritatem, ne fortè alteruter conſenſum, antequam procurator contraxerit, revocaverit.

Item valet Matrimonium per litteras contractum, modo coram parocho & teſtibus legantur litteræ ſignificantes utriuſque conſenſum de præſenti, de quarum veritate ſatis illis conſtet, nam contractus ſic facti valent. Hic tamen contrahendi modus non eſt uſurpandus ſine gravi neceſſitate, quæ rariſſimè poteſt contingere. Qui autem ſic contraxerunt, poſtea coram poſiti contractum ratum habeant, ne fortè conſenſus ab alterutro fuerit revocatus.

Quæſt. VIII. *An Matrimonium eſt indiſſolubile quoad vinculum, ſeu translationem dominii?*

Reſp. 1. Quodvis Matrimonium abſolute contractum, eſt & ſemper fuit, ſine ſpeciali licentia Dei, inſolubile, ex cap. un. *de voto in 6.* & ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. idque tum jure divino naturali; nam ſolubilitas vinculi repugnat finibus Matrimonii, qui ſunt prolis conveniens generatio, ejuſdem recta educatio, & arctiſſima inter conjuges animorum conjunctio: Et licet non ſit conſummatum, ordinatur tamen ex ſe, ut conſummetur, & proles procreetur. Tum jure divino poſitivo, ex Matth. 19. ubi Chriſtus Matrimonium ad ſuam primævam inſtitutionem revocans, ſic ait: *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & feminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.*

Deus tamen quodlibet Matrimonium, etſi conſummatum, poteſt etiam quoad vinculum diſſolvere tamquam ſupremus creaturarum omnium & jurium illarum dominus, auferendo utrique conjugi dominium in corpus alterius, & ſua providentia impediendo incommoda inde ſequi nata.

Reſp. 2. Matrimonium conſummatum baptizatorum nullo caſu diſſolvi poteſt ab hominibus. *Prob.* 1. ex Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* & Luc. 16. *Omnis qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur*, & Cor. 7. *Iis qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat &c.* 2. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ id nunquam permiſit. 3. Ex Conc. Florent. decreto de Sacramen. *Quamvis ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere, non tamen aliud Matrimonium, contrahere fas eſt; cum Matrimonii vinculum legitimè contracti perpetuum ſit.* Et ex Conc. Trident. ſeſſ. 24. can. 5. & 7. Ratio eſt, quia hoc Matrimonium eſt ſignum perfectum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia per Incarnationem, ex cap. 5. *de bigam.* quæ conjunctio eſt indiſſolubilis; Verbum enim nunquam humanitatem aſſumptam amittet.

Porrò abſoluta illa inſolubilitas eſt ex præcepto Chriſti addita juri naturali.

Non obſtat illud, Matth. 19. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Nam ſenſus eſt: Quicumque dimiſerit uxorem, videlicet quoad thorum & cohabitationem abſolutè ac in perpetuum, niſi ob ejus fornicationem, mœchatur, hoc eſt, reus eſt mœchiæ alienæ, ſeu *facit eam mœchari*, ut habetur, Matth. 5. & & qui aliam duxerit quacumque ex cauſa, mœchatur, mœchia ſcilicet propria. Unde Chriſtus duo ibi docet, nempe & propter ſolum adulterium dimiſſionem abſolutè & in perpetuum quoad thorum & cohabitationem fieri poſſe per ſe & vi contractus Matrimonii; & facta tali dimiſſione non poſſe novum iniri Matrimonium vivente conjuge. Nam Chriſtus ipſe ea quæ hic obſcure dixerat, ad vitandas interrogantium calumnias, alibi diſcipulis clarè exponit, nempe, Matth. 5. *Qui dimiſerit uxorem ſuam excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari*, & Marc. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam*,

Digitized by Google

ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam. Et ſi uxor &c.

Nihilominus Chriſtus ſatisfecit interrogationi factæ de dimiſſione quoad vinculum. Nam cum dimiſſio quoad vinculum includat poteſtatem dimittendi unam, & ducendi alteram, Chriſtus has duas dimiſſiones ſejungens priorem conceſſit, poſteriore negata; prioremque dimiſſionem abſolutam ac perpetuam, & vi contractus Matrimonii factam, quoad thorum ſcilicet & habitationem, reſtrinxit ad ſolam fornicationem, ſeu adulterium.

Reſp. 3. Matrimonium infidelium non diſſolvitur hoc ipſo quod unus conjugum ad fidem convertitur, altero remanente in infidelitate, cum fuerit validum, etiamſi contractum ſit in gradu ab Eccleſia prohibito; quia infideles non ſubjiciuntur legibus Eccleſiæ. At ex Dei diſpenſatione in favorem religionis Chriſtianæ conceſſa, conjux fidelis habet jus diſſolvendi illud etſi conſummatum, & contrahendi aliud, ſi infidelis nolit ei cohabitare, vel ſi velit quidem cohabitare, ſed non ſine Creatoris injuria, Chriſtum blaſphemando, religionem chriſtianam contemnendo, vel ſi non patitur fidelem chriſtianè vivere, aut ad infidelitatem aliudve peccatum inducat. Patet ex cap. *Quanto, de divort.* & ex 1. Cor. 7. *Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat; non enim ſervituti ſubjectus eſt frater aut ſoror in hujuſmodi.* Diſſolvitur autem per aliud Matrimonium converſi ad fidem. Quod ſi converſus non ineat aliud Matrimonium, non poteſt infidelis aliud contrahere; quia diſſolubilitas eſt ſolum conceſſa in gratiam fidei.

Imò multi docent, Matrimonium infidelis ad fidem converſi diſſolvi poſſe, ſi alter converti nolit, quamvis velit cohabitare pacifice, ex c. *Judæi*, & can. *Spe*. 28. q. 1. Si vero uterque infidelis conjugatus baptizetur, eorum Matrimonium fit ratum per baptiſmum; nam hoc ipſo quod tales communi conſenſu baptizantur, dant ſignum externum, quod conſentiant in Matrimonium præcedens, ut juxta Chriſti inſtitutionem ſit inſolubile; & ſi conſummetur poſt baptiſmum, fit abſolutè indiſſolubile.

(✠) *Nota*. Vide cap. 4. lib. VI. ejuſdem Tractatus de Synodo, in quo SS. D. N. clarius hujuſmodi controverſiam exponit *numer.* 3. *Quod plus negotii*, inquit, *faceſſit Epiſcopis, eſt matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum, & conſummatum, de quo diſputatur, an & quando, per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem, dirimatur. Certum eſt Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem, a Chriſto Domino conceſſo, & per Apoſtolum Paulum 1. ad* Corinth. cap. 7. *promulgato, diſſolvi, cum conjugum alter Chriſtianam Fidem amplectitur, renuente altero, in ſua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converſo, aut cohabitare quidem volente, ſed non ſine contumelia Creatoris, hoc eſt non ſine periculo ſubverſionis conjugis Fidelis, vel non ſine execratione ſanctiſſimi nominis Chriſti, & Chriſtianæ religionis deſpicientia; ex hoc vero fit, integrum non eſſe conjugi converſo, tranſire ad alia vota, priusquam Infidelis interpellatus, aut abſolute recuſaverit cum eo cohabitare, aut animum ſibi eſſe oſtenderit, cum illo quidem cohabitandi, ſed non ſine Creatoris contumelia, uti colligitur ex celeberrima Decretali Innocentii III.* in cap. Quanto de divortiis, *notatque Sanchez* de matrim. lib. 7. diſp. 74. num. 12., *Salmaticenſes* tract. 9. de matrim. cap. 4. num. 48., *Cardinalis de Lauræa* de matrim. diſput. 16. num. 198., *Clericatus* de Sacram. matrim. dec. 21. num. 24.; *At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiiſſe regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat, & tunc dubitatur, an interpellatione omiſſa, fas ſit converſo alias inire nuptias. Affirmant plerique, quibus adſtipulantur Sanchez* cit. loc. num. 14, *Genuenſis* in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap. 27. num. 20., *Riccius* in prax. part. 1. reſol. 24.; *alii ex adverſo inter quos Pontius* lib. 7. de matrim. cap. 48. num. 22., *in contrarium ſtatu, neceſſariam putant diſpenſationem Summi Pontificis, cujus eſt declarare, in quibuſnam circumſtantiis deſit obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio, ante reſciſſionem matrimonii, videtur injuncta, atque huic poſteriori ſententiæ, in quadam cauſa Florentina diſcuſſa 17. Januarii 1722., adhæſit ſacra Congregatio Concilii, cujus judicio Nos omnia ſubjecimus rationum momenta, quæ a diſſidentibus inter ſe Doctoribus, in utramque partem afferuntur, uti legere eſt* tom. 2. Theſaur. Reſolut. pag. 117. & ſeqq. *Nec Sedes Apoſtolica difficilem ſe præbet eam petentibus diſpenſationem, quam urgens cauſa ſuadeat concedendam: etenim, ſicuti in præfata cauſa Florentina animadvertimus: Gregor. XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Miſſionariis Societatis Jeſu, in Angola, Æthiopia, & Braſilia degentibus, poteſtatem fecit diſpenſandi cum quolibet conjuge, qui Chriſtianæ religioni nomen dedit, ut novum poſſit matrimonium inire, omiſſa interpellatione alterius conjugis Infidelis, in quem conſtat legitime interpellari non poſſe, & Nos ipſi, ad Petri Cathedram eve-*

cti,

cti, facultatem conceſſimus Apoſtolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in ſimili rerum eventu poſſit ab ejuſdem interpellationis onere relevare conjuges converſos, exiſtentes in loco pio Cathecumenorum, ejuſdem Civitatis Venetiarum, quod habetur in noſtra Conſt. 3. noſtri Bullarii tom. 1.

4. *Sed alia hinc oritur controverſia, de temporis momento, quo reſcindatur fœdus connubii, de quo eſt ſermo: plerique Doctores ſentiunt, interpellato conjuge Infideli, eoque, aut expreſſe abnuente legitime cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, ſibi in interpellatione præfixum, nihil reſpondente, diſſolutum ſtatim cenſeri vinculum conjugii, quo erant ambo conſtricti: alii arbitrantur, tunc primum dirimi, cum conjux converſus alteras nuptias contrahit; ab iſtius autem controverſiæ deciſione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non ſemel contigit, in Eccleſiaſticis Foris diſputari. Fingite, Titium Hæbreum Chriſtianam Fidem amplecti; poſtquam fuit Baptiſmate ablutus uxorem ſuam Næviam quam in Judaiſmo pertinacem reliquit, interpellet, an velit ſecum cohabitare, ſine Creatoris contumelia; Nævia aut expreſſe renuat, aut intra præfinitum ſibi temporis intervallum, nihil reſpondeat: aliud deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Nævia, Titius autem Chriſtianus cælibem ſtatum eligat. Fingite rurſus, poſt aliquot annos, Næviam, cum ſuo ſecundo viro, ad Chriſtianam Fidem converti, colente adhuc Titio cælibatum; gravis ſtatim excitatur quæſtio, an Nævia redire debeat ad Titium ſuum primum virum, an potius permanere cum ſecundo. Hujus autem quæſtionis deciſio ab alia pendet quam antea proponebamus: Etenim ſi matrimonium Titii cum Nævia reſciſſum fuit, ſtatim ac Nævia interpellata renuit cum Titio legitime cohabitare, uti opinantur Doctores primæ ſententiæ, valide profecto potuit eadem Nævia alteri ſe copulare viro, cum quo propterea perſeverare debet, etiam cum ambo Chriſtianorum Sacris ſunt initiati; at ſi matrimonium, in Infidelitate contractum, tunc non ſolum diſſolvitur, quando conjux converſus aliud conjugium init, uti exiſtimant Doctores ſecundæ ſententiæ, cum Titius, in caſu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certe fuit novum matrimonium a Nævia, nondum a priori vinculo ſoluta, contractum, atque idcirco cum Chriſtianam Fidem amplectitur, tenetur ad primum virum redire. Verum cum res contigerit Florentiæ anno 1676., & de ea diſceptaretur in ſacra Congregatione Concilii, Nos pro noſtro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, diſſertationem elucubravimus, qua luculenter oſtendimus, ex enuntiatis ſententiis, poſteriorem eſſe, tam inter antiquos, quam inter recentiores Theologos, & Canoniſtas, fere communiter receptam, ex quo concluſimus, virum Hebræum, de quo res erat, quique cum ſecunda uxore, quam, juxta premonſtratum caſum, duxerat, Baptiſmum petebat, poſt illud ſuſceptum teneri redire ad primam, jampridem Chriſtianam factam, & adhuc perſeverantem innuptam; & ſacra Congregatio ne latum quidem unguem a noſtra ſententia receſſit, eoque libentius eam eſt amplexata, quod, Nobis pariter ſuggerentibus, compererit, ita, conſentientibus Theologis, in conſilium adhibitis, fuiſſe ab eadem definitum anno 1679., & 1680., in ſimili caſu, qui Florentiæ quoque evenerat; quæ omnia legenda ſunt* in Theſaur. Reſol. tom. 3. pag. 346. & 352. ac ſeqq.

5. *Alter ejuſdem cauſæ articulus, ſacræ Congregationis diſcuſſioni tunc quoque propoſitus, indeciſus remanſit: quærebatur ſcilicet, an ſaltem ſuſeſſet Summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & conſummatum, ſuprema ſua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converſo, ut, in prædictis rerum circumſtantiis, poſſet cum ſecunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori, quæſtione, fuit a Nobis exarata diſſertatio, quæ extat* tom. 4. Theſaur. Reſol. pag. 30. & ſeqq., *in qua plures allegavimus Doctores, hanc poteſtatem Pontifici aſſerentes, ſimulque contendentes, eam reipſa exercuiſſe, S. Pium V., & Gregor. XIII., ſicut cit. diſſertatione fuſe habetur, ſed ſacra Congregatio ſatius duxit a ſententia ferenda ſe abſtinere, quoniam, etiam data Pontifici poteſtate reſcindendi prius vinculum conjugii, in Infidelitate contracti, nihilominus, quod Nos ſacræ Congregationi inſinuare non prætermiſimus, merito dubitabatur; num eæ adeſſent graviſſimæ cauſæ, quæ neceſſariæ ſunt, ut per Apoſtolicam diſpenſationem dirimatur.*

6. *Itaque Epiſcopus diœceſi præſidens, in qua, ob admixtionem Chriſtianorum cum Hebræis, interdum caſus occurrunt, de quibus diſſeruimus, utiliter de iiſdem ſermonem inſtituet in ſua Synodo, ſalubriter in ea formam inſeret interpellationis a conjuge converſo, alteri faciendæ in ſua perſiſtenti perfidia, quam formulam integram refert Clericatus* cit. loc.; *prudenter denique ſuis Parochis doctrinam tradet, a Sac. Congregatione Concilii approbatam, ſecundum quam dijudicare debeant,*

beant, an, & quando, per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem, alter in Infidelitate relictus libertatem nanciſcatur a vinculo matrimonii, quo erat obſtrictus. Irrepſerat intolerabilis abuſus, quod maritus Hebræus ad Fidem converſus libellum repudii juxta ritum Judaicum ad uxorem tranſmittebat in ſua Infidelitate perſiſtentem, cujus ope libelli uxor Hebræa ad alia vota tranſibat. Adverſus autem hunc abuſum edita eſt a Nobis Conſtit.; quæ incipit: Apoſtolici miniſterii, *edita die 16. Septembris 1747. In ſecundum tomum noſtri Bullarii inferenda. Futiliter autem hæc pertractarentur in Synodo diœceſis, a qua Hebræi coguntur perpetuo exulare, nec proinde unquam in ea caſus eveniunt, de quibus hactenus.*

Reſp. 4. Matrimonium baptizatorum ratum, ſed non conſummatum, diſſolvitur in duobus caſibus. 1. Per profeſſionem ſolemnem in religione approbata: ex cap. *Verum*, & cap. *Ex publico de converſ. conjug.* & ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 6. Quia hæc conditio (Niſi religionem profiteat ante conſummationem) jure ſaltem eccleſiaſtico appoſita eſt contractui Matrimonii, in favorem boni communis, cui perſona privata cedere nequit. Dum autem unus conjugum religionem ingreſſus eſt, alter non poteſt cum altero contrahere, niſi poſt profeſſionem prioris, cùm per hanc ſolam diſſolvatur Matrimonium.

Nota. Conjugibus ante conſummationem conceduntur duo menſes ad deliberandum de religione ſuſcipienda, ex cap. *Ex publico* cit. intra quod tempus conjux cogitans de religione non tenetur conſummare, nec poteſt ſine injuria ad id cogi. Sed hoc exacto tenetur reddere debitum, ſi exigatur ab altero. Tamen quamdiu Matrimonium non eſt conſummatum, tamdiu liberum eſt conjugibus religionem ingredi; & uno profitente poteſt alter ad alias nuptias tranſire. ex cap. *Verum* cit. Secus, ſi Matrimonium conſummetur, etiam per vim & primo menſe.

2. Ex Canoniſtis & Theologis plurimis diſſolvitur per authoritatem Papæ, qui tanquam ſupremus Vicarius Dei poteſt, ob cauſam valde gravem, ſolvere tale Matrimonium.

Prob. 1. Ex facto plurium Pontificum, qui in hoc diſpenſarunt, ut Martini V. & Eugenii IV. teſte S. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 3. Pii II. & Pii IV. teſte Navarro. Greg. XIII. teſte Præpoſito, & Clementis VIII., & Urbani VIII. teſte Conrado, &c. 2. Quia cum poſſit Papa diſpenſare in profeſſione religioſa, per quam dirimitur Matrimonium ratum, cur non poſſet in Matrimonio ipſo rato? Nam profeſſio religioſa eſt fortius vinculum, quam ſit vinculum Matrimonii rati; cùm profeſſio religioſa hoc vinculum diſſolvat, juxta illud juris axioma: *Si vinco vincentem te, a fortiori vincam te.* 3. Talis poteſtas expedit bono Eccleſiæ & ſaluti animarum. At Chriſtus dedit ſuo Vicario omnem poteſtatem, quæ bono Eccleſiæ & ſaluti animarum expediret.

Nec obſtat illud Chriſti, *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*. Matth. 19. Quia hæc verba ſpectant Matrimonium conſummatum, quo ſolo conjuges ſiunt una caro, ut docet Alexander III. cap. *Ex publico*. Unde Matrimonium eſt quidem inſolubile, ſed ab ipſis contrahentibus, & poteſtate merè humana, qualis non eſt hæc poteſtas Papæ, qui non diſſolvit illud ut homo, ſed ut Vicarius Chriſti, & ejus diſpenſator. Cum autem matrimonium ratum ſit dumtaxat ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia per charitatem, quæ in multis juſtis diſſolvitur; non debet eſſe ita inſolubile ſicut conſummatum, quod eſt ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia per carnis aſſumptionem, quæ nunquam diſſolvetur, cap. *Debitum*, de bigam.

Nec inde ſequitur, Matrimonium conſummatum poſſe etiam diſſolvi authoritate Papæ: nam hoc eſt omnino indiſſolubile ob perfectam ſignificationem unionis Chriſti cum Eccleſia per aſſumptionem humanitatis. Et hoc Matrimonium à rato differt integraliter, ſicut perfectum ab imperfecto ſeu minus perfecto in ratione ſigni. Nam Matrimonium ratum caret integrali perfectione, quæ complet conſummatum in ſua perfecta ſignificatione unionis Chriſti cum Eccleſia per aſſumptam carnem: quam quidem perfectionem habet Matrimonium conſummatum.

Nec obſtat quòd Matrimonium ratum ſit Sacramentum. Nam licet ſit Sacramentum, pendet tamen a contractu humano tamquam fundamento, ſuper quo contractu poteſtatem habet Eccleſia; quamvis Eccleſia nil poſſit circa Sacramenta à contractu humano independentia.

Quæſt. IX. *Num & quando licitum eſt divortium, ſeu ſeparatio conjugum, quoad thorum dumtaxat & habitationem, manente vinculo conjugali?*

Reſp. Ob varias cauſas licite fieri poteſt, ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 8. & ex jure canonico, tit. *de divortiis*.

1. Quidem licitè ſit in perpetuum ob alterius conjugis fornicationem, per quam intelligitur non ſolum adulterium, ſed etiam omnis illicitus concubitus cum alio ſuppoſito, ut inceſtus, ſodomia, beſtialitas; his enim criminibus

Digitized by Google

bus frangitur fides conjugalis, ex Matth. 5. & cap. 5. & 8. *de divort.* Imo tenetur divortium facere, niſi uxor reſipiſcat, ex Prov. 8. *Qui tenet adulteram, ſtultus eſt, & impius*, & ex cap. 3. *de adult.* Nam alioqui fieret particeps ejus peccatorum, tegumentum ei præbendo; & *ne peccato ejus conſentire videatur, dum correctionem debitam non apponit*, ait S. Thom. Aliud eſt de uxore, niſi ipſa certo ſciat virum adulterum ex divortio emendandum; quia uxor cùm non ſit ſuperior, non tenetur illum punire, nec cenſetur ejus adulterio connivere.

Porro eſt æquale jus divortii in utroque conjuge ob adulterium. Nam quoad thorum, fidem ac debitum conjugale, pares ſunt vir & uxor, ex 1. Cor. 7. Et nemo tenetur debitum promiſſum præſtare ei, qui pactum primus violavit.

Divortium tamen non eſt licitum in his caſibus, 1. Si adulterium condonatum ſit etiam tacitè, exercendo actum conjugalem, poſtquam cognitum eſt: nam ex cap. *Si illic.* 23. q. 4. injuria condonata non poteſt poſtea puniri. Si vir ipſe uxorem proſtituerit, ex cap. 6. *de eo qui cognovit &c.* aut ſi fornicandi cauſam dederit, v. gr. denegando ei injuſte debitum; nam par non eſt, ut qui cauſam crimini injuſte dedit, ex eo commodum percipiat. 3. Si adulterium non fuit culpabile, ut ſi uxor bona fide alteri nupſerit, putans virum ſuum eſſe mortuum: nam privatio debiti eſt pœna, ideoque ſupponit culpam. 4. Si uterque conjux adulterium patravit, cap. 4. & 5. *de divort.* ita ut pars quæ poſt compartis adulterium fornicata eſt, teneatur ad hanc redire, eique debitum reddere; *cum Matrimonii jus in utroque læſum conſiſtat, & paria delicto mutua compenſatione tollantur*, cap. 6. de adulter.

Nota. Conjux innocens poteſt privata authoritate ſe ſeparare quoad thorum, modo ei conſtet de alterius adulterio; cum debitum negari poſſit ſine ſcandalo, & jus negandi habeat ob violatam ſibi fidem contractus Matrimonii. At ſeparatio quoad habitationem (quod eſt proprie divortium) cum ſit publica, requirit authoritatem judicis eccleſiaſtici, ex c. 3. & 6. *de divort.* alioqui ſcandalum & perturbatio orietur. Poſſet tamen authoritate privata fieri ad tempus ob grave periculum animæ, vel corporis imminens, quod aliter declinari nequeat. Parti autem ob adulterium dimiſſæ non licet ingredi religionem, vel ſuſcipere ſacros Ordines ſine conſenſu partis innocentis, quæ habet ſemper jus revocandi alteram.

2. Licitum eſt divortium ſupradictum ob compartis hæreſim ſupervenientem, cap. 6. *de div.* vel ob ſævitiam, vel ob alia crimina, ex quibus imminet animæ corporiſve periculum. Nam Matrimonium non tollit jus naturale vitandi proprium periculum animæ & corporis. Non tamen licitum eſt ob alia crimina, quæ neutrum periculum ſecum afferunt cap. 2. *de divort.* Porro poſt ſententiam divortii non perpetui, ſed ad tempus, v. gr. donec nocens mores emendarit, innocens non poteſt mutare ſtatum per profeſſionem religioſam, vel ſacrum Ordinem ſuſcipere; quia nocens ſaltem emendatus poteſt authoritate judicis repetere conjugem. Imò ceſſante periculo omni, & conjuge emendato uxor ad virum redire debet: nam *ceſſante neceſſitate illud quoque ceſſat, quod pro neceſſitate factum eſt*, c. *Ordinationes* 9. q. 1.

3. Fieri poteſt ex mutuo conſenſu, ſtudio vitæ perfectioris in religione, ex Matth. 10. *Omnis qui reliquerit domum . . . aut uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet &c.* Quod ſi unus poſt conſummatum Matrimonium religionem ingredi velit, debet & compars ingredi, cap. 4. *de converſ. conjugat.* niſi in ſæculo manens caſtitatem voveat, nec ſit de incontinentia ſuſpecta, c. 8. eod. tit. Ut autem vir ſacros Ordines ſuſcipiat, ſufficit, ſi uxor caſtitatem in ſæculo voveat, cap. 5. eod. tit.

Quæſt. X. *An Polygamia ſeu pluralitas uxorum ſimultanea eſt licita?*

Reſp. Eſt illicita & irrita poſt Evangelium promulgatum. *Prob.* 1. Ex Luc. 16. *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur.* Ergo à fortiori mœchatur, qui priore retenta alteram adjungit. Et, Matth. 19. *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & feminam fecit eos*, (unicum cum unica conjungens:) *propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una &c.* Ubi Chriſtus licentiam antiquis Patriarchis & Iſraelitis factam revocat, & Matrimonium ad primævam inſtitutionem reducit. *Et non dixit; Tres, vel plures, ſed duo; nec dixit; Adhærebit uxoribus, ſed uxori*, ait Innocentius III. cap. 8. *de divort.* 2. Ex perpetua Eccleſiæ Traditione & praxi. 3. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 24 cap. 2. *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum, anathema ſit.* Eſſe etiam irritam polygamiam ſupra docet his verbis: *Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari, & conjungi Chriſtus Dominus apertius docuit &c.*

Imo polygamia, ſine licentia Dei, adverſatur legi naturali. Quia 1. impedit ſaltem communiter bonam prolis educationem, & pacem domeſticam ad eam neceſſariam: Nam vix fieri

ri poteſt, ut non ſit aliqua prædilectio & diſtinctio, vel neglectus aliquarum uxorum; nec invidia, jurgia, rixæ inter illas uxores, aliaque mala inde naſcantur, idque ex natura rei, ſpectato feminarum nativo ingenio. Quare uxorum pluralitas adverſatur pacificæ cohabitationi conjugum, aut gubernationi domeſticæ, qui eſt ſecundarius Matrimonii finis, ut docet Ariſtoteles. Uxor quippe non ſubditur viro ut famula, ſed ut ſocia & comprincipium, & in domeſtica gubernatione cum viro & ſub viro principatum tenens. 2. Æqualitas contractus Matrimonii, ideoque ejus juſtitia exigit, ut ſicut uxor tradit totaliter dominium ſui corporis, ſic ſuum totaliter tradat vir uxori; ita ut uterque eo æqualiter uti poſſit, nec alteri tradere ſine injuria alterius. Unde Innocentius III. cap. 8. *de divort.* ait: *Nec ulli unquam licuit ſimul plures uxores habere, niſi cui fuit divina revelatione conceſſum.* Et S. Hieron. in cap. 19. Matth. ait Chriſtum *adducere in teſtimonium ſacram ſcripturam & naturalem legem*, ut unitatem uxoris ſtatuat.

Hinc infideles non poſſunt ad baptiſmum admitti, niſi unam tantum uxorem primo loco acceptam retineant, cæteris ut illegitimis dimiſſis, cap. 8. *de divort.* Si tamen alia fidem ſuſciperet, præferenda eſſet: nam poteſt converſus, omnibus uxoribus infidelibus dimiſſis, aliam fidelem ducere.

Deus tamen polygamiam Patriarchis licitam reddidit, ad multiplicandum populum Dei, dividendo in plures uxores jus, quod ex natura contractus una habebat totaliter in corpus mariti, & ſuppeditando media, ne inde bona educatio & pax familiarum impediretur, & alia mala ſequerentur.

Nunquam autem conjunctio ejuſdem feminæ cum pluribus viris permiſſa fuit. Quia hæc adverſatur fini etiam primario Matrimonii, nempe generationi prolis, quæ ut plurimum plurium commixtione virorum impeditur, ita ut vel nunquam, vel ſaltem rariſſime ſequatur, ut patet in meretricibus. Et quando non impeditur, incertum reddit patrem prolis, quod prolis educationi adverſatur. Finis autem primarius Matrimonii eſt tum generatio prolis, tum ejus educatio.

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii.

IMpedimenta Matrimonii alia ſunt impedientia tantum, quæ reddunt illud ſolummodo illicitum. Alia dirimentia, quæ inſuper efficiunt invalidum, ſi fuerit attentatum, unde ſic vocantur, non quod Matrimonium ſemel valide contractum dirimant, cum Matrimonium ſemel validum, ſit inſolubile; ſed quia faciunt ne valide contrahi poſſit. Porro ſemper dirimunt non obſtante ignorantia invincibili, ſive juris, ſive facti circa illa. Quia non ſunt pœnæ, quæ culpam ſupponant, ſed inhabilitates morales ad Matrimonium ob bonum commune ſtatutæ, quæ non requirunt cognitionem ſui ut contrahantur, cum bonum commune poſtulet, ut etiam ab ignorantibus contrahantur. Infideles tamen, cum non ſint ſubjecti legibus Eccleſiæ, non adſtringuntur impedimentis ſolius juris Eccleſiaſtici: unde ob illa ſeparari non debent, ſi convertantur.

Quæſt. I. *Quot ſunt impedimenta impedientia tantum?*

Reſp. Sunt quatuor, quæ nunc certò vigent, & ſub mortali obligant, cum materia præcepti ſit gravis. Hoc verſu continentur.

Eccleſiæ vetitum, tempus, ſponſalia, votum.

Primum itaque eſt Eccleſiæ vetitum, id eſt, prohibitio ab Epiſcopo vel Parocho facta de non contrahendo, ob dubium impedimenti alicujus, donec veritas innoteſcat, cap. 2. *de matrim. contract.* &c. cap. ult. *de clandeſt. deſponſat.* Item prohibitio à Conc. Later. IV. & Trident. facta, ne contrahantur ſine præviis denuntiationibus, vel earum diſpenſatione.

Secundum eſt tempus, quo nuptiæ ſunt interdictæ, quod jure novo Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 10. eſt ab Adventu uſque ad diem Epiphaniæ excluſivè, & à die Cinerum uſque in octavam Paſchæ incluſivè. Sed quia ibi loquitur de ſolemnibus nuptiis, jure communi ſecundum multos ſolum prohibetur hoc tempore ſub mortali ſolemnitas nuptiarum, nempe benedictio ſponſi & ſponſæ, traductio ſponſæ ad ædes ſponſi, choreæ, & convivia nuptialia. Unde Rituale Rom. dicit ſolum hoc tempore *ſolemnitates nuptiarum prohibitas eſſe; ut nuptias benedicere, ſponſam traducere, nuptialia celebrare convivia: Matrimonium autem omni tempore contrahi poteſt.* Matrimonii tamen conſummationem tunc prohiberi declaravit S. Congregatio, teſte Fagnano, eo quod hæc non conveniat tempori, devotioni & pœnitentiæ dicato. Imò ex conſuetudine, vel jure particulari multarum diœceſum, Matrimonii celebratio dicitur etiam tunc non permitti abſque ſpeciali cauſa, & licentia Epiſcopi.

Tertium, ſponſalia prius cum alio contracta & nondum diſſoluta. Quia tunc violaretur in re gravi fides alteri data, & promiſſio onéroſa ei facta, & ab eo acceptata, quæ obli-

obligat ex juſtitia graviter in re gravi, ex c. *Atho* 27. q.2.

Quartum eſt votum ſimplex caſtitatis in ſæculo ſervandæ, vel ingrediendi religionem, vel ſuſcipiendi Ordinem ſacrum, vel nunquam nubendi, cap.6. *Qui Clerici &c.* Nam votum jure divino naturali obligat ad ſui obſervationem, ne fides Deo data violetur. Validum tamen eſſe Matrimonium, ex cap. cit. Nam ex natura rei res alicui promiſſa poteſt alteri validè licet illicitè dari. At votum ſimplex non corporis traditionem, ſed ſolam promiſſionem complectitur. *Poſt votum ſimplex adhuc remanet homo dominus corporis ſui, & ideo poteſt ipſum dare alteri, ſcilicet uxori*, S.Thom. in 4. diſt. 38. quæſt.1. art.2. quæſt.2.

Quæſt. II. *Quænam obſervanda ſunt circa Banna, ſeu denuntiationes futuri Matrimonii?*

Reſp. Sequentia. 1. Licet ad valorem Matrimonii non requirantur, cum nullo jure ob earum defectum irritetur; tamen graviter præcipiuntur à Concil. Later. IV. & Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. Quare qui ſine illis, vel legitima diſpenſatione Epiſcopi contrahunt, & Parochus aſſiſtens, peccant mortaliter. Quia violant præceptum Eccleſiæ in re gravi, ubi agitur de graviſſimis malis impediendis; niſi tamen excuſaret urgentiſſima neceſſitas, qualis reperitur in articulo mortis; ut ſi concubinarius brevi moriturus velit & debeat contrahere Matrimonium cum concubina, tunc ſi nequeat adiri Epiſcopus vel ejus Vicarius, Parochus per epichiam poterit interpretari legem illam in tali caſu non obligare.

2. Ex præcepto fieri debent tribus diebus feſtivis continuis, non tamen immediatis, ab utriuſque contrahentis Parocho, vel Parochia in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia, niſi ex cauſa juſta Ordinarius diſpenſet, ex Concil. Later. IV. cap. 51. & Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. Quare ſi contrahentes ſint diverſarum parochiarum, debent fieri denuntiationes in utriuſque parochia: & tunc unus Parochus non poteſt Matrimonio aſſiſtere, niſi habeat teſtimonium alterius Parochi de illis factis. Quod ſi alteruter ſponſus non ita pridem in aliqua parochia commoretur, denuntiationes fieri debent eo in loco, ubi diutius manſerit, ut facilius impedimenta, ſi quæ fuerint, detegantur: Quoad vagos vero Parochus nihil debet agere ſine licentia Ordinarii, ut jubet Conc. Tridentinum.

(✠) *Nota*. In lib. VII. cit. Tract. c.69. n.2. de publicatione matrimonii in Eccleſia facienda, hæc habentur: *Et ne recedamus ob exemplo matrimonii, cui hactenus inſtitimus. Innoc. III. in Concilio Generali Lateranenſi* relat. in cap. Cum inhibitio, de clandeſtin. deſponſat., *matrimonium prinſquam celebretur, publice in Eccleſia denuntiari præcepit; eamdemque publicationem, ter faciendam ſtatuit Tridentinum* cit. cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim., *niſi Epiſcopus, aut omnes, aut earum aliquam emittendam cenſuerit, quod ejuſdem judicio, & prudentiæ relinquitur: Parochus autem matrimonio intereſſe præſumens, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, ſuſpenſione ab officio triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur* in cit. cap. Cum inhibitio, §. final.; *a qua quidem ſuſpenſione, cujus tempus eſt a jure determinatum, non poſſe eumdem, intra triennium, ab Epiſcopo abſolvi, docent Sanchez* de matrim. lib. 3. diſp.52. num.2., *Gutierez* de matrim. cap.75. num.22., *& Pontius* lib.5. cap. 37. num.11. *Ipſis vero Contrahentibus, quia Eccleſiæ mandatum, in re ſane gravi, contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam*, in eod. cit. §. final. *ſtatuitur: Teſtibus tamen, qui ejuſmodi matrimoniis aſſiſtunt, nulla pœna, neque a Concilio Lateranenſi, neque a Tridentino reperitur impoſita: at nihilominus pleræque Diœceſanæ Synodi in illos duxerunt animadvertendum, pœna excommunicationis latæ ſententiæ; quamvis porro Soto* in 4. diſt.28. quæſt.1. art.2. §. Quo igitur *abſonum viſum ſit, a particulari Synodo illam in prædictos teſtes irrogari pœnam, a qua infligenda Concilia Generalia abſtinuerunt, ac proinde præfatas Conſtitutiones irritas exiſtimaverit; rectius tamen earumdem validitatem propugnat, atque a Soti argumentis vindicat Sanchez* cit. lib. 3. diſp.46. *num.8.; etenim cum teſtes præfati authoritatem præſtent matrimonio ab Eccleſia interdicto, graviter profecto in Eccleſiæ leges delinquunt: quapropter Synodales Conſtitutiones eorum culpam, debita coercentes pœna, nihil agunt contra Canones, ſed Canones ipſos tuentur, ac fovent; ſicuti animadvertit etiam Fagnanus* in cit. cap. Sicut olim n. 78. de accuſat., *ubi loquens de Synodo Provinciali, quod in re, quam in præſens verſamus, non plus auctoritatis habet, quam Diœceſana, ait*: Non tamen horum poteſtas adeo reſtringitur, quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam provinciam concernunt, præter jus commune..., ſuiſque decretis jus commune adjuvare, addendo novas pœnas, vel antiquas augendo.)

3. Inter ſingulas proclamationes, item inter ultimam & ipſam Matrimonii celebrationem intercedere debet aliquod intervallum, juxta cujuſque diœceſis ſtatuta,

4. Fiſ

4. Eſt mortale ſi una è tribus omittatur, niſi probabilis adſit ſuſpicio Matrimonium poſſe malitioſe impediri; tunc enim Concil. Trid. permittit unicam denuntiationem præmitti, aut etiam nullam de licentia Ordinarii, ſi hoc putetur neceſſarium ad amovendum periculum.

5. Si intra duos menſes poſt factas denuntiationes Matrimonium non contrahatur, illæ repetantur, ni aliter Epiſcopo videatur. Ita *Rituale Rom.* quia interea poſſent ſponſi contraxiſſe aliquod impedimentum.

6. Qui extra confeſſionem novit aliquod impedimentum, etiam occultum, inter nupturientes, tenetur ſub mortali illud detegere, tum ex præcepto Eccleſiæ, tum jure naturali. Nam tunc agitur de bono communi, ſalute proximi, & valore Sacramenti; & quiſque graviter tenetur, præſertim jubente ſuperiore, impedire grave damnum proximi, qualis eſt nullitas Matrimonii, ex qua plura peccata & incommoda oriuntur, ut concubinatus, illegitimitas filiorum. Unde Conc. Camerac. an. 1565. jubet excommunicari eum, qui verum impedimentum ſciens reticuerit, ſicut qui falſum finxerit.

Nec obſtat quod nequeas probare impedimentum; nam unus teſtis fide dignus Matrimonium impedit, ex cap. 27. *de ſponſal.* donec oppoſitum probetur. Quod ſi inde oriretur infamia denuntiato, teneris privatim admonere, ut à Matrimonio deſiſtat: quod ſi nolit, teneris monere Parochum. Item quiſque tenetur declarare ſi alteruter habeat impedimentum prohibens, ob præceptum Eccleſiæ; & quia quiſque tenetur impedire peccatum proximi, & peccati executionem, cum poteſt ſaltem ſine ſuo gravi damno.

7. Parochus, cognito impedimento, tenetur prohibere Matrimonium, nec ei aſſiſtere, ſed remittere ad Epiſcopum vel ejus officialem.

Quæſt. III. *Quot ſunt impedimenta dirimentia?*

Reſp. Poſt Concil. Trid. ſunt quindecim his verſibus comprehenſa:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen,
honeſtas.
Ætas, affinis, ſi clandeſtinus, & impos,
Si mulier ſit rapta, loco nec reddita tuto.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Porrò eſt peccatum mortale contrahere cum aliquo ex hiſce impedimentis: nam fit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, & attentatur Sacramentum, quod non poteſt effici. Hinc ne quidem metus gravis excuſaret à peccato: nam vel cum aliquo ex his ſcienter contrahens ex metu gravi intenderet contrahere, & tunc tentaret Sacramentum, quod non poteſt efficere; vel ſolum fingeret ſe intendere, & tunc fingeret ſe miniſtrare Sacramentum, quod non vult miniſtrare, quod utrumque eſt graviter injurioſum Sacramento.

I. *Error.* Si ſit circa ſubſtantiam perſonæ, jure etiam naturali Matrimonium irritat. Quia impedit conſenſum in ſubſtantiam contractus, nempe in perſonam, qua cum contrahitur: nam perſona eſt ſubſtantiale ac primarium objectum Matrimonii, cum ſit res ipſa, circa quam contractum Matrimonii primariò verſatur. At nullus eſt contractus ſine conſenſu circa ſubſtantiale objectum illius. Idque etiamſi error ſit ſolum concomitans, quia adhuc deeſt conſenſus actualis poſitivus eſſentialiter requiſitus ad hunc contractum: nam quod incognitum eſt, non poteſt eſſe actu volitum. Unde Lia pro Rachele obtruſa Jacobo, *Gen.* 29. non fuit vere ejus uxor, niſi poſtquam ipſe detecta fraude Liam acceptavit in uxorem.

Si verò error ſit ſolum circa qualitatem, ſeu accidentia perſonæ, ut nobilitatem, divitias, virtutem, virginitatem, indolem &c. non dirimit Matrimonium, etiamſi alterius contrahentis dolus ei cauſam dediſſet. Quia nihilominus adeſt conſenſus abſolutus in perſonam, cum qua contrahitur, quæ eſt objectum directum ac ſubſtantiale hujus contractus: nam defectus accidentium non tollit ſubſtantiam rei, nec conſenſum abſolutum in rem ipſam, cauſa 29. quæſt. 1.

Excipe 1. Niſi error qualitatis redundet in errorem perſonæ, ut cum qualitas perſonam determinat, diſtinguitque à quavis alia: ut ſi intendas contrahere cum primogenita, quam aliter non noviſti, & ejus loco detur ſecundogenita; nam error circa talem qualitatem impedit conſenſum circa objectum ſubſtantiale per illam determinatum. 2. Niſi conſenſus datus ſit ſolum ſub conditione talis qualitatis, circa quam erratur, ut ſi dicas: *Accipio te in uxorem ſi es dives*, vel *nobilis &c. Secus, non te accipio*. Tunc enim qualitate iſta non ſubſiſtente Matrimonium nullum eſt, propter defectum conſenſus in perſonam alligati tali qualitati: nam conſenſus conditionatus non ſubſiſtit, non ſubſiſtente conditione, cui alligatur. Sed tunc requiritur ut contrahens habeat actu voluntatem non aliter contrahendi, vel antea habuerit, nec revocarit. Verum ſi conditio exterius non exprimatur, contractus in foro externo cenſetur abſolutus: unde ſi quis interius conſenſiſſet tantum ſub conditione ſi ſit dives, nobilis &c. cogeretur illam ducere, & conſenſum abſolutum dare.

II.

Digitized by Google

II. *Conditio*. Conditio ſervilis ignorata, dum perſona libera contrahit cum perſona ſerva putans eſſe liberam, ex cap. *Si quis ingenuus* 29. & ex cap. 2. & 4. *de conjugio ſervorum*. Ratio hujus impedimenti eſt, ut tollatur magna contractus inæqualitas, & ut impediatur gravis injuria perſonæ liberæ ignoranti illata. Valet tamen Matrimonium, ſi perſona libera cognoſcebat alterius ſervitutem, ex cap. citnam tunc conſentit in illam inæqualitatem; vel ſi perſona ſerva ducat aliam ſervam, putans eſſe liberam; quia par eſt utriuſque conditio, *ibid.* Nomine perſonæ ſervæ hic intelligitur mancipium, in quod dominus habet plenum jus vendendi, donandi, & quibuſlibet operibus ſervilibus occupandi.

III. *Votum*. Scilicet votum ſolemne caſtitatis per profeſſionem factam in religione approbata, vel per ſuſceptionem Ordinis ſacri, ex Conc. gen. Later. I. cap. 21. & Later. II. c. 7. ex cap. un. de voto in 6. & ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 9. ibi: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto . . . anathema ſit*. Item votum ſimplex caſtitatis in Societate Jeſu poſt biennium noviciatus emiſſum, ex Bulla Gregor. XIII. *Aſcendente Domino*. Religioſi autem, Moniales, Clerici in Sacris conſtituti, & Laici in gradibus prohibitis tentantes inire Matrimonium, excommunicantur ipſo facto, ex *Clement.* de conſang.

IV. *Cognatio*. Triplex eſt cognatio dirimens Matrimonium. Prima dicitur legalis, & eſt vinculum, ſeu propinquitas perſonarum orta ex adoptione perfecta, per quam perſona extranea aſſumitur in filium vel filiam, ac hæredem neceſſarium, & tranſit in patriam poteſtatem adoptantis. Hæc Matrimonium dirimit in perpetuum inter adoptantem & adoptatum, adoptatique poſteros uſque ad quartum gradum incluſive; inter adoptatum ſeu adoptatam, & filios aut filias adoptantis, ſed ſolum uſquedum liberi ſint à poteſtate patria per mortem adoptantis, vel per emancipationem, cap. unic. *de cognat. legali*.

Secunda eſt cognatio ſpiritualis, quæ eſt vinculum, ſeu propinquitas perſonarum jure Eccleſiaſtico inducta, ratione Baptiſmi, & Confirmationis. Irritat Matrimonium inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem, nec non inter Patrinos ſeu ſuſceptores, & baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem; item inter conſirmantem, & confirmatum, confirmatique Patrem, & Matrem. Inter hos, & non plures contrahitur, ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2.

Porrò non contrahitur à Procuratore, ſed a ſolo mandante, ut teſte Fagnano reſolvit S. Congregatio. Nam hic ſolus à Parentibus baptizandi deſignatur, & Patrinus reputatur, & ut cauſa principalis ſuſcipit ac tangit per Procuratorem tanquam per inſtrumentum, qui non agit nomine ſuo ſed mandantis. Contrahitur tamen etiam à Laico baptizante in caſu neceſſitatis; qui proinde non poteſt ducere Puellam à ſe baptizatam, vel ejus Matrem.

Tertio eſt cognitio naturalis, quæ dicitur conſanguinitas, & eſt propinquitas ſeu conjunctio ſanguinis inter perſonas, vel ab eodem ſtipite propinquo deſcendentes, ut ſunt Fratres, & cognati, vel quarum una deſcendit ab altera, ut ſunt pater, & filia, avus, neptis, &c. Hæc diſtinguitur per lineas, & gradus.

Linea eſt ordinata ſeries perſonarum ſanguine junctarum, conſtans certis gradibus; & duplex eſt, nempe recta, & tranſverſa ſeu collateralis.

Linea recta eſt ordinata ſeries aſcendentium, & deſcendentium, ab eodem ſtipite directè procedentium, quorum ſcilicet unus ab altero deſcendit, ut Patris, Filii, Nepotis, Pronepotis &c. In hac linea juxta jus Canonicum non computatur perſona, quæ eſt communis ſtipes, id eſt, ex qua aliæ ducunt originem.

Collateralis ſeu tranſverſa eſt ea, quæ continet perſonas deſcendentes quidem ab uno communi ſtipite, ſeu quarum nulla deſcendit ab altera: unde dicuntur collaterales, ut ſunt frater, & ſoror, conſobrinus, & conſobrina &c. Per gradum hic intelligitur diſtantia perſonarum conſanguinearum inter ſe à communi ſtipite.

Ad cognoſcendos gradus hæ ſunt regulæ. 1. In linea recta tot ſunt gradus, quot generationes ſeu perſonæ, dempto ſtipite: ſive tot gradibus una perſona diſtat ab alia, quot generationibus ſeu perſonis inferior à ſtipite deſcendit. Sic filius vel filia diſtat à Patre, & Matre uno gradu; Nepos vel Neptis ab Avo, & Avia duobus gradibus, & ſic deinceps. 2. In linea collaterali ſi perſonæ æqualiter à communi ſtipite diſtent, eo gradu inter ſe diſtant, quo diſtant ab eodem ſtipite, ſive tot gradibus inter ſe diſtant, quot generationibus deſcendunt à communi ſtipite. Sic frater, & ſoror ſunt in primo gradu, conſobrini ſeu liberi fratrum in ſecundo, horum filii in tertio, & ita deinceps, cap. *ad ſedem* 35. quæſt. 5. Nam cùm adæquata horum conjunctionis ratio ſit unio cum ſtipite, non poſſunt magis, aut minus inter ſe diſtare, quam a ſtipite.

Si verò perſonæ inæqualiter diſtent à communi ſtipite, in gradu ſe contingunt, quo remotior diſtat à ſtipite. Nam perſonæ collaterales non debent magis, aut minùs inter ſe diſtare, quàm una diſtet à ſtipite, qui eſt horum propinquitatis ratio. Unde filia, & frater Patris ſunt conſanguinei in ſecundo gradu; & ſi una ſit in quinto, altera in quarto, cenſentur eſſe inter ſe in quinto, ſicque inter illas non eſt impedimentum, cap. *Vir.* de conſanguin.

Conſanguinitas in quolibet gradu lineæ rectæ irritat Matrimonium ſaltem jure humano, ex reſp. Nicolai I. ad conſulta Bulgar. cap. 39. Ibi: *Inter eas perſonas, quæ parentum liberorumve locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt, veluti inter Patrem & Filiam, vel Avum & Neptem, vel Matrem & Filium, vel Aviam & Nepotem, & uſque ad infinitum.* Imò juxta multos etiam jure naturali, ſaltem ſecluſa neceſſitate extrema conſervandi ſpeciem humanam: tum quia concubitum inter aſcendentem & deſcendentem refugit ipſa natura, ut valdè indecentem; & gentes omnes ratione naturali duce eum nefandum habuere, ut patet ex l. ult. 9. de tit. nuptiarum, ubi dicitur: *Jure gentium inceſtum committit, qui ex gradu aſcendentium vel deſcendentium Uxorem duxerit.* Tum quia eſt contra reverentiam debitam progenitoribus: nam per conjugium fit æqualitas, ſeu mutua ſubjectio quoad debitum, & per actum conjugalem turpitudo quædam alterius revelatur, ex cap. 18. *Levit.* Quod repugnat reverentiæ, quam deſcendentes debent aſcendentibus: omnes quippe aſcendentes habent rationem principii, & ſuperioris; deſcendentes verò loco liberorum habentur, cùm cauſa cauſæ ſit etiam cauſa cauſati. Deus autem ut naturæ author, & Matrimonii inſtitutor, non cenſetur conceſſiſſe poteſtatem contrahendi Matrimonium per ſe habens indecentiam ac repugnantiam cum natura rationali; & nemo habet poteſtatem tradendi dominium corporis ſui, niſi dependenter à Deo, qui eſt ſupremus rerum ac jurium omnium Dominus. Certè omnes fatentur, nullum eſſe jure naturæ Matrimonium in primo gradu, ut inter Patrem & Filiam, aut Matrem & filium, quia id exigit reverentia ſpecialis ſuo principio immediato debita.

Conſanguinitas in linea collaterali nunc irritat Matrimonium dumtaxat uſque ad quartum gradum incluſivè, cap. *Non debet*, de conſanguin. ex Concil. Gen. Later. IV. cùm antea uſque ad ſeptimum dirimeret; & quidem juxta multos jure naturali in primo gradu, ut inter fratrem & ſororem, extra neceſſitatem conſervandi, vel propagandi genus humanum. Quia conjugium fratris cum ſorore continet gravem indecentiam, ut patet ex communi ſenſu hominum etiam Ethnicorum, qui has nuptias ſemper exhorruere: unde Abraham, *Gen.* 12. judicavit Ægyptiis perſuaſum iri Saram non eſſe Uxorem ſuam, ſi putarent eam eſſe ejus ſororem. In aliis verò ſolo jure humano, cùm in ſecundo gradu poſſit Papa diſpenſare, ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 5., Et infidelium Matrimonia in eo gradu valida ſint, ex cap. 8. *de divort.* Ratio autem impedimenti conſanguinitatis, & affinitatis eſt. 1. Ob reverentiam quam ipſi conſanguinei ſibi mutuò debent, propter originem ob eodem ſtipite tractam, & ſanguinis communionem. 2. Ad removendum periculum fornicationis, ſeu inceſtus, à quo valdè arcet impotentia Matrimonii ſecum ineundi: nam alioqui cùm conſanguinei & affines, aut in eadem domo commorentur, aut paſſim ſe inviſant, & familiari conſuetudine utantur, magnus fornicationi pateret aditus. 3. Ad amicitiæ vincula protendenda cum extraneis.

Nota 1. Conſanguinitas inter duas perſonas, poteſt eſſe duplex ex duplici capite. 1. Quia ſunt duo ſtipites: ut ſi duo fratres contrahant cum duabus fœminis inter ſe conſobrinis, liberi ex his duobus conjugiis nati erunt in ſecundo gradu ex parte Patrum, & in tertio gradu ex parte Matrum; & tunc dicuntur eſſe in ſecundo, & tertio ex duobus ſtipitibus. 2. Quia licèt ſit unus ſtipes, ab eo deſcendentes inter ſe Matrimonia contraxerunt, ex quibus nati liberi ſunt dupliciter conſanguinei. Cùm autem eſt duplex conſanguinitas, tunc eſt quoque duplex impedimentum, quod exprimi debet in petitione diſpenſationis.

Nota 2. Graviter peccaret, qui etiam propter mortis periculum ſine diſpenſatione abſolutè contraheret cum perſona conſanguinea, vel affini in gradu prohibito, & copulam exerceret. Nam tunc cum Matrimonium ſit nullum, copula eſſet fornicario, imo inceſtus lege naturali prohibitus. *Azor.*

Nota 3. Spuriorum duorum liberi ac Nepotes contrahunt eadem impedimenta Matrimonii inter ſe, & cum legitimis parentum Filiis ac Nepotibus. Quia hæc fundantur in communione ſanguinis ejuſdem, qui perinde ſpuriis ac legitimis communicatur.

V. *Crimen*. Duo crimina præter raptum irritant Matrimonium. Primum eſt homicidium, quo duo ex prævia conſpiratione, etſi abſque prævio adulterio, conjugem alterutrius occidunt, ſive per ſe, ſive per alium phyſicè, vel moraliter, conſilio, ſuaſione, imperio, ex in-

tern-

tentione poſtea Matrimonium inter ſe ineundi, cap. 1. *de converſat. infidel.* vel quo poſt admiſſum adulterium interficitur, etſi ſine prævia conſpiratione, conjux unius ab alterutro adultero, ex intentione contrahendi Matrimonium cum ſuperſtite conjuge, licèt mortem illam nolente, & ignorante, cap. 3. *de eo qui duxit &c.* Nec refert an vir, aut Uxor occidatur.

Homicidium verò patratum ſine intentione ineundi Matrimonii, vel ſine prævia conſpiratione, & adulterio, non dirimit Matrimonium, quia jura exprimunt. Idem dic de tentata, ſed non perfecta cæde, quia requiritur mortis machinatio efficax, & perfecta; cùm leges illæ ſint pœnales, ideoque ſtrictæ interpretationis.

Secundum eſt adulterium ſic commiſſum, ut adulteri ante, vel poſt adulterium, quantum eſt de ſe, Matrimonium ineant viva comparte, vel ſaltem promittant ſe inituros illa mortua, cap. ultim. *de eo qui duxit &c.* Ad hoc autem neceſſe eſt. 1. Ut adulterium ſit conſummatum, & quidem ſcienter, ut tale ab utroque commiſſum, 2. Ut promiſſio facta ſit tempore Matrimonii ſive ante, ſive poſt adulterium, & ab altero acceptata, non tamen, ut ſit mutua, nec juxta multos, ut ſit ſincera. Ratio hujus impedimenti eſt, ne ſpe Matrimonii futuri ſumatur anſa machinandi mortem conjugis. At valet Matrimonium inter adulteros poſt mortem conjugis, niſi alteruter ejus necem machinatus fuerit, vel dum viveret, Matrimonium promiſerit, cap. 6. *de eo qui duxit &c.*

VI. *Diſparitas cultus ſeu religionis.* Hæc irritat Matrimonium inter perſonam baptizatam, & non baptizatam. Idque ſolo jure Eccleſiaſtico per univerſalem, & antiquiſſimam conſuetudinem vim legis habentem, non tamen ante ſextum ſæculum inducto. Unde Sancta Monica, teſte S. Auguſtino, l. 9. Confeſſ. cap. 9. nupſit viro infideli, & Sancta Clotildis Clodovæo Regi nondum baptizato.

At valet Matrimonium perſonæ Catholicæ cum hæretica, vel cum apoſtata baptizato, cum nullo jure irritetur, licèt ſit prohibitum jure Eccleſiaſtico; imó, & naturali, ſi ſit morale periculum ſubverſionis. Secluſo tamen periculo, & poſitis certis conditionibus, ſecundum communem ſententiam, licitum eſt ex diſpenſatione Papæ, & reipſa hanc Urbanus VIII. ob comunem religionis utilitatem conceſſit Henricæ Borboniæ, ut nuberet Carolo Anglorum Regi Hæretico.

(✠) *Nota*. De Matrimonio perſonæ Catholicæ cum Hæretica, vide lib. 6. cap 5. ejuſdem Tractatus de Synodo Diœceſana, ex quo ſequentia referimus; *In Divinis*, inquit, *cùm Hæreticis communicant Catholici, qui cum iiſdem ſeſe Matrimonio jungere non dubitant: Etenim cum Matrimonium unum ſit, ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutis, idem eſt Matrimonium cum Hæretico contrahere, ac unum, idemque Sacramentum, una cum eodem, vel conficere, ſi nimirum ipſimet contrahentes ſint talis Sacramenti Miniſtri, quod magis communiter opinantur Scholaſtici, vel ſaltem percipere, ſi ſcilicet, quod alii, præſertim ex recentioribus Theologis autumant, illius Miniſter ſit ſolus Sacerdos: utrumque autem, & illicitum, & ſacrilegum eſſe, nemo dubitat: Quare Eccleſia iiſdem fere legibus, quibus Chriſtianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter a ſacrilegis nuptiis cum Hæreticis contrahendis, deterruit: Concilium Laodicenum* can. 10. (tom. 1. collect. Hard. col. 784.) *ait*: Quod non oporteat indifferenter Eccleſiaſticos fœdere nuptiarum Hæreticis ſuos filios filiſque conjungere; *Agathenſe* can. 67., *relato à Gratiano XXVIII.* quæſt. 1. tom. 16.: Non oportet cum Hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros eſſe ſe, & Catholicos; *Concilium Chalcedonenſe* can. 14. *Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos interdicit*: Hæretico, vel Pagano, vel Judæo ſe conjungere, niſi forte promittat ſe ad orthodoxam Fidem perſona Orthodoxa copulanda transferre; *haſce vero ſanctiones roboravit Bonifacius VIII.* in cap. Decrevit, de Hæreticis in 6., *ubi dote privandam ſtatuit Mulierem, quæ ſcienter viro hæretico nupſerit. Iis igitur in Provinciis, in quibus ejuſmodi conjugia, non ſine ſacrorum Canonum contemptu, paſſim celebrantur, debet Epiſcopus, in ſua præſertim Synodo, ab illis, in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos absterrere, quod Nos faciendum ediximus* in noſtra Conſtitutione 34. §. 3. noſtri Bullat. t. 1.: *præcipuæ quoque Epiſcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denuntiare pericula, quæ tam ipſis, quam naſcituræ ſoboli, ex præfatis imminent nuptiis, quæ propterea cohoneſtari nequeunt, obtentu ſolius conſuetudinis (verius corruptelam dicerent) niſi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire poſſe, recte notant Layman* Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 14. num. 2., *Piringh* ad tit. de ſponſal. & Matrim. num. 166. *Reinffenſtuel* ibid num. 360. *Engel* ad tit. de Matrim. contract. contra interdict. Eccleſ. §. 1.

num. 2. *Gobat.* Theolog. experim. tract. 9. cap. 11. num. 216. *Nicolaus Serarius in opuſc.* de Catholicorum cum Hæreticis Matrimoniis, *Van-Eſpen.* I. E. p. 2. tit. 13. cap. 9. num., *aliique paſſim*.

4. *Coram inſuper idem ſubibit Epiſcopus ritus nuptiarum, quæ à Catholicis celebrantur, in locis Hæretico Principi ſubjectis; ut enim legibus pareant, ab eodem Principe latis, pœnaſque evadant transgreſſoribus inflictas, coguntur alicubi Catholici, Matrimonium inter ſe contracturi, Acatholicum Miniſtellum adire, ſuumque in conjugium conſenſum, coram eo præſtare; dubitatur autem an id, ſine piaculo fieri queat. Certum utique eſt, ita initum Matrimonium, viribus carere, ſi inibi publicatum fuerit Tridentini decretum* cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. Matrim., *nec conſentientes, veros conjuges fieri, niſi, ſive antea, ſive poſtea, juxta præſcriptam a Tridentino normam, Matrimonium celebraverint, coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote, Parochi vices gerente, & duobus teſtibus: ſed difficultas tantum eſt, an poſtquam Tridentini ſanctioni ſunt obſequuti, aut ad eidem poſtea obſequendum ſunt parati, licite poſſint etiam legibus Patriæ obtemperare, & coram Heterodoxo Miniſtello ſe ſiſtere. Negat Leſſius* in auct. col. 24., V. Hæreticorum converſatio, *ejuſque opinio veriſſima eſſet, ſi Hæreticus Miniſtellus adhiberetur, tanquam perſona ſacra, quæ ſacram cæremoniam intenderet exercere; ac per eam ſanctitatem tribuere contractui Matrimoniali; tunc ſiquidem viderentur Catholici eum agnoſcere tanquam legitimum Chriſti Miniſtrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri: Verum, cum plerumque res aliter ſe habeat, illeque Catholicorum Matrimoniis ſolum aſſiſtat, tanquam Miniſter mere politicus, neque virtute verborum, quibus coniugibus bene apprecatur, ullam credat ſanctitatem accedere eorum coniugio, quod Sacramentum eſſe, noſtri temporis Hæretici communiter inficiantur, rectius idcirco ſe eidem ſiſtentes Catholicos, ut Patriæ legibus morem gerant, graviaque evitent incommoda, quæ ſecus ſibi imminerent, a culpa excuſant Joannes Verluys* in ſuo Paſtorali tract. 13. art. 7., *Arſdekin* Theolog. tripartita tom. 3. part. 2. tract. 4. de Matrim. cap. 8. §. 2. num. 17., *La Croix* lib. 6. part. 3. de Matrim. num. 775. *Piete* quæſt. Theolog. part. 6. pag. 448. *In hac quoque ſententia fuit Sacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc quæſtionem diligenter, uti ſolet, examinavit, & die 29. Novembris anni 1672. in eum, qui ſequitur modum, definivit:* Catholici qui Matrimonio juncti ſunt coram Parocho, & teſtibus Catholicis in pluribus locis: (ita invaluit conſuetudo) ſolent coram Miniſtro Hæretico, ſeu Proteſtante rurſus conjungi, ad evitanda gravia damna; neque poteſt conſuetudo hæc à Clero corrigi. Peccant ne? Et quo peccato Catholici, ſic denuo conjuncti coram Miniſtro Hæretico? Et quomodo ſe gerere debeat erga illos Ordinarius loci? S. Congregatio reſpondit: Quatenus Miniſter aſſiſtat Matrimoniis Catholicorum, uti Miniſter politicus, non peccare contrahentes. Si vero aſſiſtat, ut Miniſter addictus Sacris, non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & eſſe monendos.

5. *Huic Sacræ Congregationis ſententiæ noſtram Nos auctoritatem adjecimus*, in noſtra Conſtit. 89. §. 10. noſtri Bullar. tom. 1., *ubi Fidelibus degentibus in regno Serviæ, finitimiſque regionibus, interdiximus, ne, Matrimonio inter ſe, Catholico ritu, celebrato, illud renovare præſumant coram* Caddi; *noſtram tamen interdictionem, hac temperavimus limitatione, niſi ſcilicet nuptiarum cæremonia explenda, coram* Caddi, *actus ſit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve ſuperſtitionis genus includat. Hujuſmodi decreta in unum collecta, & diſertius explicata juſte ac ſanctæ, præcipuum locum occupabunt in Synodo, ſi quæ fiat ab Antiſtite, ſeu Vicario Apoſtolico cui concredita ſit cura Fidelium, loca incolentium, Hæretico Principi ſubiecta; quinimmo oportebit eidem Synodo adiungere inſtructionem, qua ſolerter edoceantur Fideles prædictam civilem cæremoniam, coram Hæretico Miniſtello explendam, vires, & firmitatem non tribuere coniugiis Catholicorum, quibus propterea abſtinendum erit ab omni coniugali conſuetudine, niſi ſuas nuptias coram Miniſtro Catholico, & duobus teſtibus rite celebraverint. Inepte autem ſimiles inſtructiones intruderentur in Synodum Diœceſis, ab Hæreticorum regionibus quam longe diſſitæ.*

VII. *Vis*, ſi injuſtè inferatur, pœnis, vexationibus, minis, quæ metum gravem incutiant ad conſenſum extorquendum. Nam metus gravis injuſtè à quovis etiam alio tertio incuſſus ad extorquendum conſenſum, irritat Matrimonium, cap. 14. 15., & 28. *de ſponſal.* ſufficit metus mali gravis probabiliter imminentis, ſive illud ſit grave abſolutè, & in ſe, ſivè tantùm reſpectivè ad timentem; æquè enim notabiliter tollit injuſtè voluntarium perfectum. Ratio impedimenti eſt, quia ſi eſſet validum, cùm natura ſua ſit indiſſolubile, injuria numquam poſſe tolli, nec pars innocens

in

Digitized by Google

In priorem ſtatum reſtitui; & inde graviſſima incommoda ſequerentur: nam Matrimonia coacta infelices habere ſolent exitus, cùm non fundentur in mutuo amore. Præterea fidelium Matrimonium ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ fundatur in amore libero ac voluntario, non in coactione.

Dixi 1. *Metus gravis*: nam levis metus etſi injuſtus, non irritat ex cap. 6. *de ſponſal*, quia non notabiliter minuit libertatem, & facilè contemni potuit. 2. *Injuſtè*: nam ſi metus ſit juſtè incuſſus ab homine, valet Matrimonium, ex cap. 10. *de ſponſal.*, & cap. 2. *de adulter.* quia fuit ſufficienter voluntarium in ſuo principio, & nulla intervenit injuria. Sic valet ex metu juſtè excommunicationis, vel pœnæ à judice intentatæ contractum. Unde qui contraxit ſponſalia, compelli poteſt metu cenſuræ ad Matrimonium, cap. cit. Imò valet etiamſi metus juſtè incutiatur à privato homine, ut ſi ſtupratori filiæ ſuæ minas pater intentet, ſe eum apud judicem delaturum, niſi eam ducat. Nam qui juſtè procedit, non dicitur vim inferre: ſecus, ſi minetur ſe eum occiſurum. 3. *Ad extorquendum conſenſum*: nam ſi metus injuſtè incutiatur ob alium finem, v. gr. vindictam, ut ſi quis ad placandum inimicum necem minantem ducat ejus filiam, vel ſi injuſtè detentus in carcere ob aliam cauſam, ut eo ſe liberet, ducat filiam judicis, vel cuſtodis, valet Matrimonium. Quia ille metus, ut ſupponitur, non eſt per ſe directè cauſa Matrimonii, ſed tantùm occaſio; nam ille ſponte tale medium evadendi eligit. 4. *A quavis alio &c.* Nam ſi metus ortus ſit a cauſa naturali, vel ſpontè ſuſceptus, v. gr. ex metu naufragii, ſeu mortis inſtantis, valet Matrimonium: quia tunc ſine alterius injuria, & à nullo alio niſi à ſe ipſo compellitur ad contrahendum. *Vide dicta de metu in Contract.*

VIII. *Ordo Sacer*, nempe Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium, ob annexum votum ſolemne caſtitatis, & legem Eccleſiaſticam, cap. 1. *de Cleric. conjug.* & ex Concil. General. Lateran. I. cap. 21., & Lateran. II. cap. 7. & Tridentin. ſeſſ. 24. can. 9.

IX. *Ligamen* eſt vinculum prioris conjugii ſive rati tantùm ſive conſummati, quo durante ſecundum jure divino eſt invalidum: nam in lege nova polygamia nec licita nec valida eſt. Hinc conjux non poteſt aliud Matrimonium inire, niſi habeat certitudinem moralem de morte compartis, cap. 2. *de ſecund. nupt.* ibi: *Nullus ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet quòd ab hac vita migravit conjux ejus.* Alioqui enim exponeret ſe periculo mœchandi.

Quòd ſi poſt contractas bona fide ſecundas nuptias dubitet de morte prioris conjugis, tenentur quàm primum diligenter inquirere veritatem, & interim abſtinere à petendo debito, non tamen à reddendo; nam petendo exponeret ſe periculo fornicandi, & negando inferret injuriam poſſeſſori bonæ fidei. Si verò de prioris conjugis vita conſtiterit, tenetur poſteriorem ſtatim relinquere, & ad priorem reverti, ex eod. cap. nam ſubſiſtit prius Matrimonium, & poſterius invalidum eſt.

Si verò uterque mala ſeu dubia fide proceſſit, neutri licet petere, & reddere debitum: quia neutri eſt poſſeſſio juris pro petendo debito; nam poſſeſſio juris inchoari nequit cum mala vel dubia fide. Si autem unus tantùm cum dubio contraxit, hic non poteſt petere debitum, etſi debeat reddere: nam contraxit mala fide, & ſine judicio prudenti de morte conjugis.

Porrò ſola abſentia multorum annorum, nec ſola fama fundat certitudinem moralem ſufficientem. Sed requiritur teſtimonium authenticum mortis conjugis, approbatum ab Ordinario, ſine cujus licentia Parochi non debent tunc agere. Quòd ſi deſit teſtimonium authenticum conjugis jam diu abſentis, neceſſe eſt ut hanc teſtentur homines fide digni.

X. *Honeſtas*, ſeu juſtitia publicæ honeſtatis, eſt quædam affinitas, ſeu propinquitas perſonarum jure civili, & Canonico inducta, proveniens vel ex ſponſalibus validis, & abſolutis, vel ex Matrimonio rato non conſummato, ob publicam morum honeſtatem. Si ex ſponſalibus oriatur, Matrimonium irritat ſolùm inter ſponſum, & conſanguineam ſponſæ in primo gradu, & viciſſim, ex Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 3. Idque etiam ſi ſponſalia poſtea fuerint juſtè diſſoluta, cap. *Si quis* 27. quæſt. 2. etiam mutuo conſenſu ex cap. 5. *de deſponſat. impub.* Nam hoc impedimentum non a contrahentium voluntate pendet, ſed ab Eccleſiæ, quæ illud conſtituit, inſtituto, & quæ voluit illud eſſe perpetuum; eo quod non deceat Matrimonium contrahi inter perſonas, quæ ſibi factæ ſunt propinquæ per ſponſalia. Si ex Matrimonio rato oriatur, irritat uſque ad quartum gradum conſanguinitatis incluſivè, ut declaravit Pius V. in Bulla 62. aſſerens Concil. Tridentin. circa hoc nihil innovaſſe.

XI. *Ætas*, nempe impuberum; nam horum Matrimonium illicitum, & irritum eſt jure Canonico, cap. 10. *de deſponſat. impub.* Valet tamen Matrimonium inter pubertati proximos, qui jam habent ſufficientem ad id diſcretionem rationis, & potentiam generandi, ex cap. 9. eod. tit.

XII. *Affinitas* eſt conjunctio ſeu propinquitas perſonarum orta ex copula carnali completa, ſeu per ſe ſufficienter ad generationem prolis, ſive licita, ſive illicita. Oritur inter conſanguineos viri, & ſolam mulierem, item inter conſanguineas mulieris, & ſolum virum. Ratio eſt, quia vir, & mulier per copulam carnalem fiunt una caro; ac proinde conſanguinitas unius fit conſanguinitas alterius, & viciſſim, cap. *Porro* 35. quæſt. 5. Affinitas quæ oritur ex licita, ſeu conjugali copula, irritat Matrimonium uſque ad quartum gradum incluſivè in linea collaterali, perinde ac conſanguinitas, cap. 8. *de conſanguin.* quod in hac parte non fuit correctum. Quæ oritur ex illicita copula, ſolùm irritat uſque ad ſecundum incluſivè ex jure novo Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 4. ita ut jam in ulterioribus gradibus Matrimonium ſit validum, imo & licitum ut declaravit Pius V. bulla 6a.

Nota 1. In affinitate lineæ, & gradus eodem modo computantur, quo ſupra in conſanguinitate: unde quo gradu aliquis conſanguineus eſt uni conjugum vel copulatorum, eodem gradu affinis eſt alteri. Sic conſanguinea uxoris in primo, & ſecundo gradu, & viciſſim conſanguineus mariti in primo, & ſecundo gradu, affinis eſt uxori in iiſdem gradibus.

Nota 2. Hoc impedimentum eſt ſolùm juris humani. Excipiunt multi gradum primum lineæ rectæ, ut inter privignum & novercam, vitricum & privignam: quia omnes gentes bene inſtitutæ talia connubia ob indecentiam abhorruerunt, ex t. ad Cor. 5. & ex l. 4. *Codic. de nupt.* Enim verò cùm vitricus & noverca per copulam conjugalem facti ſint una caro, privigna vitrico eamdem fere reverentiam debet quam deberet matri. Quare Matrimonium inter tales dedecet naturam rationalem; ideoque Deus illud validè contrahendi poteſtatem non dedit.

Nota 3. Copula inceſtuoſa cum conſanguineis conjugis non dirimit Matrimonium validè contractum, cùm ſit inſolubile; ſed privat nocentem jure petendi debitum, non tamen facultate reddendi, ne pars innocens privetur ſuo jure ob alterius delictum, cap. 4. & 10. *de eo qui cognovit &c.*

Nota 4. Conſanguinei conjugum vel copulatorum non ſunt affines inter ſe. Sic conſanguinei uxoris non ſunt affines conſanguineis viri, nec hi illis, cap. 5. *de conſang.* Hinc duo fratres validè contrahunt cum duabus ſororibus, & filius mariti ex alio conjugio cum filia uxoris ex alio pariter conjugio ſuſcepta.

XIII. *Clandeſtinitas*. Matrimonium clandeſtinum eſt illud, quod non contrahitur coram Parocho proprio, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, & duobus ſaltem teſtibus. Eſt invalidum in omnibus locis, ubi Concil. Tridentin. decretum de hoc promulgatum vel receptum eſt, ut patet ex his verbis decreti, ſeſſ. 24. cap. 1. *Qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus Matrimonium contrahere attentabunt; eos S. Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.* Quamvis autem ante Concil. Tridentin. ejuſmodi Matrimonia fuerint valida, ſemper tamen fuerunt, & ſunt ubique illicita: nam *Eccleſia juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit.* Concil. Tridentin. ibid. Circa hoc.

(✠) *Nota*. Vide cap. 68. lib. 7. laudati Tractatus, quod integrum tranſcribimus. *In Diœceſi Valentina ſæpiſſime eveniebat, ab uno eodemque cum pluribus ſponſalia contrahi, atque inde fiebat, ut graves inter utriuſque partis conſanguineos orirentur diſcordiæ, & frequenter in judicio litigandum eſſet, quænam ſponſalia prævalerent, aliiſque forent præferenda: ad proſpiciendum Diœceſis tranquillitati, & tot præcidenda litigia, rogatus fuit Archiepiſcopus, ut in ſua Synodo ſtatueret, nulla, atque irrita in poſterum futura ſponſalia, quæ ſine præſentia Parochi, duorumque ſaltem teſtium contraherentur: ſed prudens Archiepiſcopus porrectis ſibi precibus abnuit; tantam quippe poteſtatem ſibi ineſſe non exiſtimavit extendendi ad ſponſalia* Decretum Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Matrim. *quo irrita fiunt clandeſtina conjugia. Actum fuit de hac re, in Sacra Congregatione Concilii, quæ Archiepiſcopi ſententiam approbavit, ejuſque commendavit conſilium: ſiquidem Tridentinum, in citato Decreto nihil innovavit, circa ſponſalia, eaque reliquit ſub diſpoſitione juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris, valide contrahuntur*, quod *habetur* lib. 1. Decretor. pag. 99., & pag. 126., *legi etiam poteſt* noſtra Notific. 46. *ubi prolixe de hac materia diſſeruimus.*

2. *Alter Archiepiſcopus ad eliminandum abuſum, nimium in dies in ſua Diœceſi induleſcentem, ut Matrimonium contracturi, nulla præmiſſa illius denunciatione, infirmitatis prætextu, Parochum arceſſerent, & coram eo, licet invito, & reluctante, ac duobus teſtibus, Matrimonium inirent, Conſtitutionem promulgavit, qua, adempta Parochis facul-*

Digitized by Google

facultate aſſiſtendi Matrimoniis, quibus non præceſſiſſent debitæ denuntiationes, Matrimonia ita contracta, nulla, atque irrita decrevit, & declaravit. Sed ne delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc, teſte Cardinali de Lugo reſponſ. mor. lib. 1. dub. 45., *Archiepiſcopo mandavit, ut quantocius ſuam revocaret Conſtitutionem: omiſſio quippe denuntiationum, ſine Epiſcopi diſpenſatione, reddit utique Matrimonium illicitum, non tamen efficit invalidum; neque in Epiſcopi poteſtate eſt, novum ſtatuere impedimentum dirimens, quod à ſolo Summo Pontifice poteſt induci, uti pluribus demonſtrans Sanchez* de Matrim. lib. 7. diſp. 1. num. 9., *& Pontius* lib. 6. de Matrim. cap. 1. num. 12.; *Quocirca eadem Sacr. Congregatio Concilii, apud eumdem Sanchez* lib. 3. diſp. 21. num. 12., *validum definivit Matrimonium, celebratum coram Parocho, cui ab Epiſcopo fuit generatim interdictum, ne Matrimonio aſſiſtat:* Congregatio Cardinalium reſpondit, valere Matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat; *Etenim adhuc eſt vere Parochus, ſuæque retinet Parochiæ titulum, & propterea omnibus præſtat qualitatibus, quas Tridentinum expoſcit, ad Matrimonii validitatem: prohibitio autem Epiſcopi ſolum operatur, ne ille licite, non itidem ne valide aſſiſtat.*

3. *Aliud eſſet de Matrimonio celebrato, contra interdictum Papæ, munitum Decreto irritante: Siquidem cum Papa poſſit, per ſuam univerſalem legem, novum impedimentum dirimens Matrimonia apponere, poteſt etiam in aliqua ſpeciali eventu, prohibere, ne, inter peculiares perſonas, Matrimonium contrahatur, ſimulque decernere, ut contra ſuam prohibitionem contractum, ſit irritum, quemadmodum adnotarunt Alexander de Nevo, & Calderinus* in cap. Tua, de ſponſa duorum, *docentque Barboſa* in cap. Ad diſſolvendum, num. 4. de deſponſat. impuber., *Leander* oper. moral. tom. 2. tract. 9. diſp. 23. de impedimentis Matrimonii, quæſt. 3., *Becan.* in Summ. tit. de Sacram. cap. 49. quæſt. 1., num. 6., *Schmalzgruebar* ad lib. 4. Decretal. tit. 16. num. 9. *Sola vero prohibitio, ſine Decreto irritante, producit dumtaxat impedimentum impediens, non autem dirimens Matrimonium: Quamobrem Alexander* III. in cap. Ex litteris de Matrim. contract. contra interdict. Eccleſ., *validum pronuntiavit Matrimonium initum, contra Epiſcopi inhibitionem, & adhuc pendente lite, ſuper prævlis ſponſalibus a contrahentium altero, cum alia perſona ſtipulatis: quod ſi idem Pontifex* in cap. Tua fraternitas de ſponſa duorum, *irritum declaravit Matrimonium, contra Epiſcopi inhibitionem contractum, poſt aliud Matrimonium antea initum, ſed nondum carnali copula conſummatum, non ideo ſecundum Matrimonium irritum dixit, quia eſſet celebratum, contra Epiſcopi interdictum, ſed quia ei aliud obſtabat Matrimonium, quod licet dumtaxat ratum, adhuc tamen induxerat impedimentum dirimens alterius Matrimonii, poſtea attentati, quod integram Decretalem legenti maniſeſte patet, ponderatque Gonzalez* in cap. De muliere, de Matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ, num. 2.

4. *Non prohibetur tamen Epiſcopus, ſeveriſſimis pœnis, illorum refrenare proterviam, qui, contra interdictum Eccleſiæ, Matrimonium contrahere præſumunt, quod cum communi tradit Sanchez* lib. 3. diſp. 46. num. 8., *notans inſuper, eas pœnas non eſſe à jure præfinitas, ſed ejuſdem Epiſcopi permitti arbitrio; Verum etiam in his decernendis, cavere debet, ne ſua abutatur libertate, & jus commune infringat, quod alio exponemus exemplo. In Synodo Salmanticenſi, edita olim fuerat Conſtitutio, cujus meminit Covarruvias* in 4. Decretal. 2. part. cap. 6. num. 4., *qua, excommunicatione latæ ſententiæ innodabantur contrahentes Matrimonium, non præmiſſis publicationibus, a Tridentino præſcriptis; & præterea decernebatur, hac excommunicatione irretitos, ſtatim eſſe evitandos, licet non eſſent publice, ac nominatim denuntiati. At ejuſmodi Conſtitutio, quoad ſecundam ſui partem ſuſtineri minime potuit, quoniam evitandos pronuntiabat, qui, juxta Canonicas ſanctiones, evitandi nequaquam ſunt: In celebri enim Extravag. Martini V. incipien.* Ad evitanda, *edita in Concilio Conſtantienſi, evitandi decernuntur ſolum excommunicati, publice, & nominatim denuntiati, ac publici, & notorii Clericorum percuſſores, uti ponderant Sanchez* de Matrim. lib. 3. diſp. 46. num. 10., *& Cardinalis de Lugo* cit. dub. 45. num. 5.; *Quamvis vero Fagnanus* in cap. Quod à Prædeceſſore, num. 55. de Schiſmaticis *probare conetur, evitandos etiam eſſe quoſcumque, qui Facti notorietate certo dignoſcuntur in excommunicationem incidiſſe, juxta poſteriorem ſanctionem Concilii Lateranenſis V.* ſeſſ. 11. §. Statuimus autem, *ejus tamen doctrina fere communiter rejecta eſt, cum ubique moribus ſit recepta laudata Conſtitutio* Ad evitanda, *quod teſtantur Suarez* de cenſ. diſp. 9. ſect. 25., *Layman.* Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 4. num. 1. *Cabaſſut.* in theoria, & praxi jur. Canonic. lib. 5. cap. 11. num. 3.,

Digitized by Google

num. 3., *Cardinalis Albitius* de inconſtantia in Fide cap. 18. num. 23. *Engel.* ad lib. 5. Decretal. tit. 39. num. 56., *Vvieſtner* ibid. n. 63., *Reinffeſtuel* num. 135.

In Diœceſi Kiovienſi, atque in tota Ruthena Provincia, nunquam promulgatum fuerat ſæpius laudatum Decretum Tridentini ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Matrim., *ad præcidenda nihilominus ſcandala, quæ ex clandeſtinis conjugiis, in maximam animarum perniciem, proveniebant, in Diœceſana Synodo Kiovienſi, habita die 11. Octobris 1619., atque in Synodo Provinciali Ruthena, habita die 6. Auguſti 1626. Conſtitutiones ſunt editæ, in quibus irrita declarata ſunt Matrimonia, aliter quam coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus celebrata, eodem plane modo, quo a Tridentino ſtatutum fuerat, licet nulla Tridentini fuerit in illis facta mentio; ſimulque juſſi ſunt ſinguli Rutheni Parochi, eas Synodales Conſtitutiones, per ſuas Eccleſias, quamprimum promulgare, ſicuti etiam a Tridentino fuerat præſcriptum; Iis vero, qui poſt hanc publicationem, ſine Parochi, & duorum ſaltem teſtium præſentia, Matrimonium contraxerunt, injuncta eſt ſeparatio, & veluti nullo inter ſe legitimo connubii fœdere obſtrictis, libera facta eſt poteſtas, tranſeundi ad alia vota.*

6. *De hiſce Decretis acriter diſceptatum fuit, cum in Sacra Congregatione de Propaganda Fide, tum in Sacra Congregatione Concilii: ſcripſerunt in utramque partem Theologi, & Canoniſtæ, quorum nonnulli exiſtimarunt, nihil eſſe dubitandum de validitate Conſtitutionum, quæ ad amuſſim reſpondebant, & verbis, & menti Concilii Tridentini, quod ideo non fuit expreſſe nominatum, ne illius nomine audito, Rutheni Schiſmatici, quibus eſt inviſum, magis, magiſque ab unione retraherentur, & ne ſimiliter Græci, ab Orthodoxa Eccleſia ſeparati, occaſionem inde arriperent ſpargendi in vulgus, Latinos, velle ſuos mores, & ritus in ipſorum Eccleſiam invehere, quam calumniam nobis impingunt, ut plebis animum a Latinis avertant, atque in Schiſmate obduratam detineant.*

7. *Alii ex adverſo fuerunt in ſententia, præfata Synodalia ſtatuta, quanquam Tridentino omnino conformia, viribus tamen carere. Quod hac ratiocinatione manifeſte confici ſunt arbitrati: Tridentinum noluit ſuum Decretum, quo irrita fecit Matrimonia clandeſtina, quempiam afficere, & ligare, niſi poſt triginta dies, ab ejuſdem Decreti publicatione, facta in Parochia, in qua ipſe degit: Decernit inſuper (ſunt verba Tridentini)* ut hujuſmodi Decretum, in unaquaque Parochia ſuum robur, poſt triginta dies habere incipiat, a die prima publicationis in eadem Parochia facta numerandos; *At in Parochialibus Eccleſiis Ruthenis nunquam prædictum Conciliare Decretum fuit promulgatum; itaque Matrimonia ibi, aliter contracta, quam Tridentinum præſcripſerit, non poſſunt eſſe irrita, virtute Decreti ejuſdem Tridentini. Unice igitur reſtat, ut irrita ſint, virtute Conſtitutionum à Synodis Ruthenis editarum, earumdemque Synodorum nomine, atque auctoritate, per ſingulas Parochias promulgatarum, hoc autem contingere nequaquam poteſt: nulla quippe peculiaris Synodus poteſt inducere novum impedimentum dirimens Matrimonium, ſeu hujus contrahendi novam formam præſcribere, ſed eſt ad id neceſſaria ſuprema auctoritas, vel Concilii Oecumenici, vel Summi Pontificis.*

8. *Hanc poſtremam opinionem amplexata eſt Sacra Congregatio, quæ die 2. Decembris 1628. reſcripſit, Synodalia Decreta Ruthena, per Parochos publicata, non potuiſſe firmitatem adimere Matrimoniis, contra formam in iiſdem ſtatutam, contrahendis, & propterea valida definivit Matrimonia clandeſtina, inita poſt eorumdem Decretorum promulgationem; quodque hinc neceſſario conſequebatur, redintegrari juſſit conjugia, hoc tantum nomine reſciſſa, quod aliter eſſent celebrata, quam Synodales expoſcerent Conſtitutiones; conjugeſque ea de cauſa ſeparatos ad cohabitationem inſtaurandam adegit, idque etiamſi, poſt ſeparationem alias celebraſſent nuptias, quarum validitati obſtabant primæ, jam legitime contractæ. Ut porro deinceps incommoda averterentur, quæ ex clandeſtinis proveniunt Matrimoniis, eadem Congregatio conſuluit Sanctiſſimo, ut per ſuas Apoſtolicas litteras in forma Brevis, iiſdem fere verbis conceptas, quibus Tridentinum utitur, conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium Parocho, & duobus, aut tribus teſtibus in poſterum contrahenda, irrita decerneret, eaſque litteras per ſingulas Parochias Ruthenas præciperet promulgari.*

9. *Eamdem ſententiam, in qua, poſt novum examen, eadem Congregatio perſtitit die 20. Martii 1629. approbavit, confirmavitque Urban. VIII. ſimulque deputavit particularem Congregationem, quæ de modo deliberaret, quo litteræ Apoſtolicæ eſſent formandæ; habita eſt hæc Congr. die 20. Aprilis ejuſdem anni 1629., eaque ſuggerente, ſcripta fuere duo Brevia, alterum, in quo demandabatur publicatio Decreti Concilii Tridentini, expreſſe,*

preſſe, & nominatim; alterum, in quo ipſemet Pontifex, verbis tamen a Tridentino acceptis, & facta inſuper Tridentini mentione, nullius roboris decernebat nuptias, quæ ſine Parocho, & teſtibus in poſterum fierent. Utrumque Apoſtolicum Breve tranſmiſſum fuit ad Nuntium Apoſtolicum, eique inſinuatum, ut niſi ab expreſſa publicatione Tridentini turbas, & tumultus excitandos, prævideret, uteretur primo Brevi, ſin minus urgeret promulgationem ſecundi, per quamlibet Parochiam, non tanquam Decreti Tridentini, ſed tanquam Conſtitutionis Pontificiæ; Parochis autem injungeret, ut populo declararent, Pontificiam Conſtitutionem vim habituram, poſt triginta dies ab ejuſdem publicatione, in Parochia factam, numerandos, quemadmodum etiam Tridentinum in ſuo Decreto cautum voluit. Litteræ quoque datæ ſunt ad Archiepiſcopum Kiovienſem, quibus, poſt plurimum commendatum ejuſdem ſtudium abducendi Fideles à clandeſtinis deſponſationibus, fuit ſuaviter quodammodo reprehenſus, quod deliquiſſet contra jus commune, adſcribendo ſibi poteſtatem, qua certo carebat.

10. *Ex quibus ſatis abunde demonſtratum arbitramur, numquam permitti Epiſcopis aliquid in ſuas Synodales Conſtitutiones inſerere, quod juri communi, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus refragetur, etiamſi illud neceſſarium reputetur ad evellendas corruptelas, & rerum ſacrarum tuendam religionem.*

11. *A tradita tamen regula excipitur Conſtitutio Synodalis, quæ ſit corroborata Apoſtolica confirmatione; ab hac enim tantas accipit vires, ut prævaleat juri communi, cui ceteroquin ſit contraria, ſicuti advertunt Gonzalez* ad regul. 8. Cancellar. in 3. annot. n. 113. & ſeqq., *Rota* dec. 160. num. 4. & ſeqq. part. 9. recen.; *quod tamen eſt intelligendum, ſi confirmatio Apoſtolica ſit in forma ſpecifica, ut ajunt, non in communi; latum quippe inter hæc duo confirmationum genera intercedere diſcrimen, in hujus Operis capite ultimo, demonſtrabimus.*

Nota 1. Requiritur Parochus domicilii, aut ſaltem quaſi domicilii, ſive viri, ſive mulieris. Nam Concil. requirit præſentiam *Parochi non Parochorum*: neque exprimit an viri, an mulieris: unde cenſetur liberam relinquere electionem, & ita Sacra Congregatio declaravit, ut teſtatur Fagnanus ad cap. *Quòd nobis*, de cland. deſponſ. Ad domicilium autem alicubi acquirendum requiritur habitatio cum voluntate ibi ſemper habitandi. Ad quaſi domicilium ſufficit habitatio cum voluntate ibi manendi longo tempore, vel majore anni parte. Juxta multos ſufficit Parochus quaſi domicilii; ita ut ſtudioſi in academiis, milites in præſidiis, opifices, famuli, & qui majore anni parte alicubi habitant, vel habitaturi venerunt, poſſint coram Parocho loci contrahere. Quia contrahunt ibi domicilium Parochiale in ordine ad Confeſſionem, & alia Sacramenta, excepto Ordine. Is autem eſt proprius Parochus ad aſſiſtendum Matrimonio, qui, in cap. *Omnis*, de Pœnitent. &c. appellatur proprius Sacerdos. Idem declaravit pluries Sac. Congregatio, teſte Fagnano, in cap. *Significavit*.

Nota 2. Epiſcopus per ſe ipſum, vel Sacerdotem à ſe deputandum, validè aſſiſtit, cùm ſit ſupremus Parochus in tota Diœceſi. Idem eſt de Vicario Generali Epiſcopi; nam unam, & eandem ſuo modo poteſtatem juriſdictionis habet cum Epiſcopo.

Nota 3. Parochus domicilii, & teſtes debent eſſe ſimul præſentes, etiam moraliter, ita ut intelligant quid agatur: quia requiritur talis præſentia, ut poſſint teſtari veritatem Matrimonii. Quare non ſufficit, ſi contrahentes conſenſum explicent modò coram ſolo Parocho, & poſtea coram ſolis teſtibus abſque Parocho; nam Concil. Tridentin. copulativè exigit præſentiam Parochi, & teſtium. Nec etiam ſufficit ſimultas moralis, ſed requiritur phyſica; quia hic exigitur præſentia Parochi, & teſtium, ut plenè conſtare poſſit Eccleſiæ de Matrimonio, ad quod requiritur ſimultas phyſica Parochi, & teſtium; alioqui eſſent ſolùm teſtes ſinguiares. *Ita Sanchez*. At non obeſt valori Matrimonii, ſi repugnent; quia Concil. eorum præſentiam non conſenſum requirit, & ſine hoc obtinetur finis Decreti, qui eſt, ut tale Matrimonium Eccleſiæ conſtare poſſit. *Sacra Congregatio* (inquit Fagnanus in cap. *Quoniam*, l. de conſtitut.) *declaravit validum eſſe Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, qui ſibi aures obturaverat. Item coram Parocho tam viri quàm mulieris etiam in aliena Parochia, etiamſi Epiſcopus illi Matrimonium interdixerit. Item coram Parocho etiam minoribus tantùm Ordinibus initiato, qui non poteſt tamen legare niſi Sacerdotem.* Imò valet contractum coram Parocho ſuſpenſo, excommunicato, vel irregulari, ut declaravit Sac. Congregatio Cardinalium, teſte eodem Fagnano. Graviter tamen peccant, qui coram Parocho invito contrahunt, quia gravem admittunt irreverentiam in Eccleſiam, cujus ille perſonam ſuſtinet, niſi irrationabiliter contradiceret, nec poſſet adiri ſuperior.

Nota 4. Secundùm multos, ad valorem ſufficiunt

ficiunt quilibet teſtes ratione utentes. Nam nulli excipiuntur à Concilio, & concurrunt cum alio fide digno, nempe Parocho, cujus habilitas ſupplet.

Nota 5. Vagi, & qui nullibi certas ſedes habent, debent contrahere coram Parocho loci, in quo verſantur dum contrahunt. Quia nullus alius eſt proprius eorum Parochus, & ex Concil. ſeſſ. 24. cap. 7. ubi *Parochis præcipit, ne illorum Matrimoniis interſint, niſi priùs diligentem inquiſitionem fecerint*, num ſcilicet liberi ac idonei ſint ad contrahendum; *& re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint*.

Nota 6. In locis hæreticorum, ubi Concil. Tridentinum promulgatum fuit, ut in Hollandia, ex diſpenſatione Eccleſiæ valet Matrimonium Catholicorum ſine præſentia Parochi contractum, ſi ibi nullus ſit Parochus Catholicus, nec ejus vices ſupplens, vel ſi nequeat ſine gravi periculo adiri aut advocari, modò adhibeantur ſaltem duo teſtes, ut declaravit Sac. Congregatio, teſte Bellarmino, in epiſt. ad Octavium Tricar. Epiſcop. Nam Decretum Concil. Tridentini non ſe extendit ad ea loca, ubi nulli ſunt Parochi, nec Vicarii, nec Epiſcopi.

Nota 7. Ex diſpenſatione tacita Papæ, & uſu Eccleſiæ validum eſt Matrimonium hæreticorum in locis ubi publicè exercent ſuam religionem, modò contractum ſit ſecundùm ritum, & leges loci, licèt ibi Trid. Concil. promulgatum fuerit, ut in Hollandia. Nam Eccleſia non permittit, ut hæretici illi ad Fidem Catholicam converſi alias nuptias contrahant, & eorum liberos habet ut legitimos. Ita Pœnitentiaria Romana reſpondit ad Epiſcop. Caſtoriens.

Nota 8. Habens domicilium in loco ubi Decretum Concil. promulgatum non eſt, invalidè contrahit clandeſtinè in alio loco ubi receptum eſt. Quia contractus fieri debent ſecundùm legem loci in quo celebrantur; nam contrahentes ſortiuntur forum loci in quo contrahunt. Imò incola loci ubi Concil. receptum eſt, invalidè contrahit ſine Parocho, & teſtibus in loco ubi non eſt receptum, ſi eò ſe conferat in fraudem Decreti, hoc eſt, ut clandeſtinè contrahat, ut Sac. Congregatio declaravit.

Nota 9. Matrimonium clandeſtinum non reſolvi in ſponſalia, declaravit Sac. Congregatio, apud Fagn. cap. *Ad audientiam*.

Nota 10. Non licet Parocho, qui etſi ſolus extra Confeſſionem novit occultum impedimentum, tali Matrimonio aſſiſtere. Quia tunc officium teſtis obit; nemo autem teſtimonium præſtare poteſt de actu, quem ſcit eſſe irritum. Si ſit impedimentum non dirimens, v. gr. votum caſtitatis, tenetur privatim monere; & ſi nihil proficiat, rem ad Ordinarium deferre; nam ex officio paſtoris tenetur maximè impedire peccatum ſubditi. *Layman*.

(✠) *Nota*. De Matrimoniis occultis vide Conſt. BENEDICTI XIV. incipien. *Satis vobis compertum*, vol. 1. Bullar. pag. 19., in qua, quomodo ſit permittenda, & qua ratione celebranda præſcribitur: Atque *primo*. Monentur Epiſcopi, *ne facile, & ſine legitima, & urgente cauſa moveantur ad remittendum Publicationes, a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari*. 2. Hortatur, & impenſe eoſdem Epiſcopos admonet, ut diligenter inquirant, *num Perſonæ Matrimonium ſecreto contrahere petentes, ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant; & ut curent, antequam contrahendi facultatem faciant, quod contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi ſint ingenii, poligamiæ periculum*. 3. Statuitur, ut coram Parocho hæc Matrimonia celebrentur alterius ex Contrahentibus; nec ſine gravi compellente cauſa extraneus Sacerdos àd id muneris deputetur; ac præcipitur, ut a Parocho, vel Sacerdote contrahentes de proprio debito moneantur. 4. Matrimonii occulti documenta Epiſcopo exhiberi, in acta reſervari, & caute ſervari jubentur. 5. Præcipitur, proles ex eo ſuſcepta tempeſtive in Eccleſia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur, baptizari, ejus nativitas Epiſcopo rite deſcribi, *vel immediate per Parentes ipſos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis Parentibus deſignatam*, & demum in actis vide Decreti. 6. In contravenientium pœnam Matrimonii divulgato ſtabilitur, atque hæc nota fieri oportere jubetur hujuſmodi Matrimonia contrahere contendentibus.

XIV. *Impotentia*, ſeu inhabilitas ad coitum naturalem, & prolificum, oritur, vel ex maleficio, vel ex cauſa naturali; & quidem in fœmina ex arctitudine vaſis, in viro autem vel ex nimia frigiditate naturæ, vel ex teſticulorum carentia aut attritione, vel complexionis debilitate: unde fit ut non poſſit ſemen prolificum intra vas mulieris effundere.

Impotentia alia eſt abſoluta, qua quis eſt impotens reſpectu omnium; alia reſpectiva, qua quis eſt impotens reſpectu alicujus tantum. Et utraque ſubdividitur in perpetuam,

& tem-

& temporalem. Perpetua eſt ea, quæ tolli nequit ſine miraculo, vel ſine peccato, vel ſine vitæ periculo: Temporalis, quæ tolli poteſt ſine peccato, vitæ periculo, & miraculo, ſed mediis licitis, & ordinariis, ſive naturalibus, ſive ſupernaturalibus, ut precibus, exorciſmis contra maleficia.

Porrò ſterilitas non eſt impotentia: nam ea non obſtante poteſt eſſe copula per ſe apta generationi, licèt hæc per accidens non ſequatur, defectu ſcilicet morbi, vel alicujus accidentalis qualitatis ſeminis, vel aliunde.

Dico 1. Impotentia perpetua antecedens Matrimonium, quamvis ſe teneat ex parte unius, illud irritat tum jure Canonico, ut patet ex titulo *de frigidis &c.* tum jure naturali; quia Matrimonium conſiſtit in mutua traditione poteſtatis corporis ad copulam aptam generationi. At impotentia perpetua ex natura rei, ideòque jure naturali impedit talem traditionem; nemo enim poteſt tradere poteſtatem actus, quem nullo modo habet in ſua poteſtate; nam nemo poteſt dare quod non habet. Nec quis poteſt ſe obligare ad id, quod dare vel facere nequit, *cùm impoſſibilium nulla obligatio ſit*, l. 145. *de reg. jur.*

Quare impotentia perpetua abſoluta dirimit Matrimonium reſpectu omnium; reſpectiva ſolùm reſpectu illius perſonæ ad quam eſt. Nam eatenus impotentia irritat, quatenus impedit ne contrahens poſſit dare dominium, & uſum ſui corporis ad copulam generationi aptam.

Hinc Eunuchi utroque teſticulo privati nunquam poſſunt validè contrahere, ob defectum ſeminis prolifici, ut declaravit Sixtus V. in Bulla 59. Idem eſt de illis, quibus attritus eſt uterque teſticulus, vel qui integris licèt partibus ſemen prolificum emittere nequeunt, ob naturalem frigiditatem, vel perpetuam complexionis debilitatem. Secùs dicunt de viro ægrotante, quia in hoc verè extat potentia habitualis, quæ eſt ſolùm ligata per accidens.

Dico 2. Impotentia temporalis nullo jure irritat Matrimonium, cap. 6. *de frigid.* Quia cùm poſſit tolli, adeſt materia ſufficiens contractui, ſive quia non eſt impotentia ſimpliciter, ſed ſecundùm quid tantùm; nam eſt vera potentia quamvis impedita ad tempus, vel adminiculo aliquo indigens.

Si dubium ſit, an impotentia Matrimonium præcedens, perpetua an temporalis ſit, non licet Matrimonium inire: quia exponeretur ſine neceſſitate Sacramentum periculo nullitatis. Quòd ſi jam contractum eſt, nunc à jure conjugibus conceditur triennium experientiæ, ut adhibitis mediis poſſibilibus ac licitis conentur tollere impotentiam, quo completo, ſi duret impotentia, nullum eſt Matrimonium, cap. 5. *de frigid.* ubi ſi bona fide contraxerunt, iis permittitur, ut ſimul permaneant, ut frater & ſoror. Quod intellige, modò conſtet abeſſe omne incontinentiæ periculum, quod rarò abeſt. Nam, ut notat Sanchez, hæc confederatio eſt periculoſiſſima, quare non eſt facilè concedenda; talibus enim nihil licet eorum, quæ ſolutis interdicuntur, ut tactus &c. cum revera conjuges minimè ſint. Igitur ſeparari debent, ſi alteruter id petat, vel morale ſit periculum incontinentiæ. Quòd ſi ſeparatione facta, vir ex poſt facto deprehendatur potens, prius Matrimonium reſtauratur, etſi mulier alteri nupſerit, quia verè erat validum, cùm impotentia fuerit tantùm temporalis.

Porrò conjux laborans impotentia ſolùm reſpectiva poteſt aliam ducere: ſecùs, ſi ea ſit abſoluta ac perpetua. Vir autem ſolutus morti proximus poteſt validè contrahere cum concubina, quia habet veram potentiam ad copulam generationi aptam, quamvis tunc morbo impeditam, & probabiliter numquam poſtea in actum reducendam.

Dico 3. Impotentia quælibet ſuperveniens Matrimonio rato licèt nondum conſummato, illud non diſſolvit. Quia fuit validum, nec diſſolvi poteſt, niſi per profeſſionem religioſam, vel diſpenſationem Papæ. Tunc autem conjux impotens exigente comparte tenetur adhibere media ad impotentiam expellendam apta, modò periculum mortis non afferant, quia tenetur ex juſtitia debitum reddere, ideòque actus conjugalis capacem ſe reddere.

Nota. Hermaphroditi, hoc eſt, utrumque ſexum habentes, per ſe loquendo non ſunt impotentes. Quare per ſe loquendo contrahere poſſunt ſecundùm ſexum, qui in ipſis prævalet; quia ad uſum Matrimonii idonei ſunt ſecundùm ſexum illum; Si uterque ſexus ſit in iis æqualis, alterutrum eligere debent, & ſecundùm illum contrahere. Sed facta ſemel electione, aliud Matrimonium ſecundùm alium ſexum contrahere prohibentur, quamvis eſſet validum.

XV. *Raptus*. Nullum poteſt conſiſtere Matrimonium inter raptorem & raptam, etiam poſt raptum conſentientem, quamdiu manet in poteſtate raptoris. Si rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto ac libero conſtituta conſentiat, valebit Matrimonium. Ita decernit Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 6. ubi ipſo facto excommunicationem & alias pœnas ſtatuit in raptorem, & omnes ei conſilium, auxilium & favorem præbentes. Circa quod.

Nota. 1. Raptus hic eſt violenta abductio feminæ de loco in locum, Matrimonii ineundi vel libidinis exercendæ cauſa. Duplex eſt raptus ſpecies, una, qua perſona invita per vim abducitur; altera, qua abducitur perſona conſentiens, ſed invitis parentibus, vel curatoribus, ſub quorum eſt poteſtate. Secundum multos ſolus raptus, quo abducitur femina invita eſt impedimentum dirimens, non autem ſi ipſa volens, ſed invitis parentibus, abducatur. Quia Trident. Conc. voluit illud ceſſare, ſi rapta eſſet a raptore ſeparata, & in loco tuto ac libero conſtituta; nec ad hoc exigit, ut reſtituatur parentibus. Et quia intendit tantum conſulere libertati perfectæ Matrimonii, quæ non læditur, dum femina conſentiens abducitur invitis licet parentibus. Dicitur tamen in Galliis, raptus ſeductionis haberi a pleriſque pro impedimento dirimente.

Nota. 2. Non refert an quis per ſe, vel per alium rapiat: nam ex reg. jur. 72. in 6. *Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſe ipſum*.

Nota. 3. Non ſufficit, ſi femina virum rapiat. Quia Conc. Triden. loquitur de ſolo raptore, & leges præſertim pœnales non comprehendunt ea, quæ rariſſimè fiunt, qualis eſt hic caſus, niſi clarè exprimant, leg. 5. §. *de legib*.

Quæſt. IV. *Quis poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus?*

Reſp. 1. Ne Papa quidem diſpenſare poteſt in impedimentis jure naturali dirimentibus, qualia ſunt error, amentia, conſanguinitas in quolibet gradu lineæ rectæ, & in primo tranſverſæ, ligamen, impotentia, & ſecundùm multos affinitas in primo gradu lineæ rectæ. Nam Chriſtus talem poteſtatem Eccleſiæ non conceſſit, ut patet ex praxi.

Reſp. 2. In aliis impedimentis, quæ ſolo jure Eccleſiaſtico dirimunt, ſolus Papa ut caput Eccleſiæ diſpenſare poteſt, ſaltem ordinariè loquendo. Nam nemo poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, niſi hoc ei concedatur. Impedimenta autem illa ſunt à Papa, vel à Conciliis generalibus, vel conſuetudine univerſali ſtatuta; nec facultas in iis diſpenſandi Epiſcopis conceſſa eſt, ut conſtat ex conſuetudine generali recurrendi ad Papam. Quare Concil. Turon. ann. 1583. ait: *In quarto gradu conſanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis ſpiritualis prohibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non licere declaramus*. Aliud eſt de legibus jejunii, abſtinendi à ſervilibus, & aliis: nam in legibus, quarum materia eſt in frequenti uſu, Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex conſenſu tacito Papæ, ob neceſſitatem ſæpiùs occurrentem.

Dixi, *Saltem ordinariè loquendo*. Nam ex communi ſententia, Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis occultis poſt Matrimonium, & conſummatum, ſi iſta concurrant. Si Matrimonium contractum ſit publicè, ſeu in facie Eccleſiæ, præmiſſis denuntiationibus, & bona ſaltem unius fide. 2. Si ſit conſummatum, & ſine ſcandalo ſeparari nequeant, vel juxta multos ſine graviſſimo damno. 3. Si nequeat recurri ad Papam, ob paupertatem, vel aliam cauſam, vel ob probabile periculum peccandi contrahentibus imminens ex tanta dilatione. Ratio eſt conſuetudo ob bonum animarum, & Eccleſiæ inducta, Papa ſaltem tacitè conſentiente.

Porrò commiſſio diſpenſandi in impedimentis Matrimonii non expirat morte concedentis: quia reſpectu petentis jam gratia eſt facta, & ſolùm requiritur executio. In hujuſmodi quippe commiſſionibus non relinquitur voluntati Ordinarii, aut Confeſſarii concedere, vel negare diſpenſationem, ſed ipſis præcipitur, ut diſpenſent inventa veritate precum.

(✠) *Nota*. Lib. VII. de Synodo cap. 30., & 31., confirmantur, ac fuſius explicantur, quæ ab Auth. in hac quæſtione exponuntur. Num. 3. verò cap. 31. de ordinaria Epiſcoporum poteſtate in hunc modum proſequitur. *Quidquid ſit, de ea extraordinaria poteſtate, quæ, ex præſumpta Summi Pontificis voluntate, in aliquo eventu, urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis, & impedimenti occulti, competat Epiſcopis, nullum in præſens de eo ferimus judicium; ſed tantum diſſerimus de ordinaria poteſtate diſpenſandi, in quibuſdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc poteſtatem, communi fere calculo, Doctores denegant Epiſcopo: quinimmo Sacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac Supremæ Inquiſitionis, non ſemel proſcripſerunt, tanquam falſam, & temerariam, propoſitionem, aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi, ſuper impedimento dirimente publico, quod obſiſtat Matrimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas, uti videre eſt, apud Joannem Baptiſtam Rigantium, virum apprime doctum* tom. 4. commentariorum in regul. Cancellar. in notis ad reg. 49. num. 1. & 2. *ubi Sacrarum Congregationum reſponſa, ſumma diligentia congeſta, per extenſum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita, copioſe allegantur. Et nihilominus aliquot Epiſcopi eamdem poteſtatem etiam nunc ſibimet ipſi adſcribunt, & con-*

& contra juris communis principia, ac communem Doctorum ſenſum, etiam in ſuis Synodalibus Conſtitutionibus, ſibi aſſerere, quandoque non dubitant; & quod magis dolendum eſt, non deſunt aliqui, licet pauci Doctores, hoc in re Epiſcopis blandientes, quorum aliqui innituntur prædicto axiomate, cujus falſitatem deteximus; alii vero innituntur diuturna conſuetudine, per quam, a quibuſdam Epiſcopis poteſtatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua, ſpectato jure communi, carerent, acquiſitam dicant. Hinc Gibertus *ſuarum conſultationum* tom. 12. conſult. 59. de Matrim. *abſolute docet, Epiſcopos, in hoc negotio, unice ſpectare debere ſuorum Prædeceſſorum praxim, libereque poſſe, legitima exigente cauſa, eas diſpenſationes indulgere, quas a ſuis Prædeceſſoribus conceſſas deprehenderint.* Hinc pariter *Natalis Alexander* Theolog. dogmat. & moral. cit. lib. 1. de Matrim. 13., *poſtquam* reg. 11. *auctoritatem diſpenſandi, ſuper impedimentis, Matrimonium dirimentibus, publicis & notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens*: Hodierna Eccleſiæ diſciplina, ſecundum quam diſpenſationes in gradibus prohibitis conſanguinitatis, vel affinitatis, aliiſque impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reſervata ſunt, cum publicum impedimentum eſt, & de Matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Epiſcopi, his in circumſtantiis, diſpenſent. Cum enim ab Eccleſia univerſali, ſive illius capite Romano Pontifice, ſint inſtituta impedimenta Matrimonium dirimentia, diſpenſationes ſuper eis, communi jure, ad caput univerſalis Eccleſiæ Romanum Pontificem, non ad Epiſcopum pertinent, ut colligitur ex *cap. Cum inferior, de majorit., & obed.*, Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Eccleſiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem diſpenſandi competere negant Epiſcopis, cum publicum impedimentum eſt, vel de contrahendo Matrimonio agitur; *poſtquam, inquam, hanc communem doctrinam diſerte tradidit, & inſinuavit in ſequenti reg. 12., eamdem in hunc modum limitat*: Si tamen antiqua ſit, & legitime præſcripta Diœceſis conſuetudo, ut Epiſcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in caſibus diſpenſet, quia ejus Deceſſores hac uſi ſunt ab antiquo ad hanc uſque diem facultate, quæ a Sede Apoſtolica conceſſa creditur, (quod in quibuſdam Galliarum Diœceſibus fieri novimus) de his diſpenſationibus haud movenda lis eſt: Siquidem conſuetudo legitime præſcripta juri poſitivo præjudicat, uſuſque longævi non levis eſt auctoritas, ut dicitur *in cap. Conſuetudinis*, & cap. *Cum tanto*, de conſuet. *Hinc denique nonnulli Epiſc. Gallicani, uti narrant* Pontas in verb. Diſpenſ. Matrim. caſ. 35. *l'Hermizier* de Sacramentis tom. 3. cap. 3. cap. 17. *Auctor collationum Eccleſiaſticarum Pariſienſium ſub Cardinali de Noailles* tom. 3. lib. 5. collat. 2. cap. 2. *Gerbeſius in tractatu, quem edidit*, de poteſtate Eccleſiæ, & Principum ſuper impedimentis Matrimonii, *& Sainteheuve* tom. 1. reſolut. caſuum conſcientiæ, caſ. 66. & 67., *uſum prætexentes ſuorum Deceſſorum, diſpenſant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus conſanguinitatis, ſeu affinitatis; & alii jus ſibi vindicant relaxandi inſuper impedimenta cognationis ſpiritualis, criminis, & publicæ honeſtatis, licet alii ejuſdem Regni Antiſtites, obſervante eodem Sainteheuve, ſibi integrum non eſſe arbitrentur, ab ullo, cujuſcumque generis Canonico impedimento Matrimonium dirimente, quemquam ſolvere, prout ſcilicet, ſicuti idem Auctor proſequitur, fert diverſa, quæ in qualibet Diœceſi invaluit conſuetudo. Ab eadem quoque conſuetudine, quæ ex privilegio, & indulto Apoſtolico initium ſumpſiſſe cenſenda ſit, contendunt ſimiliter Epiſcopi Leodienſes, ſe poteſtatem adeptos, diſpenſandi in quarto, & in tertio, hinc inde conſanguinitatis gradu*: Si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hoſtes, mutuæ internecionis, parentum, & amicorum inter ſe, ob corruptam puellam, & Partes non habeant media recurrendi ad Urbem, *quemadmodum referunt Leſſius* in auctar. v. Matrimonium, caſ. 9., *Gobat* Theolog. experim. tract. 9. num. 596., *& Van-Eſpen* I. E. U. tom. 1. p. 2. tit. 14. cap. 1. num. 11., *quod tamen jus ſibi non arrogare alios Belgii Epiſcopos, ne eos quidem, quorum Diœceſes, auctoritate Pauli IV., a Leodienſi divulſæ ſunt, opportune animadvertit Zipæus* ad tit. De eo, qui cognovit conſanguineam uxoris, num. 3.

4. *Verum ſicuti graviter errant qui poteſtatem, de qua agitur, Epiſcopis adjudicant, unice freti illo axiomate, cujus falſitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Eccleſiarum, Auctoreſque omnes agnoſcunt, fatetur etiam cit. Natalis Alexander in allegata reg. 11., ita periculum eſt, ne ſe, aliosque decipiant, qui eam à conſuetudine mutuantur. In primis enim prudentes dubitari poteſt, an ejuſmodi conſuetudo, in florentiſſimo Galliarum Regno, Apoſtolicæ Sedi obſequentiſſimo, & Sacrorum Canonum religioſiſſimo cuſtode, ullo unquam tempore viguerit; cum non ſolum contingere potuerit, hunc, ſi unum ve*

Epiſcopum, in hoc, aut illo impedimento diſpenſaſſe, ex privilegio, ſibi à prima Sede ſpecialiter conceſſo; ſed etiam ita rem ſe habuiſſe, conſtet ex regeſtis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide, & Sancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiuntur conceſſiones Epiſcopis Gallicanis indultæ, diſpenſandi ſuper impedimentis tertii, & quarti gradus: unde Ducaſſe Auctor Gallicanus in ſua practica juriſdictionis Eccleſiaſticæ cap. 10. ſect. 7. *ſcribit, timoratæ conſcientiæ, & excellentis doctrinæ Gallicanos Epiſcopos diſpenſaſſe, poſt indultum ſibi à Sede Apoſtolica conceſſum, & à diſpenſatione abſtinuiſſe, poſtquam ceſſaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerant. In hac autem dubietate, non licere Succeſſori ſimiles diſpenſationes elargiri, recte adnotavit idem Natalis Alexander* in fine cit. reg. 12., *ſcribens:* At ſi dubitet, vel merito dubitare debeat Epiſcopus, an diſpenſationes, a ſuis Deceſſoribus conceſſæ, ſint ex privilegio reali, & perpetuo, an ex privilegio perſonali, diſpenſare non poteſt, niſi & ipſe diſpenſandi privilegium à Summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta ſpectante, non licet minus probabilem, ac minus tutam opinionem ſequi, relicta probabiliore, atque tutiore.

5. *Quod autem aliquot Galliarum Epiſcopi, ex privilegio mere perſonali, non vero ex conſuetudine, nacti ſint facultatem, ſuper aliquo impedimento diſpenſandi, inde etiam conjicimus, quod ex una parte incredibile videatur talem conſuetudinem, intra unius, aut alterius Diœceſis limites conſtitiſſe, nec conterminas permeaſſe: id quippe evenire vix potuit, in re Epiſcopis favorabili, atque in Regno, ſervandæ inter Paſtores, diſciplinæ, morumque concordiæ, & unitatis ſtudioſiſſimo; ex alia vero ſcimus, quamplurimos Galliarum Antiſtites diſerte declaraſſe, ſibi fas non eſſe, ullum auferre, ſeu relaxare impedimentum, Matrimonium dirimens: Siquidem Concilium Turonenſe anni 1583.* de Matrim., (tom. 10. collect. Hard. col. 1405. *definivit:* In quarto conſanguinitatis & affinitatis, nec non cognationis ſpiritualis, prohibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non licere declaramus; *In Concilio Toloſano anni 1590.*, cap. 8. *legimus:* Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus ſolutos, & diſpenſatos, niſi viſa prius Summi Pontificis diſpenſatione, in Matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant; *Synodus Lingonenſis apud Natalem* cit. reg. 12., *poſt enumeratas perſonas, in aliquo uſque ad quartum conſanguinitatis gradum inter ſe conjunctos, ait;* Inter iſtos non deſt legitimum Matrimonium, niſi cum eis ſit per Sedem Apoſtolicam diſpenſatum, *idemque ſancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecenſi, idem Natalis Alexander teſtatur. Additque Diot in opere, cui titulus* Sacramentarium Paſtorum, tractat. 13. de diſpenſationibus Matrimonialibus cap. 8. pag. 213. edit. Pariſien. an. 1709. *in generali Congregatione Epiſcoporum & univerſi Cleri Gallicani declaratum eſſe, diſpenſationes omnes Matrimoniales ad ſolum Papam pertinere, & Parlamentis eſſe obſiſtendum, ſi aliquando Epiſcoporum diſpenſationes admittant. Qui autem credat tot Gallicanos Epiſcopos, ſuæ juriſdictioni tenaciſſimos, ſibi ſponte abjudicaſſe eam auctoritatem, quam paſſim viderent ab aliis, finitimarum Diœceſum Præſulibus, jure ordinario, & non mere delegato exerceri.*

6. *At etiam dato, in aliquam Diœceſim irrepſiſſe conſuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Epiſcopo legitimum jus auferendi impedimenta, à Conciliis Oecumenicis, aut à Summis Pontificibus inducta, diligenter prius examinandum eſt, an ea conſuetudo omnes habuerit conditiones neceſſarias, ut potuerit prævalere legi, Epiſcopo inhibenti, ne Superioris ſtatutum infringere, aut quoquo modo relaxare præſumat. Quinimmo cum talis conſuetudo, non ſolum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura, uni competentia Romano Pontifici, præter ceteras conditiones, neceſſe eſt, ut centum ad minus annorum ſpatio, ſine ulla interruptione, perſeveraverit. Quocirca citatus Van-Eſpen* jur. Eccleſ. univerſ. part. 2. tit. 4. cap. 1. num. 11., *ut Epiſcopo Leodienſi auctoritatem aſtruat diſpenſandi in tertio, & quarto, & in tertio, hinc inde conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, eamque ex legitima conſuetudine ab eo acquiſitam evincat, ejuſmodi conſuetudinem contendit eſſe immemorabilem. Ad conſuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit Auctor cit. collationum Pariſienſium* tom. 3. collat. 2. §. 2. *Verum poſtremo, & potiſſimum, conſiderandum eſt, an per eam conſuetudinem, ſi qua inoleverit,* diſrumpatur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ; *in quo eventu nunquam, per eam adverſus legem præſcribi, declaravit Innocentius III.* in cap. Cum inter, de conſuet. *Num porro prædicta conſuetudo ejuſmodi inficiatur vitio, potius quam à Nobis, præſtat audire à Gallicano Auctore Cabaſſutio, qui* cit. lib. 3. cap. 27. num. 6. *loquens de auctoritate diſpenſandi, quam ſibi vindicant nonnulli ſuæ nationis* Præ-

Digitized by Google

Præſules, hæc habet: Si in oppoſitum reclamantibus Conciliis Oecumenicis, quæ hanc poteſtatem uni Summo Pontifici, Legateque reſervant, ſibi auſint vindicare ducenti circiter, & quadraginta Epiſcopi, cum ſuis Vicariis, ſeorſum in ſuis Diœceſibus, ſinguli pro ſuo arbitrio, hujuſmodi licentiam, ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberanzior, & inordinarior inter tot, tamque diverſa ſibi, aliiſque indulgentium Prælatorum capita, in diſpenſandis Matrimoniis licentia. Quin etiam, ſi per univerſum Regnum invaleſceret conſuetudo (quod malum Deus avertat) contingeret demum, ut quilibet Laici, etiam ſubalternorum tribunalium Judices, per captionem, & diſtractionem Bonorum Epiſcopalium, ipſoſmet Epiſcopos cogerent, pro ſuo peculiari, aut amicorum, aut partium poſtulantium affectu, ad ſic diſpenſandum, ſicut jamdudum compellunt invitos, ad monitoria, & excommunicationes decernendas; ſicque ſimile quid illis obveniret Divinæ huic, apud Iſaiam comminationi: *Pro eo, quod abjecit populus iſte aquas Siloe, quæ vadunt cum ſilentio, propter hoc ecce adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas*: Sic enim renuentes hac in parte ſummo univerſalis Eccleſiæ Pontifici ſubjici, compellantur indigniſſime Laicorum Judicum infirmorum Decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati. *Et poſt adducta modo a Nobis relata loca Conciliorum Turonenſis, & Toloſani, inanem decernentia, hac in re diſpenſationem, quæ à Summo Pontifice non dimanorit, concludit Caboſſutius*: Sane iſtæ ab Epiſcopis conceſſæ diſpenſationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem cauſant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non eſſe licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermiſſo, quod adhiberi poſſit. Atque ita licentia iſta vel neſariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad ſummum, tutiore ſimul, & probabiliore opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, conſectatur opinionem.

7. *Huic Caboſſutii monito morem gerant Epiſcopi, & nullius conſuetudinis prætextu, eam exerceant facultatem, quam dubiam ſaltem, atque incertam eſſe diſſimulare non poſſunt: Quod ſi quis eam ſibi certo competere obſtinate contendat: adhuc abſtineat, oportet ab illa in ſua Synodo oſtentanda, & Synodali ſtatuto ſibimet ipſi aſſerenda: etenim (uti inferius, ſuo loco demonſtrabitur) ne ea quidem, quæ Epiſcopis certo licent, ex tacita permiſſione, & conniventia Apoſtolicæ Sedis, poſſunt ab iiſdem per edictum, aut Synodalem Conſtitutionem decerni, & juri ſuo ordinario quodammodo attribui; id quippe manifeſtam ſaperet ambitionem, qua viderentur ſe quodammodo æquiparare Summo Pontifici, ejuſque affectare ſupremam juriſdictionem.*

8. *Quare, ſi aliquis Antiſtes, ob nimiam ſuæ Diœceſis ab Urbe diſtantiam, aliamve legitimam cauſam, neceſſariam ſibi reputet auctoritatem, diſpenſandi in uno, aut pluribus impedimentis, Matrimonium dirimentibus, eam expetat à Romano Pontifice, qui eam petentibus, impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam, pro temporum, & locorum varietate.*)

Reſp. 3. Ex conſuetudine Epiſcopus diſpenſare poteſt in impedimentis impedientibus tantùm, præter vota caſtitatis perpetuæ, & ingrediendi religionem, utpote Papæ reſervata. Adde ſponſalia; obligant enim ex juſtitia jure naturæ. Porrò ſi contrahentes ſint ex diverſis Diœceſibus, requiritur diſpenſatio amborum Epiſcoporum; quia unus non poteſt diſpenſare niſi cum proprio ſubdito.

Quæſt. V. *Quid requiritur ad valorem diſpenſationis.*

Reſp. Requiritur tam ut cauſa finalis ſit vera, & ſubſiſtat dum conceditur; tum ut in petitione nihil omittatur eorum, quæ jus, & ſtylus curiæ exigunt, nihilque reticeatur veri, ratione cujus diſpenſatio aut nullo modo, aut nonniſi cum certa conditione vel limitatione daretur, ex cap. *Super de reſcript.* alioqui diſpenſatio eſſet obreptitia, vel ſubreptitia, ideòque nulla, ob defectum conſenſus in diſpenſante. *Vide dicta de Legibus, cap. 6. quæſt. 5.*

Hinc ſi inter conſanguineos aut affines præceſſerit copula, vel inter illos attentatum ſit Matrimonium, vel copula inceſtuoſa habita ſit ſpe diſpenſationis faciliùs impetrandæ; vel ſi cum notitia impedimenti, vel ſine illa, præmiſſis tribus denuntiationibus, vel iis omiſſis, contractum ſit Matrimonium; hæc omnia exprimi debent in ſupplicatoriis. Item ſi plura ſint impedimenta etiam ejuſdem rationis, debent omnia exponi: nam cùm ſingula obſtent Matrimonio, neceſſaria eſt diſpenſatio omnium, & ſublato uno manet adhuc alterum. Item gradus cognationis, & affinitatis explicandus eſt; & ſi ſit inæqualitas in gradibus, quæ oriatur ex eo, quòd femina ſit propinquior ſtipiti, ut ſi ſit amita debet exprimi.

Quæſt. VI. *Quomodo convalidandum eſt Matrimonium invalidum?*

Reſp. 1. Si nullitas Matrimonii in facie Eccleſiæ, hoc eſt coram Parocho, & duobus ſaltem

tem teſtibus initi, ſit occulta ob defectum occultum, de quo non ſit periculum, ut aliquando innoteſcat; tunc ut Matrimonium fiat validum, ſecundùm multos ſufficit, quòd ſublato impedimento, occultè mutuo conſentiant ſine Parocho, & teſtibus, ut teſte Navarro declaravit S. Pius V. Quia Decretum Concil. Trident. hunc caſum non comprehendit, cùm ejus ratio ad eum ſe non extendat, & jam obtineatur ejus finis. Nam ratio finalis Decreti eſt, ut publicè conſtet, ideòque probari poſſit validitas Matrimonii, & ſic vitentur gravia mala ex clandeſtinis nuptiis manantia, maximè concubinatus, & adulterium, dum qui clam cum una contraxerunt, illa relicta, aliud Matrimonium publicè ineunt. At cùm defectus Matrimonii coram Parocho, & teſtibus initi eſt occultus, poteſt tunc publicè ab iis probari validitas, & ſic impediri aliud Matrimonium. In praxi tamen Parochi, & teſtium aſſiſtentia adhibenda eſt, ſi inde nullum grave incommodum, aut ſcandalum timeatur; quia tutius eſt.

Si verò nullitas ſit notoria, vel periculum ſit ne innoteſcat, ſublato impedimento, novus conſenſus præbendus eſt iterum coram Parocho, & teſtibus. Quia tunc urget ratio Decreti Concil. Trident. nam aliàs non poſſet publicè conſtare, nec probari validitas Matrimonii. Imò ſi impedimentum poſſit probari à duobus teſtibus omni exceptione majoribus, cenſet Sanchez, tunc opus eſſe nova præſentia Parochi, & teſtium; quia lex Conc. Trident. adhuc locum habet: nam alter conjux, probato impedimento, non poſſet impediri ne cum alia contraheret, ſi convalidatio eſſet occulta.

Reſp. 2. Si Matrimonium fuerit nullum ex defectu conſenſus veri in utroque, ut fiat validum, debet uterque novum conſenſum elicere, cùm prior fuerit nullus, & utriuſque conſenſus ſit eſſentialis contractui Matrimonii, debetque mutuus ille conſenſus exteriùs exprimi; quia ſignum prioris conſenſus non ſufficit, cùm ſit tantùm ſignum ficti conſenſus: unde opus eſt novo ſigno, quo verus conſenſus exprimatur humano modo, ad quod poteſt ſufficere copula affectu maritali facta, ex cap. 2. de *conjug. ſerv*.

Quòd ſi Matrimonium fuerit nullum ob defectum conſenſus ex parte unius tantùm, qui ficté, vel ex gravi metu injuſto conſenſit; ſecundùm multos, ut fiat validum, ſatis eſt ſi ille verum conſenſum eliciat, eumque aliquo modo exteriùs exprimat, ut exercendo copulam affectu conjugali; nec in comparte requiritur novus conſenſus, nec proinde notitia defectus, ſi priorem conſenſum non retractaverit. Quia in hoc caſu ambo contrahentes ſunt perſonæ legitimæ ac habiles ad contrahendum, & conſenſus unius partis fuit verus, ſupponiturque permanere habitualiter, utpote non retractatus, & moraliter; nam putat valere Matrimonium, & compartem habet ut conjugem, petens, ac reddens conjugale debitum. Atqui ad valorem contractus ſufficit, ſi contrahentium conſenſus ſint ſimul moraliter.

Nec obſtat, quòd pars quæ conſenſit, fortè non perſeveret in conſenſu, adeoque nollet in eo perſeverare, ſi ſciret alteram non conſenſiſſe. Quia hoc non obſtante remanet conſenſus; nam diſſenſus ſub conditione ponendus non revocat priorem conſenſum abſolutum; & aliud eſt *Nolo*, aliud *Nollem*. In praxi tamen tutius eſt, quòd uterque conſenſum renovet, ſi non timeatur ſcandalum, vel grave periculum, aut incommodum.

Reſp. 3. Si Matrimonium fuerit nullum ob quodvis aliud impedimentum dirimens; ut fiat validum neceſſe eſt, 1. Ut obtineatur diſpenſatio, vel per ſe ceſſet. 2. Ut interim pars nullitatis conſcia non reddat debitum petenti, alioquin ſcienter fornicaretur. 3. Ut uterque conjux novum conſenſum præſtet, & exteriùs prodat; quia utriuſque prior conſenſus fuit nullus, cùm fuerit inter inhabiles, & ceciderit in materiam illegitimam. Ergo alius legitimus non minùs requiritur, quàm ſi nullus præceſſiſſet: nam *non formatur tractu temporis, quod de jure ab initio non ſubſiſtit*, reg. jur. 18. in 6.

Quare obtenta diſpenſatione, ſi nullum ſit periculum gravis incommodi, nullitas detegi comparti debet confusè, & genericè, dicendo v. gr. ſe anxietatem pati propter conſenſum in ipſa Matrimonii celebritate datum; & Confeſſarium judicaſſe novum utrique elici debere. Nam ſine hac manifeſtatione pars ignara nullitatis, ſi de novo conſentiat, conſentit ex errore; imò non ponit propriè novum conſenſum, ſed præciſe renovat priorem invalidum, nec intendit novum denuò Matrimonium contrahere, cùm credat jam legitimè contractum eſſe; ſed intendit tantum ratificare prius Matrimonium, illudque confirmare, dum petit, vel reddit debitum vi prioris conſenſus; cùm tamen prioris conſenſus utpote invalidi confirmatio vel iteratio non ſufficiat. Unde in litteris diſpenſationis additur. *Ut dicto conjuge de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, ut latoris delictum nuſquam detegatur, diſpenſet.*

Sed gravis difficultas eſt, cùm per iſtam manifeſtationem timetur grave incommodum,

vel

vel periculum, aut ſcandalum, ut non rarò accidit. Multi doctores hanc viam proponunt, nempe ut pars impedimenti conſcia comparrem illius ignaram blanditiis deliniat, & bene diſpoſitam ſic alloquatur: *Ita te amo, ut ſi non eſſet inter nos Matrimonium, te in conjugem acciperem, & nunc ita te accipio: tu ne idem ex parte tua facis?* Si reſpondeat. *Facio*, aut ſimili verbo conſenſum novum declaret; tunc, inquiunt, valebit Matrimonium, quia tunc pars ignara impedimenti novum Matrimonium vult inire, ſi prius non fuerit validum; non ſufficit autem ſi dicat, *vellem*, *facerem*, quia non eſſet conſenſus de præſenti abſolutus. Ad clauſulam diſpenſationis reſpondent, eam appoſitam eſſe cum hac reſtrictione ſubintellecta *ſi fieri poſſit*.

Quòd ſi neque hoc ſine gravi periculo vel ſcandalo fieri queat, quia ſcilicet ſi compars ſit ſagax, poſſet ex hac inſueta agendi ratione conjicere aliquid tale ſubeſſe, cenſent non pauci partem conſciam impedimenti poſſe ſequi opinionem eorum, qui dicunt tunc ſufficere quòd conſenſum renovet interiùs, & petenti conjugi debitum reddat affectu conjugali, non monita comparte de nullitate Matrimonii. Quia, inquit Sanchez, licèt ignorans impedimentum, non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter. Nam in eo actu, quo vult hanc ut conjugem, vel ut talem cognoſcit, virtualiter cognoſcitur conſenſus, quo hìc & nunc & ſemper tacitè & exercitè conſentit in ipſam, ut uxorem.

Verum cùm hæc difficultas & dubia ſint, Confeſſarius ex Confeſſione deprehendens pœnitentes contraxiſſe cum impedimento dirimente, quod invincibiliter ignorant, non debet eos de eo admonere, quin priùs ſciat id poſſe fieri ſine periculo gravis incommodi, ſcandali, vel peccati reſpectu illorum, ex cap. *de conſanguin.* In his autem & aliis gravibus difficultatibus conſulendi ſunt viri docti, ſed præſertim Epiſcopus loci.

Porrò eadem eſt ratio convalidandi profeſſionem nullam, quæ Matrimonium.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Matrimonium diſciplina.

ORientalis Eccleſia non ſecus ac Latina ſponſalia à matrimonio diſtinguit, & matrimonium pro vero Sacramento habet. Diſciplina vero, & ritus, quibus hujuſmodi Sacramentum perficitur, à Latinis in nonnullis diſſident. Græci ita ſponſalia, & nuptias celebrare ſolent: Sponſalia ſcripto, Eccleſiæ benedictione, annuli arrha, oſculoque adhibitis, pœnaque a reſiliente ſubeunda indicata hoc ritu celebrant. Poſt divinam Miſſam ſtante in ſacrario Sacerdote conjugio copulandi præ ſacris foribus conſiſtunt. Vir quidem a dextris, mulier autem a ſiniſtris. Sunt vero repoſiti in dextra ſanctæ menſæ parte, duo ipſorum annuli aureus, & argenteus. Ex iis argenteus dextrorſum reſpicit, aureus Siniſtrorſum, juxta ſe invicem. Tum Sacerdos, recens nuptorum tertio capita ſignat. Tradiditque illis cereos acceoſos: & in templum illos inducit. Et cruciformiter thus adolet, dicente Diacono: *Benedic. Domine &c.* Variis deinde recitatis precibus in Euchologio præſcriptis, Sacerdos acceptis annulis, donat primum, viro aureum; tum argenteum mulieri. Ac viro dicit: *Subarrhatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen, nunc, & ſemper & in ſæcula ſæculorum Amen.* Ait deinceps mulieri: *ſubarrhatur ancilla Dei N. propter ſervum Dei N. in Nomine Patris &c.* Cumque ter ad unumquemque hoc dixerit, Crucem ſuper eorum capita facit annulis, & utrumque dextris eorum digitis immitit, viro ut digniori aureum, feminæ argenteum: aſſiſtens vero Paranymphus amoris, & concordiæ inter ſponſos conciliator commutat; & ſponſæ aureum, ſponſo argenteum donat, ut hic muliebri infirmitati virilem animum accomodet; illa vero ſe in omnium mariti bonorum conſortium venire intelligat: vel ut hac annullorum commutatione ſuorum corporum poſſeſſioni renuntient, & ſe non propriæ, ſed alienæ poteſtatis agnoſcant. Theſſalonicenſis verò annulo ferreo ſponſam ubique donatam cum M. S. Cryptoſ. aſſerens, paulum diverſe ritum eumdem explicat, *feminæ* inquiens *quaſi ex parte viri aureum annulum Sacerdos tradit, & quaſi ex parte feminæ, aureum viro, & Trinitatem veneraturus ter illos commutat.* Unius Paranymphi mentionem habet Concilium Carthaginenſe quartum, qui caſtitatis, & pudicitiæ conjugis utriuſque, teſtis & quaſi cuſtos, *puros adhuc illos & commercii carnalis expertes inter ſe jungit*, vel potius conjunctioni in Eccleſia factæ aſſiſtit: & Dei perſonam primi omnium conjugii, Paranymphi, & Pronubi in Eccleſia repreſentat. His nuptiarum ſubarrhatio abſolvitur ſponſique deinceps dimittuntur.

Si vero voluerint eodem temporis ſpatio coronari, ingrediuntur in templum ſponſi cum cereis accenſis, præcedente Sacerdote cum thuri

thuribulo ; qui variis recitatis precibus, quibus Deum rogat, ut nuptiis ſponſiſque benedicat, orationem profert, in qua hæc verba habentur, *Domine, emitte manum tuam de ſancto habitaculo tuo, & conſocia ſervum tuum N. & ancillam tuam N., quia a te viro coaptatur mulier. Copula illos unanimi conſenſu: corona illos in carnem; unam tribue illis fructum ventris prolis fruitionem. Quia tua eſt potentia, & tuum eſt regnum, virtus & gloria: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum:* Poſt hanc orationem, Sacerdos acceptis coronis, primo coronat ſponſum, dicens: *coronatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. in nomine Patris &c.* Deinde coronat ſponſam dicens: *Coronatur ancilla Dei N. propter ſervum Dei N. in nomine Patris &c.* Tum benedicit eis ter, dicens: *Domine Deus noſter gloria, & honore corona illos.*

Verbis illis *coronatur* &c. Sacerdotis ore prolatis, de matrimonio rato, a conjugibus legitime contracto, teſtimonium reddit Eccleſia: ac idcirco, inquit Goarius, ſenſus illorum ſolerter eſt attendendus. Non enim hujuſmodi eſt, ut prima facie poteſt videri: *Coronat ſervus Dei N. in nomine &c.* Qui namque coronaret, coronis ipſe ſubjectus? Sed potius: *coronatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. ideſt coronas nuptiales ſubit, in ſignum fœderis conjugalis cum ancilla Dei N. contracti:* vel certe *coronatur ſervus Dei N. in ancillam Dei N. pariter coronatam, uxorem legitimo matrimonio, his coronis deſignato, accipiendam.* Coronandos namque ſe mutuo exhibentes, matrimonium contrahere profitentur, atque hic ex conſenſu, & affectu in alterum ſe coronari permittit.

Nota. Coronarum uſus in ſponſis antiquus in Eccleſia eſt; illius enim Tertullianus meminit Lib. de corona militis cap. 13. ſcribens, *coronat & nuptiæ ſponſos.* Quis autem coronarum in nuptiis ſumendarum finis fuerit, edocet Chryſoſtomus hom. 9. in cap. 1. ad Tim. *Propterea coronæ ſponſorum capitibus imponuntur in victoriæ ſignum, quia libidini inſuperabiles redditi, jam ad thalamum accedunt, quia voluptate devicti non ſunt. Si vero voluptati captivus ſeipſum meretricibus dederit, cur de reliquo coronam geſtat ipſo capite ſuperatus?*

Coronatis ſponſis, atque ita in matrimonium conjunctis, poſtquam nonnullas ſuper eos recitaverit preces, commune poculum in medium profertur, illudque Sacerdos primum benedicit, deinde manibus accipit, ac diſtribuit ipſis uſque tertio, viro primum, & deinde uxori. Communis autem poculi delibatio a ſponſis facta, non eſt Græcorum ita peculiaris ritus, quin apud nos fuiſſe obſervatum plures meminerint: Etenim Polydorus Virgilius ejuſdem moris apud Anglos adhuc vigentis, teſtem ſe reddit l. 1. de inventione rerum c. 4. Inquit Goarius. Hunc ritum ita Symeon Theſſalonicenſis declarat: *ex communi Sacerdos propinat illis poculo & decantatur illud, Calicem ſalutaris accipiam tum propter ſanctiſſima, cum etiam in lætitiæ ſignum propter ſponſorum conjunctionem, pacem, & concordiam: quod quidem etiam bigamis, & hujuſmodi* (ideſt tertias nuptias iterantibus) *diſtribuitur. Non enim divina illis dona, ſed commune ſolum poculum ab Eccleſia, in privatam ſanctificationem, & convictum felicem, & cum benedictione Dei copulam, diſtribuitur.*

Poſt ternam delibationem Sacerdos poculum alicui reddit, vel juxta nonnullorum morem frangit illud, ſive ut ad contemplandam invitet fragilitatem, & brevitatem humani cujuſque gaudii inſtar vitri effracti cito citius prætervituri; ſive ut alii malunt, quod Græci Scyphum quamvis communem, ex eo quod nuptiarum benedictioni inſervierit, confringendum potius, quam in prophanos uſus revocandum, exiſtiment. Hoc peracto egrediuntur ſponſi, ac octavo die ſolemniter coronas in Eccleſia cum precibus, ac ejuſdem Eccleſiæ benedictione deponunt. Atque hæ ſunt cæremoniæ, quas Eccleſia Græca in nuptiis celebrandis uſurpat. Ad Miniſtrum quod ſpectat, eadem ipſis ac noſtris Theologis opinio eſt, ſicuti etiam quoad materiam; formam vero in mutuo conjugatorum conſenſu conſtituunt, quem Theſſalonicenſis ait exprimi per *volo*; Goarius vero per ſenſibilem illum motum ſive actum, quo ſponſi ſeſe coronandos exibent. Nunc indicanda ſunt reliqua: Primum vero recenſebimus ea quæ in conſtitutione *Etſi paſtoralis*, pro Italo-Græcis ab Apoſtolica Sede conſtituta ſunt: Deinde variis notis exponemus, quænam ex iis ad Orientales reliquos extendantur.

Hæc autem leguntur §. VIII. tit. *de Sacramento Matrimonii* I. *Curent Ordinarii Locorum, ut decretum ſacri Generalis Concilii Tridentini de reformatione Matrimonii vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Parochiis Græcorum, & Albanenſium, quoties expedire viderint, evulgetur, & publicetur.*

II. *Matrimonia inter conjuges Græcos dirimi, ſeu divortia, quoad vinculum, fieri nullo modo permittant, aut patiantur: & ſi qua de facto præceſſerunt, nulla & irrita declarent.*

III.

Digitized by Google

III. *Quia verò ſecundum Apoſtolum, Mulier mortuo viro ab ipſius eſt lege ſoluta, & nubendi cui vult in Domino, liberam habet facultatem, ſecundas, & tertias, & ulteriores etiam nuptias Græci non condemnent, ſed illas tamquam legitimas, & validas approbent inter perſonas, quæ alias licite de jure ad invicem Matrimonio jungi poſſunt.*

IV. *Secundò tamen nubentes Presbyteri nullatenus benedicant: Nec ipſos Bigamos ad ſacros Ordines, ſine speciali diſpenſatione Apoſtolica, promoveri liceat.*

V. *Et quoniam apud Græcos conſueverunt contrahi matrimonia inter perſonas contingentes ſe, juxta eorum computationem, octavo gradu, qui ſecundum computationem, & diſtinctionem graduum, quam Latini faciunt, apud hos quartus habetur: ne id præſumatur deinceps, firmiter prohibemus, ac diſtricte præcipimus, ut tum in ulterioribus gradibus licite matrimonia contrahantur, in prædicto quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradu copulari Græci non præſumant; ſtatutum, quoad hoc, Generalis Concilii obſervantes.*

VI. *Item in cognatione ſpirituali, quæ in Baptiſmo, & Confirmatione contrahitur, gradibus ſe teneant iis, quod a Tridentina Synodo definitum eſt. In Baptiſmo videlicet inter ſuſcipientem, & Baptizatum, & illius Patrem, & Matrem, nec non inter Baptizantem, & Baptizatum, Baptizatique Patrem, & Matrem tantum, cognationem contrahi; eamque rurſus, quæ ex Confirmatione, oritur, Confirmantem, & Confirmatum, illiuſque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egredi; omnibus inter alias perſonas ſpiritualis hujus cognationis Impedimentis Matrimonii ſublatis.*

VII. *Maritus Latinus Uxoris Græcæ ritum non ſequatur.*

VIII. *Latina Uxor non ſequatur ritum mariti Græci.*

IX. *Græcus Maritus poteſt, ſi velit, ritum uxoris Latinæ ſequi: item Græca uxor poteſt, ſi velit, ſequi ritum mariti Latini; poſt cujus obitum ad ritum Græcum redire nequeat.*

X. *Quod ſi nolint, unicuique conjugum in ſuo ritu, Catholico tamen, manere permittatur.*

XI. *Matrimonium inter maritum Latinum, & Græcam mulierem Latinè poteſt contrahi: vel Græce coram Parocho Græco, duobus, vel tribus teſtibus præſentibus, vel latine coram Latino, ubicumque maritus Græcus voluerit.*

XII. *Ejus autem loci, ac ritus Parochus debet aſſiſtere, ubi, & quo ritu matrimonium contrahitur.*

Nota. 1. Præceptum de publicando Concilii Tridentini decreto ad ſolos Græcos ſpectat & Albanenſes, qui in Italia, & Inſulis ei adjacentibus ſub Latinis Epiſcopis degunt: eo ergo non afficiuntur Orientales, aliique, penes quos dictum decretum publicatum non ſit.

Nota 2. Id vero, quo decernitur, Matrimonia, quo ad vinculum dirimi non poſſe, ac nulla prorſus eſſe antea inita hujuſmodi divortia, ad Orientales omnes pertinet. Ibi enim Orthodoxam Eccleſiæ fidem de indiſſolubili Matrimonii vinculo inculcat, quæ ad omnes omnino fideles ſpectat, quæque definita fuit in Florentino Concilio, ac in decreto pro Inſtructione Armenorum expoſita, & in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum, matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe, altero conjuge vivente, aliud Matrimonium contrahere, mœcharique eum, qui dimiſſa adultera, aliam duxerit, & eam, quæ dimiſſo adultero, alii nupſerit, anathema ſi.* Eccleſiam vero ita ſemper crediſſe, conſtat ex Chriſoſt. Hieronymo, & Beda *in cap.* 19. *Matth.*, ex Auguſtino duobus libris *de Adulterinis Conjugiis*, quos hac de cauſa ſcripſit, ex Inn. I. *Epiſt. ad Exuperium*, ex Concilio Tridentino *can.* 17. Ex Græcis, Arcudius affert Origenem *tract.* 7. *in Matth.*, alioſque. Id docuerat etiam Apoſtolus Paulus 1. *ad Cor.* cap. 7. ubi habet: *Iis, qui Matrimonio juncti ſunt præcipio non Ego, ſed Dominus, uxorem a viro ſuo non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* Si mulier injuſte diſceſſerit, non eſt ei liberum innuptam manere, aut reconciliari viro, ſed ei reconciliari tenetur, ut nemo negat. Ergo Apoſtolus eam Mulierem loquitur, quæ juſta de cauſa, cujuſmodi eſt viri Adulterium, ab illo diſceſſerit; ei vero divinum indicit præceptum quo jubetur aut manere innupta, aut reconciliari viro. Non me latet Photianos, quos imitati ſunt Luterani, & Calviniani, errorem tueri hiſce Chriſti Domini verbis, quæ habentur Matth. cap. 19.: *quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Sed perperam ex iis argumentantur, non mœchari eum, qui dimiſſa ob fornicationem uxore, aliam duxerit. Nam duo Chriſtus docuit, ſcilicet mœchari eum, qui ſine legitima cauſa uxorem dimiſerit, quia in cauſa eſt, ut hæc mœchetur, Matthæi 5. v. 32. ac etiam, qui uxore dimiſſa le-

gitims quoque de cauſa, duxerit aliam. Utrumque per ſuperiora verba docet, ſcilicet mœchari dimittentem uxorem, excepta cauſa fornicationis, ac mœchari itidem, qui ob fornicationem, dimiſſam duxerit; quia ob fornicationem ſeparatio quidem thori, ſed non Matrimonii, jure naturæ indiſſolubilis, ſolutio fieri poteſt. Hinc Marci 10. v. 11., & Lucæ 16. v. 18. idem Chriſtus, poſtquam dixit, Matrimonium indiſſolubile eſſe, univerſim pronunciat, *quicumque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam. Et ſi uxor dimiſerit virum ſuum, & alii nupſerit, mœchatur*. Sed audiant Græci ex Herma Pauli diſcipulo, ut ego opinor, quæ fuerit Apoſtolorum ævo Eccleſiæ hac de re fides: Is in lib. 2. *Paſtoris*, mandato iv., ita Deum affatur: *Domine, ſi quis habuerit uxorem fidelem in Domino, & hanc invenerit in adulterio, numquid peccat vir, ſi convivit cum illa?* Huic reſpondit Dominus: *quandiu neſcit peccatum ejus, ſine crimine eſt vir vivens cum illa. Si autem ſciverit, uxorem ſuam deliquiſſe, & non egerit pœnitentiam mulier, & permanet in fornicatione ſua, & convivit cum illa vir, reus erit peccati ejus, & particeps machinationis ejus.* Addit vero Hermas. *Quid ergo ſi permanſerit in vitio ſuo mulier?* Cui Dominus: *dimittat illam vir, & per ſe maneat*. Sequitur Hermas: *quid ſi mulier dimiſſa pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum ſuum reverti, nonne recipietur a viro ſuo?* Et Dominus: *Imo ſi non receperit eam vir ſuus peccat, & magnum peccatum ſibi admittit; ſed debet recipere peccatricem, quæ pœnitentiam egit, ſed non ſæpe; ſervis enim Dei pœnitentia una eſt.* Habent ergo ex Apoſtolico viro per adulterium ſeparationem fieri poſſe, ſed non ſolvi Matrimonii vinculum; alioquin vir ſolutus fuiſſet ab obligatione recipiendi dimiſſam ob fornicationem, ac poſt pœnitentiam ad eum redeuntem.

Nota 3. Jubet Pontifex, ne Græci ſecundas, tertias, & ulteriores etiam nuptias damnent, tanquam res de ſe malas, & illicitas, neve reprehendant illos, qui dum alia impedimenta non adſint, ad tertias, & quartas nuptias uxore mortua tranſeunt. Ex quo conſtat. 1. Græcos non debere damnare Latinos, Cophtos, Syros, & ſi qui ſint alii Orientales, qui ſucceſſive ad ſecundas & tertias, atque ulteriores nuptias tranſire ſoleant; neque has nuptias de ſe malas, aut divino præcepto prohibitas aſſerere. 2. Græcos, & Albanenſes in Italia degentes poſſe tuto tertias, & quartas nuptias celebrare; vult enim ſummus Pontifex, ut etiam inter eos hæc ſit libertas, approbenturque hæ nuptiæ *inter perſonas, quæ alias de jure Matrimonio invicem conjungi poſſint*. Sed cum Conſtitutio ſit pro Græcis tantum, qui in Italia degunt, quibuſque Tridentini decretum inculcari debet, non videtur ex ea inferri poſſe, ſublatam eſſe ab Apoſtolica Sede legem illam Græcæ Eccleſiæ Canonibus ſtabilitam, qua nullæ atque irritæ decernuntur quartæ nuptiæ. Matth. Blaſſar. *in Syntagmate Alfabetico cap. 4. tit. de Polygamis* explicans 80. can. S. Baſil. ait, *dicit autem nuptiarum pluralitatem à Patribus ſilentio præteritam, quia tertias quidem nuptias lex agnoſcit: at earum pluralitas tum legibus, tum canonibus eſt prohibita. Omnis enim contractus Matrimonialis, qui tertiarum nuptiarum fines tranſit, nuptiarum pluralitas haud dubie dicitur*: Et infra: *Legis autem hæc verba ſunt: Univerſis manifeſtum eſto, quod ſi quis auſus fuerit ad quartas convolare nuptias, quæ nuptiæ non ſunt, non modo futurum, ut eæ nuptiæ pro nullis habeantur, ſed ne liberi quidem ex iis procreati, pro legitimis ducantur; adeoque pœnis etiam pollutorum ſcortatione tales ſubjicientur, ubi primum a ſe invicem dirempti fuerint*. Hanc autem legem vigere apud Græcos quamplurimi aſſerunt, qui ajunt etiam ab Apoſtolica Sede approbatam eſſe. En Papadopoli verba ex reſp. 2. ſect. 2. §. 12. *Ipſum quoque Matrimonium, quamvis penes Latinos ex libito centies iterari queat, ita cenſente Florentino Concilio, & Hieronymo dicente*: non damno Bigamos imo, & Trigamos, & ſi dici poteſt Octogamos; *pænes noſtros tamen quarto initum nullum erit, ut Græcis notiſſimum eſt, cenſeturque vel a Sede Apoſtolica ſeveritati morum Græcorum indultum, Authore Arcudio, & Goario*.

Imo Goarius *Nota 4. ad capita de Bigamis*, ait, Græci *quartas nuptias omnino reprobant, ut noxias & vetitas, irritante nimirum earum contractus ſancta Sede Apoſtolica: de quibus legendus Arcudius lib. 7. cap. 27. ſeq.* Quum Apoſtolica Sedes permittat & toleret mores conſuetudineſque Græcorum, quæ non ſunt Orthodoxæ fidei contrariæ, nec morum honeſtati adverſentur, ut pluries diximus, facile patet, tolerare, ac ſervari velle hanc conſuetudinem, quæ ex antiquis canonibus orta eſt, ubi adhuc vigeat. Iis vero, qui quartas nuptias juxta canonum rigorem improbant, vetitum eſt damnare eos, qui hac lege non obligati, tum quartas, tum etiam ulteriores ineunt nuptias.

Nota 4. Duo Summus Pontifex §. 4. Græco-

Digitized by Google

eo-Italis prohibet, ſcilicet, ne Bigamos ad Sacros Ordines, ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica, promoveri liceat; & ne Presbyteri ſecundò nubentes ullatenus benedicant. Primum ad omnes Orientales extenditur; omnes enim Orientales antiquis Eccleſiæ legibus obligantur, quæ Bigamos à Sacris Ordinibus arcent, neque ab hujuſmodi legibus ſolvi poſſunt, niſi à Romano Pontifice, qui univerſæ præeſt Eccleſiæ. Ad alterum verò præceptum quod ſpectat, certum eſt Græcos ſub Epiſcopis Latinis degentes omninò prohiberi ſecundò nubentibus benedicere; ſed indè inferri non poteſt, hanc prohibitionem extendi quoque ad Græcos alios Orientales, qui peculiares habent pro Bigamis nuptias contrahentibus officium, in quo eorum nuptiis benedicitur. Licet enim *exacta legum obſervatio Bigamos coronare non eſt aſſueta: Minus verò hæc cuſtodit Magnæ Eccleſiæ conſuetudo: verum, & Bigamis ſponſalitias imponit coronas: nec ullus propterea conqueſtus eſt unquam. Uno vel altero anno ſacra communione excluduntur; ſed neque fas eſt Presbyterum benedictionem eis impartientem, ſimul convivari: juxta ſeptimum canonem Neocæſarienſis Synodi.* Ita refert Goarius ex reſponſis B. Nicetæ Metropolitæ Heracleenſis ad interrogata Conſtantini Epiſcopi. Cum Conſtitutio, de qua loquimur, ad Græcos Italos tantum dirigatur, non videtur hac in parte morem illorum improbare, qui ex antiqua conſuetudine Bigamis ſponſalitias coronas imponere, & benedicere ſoleant; ſed exactam legum obſervationem Græcis Latinis Epiſcopis ſubjectis indicere; juxta quam *Bigamus non coronatur: ſed præterea probibetur illibatis myſteriis communicare annis duobus; Trigamus vero quinque*: ut idem Goarius refert ex cap. de Bigamis Nicephori Confeſſoris Patriarchæ Conſtantinopolitani.

Nota 5. Quoad quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum, quo Matrimonium contrahi prohibetur, juxta Concil. Tridentini Decretum, Conſtitutio non videtur extendenda ad Græcos alios, qui juxta antiquam Eccleſiæ gentis ſuæ conſuetudinem prohibitionem contrahendi Matrimonium ad ſeptimum tantum conſaguinitatis gradum extendunt: qui gradus idem eſt ac tertius juxta Latinorum ſupputationem. Aſſemannus tom. 3. part. 2. Bibliothecæ Orientalis pag. 325. ita rem hanc exponit, ubi etiam Chaldæorum hac de re diſciplinam explicat: en ipſius verba: Græci primis quatuor ſæculis conſanguinitatem non extenderunt ultra primum gradum lineæ collateralis rectæ; tunc enim adhærebant legibus Imperatorum, quæ conjugia conſobrinorum, ſeù inter filias, & filios fratrum, aut ſororum, permittebant, ut oſtendit Juenin. in Comm. de Sacramentis diſſ. 10. de Matrimonio quæſt. 7. art. 2. pag. 688. Labente vero ſæculo quarto ex Theodoſii Senioris lege, conſobrinorum, & non ulterius, Matrimonium prohibuerunt; quam diſciplinam anno 692. in Concilio Quiniſexto tenebant. Sæculo autem undecimo nuprias vetuere ad ſextam uſque perſonam incluſivè, hoc eſt, ad tertium gradum juxta ſupputationem Latinorum: ſextæ demum perſonæ circa annum 1050. ſeptima addita eſt à Michaele Patriarcha: quam Græcorum praxim improbavit Innocentius IV. Epiſtola 20., quæ eſt ad Ottonem Cardinalem Tuſculanum in Regno Cypri Legatum. Verum ut idem Juvenin obſervat, ea Innocentii IV. decretalis in Regno Cypri, aut in aliis Græcorum regionibus, pacis, & œconomiæ cauſa promulgata non fuit, & nihil per eam mutationis invectum eſt in Græcorum diſciplinam. Ita quod Latini cum perſona octava prohibent Matrimonium, Græci permittunt. Neſtoriani, ſeù Chaldæi, quum in Perſico, non Romano Imperio verſarentur, eos conſaguinitatis gradus olim obſervarunt, qui per priora Eccleſiæ ſæcula ex Levitico cap. 18. obſervabantur: hi autem erant: 1. In linea recta aſcendentium, & deſcendentium in omnibus omninò gradibus, quantumcumque à ſe invicem diſtarent. 2. In linea collaterali recta in primo gradu tantum, ſivè inter fratrem, ſive inter ſororem; ſive ſoror ex Patre ſit, ſive ex Matre. 3. In linea collaterali obliqua, in ſecundo gradu reſpectu aſcendentium; ita ut Nepotes non potuerint amitas ducere. Poſtea vero vel ex Græcorum diſciplina, vel ex Patriarcharum ſuorum Conſtitutionibus, ita gradus ſtatuerunt; legem imperialem admittunt, in qua parte 2. De Matrimonio edicitur: *De feminis, cum quibus Matrimonium contrahere non liceat. Sunt autem filia, & noverca, & Mater, & ſoror, & Patris filia, & fratris filia, & Patris ſoror, & Matris ſoror, & uxor fratris, & uxor Patrui, & ſocrus, & nurus, & filia uxoris, & filia filii, & filia filiæ, eorumque filiæ. Quorum vero mentio facta non eſt, prædictorum menſura metiendi erunt: quum enim quis fratrem commemorat, filiam quoque fratris connotat. Rurſus in Sacroſancto Evangelio probibentur nuptiæ cum muliere dimiſſa ob cauſam fornicationis: & Apoſtolus vetat Matrimonium cum Ethnica, & infideli.* Hæc verba deprompta ſunt ex collectione Canonum arabica, Auctore Abulpharagio Benaltibo. Notat vero idem Aſſemannus ex re-

laxatione diſciplinæ, tantam poteſtatem Neſtorianos ſuis Patriarchis tribuere, ut præter vetitos in Levitico gradus, in cæteris omnibus diſpenſatio facilè impetrari poſſit. Quod ſpectat ad auctoritatem Epiſcoporum circa diſpenſationem ad contrahendum Matrimonium in gradibus prohibitis, vide, quæ ſupra adnotavimus ex tract. de Synod. Diœceſana BENEDICTI XIV.

Nota 6. Circa cognationem ſpiritualem Græcis in Italia degentibus præcipitur ſervare adamuſſim Trid. Synod. Decretum. Hac lege tenentur quoque Græcorum reliqui; Canon enim 53. Trullanæ Synodi, quæ apud eos magnæ auctoritatis eſt, ita ſtatuit: *Quoniam ſpiritualis neceſſitudo major eſt conjunctione corporum, ſtatuimus, ut qui ex ſacro, & ſalutari baptiſmate pueros ſuſcipiunt, & poſtea cum Matribus eorum viduis in Matrimonium coeant, primum à tali contubernio abſtineant, deinde ſcortatorum quoque pœnis, ſubjiciantur. Quippe qui ab hoc malo promptè non ſemet abſtinet, & confitetur, tanquam inceſtis nuptiis pollutus damnatur.* Apud Syros Neſtorianos hujuſce cognationis nulla mentio occurrit, & antiquam primævæ Eccleſiæ diſciplinam hac in re ſequi videntur, in qua per tria priora ſæcula ex nullo monumento Eccleſiaſtico probari poſſe, cognationem ſpiritualem fuiſſe Matrimonii impedimentum, oſtendit Irenin lib. ſup. cit. pag. 692.

Nota 7. Circa impedimenta, quæ ſtabilita ſunt jure Eccleſiaſtico, hæc regula tenenda eſt, in iis Orientalibus Eccleſiis, in quibus lex prohibens Matrimonium, vel nunquam promulgata & recepta fuit, vel licet fuerit promulgata, & aliquando etiam in uſu, à pluribus ſæculis in diſſuetudinem abiit, ac nunc penitus ignoratur, hujuſmodi lex nullam habet vim, nec ad eam ſervandam Chriſtiani illi tenentur, donec Eccleſiæ auctoritate ſit ipſis propoſita, & inculcata. Vide ea, quæ de humanis, & Eccleſiaſticis legibus ab Auctore expoſita ſunt, quæque in noſtra Appendice ad tractatum de legibus fuere explicata.

Hæc pauca ad tractatum de Matrimonio addere voluimus, ne opus nimium excreſceret, & quod ex iis, quæ Auctor tractat, quæque nos de ritibus agendo diximus, facile dilui poſſint dubia omnia circa hanc materiam etiam ex Orientalium diſciplina emergentia.

TRACTATUS DE CENSURIS, ET IRREGULARITATIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Cenſuris in genere.

Quæſt. I. QVid eſt Cenſura?

Reſp. Eſt pœna Eccleſiaſticâ medicinalis, privans primariò bonis quibuſdam ſpiritualibus diſpenſationi Eccleſiæ commiſſis.

Dicitur 1. *Pœna*: Quia ſemper ſupponit culpam: nam *rem quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit*, cap. 2. *de conſtit.*

2. *Eccleſiaſtica*. Quia ferri poteſt à ſola poteſtate Eccleſiaſtica, cùm ſit privatio bonorum ſpiritualium, quæ Laici non habent in ſua poteſtate: nec proinde auferre poſſunt.

3. *Medicinalis*, ex cap. 1. *de ſentent. excomm. in 6.* Quia fertur ad avertendum, & revocandum hominem à peccato. Quare Cenſura ex intentione Eccleſiæ non eſt perpetua, ut depoſitio & degradatio, quæ ſunt pœnæ merè vindicativæ; ſed tolli debet à ſuperiore, cùm reus ſe emendavit & ſatisfecit.

4. *Privans bonis &c.* ut ſunt publica Eccleſiæ ſuffragia, juriſdictio ſpiritualis, & ejus uſus, beneficia, ſacrificia, Sacramenta: non item habitus virtutum infuſi, gratia ſanctificans, character, poteſtas Ordinis.

5. *Primariò*. Nam ſecundariò privat bonis quibuſdam temporalibus, putà fructibus beneficii, & ſocietate fidelium etiam in civilibus: ſed per ordinem ad bonum ſpirituale, ut ſic faciliùs & promptius reſipiſcant, & ad debitam obedientiam efficaciùs revocentur.

Quæſt. II. *Quotuplex eſt Cenſura?*

Reſp. Cenſura 1. dividitur in excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, c. 20. *de verbor. ſignific.*

2. Alia eſt à jure, alia ab homine. Cenſura à jure eſt ea, quæ per legem vel ſtatutum perpetuum lata eſt; unde in Canonibus, Decretis Pontificum, vel ſtatutis Epiſcoporum continetur. Cenſura ab homine eſt ea, quæ fertur ab aliquo ſingulari ſuperiore, per præceptum tranſitorium, vel ſententiam judiciariam; eſtque vel generalis, quæ generatim & indeterminatè fertur in aliquos, v. gr. in Clericos; vel particularis, quæ fertur in certam ac determinatam perſonam.

Cenſura à jure non ceſſat morte legislatoris. At cenſura ab homine expirat morte ſuperioris, aut ejus amotione, ſi eveniat antequàm

contra-

contrahatur; ſed jam contracta, manet poſt ejus mortem, donec tollatur per abſolutionem.

3. Alia eſt latæ ſententiæ, alia ferendæ. Prior eſt, quæ contrahitur ipſo facto, ſeu ſola culpæ admiſſione, abſque ulla judicis ſententia. Poſterior eſt ea, quæ non contrahitur niſi accedente ſententia judicis, & vocatur comminatoria. Pro quibus dignoſcendis conſideranda ſunt verba, quibus fertur Cenſura.

Cenſura eſt latæ ſententiæ, ſi adhibeantur hæ voces, *Ipſo facto*, *ipſo iure*, *ex tunc*, *ex nunc*, *ſtatim*, *illicò*, *continuò*, *confeſtim*, *mox*, *protinùs*, *latæ ſententiæ &c.* Vel ſi verba ſint præſentis temporis indicativi modi, v. gr. *Excommunicamus*, *ſuſpenduntur*, *interdicuntur*. Vel præteriti temporis, v. g. *Excommunicatus eſt*; *volumus eſſe excommunicatum*, *ſuſpenſum*; *noverit ſe excommunicatum*, *ſuſpenſum*. Item ſi verba ſint imperativi modi, nec dirigantur ad judicem, nec ejus actionem, ut *Subjaceat excommunicatio*, *nis incidat in excommunicationem*; *maneat ſuſpenſus*, *interdictus*; *habeatur pro excommunicato*; *ſit excommunicatus*, *ſuſpenſus &c.*

Cenſura eſt ferendæ ſententiæ, ſi feratur per verba, quæ judicis actionem exigant, vel ſignificent, ut *Excommunicetur*, *ſuſpendatur*, *ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur*, *decernimus excommunicandum*, *ſuſpendendum &c.* Item ſi verba ſint futuri temporis, v. g. *Excommunicabitur*, *ſuſpendetur*, vel minatoria, ut *Sub pœna excommunicationis*, *ſuſpenſionis*, *ſub interminatione anatematis &c.* niſi ex adjunctis aliud colligatur, vel ex aliquibus verbis additis, ut ſi dicatur *Sub pœna excommunicationis ſtatim incurrendæ*, vel *cui ſtatim*, *confeſtim*, *omnino ſubjaceat*. In dubio an cenſura ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ, cenſenda eſt ferendæ, quia *in pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, regul. 45. in 6.

Quæſt. III. *Quænam culpa requiritur ad contrahendum Cenſuram.*

Reſp. Ex communi ſententia, non contrahitur ſaltem Cenſura totalis, niſi ob culpam mortalem, externam, contumaciter admiſſam contra præceptum Eccleſiaſticum. Itaque ad hoc requiritur.

1. Culpa mortalis, ex cap. *Nemo*, cap. *Nullus* 11. quæſt. 3. Quia Cenſura eſt gravis pœna, cùm privet magnis bonis ſpiritualibus. Pœna autem debet eſſe commenſurata culpæ; aliàs eſſet injuſta, ex cap. 5. *de pœnis in 6.* ubi jubetur ut judex pœnam metiatur ex culpa. At peccatum veniale eſt culpa levis in ſuo ordine, ſeu in ordine ac linea peccati.

Dixi, *totalis*. Nam ſecundùm multos Cenſura partialis, aut ſuſpenſio ab aliquo actu officii ad breve tempus, item excommunicatio minor, non neceſſariò gravem culpam ſupponit.

2. Ut ſit externa, & quidem mortalis ſecundùm opus externum. Quia nulla cenſura fertur propter ſolam internam pravam operantis voluntatem: nam hæc non requiritur ad rectum regimen Eccleſiæ ſaltem ordinarium; & Eccleſia non fert cenſuram, niſi de iis, de quibus judicare poteſt. Eccleſia autem non judicat de merè internis in foro externo, cap. 33. *de ſimon.*

Item actus peccati debet eſſe completus ac perfectus in ſua ſpecie morali, & habere eam malitiam, quæ ſub cenſura perhibetur. Quia lex humana non obligat, nec operatur ultra intentionem ſuperioris verbis expreſſam, cùm non aliter proponatur ſubditis; & in odioſis ſtricta debet eſſe interpretatio. Ob eandem rationem requiritur effectus completus, quem legislator intendit ſub cenſura prohibere, niſi aliud in lege exprimatur. Hinc qui animo occidendi alterum graviter vulneravit, non incurrit excommunicationem contra homicidas latam, niſi mors ſequatur; quia ſuperior tunc non vult punire peccatum, niſi poſita tali conditione effectus ſecuti. Unde quis à peccato præterito, v. gr. vulneratione juſtificatus per contritionem, vel Sacramentum Pœnitentiæ, poteſt contrahere excommunicationem, in ſtatu gratiæ; nam licèt juſtificatus ſit, dignus eſt pœna ob culpam, ſub cenſura prohibitam debita.

Dixi *Niſi aliud &c.* Nam, cap. 1. *de homicid. in 6.* mandans aliquem occidi per aſſaſſinos excommunicatur, quamvis mors non ſequatur.

Item in cenſura lata contra facientes, non comprehenduntur conſulens, mandans, approbans, niſi exprimantur, quia lex pœnalis, utpote odioſa non extenditur ultra proprietatem verborum.

3. Ut contra præceptum Eccleſiaſticum, & cum aliqua contumacia. Nam cenſura eſt pœna merè Eccleſiaſtica conſtituta in eos, qui ſunt contumaces contra ſuperiorem Eccleſiaſticum, ut coerceantur & corrigantur: quæ pœna inobedientiam aliquam Eccleſiæ requirit, juxta illud, Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus*. Ad hanc autem inobedientiam, ſeu contumaciam ſufficit contemptus virtualis & interpretativus authoritatis Eccleſiæ ſub pœna præcipientis, qualem habere cenſetur, qui ſciens præceptum Eccleſiæ annexam habens cenſuram, tamen illud violat.

Hinc ex communi ſententia ob peccatum merè præteritum non poteſt ferri Cenſura, niſi

alli-

Digitized by Google

aliquo modo pendeat in futurum, vel quia reus in eo perſeveraret, vel ut cogatur ſcandalum tollere, vel injuriam reſarcire per debitam ſatisfactionem. Alioqui cenſura non eſſet medicina, ſed mera vindicta.

Porro licet culpa aliena ſufficiat ad ſuſpenſionem, & interdictum, requiritur tamen propria ad excommunicationem ſubeundam, ex cap. 5. *de ſent. excomm. in 6.* cum excommunicatio ſit graviſſima pœna.

Quæſt. IV. *Quænam excuſant a cenſura gravi?*

Reſp. Excuſat 1. Id omne quod excuſat ſive a peccato mortali, ut defectus advertentiæ ſufficientis, levitas materiæ; ſive ab obſervatione præcepti eccleſiaſtici, ut impotentia moralis, cum ſcilicet non poteſt ſervari ſine gravi damno, quo cum ordinarie præcepta Eccleſiæ non obligant. Quia cenſura non fertur niſi ob tranſgreſſionem culpabilem præcepti eccleſiaſtici, contumaciter admiſſam. Excipe, niſi metus gravis directe incuteretur in contemptum religionis aut eccleſiaſticæ poteſtatis: nam tunc etiam cum periculo mortis tenetur quis ſervare talem legem. Ita communiter.

2. Ignorantia invincibilis etiam ſolius legis eccleſiaſticæ, ſive ea ſit facti, ſive juris excuſat. Quia hæc excuſat a culpabili tranſgreſſione legis Eccleſiaſticæ, & impedit contumaciam, ac voluntarium circa id quod ignoratur. At non excuſat ignorantia vincibilis, etiam non affectata, ſi ſit craſſa vel ſupina, hoc eſt, orta ex eo quod quis nullam adhibuerit diligentiam ad ſciendum id, quod ſcire poterat & debebat, ex cap. 2. *de conſtitut. in 6.* ubi Bonifacius VIII. ait: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Nam ex tali ignorantia peccans, virtualiter, ideoque ſufficienter contumax eſt; quia negligit culpabiliter ſcire legem alias publicam, & quæ ſemper ex ſe admonet.

Si tamen cenſura lata ſit contra ſcienter, conſulto, temerario auſu facientem aliquid, vel præſumentem facere; tunc ab ea excuſat omnis ignorantia, etiam vincibilis, non affectata. Nam non dicitur ſcienter, auſu temerario legem violare, qui eam ignorat ignorantia non affectata; & hæc verba in rebus odioſis ſunt ſtricte accipienda; & alioqui eſſent inutilia. Secus, ſi ignorantia ſit affectata: nam hæc æquiparatur certæ ſcientiæ, & auget culpam, quia includit majorem affectum peccandi, contemptum legis, magnam temeritatem præſumptionem, ſcientiam periculi directe voliti, contumaciam, & intentionem ſaltem implicitam ac virtualem faciendi id quod lege prohibetur. Item ſi quis ſuſpicans aut dubitans de cenſura vel facto, non inquirat, & ſic faciat contra legem, contrahit cenſuram; quia tunc talis habet ſatis contumaciæ & præſumptionis ad talem cenſuram, cenſeturque legem ac cenſuram contemnere.

Sed an probabilis, ſeu invincibilis ignorantia ſolius cenſuræ excuſat ab ea contrahenda?

Reſp. 1. Covarruvias, & alii Doctores contra alios multos docent, nullam ignorantiam etiam invincibilem ſolius cenſuræ per legem papalem, aut canonem univerſalem latæ excuſare ab ea contrahenda; ita ut ad cenſuram contrahendam ſufficiat, quod quis ſciat, vel ſcire poſſit ac debeat actionem, vel omiſſionem, cui cenſura annexa eſt, eſſe ab Eccleſia graviter præceptam vel prohibitam.

Probant 1. Quia hoc ipſo quod quis ſcit, vel ſcire poteſt & debet, actionem aliquam eſſe graviter ab Eccleſia præceptam vel prohibitam, & tamen libere ponit talem actionem vel omiſſionem, ſufficienter contumax eſt Eccleſiæ, ut merito ab illa puniatur per cenſuram illi annexam. Nam talis culpabiliter violat legem eccleſiaſticam, quam ſcit, aut ſcire poteſt & debet graviter obligare. Ergo peccat mortaliter contra illam legem, quam virtualiter contemnit & contumaciter violat; ac proinde meretur, & contrahit pœnam per talem legem impoſitam. Contumacia quippe ad cenſuram requiſita nihil aliud eſt quam culpabilis inobedientia Eccleſiæ, & virtualis contemptus authoritatis Eccleſiaſticæ, juxta illud Matth. 17. *Si Eccleſiam non audierit*, hoc eſt, ſi Eccleſiæ non paruerit, *ſit tibi ſicut ethnicus.* Quælibet autem graviter culpabilis violatio legis eccleſiaſticæ, cujus reus eſt quicumque agit, vel omittit aliquid contra legem eccleſiaſticam quam cognoſcit, vel cognoſcere potuit, vera eſt inobedientia Eccleſiæ, & virtualis contemptus ejus authoritatis, cum ſit mortalis culpa contra legem, & authoritatem Eccleſiæ.

Paulo aliter. Ad cenſuram contrahendam ſufficit cognitio poſſibilis & debita legis eccleſiaſticæ aliquid graviter præcipientis aut vetantis. Nam illa poſita, qui libere ponit talem actionem vel omiſſionem, ſufficienter contumax ſeu inobediens eſt Eccleſiæ, ut merito ab illa puniatur per cenſuram illi annexam: libere enim violat grave præceptum Eccleſiæ, & mortaliter peccat contra illud, cum ignorantia vincibilis non excuſet a mortali culpa; & conſequenter talis ſufficienter contumax & inobediens eſt Eccleſiæ, ut ab illa puniatur.

2. Ex cap. *Ut animarum* 2. de conſtitut. in 6. ubi

ubi Bonifacius VIII. ſtatuendo, ſententiis ſeu pœnis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis non ligari ignorantes, tacitè excipit ſententias, ſeu pœnas prolatas per leges penales, & canones univerſales, ut notat Gloſſa v. *Statuta*, dicens: *De generalibus ergo ſtatutis canonum vel legum non loquitur, quæ ab omnibus ſciri & cuſtodiri debent*. Et hoc ſtatuit Pontifex utriuſque juris periti ſſimus, ad imitationem legis civilis ult. §. *de decret. ab ordine fac.* ubi habes quod municipali ſtatuto non ligatur ignorans ſed ſciens tantum, ut habet alia Gloſſa, ibid. v. *Sententiis*. Ratio eſt, quia ignorantia juris communis & univerſalis, ceteris paribus, minus probabilis, minuſque excuſabilis eſt, quam ignorantia juris particularis; quia quilibet magis debet & facilius poteſt addiſcere & ſcire leges, quæ ſunt omnibus fidelibus communes, & ab omnibus obſervari debent, quam quæ ſunt certis locis ſpeciales. Ergo etſi ignorantia non craſſa nec ſupina cenſuræ ſtatuto particulari latæ excuſet ab illa contrahenda, non continuò excuſare debet ſimilis ignorantia patis Cenſuræ per leges univerſales ſtatutæ.

Hinc qui duellum committit, ſciens quidem hoc eſſe graviter ab Eccleſia prohibitum, vel ſi culpabiliter ignoret hanc Eccleſiæ prohibitionem, tametſi neſciat eamdem eſſe ſub pœna excommunicationis, ut plerique rudes ignorant, tamen vere excommunicationem contrahit.

Si dicas, cenſuram ex natura rei requirere peculiarem modum contumaciæ & inobedientiæ, quæ opponatur ſpeciali, & rigoroſo modo præcipiendi, vel prohibendi ſub comminatione Cenſuræ; *Reſpondent* hanc eſſe meram petitionem principii, ſupponentem id quod in quæſtione eſt, & quod eſt probandum, quodque negatur. Præterea ex eo quod quis ſcit aut ſcire poteſt & debet, aliquid eſſe ab Eccleſia graviter præceptum aut prohibitum, cognoſcit confuſe & virtualiter ſpecialem illum præcipiendi modum; & contra facientem virtualiter contemnit authoritatem Eccleſiæ ſub quacumque pœna præcipientis: ad contumaciam autem ſufficit virtualis, & interpretativus contemptus authoritatis Eccleſiæ, qui reperitur in omni violatione graviter culpabili legis Eccleſiaſticæ.

Nec obſtat, inquiunt, quod cenſura ſit pœna medicinalis, ordinata per ſe primò ad avertendum, vel ad emendandum delictum. Nam 1. Etſi contrahatur ab ignorante, tamen per ſe ſemper medicinalis eſt; per ſe enim ſemper apta eſt ad hoc utrumque præſtandum. Quod ſi non ſemper medeatur, hoc eſt per accidens. Et quando ignorans ſciat poſtea ſe Cenſura ligatum, tum per illam adducetur ad emendandum delictum.

2. Hoc nimium probat, ideoque nihil probat: probaret enim ignorantiam etſi vincibilem a cenſura excuſare; nam quælibet ignorantia, ſaltem non affectata, tollit rei ignoratæ notitiam. At certe ignorantia craſſa, aut ſupina, etiam ſecundum adverſarios, non excuſat a cenſura, ut patet ex cap. 2. *de conſtitut. in 6.* ubi poſtquam Pontifex dixit: *Sententiis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes*: hanc exceptionem addit, *Dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina*. Quod generatim dictum comprehendit etiam cenſuras, ut conſentiunt omnes; imò de illis præcipue intelligi debet juxta Gloſſam. V. *Sententiis*: & hoc oſtendit ratio allata, *ut animarum periculis obvietur*. Quod ſi de Cenſuris agitur in regula generali: ergo & in exceptione; & hæc eſt etiam communis expoſitio, inquit Suarez. Ex qua a fortiori ſequitur (addit idem Doctor) etiam in legibus pontificiis ignorantiam craſſam a Cenſura non excuſare, quia ex genere ſuo plus obligant pontificiæ leges, quam ſtatuta ordinariorum, Unde concludit Suarez, negandum eſſe in actu ex ignorantia facto deeſſe contumaciam & inobedientiam ſufficientem ad contrahendam Cenſuram. Nam licet non tam expreſſe & directe, virtute tamen & indirecte idem genus inobedientiæ eſt, ita negligere legem alias ſatis publicam & omnibus notam, ut tam craſſa illius ignorantia habeatur. Ac proptetea ſatis etiam eſt, quod lex, quantum eſt ex ſe, illum admoneat: quamvis admonitio ad ejus aures non perveniat ex ſupina ejus negligentia. Hæc Suarez, de cenſur. diſp. 4.

Reſp. 2. Quævis ignorantia, modo non ſit craſſa & ſupina, excuſat a cenſura per ſtatutum particulare lata, habetur cap. 2. de conſtit. in 6. ibi: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina*. Hæc autem decretalis eſt conſtitutiva juris novi, non merè declaratoria, ut rectè colligit Suarez ex verbo *Nolumus*. Ratio diſcriminis inter has cenſuras, & alias jure communi latas eſt, quod cenſuræ per ſacros Canones & Conſtitutiones univerſales rarius, & majori cum maturitate feratur, quam per ſtatuta particularia, ex quibus proinde majora animarum pericula orirentur, niſi illis obviaretur, reſtringendo has pœnas ad ſolos ſcientes, & craſſe ignorantes.

Porro ignorantia craſſa & ſupina hic eſt ea, qua quis ignorat id, quod ſcire debet, & quod omnes

Digitized by Google

omnes ejuſdem ſtatus & conditionis communiter ſciunt.

Quæſt. V. *Quandonam Cenſura eſt invalida?*

Nota. Non contrahi cenſuram, quando invalida eſt, per ſe patet, cum nulla ſit.

Reſp. Cenſura nulla eſt, 1. Defectu juriſdictionis, cum ſcilicet ferens Cenſuram caret juriſdictione, vel eam habet legitime impeditam per aliquam cenſuram, aut ſuſpenſam per legitimam appellationem, cum nempe ante ſententiam abſolute latam reus appellavit ad ſuperiorem, ex cap. 40. *de appellat.* Si vero appellatio fiat poſt latam ſententiam, vel poſt contractam Cenſuram a jure, valet Cenſura & ſervari debet, cap. 20. *de ſent excomm. in 6.* quia cenſura lata executionem ſecum trahit, ex cap. 53. *de appellat.*

Defectu ordinis ſubſtantialis judicii, ut ſi aliqua monitio non præceſſit: nam ut cenſura ab homine per ſententiam particularem infligenda feratur valide, præcedere debet una ſaltem monitio, cap. 48. *de ſentent. excomm.* & c. 9. eod. tit. *in 6.* Quia non eſt contumax contra Eccleſiam, niſi qui præcedente monitione & comminatione cenſuræ obedire renuit. Ut autem validè feratur & contrahatur cenſura à jure, vel ab homine per ſententiam generalem contra actum futurum, non requiritur alia monitio, quàm promulgatio ipſius legis vel ſententiæ; lex enim & ſtatutum, cùm ſint publica & permaneant, ſemper ſatis per ſe monent, ex cap. 26. *de appellat.* Idem eſt de ſententia illativa cenſuræ, ſed declaratoria tantùm; nam abſque alia monitione declarari poteſt cenſura contracta, modò priùs citata parte, de crimine juridicè conſtet: aliàs nulla eſſet declaratio, quia contra partem inauditam nihil poteſt in judicio definiri, cap. 1. *de cauſa poſſ.*

3. Defectu culpæ mortalis. Quia gravis pœna non poteſt irrogari ab homine ob levem culpam: nam pœna improportionata & major culpa eſt evidenter injuſta, cùm deſit æqualitas. Actio autem evidenter injuſta quoad ſubſtantiam non habet vim per ſe obligandi. Quòd ſi cenſura lata ſit ob crimen falſum, ſed in judicio legitimè probatum, hanc obligare in conſcientia docent Richardus, Palud. S. Antoninus, 3. part. cit. 24. part. 73. & alii. Econtra Suarez, Layman, & alii multi contendunt eam reipſa non contrahi in foro conſcientiæ & coram Deo; quia ſicut cauſa eſt tantùm apparens, ita & Cenſura; nec poteſt, nec vult Eccleſia punire innocentes. Addunt tamen, damnatum teneri ſe gerere exteriùs coram aliis tamquam cenſura affectum: quia ſententiæ judicis legitimæ, licèt quoad rem injuſtæ, parere tenetur, quantùm neceſſarium eſt ad amovendum ſcandalum & tuendum authoritatem Superioris. Quare, inquiunt, ſi actum ordinis ſui publicè exerceret, peccaret; quia cum ſcandalo reſiſteret poteſtati publicæ; ſed non contraheret irregularitatem: quia cenſura eſt tantùm apparens, & ſic non violat veram cenſuram. Non peccaret autem, ſi actum ſui ordinis exerceret privatim, & coram iis ſolis, quibus innocentia ejus perſpecta eſt.

Mihi verò videtur non privari quidem participatione communium ſuffragiorum & orationum; neque etiam privari apertè affirmat ullus author, ut notat Suarez: quia non eſt veriſimile Deum dediſſe Eccleſiæ poteſtatem ea privandi innocentem, cùm hæc poteſtas non poſſit eſſe in deſtructionem, ſed ſolùm in ædificationem; neque etiam Eccleſia id intendit, cùm nec ad bonum commune, nec ad bonum illius qui condemnatur, utile ſit. Sed tamen talis revera privatur receptione & adminiſtratione Sacramentorum, executione ordinis, & communione externa cum fidelibus. Quia hæc omnia ei per ſententiam legitimam & juſtam ex parte actionis ſeu judicii prohibentur, cui ſententiæ legitimæ parere tenetur in foro conſcientiæ, & debet hoc incommodum pati propter bonum commune poſtulans executionem ordinis ac ſententiæ legitimæ, & obedientiam ſuperiori juſtè ac legitime præcipienti. Et hæc prohibitio non habet tunc rationem pœnæ propriæ dictæ, quæ ſemper ſupponit culpam; ſed pœnæ impropriè dictæ, quæ eſt incommodum propter bonum commune inflictum; unde etiam tunc non erit cenſura ſtrictè dicta, ſed late ſumpta pro prohibitione legitima & obligante. Quod confirmo authoritate S. Thomæ, qui in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. q. 2. docet, excommunicationem latam per ſententiam, quæ nulla non eſt, habere effectum ſuum, & debere excommunicatum humiliter obedire. Sententia autem, de qua agitur, non eſt nulla, cum in ſuo foro juſta & legitima ſit. Unde inferiùs S. Doctor de hac ſpecie loquens vocat eam cenſuram ex debita cauſa ex parte cenſuræ, non verò ex parte ejus cui imponitur. *Sicut*, inquit, *cùm aliquis pro falſo crimine in judicio probato excommunicatur: & tunc ſi humiliter ſuſtinet, humilitatis meritum recompenſat excommunicationis damnum.* Et in ſolutione objectionum ait non eſſe inconveniens, ut innocens & invitus aliquando privetur per modum pœnæ auxiliis externis, quibus per Eccleſiam juvari poteſt ad ſalutem. Quare ſi violaretur iſta Cenſura, videtur quod contraheretur irregularitas, quia non eſt cenſura apparens tantum, ſed eſt vera & juſta prohibitio Superioris, cujus

cujus violatio merito punitur irregularitate.

Ceterum in dubio juſtitiæ Cenſuræ, conſtat hanc ſervari debere etiam in foro conſcientiæ, donec à ſuperiore declaretur irrita, vel tollatur. Quia in dubio favendum & obediendum eſt ſuperiori, habenti jus ferendi Cenſuras. Et in dubio tutior pars eligi debet.

Sed an omnis Cenſura injuſta eſt etiam nulla?

Reſp. Neg. Nam injuſta eſt Cenſura, quæ non fertur ex amore juſtitiæ, ſed ex odio, invidia, vel vindicta privata; vel quæ ab homine fertur, accidentario juris ordine ſine neceſſitate prætermiſſo, v.gr. ſine trina monitione, ſine ſcriptura, vel expreſſione cauſæ; & tamen valida eſt, ac ligat etiam in conſcientia, ſi poſt unam monitionem a legitimo ſuperiore ob crimen verum feratur. Nam tunc nihil eſſentiale deeſt ad ejus valorem; & accidentium defectus non tollit ſubſtantiam rei, nec proinde ejus effectum primarium. Imò rata eſt cenſura quoad prohibitionem, & ſervanda, etiamſi feratur ob crimen falſum, ſed in judicio legitime probatum, ut dixi, & opus eſt abſolutione. Quare utraque Cenſura, licet injuſta, timenda eſt. *Sententia Paſtoris ſive juſta, ſive injuſta ſit, timenda eſt*, ait S. Gregor. hom.6. in Evang.

Nota. Ut Cenſura ab homine per ſententiam particularem licite feratur, neceſſe eſt, 1. Ut fiat trina monitio cum ſuis intervallis, ita ut una præcedat aliam duorum ſaltem dierum ſpatio, cap.9. *de ſent. excomm. in 6.* Tamen ex urgenti cauſa ſufficit una pro tribus cum intervallis, antequam excommunicetur reus; vel etiam ſine intervallis, ſi neceſſitas exigat, v.gr. Moneo te ſemel pro tribus vicibus, ibid. 2. Ut fiat in ſcriptis, & cauſa Cenſuræ exprimatur, tradaturque reo petenti exemplum hujuſmodi ſcripturæ infra menſem, cap. 1. eodem tit.

Ad cenſuram vero à jure ſufficit ut lex, ſeu ſtatutum ſufficienter promulgatum ſit. Si tamen ſit ferendæ ſententiæ, ut hæc feratur, requiritur citatio rei, & condemnatio juridica; nec debet infligi reo, etiam convicto & manifeſto, niſi prævia monitione, & quidem per ſe loquendo trina, ex cap. 26. de *appellation.* Quod ſi ſit *latæ ſententiæ*, ut declaretur contracta, requiritur, ut citata parte de crimine juridice conſtet.

Nota. Dubitans utrum Cenſuram aliquam contraxerit, tenetur ſe gerere tanquam ſi cenſura affectus eſſet, donec dubium prudenter depoſuerit, aut ab ea abſolutus fuerit. Quia in dubio pars tutior eligenda eſt, & alioqui talis ſe exponeret periculo peccandi, violando Cenſuram actu per eam prohibito.

Quæſt. VI. *Quinam poſſunt ligari Cenſura?*

Reſp. Ut quis ligetur Cenſura, ex communi ſententia neceſſe eſt, 1. Ut ſit viator, quia hic ſolus eſt capax emendationis, ſubjectionis & contumaciæ; quod requiritur ad ſubeundam Cenſuram. Cum autem hæretici mortui dicuntur poſſe anathematizari, tunc anathema ſumitur pro declaratione, aliquem alienum ab Eccleſiæ communione deceſſiſſe. Poteſt etiam mortuus excommunicari indirecte, quatenus Eccleſia poteſt ad aliorum terrorem præcipere vivis, ut illum ſacra ſepultura, publicis precibus & ſacrificiis privent. Dicitur vero abſolvi, dum Eccleſia concedit facultatem eum ſepeliendi, & offerendi pro eo ſuffragia publica.

2. Ut ſit baptizatus: quia nemo fit ſubditus Eccleſiæ niſi per Baptiſmum, ex Conc. Trid. ſeſſ.14. c.2. ibi: *Cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus. Quid enim mihi, inquit Apoſtolus, de iis, qui foris ſunt, judicare?*

3. Ut ſit rationis uſu præditus; alias non eſſet culpæ emendationis capax. Impuberes autem adulti poſſunt ligari cenſura, & reipſa incurrunt excommunicationem ob ingreſſum in Monaſteria Monialium, ex Conc. Trident. ſeſſ.25. c.5. & ob percuſſionem Clerici, *cap. ult. de ſentent. excomm.* Item interdictum in totum populum. Ergo etiam alias incurrunt, exceptis cenſuris ab homine latis. Ebrius vero afficitur cenſura ob delictum in ebrietate commiſſum, & antea ſufficienter prævifum.

4. Ut ſit ſubditus ligantis, ex cap. 21. *de ſent. excomm.* Quia poteſtas ferendi cenſuras pertinet ad juriſdictionem coercitivam, quæ non poteſt exerceri niſi in ſubditos; ſubjectio enim & juriſdictio ſunt correlativæ. Peregrinus autem delinquens in alieno territorio, incurrit Cenſuras ſibi latas per modum ſtatuti, ex cap.14. *de foro competent.* Quia, ut alias dixi, peregrini ſubjiciuntur legibus territorii in quo verſantur, ratione ſuæ præſentiæ in illo. Si vero Cenſura lata ſit per modum ſententiæ, non obligat niſi perſonas, quas directe reſpicit. Econtra ſubditus non incurrit Cenſuram latam per modum ſtatuti, ſi contra illud agat extra Diœceſim ligantis, cap. 2. *de conſtit. in 6.* Nam ſtatutum afficit ſolum territorium, pro cujus recta gubernatione fertur, nec extra illud obligat. Secus, ſi cenſura lata ſit per ſententiam vel præceptum tranſitorium: nam ligat ſubditos extra territorium delinquentes, quia perſonas directè ac ſecundum ſe ſpectat, ideoque illas afficit ubicumque exiſtant: In quo differt a ſtatuto, quod ſpectat terri-

territorium, ſeu perſonas exiſtentes in territorio. Hinc ſi Epiſcopus Clerico peregrinaturo ludum alearum prohibeat ſub pœna ſuſpenſionis, hic eam incurrit extra Diœceſim ludens; quia nempe ſententia & præceptum immediate afficit perſonam, eique cohæret, ubicumque ſit. *Ita Suarez, Soyr. Layman, Bonac. & alii communius.*

(✠) *Nota*. De cenſuris plura ſcitu digna occurrunt in Tractatu ſæpe laudato de Synodo Diœceſ. Vide lib. VII. c. 45. in quo improbatur immoderatus cenſurarum uſus. Cap. 46. eorum probatur ſententia, qui ob levem culpam, quæ tamen ex circumſtantiis ſit gravis, cenſuras ferri poſſe tuentur. Cap. vero 44. demonſtratur ex communi ſententia, grave, & enorme crimen deſiderari ad infligendas cenſuras; atque nonnullorum opinio refellitur, qui excommunicationem præcipue vero latæ ſententiæ improbare videntur. Id autem ſequentibus verbis oſtendit. *Quod ſi omnium Doctorum conſenſu, grave, & enorme crimen requiritur, ad irrogandam cenſuram, etiam quam vocant* comminatoriam, & ferendæ ſententiæ, *multo ſane gravius, & execrabilius eſſe oportet delictum, ob quod infligatur cenſura latæ ſententiæ, qua nimirum homo, per ſolam legis tranſgreſſionem, nulla prævia monitione, ejuſdem legis miniſterio, ſtatim perſtringitur. Ejuſmodi cenſuras, præcipue vero excommunicationes latæ ſententiæ, viſi ſunt improbare nonnulli Doctores. Godeſcalcus Roſemundus Theologus Lovanienſis* in ſuo Confeſſionali cap. 20., *eas e medio prorſus auferri vellet, inquiens*: Valde inconſultum, & periculoſum eſt, quod Epiſcopi in ſuis ſtatutis, ceteri quoque Judices tam faciles ſint in multiplicando cenſuras; unde expediens eſſet, ut etiam inquit Gerſon, ut omnes Conſtitutiones ſententiæ excommunicationis, latæ ſententiæ, in jure, vel ſtatutis contentæ, quarum uſus nullus eſt, aut plus obeſt, quam prodeſt, expreſſa revocatione caſſarentur, in provinciis, & diœceſibus, & in Eccleſia univerſali. Expediens etiam eſſet, ut nulla excommunicationis ſententia ferretur de facto a jure, vel Judice, neque pro præſenti, neque pro futuro, niſi pro manifeſta contumacia, qua quis oſtendit, ſe non paratum audire Eccleſiam. *Verum hæc Godeſcalchi aſſertio, qua parte omnes excommunicationes latæ ſententiæ tanquam pernicioſas deleri, & abrogari vellet, audax eſt; communem enim Eccleſiæ uſum condemnat, & Concilia, Summos Pontifices, omneſque Eccleſiarum Præſules tacite carpit: Neque eidem adſtipulatur, quem citat, Gerſon: hic ſiquidem* loc. cit. *totus eſt in explicando, qua ratione excommunicationis vinculo, ipſo facto, irretiatur, qui ex mera ignorantia, quanquam culpabili, aut infirmitate, peccatum committit, etſi ceteroquin contumax non ſit, ſed paratus ſit ſtare correctioni Eccleſiæ, & poſtquam multa, ad hanc rem explicandam adduxit, concludit* (col. 49.) *eas excommunicationes latæ ſententiæ* tantundem operari, ut abſque proceſſu alio judiciali, aut nova Conſtitutione, poſſit Judex ſtatim, probato facto, vel confeſſato ferre juris ſententiam, & eamdem publicare; non ſic ubi Canones eſſent ſolum ferendæ ſententiæ; quoniam monitiones, & proceſſus, ſecundum terminos juris prærequirerentur multiplices; *Unde apparet, non improbari a Gerſone excommunicationes latæ ſententiæ, ſed ad eas requiri ſententiam declaratoriam criminis; quæ utique eſt neceſſaria pro foro externo, in quo nemo eſt reputandus cenſura innodatus, niſi legitime probetur reus criminis, cui eſt cenſura, Iure ipſo alligata: In foro autem interno, & coram Deo, cujus oculis omnia nuda ſunt, & aperta ad incurrendum in cenſuram latæ ſententiæ, nulla eſt neceſſaria Judicis declaratio, ſed ſat eſt, crimen perpetrare, cui illa eſt annexa: Suam quippe contumaciam, & Eccleſiæ contemptum ſatis aperte manifeſtat, qui in legem delinquit, quam ſcit in ſui tranſgreſſores cenſuræ vinculum, ſtatim, & illico injicere, ſicuti egregie ratiocinantur Suarez* de cenſuris, diſp. 3. ſect. 8. num. 3., *& Gonzalez* in cap. 48. de ſententia excommunicationis, num. 6. *ſed præ ceteris legendus eſt, de hac re ex profeſſo diſſerens, Theophilus Raynaudus* (oper. tom. 14. p. 514.), *ubi ſcribens adverſus Ayalam, cenſuras latæ ſententiæ, hoc nomine, reprehendentem, quod illis non præcedat canonica admonitio, egregie oſtendit, admonitionis loco eſſe promulgationem legis, aliquid fieri præcipientis, vel prohibentis, ſub pœna cenſuræ.*

6. *Godſcalco, & Ayalæ aſſentiri videtur Van-Eſpen* jur. Eccl. univ. part. 3. tit. 11. c. 6. num. 19., *ubi, etſi non audeat abſolute damnare excommunicationes latæ ſententiæ, eas tamen recens adinventas, &, per decem omnino ſæcula, ignotas Eccleſiæ fuiſſe, affirmat: At Van-Eſpenium falli facile demonſtrabimus. Atque in primis nullam, putamus fingi poſſe excommunicationem, illa ſeveriorem, qua homo baptizatus perpetuo arceatur a Sacramentorum perceptione, omnique excidat ſpe conſequendæ ab Eccleſia reconciliationis; & tamen prioribus ſæculis, quorumdam atrociorum criminum reos, facto ipſo, ſeu ſcle*

cri-

Digitized by Google

minis perpetratione, *in hanc pœnam incurriſſe*, *præter alibi laudatos Petavium*, *Morinum*, *Albaſpinæum*, *alioſque plures*, *tradit Cardinalis Bona* rer. liturgic. lib. 1. cap. 17. num. 1., *inquiens*: in exordio Chriſtianæ religionis tantum erat pietatis ſtudium, tantum odium improbitatis, ut quibuſdam ſceleribus, quæ atrociora viſa ſunt, omnis prorſus veniæ ſpes, omnis pœnitentia denegaretur, adeout qui ea commiſiſſet, quamvis a Divina miſericordia eorum remiſſionem, veræ Contritionis ſubſidio obtineret; nunquam tamen poſſet cum Eccleſia reconciliari. Ea erant idolatria, homicidium, & adulterium. *Quid*, *quod*, *ſi actu Pœnitentes*, *aut jam ſemel pœnitentia functi*, *in aliud*, *cujuſcumque generis peccatum*, *quamvis privatim & occulte*, *relaberentur*, *nunquam deinceps veniam & pacem ab Eccleſia impetrarent*? *Nonne & hæc ſpecies erat ſeveriſſimæ excommunicationis*? *Et tamen hanc relapſis fuiſſe*, *ipſo facto inuſtam*, *& pluribus demonſtrat doctiſſimus Morinus* de Pœnit. lib. 3. cap. 27. 28. & 29., *& liquet ex plurium Conciliorum decretis*, *occulte etiam relapſos ab omni*, *etiam civili*, *Fidelium conſortio ſegregantibus*. *Siquidem Concilium Turonenſe I.*, *anni* 461. can. 8. (collect. Hard. tom. 2. col. 795.) *decrevit*: Si quis vero poſt acceptam pœnitentiam, ſicut Canis ad vomitum ſuum, ita ad ſæculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt, pœnitentia, fuerit reverſus; a communione Eccleſiæ, vel a communione Fidelium extraneus habeatur; *Concilium Veneticum*, *circa annum* 465. *celebratum*, can. 3. (collect. Harduin. t. 2 col. 797.) *ſtatuit*: Pœnitentes quoque, qui ſuſceptam publice pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem revoluti, vitæ ſe ſæculari, converſationique reddiderint, non ſolum a communione Dominicorum Sacramentorum, ſed etiam a conviviis fidelium ſubmovendo; *Concilium Aurelianenſe I.*, *anni* 511., can. 11. (collect. Hard. tom. 2. col. 1010.) De his (*ait*) qui ſuſcepta pœnitentia religionem ſuæ profeſſionis obliti ad ſæcularia relabuntur, placuit eos & a communione ſuſpendi, & ab omnium Catholicorum convivio ſeparari. *Quare*, *quod Siricius Papa* epiſt. 1. *ad Himerium Tarraconenſem Epiſcopum* cap. 5. (collect. Harduin. tom. 1. col. 848.) *relapſis permiſerit*, ut ſola intra Eccleſiam Fidelibus oratione jungantur, & ſacræ myſteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interſint: a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur; *id*, *ex mera indulgentia*, *& communis legis relaxatione*, *factum*, *exiſtimat Morinus* cit. cap. 19. *Ad hæc Auctor operis de vita contemplativa* (*quem alii Proſperum Aquitanicum*, *qui medio ſæculo v. ſcripſit*, *alii Julianum Pomerium*, *qui*, *eodem ſæculo labente*, *floruit*, *fuiſſe contendunt*; lib. cap. 7., *diſerte affirmat*, *ea ætate Clericos*, *grave aliquod facinus occulte admittentes*, *ſtatim in foro conſcientiæ*, *& coram Deo in ſuſpenſionem incidiſſe*, *quam Albaſpinæus*, obſerv. lib. 1. cap. 2., *& Suicer* Theſaur. Eccl. tom. 1. pag. 601. *pro quadam excommunicationis ſpecie habitam*, *non immerito notarunt*; *Ait quippe Pomerius*: Hi, qui aliquo gradu Eccleſiaſtico conſtituti, aliquod occulte crimen admittunt, ipſi ſe vana perſuaſione decipiunt, ſi eis videbitur propterea communicare, & officium ſuum implere debere, quod homines, occultatione ſui criminis, fallunt ..., qui autem ea commiſerint, & ideo prodere metuunt, ne ſententiam juſtæ excommunicationis accipiant, ſine cauſa communicant; immo vero dupliciter contra ſe iram Divinæ indignationis exagerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, & contempto Dei judicio, abſtinere ſe ab altari propter homines erubeſcunt.

7. *Quod ſi hæc nondum ſatis eſſe videantur*, *ad probandum*, *Majoribus noſtris inuſitatum non fuiſſe morem decernendi cenſuras latæ ſententiæ*, *aliæ ſtatim proferemus antiquiſſima*, *& certiſſima ejuſdem rei monumenta*. *Norunt omnes viri docti*, *tres olim fuiſſe ſpecies excommunicationis majoris*, *de qua ſola in præſens res eſt*. *Prima dicebatur* Excommunicatio ſimplex: *Altera* Anathema: *Tertia* Maranatha, *de qua frequens mentio occurrit in Annalibus S. Benedicti*, *conſcriptis a Patre Mabilion.* tom. 4. in appendice. *In hiſtoria Lotharingiæ*, *Calmet* tom. 2. p. 2. p. 390., *Et in nova editione gloſſarii Caroli Dufreſne* tom. 4. in verb. Maranatha. *Simplex excommunicatio*, *& anathema*, *in hoc dumtaxat*, *inter ſe differebant*, *quod illa*, *ſolo verbo proferretur*; *anathema vero pronuntiaretur*, *celebri quadam ſolemnitate*, *pluribuſque adhibitis cæremoniis*, *quæ aptæ forent ad oſtendendam perpetrati ſceleris enormitatem*: Maranatha *autem hoc* anathemati *addebat*, *ut excommunicatus ſolius Dei judicio relictus*, *ab Eccleſiæ communione ſeparatus permanere juberetur*, *uſque ad adventum Domini*, *ſeu ad diem Judicii*; *quod ex ipſa nominis etymologia elicuit Auguſtinus* (*apud Suarez* de cenſuris diſp. 8. ſect. 2.) *& explicarunt Patres Concilii Toletani IV.*, *ſtatim allegandi*. *Jam vero antiquiſſima Synodus Gangrenſis*, *paulo poſt Nicænam habita*, *omnes ſuorum viginti Canonum tranſgreſſores anathemate percuſſit*,

bis verbis Anathema ſit (collect. Hard. tom. 1. col. 533. &c.), *quibus ſententiam latam importari, nemo facile inficiabitur; Patres autem Concilii Toletani IV., habiti anno 638., cui Epiſcopi 62. interfuere*, cap. 75.) collect. Hard. tom. 3. col. 594.) anathema, Maranatha *in eos pronuntiarunt, qui adverſus Regnum, vel Regem conjurarent, in quos hanc formidandam ſententiam, ter repetitam, protulerunt*: Hoc etiam tertiò acclamamus dicentes: Quicumque ammodo ex nobis, vel cunctis Hiſpaniæ populis, qualibet meditatione, vel ſtudio Sacramentum fidei ſuæ, quod pro Patriæ ſalute, gentiſque Gothorum ſtatu, vel incolumitate Regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violaverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate Regni exuerit, aut præſumptione tyrannica Regni faſtigium uſurpaverit, anathema ſit in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti: atque ab Eccleſia Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Chriſtianorum alienus, neque partem Juſtorum habeat, ſed cum Diabolo, & Angelis ejus, æternis ſuppliciis condemnetur, una cum eis, qui eadem conjuratione nituntur: ut par pœna perditionis conſtringat, quos in perniciem prava ſocietas copulat. Et ideo ſi placet omnibus, qui adeſtis, hac tertiò reiterata ſententia, veſtræ vocis, eam conſenſu firmate. Ab univerſo Clero, vel populo dictum eſt: Qui contra hanc noſtram definitionem præſumpſerit, Anathema, Maranatha, hoc eſt, perditio in adventu Domini ſit, & cùm Juda Scarioth partem habeat, & ipſi, & ſocii eorum: Amen. *Eamdemque anathematis ſententiam, eodem ritu, ac iiſdem fere verbis, in eoſdem Regni, & Regis proditores, denuo latam, legimus in Concilio Toletano XIV., an. 653.* cap. 10. (eod. tom. 3. collect. Hard. col. 1081.) *Qui autem prædictæ ſententiæ ritum, quo tribus vicibus, veluti trium monitionum loco fuit repetita, conſiderat, multoque magis ſi illorum verborum* Anathema ſit, in conſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti, *vim, & efficaciam attentius expendat, minime dubitabit, Patrum mentem fuiſſe, excommunicatione latæ ſententiæ percellere, quotquot in poſterum in Patriam, aut Regem, rebellionem intentarent.*

8. *Non itaque recenter adinventæ, nec primis dctem Eccleſiæ ſæculis, ignotæ prorſus fuerunt excommunicationes latæ ſententiæ, ſicuti ſibi finxit, rerumque Eccleſiaſticarum minus peritis impoſuit Van-Eſpen, ut illarum uſum improbaret, eaſque parvi faciendas, ſuaderet, quod certè alibi non obſcurè inſinuavit.*)

Quæſt. VII. *Quinam poſſunt ferre Cenſuras?*

Reſp. Omnis & ſolus Superior Eccleſiaſticus, habens in foro externo juriſdictionem ordinariam, vel delegatam. Ex Matth. 16. *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum, & in cœlis*; & Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo &c.* Ubi Prælatis Eccleſiæ Apoſtolorum ſucceſſoribus datur poteſtas omnis expediens ad bonum animarum & rectum Eccleſiæ regimen, ad quod pertinet poteſtas non ſolum ferendi leges, ſed etiam coercendi, corrigendi & puniendi rebelles ac contumaces, eoſque privandi bonis communibus.

Ordinariam poteſtatem ferendi Cenſuras habet Papa, & Concilium generale in omnes baptizatos, Epiſcopus in ſuos Diœceſanos, Concilium Provinciale in ſuam Provinciam. A Papa habent Superiores Ordinum ſaltem Generales & Provinciales, vel etiam Superiores locales ſecundùm cujuſque Conſtitutiones; non item Parochi. Delegatam habent omnes, & ſoli Clerici, quibus fuit legitimè conceſſa ab habente ordinariam: Femina autem ſaltem jure Eccleſiaſtico eſt incapax juriſdictionis ſpiritualis, ideòque Cenſuræ ferendæ.

Quæſt. VIII. *Quænam poſſunt abſolvere a Cenſuris?*

Reſp. 1. Cenſura *ab homine*, vel quævis alia reſervata non poteſt tolli, niſi ab eo qui eam tulit, vel ab ejus Superiore, aut Succeſſore, vel delegato: quia ejus eſt abſolvere, cujus eſt ligare. Archiepiſcopus autem non poteſt à Suffraganeorum Cenſuris abſolvere, niſi in caſu appellationis, aut viſitationis.

Ab excommunicatione non reſervata, nec ad forum contentioſum deducta poteſt abſolvere quilibet Sacerdos habens poteſtatem abſolvendi à peccatis mortalibus, ex conſuetudine recepta, & ex cap. *Nuper*, de ſentent. ex comm. ibi: *Quia conditor canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, ex ipſo conceſſiſſe videtur aliis relaxandi*. Excommunicatio autem à jure non eſt reſervata, niſi reſervatio exprimatur in Canone vel ſtatuto. Suſpenſio verò & interdictum ſaltem locale & generale perſonale, ex communi ſententia cenſetur reſervata Superiori, ita ut nullus Sacerdos poſſit ab eis abſolvere ſine poteſtate à Superiore accepta. Sunt tamen qui dicunt, Confeſſarium poſſe ex conceſſione Eccleſiæ abſolvere à ſuſpenſione, & interdicto particulari, cujus non eſt conſcius pœnitens, & ad hoc valere formulam uſitatam.

Reſp. 2. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Epiſcopi poſſunt abſolvere ſubditos ſuos ab omnibus Cenſuris etiam Papæ reſervatis, con-

tractis

Digitized by Google

tractis ob delictum occultum, nec deductis ad forum contentioſum, excepto homicidio voluntario. Poſſunt etiam abſolvere ab omnibus aliis ſubditos, quibus non eſt poſſibilis moraliter recurſus ad Papam, ut ſunt mulieres, pueri, ſenes, infirmi, & alii, quorum eſt legitimum impedimentum, cap. 13. & cap. 58. *de ſent. excomm.* Si tamen impedimentum non ſit perpetuum, juramentum ab abſolvendis exigatur, quòd ceſſante impedimento ad Papam aut ejus Legatum recurrant, ibid. Quòd ſi non recurrant, recidunt in ſimilem Cenſuram, cap. 22. *de ſent. excomm. in 6.* Sed aliqui dicunt hanc obligationem abrogatam eſſe in Gallia, & aliis locis à Roma valdè remotis.

Reſponſio 3. In Jubilæis ſolet ampla poteſtas circa Cenſuras, & caſus reſervatos concedi. Circa quod obſervanda ſunt ſequentia.

(✠) *Nota*. Vide ſupra pag. 186. ubi habetur integrum Caput 68. lib. 7. de Synodo Diœceſana, in quo num. 4. quæſtio, quam hic Author tractat, clarius reſolvitur, & explicatur.)

1. Quando conceditur facultas generalis abſolvendi à Cenſuris Papæ reſervatis, etiam in Jubilæo, non ideo datur poteſtas abſolvendi à Cenſuris contentis in Bulla Cœnæ, ubi illa viget, niſi ſpecialiter exprimatur: quia hæ ſunt ſpecialiter reſervatæ. Specialia autem non continentur in conceſſione generali, niſi exprimantur.

2. Qui habet poteſtatem abſolvendi à caſibus Papæ reſervatis, habet etiam poteſtatem abſolvendi à Cenſuris eidem reſervatis: quia caſus non ſunt reſervati Papæ, niſi ob Cenſuram annexam. Qui autem poteſtatem obtinuit circa caſus Epiſcopo reſervatos, non poteſt idcirco à Cenſuris Epiſcopo reſervatis abſolvere; quia cùm ſoleant Epiſcopi aliquos ſibi caſus reſervare nulli Cenſuræ annexos, inde fit, ut caſus reſervati, & Cenſuræ Epiſcopales ſint duæ res diſtinctæ, nec unum in alio includatur.

3. Abſolutio in Jubilæo data rectè diſpoſito habenti intentionem illud lucrandi, & implendi conditiones, etſi poſtea ſua negligentia, vel ob aliud impedimentum non lucretur, tollit Cenſuram, & reſervationem. Quia abſolutio fuit abſoluta, non conditionata, ut conſtat tum ex verbis & intentione abſolventis; tum ex poteſtate abſolvendi à Cenſuris & caſibus reſervatis, quæ non pendet à conditione, quòd pœnitens reipſa lucrabitur Jubilæum; ſed datur ſimpliciter & abſolutè pro tempore Jubilæi reſpectu pœnitentium volentium illud lucrari. Secùs, ſi confeſſus ſit ſine intentione ſupradicta. Quia hæc poteſtas datur ſolùm in ordine ad Jubilæum: nam Pontifex non intendit dare poteſtatem abſolvendi à reſervatis, niſi reſpectu eorum, qui volunt ſincerè Jubilæum conſequi, ideòque opera præſcripta implere. Unde debet poſtea Cenſuris, & peccatis reſervatis abſolvi ab eo, qui poteſt extra Jubilæum.

Dixi, *rectè diſpoſito*. Nam hæc gratia non conceditur niſi verè contritis.

Reſp. 4. In articulo mortis *omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & Cenſuris abſolvere poſſunt*. Ita Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 8. Multi tamen putant, hoc eſſe reſtringendum ad Cenſuras, quæ obſtant ſuſceptioni Sacramentorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ut excommunicatio & interdictum, non autem ſuſpenſio; quia hæc facultas conceditur, *ne hac occaſione aliquis pereat*, ibid. Ergo, inquiunt, Eccleſia non intendit dare omnibus poteſtatem abſolvendi ab iis, quarum occaſione non impediretur conſecutio gratiæ, qualis eſt ſuſpenſio ab ordine, officio, vel beneficio.

Porrò Sacerdos debet priùs reum obligare ad reſtitutionem debitam; vel ſi non poſſit tunc reſtituere, ad ea onerandos hæredes ſuos actu publico; aut ſi neutrum poſſit, ad jurandum ſe ſatisfacturum, cùm primùm poterit.

Item Sacerdos, qui extra articulum mortis non habet poteſtatem abſolvendi à Cenſuris, monere debet moribundum, ut, ſi convaleſcat, ſe ſiſtat & ſubmittat Superiori, ſub pœnæ reincidentiæ, & eſt incurrendi in ſimilem Cenſuram, cap. 22. *de ſentent. excommun. in 6.* & hoc onus ſiſtendi ſe Superiori debet ei ſub juramento imponi, ex cap. 58. *de ſentent. excommun.* Quod exigitur à pœnitente, non ut iterum abſolvatur, cùm validè fuerit abſolutus; ſed ut ſuperior correctionem ac remedia idonea adhibeat, & ſatisfactionem imponat, prout judicaverit. Nomine Superioris hìc intelligitur quis habens poteſtatem ordinariam aut delegatam abſolvendi à Cenſuris extra articulum mortis.

Quæſt. IX. *Quænam notanda ſunt circa abſolutionem à Cenſuris?*

Reſp. Sequentia. 1. Quamvis ceſſante contumacia, & reo converſo Superior debeat abſolvere à Cenſura, cùm ſit pœna medicinalis: tamen Cenſura reipſa non tollitur niſi per abſolutionem, ex Matth. 18. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo*, ſcilicet donec ſolveritis. Et, ex cap. 18. & aliis de *ſentent. excommunicat.* Nam non poteſt Cenſura diſſolvi, niſi ex authoritate, qua contracta eſt. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Quoad forum conſcientiæ, reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante,*

ceſſant

ceſſant Cenſuræ. Nam etſi contumacia ſit cauſa Cenſuræ, non eſt tamen cauſa durationis ejus: ſicut culpa eſt cauſa pœnæ, & tamen hæc durat, ſublata culpa.

2. Abſolutio à Cenſuris ex natura rei non requirit certa verba, cùm non ſit Sacramentalis; ſed poteſt dari validè per quælibet ſigna illius ſufficienter expreſſiva. In foro tamen externo ſervanda eſt forma in Ritualibus præſcripta. In foro conſcientiæ adhibetur hæc formula pro excommunicato. *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego authoritate ipſius abſolvo te à vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter tale factum, v. gr. hæreſim, & reſtituo te communioni & unitati Fidelium, & Sanctis Sacramentis Eccleſiæ, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Pro ſuſpenſo: *Ego abſolvo te à vinculo ſuſpenſionis, quam propter tale factum incurriſti, & reſtituo te executioni Ordinum & officiorum tuorum, vel beneficiorum, In nomine Patris &c.* Pro interdicto dicitur: *A vinculo interdicti, quod &c.*

3. In dubio Cenſuræ contractæ dari debet abſolutio ad cautelam, ſic: *Abſolvo te à cenſura excommunicationis, ſi eam incurriſti ob tale factum*. Imò etſi nulla ſit ſuſpicio Cenſuræ contractæ, datur abſolutè abſolutio à Cenſuris ante abſolutionem à peccatis, ad vitandum irreverentiam, ſi fortè pœnitens occulta Cenſura affectus ſit, hoc modo: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat; & ego authoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges. Deinde ego te abſolvo à peccatis tuis, In nomine Patris &c.* Rituale Rom.

4. Valida eſt, licèt illicita, abſolutio ab habente poteſtatem ordinariam data abſenti, vel invito & malè diſpoſito. Quia cenſura eſt ſolùm pœna, quæ poteſt à Superiore ad libitum validè auferri.

5. Qui pluribus Cenſuris eſt aſtrictus, poteſt abſolvi ab una, remanentibus aliis etiam ſimilibus, cap. 27., *de ſentent. excomm.* Nam inter eas non eſt neceſſaria connexio. Poteſt autem quis ſubjici multis Cenſuris etiam ejuſdem ſpeciei ob plura crimina, ex eod. cap. vel ob idem pluries commiſſum: nam plura delicta poſſunt pluribus pœnis ejuſdem rationis puniri. Sic qui excommunicatus eſt ob percuſſionem Clerici, plures alias excommunicationes incurrit, ſi pluries eumdem Clericum vel alium percutiat.

6. Poteſt dari à Superiore abſolutio ad reincidentiam, hoc eſt, ſub certo onere, quo non impleto intra tempus præfinitum, Cenſura reviviſcat, ſeu deliquens ſimilem Cenſuram contahat. Item poteſt dari pro certo tantùm actu & tempore, quo tranſacto Cenſura habet omnem ſuum effectum; vel ſub conditione de futuro libero; cùm ſit actus juriſdictionis externæ, qui pendet à voluntate Superioris, quamvis hoc ordinariè non expediat, nec fieri debeat, cùm non ſit in Eccleſia uſu receptum.

7. Dum aliquis eſt excommunicatus ob injuſtitiam aut ſcandalum, in neutro foro licet eum abſolvere, niſi priùs ſatisfecerit parti, & ſcandalum ſuſtulerit: aut ſi non poſſit, debet priùs dare idoneam cautionem, quòd ſatisfaciat quàm primùm. Quòd ſi poſtea non ſatisfaciat, cùm primùm commodè poterit, excommunicationem denuò contrahet, cap. 22. *de ſent. excomm. in 6.*

8. Si is, qui Sacerdoti poteſtatem abſolvendi à Cenſuris habenti bona fide confitetur, obliviſcatur peccatum, cui Cenſura annexa eſt; ſecundùm multos tollitur Cenſura, modò Cenſurarum abſolutio ſit terminis generalibus data. Nam tunc Confeſſor utitur generaliter facultate abſolvendi ab omnibus Cenſuris, quam habet, vultque omnes auferre quantum poteſt.

9. Qui abſolutus eſt tantùm in foro conſcientiæ à Cenſura notoria, ita ſe gerere debet exterius, ac ſi non eſſet abſolutus; poteſtque conveniri coram Judice, & ab eo cogi ad ſubeundam omnem pœnam Cenſuræ annexam: Quia abſolutio data tantum pro foro conſcientiæ non habet effectum niſi coram Deo.

10. Invalida eſt abſolutio per vim, vel metum injuſtum extorta etiam à tertio, imò extorquens contrahit excommunicationem, cap. unic., *de iis quæ vi &c. in 6.* ex Concil. gener. Lugdun. Item nulla eſt, ſi extorta ſit per dolum verſantem circa cauſam finalem; quia Superior non vult abſolvere niſi ob cauſam ſibi propoſitam; quæ tunc non ſubſiſtit, nec proinde ſubeſt voluntas abſolvendi; nam ſublato motivo ſeu objecto formali volitionis, non eſt volitio.

CAPUT II.

De Excommunicatione.

Quæſt. I. Q*uid & quotuplex eſt?*

Reſp. Excommunicatio eſt Cenſura, per quam baptizatus privatur communione Eccleſiæ, ſeu bonis quæ ſunt communia inter fideles, quæque pendent à poteſtate & diſpenſatione Eccleſiæ, uti ſunt Sacramentorum receptio & adminiſtratio, Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ ſuffragia, divina officia &c. Duplex eſt, major & minor.

Excommunicatio major, (quæ ſola venit nomine excommunicationis ſimpliciter, c. 59. *de ſent. excomm.*) eſt Cenſura, qua quis privatur bonis communibus Eccleſiæ, & ejus diſpenſationi ſubjectis, & abſcinditur à corpore Eccleſiæ, juxta illud Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus.* Unde eſt pœna graviſſima, *qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*, ait S. Auguſt. leg. de corr. & grat. cap. 15.

Excommunicatio minor eſt ea, quæ privat ex parte, ſeu aliquibus tantùm bonis communibus Eccleſiæ, nempe receptione & adminiſtratione licita Sacramentorum, & paſſiva electione ad dignitates ac beneficia. Hæc contrahitur ſolùm ob communicationem culpabilem, etiam in civilibus, cum excommunicato non tolerato, cap. 3. *de ſentent. excomm. in 6.* ex Concil. general. Lugdun. Et Sanchez dicit, omnes ſentire eam ob peccatum veniale contrahi. Qui tamen cum eo communicavit in crimine criminoſo, id eſt, ob quod contracta eſt Cenſura, conſilium, auxilium, vel favorem impendendo, incurrit excommunicationem majorem, *cum ſocientem & conſentientem par pœna conſtringat*, cap. 29. *de ſentent. excommun.* A minore excommunicatione abſolvere poteſt quicumque poteſt à mortali culpa, cùm non ſit reſervata, ex eod. cap.

Quæſt. II. *Quinam ſunt excommunicati vitandi?*

Reſp. Olim omnes erant vitandi. Sed jam ex Conſtitutione Martini V. *Ad evitanda* à Conc. Conſtantienſi, teſte S. Antonino, approbata, & jam pridem ubique obſervata, atque ex uſu præſenti Eccleſiæ, ii ſolum ſunt vitandi, qui per ſententiam Judicis eccleſiaſtici nominatim declarati ſunt excommunicati, & publicè denuntiati; item notorii percuſſores Clericorum, hoc eſt, ii quorum percuſſio publica nulla poteſt tergiverſatione celari, nec ullo juris ſuffragio excuſari, licet non ſint denuntiati. Equidem juxta Concil. Baſileenſe, ſeſſ. 20. & Bullam Leonis X. de concordatis approbatam à Concil. Lateranen. V. vitandi ſunt etiam omnes, quos notorie in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe. Sed ex conſuetudine prævalet Bulla Martini V. quæ quidem non extat in actis Concil. Conſtantienſis, ſed refertur a S. Antonino 3. part. tit. 25. cap. 3. Unde excommunicati alii ſunt tolerati, quos ſcilicet fideles non tenentur vitare, & alii non tolerati, quos tenentur vitare, nempe nominatim & publice denuntiati, vel notorii percuſſores Clericorum. Varii Doctores Galli dicunt, publicum Clerici percuſſorem in Gallia vitari non debere, niſi acceſſerit ſententia, qua declaretur injuſtus Clerici percuſſor; quia ſecundum legem vel conſuetudinem regni, ad notorietatem facti criminoſi requiritur declaratoria judicis ſententia.

(✠) *Nota*. Huc ſpectat Conſt. 100. BENEDICTI XIV. incipiens, *Apoſtolica Indulta &c.* in qua, decernitur, eos, qui ex indulto Sedis Apoſtolicæ, poſſunt ſibi eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, a quo a reſervatis criminibus, & cenſuris abſolvi poſſint, non poſſe alium Confeſſarium eligere, niſi approbatum ab Ordinario illius loci, in quo confeſſio peragitur. *Ita videlicet, ut ſi in aliquo indulto tam Sæcularibus, quam Regularibus tribuatur facultas eligendi Confeſſarium ab Ordinario loci approbatum: tunc Confeſſarius vigore talis conceſſionis ſive a Sæculari, ſive a Regulari Pœnitente ad audiendos eorum reſpective confeſſiones electus, nullatenus hujuſmodi confeſſiones audire valeat, niſi ab Epiſcopo Diœceſano, & Ordinario Loci, ubi confeſſio excipienda eſt, ad confeſſiones approbatus, & deputatus exiſtat; quacumque alia approbatione, tam illius generis, quam uterque Innocentius Prædeceſſores declararunt non ſuffragari, quam ea, ſi de Regularibus agatur, quæ a ſolo proprio Regulari Prælato obtenta foret, minime ſuffragante.* At Innocentius XII. & XIII. declaraverant, *non poſſe Sacerdotem, qui ob Epiſcopo limitatam facultatem obtinuerit, vel quoad locum, vel quoad tempus, vel quoad genus perſonarum Sacramentum pœnitentiæ adminiſtrare extra tempus, vel locum, vel genus perſonarum ab ipſis Epiſcopis præſcriptum, ſive confeſſarii electi fuerint vi Bullæ Cruciatæ, ſive ex quocumque alio privilegio.... nec eis ſuffragari, quod approbati alias fuerint ab Epiſcopo, qui aliquando loci in quo confeſſiones audiendæ ſunt ordinarius fuerit, ſed talis non amplius exiſtat &c.*)

Quæſt. III. *Quinam ſunt effectus excommunicationis majoris?*

Reſp. 1. Cum excommunicatus abſcindatur a corpore Eccleſiæ, ut docent Patres, & ipſe Chriſtus his verbis, *Sit tibi ſicut ethnicus*: ita ut non jam ut membrum Eccleſiæ, ſed tanquam ethnicus tractandus ſit, privatus omni jure, quod ei competebat tanquam membro Eccleſiæ, omnibuſque, quæ fidelibus ut membris Eccleſiæ competunt.

Reſp. 2. Excommunicationis majoris ſeptem ſunt effectus, nam excommunicatus etiam toleratus & contritus, 1. Privatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ſcilicet ſacrificiis, orationibus,

nibus, indulgentiis: ita ut non liceat Sacerdoti tanquam Eccleſiæ Miniſtro, & nomine Eccleſiæ pro illo ſacrificium, nec preces in ſacrificio, nec horas canonicas offerre: quæ ſi pro illo fiant, non ei proſunt, ex cap. *Sacris de ſent. excomm.* &c. *Audi* &c. *Omnis* 11. q. 3. Nam Eccleſia, hoc ipſo quod privat aliquem communibus ſuffragiis, prohibet ne pro illo applicentur.

Porrò per communis illa ſuffragia intelliguntur ſpiritualia quædam ſubſidia, quibus Eccleſia ſuffragatur ſuis membris, ſive in ordine ad ſatisfactionem pro pœna temporali, ſive in ordine ad impetranda aliqua bona, præſertim ſpiritualia, vel quæ ad illa juvent. Revocanturque ad ſacrificium Miſſæ, orationes, & Indulgentiæ. Poteſt tamen quivis privatus preces & ſacrificium, & alia opera nomine privato ſeu tanquam perſona privata pro eo offerre; quia hæc ſunt ſuffragia privata. Item ſecundum multos licet Sacerdoti tanquam perſonæ privatæ, in *Memento* pro eo mentaliter orare; ſed non per orationes, quæ Eccleſiæ nomine pro ejus membris dicuntur, nec ut Miniſter Chriſti; nemini enim licet Eccleſiæ ſuffragia etiam pro tolerato offerre: alioqui tolleretur præcipua pœna, & ratio excommunicationis; & quia Conſtitutio Martini V. nullum favorem toleratis concedit: Ergo ii, ut antea, excluduntur a ſuffragiis Eccleſiæ.

2. Privatur receptione & adminiſtratione Sacramentorum, ita ut mortaliter peccet, ſi aliquod recipiat, vel ſi aliquod recipiat, vel ſine neceſſitate & non requiſitus adminiſtret. Quia ageret contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi ad religionem pertinente, ex cap. 59. *de ſentent. excomm.* & cap. 4. & 6. *de Clerico excommun.* Unde non poteſt abſolvi a peccatis, niſi prius fuerit ab excommunicatione abſolutus.

Item ei non licet ſub mortali intereſſe Sacro, aut divino officio, cap. *Alma. de ſent. excommunic. in 6.* Quod ſi facile poſſit abſolutionem à Cenſura ſibi comparare, & non conetur, omiſſio Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, imo & Miſſæ, dum urget præceptum, ei ad culpam mortalem imputabitur, quamvis in tali ſtatu teneatur ab illis abſtinere. Quia lex præcipiens aliquid, præcipit etiam media ad illud neceſſaria, ſaltem non valde difficilia, qualis eſt Cenſuræ remotio, ad quam aliunde tenetur. Poteſt tamen concionem audire, cap. 43. *ſentent. excommun.* ſed finita concione tenetur recedere, ne cum aliis communicet.

Si autem ſit obligatus ad horas canonicas, tenetur eas ſolus recitare, non quidem ut perſona publica & ab Eccleſia legata, cum ſit ab ejus corpore abſciſſus, ſaltem jure, ſi ſit toleratus; ſed ut perſona privata: par enim non eſt, ut quis commodum ex ſuo delicto percipiat. Præterea excommunicatio, cum ſit pœna, non debet obligationem & onus auferre, & immunitatem conferre. Sed ei non licet adhibere ſocium: nam omnis communicatio cum alio eſt ei prohibita, præſertim in orationibus; nec ei licet dicere: *Dominus vobiſcum*: quia hæc verba ſignificant publicæ perſonæ ſacram cum populo communicationem, quæ ei interdicta eſt, quare ejus loco debet dicere: *Domine, exaudi orationem meam &c.*

3. Eſt inhabilis ad dignitates & beneficia accipienda, ita ut reſignatio, electio, præſentatio, collatio, permutatio, & quælibet alia beneficii proviſio facta in favorem excommunicati etiam tolerati, & acceptatio, ſit nulla, cap. 7. *de Cleric. excomm.* Item eſt inhabilis ad penſionem clericalem, nam communione Eccleſiæ privatus, eſt incapax recipiendi bona Eccleſiæ diſpenſationi commiſſa. Idque conſtat ex uſu & ſtylo Curiæ: nam in litteris Pontificis apponitur abſolutio ab excommunicatione, ad hunc effectum. Quare qui in excommunicatione obtinuit beneficium aut penſionem clericalem, non poteſt percipere fructus; & ſi perceperit, tenetur eos reſtituere; nec poteſt tale beneficium permutare, aut reſignare in favorem. Quia nullum jus ad beneficium, penſionem & fructus habet, cum ejuſmodi collatio ſit nulla. Idque licet ignoretur excommunicatio; quia ignorantia invincibilis, licet excuſet a culpa, non tamen facit actum validum, qui erat alias invalidus; nam actus non poteſt eſſe validus ſine omnibus requiſitis ad ejus valorem.

Imo excommunicatus, quamvis beneficio ante obtento non privetur, & ideo ad horas obligetur ratione illius, poteſt tamen eo privari; & non facit fructus ſuos durante excommunicatione, ideoque eos omnes ac diſtributiones reſtituere tenetur ante omnem ſententiam. Ita Covar. Suarez, Toletus, & alii multi, ex cap. 53. *de appellat.* ibi: *illi proventus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur.* Hanc autem privationem ipſo facto latam eſſe, docet valde communis ſententia; tum quia vox *ſubtrahuntur*, ſignificat factum ex vi Cenſuræ, non præceptum de imponenda illa pœna: tum quia hæc privatio fructuum æquiparatur ibi privationi communionis Eccleſiæ; nec ſuſpenditur per appellationem ab excommunicatione, ibid. *Ita Suarez.*

4. Privatur omnis ſpiritualis juriſdictionis uſu-

Digitized by Google

uſu, ita ut peccet mortaliter, ſi ordinet, Cenſuras vel leges ferat, diſpenſet, conferat beneficia, ad ea eligat, inſtituat, præſentet &c. cap. 24. *de ſenten. & re judic.* Tamen actus juriſdictionis, ſi toleratus ſit, ſunt validi ob bonum commune, ex conſtit. Martini V. cit. ubi dicitur, poſſe ab excommunicatis toleratis recipi ſacramenta.

5. Excommunicato etiam tolerato interdicitur omnis communicatio cum fidelibus, c. 18. 29. & 59. *de ſent. excomm.* &c. *Alma*, hoc tit. in 6. & cap. 2. *de except.*

Primo quidem in rebus ſacris, ut in Miſſæ ſacrificio, & aliis divinis officiis, quo nomine comprehenduntur horæ canonicæ, omnis oratio publica, proceſſio, benedictio, aliæque ſimiles actiones ſacræ, quæ ſolemniter fiunt ex inſtitutione Chriſti vel Eccleſiæ, aut propriæ ſunt alicujus ordinis clericalis.

Quod ſi excommunicatus in Eccleſia divinis officiis interſit, ſi toleratus ſit, non debent intermitti officia; quia non eſt evitandus. Si vero ſit nominatim denunciatus, monendus eſt a Celebrante ut exeat. Quod ſi non pareat, incurrit novam excommunicationem Papæ reſervatam, ſicut & alii, qui prohibent ne exeat, *Clement.* 2. *de ſent. excomm.* & tunc ſi commode fieri poteſt, vi expellendus eſt. Si nequeat expelli, adſtantes exire tenentur, ne cum illo communicent; & ipſe ſacerdos tenetur Miſſam inchoatam abrumpere, ſi nondum incœpit canonem; ſi incepit, debet ſolo miniſtro manente pergere uſque ad communionem incluſive, & reliqua perficere in ſacriſtia. Sacerdos autem ſcienter celebrans coram excommunicato vitando, peccat mortaliter, & ligatur interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, cap. 8. *de privil. in 6.*

Secundo in actionibus forenſibus, ita ut excommunicatus nequeat eſſe judex, procurator, actor, tabellio, teſtis &c. nec ei liceat tales actiones exercere, cap. 8. *de ſent. excomm. in 6.* Ejus tamen acta valent, ſi ſit toleratus, & non repellatur: ſecus, ſi non ſit toleratus.

Tertio in actionibus civilibus, juxta hunc verſum.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Os ſignificat colloquium, allocutiones ſive nutibus, ſive verbo, aut ſcripto, & quævis amicitiæ ſigna, ut oſcula, amplexus &c. *Orare*, id eſt, communicatio in orationibus & divinis officiis. *Vale* ſignificat ſalutationes urbanas verbo, nutu, aut alio ſigno. *Communio*, id eſt, omnis ſocietas, quæ habetur in communi habitatione, in contractibus, negotiis, & aliis actionibus; ita ut non liceat cum eo contrahere, laborare, iter facere, aut quodvis opus præſtare. *Menſa* denotat omnem convictum, & convivia. Eccleſia autem utpote communitas perfecta, habet poteſtatem non minus, quam quælibet alias ſubditos ſibi non obſequentes a reliquorum conſortio ſegregandi; & ea utitur, tum ne rebelles criminis contagione alios inficiant, tum ut ipſi tanto magis pudefacti citius reſipiſcant, tum ad exemplum & terrorem aliorum.

Licet tamen extra divina officia communicare cum non tolerato, in his caſibus in jure exceptis, ut, c. *Quoniam.* 11. q. 3. & hoc verſu contentis:

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Prima itaque cauſa excuſans eſt *utilitas* ſpiritualis etiam ipſius excommunicati, cum ſcilicet id expedit ad ejus ſalutem, ut ad meliorem frugem reducatur, cap. 43. *de ſent excomm.* Item alterius utilitas temporalis notabilis, v. gr. ad petendum conſilium, ſubſidium, vel ſolutionem debiti; non tamen ad denuo contrahendum, *ex cap.* 34. *eod tit.* Secunda eſt *Lex*, nempe connubii, quæ jubet, ut conjuges mutua ſibi officia præſtent. Tertia *humile*: Sunt officia filiorum erga parentes, & famulorum erga dominos, ſi ſerviebant ante excommunicationem; item inferiorum erga ſuperiores, quoad ea, quæ ſpectant ad communicationem neceſſariam iis, qui habitant in eadem familia &c. Quarta eſt *ignorantia* juris vel facti. Quinta eſt *caſus neceſſitatis* animæ vel corporis alterius, v. g. ad comparanda victui neceſſaria &c. Item neceſſitas auxilii, conſilii, vel refugii.

6. Sextus excommunicationis majoris effectus eſt irritatio gratiarum Apoſtolicarum, cap. 1. *de reſcript. in 6.* Quare Papa, in ſuis reſcriptis præmittere ſolet abſolutionem ab omnibus Cenſuris dumtaxat ad effectum gratiæ ab ipſo conceſſæ. Quæ ſi omitteretur in reſcripto, irrita eſſet gratia conceſſa excommunicato. Non ideo tamen legitime poſſidetur beneficium per reſignationem ſimoniacam in Curia Romana obtentum ab illa abſolutione ad effectum; quia talis proviſio eſt nulla, cum ſit obreptitia, & contra intentionem Papæ obtenta, & irrita independenter à Cenſura.

Nota. Hæc omnia jura & pœnæ etiamnum vigent; ita ut quis excommunicatus, etiam toleratus & occultus, peccet, dum communicat cum fidelibus in actionibus ſacris vel prophanis, aut actum quemlibet ſupradictum exercet. Nam Leo X. in bulla cit. à Concil. Later. V. ſeſſ. 11. approbata, expreſſe declarat, ſe per ſuum decretum *non intendere excommunicatos, ſuſpenſos & interdictos in aliquo re-*

levare, nec eis quomodolibet ſuffragari. Quod jam declaraverat Concil. Baſil. ſeſſ. 20. & antea Martinus V. ut paſſim teſtantur Doctores, quamvis hoc non legatur apud S. Antoninum. Poteſt tamen excommunicatus excuſari ob impotentiam moralem, ut ſi non poſſit abſtinere ab hac communione ſine ſcandalo vel gravi damno, ut infamia gravi, quando crimen eſt occultum; quia præcepta Eccleſiæ ordinarie non obligant cum gravi damno. Fideles autem non peccant communicando cum excommunicatis toleratis; ſecus, ſi non ſint tolerati, ex ead. Conſt.

7. Excommunicatus non toleratus privatur eccleſiaſtica ſepultura, ita ut non liceat in loco ſacro eum ſepelire; & ſi ſepeliatur, debeat exhumari, ſi ab aliorum corporibus diſcerni queat. cap. 12. *de ſepult.* ibid. *Sacris eſt canonibus inſtitutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis; & ut careant eccleſiaſtica ſepultura, qui prius erant ab eccleſiaſtica unitate præciſi, nec in articulo mortis Eccleſiæ reconciliati fuerint.*

Sed quid, ſi excommunicatus reſipuerit, & per contritionem perfectam juſtificatus fuerit?

Reſp. Semper manet obnoxius his pœnis, donec abſolutus ſit, cap. *Sacris*. *De ſent. excomm.* Quia Cenſura, quamdiu manet, habet effectus ſuos. Tamdiu autem manet, quamdiu non tollitur per abſolutionem; & alioqui non eſſet opus abſolutione.

Quæſt. IV. *An eſt mortale communicare cum excommunicato non tolerato?*

Reſp. Ex S. Thoma, & ex communi ſententia eſt mortale communicare in rebus ſacris, ut officiis divinis, cap. 29. cauſa 11. q. 3. Nam materia gravis eſt, & valdè repugnat tum authoritati & fini Cenſuræ, tum etiam dignitati rerum ſacrarum. Sed ſolum veniale eſt in aliis: niſi in crimine, ob quod alter excommunicatus eſt, vel niſi ſit contra ſpeciale præceptum ſuperioris, vel cum ſcandalo, aut contemptu legis, ut ſi communicatio eſſet frequens; quia, inquiunt, communicatio in rebus civilibus non cenſetur hìc materia gravis, nam non repugnat graviter fini excommunicationis, niſi ſit frequens.

Communicans autem cum excommunicato in crimine criminoſo, hoc eſt, cooperans culpæ, vel contumaciæ, ob quam lata eſt excommunicatio, v. gr. præbendo conſilium, auxilium vel favorem, ſemper peccat mortaliter, & eamdem incurrit excommunicationem cap. 29. & 55. *de ſentent. excomm.* quia faciens & conſentiens pari pœna puniri debent.

Quæſt. V. *Quinam ſunt effectus excommunicationis minoris?*

Reſp. Tres ſunt. 1. Privatio ſeu prohibitio receptionis Sacramentorum. cap. 59. *de ſent. excomm.*

2. Privatio paſſivæ electionis ad dignitates & beneficia. Quare illa ligatus peccat graviter, ſi ſcienter recipiat ſacramentum vel beneficium: quia violat præceptum Eccleſiæ in re gravi. Non fit tamen irregularis; nec electio aut proviſio eſt irrita, ſed ſolum irritanda, cap. ult. de *cleric. excomm.*

3. Privatio adminiſtrationis licitæ Sacramentorum, ex eod. cap. ubi dicitur, *peccare conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta.*

Quæſt. VI. *Quænam ſunt excommunicationes reſervatæ Papæ, & Epiſcopis?*

Reſp. Circa hoc conſuli debet propriæ diœceſis Rituale. Hìc tamen operæ pretium eſt explicare excommunicationem contra percuſſores Clericorum à Concil. general. Later. II. can. 15. latam, his verbis; *Placuit ut ſi quis ſuadente diabolo hujus ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat: & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere, niſi mortis urgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandatum ſuſcipiat.*

I. Nemo cujuſvis ordinis, dignitatis, ſexus, ſtatus ab ea eximitur, ne impubes quidem rationis compos. Imo hanc incurrunt mandantes, conſentientes, & conſulentes, effectu ſecuto; item non impedientes, ſi ex officio ad hoc teneantur, vel ſi potuerint impedire ſine damno periculove ſuo, & doloſe permiſerint, cap. 47. *de ſent. excomm.* Item ratam habentes percuſſionem ſuo nomine factam, etiamſi non conſuluerint nec mandaverint. cap. 23. *de ſent. excomm. in 6.* Item Clericus ſeipſum vulnerans ex malitia ſeu paſſione: ſecus, ſi ex devotione.

II. Per Clericum intelligitur quilibet prima ſaltem tonſura initiatus, modo habitum geſtet clericalem; etiam conjugatus, modo cum unica virgine, cap. un. *de cleric. conjug. in 6.* Per Monachum intelliguntur omnes utriuſque ſexus religioſi, cap. 33. *de ſent. excomm.* Etiam Laici converſi, ibid. & cap. 5. *de ſent. excomm.* & novitii, cap. 21. eod. tit. in 6. Item Eremita ſubjectus alicui regulæ, & ſuperiori eccleſiaſtico, & habitans in oratorio authoritate Epiſcopi.

III. Inſtigante diabolo, hoc eſt, illicite & injuſte.

IV. Per has voces, *Manus violentas injecerit*, intelligitur quævis actio corporalis, de ſe violenta, injurioſa ac contumelioſa circa Clericum vel Religioſum, aut res ei adhærentes,

Digitized by Google

tes, per ſe ſufficiens ad gravem injuriam contra hominem, & reverentiam debitam tali perſonæ, ſive fiat manu, ſive baculo, gladio, lapidibus &c.

Hinc ipſo facto excommunicatus eſt, 1. Qui talem percutit, vulnerat, conſpuit, evellit crines, lacerat veſtem, & ita ut actio ſit graviter injurioſa. Idque etiamſi Clericus conſentiat. Quia actio non ideo deſinit eſſe injurioſa Ordini clericali, in cujus favorem lata eſt excommunicatio, cap. 36. *de ſent. excomm.* 2. Qui concludit aut violenter detinet in carcere, vel loco unde ſine dedecore exire nequit. 3. Qui perſequitur, ut in flumen vel foſſam incidat, equo decidat &c. 4. Qui manus violentas injicit in equum, cui is inſidet, occidendo, vulnerando, lædendo, ſiſtendo per frænum, quæ actio eſt gravis in ratione contumeliæ &c.

V. Hæc excommunicatio non contrahitur. 1. Quando actio non eſt de ſe violenta, licet ſit injuſta, ut cum fur clam abſcindit crumenam. Item ſi fiat ſine violenta manuum injectione, ut cum verbis contumelioſis afficitur. 2. Si percuſſio ſit jocoſa, cap. 1. *de ſent. excommun.* aut caſualis, ut cum janitor vel apparitor arcens turbam, fortuito caſu percutit, Clericum in turba verſantem, cap. 3. *de ſent. excomm.* 3. Si neſcias eſſe Clericum. 4. Si Prælatus, pater, magiſter ſubditum in minoribus conſtitutum correctionis cauſa moderatè percutiat, habita ratione culpæ, quamvis ira accedat, cap. 1. *de ſent. excomm.* Item qui alios è familia ſua vel propinquos in minoribus conſtitutos leviter percuſſerit, ut cohibeantur a ſuis violentiis, & ſcientia boniſque moribus imbuantur, cap. 54. *de ſent. excomm.* Imo Prælatus, & præceptor eccleſiaſticus poteſt in majoribus conſtitutum correctionis & diſciplinæ cauſa caſtigare, cap. 10. eod. tit. modo per ſe, vel per alium, ſi neceſſitas urgeat, caſtiget; non tamen per laicum, alioqui contrahitur excommunicatio, cap. 24. eod. tit. 5. Si Clericus etſi culpabiliter percutiatur eo inſtanti, quo deprehenditur turpiter agers, hoc eſt, actum quemvis impudicum exercens cum matre, uxore, filia, vel ſorore percutientis: ſecus, ſi cum alia. Item ſi quis Clericum percutiat, ad defendendam vitam aut bona ſua, cum debita moderatione, cap. 3. *de ſentent. excomm.* 6 Si percutiatur Clericus, qui à privilegio canonis excidit, v. gr. bigamus, vel qui ter monitus non geſtat habitum clericalem. 7. Si Clerici impuberes ſe invicem percuſſerint, aut unus alterum percuſſerit. Secus, ſi ſcholaſtici clerici puberes ex odio ſeu gravi ita ſe percuſſerint, cap. 1. *de ſent. excomm. in 6.*

VI. Duplex diſtinguitur Clerici percuſſio etiam mortalis. Alia dicitur enormis ac gravis, & talis cenſetur vel ratione valde magnæ gravitatis ipſius percuſſionis, qualis eſt occiſio, mutilatio, notabilis effuſio ſanguinis ex vulnere, carnis laceratio, dentium vel multorum capillorum evulſio; vel ratione eminentiæ perſonæ percuſſæ, ut ſi ſit Epiſcopus vel Prælatus, etiam ſi alapa tantum percutiatur.

Altera dicitur levis ſeu mediocris, ſcilicet comparate ad enormem; & eſt ea, quæ nullam maculam, lacerationem carnis, mutilationem, copioſi ſanguinis effuſionem, nec dentium aut multorum capillorum evulſionem intulit, nec eſt contra Epiſcopum, Cardinalem, vel Prælatum, nec magnum ſcandalum parit.

Prima eſt reſervata Papæ, ſecunda Epiſcopis, c. 17. *de ſent. excomm.*, Prælati vero religioſorum poſſunt abſolvere ſuos ſe invicem percutientes, modo percuſſio non ſit enormis, c. 32. eod. tit. Quod ſi religioſus percuſſus non ſubjaceat eidem Superiori, percutiens debet a ſuo & percuſſi Prælato abſolvi, c. 32. eod. tit. Si religioſus clericum ſæcularem percuſſerit, non poteſt abſolvi niſi ab Epiſcopo, c. 21. *de ſent. excomm. in 6.* vel a Papa ſi percuſſio ſit enormis.

CAPUT III.

De Interdicto.

Quæſt. I. QUid & quotuplex eſt interdictum?

Reſp. Interdictum eſt cenſura, qua prohibentur officiorum divinorum celebratio publica & auditio, quædam Sacramenta, & eccleſiaſtica ſepultura.

Dividitur in locale, perſonale, & mixtum. Interdictum locale eſt, quod directè fertur in locum, prohibendo ne ſupradicta in eo exerceantur. Perſonale eſt, quod immediatè fertur in perſonam, ei prohibendo iſtorum exercitium & participationem, ubicumque exiſtat. Mixtum eſt, quod & perſonam & locum immediatè afficit.

Duo priora ſubdividuntur in generale, & particulare. Interdictum locale generale eſt illud, quo interdicitur locus aliquis communis, ut Regnum, Provincia, Civitas &c. Particulare eſt, quo interdicitur aliquis locus particularis, v. gr. una Eccleſia, vel aliquæ ex iis quæ ſunt in Civitate. Perſonale generale, eſt illud, quo interdicitur aliqua hominum communitas, prout conſtituit unum corpus, ut omnes perſonæ Regni vel Civitatis. Particulare eſt illud, quo interdicitur una perſona, vel plures perſonæ ut particulares.

Eſt etiam quædam partialis interdicti ſpecies, qua prohibetur ingreſſus in Eccleſiam; & ſi quis in tali interdicto ſine pœnitentia moriatur, non debet in loco ſacro ſepeliri, cap. 20. *de ſent. excomm. in 6.*

Sed circa hæc interdicta notanda ſunt ſequentia, 1. Interdictum in Urbem latum afficit etiam ſuburbia, & ædificia continentia, quamvis ſint ſub juriſdictione ſeu temporali ſeu ſpiritali alterius, cap. 17. *de ſent. excomm. in 6.* ne contemnatur interdictum, ſi populus in ſuburbiis poſſet divinis officiis intereſſe. Item interdictum alicujus Eccleſiæ ad cœmeterium & facella ei contigua extenditur, *ibid.* At interdicto cœmeterio non interdicitur Eccleſia ei contigua; nam acceſſorium ſequitur principale non viciſſim.

2. Interdictum ab Epiſcopo in Civitatem latum debet etiam ab exemptis ſervari. Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 12.

3. Interdicto generali locali non comprehenduntur perſonæ: unde incolæ Civitatis interdictæ poſſunt intereſſe Sacro & Officiis divinis in aliis locis. Et viciſſim interdicto perſonali non comprehenditur locus, niſi exprimatur. Hinc interdictis Clericis alicujus Eccleſiæ, non cenſetur ipſa Eccleſia interdicta, & cæteri poſſunt in ea celebrare. Interdictum tamen locale eſt etiam perſonale reſpectu eorum, qui ſua culpa fuerunt illius cauſa, ideòque non poſſunt etiam extra locum interdictum intereſſe divinis.

4. Interdicta aliqua communitate, interdicuntur ſingulæ ejus perſonæ etiam innocentes, ſed hi ſolùm quatenus ſunt pars communitatis. Quare ſi deſinant eſſe membra illius, deſinunt eſſe interdictæ: non item nocentes, cap. 16. *de ſent. excomm. in 6.*

5. Interdicto populo, non interdicitur Clerus, nec extranei, qui ibi ſunt negociorum cauſa; & viciſſim interdicto Clero, non interdicitur populus, ex cap. cit. nec religioſi, niſi qui ratione officii paſtoralis cenſetur eſſe de corpore Cleri ſæcularis.

6. Ad interdictum ſpeciale perſonale requiritur culpa mortalis propria, cùm hoc ſit gravis p[illegible], utpote privans magnis bonis ſpiritualibus. Ad locale autem, vel perſonale generale requiritur peccatum grave contumaciter admiſſum à capite, vel à præcipuis membris, licèt reliqui culpa vacent, ex eod. cap. Quia hæc pœna redundat in communitatem, quam privat cultu divino publico.

7. Per privilegium abſolvendi ab omnibus Cenſuris non intelligitur poteſtas tollendi interdictum locale, aut perſonale generale; & neutrum poteſt tolli, niſi ab habente juriſdictionem in foro externo in locum vel communitatem interdictam.

Quæſt. III. *Qui ſunt effectus interdicti?*

Reſp. Tres ſunt. 1. Eſt prohibitio celebrationis & auditionis divinorum officiorum, per quæ intelliguntur Miſſæ, horæ canonicæ, vel aliæ preces ſolemniter recitatæ, ſupplicationes, benedictiones nuptiarum, aquæ &c. demum omnis actio ab Eccleſia ordinata ad cultum Dei, ut exercenda ejus nomine ab ejus Miniſtris.

Licita tamen eſt concio. Et tenentur Clerici interdicti Horas Canonicas privatim recitare. Imò ex cap. *Alma. De ſenten. in 6.* Clerici & Religioſi non interdicti poſſunt & debent, uti antea, quotidie in ſuis Eccleſiis Miſſas & divina officia celebrare, ſed ſubmiſſa voce, januis clauſis, excluſis excommunicatis ac interdictis, & non pulſatis campanis. Item permittitur ut in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrentur, excluſis excommunicatis, ſed admiſſis interdictis; modò qui cauſam interdicto dederunt, ad altare nullatenus appropinquent. Hoc privilegium extendit Martinus V., ad feſtum Corporis Chriſti, & ejus octavam.

2. Eſt prohibitio receptionis & adminiſtrationis quorumdam Sacramentorum, exceptis Baptiſmo, Confirmatione, & Pœnitentia, quæ conferri poſſunt etiam ſanis quoties libuerit; non tamen excommunicatis, & iis qui cauſam interdicto dedere, vel qui ad perpetrandum delictum, ob quod interdictum *latum eſt*, præbuerunt auxilium, conſilium, vel favorem; niſi priùs ſatisfecerint ob delictum, vel de ſatisfactione cautionem dederint, cap. *Alma*, cit. Poteſt etiam perſonaliter interdictis deferri modo ſolito Euchariſtia, ſi ſint in probabili mortis articulo, cap. 11. *de pœnit.* Quare tempore interdicti prohibetur dumtaxat Euchariſtia danda Laicis ſanis, Ordinatio, Extrema-Unctio, quæ tamen ſecundùm varios conferri poteſt infirmis, qui nequeunt alia Sacramenta ſuſcipere, quia tunc eſt neceſſaria; & benedictio nuptialis. Quod Sacramentum Matrimonii, juxta multos, licitè & validè contrahitur in omnibus interdictis.

3. Eſt prohibitio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quæ in interdicto locali extenditur ad infantes & amentes. Si tamen interdictus jam ſit humatus in loco ſacro, quamvis illicitè, non eſt exhumandus. Clerici autem, qui non ſunt ſpecialiter interdicti, nec interdictum violarunt, poſſunt ſed ſine cantu & campanarum pulſu ſepeliri in loco ſacro interdicto, ſed non ſpecia-

Digitized by Google

ſpecialiter, cap. 11. *de pœnit.* Laici verò, qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec cauſam culpabilem interdicto dederunt, ſepeliri poſſunt in loco ſacro non interdicto.

Porrò qui ob interdictum humatus eſt in loco profano, eo finito, transferendus eſt in locum ſacrum; modo non fuerit ſpecialiter interdictus, nec cauſam interdicto dederit.

Quæſt. III. *Quænam ſunt pœnæ violantium Interdictum?*

Reſp. 1. Peccant mortaliter, nam præceptum Eccleſiæ violant in re gravi. 2. Qui illud violat exercendo actum proprium Ordinis, fit irregularis, cap. 18. & 20. *de ſenten. excomm. in 6.* 3. Excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt Domini temporales, compellentes Clericos ad celebranda publicè officia in loco interdicto, vel impedientes ne publicè excommunicati aut interdicti exeant tempore officiorum. Item ipſi interdicti poſt monitionem non exeuntes, *Clement. 2. de ſentent. excomm.* 4. Qui interdictos extra caſus conceſſos ſcienter ſepeliunt in loco ſacro, contrahunt excommunicationem Epiſcopo reſervatam, *Clem. 1. de ſepult.* 5. Excommunicantur Religioſi etiam exempti, qui non ſervant interdictum generale locale à Papa, vel Ordinario latum, quando ſervatur à matrice Eccleſia, vel à Parochiali loci in quo habitant, *Clem. 1. de ſent. excomm.*

Quæſt. IV. *Quid eſt ceſſatio à divinis?*

Reſp. Eſt Eccleſiaſtica prohibitio, qua Clerici ſub mortali ceſſare debent à celebratione officiorum divinorum, & adminiſtratione Sacramentorum, niſi quatenus neceſſitas poſtulat. Fit in ſignum gravis doloris ab Eccleſia concepti, ob gravem aliquam injuriam ſibi, vel honori divino illatam, & per modum juſtæ defenſionis. Eoſdem ferme effectus habet quos interdictum. Non eſt tamen Cenſura, cum non ſit pœna medicinalis: unde ejus violatio, licèt ſit mortalis, non inducit irregularitatem, cap. 18. *de ſent. excomm. in 6.* Religioſi eam violantes incurrunt excommunicationem, *Clem. 1. de ſent. excomm.*

CAPUT VI.

De Suſpenſione.

Quæſt. I. QUid & quotuplex eſt? *Reſp.* Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua Clerico prohibetur uſus Eccleſiaſtici officii, vel beneficii, vel utriuſque: ſive qua Clericus privatur exercitio poteſtatis, quæ ei competit ratione officii clericalis, vel beneficii, vel utriuſque.

Reſp. 2. Multiplex eſt ſuſpenſio. Nam alia eſt ab officio, per quod intelligitur poteſtas ordinis & juriſdictionis: unde eſt ſuſpenſio ab exercitio ordinis & juriſdictionis: alia à beneficio; & alia demum ab officio ſimul & beneficio.

Item alia eſt ab ordine tantùm, qua Clericus privatur ſolum uſu ſuorum ordinum, ita ut ei non liceat Miſſam celebrare, Sacramenta miniſtrare, ſungi munere Diaconi, vel Subdiaconi; alia à juriſdictione tantum, qua Clericus privatur ſolum uſu juriſdictionis, ita ut non poſſit licitè cenſuras ferre, inſtituere, delegare ad munia Sacerdotalia &c. Et alia à beneficio tantum, quæ privat ſolum fructibus beneficii. Hæ tres ſuſpenſiones poſſunt eſſe vel in totum, vel in partem: nam ſuſpenſio poteſt eſſe tantum à parte officii, ſeu aliqua tantum functione ſive ordinis, ſive juriſdictionis.

Denique ſuſpenſio alia fertur ad certum tempus, vel ſub conditione; alia abſolutè & ſine determinatione temporis; alia ob culpam merè præteritam, vel in perpetuum, vel ad certum tempus, quo tranſacto per ſeipſam expirat.

Obſervanda ſunt ſequentia.

1. Ut cognoſcatur qualis & quanta ſit ſuſpenſio, conſideranda ſunt verba quibus fertur, & quæ in hac materia utpote odioſa debent ſtrictè accipi.

2. Suſpenſus ab officio ſimpliciter, non cenſetur ſuſpenſus à beneficio, nec contra, ex cap. 10. *de purgat. canon.* & cap. 14. *de vita & honeſt.* quia ſunt pœnæ diverſæ, & à ſe invicem ſeparabiles. Unde ex communi ſententia, is licitè percipit fructus beneficii, modo per alium ſuppleat beneficii munera, quæ non poteſt exercere, ad quod tenetur, cùm teneat titulum & onera beneficii; alioqui non poteſt eos percipere, quia non conferuntur niſi propter officium. Diſtributiones autem non poteſt percipere nec retinere: quia non conferuntur niſi iis, qui per ſe miniſtrant.

3. Quando in ſuſpenſione exprimitur pars officii, non eſt ſuſpenſus ab altera. Si autem dicatur ſuſpenſus ab officio ſimpliciter, hoc eſt, ſine addito, privatus eſt ab omni exercitio tam ordinis quàm juriſdictionis, ut conſtat ex jure, uſu ac ſenſu communi: nam ad officium Clericale pertinent ea, quæ ſunt ordinis & juriſdictionis. Dico, *ſimpliciter*: nam ſuſpenſio interdum fertur ab aliquo determinatè officio, cum addito, ut ab officio Pontificali vel Parochiali, vel Sacerdotali. Et tunc ſuſpenſo non prohibetur exercitium alterius officii, quod non includitur in officio prohibito.

4. Su-

Digitized by Google

4. Suſpenſus ab ordine ſimpliciter, non ideo a juriſdictione ſuſpenditur, nec e contra; quia Ordo eſt quid diſtinctum à juriſdictione, neque eſt illi neceſſario annexum. Hinc ſuſpenſus ab Ordine ſimpliciter, poteſt exercere omnes actus juriſdictionis ad Ordinem non pertinentes, v. g. Epiſcopus etſi ſuſpenſus poteſt alteri delegare poteſtatem abſolvendi a peccatis, quamvis ipſe non poſſit abſolvere. Item ſuſpenſus à juriſdictione ſimpliciter, non eſt ſuſpenſus ab actibus Ordinis, qui juriſdictionem non requirunt: unde poteſt facere Sacrum, ſed non abſolvere.

5. Suſpenſus ab Ordine ſuperiore, non eſt ſuſpenſus ab inferiore, verbi gratia, ſuſpenſus præciſe a ſacerdotio, non eſt ſuſpenſus a diaconatu, & aliis inferioribus; nam qui prohibet majus, non cenſetur prohibere minus. E contra ſuſpenſus à minore Ordine, ſuſpenſus quoque eſt a majore, quia cui non licet quod minus eſt, non licet quod majus eſt.

6. Suſpenſus à beneficio ſimpliciter, cenſetur ſuſpenſus ab omnibus beneficiis, niſi ſenſus expreſſe reſtringatur. Suſpenſus vero ſimpliciter, intelligitur ab officio & beneficio ſimul: nam locutio indefinita æquivalet univerſali.

Quæſt. II. *Quinam ſunt effectus Suſpenſionis?*

Reſp. 1. Suſpenſus ab officio etiam occultus, 1. Peccat mortaliter, ſi exerceat actum ſive Ordinis ſive juriſdictionis. Quia violat prohibitionem Eccleſiæ in re gravi; idque ubicumque exerceat: nam cenſura contracta ſequitur reum ubicumque ſit. Ita communiter, etiamſi ſuſpenſio lata ſit a proprio Epiſcopo, quia eſt præceptum perſonale, immediate reſpiciens perſonas, eaſque obligans extra territorium. Actus tamen Ordinis a juriſdictione non pendentes ſunt validi: quia Eccleſia non poteſt tollere poteſtatem Ordinis, ſed ſolum ejus exercitium prohibere. Actus vero juriſdictionis ſunt invalidi, ſi ſuſpenſus ſit nominatim denuntiatus; quia privatur actuali juriſdictione: ſed validi ſunt, ſi non ſit denuntiatus, ex Conſtit. Martini V. *Ad evitandum*.

2. Illicite beneficium novum reciperet, & ei conferretur, quæ collatio eſt ſaltem irritanda, ex cap. 8. *de conſuet.* quia qui privatus eſt aliquo actu vel munere, eſt etiam privatus ſusceptione eorum, quæ ad talem actum vel munus ordinantur. Sive, quod idem eſt, cui prohibetur actus vel munus aliquod, ei quoque prohibentur ea, quæ ad talem actum vel munus ordinantur, ex cap. ult. *de clerico excomm.*

3. Suſpenſus ſit irregularis, ſi exerceat functiones Ordinis proprias, quæ competunt Clericis, cap. 1. *de ſentent. & re judic. in 6.* ex Conc. gener. Lugdun. Secus, ſi exerceat tantum ea, quæ ſunt jurisdictionis, vel quæ laici poſſunt præſtare, ut ſi canat epiſtolam ſine manipulo.

Reſp. 2. Suſpenſus a beneficio licet occultus privatur omnibus ſuorum beneficiorum fructibus, quibus continentur diſtributiones quotidianæ, utpote pars fructuum, ita ut non poſſit eos licite percipere, & receptos teneatur reſtituere ante omnem ſententiam: nam cenſura impedit eorum acquiſitionem, unde ad eum non pertinent. Nemo autem retinere poteſt, quod ſuum non eſt. Tenetur nihilominus horas recitare, & alia onera beneficii præſtare, quia hæc obligatio annexa eſt beneficio quod retinet; nec ea liberatur ob privationem fructuum, quæ ei in pœnam culpæ juſte imponitur, remanente onere: cenſura enim non tollit onus in detrimentum Eccleſiæ & Fundatorum.

Non videtur tamen privari jure eligendi, præſentandi, conferendi beneficium, &c. ſibi competente ratione beneficii, a quo ſuſpenſus eſt. Quia electio, activa præſentatio, collatio non ſunt proprie loquendo fructus beneficii, ſed actus officii tali beneficio annexi: in materia autem pœnali verba ſumi debent in ſenſu proprio & ſtricto.

Quæſt. III. *A quo & quomodo tolli poteſt Suſpenſio?*

Reſp. 1. A ſuſpenſionibus, etiam ſi jure reſervatæ non ſunt, non poſſe parochos, neque alios vulgares confeſſarios abſolvere, niſi ſpeciale privilegium, vel delegatam poteſtatem acceperint a Papa, vel ab Epiſcopo, ſi non ſint ſpecialiter reſervatæ, docent *Suarez*, *Navarr. Layman*, *&c.* tamen alii cenſent, quemlibet ſacerdotem legitime approbatum poſſe abſolvere ab omnibus cenſuris, etiam ſuſpenſione, a jure latis non reſervatis.

Reſp. 2. Si ſuſpenſio abſolute & ſine determinatione temporis inflicta ſit ob contumaciam, tollitur per ſolam abſolutionem. Si autem lata fuerit ad certum tempus, v. g. triennium, vel ſub conditione, tranſacto tempore, vel conditione impleta, ſuſpenſio ceſſat per ſe ipſam ſine alia abſolutione. Si vero impoſita ſit in perpetuum, ob culpam præteritam, tanquam mera pœna, tollitur ſolum per diſpenſationem ſeu relaxationem Prælati, vel ejus delegati; quia non eſt cenſura.

Quæſt. IV. *Quibus caſibus uſitatioribus incurritur ſuſpenſio ipſo jure?*

Reſp. Sequentibus: 1. Qui Ordines ſacros recipiunt, vel ab alieno Epiſcopo ſine dimiſ-

ſoris.

Digitized by Google

vel a proprio in aliena diœceſi, vel confiƈto titulo, vel per ſaltum, vel in cenſura, vel extra tempora a jure ſtatuta, vel ſine legitima ætate aut facultate, vel poſt matrimonium contractum licet non conſummatum: item qui furtive ordinantur, hoc eſt, qui non approbati inter ordinandos irrepſerunt, aut alium in ſui locum ſubſtituunt examini; hi omnes ſuſpenſi ſunt ab executione Ordinum; & ſi Ordinem aliquem exerceant, fiunt irregulares.

2. Qui eodem die duos ſacros Ordines recipit.

Ordinans & Ordinatus ſimoniace eſt ſuſpenſus ab ordinibus.

4. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. parochus, vel alius ſacerdos jungens ſponſos alterius parochiæ, ſine illorum parochi licentia.

5. Occupantes bona, vel cenſus Eccleſiæ, beneficii, vel alterius pii loci.

6. Simoniaci, Sodomiam exercentes, provocantes ad duellum, vel acceptantes &c.

7. Apoſtata a religioſo ordine, præſertim ſi in apoſtaſia recipiat Ordines.

Nota. Epiſcopi ex privilegio non incurrunt ſuſpenſionem, nec interdictum lata a jure, niſi eorum fiat expreſſa mentio. Ita ſtatuit Innoc. IV. in Conc. gener. Lugdun. & refertur c. 4. *de ſent. excomm. in 6.*

Quæſt. V. *Quomodo Depoſitio & Degradatio differunt a Suſpenſione?*

Reſp. Depoſitio eſt pœna, per quam Clericus privatur omni officio & beneficio Eccleſiaſtico in perpetuum, ſine ſpe recuperationis, retento ſolo privilegio canonis & fori; ita ut neque ab ullo percuti, nec trahi poſſit ad tribunal ſæculare. Degradatio vero eſt pœna, per quam quis ſolemniter privatur in perpetuum non ſolum omni officio & beneficio Eccleſiaſtico, ſed etiam privilegio clericali.

Hæ pœnæ differunt a ſuſpenſione, 1. Quia non ſunt cenſuræ, cum non ſint pœnæ medicinales, ſed mere vindicativæ, utpote inflictæ in perpetuum. 2. Quia privant ipſa poteſtate ſeu ipſo officio & beneficio: ſuſpenſio vero privat tantum uſu officii, & fructibus beneficii. Depoſitus tamen & Degradatus non privantur poteſtate Ordinis, quem ſemper poſſunt valide, licet illicite exercere, ſi non requirat juriſdictionem.

CAPUT V.

De Irregularitate.

Quæſt. I. **Q***Uid eſt Irregularitas?*

Reſp. Eſt impedimentum canonicum, quo prohibetur ſuſceptio Ordinum, & eorum exercitium. Sive eſt inhabilitas jure canonico inducta, impediens ſuſceptionem Ordinum, & ſuſceptorum exercitium. Differt a cenſura, quod hæc ſit pœna medicinalis ob culpam inflicta, & ad emendationem delinquentis ordinata: irregularitas vero immediate & primario ſtatuta ſit, non ad punitionem, emendationemve delinquentis, ſed ob honorem ſacri miniſterii, qui poſtulat, ut qui ad altaris miniſterium aſſumuntur, ſint & integri corpore, & animo puri: unde non neceſſario ſupponit culpam, ut cenſura. Fertur tamen aliquando per modum pœnæ vindicativæ, ſed ſecundario, quatenus ob delicti maculam aliquis cenſetur indignus ſacro miniſterio, ob cujus reverentiam primario infligitur.

Porro nomine Ordinum hic intelligitur etiam prima tonſura, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ, & communi Doctorum ſenſu: quia eſt diſpoſitio ad Ordines.

Circa irregularitatem notanda ſunt ſequentia.

1. Nulla eſt irregularitas ab homine, ſed omnis eſt a jure univerſali ac papali, ex c. 18. *de ſentent. excomm. in 6.* ubi Bonifacius VIII. declarat per celebrationem in Eccleſia polluta non fuiſſe contractam irregularitatem, *cum id*, inquit, *non ſit expreſſum in jure*, ſcilicet communi. Quia cum irregularitas ſit lata primario per modum impedimenti canonici ob decentiam ac reverentiam ſacro altaris miniſterio debitam, hæc impedimenta debent eſſe eadem in tota Eccleſia, ſicuti debita altaris miniſterio reverentia, ac honor communis eſt toti Eccleſiæ.

2. Irregularitas contrahitur ante omnem ſententiam, etiam ob defectum vel crimen occultum, & non tollitur per abſolutionem, ſed per diſpenſationem in hunc modum: *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, quam incurriſti ob talem cauſam; & habilem reddo, & reſtituo te executioni Ordinum, & officiorum tuorum, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Ita Rit. Rom.

3. Poteſt quis pluribus irregularitatibus etiam ejuſdem ſpeciei detineri ob idem factum pluries commiſſum. Quare obtinens diſpenſationem irregularitatis cum expreſſione alicujus cauſæ, non cenſetur diſpenſatus in omnibus aliis irregularitatibus contractis ex alia cauſa non expreſſa, niſi ſuperior intendat generaliter diſpenſare: nam una irregularitas poteſt ſine alia auferri, ſicut poteſt ſine illa induci.

4. Clericus irregularis licite obire poteſt omnia munera ſacra, quæ laico competere poſſunt, ut in Eccleſia canere, celebranti miniſtrare, Sacramenta recipere, excepta ordinatione.

5. Igno-

5. Ignorantia invincibilis ſolius irregularitatis, etiam ex delicto, juxta communem ſententiam, non excuſat ab illa. Quia irregularitas non eſt pœna medicinalis requirens contumaciam; ſed eſt quædam macula ſeu inhabilitas annexa a jure non ad emendationem, ſed ob reverentiam ſacris myſteriis debitam.

Quæſt. II. *Quinam ſunt effectus irregularitatis?*

Reſp. Duo, 1. Graviter illicitam reddit ſuſceptionem Ordinum, etiam primæ tonſuræ, & eorum uſum, non tamen invalidam. Unde peccat mortaliter, qui in irregularitate recipit vel exercet Ordinem: quia violat præceptum Eccleſiæ in re gravi ad religionem pertinente. Idem dic, ſi recipiat primam tonſuram, quia eſt res gravis; nam conſtituit hominem in ſtatu clericali, & reddit capacem beneficii ac Ordinis, ex cap. ult. *de temp. &c. in 6.* Nullam tamen aliam pœnam ipſo facto latam incurrit: quia nulla talis in jure contra irregularitatis violatores decernitur.

Porro non prohibetur uſus juriſdictionis, quæ exerceri poteſt ſine actu ordinis. Hinc parochus irregularis poteſt delegare ad Sacramenta ſuis parochianis miniſtranda, quamvis ei non liceat illa miniſtrare. Valide tamen abſolveret, cum non privetur poteſtate Ordinis nec juriſdictionis.

2. Inhabilem reddit ad beneficium recipiendum, ſi ſit totalis, ita ut collatio facta irregulari, ſaltem qui non poteſt omnia ejus munia obire, ſit nulla, ex cap. 2 *de cleric. pugnant.* & cap. 18. *de ſent. excomm. in 6.* ubi dicitur *eſſe ineligibilis*. Quia beneficium datur propter officium, & ad hoc ex ſe ordinatur. Cum ergo irregularis ſit inhabilis ad officia exercenda, eſt etiam inhabilis ad beneficia recipienda. Quare qui in irregularitate beneficium recepit, non poteſt illud retinere ſine nova collatione, nec fructus ejus percipere. Idem dic de dignitate & prælatura regularium, ex cap. 52. *de pœnis*. Clericus autem per irregularitatem non privatur beneficio ante obtento, nec ejus fructibus, modo recitet horas, & alia munia per alium exerceri curet, ex cap. 5. *Ne Cleric. vel Mon.* Debet tamen beneficio privari ex cap. 10. *de exceſſ. prælat.* Imò ſponte illud reſignare, ſi diſpenſatio brevi tempore impetranda non ſit; quia beneficium retinere non debet, qui per ſe ipſum non poteſt officium ullum, vel præcipuum præſtare.

Quæſt. III. *Quotuplex eſt Irregularitas?*

Reſp. Dividitur, 1. In eam quæ eſt ex defectu, ſcilicet inculpabilis; & in eam quæ eſt ex delicto. 2. In totalem, quæ omnium Ordinum ſuſceptionem & uſum impedit; & in partialem, quæ tantum aliquem actum Ordinis impedit.

Quæſt. IV. *Quænam ſunt Irregularitates ex defectu?*

Reſp. Sequentes. Prima eſt ex defectu animi ſive rationis, ſcientiæ, & fidei obfirmatæ, propter quem irregulares ſunt, 1. pueri, amentes, furioſi, energumeni, lunatici. 2. Illiterati, ſeu non habentes doctrinam neceſſariam, cap. 1. diſt. 36. 3. Neophyti, ſeu adulti, ad fidem recens converſi a paganiſmo aut Judaiſmo, cap. 1. diſt. 48.

Secunda eſt ex defectu corporis, ex quo irregularis eſt, quicumque talem habet corporis defectum, deformitatem aut morbum, ut vel non poſſit abſolute, vel non niſi cum magna indecentia, vel periculo, vel ſpectantium horrore aut offenſione exercere actus Ordinum, ex tit. *de corpore vitiatis*, & tit. *de clerico ægrot.* & *ex diſt.* 55. In dubio autem, num deformitas vel indecentia ſit ſufficiens, Epiſcopi eſt judicare, cap. 2. *de corpore vit.*

Hinc irregulares ſunt, 1. Cœcus, ſurdus, & enormiter claudus, ut ſi nequeat ſine baculo, vel pede ligneo ire ad altare. 2. Carens naſo, manu, pollice vel indice. 3. Carens uno oculo cum notabili deformitate; ſecus ſi habens duos oculos, dextro non videat, vel etiam juxta multos ſiniſtro, modo canonem Miſſæ ſine indecenti faciei converſione legere poſſit. 4. Leproſus, deformiter gibboſus, aut facie maculatus. 5 Morbo caduco laborans, qui tamen ſi ordinatus ſit, & intra annum eo morbo non laboravit, poteſt ſuſceptos Ordines exercere. Si verò raro & ſine clamore ac ſpuma laboret, poteſt celebrare cum ſacerdote jejunio, qui deficiente ipſo ſuppleat ſacrificium.

Ceterum corporis vitium occultum non inducit irregularitatem, niſi in tribus caſibus. Si quis membrum, vel partem membri abſque juſta cauſa ſibi amputaverit, cap. 2. diſt. 33. 2 Irregularis eſt, qui eunuchus propria culpa factus eſt. Secus, ſi à natura, vel ſine culpa, cap. 3. *de corpore vit.* 3. Hermaphrodita. Imo ſi magis aut æque participet femineum ſexum, eſt jure divino incapax Ordinis & caracteris, quia eſt magis, aut tam femina quam vir: femina autem non eſt capax caracteris Ordinis. Eſt etiam arcendus a profeſſione religionis, ob periculum ibidem & ſcandali.

Nota. Habens corporis defectum impedientem ſuſceptionem ſacerdotii, eſt irregularis ad reliquos Ordines inferiores & ſacros, quia hi ad illud ordinantur. Sed ſi id accidat poſt ſuſceptum ſacerdotium, ſit tantum irregularis quoad functiones, ad quas eſt inhabilis, non alias. Sic ſacerdos, qui amiſit pollicem vel indicem, vel oculos, ſit irregularis

quoad

Digitized by Google

quoad celebrationem Miſſæ, non quoad auditionem confeſſionum.

Tertia eſt ex defectu libertatis, ob quem excluduntur ab Ordinibus, 1. Mancipia, niſi prius a dominis libertate donati fuerint. Curiales, hoc eſt, qui ex officio negotiis ſæcularibus implicantur, ut procuratores, advocati, notarii, milites, quamdiu tale officium habent, cap. 4. *De Clerico vel Mon.* 3. Qui obligantur ad ratiocinia reddenda, non debent ordinari, niſi poſt depoſita onera & reddita ratiocinia, ex cap. un. de *obligat. ad rat.*

Quarta eſt ex defectu natalium, ob quem irregulares ſunt omnes illegitimi, etiam occulti, ſive ſpurii, ſive naturales, tot. *de filiis presb. & in 6. eod. tit.* Idque ob indecentiam moraliter in prole reſultantem, ob ignominiam quandam, qua ſecundum vulgarem opinionem videntur aſpergi, & ob periculum incontinentiæ ex imitatione paterna. Excipe, niſi filii naturales legitimati ſint per ſubſequens matrimonium. cap. 6. *Qui filii ſint legit.*, aut niſi habeantur in jure pro legitimis, ut qui nati ſunt ex matrimonio invalido illo quidem, ſed in facie Eccleſiæ bona fide ſaltem ex parte unius contrahentis inito, quamvis poſtea impedimentum aliquod dirimens detegatur; nam legitimi habentur, cap. 14. eod. titul.

Per ſolemnem religionis profeſſionem deletur hæc irregularitas quoad Ordines ſuſcipiendos, non tamen quoad prælaturam, c. 1. *de filiis presb.* Porrò filii naturales ſunt ii, qui nati ſunt ex perſonis ſolutis, inter quas tempore conceptionis vel nativitatis nullum erat impedimentum dirimens. Spurii ſunt ii, qui nati ſunt ex perſonis, inter quas tempore conceptionis vel nativitatis erat impedimentum dirimens.

Quinta ex defectu Sacramenti, ſeu ſignificationis Sacramenti, eſt bigamia ſeu matrimonii multiplicatio, etiam ante baptiſmum contracta ex c. 1. 2. & 3. *de bigam.* Euchariſtia quippe eſt Sacramentum unionis Chriſti cum Eccleſia unica ſponſa ſua, quæ conjunctio una eſt, unus eſt enim ſponſus & una ſponſa. At bigamus non repræſentat perfecte hanc unionem, cum carnem ſuam in plures uxores diviſerit. Hujus irregularitatis rationes ſunt, 1. Ob Sacramenti defectum cap. 5. *de bigam.* Nam cum ordinati creentur Sacramentorum miniſtri, decet ordinandos nullum circa Sacramenti ſignificationem defectum pati. 2. Quia nimis propenſus ad luxuriam præſumitur, qui pluries contraxit. 3. Quia bigamus non poteſt facile cæteros hortari ad continentiam, quam de eo difficile præſumunt, c. 4. diſt. 16.

Eſt autem triplex bigamia, quæ inducit irregularitatem, ſcilicet vera, interpretativa, & ſimilitudinaria. Bigamia vera eſt ea, qua quis duas uxores legitime & ſucceſſive duxit, & cum iis matrimonium conſummavit. Interpretativa eſt ea, qua aliquis ex juris interpretatione habetur bigamus, quamvis cum duabus non contraxerit. Hac bigamia laborat, qui viduam duxit, aut mulierem ab altero corruptam, & cum ea jam facta uxore ſua matrimonium conſummavit, c. 9. diſt. 34. Item qui virginem quidem duxit, ſed eam uxorem factam cognoſcit poſt commiſſum ab ea adulterium: nam talis cenſetur ex juris interpretatione carnem ſuam in plures diviſiſſe; ſicut uxor, cum qua efficitur una caro, in plures diviſit. Quare hoc matrimonium deficit a ſignificatione conjunctionis Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius cum una intacta. Non eſt tamen bigamus, nec irregularis, qui prius a ſe corruptam ducit, neque qui ante vel poſt matrimonium, vel in ipſo fornicatus eſt, aut adulteratus, quia in nullo jure id expreſſum eſt. Bigamia ſimilitudinaria eſt ea, qua quis poſt ſolemnem religionis profeſſionem, vel poſt ſacrum Ordinem ſuſceptum attentavit matrimonium, etiam cum virgine, & copulam habuit, c. 4. *de bigam.* & ex can. *Quotquot* 27. q. 1. Ratio eſt, quia qui voto ſolemni aſtrictus eſt, cenſetur ſpiritali quodam matrimonio conjunctus cum Chriſto. Unde ſi conjungatur alteri per matrimonium attentatum, cenſetur, quantum in ſe eſt, celebrare duo matrimonia non quidem vera, ſed ſimilitudinaria.

Sexta ex defectu lenitatis, ex quo irregularitatem contrahit quilibet baptizatus, qui voluntarie & proxime, licet juſte, concurrit ad hominis necem aut mutilationem, aut etiam accelerationem mortis effectu ſecuto. Cenſetur autem hic proxime concurrere, qui ex lege, officio, vel ex intentione, vel per actum de ſe ordinatum ad necem, aut mutilationem concurrit, ſive in judicio, ſive in bello offenſivo. Quod ideo ſtatuit Eccleſia, quia ſacerdos, qui perſonam Chriſti in ſacro altari gerit, ejus manſuetudinem imitari debet. Chriſtus autem mitiſſimus fuit, & neminem unquam læſit, ſed mortem pro omnium ſalute ſubiit; ſuoſque miniſtros miſit ſicut oves in medio luporum, ſua patientia & manſuetudine convertendorum in agnos; & quia ſacerdos eſt miniſter Sacramenti pacis, unionis & vivificationis.

Hinc 1. Irregulares ſunt judex ferens ſententiam mortis, vel mutilationis; ejus aſſeſſores, & omnes miniſtri juſtitiæ, ad eam authoritate publica concurrentes, ut notarius,

ſcriba recipiens, & ſignans teſtimonium teſtium, vel ſententiam judicis, accuſator, teſtis, advocatus, & procurator regius vel accuſatoris, (non Rei,) ſatellites, executores ſententiæ, ut tortor, ejuſque famulus actu concurrens; & fabricantes furcam ad aliquem in particulari ſuſpendendum.

Sed non ſunt Irregulares, qui remote tantum ad ſententiam ſanguinis, vel ejus executionem concurrunt, ut 1. Princeps condendo leges capitales, conſtituendo judices vel alios miniſtros juſtitiæ, aut etiam præcipiendo, ut ſuper facto aliquo particulari inquiſitio & juſtitia fiat. 2. Epiſcopus degradatum tradens brachio ſæculari; ſed debet juxta canones pro eo intercedere, ut citra ſanguinem puniatur. 3. Confeſſarius hortans reum ad fatendam veritatem, & ad obſequendum ſententiæ juſtæ; vel generatim dicens puniendos eſſe malefactores. Cenſetetur tamen cauſa proxima mortis, ideoque irregularis, ſi quid faceret aut diceret, ex quo mors alicujus in particulari ſequeretur, aut acceleraretur, v.g. ſi diceret hunc reum eſſe morte plectendum. Poſſunt tamen interdum aliqui proxime cooperantes excuſari ab irregularitate propter indeliberationem, aut ſemiplenam advertentiam. Quia tunc cooperatio non eſt ſufficienter voluntaria ad actum humanum, ut ſi confeſſor indeliberate dicat; Properemus; vel inſtiger jumentum, quo reus vehitur. Nam ad irregularitatem hanc contrahendam requiritur actus ſimpliciter humanus ac plene deliberatus, *ex Clem. de homicid.* ibi: *Si furioſus, aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit?*

4. Irregulares non ſunt, qui infirmum vertendo, erigendo, juſculum ei præbendo, in alium locum transferendo &c. mortem ejus præter intentionem accelerant, ſi id prævidere non poterant; in hoc enim nullus eſt defectus lenitatis.

5. In Galliæ regno teſtis a judice compulſus ferre teſtimonium in cauſa criminali non cenſetur irregularis: nam cauſa proxima mortis reorum non habetur, ſed remota dumtaxat, ut docent Doctores Galli, qui idem dicunt de Notariis. Secus in aliis Eccleſiis.

Hinc 2. Fit irregularis, qui in bello offenſivo licet juſto, quempiam manu propria occidit vel mutilat. Secus, ſi tantum cooperetur; v. gr. cuſtodiendo ſarcinas, hortando in genere ad fortiter pugnandum &c. Quod ſi bellum ſit injuſtum, irregulares ſunt etiam ii, qui alios ſua præſentia audaciores efficiunt. Item in bello mere defenſivo, juſto & neceſſario ad defenſionem reip. juxta multos irregularitas contrahitur, ex cap. 24. *de homic.* ſed eam non incurrit, qui injuſtum invaſorem pro defenſione vitæ ſuæ occidit, aut mutilat cum moderamine inculpatæ tutelæ, *Clement. de homic.* Item nec Clericus accuſans alium de injuria ſibi in ſe, vel in ſuis rebus illata, fit irregularis, licet reus morte plectendus ſit, modo expreſſe proteſtetur, ſe nullam capitis aut mutilationis pœnam intendere, cap. *de homic. in.6.* Alioquin, ut ibi dicitur, *Si Clericus de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderet, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona libere deprædandi.* Secus, ſi occidat vel mutilet in defenſionem vitæ alterius innocentis, etiam patris, cum debita moderatione. Nam quamvis non peccet, incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis; quia quoad hoc Clemens V. juri antiquo non derogavit: nam eum ſolum eximit ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit vel mutilat invaſorem. Stat autem regula generalis pro iis, quæ non excipiuntur.

Septima eſt ex defectu bonæ famæ, ſeu ex infamia: infames enim ſunt irregulares, c. *infames*. 6. quæſt. 1.

Duplex autem eſt infamia, juris ſcilicet & facti. Infamia juris eſt ea, quæ imponitur jure ſeu canonico, ſeu civili, ex cit. can. Infamia facti eſt publica notitia, ſeu opinio commiſſi criminis, per quod fama hominis, ſpectatis perſonæ qualitate & ſtatu, apud prudentes graviter læditur, quamvis crimen illud per leges non notetur infamia: ſic infames ſunt Clerici ebrioſi.

Infamia juris iterum duplex eſt, alia quæ per legem ipſo facto inducitur; alia quæ oritur ex ſententia, qua judex damnavit ad pœnam infamantem valde gravem, ut virgis cædi, ignominioſe traduci, ad triremes vel exilium damnari.

Porro irregularitas ex infamia facti tollitur abſque diſpenſatione per publicam & conſtantem vitæ emendationem, quæ prioris vitæ maculas non ſolum coram Deo, ſed etiam in opinione hominum abſterſerit, ex cap. 54. *de teſtib.* Irregularitas vero ex infamia ipſo jure vel per judicis ſententiam contracta ob crimen notorium, non tollitur niſi per diſpenſationem.

Quæſt. V. *Quænam ſunt Irregularitates ex delicto?*

Reſp. Sequentes. Prima eſt ex iteratione baptiſmi, ob quam ſunt irregulares ſcienter rebaptizatus, rebaptizans, qui rebaptizanti miniſtrat; item qui extra neceſſitatem permittit ſe ab hæretico baptizari.

Se-

Digitized by Google

Secunda, vel illicita ſuſceptione, vel uſu Ordinis, quam incurrunt, 1. Qui furtive ſuſcipit Ordines, hoc eſt, qui non examinatus, vel non admiſſus, vel alio pro ſe ad ſubeundum examen ſubmiſſo, doloſe ſe ingerit inter ordinandos, ex tit. *de eo qui furt.* 2. Qui poſt contractum matrimonium licet non conſummatum ordinatur invita uxore, extrav. *Antiquæ, de vot.* 3. Qui in excommunicatione majore ſuſcipit Ordinem ſacrum, c. 23. *de ſent. excomm.* 4. Qui exercet actum proprium Ordinis, quem non habet, ex c. 1. & 2. *de cler. non ordin.* ut ſi Clericus in minoribus conſtitutus canat epiſtolam cum manipulo; ſecus, ſi ſine manipulo, quia ſic interdum canitur à laicis. 5. Qui ligatus excommunicatione majore etiam occulta, aut ſuſpenſione, aut interdicto exercet actum proprium Ordinis ſacri, quem habet, ex c. 1. & c. 20. *de ſent. excomm. in 6.* Idem de exercitio Ordinum minorum docet Navarrus, dicens eſſe communem, & Faguanus id probat in c. *Si quis presbyter.* 6. Qui celebrat in loco interdicto, c. 18. *de ſent. excomm. in 6.*

Tertia eſt ex homicidio & mutilatione culpabiliter & injuſte commiſſis, ſive phyſice, ſive moraliter, aut mandato, conſilio, precibus, vel auxilio, favore &c. ſive etiam negativa cooperatione, non impediendo cum ex juſtitia quis tenetur impedire, ex *diſt.* 50. & ex tit. *de homicid.* & *de ſent. excomm.*

Hæc contrahitur, 1. Ob homicidium voluntarium in ſenſu canonum, quod ſcilicet eſt in ſe directe volitum, vel in cauſa ita propinqua, ut moraliter impoſſibile ſit eam velle, & non velle homicidium. Quod ſi plures communi conſilio invadant, omnes ſunt irregulares, quamvis unus percuſſerit.

2. Ob homicidium caſuale culpabile, quod contingit, cum quis nec necem nec mutilationem intendit, nec ſecuturam prævidit, ſed vel prævidere potuit, vel debitam diligentiam non adhibuit ne accideret, vel dedit operam rei illicitæ & periculoſæ, ex qua mors præter intentionem ſecuta eſt, quantamcumque diligentiam aliunde adhibuerit, ex tit. *de homicid. volunt. vel caſual.*

Secundum varios non contrahitur ob homicidium ſecutum ex re illicita, ſed nullatenus periculoſa, modo debita diligentia adhibita ſit; eo quod tunc illud nullo modo ſit voluntarium, nequidem in cauſa, utpote nullum ejus periculum probabile deferente. Alii tamen cenſent, contrahi ob mortem alterius ex qualibet actione illicita ſecutam, probantque ex variis canonibus. Quare tutius eſt petere diſpenſationem.

Porro conſtat, nullam contrahi irregularitatem, ſi homicidium ſit omnino & abſolute caſuale, quando nempe caſu præter intentionem ſequitur ex actione licita; modo debita diligentia, ne eveniret, adhibita ſit. Quia ubi nulla in homicidio caſuali præceſſit culpa, nulla ſequitur irregularitas, ex cap. 9. *de homicid.* & aliis. Secus, ſi debita diligentia adhibita non fuerit, cap. 12. eod. tit.

3. Idem eſt de mutilatione voluntaria & caſuali, ac de homicidio, cui in jure æquiparatur, ex c. 4. *de raptor.* & c. ult. *de homicid. in 6.* & *Clement.* eod. tit. Eſt autem mutilatio abſciſſio membri vivi. Membrum vero ex communi ſententia eſt pars corporis, quæ proprium habet officium, diſtinctum ab aliis partibus; ut manus habet officium palpandi, oculus videndi, pes gradiendi &c. non autem dentes, capilli &c. Unde multi docent, digiti alieni abſciſſione non contrahi irregularitatem.

4. Ex apoſtaſia a fide, vel hæreſi externa, etſi occulta, ut docent Navarrus, Suarez, Sanchez, Bonacina, & alii communiter apud illos. Quia irregularitas crimini ipſi hæreſeos, & non ſolum infamiæ inflicta eſt. Nec jura diſtinguunt inter hæreſim publicam & occultam, ut cap. 2. *de hæret. in 6.* & cap. *Saluberrimum.* 1. quæſt. 7. Dicuntur tamen hæretici, eorumque filii ad fidem converſi non haberi irregulares in Gallia, nec in Germania, ubi hæretici tolerantur.

5. Ex gravibus criminibus notoriis, quæ à jure annexam habent infamiam: qualia ſunt ſimonia, crimen læſæ Majeſtatis, adulterium, inceſtus, ſodomia, concubinatus, perjurium in judicio, maleficium &c. Item ex Conc. Trid. raptus mulieris, vel illius favor, nec non duellum.

Sed hæc irregularitas non contrahitur, ſi crimen ſit occultum, ex c. 4. & ult. *de temp. ordin.* nam eſt immediate ex infamia, radicaliter vero ex delicto. Et quamdiu crimen eſt occultum, deliquens non eſt infamis, cum integram famam retineat apud homines; infamia enim eſt publica opinio prava de vita & moribus alicujus.

Nota. Ad contrahendam irregularitatem ex delicto requiritur culpa mortalis, & exterius conſummata. Quia irregularitas eſt pœna graviſſima, de ſe perpetua, & difficile ſolubilis, ideoque non contrahitur, niſi propter culpam gravem ac mortalem: alioqui non eſſet delicto commenſurata.

Quæſt. VI. *An in dubio aliquis debet ſe gerere pro irregulari?*

Reſp. 1. in dubio juris, quando ſcilicet lex eſt ita obſcura, ut de ejus ſenſu periti inter ſe diffideant, vel quando dubitatur, an hic ca-

caſus contineatur ſub lege inducente irregularitatem, docent Canoniſtæ, neminem cenſendum eſſe irregularem, ex c. 18. *de ſent. excom. in 6.* ubi ad irregularitatem contrahendam requiritur, ut id in jure expreſſum ſit. At cum jus dubium eſt, tunc irregularitas non eſt ſatis expreſſa in jure.

Reſp. 2. In quolibet probabili dubio facti, cum nempe quis dubitat, num poſuerit actum, cui irregularitas eſt certo annexa, tenetur ſe gerere pro irregulari, ex c. 12. *de homicid.* ubi ſtatuitur, dubitantem de homicidio à ſe perpetrato teneri abſtinere ab uſu Ordinis, *cum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem*. Quæ ratio univerſalis eſt, & æque valet pro dubio facti in qualibet materia. Ita Abbas, Vaſquez, Azor, Valent. Reginald. &c. Et vero alioqui ſe exponeret periculo faciendi actum prohibitum.

Hinc qui fecit aliquid illicitum, ex quo dubitat, an mors alterius ſecuta ſit, cenſendus eſt irregularis; nam eſt dubium facti.

Quæſt. VIII. *Quinam diſpenſare poſſunt in irregularitate?*

Reſp. Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare in omni irregularitate & ſuſpenſione proveniente ex delicto occulto, nec ad forum contentioſum deducto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. Item cum illegitimo ad Ordines minores & beneficium ſimplex, non requirens majorem Ordinem, cap. 1. *de fil. preſb. in 6.* & in bigamia ſimilitudinaria, cap. 4. *de cleric. conjug.*

In aliis omnibus ſolus Papa diſpenſare poteſt, vel is, qui ab eo privilegium accepit.

Noſtræ Societatis Præpoſito Generali, & aliis Superioribus reſpective conceſſum eſt a Paulo III. privilegium diſpenſandi cum noſtris in quavis irregularitate, præterquam homicidii voluntarii, & mutilationis membrorum, & bigamiæ.

Confeſſarius autem, ſi facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate obtinuerit, poſt datam abſolutionem a peccatis, hac forma utetur: *Et eadem authoritate diſpenſo tecum ſuper irregularitate*, vel *irregularitatibus*, ſi plures ſint, *in quam*, vel *in quas ob talem cauſam* vel *tales cauſas incurriſti*, *& habilem reddo*, *& reſtituo te executioni ordinum*, *& officiorum tuorum*. *In nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*, *Amen*. Si pœnitens Ordine ſacro careat, dicendum eſt: *Habilem reddo te ad omnes Ordines ſuſcipiendos*. Ita Rituale Romanum.

Porro hoc ipſo quod conceditur facultas abſolvendi a Cenſuris reſervatis, non cenſetur etiam concedi pro irregularitate, cum irregularitas non ſit cenſura, & difficilior ſit irregularitatum quam cenſurarum relaxatio. Et ſecundum Romanæ Curiæ ſtilum nunquam cenſetur conceſſa facultas diſpenſandi in irregularitate, niſi fiat illius expreſſa mentio. *S. Carolus*, *in Inſtruct.*

Nota. Communis ſententia docet, quemlibet ſacerdotem approbatum, ſecluſa prohibitione, poſſe abſolvere a peccatis irregularitatem annexam habentibus, ſi alia non ſint reſervata. Nam irregularitas adjuncta non impedit effectum abſolutionis, cum non pugnet cum ſtatu gratiæ: neque arcet a perceptione Sacramentorum, excepto Ordine; cum ſit mera inhabilitas, ſolum impediens Ordinum ſuſceptionem, aut eorum exercitium. Unde poteſt quis abſolvi a peccatis, remanente irregularitate eis annexa; & reipſa in Jubilæis hæc non relaxatur iis, qui virtute illorum, à peccatis & cenſura abſolvuntur.

FINIS.

PRO.

Digitized by Google

PROPOSITIONES
A SUMMIS PONTIFICIBUS DAMNATÆ.

Recenſentur novem, ac ſeptuaginta Propoſitiones Michaelis Baii, olim a Pio V., & Gregorio XIII., ac deinde ab Urbano VIII. Anno 1664. *confixæ in Bulla*, In Eminenti.

1. NEc Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur Gratia.

2. Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorum, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis, & primo Homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.

4. Vita æterna Homini integro, & Angelo promiſſa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.

5. In promiſſione facta Angelo, & primo Homini continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus, ſine alio reſpectu, vita æterna juſtis promittitur.

6. Naturali lege conſtitutum fuit homini, ut ſi in obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.

7. Primi Hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; ſed juxta modum loquendi Stipturæ ſacræ non recte vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

8. In redemptis per gratiam Chriſti, nullum inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.

9. Dona conceſſa Homini integro, & Angelo, forſitan, non improbanda ratione, poſſunt dici gratia; ſed quia ſecundum uſum ſacræ Scripturæ, nomine gratiæ, ea tantum munera intelliguntur, quæ per Jeſum Chriſtum male meritis, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

10. Solutio pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe remanet, & corporis reſurrectio, proprie nonniſi meritis Chriſti adſcribenda eſt.

11. Quod pie, & juſte in hac vita mortali uſque in finem converſati, vitam conſequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ, juſto Dei judicio deputandum eſt; neque in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur, ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali conſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

12. Pelagii ſententia eſt: Opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non eſt Regni cœleſtis meritorium.

13. Opera bona a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, ſed tantum ex eo, quod ſunt conformia legi, quodque per ea præſtatur obedientia legi.

14. Opera bona Juſtorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non conſiſtit in eo, quod qui bene operatur, habet gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum, ſed in eo ſolum, quod obedit divinæ legi.

16. Non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine Charitate.

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum Deificum.

18. Opera Catechumenorum, ut fides, & pœnitentia ante remiſſionem peccatorum facta, ſunt vitæ æternæ merita, quam vitam ipſi non conſequentur, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerunt majorem valorem.

20. Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.

21. Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis.

22. Cum Pelagio ſentiunt, qui textum Apoſtoli ad Romanos 2. *Gentes, quæ legem non* *ha-*

Digitized by Google

bent, naturaliter ea, quæ legis ſunt faciunt, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

23. Abſurda eſt eorum ſententia, qui dicunt, hominem ab initio, dono quodam ſupernaturali, & gratuito, ſupra conditionem naturæ ſuæ fuiſſe exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum ſupernaturaliter coleret.

24. A vanis, & otioſis hominibus, ſecundum inſipientiam Philoſophorum, excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum rejicienda eſt: Hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & ad Dei filium adoptatus.

25. Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.

26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio

27. Liberum arbitrium, ſine gratiæ Dei adjutorio, non niſi ad peccandum valet.

28. Pelagianus eſt error, dicere, quod liberum Arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non ſoli fures ii ſunt, & latrones, qui Chriſtum, viam, & oſtium veritatis, & vitæ negant; ſed etiam quicumque aliunde, quam per ipſum, in viam juſtitiæ (hoc eſt ad aliquam juſtitiam) conſcendi poſſe docent.

30. Aut tentationi ulli, ſine gratiæ ipſius adjutorio, reſiſtere hominem poſſe, ſic ut in eam non inducatur, aut ab ea non ſuperetur.

31. Charitas perfecta, & ſincera, quæ eſt de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.

32. Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.

33. Cathechumenus juſte, recte, & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in Baptiſmi lavacro demum percipitur.

34. Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana eſt, & commentitia, & ad illudendum ſacris Litteris, & plurimis veterum teſtimoniis excogitata.

35. Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.

36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex ſola Philoſophia, per elationem præſumptionis humanæ, cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus.

37. Cum Pelagio ſentit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.

38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa, Deus amatur.

39. Quod voluntariè fit, etiamſi neceſſario fiat, libere tamen fit.

40. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, ſed ſolum nomen libertatis a peccato.

42. Juſtitia, qua juſtificatur per fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum Juſtitia, non autem in gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in filium Dei, & ſecundum interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ conſors efficitur, ut ſic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.

43. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum abſolutionis, & in Catechumenis ante Baptiſmum, eſt vera juſtificatio; ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.

44. Operibus pleriſque, quæ à fidelibus fiunt, ſolum ut Dei mandatis pareant, cujuſmodi ſunt, obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientia, & vera legis juſtitia; non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Miſſæ non alia ratione eſt Sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut ſancta ſocietate Deo homo inhæreat.

46. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ, & originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium.

47. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati ſine ulla relatione, ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

48. Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens ſine regenerationis Sacramento, quando uſum rationis conſecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & legi Dei repugnet.

50. Præ-

Digitized by Google

50. Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto: *Non concupiſces*.

51. Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.

52. Omne ſcelus eſt ejus conditionis, ut ſuum auctorem, & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.

53. Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

54. Diffinitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibile præcipiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, cum Pelagii ſit.

55. Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.

56. In peccato duo ſunt, actus, & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet, niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam.

57. Unde in Sacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione, proprie reatus peccati duntaxat tollitur: & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat a reatu.

58. Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens & inſpirans, vivificat eum, & reſuſcitat; miniſterio autem Sacerdotis ſolum reatus tollitur.

59. Quando per eleemoſynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicut quidam errantes autumant (nam alioqui eſſemus ſaltem aliqua ex parte redemptores) ſed aliquid facimus, cujus intuitu Chriſti ſatiſfactio nobis applicatur, & communicatur.

60. Per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta; ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impartiuntur, & ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

61. Celebris illa Doctorum diſtinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri, altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad regnum (hoc eſt, ad modum meritorum) commentitia eſt, & explodenda.

62. Illa quoque diſtinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumſtantiis rectum eſt, & bonum (quod moraliter bonum appellare conſueverunt) vel quia eſt meritorium Regni æterni, eo quod ſit a vivo Chriſti membro per Spiritum charitatis, rejicienda eſt.

63. Sed & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ, alterius, quæ ſit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ ſit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua divinæ Legis juſtificatio impleatur, ſimiliter rejicitur.

64. Item & illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentiæ, & vitæ novæ propoſitum, & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur, alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, pariter commentitia eſt, & Scripturis minime congruens.

65. Non niſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus; & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod neceſſario facit.

68. Infidelitas pure negativa in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.

69. Juſtificatio impii fit formaliter per obedientiam Legis, non autem per occultam communicationem, & inſpirationem gratiæ, quæ per eam juſtificatos faciat implere legem.

70. Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.

71. Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra caſum neceſſitatis, aut Martyrii, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.

72. Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum; unde & Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter peccata ſua paſſi ſunt.

73. Nemo, præter Chriſtum, eſt abſque peccato originali: hinc B. Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum, omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum Juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

74. Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.

75. Motus pravi concupiſcentiæ ſunt, pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto, *Non concupiſces*; Unde homo eos ſentiens, & non conſentiens, tranſgreditur præceptum

Non

Non concupiſces; quamvis tranſgreſſio in peccatum non deputetur.

76. Quamdiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*.

77. Satisfactiones laborioſæ Juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.

78. Immortalitas primi Hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.

79. Falſa eſt Doctorum ſententia, primum Hominem potuiſſe a Deo creari, & inſtitui, ſine Juſtitia naturali.

DECRETUM

SS. D. N.

ALEXANDRI VII.

Feria v. die 30. Januar. 1659.

IN Congregatione Generali S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Alexandro divina Providentia Papa VII., ac Emis, & Rmis DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in univerſa republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Cum nuper a Regularibus mendicantibus diœceſis Andegaven; Judicio Sedis Apoſtolicæ (ad quam dumtaxat controverſias Fidei, ac morum univerſalis Eccleſiæ pertinet definire) infra inſertæ propoſitiones fuerint oblatæ, de mandato SSmi Domini Noſtri Domini Alexan. divina Providentia Papæ VII. plurium Theologorum, & Canoniſtarum a Sanctitate Sua ad id ſpecialiter deputatorum examini ſunt commiſſæ, quo peracto, & relata Sanctitati ſuæ unanimi eorumdem Theologorum, atque Canoniſtarum Cenſura, Idem Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium Generalium Inquiſitorum, eaſdem propoſitiones, prout infra qualificatas, authoritate Apoſtolica declaravit, declaratas decrevit, & tales ab omnibus haberi præcepit.

1. Concil. Trident. non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut Secularium confeſſiones audire poſſint, neque ex illius Concilii authoritate privilegia Regularium reſtringi poſſunt, cum in Gallia receptum non ſit, quærerquam in deciſionibus Fidei, neque etiam Bulla Pii IV. pro confirmatione illius Concilii promulgata.

Eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim, & Schiſma inducens, Sacro Concilio Tridentino, & Sedi Apoſtolicæ injurioſa.

2. Ubi Concilium Tridentinum eſt receptum, non poſſunt Epiſcopi reſtringere, vel limitare approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas, neque illas ulla ex cauſa revocare. Quinimò Ordinum mendicantium Religioſi ad eas approbationes obtinendas non tenentur; Etſi ab Epiſcopis Religioſi non probentur, rejectio illa tantumdem valet, acſi approbatio conceſſa fuiſſet.

Complexè accepta eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, & erronea.

3. Regulares Ordinum mendicantium ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad confeſſiones audiendas in ſua diœceſi, habentur pro approbatis in aliis diœceſibus, nec novâ Epiſcoporum indigent approbatione. Regulares habent poteſtatem abſolvendi a peccatis Epiſcopo reſervatis, etiamſi ab Epiſcopo authoritas ipſis induita non fuerit.

Quoad primam partem eſt falſa, & ſaluti animarum pernicioſa. Quoad ſecundam partem eſt falſa, Authoritati Epiſcoporum, & Sedis Apoſtolicæ injurioſa.

4. Nullus in foro Conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam Confeſſionem, nec ad miſſas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, divinam legem, Fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catecheſibus annunciantur, & docentur.

Quoad primam, & ſecundam partem ſimpliciter accepta eſt erronea, & temeraria; ſuppoſitis vero privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur Cenſuram. Et quoad tertiam partem de auditione verbi Dei ſervetur diſpoſitio ſacri Concilii Tridentini.

5. Talem legem in hac materia nec Epiſcopi, nec Concilia Provinciarum, vel Nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis Cenſuris mulctare poſſunt.

Suppoſitis itidem privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram; verum iſta non eſt prædicanda, nec publice docenda, prout nec præcedens quarta.

6. Regulares mendicantes petere poſſunt licitè a Judicibus Sæcularibus, ut injungant Epiſcopis, quatenus ipſis mandata concedant ad prædicandum in Adventu, & Quadrageſima: Quod ſi renuant facere Epiſcopi; decretum Judicum Sæcularium tantumdem valet, ac ſi permiſſio dictis Religioſis conceſſa fuiſſet.

Eſt falſa, erronea, & in hæreſim, ac Schiſma inducens.

Hanc

Digitized by Google

Hanc ergo qualificationem, & declarationem a cunctis tenendam, ſequendam, & in praxi obſervandam eſſe, Sanctitas ſua declaravit, & mandavit ſub pœnis contra Schiſmaticos, Temerarios, Seditioſos, ac de hæreſi ſuſpectos reſpective impoſitis. Contrariis quibuſcumque non obſtantibus &c.

DECRETUM ALTERUM EJUSDEM PONTIFICIS

Die 24. Septembris 1665.

Sanctiſſimus D. N. audivit non ſine magno animi ſui mærore, complures opiniones Chriſtianæ Diſciplinæ relaxativas, & Animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum ſuſcitari, partim noviter prodere; ſummam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere, per quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens erumpenta eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam ſalutis, quam Suprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatari, ſeu verius perverti contingeret, idem Sanctiſſimus D. N. ut oves ſibi creditas ab ejuſmodi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro paſtorali ſollicitudine in rectam ſemitam evocaret; earundem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſerio commiſit: Qui tantum negotium ſtrenue aggreſſi, eique ſedulo incumbentes, & mature diſcuſſis uſque ad hanc diem infraſcriptis propoſitionibus, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati Suæ ſigillatim expoſuerunt.

1. Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 28. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.

4. Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.

5. Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis.

6. Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit Pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad Venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione; ac proinde non eſt denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denunciandi.

8. Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.

9. Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

10. Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; Neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam, non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.

12. Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſtè reprobato.

14. Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

17. Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit, uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni pu-

ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.

39. Illa particula quamprimum intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.

40. Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.

41. Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo Regalo, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro Anima relictum non durat pluſquam per decem annos.

44. Quoad forum conſcientiæ, Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſquedum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus mature penſatis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, ac decrevit, prædictas Propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas: ſicut eas damnat, ac prohibet: Itaut quicunque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad proxim deducant.

DECRETUM
SS. D. N.
INNOCENTII XI.

Die 2. Martii 1679.

SAnctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus, ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab innoxiis, a fel: rec: Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens, plurimas Propoſitiones, partim ex diverſis vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubjecit. Quibus propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis, eorundem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem Suam auditis, Idem SS. D. N. re poſtea mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit pro nunc ſequentes propoſitiones, unamquamque ipſarum, ſicuti jacent, ut minimum tanquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas Sua per Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati Suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

2. Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excuſabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum Charitatis erga Deum.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur

juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

8. Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9. Opus Conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12. Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

17. Satis eſt actum fidei ſemel in vita elicere.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur fidem ingenue confiteri, ut Deo, & Fidei glorioſum conſulo; tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudenter repœdiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; immo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22. Nonniſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimiliſve motivo ad juſtificationem ſufficit.

24. Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, a. poſſit damnare hominem.

25. Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis,

26. Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine, juret ſe non feciſſe aliquid, quod re vera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, re vera non mentitur, nec eſt perjurus.

27. Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.

31. Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

32. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33. Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne Puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca fur-

furta, quantumcunque ſit magna ſumma totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem Perſonæ, & cum contractu retrovenditionis præviæ inito, cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

42. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tanquam ex juſtitia debitum.

43. Quidni non niſi veniale ſit detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?

44. Probabile eſt non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra.

46. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; immò etiam ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

47. Cum dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent, Concilium vel primo videtur per hoc, Digniores, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo: vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos: vel tandem loquitur tertio, quando ſit concurſus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

Mollities jure naturæ prohibita non eſt: Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

50. Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; adeoque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur:

52. Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, & abſit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor ſimul, a diverſis Celebrantibus audit.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

56. Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

57. Probabile eſt, ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.

58. Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

59. Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos, ratione magni concurſus Pœnitentium, qualis v. gr. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut Indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio; dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.

61. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere; quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

62. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

63. Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

64. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem, neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti.

65. Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.

Quicumque autem cujuſvis conditionis, ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim defenderit, vel ediderit, vel de eis diſputative, publice, aut pri-

vo-

Digitized by Google

vetim tractaverit, vel prædicaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus, cujuſcunque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab injurioſis contentionibus Doctores, ſeu Scholaſtici, aut alii quicumque in poſterum ſe abſtineant, & ut paci, & charitati conſulatur, idem Sanctiſſimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuſcriptis, quam in Theſibus, Diſputationibus, ac Prædicationibus, caveant ab omni cenſura, & nota, necnon a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognitæ ſint, & ſuper iiſdem propoſitionibus judicium proferatur.

CONSTITUTIO
INNOCENTII XI.

Proſcribentis octo, & ſexaginta Theſes, quæ prætextu Orationis quietis a Michaele de Molinos docebantur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam Rei Memoriam.

COEleſtis Paſtor Chriſtus Dominus, ut jacentem in tenebris mundum, variiſque Gentium erroribus involutum a poteſtate Diaboli, ſub qua miſere poſt lapſum primi Parentis tenebatur, ſua ineffabili miſeratione liberaret, Carnem ſumere, & in ligno Crucis, Chirographo Redemptionis noſtræ affixo, in teſtimonium ſuæ in nos charitatis ſeſe Hoſtiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus eſt, mox rediturus in Cœlum Eccleſiam Catholicam Sponſam ſuam tanquam novam Civitatem Sanctam Heruſalem deſcendentem de Cœlo, non habentem rugam, neque maculam, unam, ſanctamque in Terris relinquens, armis potentiæ ſuæ contra Portas inferi circumvallatam, Petro Apoſtolorum Principi, & ſucceſſoribus ejus regendam tradidit, ut doctrinam ab ipſius ore hauſtam, ſartam, tectamque cuſtodirent, ne oves precioſo ſuo ſanguine redemptæ pravarum opinionum pabulo in antiquos errores reciderent, quod præcipue Beato Petro mandaſſe ſacræ literæ docent: Cui enim Apoſtolorum, niſi Petro dixit, Paſce oves meas: *& rurſus;* Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. *Quare Nobis, qui non noſtris meritis ſed inſcrutabili Dei Omnipotentis Conſilio in ejuſdem Petri Cathedra pari poteſtate ſedemus, ſemper fixum in animo fuit, ut Populus Chriſtianus eam ſectaretur fidem, quæ a Chriſto Dom. per Apoſtolos ſuos perpetua, & nunquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque uſque ad ſæculi conſummationem permanſuram eſſe promiſit.*

*Cum igitur ad Apoſtolatum noſtrum relatum fuiſſet, quendam Michaelem de Molinos prava dogmata tum verbo, tum ſcripto docuiſſe, & in praxim deduxiſſe, quæ prætextu Orationis quietis contra doctrinam, & uſum a ſanctis Patribus ab ipſis naſcentis Eccleſiæ primordiis receptum, Fideles à vera Religione, & a Chriſtianæ pietatis puritate in maximos errores, & turpiſſima quæque inducebant: Nos, cui cordi ſemper fuit, ut fidelium animæ nobis ex alto commiſſæ purgatis pravarum opinionum erroribus ad optatum ſalutis portum tuto pervenire poſſint, legitimis præcedentibus indiciis, prædictum Mi*chaelem de Molinos, *Carceribus mancipari mandavimus, deinde Coram Nobis, & Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus Apoſtolica auctoritate ſpecialiter Deputatis, auditis pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, eorumque ſuffragiis tum voce, tum ſcripto ſuſceptis, matureque perpenſis, implorata etiam Sancti Spiritus aſſiſtentia, cum prædictorum Fratrum noſtrorum unanimi voto, ad damnationem infraſcriptarum Propoſitionum ejuſdem Michaelis de Molinos, a quo fuerunt pro ſuis recognitæ, & de quibus Propoſitionibus tanquam a ſe dictatis, ſcriptis, communicatis, & creditis ipſe convictus & reſpective confeſſus fuerat, ut latius in proceſſu, & Decreto de Mandato Noſtro lato die 28. Auguſti præſentis an. 1687. devenire ut infra decrevimus.*

PROPOSITIONES.

1. OPortet Hominem ſuas potentias annihilare; Et hæc eſt via Interna.

2. Velle operari active, eſt Deum offendere, qui vult eſſe ipſe ſolus Agens; & ideo opus eſt,

ſe

ſe ipſum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & poteſt permanere, velut Corpus exanime.

3. Vota de aliquo faciendo ſunt Perfectionis impeditiva.

4. Activitas naturalis eſt Gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram Perfectionem, quia Deus operari vult in nobis ſine nobis.

5. Nihil operando Anima ſe annihilat, & ad ipſum principium redit, & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia Dei, in qua transformata remanet, ac divinizata, & Deus tunc in ſeipſo remanet; quia tunc non ſunt amplius duæ res unitæ, ſed una tantum; & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & Anima ſeipſam annihilat in eſſe operativo.

6. Via Interna eſt illa, qua non cognoſcitur nec lumen, nec amor, nec reſignatio; & non oportet Deum cognoſcere; & hoc modo recte proceditur.

7. Non debet Anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiſo, nec de Inferno, nec de Morte, nec de Æternitate.

8. Non debet velle ſcire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate reſignata maneat, necne; nec opus eſt, ut velit cognoſcere ſuum ſtatum, nec proprium nihil, ſed debet ut Corpus exanime manere.

9. Non debet Anima reminiſci nec ſui, nec Dei, nec cujuſcunque rei, & in Via Interna omnis reflexio eſt nociva, etiam reflexio ad ſuas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si proprii defectus alios ſcandalizent, non eſt neceſſarium reflectere, dummodo non adſit voluntas ſcadalizandi; & ad proprios defectus non poſſe reflectere, gratia Dei eſt.

11. Ad dubia, quæ occurrunt, an recte procedatur, necne, non opus eſt reflectere.

12. Qui ſuum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiſo, nec debet deſiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ ſanctitatis, nec propriæ ſalutis, cujus ſpem expurgare debet.

13. Reſignato Deo Libero Arbitrio, eidem Deo relinquenda eſt cogitatio, & cura de omni re noſtra; & relinquere, ut faciat in nobis ſine nobis ſuam Divinam voluntatem.

14. Qui Divinæ voluntati reſignatus eſt, non convenit, ut a Deo rem aliquam petat, quia petere eſt imperfectio, cum ſit actus propriæ voluntatis & electionis, & eſt velle, quod divina voluntas noſtræ conformetur, & non quod noſtra Divinæ. Et illud Evangelii, *Petite, & accipietis*, non eſt dictum a Chriſto pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Immo hujuſmodi Animæ eo perveniunt, ut non poſſint a Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent a Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent, quia utrumque eſt actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita; quia melius eſt Divinæ Juſtitiæ ſatisfacere, quam Divinam Miſericordiam quærere; quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & iſtud ab amore noſtri intereſſato, nec eſt res Deo grata, nec meritoria, quia eſt velle Crucem fugere.

17. Tradito Deo Libero Arbitrio, & eidem relicta cura, & cogitatione Animæ noſtræ, non eſt amplius habenda ratio tentationum; nec eis alia reſiſtentia fieri debet, niſi negativa, nulla adhibita induſtria; & ſi natura commovetur, oportet ſinere, ut commoveatur, quia eſt natura.

18. Qui in Oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in ſpiritu, & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Aſſerere, quod in oratione opus eſt ſibi per diſcurſum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia eſt. Deus nunquam loquitur; ejus locutio eſt operatio; & ſemper in anima operatur, quando hæc ſuis diſcurſibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus eſt manere in fide obſcura, & univerſali, cum quiete, & oblivione cujuſcunque cogitationis particularis, ac diſtinctæ attributorum Dei, ac Trinitatis, & ſic in Dei præſentia manere ad illum adorandum, & amandum, eique inſerviendum, ſed abſque productione actuum, quia in his Deus ſibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non eſt actus a creatura productus, ſed eſt cognitio a Deo creaturæ tradita, quam creatura ſe habere non cognoſcit, nec poſtea cognoſcit illam ſe habuiſſe; & idem dicitur de amore.

23. Myſtici cum Sancto Bernardo in Scala Clauſtralium, diſtinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam. Qui ſemper in primo ſiſtit, nunquam ad ſecundum pertranſit; Qui ſemper in ſecundo perſiſtit, nunquam ad tertium pervenit, qui eſt noſtra contemplatio acquiſita, in qua per totam vitam perſiſtendum eſt, dummodo Deus Animam non trahat, abſque eo quod ipſa id expectet, ad contemplatio-

tionem infuſam; & hac ceſſante, Anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipſo permanere, abſque eo quod amplius redeat ad ſecundum, aut primum.

24. Qualeſcumque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, ſi voluntarie non nutriantur, nec voluntarie expellantur, ſed cum indifferentia, & reſignatione tolerentur, non impediunt Orationem Fidei: imo eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis Divinæ voluntati reſignata remanet.

25. Etiamſi superveniat ſomnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & Contemplatio actualis; quia oratio, & reſignatio, reſignatio, & oratio idem ſunt, & dum reſignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, ſunt abſurdum maximum, quod dictum fuerit in Myſtica; Cum non ſit niſi unica via, ſcilicet via interna.

27. Qui deſiderat, & amplectitur devotionem ſenſibilem, non deſiderat, nec quærit Deum, ſed ſeipſum; & male agit, cum eam deſiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis ſacris, quam in diebus ſolemnibus.

28. Tædium rerum ſpiritualium bonum eſt; ſiquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum Anima interna faſtidit diſcurſus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in ſe ipſa ſentiens fervorem, bonum ſignum eſt.

30. Totum ſenſibile, quod experimur in vita ſpirituali, eſt abominabile, ſpurcum, & immundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent a ſenſibus cognoſci. Opus eſt amittere virtutes.

32. Nec ante, nec poſt Communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro iſtis animabus internis) quam permanentia in ſolita reſignatione paſſiva, quia modo perfectiore ſupplet omnes actus virtutum, qui poſſunt, & fiunt in via ordinaria. Et ſi hac occaſione Communionis inſurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi ſunt, quoties non dignoſcatur, eos eſſe ex impulſu ſpeciali Dei; alias ſunt impulſus naturæ nondum mortuæ.

33. Male agit Anima, quæ procedit per hanc viam internam, ſi in diebus ſolemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in ſe devotum aliquem ſenſum; quoniam Animæ internæ omnes dies ſunt æquales, omnes feſtivi. Et idem dicitur de locis ſacris, quia hujuſmodi animabus omnia loca æqualia ſunt.

34. Verbis, & lingua gratias agere Deo non eſt pro animabus internis, quæ in ſilentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis: & quo magis Deo ſe reſignant, experiuntur ſe non poſſe orationem Dominicam, ſeu Pater Noſter recitare.

35. Non convenit animabus hujus viæ internæ, quod faciant operationes, etiam virtuoſas, ex propria electione, & activitate, alias non eſſent mortuæ nec debent elicere actus amoris erga B. V., Sanctos, aut Humanitatem Chriſti; quia cum iſta objecta ſenſibilia ſint, talis eſt amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec B. V., nec Sancti ſedere debent in noſtro corde, quia ſolus Deus vult illud occupare, & poſſidere.

37. In occaſione tentationum, etiam furioſarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed debet in ſupradicto amore, & reſignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave eſt, & infructuoſum, ideoque dimittenda.

39. Sanctiora opera, & pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non ſufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhæſionem.

40. B. V. nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus ſanctior. Igitur ad ſanctitatem perveniri poteſt abſque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult, ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis Dæmon violentiam inferat earum corporibus, eaſque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & ſine mentis offuſcatione, movendo phyſice illorum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per ſe peccaminoſos, in quo caſu non ſunt peccata; quia his non adeſt conſenſus.

42. Poteſt dari caſus, quod hujuſmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum perſonarum, ſcilicet maris, & fœminæ, & ex parte utriuſque ſequatur actus.

43. Deus præteritis ſæculis ſanctos efficiebat Tyrannorum miniſterio, nunc vero eos efficit ſanctos miniſterio Dæmonum, qui cauſando in eis prædictas violentias, facit, ut illi ſe ipſos magis deſpiciant, atque annihilent, & ſe Deo reſignent.

44. Job blaſphemavit, & tamen non peccavit labiis ſuis, quia fuit ex Dœmonis violentia.

45. Sanctus Paulus hujuſmodi Dœmonis violentias in ſuo corpore paſſus eſt, unde ſcripſit

Non

Non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod nolo malum, hoc facio.

46. Hujuſmodi violentiæ ſunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia ſupereſt via: Et hæc eſt via facilior, & tutior.

47. Cum hujuſmodi violentiæ occurrunt, ſinere oportet, ut Satanas operetur, nullam adhibendo induſtriam, nullumque proprium conatum, ſed permanere debet homo in ſuo nihilo; & etiamſi ſequantur pollutiones, & actus obſcæni propriis manibus, & etiam pejora, non opus eſt ſeipſum inquietari: ſed foras emittendi ſunt ſcrupuli, dubia, & timores; quia anima fit magis illuminata, magis roborata, magiſque candida, & acquiritur ſancta libertas. Et præ omnibus non opus eſt hæc confiteri; & ſanctiſſime fit, non confitendo, quia hoc pacto ſuperatur Dœmon, & acquiritur theſaurus pacis.

48. Satanas, qui hujuſmodi violentias infert, ſuadet deinde, gravia eſſe delicta, ut anima ſe inquietet, ne in via interna ulterius progrediatur; unde ad ejus vires enervandas, melius eſt ea non confiteri, quia non ſunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia Dœmonis ſe propriis manibus polluebat, eodem tempore quo mundas habebat ad Deum preces (ſic interpretando locum ex cap. 16. Job.)

50. David, Hieremias, & multi ex Sanctis Prophetis hujuſmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51. In Sacra Scriptura multa ſunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminoſos: uti illud de Sanſone, qui per violentiam ſeipſum occidit cum Philiſtæis, conjugium iniit cum alienigena, & cum Dalida meretrice fornicatus eſt, quæ alias erant prohibita, & peccata fuiſſent: De Juditha, quæ Holopherni mentita fuit: De Eliſæo, qui pueris maledixit: De Elia, qui combuſſit Duces cum turmis Regis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo peracta, vel Dœmonum miniſterio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Cum hujuſmodi violentiæ etiam impuræ abſque mentis offuſcatione accidunt, tunc anima Deo poteſt uniri, & de facto ſemper magis unitur.

53. Ad cognoſcendum in praxi, an aliqua operatio in aliis perſonis fuerit violentia, regula, quam de hoc habeo, nedum ſunt proteſtationes animarum illarum, quæ proteſtantur ſe dictis violentiis non conſenſiſſe, aut jurare non poſſe, quod in iis conſenſerint, & videre, quod ſint Animæ, quæ proficiunt in via interna; ſed regulam ſumere a lumine quodam actuali cognitione humana, ac Theologica ſuperiore, quod me certo cognoſcere facit cum interna certitudine, quod talis operatio eſt violentia, & certus ſum, quod hoc lumen a Deo procedit, qui ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quod a Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium: eo modo quo interdum contingit, quod Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quod ipſe ſit, qui revelat, & anima in contrarium non poteſt dubitare.

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis ſe deluſos invenient, & confuſos, & cum omnibus paſſionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam iterum pervenitur, etſi multa cum ſufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes paſſiones, ita quod nihil amplius ſentiunt, nihil, nihil; nec ulla ſentiunt inquietudo, ſicut corpus mortuum, nec anima ſe amplius commoveri ſinit.

56. Duæ leges, & duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tandiu perdurant, quandiu perdurat amor proprius; unde quando hic purgatus eſt, & mortuus, ut fit per viam internam, non adſunt amplius illæ duæ leges, & duæ cupiditates, nec ulterius lapſus aliquis incurritur, nec aliquid ſentitur amplius, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non faciendi amplius peccata nec mortalia, nec venialia.

58. Ad hujuſmodi ſtatum pervenitur, non reflectendo amplius ad proprias operationes; quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna ſejuncta eſt à Confeſſione, a Confeſſariis, & a caſibus conſcientiæ, a Theologia, & Philoſophia.

68. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eo etiam perveniunt, ut ſint mortuæ, Deus Confeſſionem aliquando efficit impoſſibilem, & ſupplet ipſe tanta gratia præſervante, quantum in Sacramento reciperent; & ideo hujuſmodi animabus non eſt bonum in tali caſu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id eſt in illis impoſſibile.

61. Anima cum ad mortem myſticam pervenit, non poteſt amplius aliud velle, quam quod Deus vult, quia non habet amplius voluntatem, & Deus illi eam abſtulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum ſtatum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem ſenſuum; quinimo ſignum, quod quis

Digitized by Google

in ſtatu nihilitatis maneat, ideſt mortis myſticæ, eſt, ſi ſenſus exteriores non repræſentent amplius res ſenſibiles, unde ſint, ac ſi non eſſent, quia non perveniunt ad faciendum, quod intellectus ſe ad eas applicet.

64. Theologus minorem diſpoſitionem habet, quam homo rudis, ad ſtatum contemplativi; Primo quia non habet fidem adeo puram; Secundo quia non eſt adeo humilis; Tertio quia non adeo curat propriam ſalutem; Quarto quia caput referatum habet phantaſmatibus, ſpeciebus, opinionibus, & ſpeculationibus, & non poteſt in illum ingredi verum lumen.

65. Præpoſitis obediendum eſt in exteriore, & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodo ad exterius pertingit. In interiore vero aliter res ſe habet, quia ſolus Deus, & Director intrant.

66. Riſu digna eſt nova quædam doctrina in Eccleſia Dei, quod anima quoad internum gubernari debeat ab Epiſcopo: quod ſi Epiſcopus non ſit capax, anima ipſum cum ſuo Directore adeat. Novam dico doctrinam, quia nec Sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Authores eam unquam tradiderunt, nec tradere poſſunt, quia Eccleſia non judicat de occultis, & anima jus habet eligendi quemcumque ſibi bene viſum.

66. Dicere, quod internum manifeſtandum eſt exteriori Tribunali Præpoſitorum, & quod peccatum ſit id non facere, eſt manifeſta deceptio: quia Eccleſia non judicat de occultis, & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & ſimulationibus.

67. In mundo non eſt facultas, nec juriſdictio ad præcipiendum, ut manifeſtentur Epiſtolæ Directoris quoad internum animæ: & ideo opus eſt animadvertere, quod hoc eſt inſultus Satanæ &c.

QUas quidem Propoſitiones tanquam Hæreticas, ſuſpectas, erroneas, ſcandaloſas, blaſphemas, piarum aurium offenſivas, temerarias, Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & everſivas, & ſeditioſas reſpective; ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcripto, vel typis emiſſa, pariter cum voto eorumdem Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Inquiſitorum Generalium damnavimus, circumſcripſimus, & abolevimus: deque eiſdem, & ſimilibus omnibus, & ſingulis poſthac quoquo modo loquendi, ſcribendi, diſputandi, eaſque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuſcumque interdiximus, & contrafacientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, & Officiis ipſo facto perpetuo privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipſo innodavimus, a quo niſi a Nobis, & a Romanis Pontificibus ſucceſſoribus noſtris valeant abſolvi. Præterea eodem noſtro Decreto prohibuimus, & damnavimus omnes libros, omniaque opera quocumque loco, & idiomate impreſſa, necnon omnia manuſcripta ejuſdem *Michaelis de Molinos*; vetuimuſque, ne quis cujuſcunque gradus, conditionis, vel ſtatus, etiam ſpeciali nota dignus, audeat ſub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, ſive ſub eiſdem verbis, ſub æqualibus, aut æquipollentibus, ſive abſque nomine, ſeu ficto, aut alieno nomine ea imprimere, vel imprimi facere, neque impreſſa, ſeu manuſcripta legere, vel apud ſe retinere, ſed Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus ſtatim tradere, & conſignare teneantur ſub eiſdem pœnis ſuperius inflictis; qui Ordinarii, & Inquiſitores ſtatim ea igni comburant, vel comburi faciant. Tandem ut prædictus *Michael de Molinos* ob hæreſes, errores, & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum, & ipſius emendationem plecteretur, lecto in eadem noſtra Congregatione toto proceſſu, & auditis dilectis filiis Conſultoribus noſtræ Sanctæ Inquiſitionis Officii, in Sacra Theologia, & in Jure Pontificio Magiſtris, cum eorundem Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium unanimi voto, dictum *Michaelem de Molinos*, tamquam reum convictum, & confeſſum reſpective, & uti hæreticum formalem, licet pœnitentem, in pœnam arcti & perpetui carceris, & ad peragendas alias pœnitentias ſalutares, prævia tamen abjuratione de formali per ipſum emittenda, ſervato juris ordine, damnavimus; mandantes, ut die, & hora præfigendis in Eccleſia Sanctæ Mariæ ſupra Minervam hujus almæ Urbis, præſentibus omnibus Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Romanæ Curiæ noſtræ Prælatis, univerſoque populo ad id etiam per conceſſionem Indulgentiarum convocando, ex alto tenor proceſſus, ſtante in ſuggeſtu eodem *Michaele de Molinos*, una cum ſententia inde ſequuta legeretur: & poſtquam idem *de Molinos* habitu pœnitentiæ indutus prædictos errores, & hæreſes publice abjuraſſet, facultatem dedimus dilecto filio noſtri Sancti Officii Commiſſario, ut eum a Cenſuris, quibus innodatus erat, in forma Eccleſiæ conſueta abſolveret; quæ omnia in executionem dictæ noſtræ ordinationis die 3. Septem-

teme

tembri labentis anni ſolemniter adimpleta ſunt.

Et licet ſupranarratum Decretum de Mandaso noſtro latum ad majorem fidelium cautelam typis editum publicis locis affixum, & divulgatum fuerit: nihilominus ne hujus Apoſtolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri poſſit, utque populus Chriſtianus Catholica veritate inſtructior per viam ſalutis incedere valeat, Prædeceſſorum noſtrorum Summorum Pontificum veſtigiis inhærentes, hac noſtra perpetua valitura Conſtitutione ſupradictum Decretum denuo approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum ſupradictas propoſitiones definitive damnantes, & reprobantes, libroſque, & manuſcripta ejuſdem *Michaelis de Molinos* prohibentes, & interdicentes ſub eiſdem pœnis, & cenſuris contra tranſgreſſores latis, & inflictis.

Decernentes inſuper præſentes literas ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, quavis auctoritate fongentes, & functuros ubique judicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus literis adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pagioam noſtræ approbationis, confirmationis, damnationis, reprobationis, punitionis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo, duodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

DECRETUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VIII.

Die 24. Auguſti 1690.

S*anctiſſimus D. N. Alexander Papa VIII. non ſine magno animi ſui mærore audivit duas Theſes, ſeu Propoſitiones, unam denuo, & in majorem Fidelium perniciem ſuſcitari, alteram de novo erumpere; & cum ſui Paſtoralis Officii munus ſit, Oves ſibi creditas a noxiis paſcuis avertere, & ad ſalutaria ſemper dirigere, dictarum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſedulo commiſit, qui pluries re mature diſcuſſa, infraſcriptis theſibus, ſeu propoſitionibus ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati Suæ ſigillatim expoſuerunt.*

1. Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali. Formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in Finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ mortalis.

2. Peccatum philoſophicum, ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum vero, & mortale eſt tranſgreſſio libera Divinæ legis. Philoſophicum quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

Quibus peractis, Sanctiſſimus, omnibus plene, & mature conſideratis, primam Theſim, ſeu Propoſitionem declaravit hæreticam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet ſub Cenſuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expreſſis: Secundam Theſim, ſeu Propoſitionem declaravit ſcandaloſam, temerariam, piarum aurium offenſivam, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam diſputaverit publice, ſeu privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam Di-

gnitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi. Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, Dignitatis, ac Status, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictam theſim, ſeu propoſitionem ad praxim deducant.

DECRETUM ALTERUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VIII.

Die 7. Decembris 1690.

SAnctiſſimus D. N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus, pro paſtorali cura Ovium a Chriſto Domino ſibi commiſſa de earum ſalute ſollicitus, ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere, & paſcua nimium perniciosa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius ſupra triginta Propoſitionum examen pluribus in ſacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus commiſit, qui tantum negotium diligenter aggreſſi, eique ſedulo, ac pluries incumbentes, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati ſuæ ſigillatim detulerunt.

PROPOSITIONES

Autem ſunt infraſcriptæ, videlicet.

1. IN ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.

2. Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali.

3. Non licet ſequi opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam.

4. Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis Electis, ſed pro omnibus, & ſolis Fidelibus.

5. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem, ſine omni gratia ſufficienti.

6. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam perniciosa eſt, ſic ut proinde merito poſſimus petere, A gratia ſufficienti libera nos Domine.

7. Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi; ſi Dei, charitas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.

8. Neceſſe eſt Infidelem in omni opere peccare.

9. Re vera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.

10. Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut Cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.

11. Omne, quod non eſt ex Fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis Amor, deficit etiam Fides, & etiamſi videantur credere, non eſt Fides Divina, ſed humana.

13. Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.

15. Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.

16. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio; natura rei id ipſum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox abſolvendi, ordo pœnitentiæ eſt inverſus.

18. Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confeſſiones apud Religioſos factæ plerumque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ.

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui Eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, ſeu ſatisfactione, ob quæſtum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

22. Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communio-

Digitized by Google

nione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in Templo, quæ fiebat a Beata Virgine Maria in die Purificationis ſuæ per duos pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet, ſecundum verba legis.

25. Dei Patris ſedentis Simulacrum nefas eſt Chriſtiano in Templo collocare.

26. Laus, quæ defertur Mariæ ut Mariæ, vana eſt.

27. Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus: In nomine Patris &c. prætermiſſis illis, Ego te baptizo.

28. Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit, Non intendo facere, quod facit Eccleſia.

29. Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in Fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clare fundatam, illam abſolute poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani VIII. In Eminenti, eſt ſubreptitia.

Quibus mature conſideratis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, & decrevit 31. ſupradictas Propoſitiones, tanquam temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, injurioſas, Hæreſi proximas, Hæreſim ſapientes, erroneas, Schiſmaticas, & Hæreticas reſpective eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet: Itaut quicunque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi à pro tempore exiſtente Rom. Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Non intendit Sanctitas Sua per hoc Decretum alias Propoſitiones in majori numero ultra ſupradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expreſſas approbare.

BREVE INNOCENTII XII.

Proſcribentis tres, & viginti Theſes, quæ prætextu Amoris erga Deum puriſſimi in Galliis docebantur.

INNOCENTIUS PAPA XII.

SERVUS SERVORUM DEI

Ad Perpetuam Rei Memoriam.

C*Um alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam pervenerit, in lucem prodiiſſe librum quendam Gallico idiomate editum, cui titulus: Explication des Maximes des Saint ſur la vie interieure, par Meſſire Francois de Salignac Fenelon, Archeveque Duc de Cambray, Precepteur de Meſſigneurs le Duc de Bourgogne, d'Anjou, & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emirii, Charles Clouſier 1697. Ingens vero ſubinde de non ſanæ libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebuit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit; Nos eundem librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in Sacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quampluribus Congregationibus varias propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturna, accurantoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce, quam ſcripto nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magiſtrorum ſententiis, Dominici gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hucuſque impreſſum, aut in poſterum imprimendum, quippe ex cujus lectione, & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tanquam continentem propoſitiones, ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione, temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas reſpective, tenore*

præſentium damnamus, & reprobamus, ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus etiam ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus. Volentes, & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut quicunque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum ſtatim atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque &c. Cæterum Propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura judicii, ſicut præmittitur, configendas duximus, ex Gallico idiomate in latinum verſæ, ſunt tenoris, qui ſequitur: videl.

1. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt Charitas pura, & ſine ulla mixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque proptec perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando.

2. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ omittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione animæ, eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate: Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum eſt animabus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria, & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut ſimus perfecti, & beati proptec intereſſe proprium, ſed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

6. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena, ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, quam nos vult velle propter ipſum.

7. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renunciatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Evangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus. Iſta noſtri ipſorum abnegatio non eſt, niſi quoad intereſſe proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam æternum.

8. Omnia ſacrificia, quæ fieri ſolent ab Animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem, ſunt conditionalia. Sed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario. In uno extremarum probationum caſu hoc ſacrificium fit aliquo modo abſolutum.

9. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

10. Tunc anima diviſa a ſemetipſa expirat cum Chriſto in Cruce dicens: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit ſacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

11. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed nunquam amittit in parte ſuperiori, idest in ſuis actibus directis, & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

12. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe, & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

13. Inferior Chriſti pars in Cruce non communicavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab inferiori. In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione; Nam totum, quod eſt involuntarium, & intellectuale, eſt partis ſuperioris.

15. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguuntur. Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum, & reflexorum eſt propria exercitatio amoris intereſſati.

16. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis,

ita

Digitized by Google

ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio ſit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis; Primò in fervore naſcente earum contemplationis; Secundo Anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

18. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtinctè, non cogitando, quod ſint virtutes, quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult; & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec unquam ſit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non eſt.

19. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva, & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio, & ſua felicitas, ſed ſolum quatenus eſt id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

21. Sancti myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doctrina (de puro amore) eſſet pura, & ſimplex perfectio Evangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui Paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitationem amoris intereſſati eorum gratiæ proportionatam.

23. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

Non intendimus tamen per expreſſam propoſitionum hujuſmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eædem præſentes literæ omnibus facilius innoteſcant, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquantur; ita ut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent: Utque ipſarum præſentium literarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 12. Martii MDCXCIX. Pontificatus noſtri Anno 8.

Condemnatio duarum theſium de Omnipotentia donata.

Feria 5. die 23. Novembris 1679.

IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſt. Montis Quirinalis cor. SS. D. N. Innoc. Div. Prov. PP. XI. ac Emin. & Rev. Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Chriſtiana contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Cum ſupradictis Eminentiſs., ac Reverendiſſ. DD. delatæ fuerint hæ duæ propoſitiones:

1. Deus donat nobis omnipotentiam ſuam; ut ea utamur, ſicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

2. Deus ſubjicit nobis ſuam Omnipotentiam.

Eorundem juſſu per Theologos ad id ſpecialiter deputatos SS. D. N. relatæ, & coram ſua Sanctitate propoſitæ una cum votis Emin., & Rev. S. R. Eccleſiæ Cardinalium, Sanctitas ſua decrevit, & mandavit, ut ambæ propoſitiones prohiberentur, ſicut eas præſenti decreto damnat, & prohibet ut temerarias ad minimum, & novas; mandatque, ne quis deinceps cujuſcumque ſit gradus, ordinis, aut conditionis, illas, vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, ſive ſcriptis, ſive etiam ore tenus docere, vel aſſerere ſub pœnis, & cenſuris in Indice librorum prohibitorum contentis, aliiſque Sanctitati ſuæ bene viſis.

Prohibitio theſis de Uſu ſcientiæ ex Confeſſione acquiſitæ.

Feria 4. die 18. Novembris 1682.

IN Generali Congregatione S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Conventu S. Mariæ ſuper Minervam coram Eminentiſs. D.D. S. R. E. Cardinalibus in tota Republ.

Chri-

Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Prævia matura conſulatione nominatorum Conſultorum, facta fuit diſcuſſio ſequentis propoſitionis.

Scientia ex Confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi aliud multo majus ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.

Addita deinde explicatione, ſive limitationi, quod ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex confeſſione acquiſitæ cum gravamine pænitentis, ſecluſa quacunque revelatione, atque in caſu quo multo majus gravamen ejuſdem pænitentis ex non uſu ſequeretur: Statuerunt, dictam propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine pænitentis, omnino probibendam eſſe, etiam cum dicta explicatione, ſive limitatione: Et præſenti decreto probibent, ne quis ultro audeat talem doctrinam publice, aut privatim docere, aut defendere, ſub pænis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis. Mandantes etiam univerſis Sacramenti Pænitentiæ Miniſtris, ut ab eo in praxim deducenda prorſus abſtineant.

RECENTUR

Quinque Janſenii Propoſitiones cum cenſura eiſdem affixa in Conſt. Innocentii X. Cum Occaſione, *ac centum & una Propoſitiones Paſcalis Queſnellii damnatæ a CLEMENTE XI. in Bulla* Unigenitus.

1. JAnſenii Propoſitio eſt: Aliqua Dei præcepta Hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant. Hæc declaratur Temeraria, Impia, Blaſphema, & Hæretica.

2. Interiori Gratiæ in ſtatu Naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur: Hæc declaratur Hæretica.

3. Ad merendum, & demerendum in ſtatu Naturæ lapſæ, non requiritur in Homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione: Hæc damnatur ut Hæretica.

4. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet Humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: Hæc quoque declaratur Hæretica.

5. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino Hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe: Hæc falſa, temeraria, ſcandaloſa; & intellecta eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute tantum Prædeſtinatorum mortuus ſit, Impia quoque, Blaſphema, Contumelioſa, divinæ pietati derogans, & Hæretica declaratur.

PROPOSITIONES

Queſnellii ſunt quæ ſequuntur.

1. QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

2. Jeſu Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

3. In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.

4. Ita Domine; Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

6. Diſcrimen inter Fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia; in iſto vero Deus Peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando.

7. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero facilitas non eſt admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

10. Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

11. Gratia non eſt aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

12. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

13. Quando Deus vult animam ſalvam facere,

ǝere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

14. Quantumcumque remotus a ſalute ſit Peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſe ſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

15. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16. Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

17. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

19. Dei Gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

20. Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

21. Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

23. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24. Juſta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia ſuæ Gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

26. Nullæ dantur gratiæ niſi per Fidem.

27. Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

28. Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

29. Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.

30. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

31. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium inſert, quando eis illam optat.

32. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt Electos, de manu Angeli exterminatoris.

33. Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſis renunciaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.

34. Gratia Adami non producebat niſi merita humana.

35. Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

36. Differentia eſſentialis inter gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

37. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata; Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

38. Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.

39. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40. Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi a Deo, & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

42. Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; ſine hoc nihil, niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

43. Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato: adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato; quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44. Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipſos ac Mundum diligimus, qui quod

ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

45. Amore Dei in corde Paccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas aut Charitas uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt

47. Obedientia legis profluere debet ex fonte: & hic fons eſt Charitas. Quando Dei Amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

48. Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate.

49. Ut nulium peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nulium eſt opus bonum ſine Amore Dei.

50. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi, ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille, qui clamat.

51. Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per Charitatem.

52. Omnia alia ſalutis remedia continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; Sed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.

53. Sola Charitas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

54. Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur, eam ſolam Deus audit.

55. Deus non coronat niſi Charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

56. Deus non remunerat niſi Charitatem, quoniam Charitas ſola Deum honorat.

57. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.

58. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.

59. Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

60. Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis, ducit ad deſperationem.

61. Timor nonniſi manum cohibet; cor autem tamdiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

62. Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

63. Baptizatus adhuc eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore,

64. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud non niſi ob timorem evitando.

65. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint filium; cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem ſicuti, beſtiæ, ſed per fidem, & per amorem ſicuti, filii.

67. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

68. Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

69 Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

70 Numquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Paccatorem.

71. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe ſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit prop er ejus utilitatem.

72. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica; comprehendens & omnes Angelos Cœli, & omnes electos, & juſtos terræ, & omnium Sæculorum.

83. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri Sæculi.

74. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput; omnes vero Sanctos ut membra.

75. Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona: Unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

76. Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium ſæculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro patre, & Chriſtum pro Capite.

78. Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79. Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, Pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.

80. Le-

80. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

81. Obſcuritas Sancti verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

83. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis lectione Sacrorum librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.

84. Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

85. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.

86. Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

87. Modus plenus ſapientia, lumine, & Charitate eſt, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi, ad minus, ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.

88. Ignoramus quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.

89. Quartus decimus gradus converſionis peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi ſacrificio Eccleſiæ.

Eccleſia authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis.

91. Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Charitatem affixi ſumus.

92. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra Authoritatem, aut ſcindere unitatem.

93. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps Primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato Zelo reſcindunt.

94. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

95. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua peregrina quaſi pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum; adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic effectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.

96. Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit niſi Divinæ gratiæ.

97. Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſancte, ac magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, reſpici atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tamquam ab ea ſeparata, ſed Juſtus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.

98. Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam Hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.

99. Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, V. G. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla &c.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit.... Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum; eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo Impium, & ſacrificamus Diabolo Dei ſervum.

101. Nihil ſpiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia; quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis & idiotis, & efficere ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.

INDEX RERUM

Numerus Arabicus paginam, littera a. Additionem denotat.

A

Abeſſini a quo Metropolitam habent. Pagina. 474. Qua lingua celebrent. *ibid.* Jajunia, quæ ſervant. 481. Num tolerari poſſit apud eos circumciſio. 493. Num iteratio Baptiſmi in Epiphania. 494.
Abortum num provocare liceat. 345.
Abrogatio quid? 44. Lex abrogari num poſſit, & a quo. *ibid.*
Abſtinentia quid 225.
Acedia quid 98. Filiæ. *ibid.* Remedia. *ibid.*
Actiones num omnes in Deum dirigendæ. 125.
Actus voluntatis quinam ſunt. 77. Externi, num internis malitiam augeant. 77. num exprimi debeant in Confeſſione. 185.
Accuſator a denunciatore quomodo differt. 285. Accuſare, & denunciare quinam teneantur. *ibid.* Accuſator an aliquando tenetur ab accuſatione deſiſtere. 286.
Adoratio quid, & quotuplex. 149. *ſeq.*
Advocatus, ad quid tenetur. 291. *ſeq.*
Adulterium quid, & quotuplex. 87. In adulterio deprehenſam num liceat occidere. 342.
Adulteri ad quid teneantur. 357. Quid ſi dubitetur de prole ex adulterio genita. *ibid.*
Ambitio quid. 81.
Apoſtaſia quid. 116.
Apoſtatæ, decreta Sacræ Congregationis circa eos. 116. *ſeq. a.*
Apparitoris officium. 293.
Armenii Epiſcopi Orthodoxi. 470. Eorum Patriarchæ. *ibid.* Hæreticorum errores. *ibid.* Jejunia. 481. Abuſus. 494.
Aſſecuratio quid. 444. Quæ requiruntur. *ibid.*
Avaritia quid. 82. Ejus filiæ. *ibid.*
Azymo pane in Miſſa quinam utantur. 562.

B

Baptiſmus quid. 508. Materia. *ibid.* Forma. 510. Quæ mutatio formæ irritum facit. *ibid.* Iterari non poteſt. 511. Neceſſarius & qualis. 515. Miniſter quis. *ibid.* Num plures ſimul baptizare poſſit. 516. Num infantem nondum natum, & quando. 517. Num pueros infidelium invitis parentibus. *ibid.* Quid ſi ſint baptizati. 518. Num conferri debeat per immerſionem. 510. Sub conditione. 511. & a. Quando ita dari cœpit. *ibid.* Patrini in Baptiſmo quodnam officium. 516. Baptiſmi effecta. 518. Dubia circa Baptiſmum ſoluta a BENEDICTO XIV. 519. *ſeq.* Diſciplina Orientalis Eccleſiæ, errores, & ritus, qui circa Baptiſmum in Oriente vigent. 523. *ſeq.*
Bellum quid. 143. Num licitum. *ibid.* Quæ requiruntur. *ibid.* Quæ ante & in bello fieri liceant. 144.
Beneficium Eccleſiaſticum quid. 210. Quotuplex. 211. Ad habendum quid requiritur. *ibid.* Plura num habere liceat. 216. Quibus modis amittitur. 218. Reſidentialia conferri nequeunt Presbyteris Congregationis Miſſionis. 216. *a.* Nec ſæcularia Canonicis Lateranenſibus abſque indulto A. S. *ibid.* Vid. Clerici.
Beneficiari obligationes, quæ. 242.
Beneficiati Choro addicti ad quid tenentur. 244. Conſt. BENEDICTI XIV. 245. Num ſuperflua debeant in pios uſus impendere. 246. Quid ſi Patrimonium ſufficiens habeant. 250.
Beſtialitas quid. 88.
Blaſphemia quid, & quotuplex. 188. Quale peccatum. 189. Pœnæ in Blaſphemos. 190. *a.* Regulæ pro cohibendis. *ibid. a.* Indulgentiæ pro correctoribus. *ibid. a.*

C

Calumnia quid. 360. Eſt contra juſtitiam. *ibid.* Num & quomodo a detractione differat. *ibid.*
Cambium quid. 442. Quotuplex. 443. Num & quando lucrum ex eo liceat. 443. *a.*
Canones pœnitentiales. 601. Ratione iis uti oporteat. 602. *a.*
Caſtitas quid, & quotuplex. 213.
Caſuum reſervatio quid. 611. Quid ad reſervationem requiritur. *ibid.* Num peccata dubia cenſeri poſſint reſervata. 612. Ab iis quinam abſolvere poſſunt. *ibid.* Num Regulares Privilegiati. 613. Num carens facultate ſaltem indirectè abſolvere valeat. *ibid.* Caſus reſervati in Bulla Cœnæ. 614. Romano Pontifici intra Italiam. 615.

Cena

Cenſura quid. 716. Quotuplex. *ibid.* Qua culpa contrahatur. 717. Quid excuſet. 718. Quando invalida. 720. Injuſta num nulla. 721. Quinam ligari poſſunt. 721. Qui eam ferre. 724. Quinam abſolvere. *ibid.* Quæ circa abſolutionem notanda. 725.

Cenſus quid. 438. Perſonalis num liceat. *ibid.* & 439. *a.* Num utrimque redimibilis. 439.

Chalendarium Gregorianum quinam adhibere teneantur. 51. *ſeq. a.* Miſſionariis conceſſum fuit in Iberia, Armenia, atque alibi uti Antiquo Chalendario. 52. Dubia circa hanc rem. *ibid. a.*

Charitas quid. 121. Quæ virtus. *ibid.* Præceptum. 122. Quando obligat. 123. Num detur in ea ordo. 130.

Charitatis actus. 126

Chirurgi, quæ ſunt obligationes. 294.

Circumſpectio quid. 226.

Clerici qui ſint. 239. Quæ iis præcipiuntur. 241. *ſeq.* Quæ prohibentur. 240. *ſeq.* Num ſubſint legibus civilibus. 35. Quomodo eis prohibita negotiatio Conſtit. BENED. XIV. ſuper hac re. *ibid. a.* Num ſint Domini bonorum Eccleſiaſticorum, & quomodo. 126. Interdicitur eis alienatio fructuum beneficii, & quomodo. *ibid.*

Clementia quid. 224.

Codicillus quid. 450.

Cophti eorum jejunia. 481. Patriarchæ. 469. Dubia ad eos ſpectantia ſoluta. 483.

Compenſatio occulta num licita. 379.

Commodum quid. 423. Quæ inde obligationes. *ibid.*

Concupiſcentiæ motus, qui ſint, & num peccata. 75. Vehementes, num excuſent a culpa. *ibid.*

Conductio quid. 436.

Confeſſio Sacramentalis quid. 583. Ejus dotes. *ibid.* Præcepta & quomodo. *ibid.* Num fieri debeat voce. 593. Num Sacerdoti præſenti. 594. Num aperiri debeant peccata dubia. 589. Num circumſtantiæ, & quæ. 584. Num nomen complicis. 586. Num omiſſa circumſtantia in alia confeſſione. 590. Materia ſufficiens num ſint venialia. 593. Num mortalia antea abſoluta. *ibid.*

Confeſſarius habere debet juriſdictionem. 606. Hanc aliquando ſupplet Eccleſia. *ibid.* Debet eſſe approbatus. 608. Non ſufficit interpretativa, & præſumpta approbatio. *ibid.* Nec Regularis abſolvere poteſt in Diœceſi, in qua non eſt approbatus. *ibid.* Ejus dotes. 615. Quomodo examinare debeat pœnitentem. 616. Num exquirere poſſit nomen complicis. 586. Regulæ, & Conſtitutiones de hac re. 587. *a.* Num abſolvere poſſit complicem in proprio crimine. 609. *a.* Num ſatisfactionem debeat imponere. 596. Quomodo, & quam. *ibid. ſeq.* Interrogatus de iis, quæ in confeſſione novit, quomodo ſe gerere debet. 631. An de iis loqui poſſit extra confeſſionem. *ibid.* An uti poſſit ſcientia confeſſionis. 630. Quibus negare debet abſolutionem. 618. Quando differre. *ibid.* Cum iis, qui ſunt in occaſione proxima, qua ratione agere debet. 622. Cum moribundis. 624. Quid facere debet ob defectum in abſolutione admiſſum. 626. Circa reſtitutionem. *ibid.*

Confirmatio quid. 530. Orientalis Eccleſiæ circa eam diſciplina, ritus, errores. 531. *ſeqq.*

Conjugum obligationes. 267. Quando non licet debitum petere. 269. Quando non tenentur reddere. 269. An aliquando petere tenentur. 270. Quando peccant in uſu conjugii. 272. Tactus inter eos, & aſpectus obſcæni num peccata. 272. Quid ſi poſt votum caſtitatis, vel Religionis contraxerint. 273.

Conſcientia quid, & quotuplex. 1. & *ſeq.* Num teneamur ſequi rectam. *ibid.* Num peccet agens contra conſcientiam erroneam. *ibid.* Perplexa quid. 2. Certa. 3 In dubiis quomodo formanda. 4. Scrupuloſa quid? *ibid.* Probabilis? 6.

Conſuetudo quid, & quæ vim habet legis. 48. An legem abrogare poſſit, & quomodo. 49. Conſuetudo peccandi, quando æquivalet malitiæ. 74.

Conſuetudinarius ad quid tenetur. *ibid.*

Contentio quid. 142.

Contractus quid. 389. Quæ requiruntur. *ibid.* Quotuplex. 390. Materia. *ibid.* Num obliget in conſcientia ſine ſolemnitatibus, & animo non ſe obligandi. 391. Invalidus, an juramento firmetur. 392. Alternativus quomodo obligat. 393. Ad diem. 392. Sub conditione. 393. Qualis conſenſus requiritur. 395. Ex metu an validus. 397. Quinam contrahere poſſunt. 399.

Contritio quid, & quotuplex. 577. Perfecta num juſtificet, & quomodo. *ibid.* Num neceſſaria. 578. Num præcepta, & quomodo. *ibid.* In Sacramento, quæ requiratur. 579. Pro venialibus. *ibid.*

Contumelia quid. 361. Eſt contra juſtitiam. *ibid. ſeq.* Contumeliam repellere num liceat. 369.

Correctio fraterna quid. 137. Num præcepta, & quomodo. *ibid.* Ordo ſervandus. 139.

Corruptor Virginis ad quid tenetur. 353.

Crimen occultum, num aliquando detegere liceat.

Digitized by Google

liceat. 367. Publicum an liceat in aliquo loco manifeſtare. 365.
Curator ad quid tenetur. 278.

D

Debitum dubium ſolvi debet. 387.
Decimæ ex juſtitia ſolvuntur. 386.
Declaratio moroſa quid & quale peccatum. 79. De ſola cogitatione rei illicitæ num ſit peccatum. 80.
Depoſitum quid. 412. Depoſitarii obligationes. *ibid.*
Deſiderium operis quale peccatum. 77.
Detractio quid. 360. Octo modis. *ibid.* A contumelia quomodo differat. 363. Detractionis auditor an & quando peccet mortaliter. 364.
Detractor num reſtituere debeat ob damna. 370.
Diaconus num peccet adminiſtrando ordinem in peccato mortali. 503.
Diſcipuli erga magiſtrum quando, & quomodo peccant. 280.
Diſpenſatio quid. 39. Quis diſpenſat. *ibid* Quando liceat diſpenſare. 41. Quomodo, & quando uti diſpenſatione. 32. Quando ceſſat. *ibid.*
Diſcordia quid. 142.
Divinatio quid, & quotuplex. 186. Quale peccatum. 187.
Divortium quid. 690.
Doctrinam Chriſtianam ignorans, an impediri poſſit ne contrahat matrimonium. 681. *a.*
Domini erga famulos ad quid tenentur. 278.
Dominium quid. 297 Quotuplex. *ibid.* Materia. *ibid.* Quid requiritur ad acquirendum. 298. Variæ ſpecies acquirendi. 300. Animalia quomodo acquiruntur. 498 Theſauri ac gemmæ. *ibid.* Per præſcriptionem quomodo. 301. *ſeq.* Qui ſunt dominii capaces. 300.
Donatio quid, & quotuplex. 403
Donare qui poſſunt. 404. Donationes jure civili invalidæ. *ibid.* Acceptatæ num revocari poſſint. 405. Quando ceſſent. *ibid.*
Dubitatio temeraria quid. 359.
Dubia num in meliorem partem interpretanda. *ibid. ſeq.*
Duces ad quid tenentur. 293. *ſeq:*
Duellum quid. 349. Num aliquando liceat. *ibid.* Pœnæ. 350.

E

Ebrietas quid. 84. Num excuſet à peccato. 85.
Eccleſia quo modo polluitur. 560. Quæ circa pollutionem, reconciliationem ſervanda. 561.
Eccleſia auctoritatem habet inſtituendi ritus. 461. Ferendi leges. 463. Quæ eſt in Paſtoribus. *ibid.* Subordinata Romano Pontifici. *ibid. ſeq.*
Eccleſia Orientalis deſcribitur. 467. Patriarchæ qui in ea ſunt. *ibid. ſeq.* Hæreticorum, & Schiſmatimaticorum ſectæ. 471. Errores. 472. Varii Ritus. 473. *ſeq.*
Eleemoſyna quid. 133. Num præcepta. *ibid.* Ex quibus bonis facienda. 136.
Electio in beneficiis quid. 213. Quid requiritur ut ritè fiat. *ibid.*
Emptio quid. 425. Vid. Venditio.
Emphiteuſis quid, & quæ inde obligatio. 440.
Epikeja quid. 38. Quandonam liceat uti. 39. Ut Delegati Sedi Apoſtolicæ quænam præcipere poſſunt Regularibus. 34. *a.* Non poſſunt ne quidem in Synodis derogare eorum Privilegiis. *ibid. a.*
Euchariſtia quid. 542. Materia. 543. Forma. 545. Aqua quanta miſceri debeat. 543. Quanta eſſe debet materia. 540. qua ratione præſens ut conſecretur. 544. Num panis ſive vino conſecrari poſſit. 545. Quando ſuſcipienda. 546. Quæ diſpoſitiones requiruntur. 550. Quinnam licite diſpenſant. 553. Infirmis quando, & quoties adminiſtranda. 548. *a.* Orientalis Eccleſiæ circa Euchariſtiam diſciplina, ritus, errores, abuſus, & dubia. 562. *ſeq.*
Eutrapelia quid. 226.
Excommunicatio quid, & quotuplex. 716. Majoris effectus. 727. Minoris. 730. Excommunicati quinam vitandi. 717. Num mortale ſit cum iis communicare. 730.
Extrema-Unctio quid. 653. Materia & forma. *ibid.* Unctiones quot neceſſariæ. 654. Miniſter. 656. Apud Græcos. 661. Effectus. 656. Num reiterari poſſit. 657. *a.* An præcepta. 658. Orientalis Eccleſiæ circa Extremam Unctionem Ritus, & abuſus Schiſmaticorum. 659. *ſeq.*

F

Fama quomodo reſtituenda. 369. Ab ipſius reſtitutione quænam excuſant. 371. Num fieri poſſit compenſatio in ipſius reſtitutione. 372.
Famuli, & famulæ ad quid tenentur. 278. *ſeq.*
Feminis an liceat ingredi domus Religioſorum. 265. Conſt. BENEDICTI XIV. hac de re 265. *a.*
Feſtorum obſervatio præcepta. 156. Quænam opera prohibita. *ibidem* Conſtit. BENEDICTI XIV. 157. & 158. Quænam exercenda. 161. Quid excuſat. 159.
Feudum quid. 440. Feudatarii officium. *ibid.*

Fides

Fides quid. 99. Quæ neceſſaria. *ibid.* Præcepta. 100. Quando obligat præceptum. 103. Quænam ex præcepto credere teneamur 102. Quænam docere tenentur Parochi *ibidem*. Miſſionarii. *ibid. & ſeq.*
Fidei actus. 104.
Fidei externa Confeſſio præcepta. *ibid.* Quando obligat. *ibid.* An aliquando exterius negare liceat. 105. Occultare. 106. Num liceat falſam fidem ſimulare. 105. Quinam fidem negare dicuntur, & quibus actibus. 107. *&.* In fide dubius num hæreticus. 113.
Fidei commiſſum quid. 451. Quando valeat in foro conſcientiæ. *ibid.*
Fidejuſſio quid. 445. Fidejuſſori quid liceat. *ib.*
Filius familias num contrahere poſſit. 399. Num reſtituere debeat rem mutuo acceptam ſine conſenſu patris poſt ejus mortem. 409.
Fortitudo quid. 221. Vitia eidem oppoſita. *ib.* Virtutes ei annexæ. *ibid.* Fur an acquirat rei furtivæ dominium. 378.
Furtiva res empta num Domino reſtituenda. 382.
Furtum quid. 374. Quotuplex. 375. Ad grave quid requiritur. 375. Minuta furta quando mortalia. 376.

G

GRatitudo quid. 236.
Gula quid. 83. Remedia. 84. Filiæ. 85.

H

HÆreſis quid. 112.
Hæretici quibus pœnis ſubſint. 113. *&.* quinam abſolvi poſſunt. *ibid. &.*
Hæretici libri lectio num licita. 114. Quinam licentiam legendi concedere poſſint. *ibid. &.*
Hæreticorum libri, qui ſint. 115.
Hæreticorum communio in divinis vitanda, & & quomodo. 117. *ſeq. &.*
Hæres num reſtituere debeat pro defuncto. 389.
Homo num debeat ſeipſum diligere magis quam proximum. 231.
Honor pro honore per contumeliam læſo, qua ratione reſtituendus. 373.
Horæ canonicæ quid. 250. Quinam ad eas teneantur. 251. Quid ut rite, ac debite recitentur. *ibid.* An ad ſatisfaciendum præcepto requiratur intentio, & attentio. 254. Quænam excuſent ab horis recitandis. 255. Orientales num ad eas teneantur. 479. *&.*
Horarum tabulæ pro recitando matutino. 220.
Hipotheca quid. 445.

I

JAcobitæ unde dicti. 472. Eorum errores. *ib.* Sectatores. *ibidem*. Patriarchæ. 469. jejunia. 479.
Jactantia quid. 82.
Idololatria quid, & quotuplex. 184.
Jejunium eccleſiaſticum quid. 226. Num præceptum obliget ſub mortali. 227. Quid collatiuncula, & qua ratione adhibenda. 227. An peccet anticipans refectionis tempus ſine cauſa. *ibid.* Diſpenſatus ad carnes num teneatur jejunare. 228. Conſt. BENEDICTI XIV., & præſcriptæ per hanc regulæ. 228. *ſeq. &.* Septem circa jejunium dubia ſoluta ab eodem Pontefice. 229. *&.* Quinam violent jejunium. *ibid.* Quinam excuſantur. 230. *ſeq.* Jejunia Orientalium. 232. Italo-Græcorum. 233. Melchitarum. 234. Armenorum. 235. & 481. Maronitarum. 235. Neſtorianorum. 480. Cophtorum, & Æ. ypium. 481.
Jejunia feriæ quartæ. Et feriæ ſextæ. 234. A quibus abſtinendum his diebus. 234. *ſeq. &.* A Conſtit. Pontif., & decreta Cong. hac ſuper re. 235.
Jejunium Apoſtolorum. 233. 479. *ſeq.* Aſcenſionis. *ibid.* Apoſtolorum. *ibid.* Adventus. *ibid.* Niniviticum. 479. *ſeq.* Virginum *ibid.* Jejunium S. [illegible] 482.
Ignorantia quid, & quotuplex. 70. Quænam excuſat a peccato. 71. Quænam invincibilis, quid, & quotuplex. 70. Num detur juris naturalis. 72. *ſeq.*
Inadvertentia quid. 74.
Inconſideratio quid. *ibid.*
Infamare non liceat ſeipſum. 368. Num infamantem. 372.
Indulgentia quid, & quotuplex. 641. Quis concedere poteſt indulgentias. 642. Ut lucrentur, quæ requiruntur. *ibid.* Quid ut proſint Defunctis. 643. Notanda circa opera præſcripta, ut lucrentur. *ibid.*
Infidelitas quid. 109. Quotuplex. *ibid.* Infideles num cogi poſſint ad Fidem ſuſcipiendam. 110. Num cum ipſis communicare liceat. *ibid.* Num diſputare. 111. *&.*
Injuria quid. 306. Num ſine violentia fiat. *ib.*
Intentio quid, & quotuplex. 498. *ſeq.* Quæ neceſſaria ad Sacramentum. *ibid.*
Interdictum quid, & quotuplex. 731.
Interpretatio legis quid, & puotuplex. 38. Qua ratione fieri debet. *ibid.*
Invidia quid. 97. Filiæ, & Remedia. 97. 98.
Ira quid. 96. Filiæ, & remedia 97.
Irregularitas quid & quotuplex. 735. Effectus. 736. Quis circa eam diſpenſare poſſit. 740.

Irregularitas quid, & quotuplex. 188.
Judex ad quid tenetur, ut rite judicet. 180. quomodo inquiret. 183. Puniat. 184. Num damnare poſſit, quem novit innocentem, ſi teſtes probent eſſe reum. 182. Num licite munera a parte accipere poſſit. 183. Damnando innocentem num reſtituere debet. *ib.*
Judicium temerarium quid. 358.
Juramentum quid. 173. Quid requiritur. *ibid.* Quotuplex. 174. Quando eſt peccatum mortale. 175. Quam obligationem parit. 176. quando non obligat. 178. Fictum, & doloſum. 180. Quot modis tollitur obligatio ex juramento. 181. An a perjurio licite petatur. 182. Juramenti abuſus in Congregatione, quæ dicitur de Liberi Muratori. 179. Conſtit. Rom. Pontif. hac ſuper re. *ibid. a.*
Jus quid, & quotuplex. 296. *ſeq.*
Jus patronatus quid. 212.
Juſtitia quid, & quotuplex. 295. *ſeq.*

L

Legatum quid. 450. Quid requiritur. 451. Legiſlator num obligetur legibus ſuis vel Prædeceſſorum. 34.
Leges Eccleſiæ num debeant inculcari novis baptizatis. 51. *a.* Decretum Inquiſitionis ſuper hac re *ibid. a.*
Lex quid. 14. Quomodo a præcepto differt. 19. Ejus diviſio. *ibid.* Æterna quid. *ibid.* Naturalis an mutari poſſit. 17. An a Deo diſpenſari. *ibid.* Poſitiva quid. 19. Leges quinam ferre poſſunt. *ibid.* Humanæ num poſſint præcipere actus internos. 21. Eccleſia num id poſſit præcipere. 24. Lex humana num, & quando obliget ſub mortali. 24. *ſeq.* An fundata in præſumptione obliget in Conſcientia. 25. An obliget cum gravi damno. 26. An requirat promulgationem, & qualem. 27. Num requiratur acceptatio. 38. Qua ratione abrogatur. 29.
Lex pœnalis quid. 44. Num detur. *ibidem.* Quomodo obliget. 45. *ſeq.* Irritans quæ ſit. 47. Ejus effectus. *ibid.*
Liberalitas quid. 236.
Liberi, quibus obligationibus teneantur erga Parentes. 275.
Liturgia quid. 457. Orientalium Liturgiæ cum Latinis in quibus conveniant. *ibid.* Quæ in iis vitanda. 458. Verba quibus conſecratur. 570. *ſeq.* Dubia circa rem hanc. 574.
Locatio quid. 436. Locantis, & Locatarii obligationes. *ibid.*
Ludus quid. 446. Quando liceat. *ibid.* Quinam prohibitus. 447. Ex vetito num ſolvendi obligatio conſurgat. 448. Num lucrum ex eo rectitui debeat, & quando. *ibid.*
Luxuria quid. 85. Quot, & quæ ejus ſpecies. 86. Conſummatæ quænam ſpecies contra naturam. 88. Non conſummata quodnam peccatum. 91. Ejus filiæ. 95. Remedia. 95. 96.

M

Magia quid. 186. Quale peccatum. 187. Magnificentia quid. 222.
Maledictio qua de peccatum. 141.
Maleficium quid. 187.
Malabarici ritus proſcripti. 490. *ſeq.*
Mandatum quid. 424. Mandantis, & Mandatarii obligationes. *ibid.*
Manſuetudo quid. 224.
Maronitæ Syri eorum Patriarcha, & Epiſcopi. 468. *a.*
Matrimonium quid. 683. Quotuplex. *ibid.* An neceſſarius conſenſus. *ibid.* Num ſatis ſit conditionatus. 684. Num requiratur Parentum. 685. Num valide contrahatur per procuratorem, & quomodo. 686. Num diſſolvi queat, & quomodo. 687. Infidelium quando, quomodo, & a quo diſſolvendum. 688. *a.* Catholici cum Hæretica, & viciſſim, quando valeat. *ibid.* & 697. *a.* Quid tum agendum Epiſcopo. *ibid.* Clandeſtinum quid. 700. Ubi, & quomodo liceat. *ibid. ſeq.* An poſt Matrimonium liceat divortium, & quomodo. 690. Ejus impedimenta. 692. Ab iis quis diſpenſare poſſit. 706. *a.* Ad diſpenſationem quid requiritur. 709. In matrimoniis occultis, qua ratione ſe gerere debeant Parochi, & Epiſcopi. 704. *a.* Invalidum, qua ratione validandum. 709. Matrimonii denunciationes. 643. Circa eas quid agendum. *ibid. a.* Ob Chriſtianæ doctrinæ ignorantiam num diferri poſſit, & quomodo. 68. *a.* Orientalis Eccleſiæ circa Matrimonium diſciplina. 711.
Medici, quibus obligentur. 294.
Mendacium quid. 236. Num quandoque ut liceat ſub reſtrictione mentali. 237.
Metus num irritum faciat contractum. 397.
Milites ad quid tenentur. 293. Militare quare do liceat. 294.
Miniſter Sacramentorum. Vid. Sacramentum.
Miſſa quid. 554. Quinam ejus effectus. *ibid.* An Sacerdotes celebrare debeant aliquando. 555. Quando, quoties, ubi, & qua hora. *ibid.* Quænam requiruntur. *ibid. ſeq.* Quinam audire tenentur. 161. Quando, & quomodo audienda, ut compleatur præceptum. 162. Pro Miſſa eleemoſynam petere num ſit Simonia. 200. Quinam pro Populo applicare debeant. 452. *a.* Circa celebrationem, que ſervanda. 555. Miſſæ ſtipendium

dium cur ſuſcipiendum. 559. Quid circa iſtud prohibeatur. *ibid.* 560. *a.* Orientalis Eccleſiæ circa eam ritus, & abuſus. 562. *ſeq.*
Modeſtia quid, & quotuplex. 225.
Monaſterium virorum ingredi prohibentur mulieres, & quomodo. 265. Viri Monialium. 266.
Moniales alloqui non liceat Regularibus ſine licentia Epiſcopi. 34. *a.*
Monopolium quid, & num liceat. 434.
Mulieres num intrare poſſint in Monaſteria virorum. Num peccent ſi ſe ornent ad placendum Viris. 226.
Mutuum quid. 406. Mutuantis, & mutuatarii obligationes. *ibid.* Ex eo non licet auctarium exigere nequidem a divitibus, & mercatoribus. 409. *ſeq. a.* Nec tutoribus pro pupillis. 414. Quibus ex titulis liceat. 415. Num ratione periculi. 417. Moræ. *ibid.*

N

NEſtoriani eorum Catholici ſive Patriarchæ. 470. Errores 471. *ſeq.* Ritus. 478. Jejunia. 480. Abuſus. 494.
Nundinæ diebus feſtis qua ratione prohibitæ. 157. Conſt. BENED. XIV. *ibid.*
Nuptiæ quo tempore prohibitæ. 692.

O

OBedientia quid. 236. Quotuplex. *ibid.* Obligatio manendi in proprio ritu. 484. *ſeq.* Unde oriatur. *ibid.* Regulæ circa hanc obligationem. 484. *& ſeq.*
Obligationes certorum ſtatuum. 239.
Obſervantia quid. 236.
Occidere num liceat ſeipſum. 342. Uxorem, vel filiam in adulterio deprehenſam. 342. Accuſatores, & falſos teſtes. 345. Num pro Num aliquando Innocentem. 343. defendenda pudicitia. 345. Pro defenſione bonorum. 346. Honoris & famæ. 347. Alterius injuſte aggreſſi. 348.
Occiſor quando reſtituere teneatur. 351. *ſeq.*
Odium quid. 140. Dei, quale peccatum. *ibid.* Proximi. *ibid.*
Opinio probabilis quid, & quotuplex. 6. Minus probabilem in conflictu probabilioris pro lege licite ſequi non poſſumus. *ibid.* Neque æque probabilem. 10. Minus tutam, ſed probabiliorem licite ſequimur. 13. Opinio probabilis extra concurſum, quæ ſit, & ad quid tenemur, dum ea occurrat. 14.
Oratio quid. 150. Quænam præcepta. *ibid.*
Ordo quid. 664. Quot ordines. *ibid.* Num ſinguli Sacramenta. *ibid.* Materia, & forma. *ib.* Qualis contractus materiæ requiratur. *ibid.* Quinam ordinari licite poſſint. 665.
Orientalis Eccleſiæ deſcriptio. 467. *ſeq.* Patriarchæ. 468. Ritus varii. *ibid. ſeq.* Sectæ, & errores. *ibid. ſeq.*
Orientales utrum obligentur novis Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedis legibus. 53. *a.* Quando. *ibid.* Num teneantur obedire decretis Congreg. de P.F. 54. *a.* Num eorum Patriarchæ poſſint diſpenſare ſubditos a Pontificiis legibus. 55. *a.*
Oſcula, tactus &c. num peccata & qualia. 95. Inter ſponſos, an liceant. *ibid.*
Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem numerum, materiam, formam, alioſque ritus diſciplina. 666. *ſeq.*

P

PArochi ad quidem teneantur. 251. Num & quando Miſſas applicare pro Populo. 252. Conſt. BENEDICTI XIV. *ibid. a.* Num abſolvere poſſint ſubditos alterius Parochiæ, & quando. 616. Quid agere debeant, dum contendentes Matrimonium contrahere, ignorant doctrinam Chriſtianam. 681. *a.*
Parentum obligationes, quæ. 274. *ſeq.*
Patientia quid.
Patriarchæ quo tempore hoc nomen habuerint. 467. Quot in Oriente. 468. Eorum Sedes. *ibid.* Succeſſiones. 469. *ſeq.* Subditi. 478. *ſeq.*
Peccatum quid. 55. Quotuplex. 56. Quænam excuſant a peccato. *ibid.* Peccatorum diſtinctio, & numerus unde. 57. Gravitas. 60. Omiſſionis quid. 63. Commiſſionis. *ibid.* Infirmitatis, & malitiæ quale. 75. *ſeq.* Mortale. 61. Quæ requiruntur. 62. *ſeq.* Veniale. 61. Quomodo plura venialia poſſunt facere unum mortale. 67. Quomodo diſponere ad mortale. 68.
Peregrini num teneantur obſervare leges proprii territorii. 35. Num loci, in quo verſantur. 37.
Pertinacia quid. 82.
Permutatio beneficii quid. 214.
Pignus quid. 445. Quæ accipientis; & dantis obligationes. *ibid. ſeq.*
Pietas quid. 235.
Pharmacopæi ad quid obligantur. 294. Photiani, quinam dicuntur. 468. Eorum errores. 473.
Pœnitentiæ Sacramentum quid. 576. Materia. 577. Forma. 605. Sub conditione quando conferendum. *ibid.* Miniſter quis. 605.
Pœnitentia impoſita num & quando mutari poſſit. 600. Quomodo imponenda. 597. *ſeq.*
Pœnitentiales Canones. 601. Quem uſum facere debeant eorum Confeſſarii. 602. *a.*
Pœnitentia juxta Orientalium diſciplina: Ritus, abuſus, & dubia inde emergentia. 643. *ſeq.*
Pœnitens num teneatur in Confeſſione aperire nomen Complicis. 586. Regulæ pro hac ma-

Digitized by Google

materis. 587. *a.* Tenetur confeſſioni examen præmittere. 592. Acceptare pœnitentiam, & implere. 598. Quando, & quomodo. 599. Num obligetur ad ſigilium. 633.
Poligamia quid. 691. Num licita. *ibid.*
Pollutio quid, & quotuplex. 89.
Poſſeſſio quid. 306. Quotuplex. *ibid.*
Presbyteri Græci conjugati quando abſtinere debeant a conjugio. 576.
Præſcriptio quid. 301. Conditiones. 303. Quæ res præſcribi valeant, 304.
Pretium quotuplex. 425. Quale juſtum. *ibid.*
Privilegium quid & quotuplex. 47. A quo concedi poſſit. 48.
Quomodo uti licet, & omittatur. *ibid.* Quænam irrita jure poſitivo. *ibid.*
Procurator ad quid tenetur. 293.
Promiſſio quid. 400. Quæ requiruntur ut obliget. *ibid. ſeq.* Facti alieni ad quid obligat. 402. Ob cauſam turpem. *ibid.* Quando obligare deſinit. 403.
Prudentia quid. 200. Quæ vitia oppoſita. *ib.*

R

RApina quid. 374.
Raptus quid. 87. Num matrimonium ex raptu valeat. 705. Quando valet. 709.
Religioſus ſtatus quid. 253. Ad profeſſionem Religioſam, quæ requiruntur. 254.
Religioſi num ſubſint legibus. 34. *a.* Epiſcopi, & Synodi Diœceſanæ quibus aliis obligari poſſint. *ibid.* Num ſint capaces Dominii, temporalis. 255. Ad quid teneatur vi voti paupertatis. 255. *ſeq.* Obedientiæ. 260. *ſeq.* Num peccent ob tranſgreſſionem regulæ, quæ non obligat ſub culpa. 262. Num non eligendo, vel proponendo in ſuperiorem digniorem. 264.
Religioſorum ſuperiorum obligationes. 263.
Religio quid. 149. Falſa ſimulari num poſſit. 105. Ipſius actus. 149.
Referens ad quid tenetur. 293.
Reſervatio caſuum. Vid. Caſus.
Reſignatio beneficii quid. 213. Quid ut ſit licita. 214. Reſignationes cum reſervatione penſionis, & pacto eam caſſandi, per ſolutiones anticipatas, damnatur. *ibid. a.*
Reſtitutio quid. 307. Neceſſaria quomodo. *ib.* Cuinam facienda. 220. Peccet non reſtituendo, qui poſſit, & quomodo. 308. Quo tempore. 330. Cujus impenſis 331. Periculo. 332. Quo ordine. *ibid.* Ob cauſas differre liceat. 338. Quænam excuſant. 335. Num ceſſio bonorum creditori facta. *ibid.* Num ingreſſus in Religionem. *ibid.* Ob damna ſpiritualia quomodo reſtituendum. 340. Ob homicidium, & mutilationem. 351. *ſeq.* Ob cauſale homicidium quando. 353. Ob famam. 369.
Reſtituendi obligatio, ſive reſtitutionis radices. 308. *ſeq.* Ex qua culpa oritur hæc obligatio. 309. *ſeq.* Qui reſtituere debeant. 322. *ſeq.*
Reſtrictio mentalis quid. 237. Num licita. *ib.*
Reus num teneatur fateri veritatem, & quando. 288. *ſeq.*
Ritus quid. 456. Quotuplex. *ibid.* Ritus Sacri nequeunt eſſe actus illiciti. 457. Mutari poſſunt. *ibid.* Variati pluries fuere. *ibid.* Utiliter adhibentur etiam ii, quos antea Hebræi vel Idololatræ uſurpabant. 458. *a.* A Deo originem habent. *ibid.* Sunt utiles, & neceſſarii. *ibid* Novatorum circa eoſdem errores. *ibid. ſeq.*
Ritus Sacri, & exterior Dei Cultus conſoni ſunt Chriſtianæ Religioni. 461. Inſtitui poſſunt ab Eccleſia. 462. A Romano Pontifice. 463. A ſuperſtitione vindicantur. 464. *ſeq.*
Ritus Eccleſiæ Orientalis à Latinis diverſi. 473. In quibus diſſident tum à Latinis, tum invicem. 474. *ſeq.* Fuere ſemper in Eccleſia diverſi. 483. Qui nunc vigent quinam ſunt. *ibid.*
Riſus proſcripti. 490. *ſeq.*

S

SAcerdos miniſtrans Chriſti Corpus in peccato lætali peccat mortaliter. 504. Ut confeſſionem excipiat, & abſolvat quid requiritur. 606. Non approbatus ab Epiſcopo, an abſolvere valeat a venialibus. 609. Non habens curam animarum, an teneatur audire confeſſiones, ſi ſit idoneus. 627. An teneatur aliquando celebrare. 555.
Sacramentum quid, & quotuplex. 495. Quæ requiruntur. *ibid. ſeq.* Quæ unio inter materiam, & formam. 496. Quæ mutatio materiæ irritat. *ibid.* Dubia num uti liceat. 497. Num mutare. *ibid.* Num repetere formam. 498. Ad valorem non requiritur Miniſtri fides, & Sanctitas. 502. Sed intentio. 498. *ſeq.* Qualis eſſe debeat. 501. Ad Sacramentum ſuſcipiendum, quæ requiruntur. 507.
Sacramenti miniſter an debeat eſſe in gratia. 502. *ſeq.*
Sacrificium Miſſæ. Vide Miſſa.
Sacrilegium quid, & quotuplex. 192. Quæ peccata in loco ſacro commiſſa ſint ſacrilegia. 193.
Scandalum quid. 145. Quale peccatum. *ibid.* Quæ circa ipſum obſervanda. 146. Quæ liceant ad vitandum ſcandalum. 147.
Scrupulus quid, quæ ejuſdem cauſæ, & remedia. 4. & 5.
Scrupuloſus, qua ratione cum eo agendum. 5.
Secretari officium. 293.

Se-

Secretum prodere num contra juſtitiam. 388.
Servia Conſtituto pro Regno Serviæ, & ritus in ea proſcripti. 432. *ſeq.*
Servitus quid, & quotuplex. 305.
Sigillum confeſſionis quid. 628. Quæ & qualis obligatio. *ibid.* Quænam ſub ſigillo cadant. 629. Quomodo violatur. *ibid.* Quinam ad ſigillum obligentur. 633.
Simonia quid. 193. Quotuplex. 194. Quibus in caſibus ſit juris Divini. 195. Quando juris humani. 198. Quale peccatum. 199. Num ſimonia ſit permutatio rerum ſpiritualium inter ſe. 200. Quid ſi deſit animus adimplendi. 199. Num ſepulchrum vendere. 202. Quot modis committitur in materia beneficiorum. 203. Num liceat pecunia redimere vexationem, & quando. 205. Num ſimonia ſit ſuſcipere Ordines ob fructus beneficii. 206. Accepta per Simoniam num reſtituenda. *ibid.* Pœnæ in Simoniacos. 209.
Sinenſes ritus proſcripti. 490. *ſeq.*
Societatis contractus quid. 440. Quæ requiruntur. *ibid.* Trinus an liceat. *ibid.* & 442. *a.*
Sodomia quid, & quotuplex. 88.
Sollicitatio. 634. Conſtitutio hac de re BENEDICTI XIV. *ibid.* Aliorum Pontificum Conſtit. 637. Decreta Inquiſitionis. *ibid.* Propoſitiones damnatæ. 638. Regulæ circa ſollicitationem, & denunciandi obligationem ſervandæ. 638. *ſeq.*
Sortes quid, & quotuplex. 185.
Spes quid. 19. Spei præceptum num exſtet, & quando obliget. 120. Actus ſpei. 121. Quænam ei oppoſita. 120.
Sponſio quid. 449. Ut ſit juſta quid. *ibid.*
Sponſalia quid. 678. Ut ſint valida quid requiritur. *ibid.* Quomodo contrahenda. *ibid.* Effectus. 678. Cauſæ ob quas diſſolvi queant. *ibid.* Num per ſimplex votum caſtitatis, quod ſubſequatur. 681.
Stuprum quid. 86.
Subdiaconatus. Vid. Ordo.
Subdiaconus num peccet adminiſtrando in lætali. 503.
Superbia quid. 80. Filiæ & remedia. 81.
Superioris obligationes erga ſubditos. 278.
Superſtitio quid. 183. Quotuplex, *ibid.*
Superſtitioſi ritus. Vide Ritus.
Suſpenſio quid, & quotuplex. 733. Effectus. 734. Qua ratione tollatur. *ibid.*
Syndereſis quid ſit, & quomodo a conſcientia differt. 1.

T

Tabellio ad quid obligatur. 293.
Temerarium judicium. Vide judicium.
Temperantia quid. 222. Virtutes cum ea connexæ quot ſint. 224. Quæ vitia iis opponantur. *ibid.* *ſeq.*
Tentatio Dei quid, & quale peccatum. 191.
Teſtes quot regulariter requiruntur in Judicio. 286. Qui legitimi. *ibid.* Qui teſtari teneantur. 286. Quando peccant, & teſtificare quando tenentur. 287.
Teſtamentum quid. 449. Sine ſolemnitatibus, an validum in conſcientia. 450. Qui ſunt capaces teſtandi. *ibid.*
Theſaurus. Vid. Dominium.
Tranſactio quid. 444.
Tributa num ſolvi debeant ex juſtitia. 385.
Tutor ad quid obligatur. 278.

V

Vanagloria quid. 81.
Vana obſervantia quid, & quotuplex. 186. Quale peccatum. 187.
Vendita res pluribus ſucceſſive cui debeatur 434
Venditio quid. 425. Vendere num liceat ultra juſtum pretium. 426. Quid ſi emptor offerat. 428. Ob quas cauſas liceat. 426. *ſeq.* Quænam vendere non liceat. 435.
Venditor num licite vendere poſſit res defectuoſas. 430. Num teneatur aperire defectus. 431. Num percipere poſſit fructus ex re vendita donec pretium ſolvatur. 432. Num vendere poſſit cum pacto retrovenditionis. 433. Ejus obligationes. 435.
Veritas quid. 236.
Vindicta privata num aliquando licita. 21. *ſeq.*
Virtus quid. 98. Quotuplex. *ibid.*
Virtutes juſtitiæ annexæ. 149. & 235. *ſeq.*
Virtutes Morales, quæ ſint. 220. Quot. *ibid.*
Vitia iis virtutibus oppoſita. 220. *ſeq.*
Voluptatem num liceat per ſe appetere. 225.
Vovens Religionem ad quid tenetur. 266.
Votum quid. 163. Quæ ad ejus valorem requiruntur. *ibid.* Quotuplex. 165. Quos, & quando obliget. *ibid.* Ejuſdem obligatio, quando, & quomodo tollitur. 168. In dubio, quæ voti obligatio. 168. Quis irritare poſſit vota. 169. Diſpenſare. 171. Commutare. 172.
Uſus quid. 305. Uſus fructus. *ibid.*
Uſufructuarius ad quid tenetur. *ibid.*
Uſura quid, & quotuplex. 407. Quo jure prohibita. 408. 409. *a.* Propoſitiones damnatæ. 413. Uſurarii reſtituere tenentur, & quomodo. 420. Pœnæ contra eoſdem. 421.

LAUS DEO.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google